

รายงานฉบับสมบูรณ์

แผนงาน

โครงการศึกษาศักยภาพเส้นทางและมูลค่าเพิ่มของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสังคมและ
วัฒนธรรมในกลุ่มจังหวัดสกลนคร นครพนม มุกดาหาร
สู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC)

The study potential and value added in social and cultural tourism
route of the province cluster: Sakonakorn, Nakhon phanom and
Mukdahan toward Asean Economic and Community.

โดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุรศักดิ์ ศรีกระจำง และคณะ

30 กันยายน 2556

สัญญาเลขที่ RDG5550093

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัย

โครงการศึกษาศักยภาพเส้นทางและมูลค่าเพิ่มของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรม
ในกลุ่มจังหวัดสกลนคร นครพนม มุกดาหาร สู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC)

The study potential and value added in social and cultural tourism route
of the province cluster: Sakonakorn, Nakhon phanom and Mukdahan
toward Asean Economic and Community.

คณะผู้วิจัย สังกัด

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุรศักดิ์ ศรีกระจำง	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์นันทยา อิทธิชัยบุญชร	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนินทร์ วัฒนินท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ยุทธศักดิ์ ฮมแสน	มหาวิทยาลัยนครพนม
5. นายประจวบ จันทน์หมื่น	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
6. นางสาวนิภาวดี ทะไกรราช	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
7. นายสุรียา คำหวาน	มหาวิทยาลัยนครพนม

ชุดโครงการ

1. ความทรงจำร่วมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมเขตพื้นที่ สกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร-สปป.ลาว-สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม
2. การศึกษาศักยภาพและมูลค่าเพิ่มของเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมกลุ่มจังหวัด สกลนคร นครพนม มุกดาหาร สู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC)

สนับสนุนโดยสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ (วช)

และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย วช.-สกว.ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เสร็จลุล่วงด้วยดีเพราะได้รับความกรุณาจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลายภาคส่วน นับตั้งแต่สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นกำลังหลักสำคัญในการสนับสนุนกระบวนการวิจัยให้สมบูรณ์ตาม ขั้นตอนวิธีการวิจัย คณะวิจัยขอขอบคุณหน่วยงานทั้งสองเป็นอันดับแรก และงานวิจัยครั้งนี้จะสำเร็จไปไม่ได้ หากขาดหน่วยงานสนับสนุนในพื้นที่ ซึ่งได้แก่สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสกลนคร นครพนมและ มุกดาหาร หอการค้าจังหวัดสกลนคร นครพนมและมุกดาหาร ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวของทั้ง 3 จังหวัด และผู้ให้ข้อมูลในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ทั้งใน 3 จังหวัดและในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว ประเทศสังคมนิยมเวียดนาม ที่ต้องขอบคุณเป็นอย่างสูงคือท่านอาจารย์เกรียงไกร ศรีพงษ์ อาจารย์สุริยา คำหวาน อาจารย์ยุทธศักดิ์ สมแสน ที่นำพาคณะวิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูลได้อย่างครบถ้วนทั้งใน ประเทศลาวและประเทศเวียดนาม และขอขอบคุณผู้ร่วมวิเคราะห์ผลในเวทีสรุปผลการศึกษาเพื่อนำไปใช้ ประโยชน์ซึ่งประกอบด้วยหน่วยราชการ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และงานวิจัยครั้งนี้จะเสร็จสมบูรณ์ไม่ได้หากขาดการติดตามและให้คำปรึกษาจากที่ปรึกษาโครงการวิจัย คณะวิจัย ขอขอบพระคุณคณะที่ปรึกษาประกอบด้วยผู้ช่วยศาสตราจารย์กนก โตสุรัตน์ และนายบวร บุบพะเวศเป็นอย่างสูง

หากงานวิจัยครั้งนี้ส่งผลถึงทิศทางการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมใน 3 จังหวัด 3 ประเทศ และทำให้ผู้คนในกลุ่มประเทศนี้ได้เรียนรู้เข้าใจกันผ่านมิติของการท่องเที่ยว และส่งผลถึง การพัฒนาภูมิภาคในอนาคต คุณประโยชน์ได้อันส่งผลต่อประโยชน์ส่วนรวม คณะวิจัยขอขอบคุณประโยชน์นั้น กับทุกท่านที่เกี่ยวข้อง ส่วนข้อบกพร่องในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คณะวิจัยขอรับไว้ และจะนำไปสู่ข้อปรับปรุงใน การศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

คณะวิจัย

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การศึกษาเรื่องการจัดการเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมในกลุ่มจังหวัดสกลนคร นครพนม มุกดาหาร สู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) มีวัตถุประสงค์หลัก คือ 1.เพื่อศึกษาการสร้างมูลค่าและคุณค่าเพิ่มในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมในกลุ่ม จังหวัดสกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร 2.เพื่อศึกษาเส้นทางท่องเที่ยวที่เกิดจากความทรงจำร่วมในแหล่งท่องเที่ยวทางสังคมและวัฒนธรรมในกลุ่ม จังหวัดสกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร ที่เชื่อมโยงมิตรประเทศ สปป.ลาวและสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ตามเส้นทาง R 8 R 9 และ R 12 ให้เป็นเส้นทางท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสมต่อการรับรู้ และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว สมองต่อความต้องการของผู้ประกอบการและชุมชนในกลุ่มจังหวัดสกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร 3.เพื่อเสนอแนะเชิงนโยบายการจัดการท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมในกลุ่มจังหวัดสกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร ที่เชื่อมโยงมิตรประเทศ สปป.ลาวและสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ต่อภาครัฐ ภาคท้องถิ่น ผู้ประกอบการและภาคประชาชน

ในประเด็นการสร้างมูลค่าและคุณค่าเพิ่มในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมในกลุ่มจังหวัดสกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร การศึกษาครั้งนี้พบว่าในกลุ่มภาคอีสานตอนบนจังหวัดสกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและรูปแบบการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง โดยมีกรอบความร่วมมือภายใต้ “กลุ่มสนุก” ซึ่งหมายถึงจังหวัดสกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร “กลุ่มสนุก” จึงเป็นมูลค่าอย่างหนึ่งของการสนับสนุนการท่องเที่ยว เนื่องจากเครือข่ายมีการจัดกิจกรรมที่สำคัญหลายกิจกรรมเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว อาทิเช่น การสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยว 3 จังหวัด กลุ่มอารยธรรมถิ่นนาคน การสนับสนุนกิจกรรมหาดทรายทองนครพนม กิจกรรมประชุมความร่วมมือด้านการท่องเที่ยว 3 จังหวัด 3 ประเทศ ปีละครั้ง ซึ่งในปี 2556 จัดเป็นครั้งที่ 9 (มุกดาหาร-สะหวันเขต-กวางตรี) เพื่อสร้างความร่วมมือพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวไปยังจังหวัดพิษณุโลก จังหวัดสุโขทัย และจังหวัดตาก

อย่างไรก็ตามการพัฒนาทิศทางการท่องเที่ยวใน 3 จังหวัดนี้ ยังคงยึดโยงกับเรื่องราวทางสังคมและวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง และประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ของผู้คนในภูมิภาค ซึ่งถือว่าเป็นคุณค่าในแหล่งท่องเที่ยวที่ปรากฏให้เห็นอยู่ในแหล่งท่องเที่ยว การศึกษาครั้งนี้พบว่า ทั้ง 3 จังหวัดได้พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวโดยใช้ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม (Cultural Attraction) เช่น กิจกรรมการท่องเที่ยวไหว้พระธาตุประจำวันเกิด กิจกรรมเลาะลำโขงเที่ยวสนุกทุกฤดู อีกทั้งมีการสร้างแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์แห่งใหม่ เช่น พิพิธภัณฑ์บ้านท่านหนูฮัก พุมสะหวัน ที่จังหวัดมุกดาหาร หรือการสร้างความร่วมมือพัฒนาหมู่บ้านมิตรภาพไทย-เวียดนาม ที่จังหวัดนครพนม รวมทั้งการสร้างพิพิธภัณฑ์ภูพานเพื่อแสดงให้เห็นถึงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดสกลนคร ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้แฝงไว้ด้วยเรื่องราว ความทรงจำร่วม (Social Memory) วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน และจากการศึกษาพบว่าความทรงจำร่วมในแหล่ง

ท่องเที่ยวของทั้งสามจังหวัดมีความสัมพันธ์กับเรื่องราว (Story)การท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรม (Cultural Tourism) ในประเทศ สปป.ลาวและสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

ดังนั้นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยการสืบค้นเรื่องราว ประวัติศาสตร์ความทรงจำร่วม เช่น ประวัติศาสตร์ท่านโฮจิมินห์ ท่านเจ้าสุภานุวงศ์ ผู้นำกลุ่มเสรีไทยสายอีสานที่ได้ร่วมกันต่อสู้กับมหาอำนาจยุคสงครามอินโดจีน หรือประวัติศาสตร์วัฒนธรรมร่วมของกลุ่มชาติพันธุ์ไท - ลาว-เวียดนาม จึงเป็นทิศทางใหม่ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดสกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร ที่รัฐ ชุมชน ผู้ประกอบการต้องการสนับสนุนให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ โดยเฉพาะประเด็นการสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่จะต้องมุ่งให้เกิดความเข้าใจในประวัติศาสตร์ ความทรงจำร่วมของผู้คนในกลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงนี้ร่วมกัน

อย่างไรก็ตามการศึกษาแหล่งท่องเที่ยวครั้งนี้พบว่าทั้ง 3 จังหวัดมีศักยภาพในทางกายภาพและการจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ความปลอดภัย และความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นอีกส่วนสำคัญในการดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเยือนแหล่งท่องเที่ยว ดังเช่นกรณีจังหวัดมุกดาหารที่จัดให้มีอาสาสมัครรักษาความปลอดภัยในตลาดอินโดจีน ที่นครพนมมีการจัดรักษาความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยว มีการพัฒนาเส้นทางคมนาคมให้เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวก อย่างไรก็ตาม การศึกษาครั้งนี้พบข้อจำกัดในการจัดการท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมในกลุ่มจังหวัดคือการขาดมัคคุเทศก์นำเที่ยวที่เข้าใจประวัติศาสตร์ ความสำคัญของวัฒนธรรมประเพณี รวมทั้งในระดับจังหวัดยังไม่มีกิจกรรมการจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชนด้านการเสริมจิตสำนึกและการเรียนรู้ในเรื่องคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรม เพื่อเตรียมรับนักท่องเที่ยว ดังนั้นจึงพบว่าเจ้าหน้าที่ดูแลพื้นที่ ผู้ประกอบการ และชุมชนท้องถิ่นที่อยู่โดยรอบแหล่งท่องเที่ยว ยังไม่สามารถอธิบายความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างมีความรู้

ในประเด็นการศึกษาเส้นทางท่องเที่ยวที่เกิดจากความทรงจำร่วมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมในกลุ่ม จังหวัดสกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร ที่เชื่อมโยงมิตรประเทศ สปป.ลาวและสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ตามเส้นทาง R 8 R 9 และ R 12 การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาสำรวจสภาพการจัดเส้นทางท่องเที่ยว และแหล่งท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมตามเส้นทาง R 8 R9 และ R 12 และศึกษาการรับรู้ความพึงพอใจ ต้นทุน (ค่าใช้จ่าย) ในการเดินทางของนักท่องเที่ยวที่มีต่อเส้นทางท่องเที่ยว และแหล่งท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรม R 8 R 9 และ R 12 เพื่อวิเคราะห์เส้นทางแหล่งท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมตามเส้นทาง R 8 R 9 และ R 12 เดิม และสร้างแผนที่เสนอแนะเส้นทางท่องเที่ยวที่เกิดจากความทรงจำร่วมในแหล่งท่องเที่ยวทางสังคมและวัฒนธรรมตามเส้นทาง R 8 R 9 และ R 12 ใหม่ ให้เป็นเส้นทางท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสมต่อการรับรู้ และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และสนองต่อความต้องการของผู้ประกอบการและชุมชน

จากการสำรวจสภาพการจัดเส้นทางท่องเที่ยว และแหล่งท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมตามเส้นทาง R 8 R9 และ R 12 พบว่าเส้นทาง R 8 (เชื่อมระหว่างนครพนม – แขวงคำม่วน – แขวงบอลิคำไซ - เมืองวิงห์) มีความยาวประมาณ 200 กิโลเมตร ช่วงที่ผ่านลาวประมาณ 65 กิโลเมตร เริ่มต้นจากเมืองคำเกิด ผ่านเมืองหลักซาว ไปสิ้นสุดที่เมืองวิงห์ในประเทศเวียดนาม ซึ่งสภาพถนนตามเส้นทาง R 8 ตัดผ่านภูเขาสูงชัน

สภาพถนนช่วงที่ผ่านสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวยังอยู่ระหว่างการพัฒนาเส้นทางให้ทัดเทียมมาตรฐานของไทย ทำให้การขนส่งยังไม่สะดวกเท่าที่ควร จึงไม่เหมาะในการขนส่งสินค้า เพราะจะต้องใช้เวลามาก และมีความเสี่ยงในการขนส่งข้ามแดน ไม่มีจุดพักและจุดกระจายสินค้าในการที่จะขนส่งสินค้าต่อไปยังที่อื่นได้ ที่สำคัญใช้เวลาสำหรับพิธีการทางศุลกากรหลายขั้นตอน แต่เส้นทาง R8 สามารถเป็นเส้นทางเพื่อการท่องเที่ยวได้ เนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยวระหว่างเส้นทางที่เป็นธรรมชาติ และเป็นที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้

เส้นทาง R9 (เชื่อมระหว่างมุกดาหาร - แขวงสะหวันนะเขต - เมืองดานัง) เป็นเส้นทางที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวไม่ว่าชาวไทยและชาวต่างชาติให้เดินทางไปในแขวงสะหวันนะเขต ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อเดินทางต่อไปที่ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม เนื่องจากสภาพเส้นทาง R 9 ได้มีการปรับปรุงสภาพถนนให้ดีขึ้น โดยมีการปรับเปลี่ยนเส้นทางที่มีสองช่องทางการจราจรมาเป็นสี่ช่องทางการจราจร เพื่อให้การขนส่งสินค้า และการสัญจรในการเดินทางท่องเที่ยวระหว่างจังหวัดไปจนถึงระหว่างประเทศมีประสิทธิภาพมากขึ้น ที่สำคัญตามเส้นทาง R 9 ยังมีแหล่งทรัพยากรและแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย

เส้นทาง R 12 (เชื่อมโยงระหว่างนครพนม - แขวงคำม่วน - เมืองท่าติญ(Ha Tinh)) มีความยาวประมาณ 260 กิโลเมตร ช่วงที่ผ่านลาวประมาณ 140 กิโลเมตร เริ่มจากเมืองท่าแขก ผ่านกลางประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ไปสิ้นสุดที่เมืองท่าติญ (Ha Tinh) ในเวียดนาม ปัจจุบัน เป็นเส้นทางที่กำลังเป็นที่นิยมสำหรับนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางท่องเที่ยวไปยังสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม เพราะเป็นเส้นทางที่สั้นที่สุด สภาพถนนสามารถใช้การได้ดี ถึงแม้ว่าจะไม่ดีเยี่ยม แต่ก็มีความปลอดภัยของภูเขาน้อยกว่าเส้นทางหมายเลข 9 จากจังหวัดมุกดาหารของประเทศไทย เชื่อมต่อแขวงสะหวัน-นะเขตของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเข้าสู่สาธารณรัฐประชาธิปไตยสังคมนิยมเวียดนามทางด้านลาวบาว ที่เมืองกวังจิ (Quang Tri) ซึ่งเส้นทาง R 12 นี้ เหมาะที่จะเป็นเส้นทางในการขนส่งสินค้า (โลจิสติกส์) โดยเฉพาะสินค้าการเกษตรจากประเทศไทยไปยังประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และสาธารณรัฐประชาธิปไตยสังคมนิยมเวียดนาม เพราะสามารถขนส่งต่อไปยังประเทศจีนได้ หรือขนส่งสินค้าจากประเทศจีน เข้าสู่สาธารณรัฐประชาธิปไตยสังคมนิยมเวียดนาม เข้าสู่สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ต่อมายังประเทศไทย เป็นเส้นทางที่สะดวกมากที่สุด เพราะใช้ระยะเวลาในการขนส่งเพียง 3 วัน นับได้ว่าเป็นเส้นทางที่สั้นที่สุด และเส้นทาง R12 นี้สามารถพัฒนาเส้นทางให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษสะหวันนะเขต - เซโน และ ฮานอย

ด้านการเพิ่มมูลค่าในแหล่งท่องเที่ยวจากความทรงจำร่วมดังกล่าว การศึกษาพบว่า มีเส้นทางในการท่องเที่ยวตามความทรงจำร่วมระหว่างกลุ่มจังหวัดสกลนคร-นครพนม-มุกดาหารไปยังสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ใน 4 เส้นทาง ตามเส้นทาง R8 R 9 และ R 12 ดังนี้

เส้นทางที่ 1 สกลนคร - นครพนม - มุกดาหาร - สะหวันนะเขต - เมืองวิงห์-กวังบิ่ง (4 วัน 3 คืน)

ไหว้พระธาตุเชิงชุม - ชมหอระฆังเวียดนาม -ไหว้พระธาตุเรณู-ไหว้พระธาตุพนม - ชมวัดสองคอน - พิพิธภัณฑสถานหุฮัก -พักที่มุกดาหาร-ข้ามสะพานมิตรภาพแห่งที่ 2-ชมพิพิธภัณฑโฮจิมินห์- พระธาตุศรีโคตรบอง - เที่ยวถ้ำกองลอง-พักที่แขวงบอลิคำไซ (เส้นทาง R 8)-เดินทางสู่เมืองวิงห์-ชมบ้านลุงโฮจิมินห์-พิพิธภัณฑกวีเหวียนยู - เดินทางสู่เมืองกวังบิ่ง-เที่ยวชมถ้ำฟองยา-เดินทางกลับ

เส้นทางที่ 2 สกลนคร - นครพนม - คำม่วน - สะหวันนะเขต-มุกดาหาร (4 วัน 3 คืน)

ไหว้พระธาตุเชิงชุม - พระธาตุเรณู - พระธาตุพนม - ล่องเรือชมโขง - พักที่นครพนม- เทียวถ้ำกองลอ - พักที่แขวงบอลิคำไซ(เส้นทาง R8) -เดินทางกลับแขวงคำม่วน-ชมอนุสรณ์สถานเจ้าสุภานุวงศ์ -ไหว้พระธาตุศรีโคตรบอง -เดินทางเข้าสู่แขวงสะหวันนะเขต-ชมพิพิธภัณฑสถานโฮจิมินห์ -พระธาตุอิงฮัง - พักที่แขวงสะหวันนะเขต-ข้ามสะพานมิตรภาพแห่งที่ 2-เที่ยวตลาดอินโดจีน-ชมพิพิธภัณฑสถานหนูงัก-วัดสองคอน-เดินทางกลับ

เส้นทางที่ 3 เวียดนาม-คำม่วน-สะหวันนะเขต-มุกดาหาร-สกลนคร-นครพนม(4 วัน 3 คืน)

เดินทางจากเวียดนามตามเส้นทาง R 12 เข้าเมืองคำม่วน-ชมอนุสรณ์สถานเจ้าสุภานุวงศ์ -เดินทางตามเส้นทางสาย 11 คำม่วน สะหวันนะเขต -ชมพิพิธภัณฑสถานโฮจิมินห์ -พักที่สะหวันนะเขต- เดินทางข้ามสะพานมิตรภาพแห่งที่ 2- ชมพิพิธภัณฑสถานหนูงัก- วัดสองคอน - ไหว้พระธาตุพนม - ไหว้พระธาตุเรณู เข้าพักที่สกลนคร-ชมพิพิธภัณฑสถาน - ไหว้พระธาตุเชิงชุม - เดินทางต่อไปที่จังหวัดนครพนม-ชมหมู่บ้านมิตรภาพไทย เวียดนาม (บ้านลุงโฮ) -หอนาฬิกาเวียดนาม-เดินทางกลับ

เส้นทางที่ 4 กวางตรี - สะหวันนะเขต-คำม่วน-นครพนม-สกลนคร-มุกดาหาร (4 วัน 3 คืน)

เดินทางจากกวางตรีตามเส้นทาง R 9 -เข้าแขวงสะหวันนะเขต-เดินทางต่อเส้นทางสาย 11 ไปคำม่วน-ชมพิพิธภัณฑสถานโฮจิมินห์ - ชมอนุสรณ์สถานเจ้าสุภานุวงศ์-พักที่เมืองท่าแขก-เดินทางข้ามสะพานมิตรภาพแห่งที่ 3- เข้าจังหวัดนครพนมชมหมู่บ้านมิตรภาพไทย - เวียดนาม (บ้านลุงโฮ) -ชมหอนาฬิกาเวียดนาม - เดินทางต่อไปยังจังหวัดสกลนคร-ชมอาสนะวิหารท่าแร่-พิพิธภัณฑสถาน-ไหว้พระธาตุเชิงชุม-ชมหอระฆัง เวียดนาม-พักที่สกลนคร-เดินทางสู่จังหวัดมุกดาหาร-ชมวัดสองคอน- พิพิธภัณฑสถานหนูงัก -เที่ยวตลาดอินโดจีน -ชมหอแก้ว-เดินทางกลับ

การรับรู้และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทาง R 8 R 9 และ R 12 นักท่องเที่ยวมีการรับรู้ในแหล่งท่องเที่ยว และ มีระดับความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก

สำหรับต้นทุน (ค่าใช้จ่าย) ในการเดินทางท่องเที่ยวใน 3 จังหวัด คือ สกลนคร มุกดาหาร นครพนม โดยทางรถยนต์ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะเดินทางเป็นหมู่คณะเฉลี่ยไม่เกิน 15 คน จะมีต้นทุนในการใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคน ประมาณ 3,000 - 4,500 บาท (รวมค่าที่พัก อาหาร) ต่อทริปเดินทาง 2 วัน 1 คืน หากนักท่องเที่ยวเดินทางมาโดยเครื่องบินจะมีค่าใช้จ่ายเพิ่มต่อคนประมาณ 1,000 บาท

ในกรณีนักท่องเที่ยวเดินทางไปยัง สปป.ลาว และเวียดนาม ไม่ว่าจะเดินทางข้ามสะพานมิตรภาพไทย - ลาว 2 ที่จังหวัดมุกดาหาร หรือ สะพานมิตรภาพไทย - ลาว 3 ที่จังหวัดนครพนม จะมีต้นทุนค่าใช้จ่ายต่อคณะเฉลี่ยไม่เกิน 15 คน ประมาณ 8,000 - 15,000 บาท (รวมค่าที่พัก อาหาร) ต่อทริปเดินทาง 3 วัน 4 คืน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการจัดการท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมในกลุ่มจังหวัดสกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร ที่เชื่อมโยงมิตรประเทศ สปป.ลาวและสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ต่อภาครัฐ ภาคท้องถิ่น ผู้ประกอบการและภาคประชาชน คณะวิจัยสรุปประเด็นได้ดังนี้

การพัฒนาการท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรม มีความสำคัญอย่างยิ่งกับการเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพราะการท่องเที่ยวนอกจากจะส่งเสริมด้านรายได้แล้ว ยังเป็นการเชื่อมโยงผู้คนให้มาพบปะ เรียนรู้วัฒนธรรม ประเพณี ประวัติศาสตร์ ระบบนิเวศของแต่ละภูมิภาค ดังเช่นนักท่องเที่ยวชาว

ยุโรปที่ต้องการมีสัมพัทธ์วัฒนธรรมประเพณีของคนเอเชีย ซึ่งในแหล่งท่องเที่ยวเวลานั้นล้วนมีเรื่องราว ความทรงจำ ประวัติศาสตร์ฝังแฝงอยู่ในแหล่งท่องเที่ยว

ในการจัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรม ตามเส้นทาง R 8 R 9 และ R 12 ซึ่งปัจจุบันทั้ง 3 จังหวัด 3 ประเทศไทย ลาว และเวียดนามได้มีการพัฒนาความร่วมมือไปสู่จังหวัดบนเส้นทางแนวระเบียงตะวันออกสู่ตะวันตก East – West Economic Corridor และจังหวัดในกรอบของประเทศอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง นับว่าเป็นนิมิตหมายที่ดีต่อความร่วมมือกันในการพัฒนา อันจะนำไปสู่ความร่วมมือ มิตรภาพและความสัมพันธ์อย่างมั่นคง ยั่งยืนต่อไปในอนาคต ซึ่งคณะวิจัยมีข้อเสนอแนะที่พบในงานวิจัยดังนี้

ด้านนโยบาย

1. ควรส่งเสริม สนับสนุนให้มีมาตรการ หรือ ข้อกำหนดในการเข้า – ออกด่านทั้ง 3 จังหวัด 3 ประเทศ ให้เป็นรูปแบบ One Stop Service
2. ควรมีมาตรการในการเก็บค่าธรรมเนียมด้านสากลแต่ละด่าน ของ 3 ประเทศ เช่น Mukdahan – Savannakhet, Dan Savannakhet – Luang Prabang, Dhanu Chulom – Kamouan ให้เท่ากันทุกด่าน
3. ควรปรับปรุงกฎระเบียบ และขั้นตอนพิธีการศุลกากร เกี่ยวกับเอกสารผ่านแดนต่าง ๆ ในการเดิน ให้ได้รับความรวดเร็ว และได้มาตรฐาน ลดขั้นตอนในการเก็บค่าธรรมเนียม ณ ด่านสากล
4. ควรพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ อาทิ ศูนย์บริการเพื่ออำนวยความสะดวก ให้กับนักท่องเที่ยว
5. ควรสนับสนุน ส่งเสริม งบประมาณในการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐาน สะดวก ถูกหลักอนามัยและที่สำคัญต้องปลอดภัยกับนักท่องเที่ยว
6. ควรสนับสนุนให้มีการสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ เช่น พิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมร่วมไทย-ลาว-เวียดนาม ที่มีเรื่องราวความสัมพันธ์ของผู้คนในกลุ่มอนุภาคลุ่มน้ำโขง ในเชิงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมร่วม ที่สร้างสรรค์ มุ่งให้เกิดความเข้าใจกันและกัน

ด้านเศรษฐกิจ

1. ส่งเสริม ผลักดันการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวร่วมกันระหว่าง 3 จังหวัด 3 ประเทศ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มในการท่องเที่ยว
2. ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวใน 3 จังหวัด 3 ประเทศ โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวใหม่เชิงสังคมและวัฒนธรรมตามความทรงจำร่วม เพื่อเน้นความสัมพันธ์และผูกพันของ 3 ประเทศ ตามเส้นทาง R 8 R9 และ R 12 โดยเน้นโปรแกรมการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยง 3 จังหวัด 3 ประเทศ และให้มีการพักค้างอย่างน้อย จังหวัด เมือง หรือแขวงละ 1 คืน เพื่อเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวให้มีรายได้เพิ่มขึ้นในแต่ละประเทศ
3. สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในธุรกิจนำเที่ยว ศึกษา กฎหมาย ระเบียบ ข้อกำหนดต่าง ๆ เกี่ยวกับการลงทุน การค้า การบริการ การจดทะเบียนลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวให้ถูกต้องตามกฎหมายของแต่ละประเทศ

4. ควรปรับปรุงสนับสนุนส่งเสริมศูนย์บริการข้อมูลการท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวในการเปิดเสรีอาเซียน (AEC) ตามแนวเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก- ตะวันตก และอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง เพื่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกันทั้ง 3 ประเทศ

5. ควรพัฒนามาตรฐานการบริการบุคลากรด้านการท่องเที่ยว เช่น ธุรกิจที่พัก ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก และธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

6. ปรับปรุงผลิตภัณฑ์ด้านการท่องเที่ยวให้หลากหลายเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว

ด้านสังคม – วัฒนธรรม

1. เน้นการท่องเที่ยวเชิงสังคมวัฒนธรรม ร่วมกันของคน 3 ประเทศ เช่น ความเชื่อในวัฒนธรรมประเพณีปล่อยกระทงไฟตามแม่น้ำ หรือเรียกว่า การท่องเที่ยวเชิงจิตวิญญาณ (Spiritual Tourism)

2. ใน 3 จังหวัด 3 ประเทศ มีความคล้ายคลึงกันในด้านภาษา และวัฒนธรรม รูปแบบการดำรงชีวิตไม่แตกต่างกันมาก และที่สำคัญมีประวัติศาสตร์ร่วมกัน ดังนั้นการส่งเสริมการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัด สกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร ต้องเน้นในเรื่องความทรงจำร่วม วัฒนธรรมร่วม และประวัติศาสตร์ร่วมเพื่อสร้างพื้นที่ท่องเที่ยวให้มีขอบเขตมากขึ้น สัมพันธ์ เชื่อมโยงกันมากขึ้น

ด้านการคมนาคม

การเดินทางในประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม-ลาว จะมีกฎหมายจำกัดความเร็ว ในการเดินทางได้ไม่เกิน 70 – 80 กิโลเมตร ซึ่งเป็นอุปสรรคที่สำคัญในการเดินทาง เนื่องจากระยะทางแหล่งท่องเที่ยวมีระยะใกล้-ไกลต่างกัน การเดินทางจึงสัมพันธ์กับเวลาในการท่องเที่ยว เพราะเส้นทางการท่องเที่ยวอาจจะถูกลดโปรแกรมการท่องเที่ยวลง ดังนั้นในโอกาสเปิดความสัมพันธ์เป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ควรมีการสรุปข้อตกลงในประเด็นการคมนาคมเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวให้มากยิ่งขึ้น

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มุ่งศึกษาเรื่องราว (Story) ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี ที่มีในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมในกลุ่มจังหวัดสกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร ที่เชื่อมโยงกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม โดยใช้แนวคิดความทรงจำทางสังคม (Social memory) เพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์ทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณีที่มีในแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดคุณค่าและมูลค่าในแหล่งท่องเที่ยว และใช้แนวคิดเรื่องการจัดการการท่องเที่ยว การรับรู้และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว (Tourists Expectation and Perception) ความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อเส้นทางการท่องเที่ยว (Overall satisfaction with creative tourism route) ร่วมวิเคราะห์ผลการศึกษาค้นคว้านี้เพื่อให้เห็นถึงมูลค่าที่มีในแหล่งท่องเที่ยว

การศึกษาพบว่า คุณค่าในแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดสกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร คือเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณีที่มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งการศึกษาค้นคว้าความทรงจำร่วมในแหล่งท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ ผูกพันกันระหว่างกัน ใน 3 ประเทศ มี 4 ด้าน คือ 1.ความทรงจำร่วมเกี่ยวกับบรรพบุรุษตั้งแต่ยุคสงครามอินโดจีน ในการกอบกู้เอกราช สู้รบกับมหาอำนาจ และการอพยพหนีสงครามจนก่อเกิดเป็นชุมชนสองฝั่งโขง ที่มีความเชื่อ ความศรัทธา และความผูกพันร่วมกัน ของผู้คนในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง 2. ความทรงจำร่วมในเรื่องชาติพันธุ์ชาวภูไท 3. ความทรงจำร่วมในความเชื่อและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และ 4 ความทรงจำร่วมในทรัพยากรธรรมชาติตามลุ่มน้ำโขง

ด้านการเพิ่มมูลค่าในแหล่งท่องเที่ยวจากความทรงจำร่วมดังกล่าว การศึกษาค้นคว้ามีเส้นทางในการท่องเที่ยวตามความทรงจำร่วม ใน 4 เส้นทาง ตามเส้นทาง R8 R 9 และ R 12 ดังนี้

เส้นทางที่ 1 สกลนคร – นครพนม – มุกดาหาร – สะหวันนะเขต – เมืองวังหัง-กวางบั้ง (4 วัน 3 คืน)

ไหว้พระธาตุเชิงชุม - ชมหอระฆังเวียงคานาม -ไหว้พระธาตุเรณู-ไหว้พระธาตุพนม - ชมวัดสองคอน - พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ -พักที่มุกดาหาร-ข้ามสะพานมิตรภาพแห่งที่ 2-ชมพิพิธภัณฑสถานโฮจิมินห์ -พระธาตุศรีโคตรบอง - เที่ยวถ้ำก่องกลอง-พักที่แขวงบลีคำไซ (เส้นทาง R 8)-เดินทางสู่เมืองวังหัง-ชมบ้านลุงโฮจิมินห์-พิพิธภัณฑสถานกวีเหวียนยู - เดินทางสู่เมืองกวางบั้ง-เที่ยวชมถ้ำฟองยา-เดินทางกลับ

เส้นทางที่ 2 สกลนคร – นครพนม – คำม่วน – สะหวันนะเขต-มุกดาหาร (4 วัน 3 คืน)

ไหว้พระธาตุเชิงชุม - พระธาตุเรณู - พระธาตุพนม - ล่องเรือชมโขง -พักที่นครพนม- เที่ยวถ้ำก่องกลอง - พักที่แขวงบลีคำไซ(เส้นทาง R8) -เดินทางกลับแขวงคำม่วน-ชมอนุสรณ์สถานเจ้าสุภานุวงศ์ -ไหว้พระธาตุศรีโคตรบอง -เดินทางเข้าสู่แขวงสะหวันนะเขต-ชมพิพิธภัณฑสถานโฮจิมินห์ -พระธาตุอิงฮัง - พักที่แขวงสะหวันนะเขต-ข้ามสะพานมิตรภาพแห่งที่ 2-เที่ยวตลาดอินโดจีน-ชมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ-วัดสองคอน-เดินทางกลับ

เส้นทางที่ 3 เวียดนาม-คำม่วน-สะหวันนะเขต-มุกดาหาร-สกลนคร-นครพนม(4 วัน 3 คืน)

เดินทางจากเวียดนามตามเส้นทาง R 12 เข้าเมืองคำม่วน-ชมอนุสรณ์สถานเจ้าสุภานุวงศ์ –เดินทางตามเส้นทางสาย 11 คำม่วน สะหวันนะเขต -ชมพิพิธภัณฑโฮจิมินห์ –พักที่สะหวันนะเขต- เดินทางข้ามสะพานมิตรภาพแห่งที่ 2- ชมพิพิธภัณฑท่านหนูฮัก- วัดสองคอน – ไหว้พระธาตุพนม – ไหว้พระธาตุเรณู – เข้าพักที่สกลนคร-ชมพิพิธภัณฑภูพาน – ไหว้พระธาตุเชิงชุม – เดินทางต่อไปที่จังหวัดนครพนม-ชมหมู่บ้านมิตรภาพไทย เวียดนาม (บ้านลุงโฮ) -หอนาฬิกาเวียดนาม-เดินทางกลับ

เส้นทางที่ 4 กวางจิ – สะหวันนะเขต-คำม่วน-นครพนม-สกลนคร-มุกดาหาร (4 วัน 3 คืน)

เดินทางจากกวางจิตามเส้นทาง R 9 –เข้าแขวงสะหวันนะเขต-เดินทางต่อเส้นทางสาย 11 ไปคำม่วน-ชมพิพิธภัณฑโฮจิมินห์ – ชมอนุสรณ์สถานเจ้าสุภานุวงศ์-พักที่เมืองท่าแขก-เดินทางข้ามสะพานมิตรภาพแห่งที่3-เข้าจังหวัดนครพนมชมหมู่บ้านมิตรภาพไทย – เวียดนาม(บ้านลุงโฮ)-ชมหอนาฬิกาเวียดนาม –เดินทางต่อไปยังจังหวัดสกลนคร-ชมอาสนะวิหารท่าแร่-พิพิธภัณฑภูพาน-ไหว้พระธาตุเชิงชุม-ชมหอระฆังเวียดนาม-พักที่สกลนคร-เดินทางสู่จังหวัดมุกดาหาร-ชมวัดสองคอน- พิพิธภัณฑท่านหนูฮัก –เที่ยวตลาดอินโดจีน –ชมหอแก้ว-เดินทางกลับ

ข้อเสนอแนะในการเพิ่มคุณค่าและมูลค่าในแหล่งท่องเที่ยวกลุ่มจังหวัดสกลนคร-นครพนม-มุกดาหารในการศึกษาครั้งนี้คือ รัฐบาล ผู้ประกอบการ และชุมชน ท้องถิ่น ควรสนับสนุนให้มีการสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ เช่น พิพิธภัณฑประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมร่วมไทย-ลาว-เวียดนาม ที่มีเรื่องราวความสัมพันธ์ของคนในกลุ่มอนุภาคลุ่มน้ำโขง ในเชิงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมร่วมที่สร้างสรรค์ มุ่งให้เกิดการเรียนรู้เพื่อความเข้าใจกันและกัน โดยใช้เส้นทางการท่องเที่ยวที่มีเรื่องราว(Story) ทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมของคนในภูมิภาคนี้ และควรประชาสัมพันธ์ให้สังคมโลกรับรู้อย่างทั่วถึง โดยมุ่งให้ข้อมูลกับผู้ประกอบการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่มีเครือข่ายการดำเนินกิจกรรมในระดับประเทศ และระหว่างประเทศ

Abstract

This study aims to research the stories which related to traditional and cultural attractions of Sakon Nakhon, Nakhon Phanom and Mukdahan including Laos PDR and Vietnam together with social memory to connect the traditional and cultural relationship of tourist attractions and to add value to traditional and cultural tourist attractions. This also aims to apply tourism management, tourist expectation and perception including overall satisfaction with creative tourism route for analyzing to express the real value of tourist attraction.

The study shows that the value of attractions in Sakon Nakhon, Nakhon Phanom and Mukdahan is historical, traditional and cultural stories which are related to each other. The author found that social memory which refer to the relation of 3 countries in 4 ways: 1) social memory in historical attractions of Indochina War – while they were fighting independence and surviving until believes, faith and attachment between 2 leaders of 2 countries have been being raised up, 2) social memory in Phutai's way of life, 3) social memory in religions and believes, and 4) social memory in ecology, nature and resource of Khong River.

Adding the value to social memory attractions as above, the author found that there are 4 social memory routes through R8, R9 and R12 as follow.

1st Route: R8 (4 days 3 nights) Sakon Nakhon – Nakhon Phanom – Mukdahan – Laos PDR – Vietnam

Cherngchum Relic – Panom Relic – Songkon Temple – Nouhag Museum – Ho Ji Minh Museum – Longgong Cave – Srikotabong Relic – Kwiwian-Yuh Museum – Phongya Cave

2nd Route: R8 (4 days 3 Nights) Sakon Nakhon – Nakhon Phanom – Mukdahan – Kammoun – Savhanakhet

Cherngchum Relic – Renu Relic - Panom Relic – Sailing in Khong River – Konglo Cave – Supanuvong Monument - Srikotabong Relic - Ho Ji Minh Museum – Inghang Relic - Nouhag Museum - Songkon Temple

3rd Route: R9 (4 days 3 nights) Vietnam – Takhek – Savhanakhet – Mukdahan – Sakon Nakhon –Nakhon Phanom

Supanuvong Monument - Ho Ji Minh Museum – Nouhag Museum - Songkon Temple - Panom Relic – Renu Relic – Phuphan Museum - Cherngchum Relic – Thailand-Vietnam

Friendship Village (Ho Ji Min's house) – Vietnamese Clock Tower

4th Route: R12 (4 days 3 nights) Quang Tri – Savhanakhet – Takhek – Nakon Panom – Mukdahan – Sakon Nakon

Ho Ji Minh Museum – Thailand-Vietnam Friendship Village (Ho Ji Min's house) – Vietnamese Clock Tower - Songkon Temple - Nouhag Museum – Indo-China Market – Kaewmukda Towers

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร	ค
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
บทคัดย่อภาษาไทย	ณ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ญ
สารบัญ	ฐ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญภาพ	ด
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ	1
1.2 วัตถุประสงค์	4
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	4
1.4 ขอบเขตการศึกษาโครงการที่ 1	5
1.5 ขอบเขตการศึกษาโครงการที่ 2	5
1.6 ขั้นตอนและวิธีการศึกษา	6
1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ	6
บทที่ 2 วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
2.1 กระบวนทัศน์ในการศึกษาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรม	8
2.2 พื้นที่อีสานตอนบน สกลนคร นครพนม มุกดาหาร: กับการเป็นแหล่งท่องเที่ยว	11
2.3 สถานภาพแหล่งท่องเที่ยว สกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร	13
2.4 สภาพปัญหาของกลุ่มจังหวัดอีสานตอนบน	17
2.5 สถานภาพการท่องเที่ยว กลุ่มจังหวัด สกลนคร-นครพนม-มุกดาหารในปัจจุบัน	19
2.6 การจัดการเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรม	25
2.6.1 การรับรู้และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว	25
2.6.2 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดรายการนำเที่ยว	27
2.6.3 ความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อเส้นทางท่องเที่ยว	35
2.6.4 แนวโน้มพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว	37
2.6.5 เส้นทางและแหล่งท่องเที่ยว	59
2.6.6 คุณค่าที่รับรู้ ของแหล่งท่องเที่ยว	65

สารบัญ (ต่อ)

2.7 สรุป	66
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	68
3.1 การศึกษาโครงการที่ 1	69
3.1.1 ขอบเขตของการวิจัย	69
3.1.2 ขอบเขตกลุ่มเป้าหมาย	69
3.1.3 ขั้นตอนการศึกษา	69
3.2 การศึกษาโครงการที่ 2	73
3.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	73
3.2.2 วิธีดำเนินการวิจัย	73
3.2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	75
บทที่ 4 ความทรงจำในพื้นที่อาณานิคมลุ่มน้ำโขงไทย-ลาว-เวียดนาม	76
4.1 แม่น้ำโขง	77
4.2 สังคม วัฒนธรรมของคนลุ่มน้ำโขง สกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร	79
4.3 ความทรงจำร่วมในประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ วัฒนธรรม ไทย-ลาว-เวียดนาม	81
4.4 ความทรงจำเกี่ยวกับชาติพันธุ์ สกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร และเมืองลาว	104
4.5 เส้นทางศาสนา บนพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์	106
4.6 สรุป	109
บทที่ 5 แหล่งท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมในพื้นที่	110
จังหวัดสกลนคร- นครพนม- มุกดาหาร-ลาว-เวียดนาม	110
5.1 แหล่งท่องเที่ยวสกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร	115
5.2 แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ลาว 3 แขวงบลีคำไซ คำม่วน สะหวันนะเขต	120
5.3 แหล่งท่องเที่ยวในเวียดนาม	133
5.4 สรุป	144
บทที่ 6 สภาพการจัดการท่องเที่ยวจังหวัดสกลนคร- นครพนม- มุกดาหาร-ลาว-เวียดนาม ตามเส้นทางสาย R 8 R9 และ R 12	145
6.1 สภาพการจัดเส้นทางท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมตามเส้นทาง R8 R9 และ R 12	145
6.2 การรับรู้ ความพึงพอใจ และต้นทุน (ค่าใช้จ่าย) ในการเดินทางของนักท่องเที่ยวที่มีต่อเส้นทางท่องเที่ยว และแหล่งท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมตามเส้นทาง R8 R 9 และ R 12	167
6.3 วิเคราะห์เส้นทางและแหล่งท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมตามเส้นทาง R8 R 9 และ R 12	183

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ 7 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	214
7.1 การสร้างมูลค่าและคุณค่าเพิ่มทางในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมใน กลุ่มจังหวัดสกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร	214
7.2 เส้นทางการท่องเที่ยวที่เกิดจากความทรงจำร่วมในแหล่งท่องเที่ยวทางสังคมและ วัฒนธรรมในกลุ่ม จังหวัดสกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร ที่เชื่อมโยงมิตรประเทศ สปป.ลาวและสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ตามเส้นทาง R8 R 9 และ R 12	217
7.3 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการจัดการท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมใน กลุ่มจังหวัดสกลนคร-นครพนม-มุกดาหารที่เชื่อมโยงมิตรประเทศสปป.ลาวแล สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามต่อภาครัฐ ภาคท้องถิ่น ผู้ประกอบการและภาค ประชาชน	220
บรรณานุกรม	223

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
แผนภาพที่ 1 เส้นทางแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดสกลนคร	20
แผนภาพที่ 2 เส้นทางแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดนครพนม	22
แผนภาพที่ 3 เส้นทางแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดมุกดาหาร	23
แผนภาพที่ 4 แสดงกระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค (นักท่องเที่ยว)	40
แผนภาพที่ 5 แสดงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค	41
แผนภาพที่ 6 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค	45
แผนภาพที่ 7 แสดงกระบวนการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว	53
แผนภาพที่ 8 แสดงทฤษฎีการวางแผนพฤติกรรม (The theory of planned behavior)	55
แผนภาพที่ 9 แผนที่ระยะทางและสภาพเส้นทางตามแนวระเบียงเศรษฐกิจ(R8 R9 และ R12)	60
แผนภาพที่ 10 ระยะทางและสภาพเส้นทางตามระเบียงเศรษฐกิจแนวตะวันออก- ตะวันตก (มุกดาหาร – สะหวันนะเขต - ดานัง (Da Nang))	61
แผนภาพที่ 11 ระยะทางและสภาพเส้นทางหมายเลข 12 หรือ R 12 (นครพนม –ท่าแขก-ด่านนาเพ้า-ด่านจ่าโหละ-ท่าดีญ (Ha Tinh))	63
แผนภาพที่ 12 สรุปเส้นทางและแหล่งท่องเที่ยว (Tourism Routes and Programs)	64
แผนภาพที่ 13 แผนที่การเดินทางจากยุโรปมาสยาม เดือน มิถุนายน ค.ศ . 1928 ของท่านประธาน โฮจิมินห์ (ที่มาจากพิพิธภัณฑ์โฮจิมินห์บ้านาจอก จังหวัดนครพนม)	89
แผนภาพที่ 14 การจัดเส้นทางท่องเที่ยว 3 จังหวัด 3 ประเทศ สกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร-สปป. ลาว-เวียดนาม	188

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
ตารางที่ 1 แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสกลนคร	14
ตารางที่ 2 แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดนครพนม	15
ตารางที่ 3 แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดมุกดาหาร	16
ตารางที่ 4 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวย้อนหลัง 5 ปี จากปี 2553 ตามแหล่งท่องเที่ยวภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	24
ตารางที่ 5 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ – ชาวไทย ที่เดินทางท่องเที่ยว	25
ตารางที่ 6 แสดงคำถาม 7 คำถามเพื่อหาคำตอบ 7 ประการ เกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค	39
ตารางที่ 7 แสดงระยะทางและสภาพเส้นทางหมายเลข R 8 ((นครพนม – คำม่วน)	61
ตารางที่ 8 แสดงระยะทางและสภาพเส้นทางตามระเบียบเศรษฐกิจแนวตะวันออก- ตะวันตก (มุกดาหาร – ดานัง (Da Nang))	62
ตารางที่ 9 แสดงระยะทางและสภาพเส้นทางหมายเลข 12 หรือ R 12 (นครพนม – ท่าแขก – ด่านนาแก้ว – ด่านจาละ – ท่าดีญ (Ha Tinh))	63
ตารางที่ 10 แหล่งท่องเที่ยวจังหวัดสกลนคร นครพนม มุกดาหาร สปป.ลาวและเวียดนาม	65
ตารางที่ 11 ความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัด สกลนคร นครพนม มุกดาหาร	172
ตารางที่ 12 ความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยวในสปป.ลาว	177
ตารางที่ 13 ความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยวในเวียดนาม	179
ตารางที่ 14 ศักยภาพเส้นทางที่ 1 ตามเส้นทาง R 8	193
ตารางที่ 15 ศักยภาพเส้นทางที่ 2 ตามเส้นทาง R 8	198
ตารางที่ 16 ศักยภาพเส้นทางที่ 3 ตามเส้นทาง R 12	203
ตารางที่ 17 ศักยภาพเส้นทางที่ 4 ตามเส้นทาง R 9	208

บทที่ 1

บทนำ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 2 โครงการย่อยได้แก่ โครงการความทรงจำร่วมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมเขตพื้นที่ สกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร-สปป.ลาว-สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักคือการศึกษาประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณีของสังคมผู้คนในพื้นที่จังหวัดสกลนคร นครพนม มุกดาหาร สปป.ลาว และประเทศสังคมนิยมเวียดนาม ที่สัมพันธ์กับแหล่งท่องเที่ยวโดยใช้กรอบแนวคิดเรื่องความทรงจำทางสังคม(Social memory) เพื่อวิเคราะห์ร่วมกับโครงการที่ 2 ซึ่งมุ่งศึกษาศักยภาพและมูลค่าเพิ่มของเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมกลุ่มจังหวัด สกลนคร นครพนม มุกดาหาร สปป.ลาว และประเทศสังคมนิยมเวียดนาม (AEC) ในบทนี้คณะวิจัยมุ่งนำเสนอความสำคัญและที่มาของการวิจัยรวมทั้งระเบียบวิธีวิจัยในการศึกษาครั้งนี้

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ

ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน(สกลนคร- นครพนม- มุกดาหาร)มีสองจังหวัดที่มีการสร้างสะพานเชื่อมต่อกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและสามารถเดินทางต่อไปจนถึงประเทศเวียดนามได้ คือจังหวัดนครพนมและจังหวัดมุกดาหาร มีแม่น้ำโขงเป็นเส้นกั้นพรมแดน และเป็นพื้นที่ความหลากหลายของวัฒนธรรม ความเชื่อ ประเพณีศาสนาที่มีความสำคัญ มีความหมายเชื่อมโยงผู้คนลุ่มน้ำโขง ทั้งฝั่งลาว- ไทย-เวียดนามรวมทั้งจีนบางส่วน เช่น ลีบสองปันนา,ยูนาน

จังหวัดมุกดาหารมีสะพานมิตรภาพ 2 เป็นสะพานเชื่อมจังหวัดมุกดาหาร-สะหวันนะเขต ที่เชื่อมต่อกับจังหวัดมุกดาหารของประเทศไทยเข้ากับแขวงสะหวันนะเขตในประเทศลาว เป็นส่วนหนึ่งของเส้นทางเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตกตะวันออก ซึ่งเริ่มจากพม่า ผ่านไทย ลาวและสิ้นสุดที่เวียดนาม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาลุ่มแม่น้ำโขงของธนาคารการพัฒนาแห่งเอเชีย ตัวสะพานมีความยาวทั้งหมด 1,600 เมตร มีความกว้าง 12 เมตร และมีช่องจราจร 2 ช่อง เริ่มก่อสร้างตั้งแต่ 21 มีนาคม พ.ศ. 2547 และเปิดให้สาธารณะใช้เมื่อวันที่ 9 มกราคม พ.ศ. 2550

สำหรับสะพานมิตรภาพ 3 เชื่อมจังหวัดนครพนม-คำม่วน เป็นสะพานที่เชื่อมต่อระหว่างประเทศไทย (นครพนม) กับประเทศลาว (คำม่วน) พื้นที่ฝั่งไทย ที่บ้านห้อม ตำบลอาจสามารถ อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ฝั่งลาวอยู่ที่บ้านเวินใต้ เมืองท่าแขก แขวงคำม่วน มีความยาวรวม 780 เมตร มีช่องลอดกว้าง 60 เมตร สูง 10 เมตร 2 ช่วง ความกว้างสะพาน 13 เมตร และมีการช่องจราจร 2 ช่อง

สะพานทั้งสองคือส่วนหนึ่งของกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ที่กำลังจะกลายเป็นพื้นที่เชื่อมต่อสำคัญระหว่างกลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงที่สังคมโลกรับรู้ถึงความหลากหลายทางชีวภาพ, ความหลากหลายของสีสน้ำในลุ่มน้ำโขง เช่นวิถีวัฒนธรรมคนลุ่มน้ำ , วิถีวัฒนธรรมข้าว , วิถีวัฒนธรรมเส้นทางบุญ และอีกหลายเรื่องราวที่เกิดขึ้นผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ต่างๆ ผ่านนโยบายการพัฒนาของประเทศที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสายน้ำโขงแห่งนี้ เช่น ไทย จีน เวียดนาม ลาว หรือแม้กระทั่งกัมพูชา

ทั้งสามจังหวัด (สกลนคร- นครพนม- มุกดาหาร) เป็นส่วนหนึ่งของการเป็นอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงซึ่งเป็นแม่น้ำที่มีความยาวกว่า 4,800 กิโลเมตร เมื่อมีการนิยามคำว่า “ภูมิภาค” เข้าเป็นส่วนหนึ่งของแม่น้ำโขงนั้นหมายถึงครอบคลุมพื้นที่ถึง 2.3 ล้านตารางกิโลเมตรและเป็นที่อยู่อาศัยของประชากรกว่า 240 ล้านคน มี

พื้นที่เชื่อมต่อตั้งแต่ประเทศจีน พม่า ลาว เวียดนาม กัมพูชา และประเทศไทย เป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลายทั้งลำน้ำ ป่าไม้ ทรัพยากรแร่ธาตุและพลังงาน ทรัพยากรเหล่านี้สามารถสร้างความสุข ความมั่งคั่งให้กับผู้คนหลายร้อยล้านในเขตลุ่มน้ำนี้ได้อย่างสมบูรณ์หากมีการนำมาใช้อย่างสมดุล ภายใต้ความหมายใหม่ ในนาม “ภูมิภาคลุ่มน้ำโขง” ภายใต้กระบวนการ “เศรษฐกิจนำ วัฒนธรรมที่หลากหลาย ส่วนความขัดแย้งอดีต ประวัติศาสตร์เก็บไว้ในความทรงจำ” หรือกระบวนการพัฒนากลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ของภูมิภาคในนามกลุ่มอาเซียน

นิยามความหมายใหม่ในนาม “ภูมิภาคลุ่มน้ำโขง” ทำให้วิถีชีวิตของผู้คนที่ต้องถื่นในน้ำสายใหญ่นี้ เข้าสู่กระบวนการเปลี่ยนผ่านโครงสร้างทางสังคมเกือบทั้งหมดอย่างไม่ตั้งตัว เพราะคำว่าภูมิภาคลุ่มน้ำโขงได้ยึดโยงเอาความต้องการทางด้านการลงทุน การจ้างงาน การค้า การประกอบการเพื่อผลกำไร มาเป็นส่วนหนึ่งของข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือเพื่อการเข้าเป็นสังคมเดียวกัน ภายใต้เงื่อนไขหนึ่งวิสัยทัศน์ หนึ่งเอกลักษณ์ หนึ่งภูมิภาคในนามกลุ่มประเทศ “อาเซียน” ซึ่งแม้จีนจะเป็นเพียงประเทศที่มีความสัมพันธ์แบบ “บวรรวม” แต่ก็ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการเปิดพื้นที่ความสัมพันธ์ ที่มีผลมาจากแรงผลักดันของกระแสโลกาภิวัตน์ที่ต้องแข่งขันกันในทุกด้านท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว แต่ละประเทศต่างมุ่งพัฒนาศักยภาพของตนเองในทุกด้าน ดังเช่นกรณีการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวรูปแบบต่างๆ

ในกลุ่มสามจังหวัดนี้มีความสำคัญกับการพัฒนาจังหวัดด้านการท่องเที่ยวเพื่อเตรียมพร้อมสู่การเปลี่ยนแปลงในการเข้าสู่การเป็นสมาคมอาเซียนในปี 2558 ควบคู่กับระบบการค้าผ่านสะพานที่สร้างขึ้นตามโครงการพัฒนาเส้นทางเชื่อมโยงเศรษฐกิจ ตามแนวชายแดนตะวันออก - ตะวันตก หรือ East West Economic Corridor และซึ่งต่อไปในอนาคตบริเวณนี้ ก็จะเป็นศูนย์กลาง การกระจายสินค้านานาชาติ (ศูนย์ DC) ที่จะกระจายสินค้าไปทางตอนเหนือของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และเป็นพื้นที่ขนส่งสินค้าออกสู่ทะเลทางด้านประเทศเวียดนาม เป็นการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ การค้าการลงทุนที่จะเกิดในอนาคตอันใกล้นี้ จะมีผลให้เกิดการเคลื่อนย้ายผู้คนมากมาย และการท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะเกิดขึ้นในเวลาอันใกล้นี้ ดังนั้นการเตรียมความพร้อมทั้งด้านข้อมูล องค์ความรู้ การจัดการด้านการท่องเที่ยวจึงเป็นสิ่งจำเป็นในพื้นที่ทั้งสามจังหวัดนี้

สภาพปัญหาของกลุ่มจังหวัดอีสานตอนบน

จากการศึกษาเบื้องต้น คณะวิจัยพบว่ามีความหลากหลายแต่ขาดการเชื่อมโยงและการสร้างภาพลักษณ์เนื่องจากความหลากหลายของวัฒนธรรมที่ยังไม่มีการเชื่อมโยงอย่างเป็นระบบ วัฒนธรรมในพื้นที่จึงถูกแยกส่วนนำเสนอขาดการสร้างจุดเด่นเพื่อนำสู่การท่องเที่ยว ความมั่งคั่งหลากหลายจึงกลายเป็นไม่โดดเด่น เช่น พิธีกรรมโขนช้างบั้ง จังหวัดมุกดาหาร, พิธีเกยา พิธีบายศรีสู่ขวัญ การรำเดินหัวดอนตาล การรำภูไท การลำพญา จังหวัดมุกดาหาร, งานประเพณีแข่งเรือออกพรรษา ระหว่างจังหวัดมุกดาหารกับแขวงสะหวันนะเขต, งานประเพณีไหลเรือไฟ ช้างออกพรรษา ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 จังหวัดนครพนม, งานนมัสการองค์พระธาตุพนม ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 จังหวัดนครพนม, งานประเพณีสรงน้ำพระธาตุพนม ขึ้น 2 ค่ำ เดือน 3 บ้านอาจสามารถ ตำบลอาจสามารถ อำเภอมือเมือง จังหวัดนครพนม, งานเทศกาลปลา อำเภอสว่างนครพนม, งานไหลเรือไฟ จังหวัดนครพนม, งานบุญเดือนสี่ของดินนาหว้า ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 4 จังหวัดนครพนม

ด้านแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและประวัติศาสตร์ก็ไม่ต่างกัน เช่น น้ำตกตาดขาว น้ำตกตาดโพธิ์ อำเภอบ้านแพง จังหวัดนครพนม หาดดอนแพง จังหวัดนครพนม , หาดแห่ จังหวัดนครพนม , ด่านสาวคอย

อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม , หาดทรายทองศรีโคตรบูรณ์ จังหวัดนครพนมอาหาร เอกลักษณ์ อาหารชนิด ปลาน้ำโขง , สินค้าที่สำคัญ เอกลักษณ์ ผ้าไหม/ผ้าฝ้าย/ส้มปลาโด/กาลาแม ในจังหวัดมุกดาหาร เช่น ต้นไม้ เอกลักษณ์ ต้นช้านาว อาหาร เอกลักษณ์ เวียดนาม สินค้าที่สำคัญ เอกลักษณ์ ผ้าแพรวา/มะขามหวาน

พระตำหนักภูพานราชนิเวศน์ อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร องค์พระธาตุเชิงชุม อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร พิพิธภัณฑ์พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร พิพิธภัณฑ์พระอาจารย์หลุย จันทสาโร อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร พิพิธภัณฑ์พระอาจารย์ฝั้น อาจาโร อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร รวมทั้งความหลากหลายของชนเผ่าพื้นเมือง ประกอบด้วย ชนพื้นเมืองและชาวไทยเชื้อสายต่างๆ จำนวน 11 เผ่า/เชื้อสาย ได้แก่ 1. เผ่าไทลาว 2. เผ่าไทกะเลิง 3. เผ่าไทย้อ 4. เผ่าไทโส้ 5. เผ่าภูไท 6. เผ่าไทโย้ย 7. เผ่าแสก 8. เผ่าไทยกุลา 9. เผ่าไทยข่า 10. ชาวไทยเชื้อสายจีน 11. ชาวไทยเชื้อสายเวียดนาม ทุกชนเผ่าล้วนมีวัฒนธรรมที่แตกต่าง น่าสนใจ แต่ปัจจุบันยังไม่สามารถยกระดับให้เห็นคุณค่าเพื่อเพิ่มมูลค่าผ่านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ชัดเจน

เนื้อหาของวัฒนธรรมประเพณี ความหลากหลายของชาติพันธุ์ทั้งหมดมีเนื้อหาที่น่าสนใจเพียงแต่ยังไม่ถูกยกระดับความสำคัญ โดยกระบวนการจัดการแบบองค์รวม (การบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว) นั่นคือการร่วมมือระหว่างหน่วยงาน,ท้องถิ่น,เครือข่ายผู้ประกอบการ,องค์กรมีอาชีพด้านการสร้างสื่อประชาสัมพันธ์ รวมทั้งนโยบายของภาครัฐที่ชัดเจน มุ่งมั่นที่จะพัฒนาอย่างแท้จริง ในฐานะพื้นที่ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นจุดแข็งอย่างหนึ่งที่สามารถจัดการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้ แต่ปัจจุบันจะพบว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตามลุ่มแม่น้ำโขงในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ยังมีสภาพที่ไม่โดดเด่น

บริบทกรณีตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวบางส่วนนี้ เป็นเพียงกรณีที่เกิดขึ้นที่สอดคล้องกับการสำรวจแนวทาง ปัญหาอุปสรรคด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่สามจังหวัดนี้โดยสำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2 ได้วิเคราะห์ข้อมูลไว้อย่างน่าสนใจว่า โครงสร้างทางเศรษฐกิจการท่องเที่ยวในเขตอีสานตอนบนนี้อยู่ในระดับต่ำ (รายได้ จำนวนนักท่องเที่ยว) เนื่องจาก

1. ขาดการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว (สถานที่, ข้อมูล ที่มา ความสำคัญ ประวัติศาสตร์, ที่พัก, เส้นทาง, อาหาร, ราคา, ผู้ประกอบการ, ภาครัฐ, ภาคท้องถิ่น)
2. แหล่งท่องเที่ยวยังไม่สามารถเชื่อมโยงดึงดูดนักท่องเที่ยว
3. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวยังไม่สะดวก
4. ขาดการประชาสัมพันธ์กิจกรรมท่องเที่ยว และการขายเรื่องราวการท่องเที่ยว (ตำนาน: Story)
5. ขาดบุคลากรมีอาชีพทางด้านการท่องเที่ยว เช่น มัคคุเทศก์ที่มีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น (สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน .2555)

ดังนั้นเพื่อเพิ่มคุณค่าและมูลค่าในการท่องเที่ยว คณะผู้วิจัยจึงเห็นว่าต้องมีการศึกษาค้นหาแนวทางการพัฒนาเรื่องท่องเที่ยวอย่างมีกระบวนการระหว่างพื้นที่ จังหวัดสกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร-สปป.ลาว และสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม โดยใช้กระบวนการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่บูรณาการระหว่างหลายศาสตร์ ได้แก่ มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ การจัดการ การท่องเที่ยว เป็นต้น

องค์ประกอบสำคัญเริ่มต้น ที่คณะวิจัยเห็นว่ามีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวในนั้นคือ คุณค่าในเรื่องราวเพื่อการท่องเที่ยว (ตำนาน: Story) เช่นเรื่องราวประวัติศาสตร์ความทรงจำร่วมของผู้คน เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยว ที่เชื่อมโยงระหว่างจังหวัดสกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร-สปป.ลาวและสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ซึ่งในครั้งนี้คณะวิจัยเห็นว่าในพื้นที่กลุ่มจังหวัดสกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร

เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและเป็นประตูที่จะเปิดสู่มิตรประเทศ สปป. ลาว และประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามในครั้งนี้

นอกจากนั้น การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะศึกษามูลค่าในการจัดการเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมในกลุ่มจังหวัดสกลนคร นครพนม มุกดาหาร สู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) จากจุดเชื่อมโยงที่ก่อให้เกิดสายสัมพันธ์เชิงวัฒนธรรมจากสะพานมิตรภาพ 3 (นครพนม – คำม่วน) โดยใช้ทางหลวงหมายเลข 22 เชื่อมต่อจังหวัดสกลนคร และนครพนม ข้ามสะพานสู่ฝั่งลาวที่เมืองท่าแขก เข้าสู่เส้นทาง R 13 ของลาวซึ่งแยกได้ 2 เส้นทาง ทางแรกจะเลี้ยวซ้ายผ่านแขวงบอริคำไซ เข้าสู่เส้นทาง R 8 และผ่านหลักขาวของลาวไปถึงเมืองวิงห์ จังหวัดเหงะอาน (Nghe An) ของเวียดนาม อีกเส้นทางซึ่งเป็นเส้นทางที่มีศักยภาพสูง คือเลี้ยวขวาเข้าสู่เส้นทาง R 12 ของลาว จากเมืองท่าแขกตรงไปผ่านด่านจำโหละ จังหวัดกว๋างบิญ (Quang Binh) และไปถึงเมืองวิงห์ของเวียดนาม และเส้นทาง R 9 จากสะพานมิตรภาพ 2 (มุกดาหาร – สะหวันเขต) ซึ่งเป็นเส้นทางสายหลักที่เชื่อมโยงพื้นที่ทางฝั่งตะวันตกจากทะเลอันดามันเข้ากับพื้นที่ทางฝั่งตะวันออกด้านทะเลจีนใต้มุกดาหาร เข้าสู่ สปป.ลาว จากสปป.ลาวเส้นทางนี้ผ่านแขวงสะหวันเขตและเข้าสู่เวียดนามผ่านเมืองชายแดนที่มีชื่อว่า ลาวบาว เชื่อมไปยังเมืองดองฮาและกว๋างจิ (Quang Tri) ผ่านเมืองเว้และไปสิ้นสุดที่ชายฝั่งเวียดนามที่เมืองดานัง (Da Nang) เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์จัดทำเส้น จัดทำแผนที่ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมที่เกิดจากความทรงจำร่วม (ใหม่) ตามเส้นทาง R 8 R 9 และ R 12 เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ

1.2 วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อศึกษาการสร้างมูลค่าและคุณค่าเพิ่มทางในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมในกลุ่มจังหวัดสกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร

2.2 เพื่อศึกษาเส้นทางการท่องเที่ยวที่เกิดจากความทรงจำร่วมในแหล่งท่องเที่ยวทางสังคมและวัฒนธรรมในกลุ่ม จังหวัดสกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร ที่เชื่อมโยงมิตรประเทศสปป.ลาวและสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ตามเส้นทาง R 8 R 9 และ R 12 ใหม่ ให้เป็นเส้นทางการท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสมต่อการรับรู้และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และสนองต่อความต้องการของผู้ประกอบการและชุมชนในกลุ่ม จังหวัดสกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร

2.3 เพื่อเสนอแนะเชิงนโยบายการจัดการท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมในกลุ่มจังหวัดสกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร ที่เชื่อมโยงมิตรประเทศสปป.ลาวและสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ต่อภาครัฐภาคท้องถิ่น ผู้ประกอบการและภาคประชาชน

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาโครงการชุด ประกอบด้วยโครงการย่อย 2 โครงการ ซึ่งจะมีขอบเขตการศึกษาแตกต่างกัน ตามวัตถุประสงค์ของแต่ละโครงการ ดังนั้นด้านขอบเขตการศึกษาจึงมีลักษณะแตกต่างกัน

แต่อย่างไรก็ตามท้ายที่สุดในการดำเนินการศึกษาวิจัย คณะวิจัยได้บูรณาการการศึกษาวิจัยตามขอบเขตของการวิจัยรายละเอียดดังนี้

1.4 ขอบเขตการศึกษาโครงการที่ 1

ขอบเขตของการวิจัย

1. ข้อมูลบริบทชุมชนแหล่งท่องเที่ยวในเขตพื้นที่จังหวัด สกลนคร – นครพนม – มุกดาหาร ที่มีศักยภาพดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ
2. ข้อมูลประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เรื่องเล่า ความทรงจำร่วมในประวัติศาสตร์ ลักษณะของสังคม และวัฒนธรรมของชาติพันธุ์นาคกลุ่มน้ำโขงที่มีในแหล่งท่องเที่ยวพื้นที่จังหวัด สกลนคร – นครพนม – มุกดาหาร สปป.ลาว - สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

ขอบเขตกลุ่มเป้าหมาย

- หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยว
- ท้องถิ่นที่มีทรัพยากรในการท่องเที่ยว
- ผู้ประกอบการท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ
- นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ
- หน่วยงาน องค์กรผลิตสื่อ

ขอบเขตพื้นที่การศึกษา

แหล่งท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมเขตพื้นที่ สกลนคร – นครพนม – มุกดาหาร - สปป.ลาว - สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

1.5 ขอบเขตการศึกษาโครงการที่ 2

ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่การวิจัยในพื้นที่ จังหวัดสกลนคร นครพนม มุกดาหาร สปป.ลาว และเวียดนามที่มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรม

ขอบเขตเนื้อหา

สำรวจและเก็บข้อมูลทั้งข้อมูลปฐมภูมิ และข้อมูลทุติยภูมิที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมตามเส้นทาง R 8 R 9 และ R 12 ประกอบด้วยเนื้อหาต่าง ๆ ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานด้านภูมิศาสตร์ ประกอบด้วย ข้อมูลพื้นฐานด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ชุมชน สภาพแวดล้อม แหล่งท่องเที่ยว เส้นทางท่องเที่ยวของพื้นที่ที่ศึกษา
2. ข้อมูลพื้นฐานด้านประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม ประกอบด้วย ตำนาน เรื่องราว ความเชื่อ เหตุการณ์ ข้อเท็จจริง ซากโบราณวัตถุ (Remains or Relics) จากผลการวิจัยในโครงการที่ 1 ชื่อโครงการ การศึกษาความทรงจำร่วมในแหล่งท่องเที่ยวทางสังคมและวัฒนธรรมของพื้นที่จังหวัดสกลนคร นครพนม มุกดาหาร ภายใต้แผนงานวิจัยการศึกษาศักยภาพและมูลค่าเพิ่มของเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมกลุ่มจังหวัดสกลนคร นครพนม มุกดาหาร สู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC)

1.6 ขั้นตอนและวิธีการศึกษา

กิจกรรมการดำเนินงานโครงการวิจัย

1. ประชุมทีมวิจัยเพื่อทำความเข้าใจในการทำงานร่วมกัน
2. จัดเวทีชี้แจงทำความเข้าใจในการทำวิจัยร่วมกันระหว่างทีมวิจัยและชุมชน
3. เก็บข้อมูล (นักวิจัย,หน่วยงาน,ผู้ประกอบการ,ชุมชน) สัมภาษณ์รายกรณีข้อมูลบริบทชุมชน ประวัติศาสตร์ชุมชน วัฒนธรรม /ประเพณี /ความเชื่อ /ความหลากหลายกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ กลุ่มจังหวัดอีสานตอนบน
4. ศึกษาวัฒนธรรมร่วม ประวัติศาสตร์ ความทรงจำร่วม ของชาติพันธุ์อีสานกลุ่มน้ำโขง เพื่อค้นหา จุดร่วมของการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรมที่มีศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยว
5. ศึกษาวิถีการดำเนินชีวิตประจำวันของนักท่องเที่ยวในพื้นที่ท่องเที่ยว
6. ศึกษาแนวทางร่วมของการดำเนินเส้นทางการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่สามารถเชื่อมโยงเข้าสู่เส้นทางการท่องเที่ยวไร้พรมแดน (สกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร-สปป.ลาว-สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม)
7. ศึกษาเส้นทางการจัดการ การท่องเที่ยวของแต่ละส่วนงานที่มีความเกี่ยวข้องกันเพื่อสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวใหม่
8. ประชุมทีมวิจัยและที่ปรึกษาสรุปวิเคราะห์ข้อมูลผลการศึกษาเบื้องต้นและเตรียมนำเสนอข้อมูลต่อชุมชน เตรียมเนื้อหาปฏิบัติการ “เส้นทางการท่องเที่ยวสายความทรงจำร่วมสกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร สาย R 8 R 9 R 12”
9. ประชุมวิเคราะห์ข้อมูลจัดทำรายงานความก้าวหน้าผลการศึกษาเบื้องต้น
10. ประชุมทีมวิจัยและที่ปรึกษาวางแผนปฏิบัติการ “เส้นทางการท่องเที่ยวสายความทรงจำร่วมสกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร สาย R 8 R 9 R 12”
11. ปฏิบัติการ “เส้นทางการท่องเที่ยวสายความทรงจำร่วมสกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร สาย R 8 R 9 R 12”
12. สรุปผลปฏิบัติการ “เส้นทางการท่องเที่ยวสายความทรงจำร่วมสกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร สาย R 8 R 9 R 12”
13. ทีมวิจัยสรุปวิเคราะห์ข้อมูลและประเมินผลที่ได้ จากการทดลองปฏิบัติการ
14. จัดเวทีนำเสนอผลการศึกษาวิจัยต่อชุมชน, หน่วยงาน
15. ประชุมทีมวิจัยและที่ปรึกษาสรุปวิเคราะห์ผลการศึกษาวิจัย
16. ประชุมวิเคราะห์ข้อมูลจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ

การเพิ่มคุณค่าและมูลค่า หมายถึง การเพิ่มคุณค่าในเรื่องราว (Story) ทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ที่มีในแหล่งท่องเที่ยว ที่มีความสัมพันธ์อันดีระหว่างกลุ่มจังหวัดสกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร-ลาว-เวียดนาม ทำให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่มีคุณค่านำสู่มูลค่าการท่องเที่ยวหลังจากเกิดเส้นทางท่องเที่ยวใหม่

การท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรม หมายถึง การศึกษาหาความรู้ในพื้นที่หรือบริเวณที่มีคุณลักษณะที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม มีการบอกเล่าเรื่องราวในการพัฒนาทางสังคมและมนุษย์ผ่านทางประวัติศาสตร์อันเป็นผลเกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรม องค์ความรู้ และการให้คุณค่าของสังคม ผ่านทางสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าหรือสภาพแวดล้อมอย่างธรรมชาติ ที่สามารถแสดงออกให้เห็นถึงความสวยงามและประโยชน์ที่ได้รับจากธรรมชาติ สามารถสะท้อนให้เห็นถึงสภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของคนในแต่ละยุคสมัย ไม่ว่าจะเป็นสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม หรือขนบธรรมเนียมประเพณี

เส้นทาง หมายถึง เส้นทางท่องเที่ยวเชิงสังคม และวัฒนธรรมในพื้นที่กลุ่มจังหวัดสกลนคร นครพนม-มุกดาหาร -ลาว -และเวียดนาม ประกอบด้วยเส้นทาง

R 8 เป็นเส้นทางท่องเที่ยวจากจังหวัดนครพนม ผ่านแขวงบอลิคำไซ สปป.ลาว จังหวัดท่าดีญ (Ha Tinh) และกรุงฮานอย ของเวียดนาม ไปยังเขตปกครองตนเองกวางสีจ้วงของจีน

R 9 เป็นเส้นทางท่องเที่ยวจากจังหวัดมุกดาหาร ผ่านแขวงสะหวันนะเขต สปป.ลาว จังหวัดกว๋างจิ (Quang Tri) และกรุงฮานอย ของเวียดนาม ไปยังเขตปกครองตนเองกวางสีจ้วงของจีน

R 12 เป็นเส้นทางท่องเที่ยวจากจังหวัดนครพนม ผ่านแขวงคำม่วน สปป.ลาว ไปยังจังหวัดกว๋างบิญ (Quang Binh) ของเวียดนาม

เส้นทางท่องเที่ยวใหม่ หมายถึง เส้นทางการเดินทาง แนะนำแหล่งท่องเที่ยว ที่พักและโปรแกรมการท่องเที่ยวพร้อมกิจกรรมตามแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ ที่เกิดจากความทรงจำร่วมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรม ในพื้นที่จังหวัดสกลนคร นครพนม มุกดาหาร สปป.ลาว และเวียดนาม ที่ยังไม่ได้บรรจุลงในโปรแกรมการท่องเที่ยวเพื่อเป็นทางเลือกใหม่ของนักท่องเที่ยว และให้มูลค่าเพิ่มต่อนักท่องเที่ยว

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้คณะวิจัย ทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในจังหวัดสกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร เพื่อให้เห็นสถานภาพของ “พื้นที่แหล่งท่องเที่ยว” ของทั้ง 3 จังหวัด ซึ่งเป็นเนื้อหาทั้งจากการศึกษาวิจัยของนักวิชาการ เนื้อหาจากวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยต่างๆ รวมทั้งข้อมูลการศึกษาและนำเสนอจากสำนักงานการท่องเที่ยวในจังหวัดต่างๆ ผ่านโปสเตอร์ท่องเที่ยว, ในเว็บไซต์เพื่อการท่องเที่ยว และรายการโทรทัศน์ที่เป็นสารคดีการท่องเที่ยว การศึกษาในบทนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อให้เห็นถึงสถานภาพกระบวนทัศน์ในการศึกษาเรื่องราวเพื่อนำสู่การนำเสนอ “เรื่องราวในแหล่งท่องเที่ยว” (Story) ทั้งดั้งเดิมและเกิดขึ้นใหม่ รวมทั้งเพื่อแสดงให้เห็นถึงสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ทั้งที่มีการศึกษาแล้วและยังไม่มีการศึกษา จากนั้นมุ่งนำเสนอเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยว ใน 3 ประเด็นหลักเกี่ยวกับ พฤติกรรมนักท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยว และเส้นทางการท่องเที่ยว ดังนี้

2.1 กระบวนทัศน์ในการศึกษาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรม

ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ที่ได้เชื่อมโยงกลุ่มประเทศ ไทย- ลาว เวียดนาม - กัมพูชา - พม่า - มณฑลยูนนาน เข้าสู่ความเป็นภูมิภาค ซึ่งหมายถึงการมีระบบเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรมร่วมกัน เป็นการเอื้ออำนวยในการประสานผลประโยชน์ ระบบนโยบาย ทิศทางการพัฒนาของแต่ละประเทศร่วมกัน เพื่อรับสถานะไหลเท ลื่นไหลของผู้คน วัฒนธรรม ประเพณี ในยุคโลกาภิวัตน์ การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่ผ่านมาพบว่า มีการใช้กระบวนทัศน์ในการศึกษาในประเด็นหลักอยู่ 3 ประเด็น คือ

1. การศึกษาโดยใช้กระบวนทัศน์ของนักภูมิศาสตร์ นักบริหารจัดการ นักเศรษฐศาสตร์ นักรัฐศาสตร์ การเมืองเรื่องพื้นที่ ซึ่งมุ่งศึกษาสถานที่ พื้นที่การท่องเที่ยว ภูมินิเวศ ประวัติศาสตร์วัฒนธรรมซึ่งผลการศึกษาจะมุ่งสร้างแบบจำลอง สถานที่จำลองเพื่อการท่องเที่ยว จะปรากฏในงานที่ศึกษา เช่น การสร้างแบบจำลองพิพิธภัณฑ์สถาน, เมืองโบราณ, เมืองในตำนาน

การศึกษากระบวนทัศน์นี้ รวมถึงการศึกษาแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นที่มีแบบตายตัว เกิดมาแล้วหรือแม้กระทั่งศึกษาแหล่งภูมิศาสตร์ที่สนับสนุนการท่องเที่ยว เช่น ภูเขา ทะเล แม่น้ำ ซึ่งการศึกษาโดยกระบวนทัศน์นี้จะพบในยุคแรกของการส่งเสริมการท่องเที่ยวสู่การขยายความเจริญทางการท่องเที่ยว

กระบวนทัศน์นี้ในมุมมองหลังสมัยใหม่ มีความหมายว่า เป็นการสร้างพื้นที่ท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยว ที่อาจเกิดขึ้นจากการประดิษฐ์สร้างทางวัฒนธรรม สร้างวัฒนธรรมจำลองที่มีรากฐานความเป็นมาให้สอดคล้องกับพื้นที่แบบจำลอง ดังที่ผู้วิจัยได้ศึกษาพื้นที่การท่องเที่ยวที่ล้งกาวิ ประเทศมาเลเซีย แล้วพบว่ามี การสร้างแบบจำลอง การสร้างประดิษฐ์วัฒนธรรม ความเชื่อเรื่องราวที่น่าสนใจ เชื่อมโยงประวัติศาสตร์ เรื่องเล่าตำนาน บวกรวมกับการผลักดันนโยบายของรัฐ จึงทำให้พื้นที่ล้งกาวิ ประเทศมาเลเซีย เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ,ทางประวัติศาสตร์ที่ทันสมัยได้อย่างลงตัว หรือแม้กระทั่งการเกิดขึ้นของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ประเทศลาว เช่น หลวงพระบางที่เกิดขึ้นจากแนวนโยบายการพัฒนาประเทศภายใต้

“จินตนาการใหม่” ในนามของรัฐที่มุ่งสร้างให้พื้นที่ประวัติศาสตร์ให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับโลกผ่านวาทกรรมการพัฒนาเช่นคำว่า “มรดกโลก”

2. การศึกษาโดยใช้กระบวนการทัศนศึกษามานุษยวิทยา นักสังคมวิทยา ซึ่งมุ่งศึกษาผลกระทบจากการท่องเที่ยว มุ่งศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นกับวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว พร้อมทั้งอธิบายความหลากหลายของวัฒนธรรมไปในตัว ซึ่งในบางกรณีก็เป็นการสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยวเมื่อข้อมูลบางอย่างมีความน่าสนใจ และถูกถ่ายทอดโดยนักเขียน นักวิจัย นักสร้างภาพยนตร์ ดังเช่นกรณีบาห์ลีที่โด่งดังในงานมานุษยวิทยาจากชุดภาพยนตร์ที่บ้านพักการเข้าทรงและการร่ายรำบนเกาะบาห์ลี ของนักมานุษยวิทยาชาวอเมริกัน มากาเร็ต มิต ที่กลายเป็นผลงานคลาสสิกด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว เนื้อหาของภาพยนตร์ที่แสดงให้เห็นการทำงานในเชิงมานุษยวิทยาประยุกต์ กลับกลายเป็นที่มาของแหล่งท่องเที่ยวสำหรับนักสะพายเป้ท่องเที่ยว มือใหม่ มือกลาง ที่มุ่งไปสัมผัสความงามทางวัฒนธรรมที่บาห์ลี

กระบวนการทัศนศึกษามานุษยวิทยา นักสังคมวิทยาที่ใช้ศึกษานี้ คณะผู้วิจัยเห็นว่าคือ “ต้นทุนสำคัญของการนำเข้าสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยว” เพราะการศึกษาทางมานุษยวิทยาจะมุ่งศึกษาบริบท ความเป็นมาของพื้นที่ ของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้เห็นคุณค่าของแหล่งนั้นๆ ทั้งด้านประวัติศาสตร์ ความเชื่อ ความคิด พฤติกรรม วัฒนธรรมประเพณีในพื้นที่ศึกษา ซึ่งอาจแตกต่างจากนักภูมิศาสตร์ที่จะให้ข้อมูลเพียงว่าแหล่งท่องเที่ยวมีอะไร ตั้งอยู่ที่ไหน มีลักษณะอย่างไร

ในยุคหลังสมัยใหม่จะพบการศึกษาทางมานุษยวิทยาศึกษาวิเคราะห์การท่องเที่ยวหลากหลายขึ้น เช่น การวิเคราะห์การท่องเที่ยวจากมุมมองการผลิตอันมีผลสะท้อนถึงการสะสมทุน การบริการท่องเที่ยวหรือแม้กระทั่งการศึกษาความสัมพันธ์ด้านแรงงาน การเปิดรับผู้ด้อยโอกาสเช่นการศึกษาเมือง การท่องเที่ยวและสินค้าวัฒนธรรม ยศ สันตสมบัติ (2551:97) ทำการศึกษาพื้นที่ไนท์บาร์ชาจังหวัดเชียงใหม่กับกระบวนการทำให้คนวัฒนธรรมกลายเป็นสินค้าของวัฒนธรรมขายขอบ อธิบายถึงการสะสมทุนของนักลงทุนที่นำเอาวัฒนธรรมชนเผ่ามาผลิตเป็นสินค้าวัฒนธรรม รวมทั้งการกระชับพื้นที่และเวลาที่ดึงดูดชาวชนเผ่าเช่นอาข่าให้กลายมาเป็นสินค้าทางวัฒนธรรม

นอกจากนี้ยังมีการใช้กระบวนการวิเคราะห์จากมุมมองด้านการบริโภค ที่มุ่งศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ทั้งแบบแผนการบริโภค, รสนิยม, ความต้องการในกรอบวิถีคิด เช่น จะมาเที่ยวอะไร? มาอย่างไร? พักที่ไหน สะดวกหรือไม่ ค่าใช้จ่ายเท่าไร

งานศึกษาของนักมานุษยวิทยาและนักสังคมวิทยาส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษาผลกระทบโดยอธิบายบริบทของพื้นที่ด้วย โดยมุ่งหวังให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน รักษาสิ่งแวดล้อม สร้างวัฒนธรรมท่องเที่ยวอันดีงาม ดังนั้นงานเหล่านี้ยังคงมีความสำคัญกับการจัดการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นทั้งในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งนับว่าเป็นกระบวนการทัศนศึกษาวิจัยที่มีมากที่สุด จนเท่าปัจจุบันยังมีการศึกษาในแนวนี้อยู่ ดังเช่นการศึกษาผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อระบบนิเวศ ระบบวัฒนธรรม การใช้แรงงาน

3. การศึกษาโดยใช้กระบวนการทัศนศึกษาสหวิทยาการ ซึ่งเป็นกระบวนการทัศนศึกษาที่เกิดขึ้นเพื่อให้เข้ากับบริบทสภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง พฤติกรรมการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงในโลกของทุนนิยมแบบใหม่ ที่ส่งผลให้นักท่องเที่ยวมีค่านิยมการท่องเที่ยวแบบใหม่ เช่น ต้องการความตื่นเต้น ต้องการดูสิ่งที่เป็นของ

แต่แบบโบราณข้ามโลกนอกจากพื้นที่ตนเอง ต้องการการท่องเที่ยวที่อธิบาย ประวัติศาสตร์ เรื่องราวกลุ่มชนตนเอง เรื่องราวของผู้คนต่างวัฒนธรรมในโลกของการกระชับพื้นที่และเวลาที่สามารถเดินทางเพียงไม่กี่ชั่วโมงก็ได้สัมผัสแหล่งท่องเที่ยวที่นั่น ดังเช่น บุญยสฤษฎ์ อเนกสุข (2552: 332) ให้ภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอ่าวฮาลอง ประเทศเวียดนามว่าความสำคัญหนึ่งของแหล่งท่องเที่ยวนี้คือการแสดงให้เห็นถึงการร้อยรัดสำนักของการอนุรักษ์อ่าวของนักท่องเที่ยว ซึ่งถือว่าเป็นบริบทการท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวยังอ่าวฮาลอง

ปรากฏการณ์เหล่านี้เป็นพฤติกรรมการท่องเที่ยวในโลกของการไร้พรมแดน ภายใต้การเกิดพรมแดนใหม่ของนักท่องเที่ยวที่สร้าง “รสนิยมใหม่ใน” การท่องเที่ยว เกิดรูปแบบการเที่ยวพรมแดนของประวัติศาสตร์ชาติตนเองในพื้นที่ต่างชาติ อาทิ นักท่องเที่ยวชาวเวียดนามมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวบ้านลุงโฮจิมนที่นครพนมหรือพระธาตุพนมในความทรงจำของคนลาวในพื้นที่อำเภอธาตุพนม ทำให้ชาวลาวนิยมมาทำบุญที่พระธาตุพนมจนเป็นความเชื่อว่าครั้งหนึ่งในชีวิตต้องได้มาทำบุญที่พระธาตุ รวมทั้งประวัติศาสตร์ร่วมของความเชื่อในพระพุทธศาสนาที่ไร้พรมแดนของคนบริเวณลุ่มน้ำโขง

“กระบวนการทัศนศึกษาในการศึกษาการท่องเที่ยวแบบใหม่จึงเป็นกระบวนการที่ผสมผสานทั้งด้านการสร้างแบบจำลอง การศึกษาประวัติศาสตร์ การสร้างภาพลักษณ์ (สื่องานเขียน งานสารคดี งานภาพยนตร์) เพื่อตอบโจทย์การเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในโลกยุคใหม่ที่มาพร้อมกระแสทุนนิยม, บริโภคนิยมที่ไม่ได้มุ่งเพียงมาใช้จ่าย ซื้อสินค้า แต่มุ่งแสวงสัญลักษณ์, ความร่ำรวยทางวัฒนธรรม, หรือแม้กระทั่งวิถีความแตกต่างของความคิด ความเชื่อของตนเอง”(คณะวิจัย)

กระบวนการทัศนศึกษาในการศึกษาการท่องเที่ยวแบบใหม่จึงเป็นกระบวนการที่ทัศนซึ่งเป็นแนวโน้มที่สามารถจะเกิดได้ขึ้นในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง(ชูศักดิ์ วิทยาภค.2554: 17)

ใน 3 กระบวนทัศน์นี้ล้วนอยู่ในกระบวนการวิเคราะห์เชิงแนวคิดทฤษฎีเช่น ทฤษฎีการผลิต-การบริโภค ทฤษฎีความหลากหลายทางชีวภาพ ทฤษฎีการบริหารจัดการ ทฤษฎีความทันสมัย ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ การลงทุน-การเมือง เป็นต้น

อย่างไรก็ตามภายใต้ปรากฏการณ์เปลี่ยนแปลงเข้าสู่โลกไร้พรมแดน (โลกาภิวัตน์) การศึกษาวิจัยควรมีแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอย่าง เพื่ออธิบายความหลากหลายและการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เช่น แนวคิดทฤษฎีเรื่องพื้นที่และเวลา แนวคิดทฤษฎีเรื่องความทรงจำทางสังคม แนวคิดทฤษฎีเรื่องการสื่อสารมวลชน เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในบริบทการสนับสนุนการท่องเที่ยว โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีระบบนิเวศ วัฒนธรรมความหลากหลายและใกล้ชิดกัน เช่น อาณาบริเวณอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง (GMS) ที่เกิดขึ้นภายใต้ความร่วมมือของจีน (ยูนาน) เวียดนาม พม่า ลาว กัมพูชาและไทย โดยมีแม่น้ำโขงเป็นตัวเชื่อมสำคัญของอาณาบริเวณ

ปรากฏการณ์ของโลกไร้พรมแดน ได้สร้างพื้นที่ใหม่ให้ประวัติศาสตร์-วัฒนธรรมดั้งเดิมที่เคยถูกทำให้แตกต่างในยุคอาณานิคมกลับมาเป็นประวัติศาสตร์-วัฒนธรรมร่วมเดียวกัน เพราะเมื่อเขตพื้นที่ถูกเปิดออกเขตแดนการเป็นรัฐ-ประเทศถูกลดความสำคัญลง อาณาบริเวณลุ่มน้ำโขงถูกเชื่อมเป็นแหล่งประวัติศาสตร์-วัฒนธรรมลุ่มน้ำโขงเดียวกัน ผ่านถนน, ทางรถไฟ, และเครื่องบิน ดังนั้น “เมืองนครพนม มุกดาหาร สกลนครจึงไม่ได้มีพื้นที่เพียงอาณาบริเวณจังหวัดของตนเองอีกต่อไปแล้ว ในความหมายใหม่ เมืองเหล่านี้คือส่วนหนึ่งของภูมิภาค คือ

ความเป็นลุ่มน้ำโขง ความเป็นอาเซียน ที่เชื่อมโยงติดต่อเมืองสหวันนะเขต, เมืองเว้, เมืองดานัง (Da Nang), หรือแม้กระทั่งมณฑลยูนนานของจีน และเลยไปถึง “โลกไร้พรมแดน” ที่หลากหลายทั้งยุโรป – อเมริกา”

หากเชื่อมโยงให้เห็นความสำคัญของการเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวจะพบว่า “การเป็นอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงคือ ประตูด่านของการท่องเที่ยวในอาณาบริเวณนี้” และประเทศไทยคือผู้เปิดประตูสู่ภูมิภาคนี้หากวิเคราะห์เส้นทางการท่องเที่ยวจากฝั่งยุโรปเช่น อังกฤษ, อเมริกา หรือแม้กระทั่งฝั่งเอเชีย เช่นจีน, เกาหลี, อินเดีย, ญี่ปุ่น ดังข้อมูลเมื่อปี 2552 โดยสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองที่พบว่าเมื่อมีนักท่องเที่ยวเดินทางมายังท่าอากาศยานสุวรรณภูมิลดลง การท่องเที่ยวในประเทศลาวก็ซบเซาไม่มีนักท่องเที่ยวไปเที่ยว ซึ่งผลกระทบไม่ได้เกิดเฉพาะในลาวแต่เลยไปถึงการท่องเที่ยวที่เวียดนามด้วย การลดและเพิ่มของนักท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อกันเป็นปรากฏการณ์หนึ่งที่แสดงให้เห็นเส้นทางการเชื่อมโยงของพื้นที่และผู้คน

ดังนั้นโลกยุคใหม่ พื้นที่การท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวจึงมีอาณาบริเวณขยายขึ้นตามกระบวนการเปลี่ยนแปลงสู่โลกโลกาภิวัตน์ นั้นหมายถึงว่า “แหล่งท่องเที่ยวจะต้องมีมากขึ้น เมื่อความต้องการของผู้คนมีมากขึ้น”

2.2 พื้นที่อีสานตอนบน สกลนคร นครพนม มุกดาหาร: กับการเป็นแหล่งท่องเที่ยว

ในพื้นที่อีสานตอนบน เช่น สกลนคร นครพนม มุกดาหาร ของประเทศไทย ในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง และส่วนหนึ่งของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จึงเป็นพื้นที่ที่น่าสนใจในการตั้งคำถามว่า “จะสามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวในระดับอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงได้หรือไม่ จะเชื่อมโยงสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยเป็นส่วนหนึ่งของการเพิ่มรายได้ให้แก่ ไทย ลาว เวียดนาม ในลักษณะพันธมิตรได้อย่างไร” ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าเป็นคำถามที่ท้าทายสำหรับกลุ่มผู้สนใจศึกษาการจัดการท่องเที่ยวในกระแสการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่การเป็นกลุ่มภูมิภาคเดียวกัน

2.2.1 แนวคิดการทำพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว กรณี พื้นที่อีสานตอนบน สกลนคร นครพนม มุกดาหาร

ดังที่ได้ศึกษาแนวคิดและสถานการณ์การท่องเที่ยวในเบื้องต้นแล้วพบว่า ประเด็นสำคัญของการทำให้พื้นที่กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวนั้นมีปัจจัยเกี่ยวข้องอยู่ 3 ปัจจัยดังนี้

1. พื้นที่ ซึ่งประกอบด้วยระบบนิเวศ, ผู้คน, วัฒนธรรม, ประเพณี, ประวัติศาสตร์, ระยะทาง
2. นักท่องเที่ยว ซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยว, ค่านิยม, ทุนในการท่องเที่ยว
3. การบริหารจัดการ ซึ่งจะประกอบด้วยแนวนโยบาย, อำนาจการจัดการ, แผนการจัดการ, ทุนดำเนินการจัดการ

จากปัจจัยดังกล่าว ในพื้นที่อีสานตอนบน เช่น สกลนคร นครพนม มุกดาหาร นี้ คณะผู้วิจัยเห็นว่า ต้นทุนการท่องเที่ยวในด้านข้อมูลบริบทพื้นที่ เป็นสิ่งสำคัญในเบื้องต้น เพราะจะเป็นต้นทุนแรกในการจัดการท่องเที่ยว เพื่อวิเคราะห์ให้เห็นว่าในระดับต่อไปแหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้ควรเป็นอย่างไร ซึ่งข้อมูลบริบทนั้นต้องเป็นข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์ในทางวิชาการอย่างรอบคอบ โดยครั้งนี้บริบทอีสานตอนบน เช่น นครพนม มุกดาหาร สกลนคร ไม่ใช่บริบทดั้งเดิมอีกแล้ว เพราะได้เป็นส่วนหนึ่งของอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง และส่วนหนึ่ง

ของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนดังที่กล่าว ดังนั้นคณะผู้วิจัยเห็นว่า หากจะศึกษาบริบทพื้นที่ของกลุ่มอีสานตอนบน เช่น สกลนคร นครพนม มุกดาหาร เพื่อนำสู่การจัดการท่องเที่ยว ให้เกิดคุณค่าและมูลค่าควมมีเนื้อหาการศึกษาใน 2 ประเด็นคือ

1. ศึกษาบริบทพื้นที่ อันประกอบด้วย ระบบนิเวศ, ผู้คน, วัฒนธรรม, ประเพณี, ประวัติศาสตร์ เรื่องเล่า ตำนาน, ระยะเวลา นักท่องเที่ยว ซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรมนักท่องเที่ยว, ค่านิยม, ทุนในการท่องเที่ยวการบริหารจัดการ ซึ่งจะประกอบด้วยแนวนโยบาย, อำนาจการจัดการ, แผนการจัดการ, ทุนดำเนินการจัดการ
2. ศึกษาแนวทางการประชาสัมพันธ์ ภายใต้กระบวนการวิจัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว

ภายใต้เนื้อหาเหล่านี้ ควรผ่านกระบวนการวิเคราะห์ โดยใช้แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง หลากหลาย เช่น แนวคิดทางทฤษฎีเรื่องพื้นที่และเวลา, แนวคิดทางทฤษฎีเรื่องความทรงจำทางสังคม, แนวคิดทฤษฎีเรื่องการสื่อสารมวลชน ดังที่ได้กล่าวเบื้องต้น

แนวคิดทางทฤษฎีเรื่องพื้นที่และเวลา คือแนวคิดที่จะนำไปสู่การวิเคราะห์พื้นที่ที่มีความสัมพันธ์กันอย่างไร การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างไร ในโลกไร้พรมแดนนี้อะไรคือจุดเชื่อมระหว่างพื้นที่และเวลา ดังเช่นแนวคิดเรื่องการไหลเทของ Appaduri (อ้างใน ไชยณรงค์ เศรษฐเชื้อ.2552) ที่แสดงถึงการไหลเทอย่างไม่มีทิศทางของผู้คน, ข้อมูลข่าวสาร, ทุนต่างๆ หรือแนวคิดเรื่องการกระชับพื้นที่และเวลาของ David Harvey (เพ็งอ้าง) ที่ให้ความสนใจกับการวิเคราะห์ความรวดเร็วของการเดินทางของผู้คน, ข้อมูลข่าวสาร

การใช้แนวคิดเหล่านี้มีความจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อทำความเข้าใจปรากฏการณ์ของพื้นที่ สกลนคร นครพนม มุกดาหาร ที่เปลี่ยนสถานะไปเป็นส่วนหนึ่งของอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง และส่วนหนึ่งของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

2.2.2 แนวคิดทางทฤษฎีเรื่องความทรงจำทางสังคม

แนวคิดทางทฤษฎีเรื่องความทรงจำทางสังคม(ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์ .2551) ที่ได้ให้ความสนใจกับการศึกษาประวัติศาสตร์ ตำนานผ่านความทรงจำร่วมของผู้คน, ของรัฐ, ผ่านเรื่องเล่าวิถีชีวิตประจำวัน ประวัติศาสตร์ ตำนาน สถานที่ อนุสาวรีย์ พิธีกรรมต่างๆ เพื่อนำสู่การอธิบายปรากฏการณ์ในว่า “ความทรงจำร่วมเหล่านั้นมีความหมายต่อผู้คนอย่างไรในปัจจุบัน” นั้นหมายถึงว่า หากข้อมูลเรื่องเล่าตำนาน ความทรงจำของสกลนคร นครพนม มุกดาหาร ซึ่งในอดีตมีความเชื่อมโยงกับผู้คนในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ได้ถูกรื้อฟื้นขึ้นมาผ่านกระบวนการวิจัยและกลายเป็นความทรงจำร่วมที่มีความหมายต่อผู้คนทั้งอนุภูมิภาค ทำให้เกิดความต้องการมาชื่นชม ท่องเที่ยว นั้นหมายถึงว่า “ความทรงจำร่วม” คือต้นทุนอย่างหนึ่งที่จะนำไปสู่การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สามารถเกิดขึ้นได้ในอนาคต เมื่อมีต้นทุนข้อมูลที่เกิดขึ้นจากการวิเคราะห์โดยแนวคิดทั้งสองแล้ว คณะผู้วิจัยเห็นว่าข้อมูลเหล่านี้ควรถูกเผยแพร่ ดังนั้น “แนวคิดเรื่องการสื่อสารมวลชน” ที่ให้ความสนใจในกระบวนการสร้างสื่อประเภทต่างๆ เพื่อสื่อสาร ให้เกิดผลมาสู่กระบวนการชิมชั้ เข้าใจ คล้อยตามต่อต้าน ตัดสินใจในการกระทำต่างๆ มีความสำคัญต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามคณะผู้วิจัยเห็นว่า สื่อที่เกิดขึ้นจากกระบวนการวิจัย อันมีวัตถุประสงค์ชัดเจน มีกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมคิด ร่วมวิเคราะห์จะเป็นสื่อที่มีพลังในการสร้างสรรค์ มีความแตกต่างจากสื่อทั่วไป

จากแนวคิดและบริบทการศึกษาเบื้องต้นในครั้งนี้ คงแสดงให้เห็นความชัดเจนว่าพื้นที่อีสานตอนบน เช่น สกลนคร นครพนม มุกดาหาร สามารถเป็นพื้นที่หนึ่งในการศึกษาวิจัยเพื่อเพิ่มคุณค่าและมูลค่าการ

ท่องเที่ยวได้ เพียงแต่ต้องมุ่งใช้กระบวนการวิจัยที่สมบูรณ์เพื่อคลี่คลายคำถามการวิจัยในเบื้องต้นให้ได้ว่า คุณค่าคือตำนาน ประเพณี ความเชื่อท้องถิ่น ของคนอาณาบริเวณนี้ที่มีความหมายกับผู้คน สามารถพัฒนาเป็น แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในระดับอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงได้เมื่อเกิดการเชื่อมโยงสู่ประชาคมเศรษฐกิจ อาเซียน อันจะนำไปสู่การเป็นส่วนหนึ่งของการมูลค่าเพิ่มทำให้เกิดรายได้ให้แก่ ไทย ลาว เวียดนาม ในลักษณะมิตร ประเทศที่มีความเป็นมา

2.2.3 พัฒนาการความนิยมในแหล่งท่องเที่ยวของชาวต่างชาติ

เมื่อปี พ.ศ.2548 มีการศึกษาวิจัยโดย “โครงการสำรวจสถิติท่องเที่ยวภายในประเทศ” มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้นำเสนอว่า จุดขายของแหล่งท่องเที่ยวในภูมิภาคและจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ สำหรับตลาดนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ พออนุมานความนิยมของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศได้ว่า

(1) นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่แทบทุกชาติ ให้ความสนใจแหล่งธรรมชาติ สภาพแวดล้อมและความเงียบสงบ โดยมีการท่องเที่ยวชายทะเลเป็นอันดับสูงสุด ป่าไม้และภูเขาเป็นลำดับรองลงไป

(2) กลุ่มนักท่องเที่ยวจากทวีปยุโรป อเมริกา และประเทศญี่ปุ่น นอกจากให้ความสนใจด้าน ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแล้ว ยังสนใจประวัติศาสตร์ โบราณคดี อารยธรรมและศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น

(3) จากแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศในระยะหลังกลุ่ม นักท่องเที่ยวจากทวีปยุโรป อเมริกา และประเทศญี่ปุ่นบางกลุ่ม มีรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงบุกเบิก (Explorer) อยากรู้อยากเห็นดินแดนและอารยธรรมเดิมๆ ที่แตกต่างออกไปจากอารยธรรมของตน และใกล้ชิดกับ ธรรมชาติมากขึ้นจากระยะเวลาดังกล่าว

2.3 สถานภาพแหล่งท่องเที่ยว สกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร

จากการรวบรวมข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวจากรายงานการศึกษา เอกสารเผยแพร่ ททท. และจังหวัด แผนลงทุนจังหวัด เอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง และการสำรวจภาคสนามของคณะศึกษา “โครงการสำรวจสถิติ ท่องเที่ยวภายในประเทศ” เพื่อแสดงให้เห็นถึงลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวในภาคอีสาน ซึ่งการศึกษาพบว่า ภาคอีสานมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ ไม่ต่ำกว่า 568 แห่ง แบ่งเป็นด้านธรรมชาติ 248 แห่ง ด้านประวัติศาสตร์ และศิลปวัฒนธรรม 253 แห่ง และด้านศิลปวัฒนธรรม/กิจกรรม และอื่นๆ 67 แห่ง ส่วนในกลุ่มจังหวัด สกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำรวจพบในรายงานชิ้นนี้รายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสกลนคร

ประเภทธรรมชาติ
- หนองหาน
- สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์
- น้ำตกคำหอมโค้งปึงงู
- อุทยานแห่งชาติภูพาน
- เขื่อนน้ำอูน
- ภูอ่างสอ
- ผาดงก่อ
- ผาน้ำโจก
- เขื่อนน้ำพุง
- อุทยานแห่งชาติห้วยหวด
- น้ำตกแก่งกลา
- อ่างเก็บน้ำห้วยยาง – ห้วยโท
- อ่างเก็บน้ำห้วยเตี้ยก
- เขื่อนท่าหาด
ประเภทประวัติศาสตร์ โบราณคดี และศาสนา
- พระธาตุเชิงชุม
- พระตำหนักภูพานราชนิเวศน์
- ปราสาทพระธาตุนารายณ์เจงเวง
- พระธาตุคุด
- พิพิธภัณฑ์พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต
- ภาพรอยสลักผาสามพันปี ภูผายนต์
- พระธาตุภูเพ็ก
- วัดถ้ำขาม
- พิพิธภัณฑ์พระอาจารย์ฝั้น อาจาโร
- พระธาตุศรีมงคล
- วัดถ้ำพวง
- ภาพเขียนสามพันปี(ภูผาเหล็ก)
- ปราสาทบ้านพันนา
- ปุ่มเหล็กดี พิพิธภัณฑ์ไทโส
- วัดดอยธรรมเจดีย์
- สะพานหินโบราณ
ประเภทศิลปวัฒนธรรมและอื่นๆ
- ชาวภูไท บ้านโนนหอม
- ศูนย์ศิลปาชีพภูคณาขาม
- ศูนย์ศิลปาชีพบ้านจาร
- บ้านปั้นหม้อ เชียงเครือ
- บ้านทอผ้าดอนแดง

ตารางที่ 2 แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดนครพนม

ประเพณีธรรมชาติ
- สนามกอล์ฟภูกระแต
- สวนหลวง ร. 9 นครพนม
- เชื้อนหน้าเมืองนครพนม
- สวนสาธารณะและหาดท้ายเมือง
- ภูลังกา
- วนอุทยานน้ำตกตาดขาม
- น้ำตกตากโพธิ์
- ลานสาวคอย
- น้ำตกตาดขาม
- อ่างเก็บน้ำหนองญาติ
- หาดดอนแพง
ประเพณีประวัติศาสตร์ โบราณคดี และศาสนา
- วัดโกลาส(วันศรีบัวบาน)
- วันศรีเทพประดิษฐาราม(วัดศรีเทพ)
- วัดมหาธาตุ
- วัดนักบุญอันนา หนองแสง
- พระธาตุท่าอุเทน
- พระบางวัดไตรภูมิ
- พระธาตุพนม
- พิพิธภัณฑ์พระอาจารย์บัว เตมิโย
- พระธาตุเรณูนคร
- พระธาตุศรีคุณ
- วัดภูเก้าพระ
- พระธาตุมหาชัย
- พระธาตุประสิทธิ์
- วัดเวินพระบาทภูกระแต
- วัดหลักศิลา
- รอยพระพุทธรูปบ้านเวินพระบาท
ประเภทศิลปวัฒนธรรมและอื่นๆ
- เรณูนคร
- บ้านพนอม(ท่าแคน)
- ศูนย์วัฒนธรรมผู้ไท
- ศูนย์วัฒนธรรมไทยย้อ
- บ้านท่าเรือ (ท่าเสือ , ท่าแคน)

ตารางที่ 3 แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดมุกดาหาร

ประเภทธรรมชาติ
- อุทยานแห่งชาติมุกดาหาร
- ภูมโนรมย์
- ภูนางหงส์
- ภูผาเทิบ
- ลานมัจฉินท์
- ภูถ้ำพระ
- ถ้ำฝ่ามือแดง
- อุทยานแห่งชาติภูสระดอกบัว
- ลานดอกไม้บนภูวัด
- ภูผาหอม
- ภูสระดอกบัว
- ภูผาแตก
- ลานหินและป่าเต็งรังแคระ
- วนอุทยานภูหมู
- อ่างเก็บน้ำชลประทานห้วยชีเหล็ก
- น้ำตกตาดโตน
- แก่งกะเบา
- น้ำตกคำชะอี
- น้ำตกภูผาขาม
- หาดทรายชะโหมด
- หอแก้วมุกดาหาร
- เขื่อนริมโขง
ประเภทประวัติศาสตร์ โบราณคดี และศาสนา
- ศาลเจ้าพ่อเจ้าฟ้าเมือง
- ศาลเจ้าแม่สองนางพี่น้อง
- วัดศรีมงคลใต้
- พระพุทธสิงห์สอง
- หอยสมัยหิน
- ภูผาแต้ม
- กลองมโหระทึก
- วัดภูด่านแต้
- วัดมโนภิรมย์
- พระเจ้าองค์หลวง
- วัดบรรพตคีรี (ภูจ้อก้อ)
- พระพุทธสิงห์ทอง

ตารางที่ 3 (ต่อ)

- วัดป่าวิเวกพัฒนาราม
- พุทธอุทยานภูสักร้าง
- ศาลหลักเมือง
- หมู่บ้านภูไท หนองสูง
ประเภทศิลปวัฒนธรรมและ อื่นๆ
- ตลาดอินโดจีน

จากข้อมูลดังกล่าวมีการวิเคราะห์ศักยภาพ เสนอแนะและมีการเผยแพร่ในสิ่งที่โดดเด่นดึงดูดใจของแผ่นดินอีสาน ซึ่งหมายถึง 3 จังหวัดนี้เช่นกัน ศักยภาพเหล่านี้ อาทิเช่น

1. ศิลปวัฒนธรรมประเพณีในวิถีชีวิตของชาวอีสานที่มีความประทับใจในตัวเอง เช่น งานประเพณีจากฮีตสิบสองคองสิบสี่ ดนตรีและการขับลำ นาฏศิลป์และการละเล่น แม้กระทั่งอาหาร ซึ่งสามารถซึมซับไปสู่การยอมรับของผู้คนต่างถิ่นในวงกว้างแม้กระทั่งชาวต่างชาติต่างภาษา

2. อีสานเป็นแผ่นดินเดียวของประเทศที่แม่น้ำโขงที่เป็นแม่น้ำนานาชาติที่มีชื่อเสียงไหลผ่านถึง 6 จังหวัด และเป็นแผ่นดินแห่งเดียวในโลกที่นักท่องเที่ยวสามารถชมทิวทัศน์อันงดงามของแม่น้ำโขงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ในกลุ่ม 3 จังหวัด นี้ สถานที่ท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุสถานและศาสนา ที่มีศักยภาพสูง จัดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวหลัก ได้แก่ วัดพระธาตุเชิงชุม วัดพระธาตุพนม และวัดพระธาตุเรณูนคร สถานที่ท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม และสถานที่ซึ่งมีศักยภาพปานกลาง ซึ่งจัดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวรอง 3 แห่ง ได้แก่ ตลาดอินโดจีนมุกดาหาร ศูนย์หัตถกรรมบ้านนาข้าว และตลาดอินโดจีนนครพนม

2.4 สภาพปัญหาของกลุ่มจังหวัดอีสานตอนบน

อย่างไรก็ตาม การศึกษาเบื้องต้นของคณะวิจัยพบว่า ยังคงพบสภาพปัญหาในการจัดการท่องเที่ยวเนื่องจากความหลากหลายของวัฒนธรรมที่ยังไม่มีการเชื่อมโยงอย่างเป็นระบบ วัฒนธรรมในพื้นที่ จึงถูกแยกส่วนนำเสนอขาดการสร้างจุดเด่นเพื่อนำสู่การท่องเที่ยว ความงดงามหลากหลายจึงกลายเป็นไม่โดดเด่น เช่น พิธีกรรมโซ่งบั้ง จังหวัดมุกดาหาร, พิธีเกยา พิธีบายศรีสู่ขวัญ การรำเต้นหัวดอนตาล การรำภูไท การลำพญา จังหวัดมุกดาหาร, งานประเพณีแข่งเรือออกพรรษา ระหว่างจังหวัดมุกดาหารกับแขวงสะหวันนะเขต, งานประเพณีไหลเรือไฟ ช่วงออกพรรษา ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 จังหวัดนครพนม, งานนมัสการองค์พระธาตุพนม ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 จังหวัดนครพนม, งานประเพณีแสงเต็นสาก ขึ้น 2 ค่ำ เดือน 3 บ้านอาจสามารถ ตำบลอาจสามารถ อำเภอมือง จังหวัดนครพนม, งานเทศกาลปลา อำเภอสว่างนครพนม หลังงานไหลเรือไฟ จังหวัดนครพนม, งานบุญเดือนสี่ของดินนาหว้า ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 4 จังหวัดนครพนม

ด้านแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและประวัติศาสตร์ก็ไม่ต่างกัน เช่น น้ำตกตาดขาม น้ำตกตาดโพธิ์ อำเภอบ้านแพง จังหวัดนครพนม หาดดอนแพง จังหวัดนครพนม , หาดแห่ จังหวัดนครพนม , ดานสาวคอย อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม , หาดทรายทองศรีโคตรบูรณ์ จังหวัดนครพนมอาหาร เอกลักษณ์ อาหารชนิด

ปลาน้ำโขง , สินค้าที่สำคัญ เอกลักษณ์ ผ้าไหม/ผ้าฝ้าย/ส้อปลาโด/กาลาแม ในจังหวัดมุกดาหาร เช่น ต้นไม้ เอกลักษณ์ ต้นข่าน้ำว อาหาร เอกลักษณ์ เวียดนาม สินค้าที่สำคัญ เอกลักษณ์ ผ้าแพรว/มะขามหวาน

พระตำหนักภูพานราชนิเวศน์ อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร องค์พระธาตุเชิงชุม อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร พิพิธภัณฑ์พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร. พิพิธภัณฑ์พระอาจารย์หลุย จันทสาโร อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร. พิพิธภัณฑ์พระอาจารย์ฝั้น อาจาโร อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร รวมทั้งความหลากหลายของชนเผ่าพื้นเมือง ประกอบด้วย ชนพื้นเมืองและชาวไทยเชื้อสายต่างๆ จำนวน 11 เผ่า/เชื้อสาย ได้แก่ 1. เผ่าไทลาว 2. เผ่าไทกะเลิง 3. เผ่าไทย้อ 4. เผ่าไทโส้ 5. เผ่าภูไท 6. เผ่าไทโย้ย 7. เผ่าแสก 8. เผ่าไทยกุลลา 9. เผ่าไทยข่า 10. ชาวไทยเชื้อสายจีน 11. ชาวไทยเชื้อสายเวียดนาม ทุกชนเผ่าล้วนมีวัฒนธรรมที่แตกต่าง น่าสนใจ แต่ปัจจุบันยังไม่สามารถยกระดับให้เห็นคุณค่าเพื่อเพิ่มมูลค่าผ่านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ชัดเจน

เนื้อหาของวัฒนธรรมประเพณี ความหลากหลายของชาติพันธุ์ทั้งหมดมีเนื้อหาที่น่าสนใจเพียงแต่ยังไม่ถูกยกระดับความสำคัญ โดยกระบวนการจัดการแบบองค์รวม (การบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว) นั่นคือการร่วมมือระหว่างหน่วยงาน,ท้องถิ่น,เครือข่ายผู้ประกอบการ,องค์กรมีอาชีพด้านการสร้างสื่อประชาสัมพันธ์ รวมทั้งนโยบายของภาครัฐที่ชัดเจน มุ่งมั่นที่จะพัฒนาอย่างแท้จริง ในฐานะพื้นที่ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นจุดแข็งอย่างหนึ่งที่สามารถจัดการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้ แต่ปัจจุบันจะพบว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตามลุ่มแม่น้ำโขงในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ยังมีสภาพที่ไม่โดดเด่น

บริบทกรณีตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวบางส่วนนี้ เป็นเพียงกรณีที่เกิดขึ้นที่สอดคล้องกับการสำรวจแนวทาง ปัญหาอุปสรรคด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่สามจังหวัดนี้โดยสำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2 ได้วิเคราะห์ข้อมูลไว้อย่างน่าสนใจว่า โครงสร้างทางเศรษฐกิจการท่องเที่ยวในเขตอีสานตอนบนนี้อยู่ในระดับต่ำ (รายได้ จำนวนนักท่องเที่ยว) เนื่องจาก

1. ขาดการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว (สถานที่, ข้อมูล ที่มา ความสำคัญ ประวัติศาสตร์, ที่พัก, เส้นทาง, อาหาร, ราคา, ผู้ประกอบการ, ภาครัฐ, ภาคท้องถิ่น)
2. แหล่งท่องเที่ยวยังไม่สามารถเชื่อมโยงดึงดูดนักท่องเที่ยว
3. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวยังไม่สะดวก
4. ขาดการประชาสัมพันธ์กิจกรรมท่องเที่ยว และการขายเรื่องราวการท่องเที่ยว (ตำนาน: Story – behind, Gimmick)
5. ขาดบุคลากรมีอาชีพทางด้านการท่องเที่ยว เช่น มัคคุเทศก์ที่มีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น (สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน .2555)

ดังนั้นเพื่อเพิ่มคุณค่าและมูลค่าในการท่องเที่ยว จึงต้องมีการศึกษาค้นหาแนวทางการพัฒนาเรื่องท่องเที่ยวอย่างมีกระบวนการ โดยเฉพาะกระบวนการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่บูรณาการระหว่างหลายศาสตร์ ได้แก่มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ การจัดการ การท่องเที่ยวและ เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร เป็นต้น องค์ประกอบสำคัญเริ่มต้น นั่นคือเรื่องราวเพื่อการท่องเที่ยว (ตำนาน: Story) ยังไม่สามารถนำสู่การประชาสัมพันธ์ได้ เหมือนสถานที่ท่องเที่ยวที่มีเรื่องราวน่าสนใจ เช่น กรณีศึกษาพื้นที่ท่องเที่ยวในหลวงพระบางในลาวเหนือ ซึ่งผู้วิจัยพบว่าเป็นการจัดการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ที่สามารถร้อยพันความทรงจำของผู้คนไทย-ลาว , จำปาศักดิ์ในลาวใต้, ยูนนานในจีน, ลังกาวิในมาเลเซีย, อินซอนในเกาหลี, สะเวดากองในพม่า ทุกแห่งล้วนมีองค์ประกอบที่สำคัญคือเรื่องราวที่น่าสนใจประกอบกับระบบนิเวศสถานที่ที่น่าสนใจ ที่ถูกประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อทั้งที่เป็นตัวนักท่องเที่ยวด้วยกันสื่อวารสารอินเทอร์เน็ต, ดังกรณีเรื่องราวของเมืองมรดก

โลกที่หลวงพระบาง,เรื่องราวพระนางมัสสุรีที่ลังกาวิ ทั้งสองแห่งถูกจัดการโดย ความร่วมมือระหว่างรัฐและท้องถิ่นได้อย่างลงตัว เป็นกรณีตัวอย่างที่สามารถนำเนื้อหาทั้งด้านตำนาน, ประวัติศาสตร์ มาร้อยเรียงจัดการร่วมกับการท่องเที่ยวให้เป็นระบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในโลกทันสมัยนี้ได้ เพียงมีเรื่องราว,การประชาสัมพันธ์มีการจัดการโดยความร่วมมือของทุกภาคส่วน

2.5 สถานภาพการท่องเที่ยว กลุ่มจังหวัด สกลนคร-นครพนม-มุกดาหารในปัจจุบัน

จากการศึกษาข้อมูลสำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนได้วิเคราะห์ข้อมูลปัญหาการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน (สกลนคร นครพนม มุกดาหาร) ไว้ที่น่าสนใจว่า โครงสร้างทางเศรษฐกิจการท่องเที่ยวในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนอยู่ในระดับต่ำ ทั้งในเรื่องของรายได้จำนวน นักท่องเที่ยว เนื่องจาก 1) ขาดการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว 2) แหล่งท่องเที่ยวยังไม่สามารถเชื่อมโยงดึงดูดนักท่องเที่ยว 3) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวยังไม่สะดวก 4) ขาดการประชาสัมพันธ์กิจกรรมท่องเที่ยว และการขายเรื่องราวการท่องเที่ยว (สำนักงานบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ .2552)

เมืองสกลนครปัจจุบันเป็นจังหวัดที่ได้ชื่อว่าเป็น “เมืองพุทธศาสน์ พระธาตุห้าแห่ง แหล่งอารยธรรมสามพันปี” เนื่องจากมีประวัติศาสตร์อันยาวนาน มีวัฒนธรรมและประเพณีดั้งเดิมที่ตกทอดกันรุ่นสู่รุ่นมาจากรบพรบุรุษตั้งแต่สมัยโบราณ ที่หล่อหลอมและผสมผสานเข้ากับวัฒนธรรมไทยถิ่นอีสานจนมีความเป็นเอกลักษณ์และโดดเด่น กลายเป็นเมืองที่เต็มไปด้วยบรรยากาศแห่งศาสนาและอารยธรรมอันน่าสนใจสกลนครยังอุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติมากมาย ไม่ว่าจะเป็นป่าไม้ พืชพรรณ สัตว์ป่านานาชนิด และแหล่งน้ำขนาดใหญ่ย่อยหลายแห่ง ที่ทำให้จังหวัดสกลนครเป็นเมืองที่น่าท่องเที่ยวไม่แพ้จังหวัดอื่นๆ มีเนื้อที่ประมาณ 9,605 ตารางกิโลเมตร หรือ 6 ล้านไร่ เป็นจังหวัดที่มีขนาดใหญ่เป็นอันดับที่ 19 ของประเทศ ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นที่ราบสูงและที่ราบลุ่มสลับพื้นที่ลอนลาด มีเทือกเขาภูพานอยู่ทางตอนใต้ของจังหวัด และมีหนองหารซึ่งเป็นหนองน้ำจืดที่มีขนาดใหญ่เป็นอันดับ 3 ของประเทศไทย เป็นแหล่งน้ำสำคัญของจังหวัด มีน้ำตลอดปี แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของสกลนคร คือแหล่งท่องเที่ยวทางพุทธศาสนา ซึ่งได้รับการกล่าวขานถึงว่าเป็น “แหล่งธรรมะแห่งอีสาน” เนื่องจากมีความเจริญรุ่งเรืองของพุทธศาสนามาตั้งแต่อดีต ยังเป็นถิ่นกำเนิดและพำนักของอริยสงฆ์ที่สำคัญและเป็นที่เคารพบูชาหลายท่าน เช่น พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต พระอาจารย์ฝั้น อาจาโร พระอาจารย์วัน อุตตโม หลวงปู่หลุย จันทสาโร และหลวงปู่เสก เทสก์รังสี เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ อาทิ พระตำหนักภูพานราชนิเวศน์ พระธาตุเชิงชุม พระธาตุกุม พระธาตุภูเพ็ก พระธาตุศรีมงคล ตำนานพระอัฐมราช หรือตำนานพระธาตุพนม วัดถ้ำขาม หรือ ภูขาม วัดคำประมง วัดถ้ำอภัยดำรงธรรม หรือวัดถ้ำพวง ปราสาทพระธาตุนารายณ์เจงเวง ปราสาทบ้านพันนา ถ้ำพระพุทไธยาสน์ สะพานขอม หรือสะพานหิน พิพิธภัณฑ์ไทยโส้ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อาทิ อุทยานแห่งชาติภูผาเหล็ก อุทยานแห่งชาติภูผายล หนองหาน เขื่อนน้ำอูน

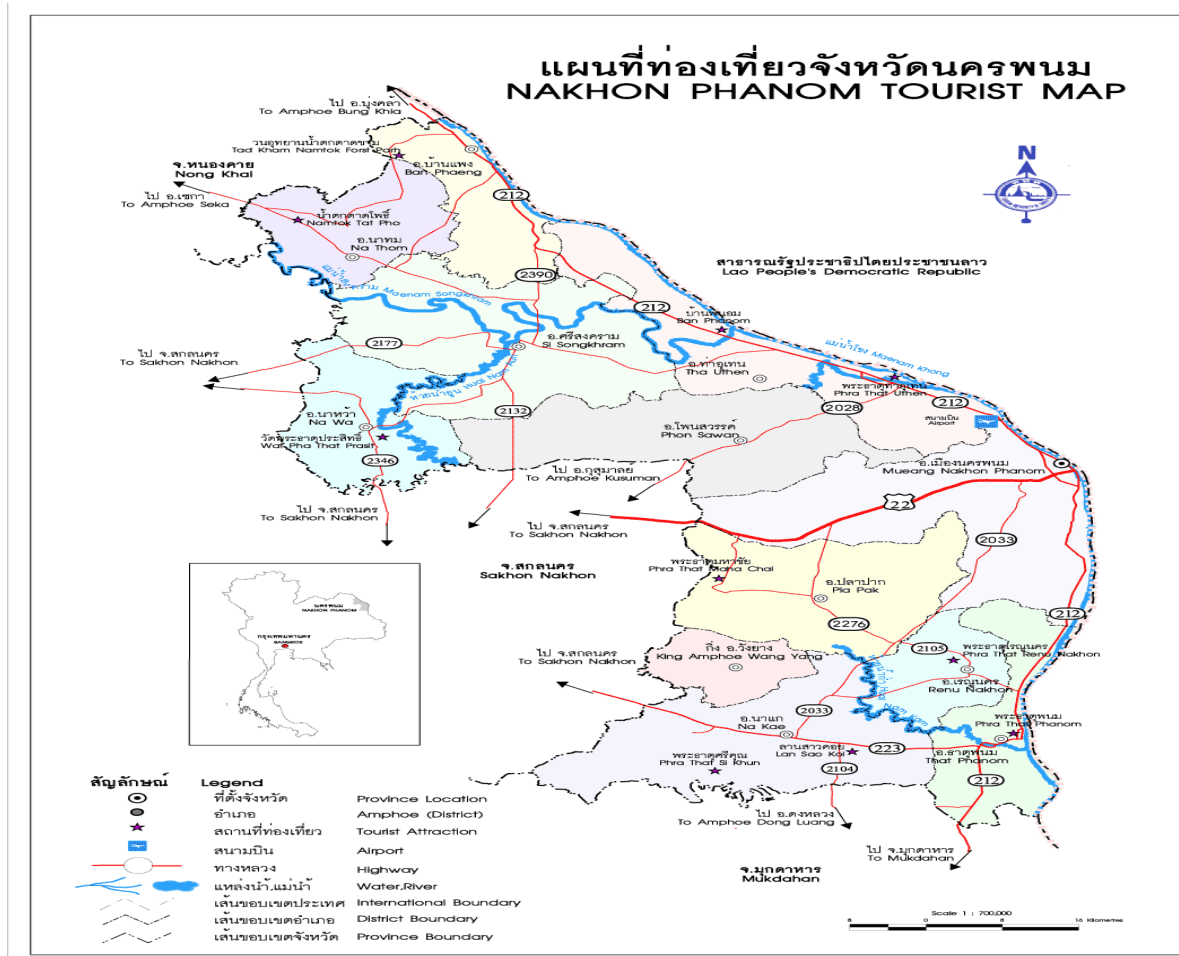
แผนภาพที่ 1 แผนที่ท่องเที่ยวจังหวัดสกลนคร

ที่มา : <http://www.oceansmile.com/map/e/325.gif>

จังหวัดนครพนมเป็นจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ซึ่งเป็นเมืองชายแดนที่มีความอุดมสมบูรณ์ สวยงามของทิวทัศน์ และมีความหลากหลายของวัฒนธรรมและชาติพันธุ์ รวมทั้งประวัติศาสตร์ที่ยาวนานไม่แพ้ จังหวัดนครราชสีมา มีพระธาตุพนมเป็นปูชนียสถานคู่บ้านคู่เมืองพื้นที่ชายแดนด้านเหนือและตะวันออกของ นครพนมติดกับแม่น้ำโขงโดยตลอด ตั้งแต่อำเภอบ้านแพงลงมาจนถึงอำเภอธาตุพนม สามารถเดินทางข้าม ฝั่งโขงไปยังสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้หลายจุด สภาพโดยทั่วไปของจังหวัดนครพนมเป็นที่ราบลุ่ม มีที่ราบสูงและภูเขาอยู่บ้าง มีแม่น้ำสายสั้น ๆ เป็นสาขาย่อยแยกจากแม่น้ำโขงมาหล่อเลี้ยงความอุดมสมบูรณ์ ภายในพื้นที่ พื้นที่ส่วนใหญ่มีแม่น้ำโขงไหลผ่าน นครพนมจึงนับว่าเป็นจังหวัดที่มีแหล่งน้ำที่สมบูรณ์มาก ด้านตะวันออกมีแม่น้ำโขงทอดยาวกั้นพรมแดนระหว่างประเทศไทยกับลาว นครพนมเป็นจังหวัดชายแดน ตั้งเลียบชายฝั่งขวาของแม่น้ำโขง ตรงข้ามกับเมืองท่าแขก แขวงคำม่วนของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นที่ประดิษฐานพระธาตุพนมอันศักดิ์สิทธิ์และเก่าแก่ เป็นพระธาตุที่ประดิษฐานพระอัฐิธาตุ (กระดูกหน้าอก) ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า (สมณโคตม) นับเป็นพระธาตุคู่เมืองนครพนมและเป็นที่เคารพสักการะ

ของชาวไทยและชาวลาวทั้งสองฝั่งแม่น้ำโขง พระธาตุพนมประดิษฐานอยู่ที่อำเภอธาตุพนม อยู่ห่างจากตัวเมือง นครพนม 52 กิโลเมตร จังหวัดนครพนมมีพื้นที่ประมาณ 5,512.668 ตารางกิโลเมตร ระยะทางห่างจาก กรุงเทพมหานครประมาณ 740 กิโลเมตร นอกจากนี้ นครพนมยังเป็นจังหวัดที่มีบันทึกทางประวัติศาสตร์มาแต่โบราณกาล ในฐานะเมืองเก่าเคียงคู่อยู่กับอาณาจักรศรีโคตรบูรณ์ ซึ่งแต่แรกเริ่มเดิมทีนั้น มีพื้นที่อยู่ทางฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขง และต่อมาก็ได้ย้ายมาอยู่ฝั่งขวาสลับกันหลายครั้ง ตำนานแห่งประวัติศาสตร์ได้จารึกไว้ว่า เมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชตีเมืองเวียงจันทน์ได้ ชื่อของดินแดนนี้ได้ถูกเปลี่ยนเป็น "มรุกขนคร" และต่อมาได้โปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนชื่อเป็น "นครพนม" เพื่อความเหมาะสมตามสภาพพื้นที่ด้วย เป็นเมืองที่มีพื้นที่ติดต่อกับทิวเขามากมาย ด้วยความเป็นอาณาจักรที่เคยเจริญรุ่งเรืองมาเก่าก่อน ประกอบกับ แม่น้ำโขงเป็นแหล่งวัฒนธรรมของมนุษยชาติจากหลายชนเผ่า ดังนั้น นครพนมจึงมีโบราณสถาน และมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์อยู่มากปูชนียสถานที่สำคัญในจังหวัดนครพนม คือ พระธาตุพนม นอกจากนี้ยังมีพระธาตุอื่น ๆ ที่ชาวจังหวัดนครพนมเคารพนับถือ ได้แก่ พระธาตุประสิทธิ์ พระธาตุท่าอุเทน พระธาตุเรณู ถิ่นดั้งเดิมของชาวผู้ไท (หรือภูไท) พระธาตุศรีคุณ พระธาตุนคร และพระธาตุ มหาชัย เป็นต้น ซึ่งถือเป็นเมืองพระธาตุโดยแท้ เทศกาลและงานประเพณี ประเพณีไหลเรือไฟ งานนมัสการ พระธาตุพนม น้ำตกตาดขาว และอุทยานแห่งชาติภูหลวง สรรพภูมิสำคัญเป็นที่สร้างวีรบุรุษนาแก

นอกจากจังหวัดนครพนมจะมีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญยังมีเส้นทางเชื่อมโยงสู่อนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง สปป.ลาว เมืองท่าแขก แขวงคำม่วน ประเทศเวียดนาม และภาคใต้ของประเทศจีน โดยเดินทางผ่านสะพานมิตรภาพ 3 จากประเทศไทย (นครพนม) เชื่อมต่อเส้นทางคมนาคมขนส่งด้านการค้า และการท่องเที่ยว 2 เส้นทางหลัก คือ เส้นทางหมายเลข 8 จากตะวันตกสู่ตะวันออก ระหว่างแขวงคำม่วน ไปยัง เฮ่ง อาน ประเทศเวียดนาม และเส้นทางหมายเลข 12 จากตะวันตกสู่ตะวันออก ระหว่างแขวงคำม่วนไปยังท่าเรือ หุ่งอ่าง เมืองฮาตินห์ ซึ่งเส้นทางหมายเลข 12 เป็นเส้นทางที่สั้นที่สุดในการเดินทางจากไทย (นครพนม) ไปยังท่าเรือ หุ่งอ่าง ในเวียดนาม

แผนที่ท่องเที่ยวจังหวัดนครพนม

ที่มา : <http://www.oceansmile.com/map/e/325.gif>

จังหวัดมุกดาหาร เป็นจังหวัดที่ 17 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีพื้นที่ประมาณ 4,339.830 ตารางกิโลเมตร และเป็นประตูด่านสำคัญสู่กลุ่มประเทศอินโดจีน มีความสัมพันธ์ฉันท์บ้านพี่น้องกับแขวงสะหวันนะเขต สปป.ลาว มาช้านาน โดยมีแม่น้ำโขงซึ่งมีความยาวถึง 70 กิโลเมตร เป็นเส้นกั้นพรมแดน และมีความโดดเด่นในด้านชนเผ่าพื้นเมืองต่างๆที่มีถึง 8 เผ่าได้แก่ เผ่าไทยอีสาน ภูไท ไทยข่า กระโซ่ ไทยย้อ ไทยกะเลิง ไทยแสก และไทยกุลา และยังมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงาม อาทิ ตลาดอินโดจีน เป็นแหล่งช้อปปิ้งใจกลางเมืองมุกดาหาร ดิตรีมแม่น้ำโขง มีนาเกลือสินค้าน้ำเค็มจากประเทศเพื่อนบ้านหลังไหลเข้ามาให้นักท่องเที่ยวได้เลือกซื้อ ห้าแยกชุมชนเวียตนาม เป็นที่ตั้งชุมชนชาวเวียตนาม และเป็นตลาดอาหารเช้าที่ขึ้นชื่อของมุกดาหาร อุทยานแห่งชาติภูผาเทิบ ประติมากรรมหินธรรมชาติที่เกิดจากการกัดเซาะของฝน น้ำ ลมและแสงแดด ผ่านกาลเวลามานับร้อยล้านปี วัดภูเก้าหรือวัดบรรพตคีรี เป็นวัดที่ประดิษฐานรูปเหมือนของหลวงปู่หล้า เขมปัตโต เกจิอาจารย์ชื่อดัง หมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม วัดพระศรีมหาโพธิ์ เป็นวัดเก่าแก่ ภายในโบสถ์มีจิตรกรรมฝาผนัง ซึ่งเป็นศิลปะผสมตะวันตก ไทย เวียดนาม ฝรั่งเศส เรื่องพระเวสสันดรชาดก ในตอนต่าง ๆ โดยฝีมือ ช่างพื้นบ้าน วัดมโนภิรมย์ วัดเก่าแก่สร้างขึ้นโดยช่างสถาปัตยกรรมจากนครเวียงจันทน์ ภูมู แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หอยสมัยหิน ศาลเจ้าพ่อเจ้าฟ้ามุงเมือง น้ำตกตาดโตน แก่งกะเบา วัดภูด่านแต่

อุทยานแห่งชาติภูสระดอกบัว หอแก้วมุกดาหารเฉลิมพระเกียรติกาญจนาภิเษก วัดศรีมงคลใต้ วัดศรีบุญเรือง (บ้านใต้) ประดิษฐานพระพุทธรูปลึงสอง ประเพณีการแข่งขันเรือ

นอกจากจังหวัดมุกดาหารจะมีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญแล้ว ยังมีเส้นทางเชื่อมโยงโดยสะพานมิตรภาพ 2 (มุกดาหาร-สะหวันนะเขต) (Second Thai-Lao Friendship Bridge) ตั้งอยู่ที่บ้านสงเปือย ตำบลบางไทรใหญ่ ห่างจากตัวจังหวัดไปทางทิศเหนือ 7 กิโลเมตร เป็นสะพานที่เชื่อมต่อจังหวัดมุกดาหารของประเทศไทย เข้ากับแขวงสะหวันนะเขตในสปป. ลาว ซึ่งอยู่ตรงข้ามกับตัวเมืองมุกดาหาร เป็นส่วนหนึ่งของเส้นทางเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตกตะวันออก ซึ่งเริ่มจากพม่า ผ่าน ไทย ลาวและสิ้นสุดที่เวียดนาม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาลุ่มแม่น้ำโขง ดังภาพ 3

แผนภาพที่ 3 เส้นทางแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดมุกดาหาร

ที่มา : <http://www.oceansmile.com/map/e/325.gif>

จากการที่จังหวัดมุกดาหาร และจังหวัดนครพนม มีการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขง 2 แห่ง คือสะพานมิตรภาพ 2 (มุกดาหาร – สะหวันนะเขต) และสะพานมิตรภาพ 3 (นครพนม – คำม่วน) จึงเป็นจุดก่อให้เกิดเส้นทางบกที่เชื่อมโยงการพัฒนาเศรษฐกิจ ในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง หรือที่เรียกกันว่า Greater Mekong Subregion (GMS) ในกลุ่มประเทศที่มีแม่น้ำโขงไหลผ่านประกอบด้วย จีน พม่า ลาว ไทย กัมพูชา และเวียดนาม

นอกจากนี้สะพานทั้ง 2 แห่งยังเป็นจุดเชื่อมโยงสายธารแห่งสายใยมรดกทางวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงสู่ประตูการท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง สู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จากสถิติการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวย้อนหลัง 5 ปี จากปี 2553 พบว่าแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าวมีจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย ชาวต่างประเทศ ทั้งบริเวณฝั่งไทย และบริเวณสปป.ลาว เวียดนาม เดินทางผ่านสะพานมิตรภาพ 2 (มุกดาหาร – สะหวันนะเขต) และสะพานมิตรภาพ 3 (นครพนม – คำม่วน) เป็นจำนวนมาก ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวย้อนหลัง 5 ปี จากปี 2553 ตามแหล่งท่องเที่ยวภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จังหวัด	ปี : 2547	ปี : 2548	ปี : 2549	ปี : 2550	ปี: 2553
สกลนคร					
ชาวไทย	796,977	789,291	790,285	835,690	560,784
ชาวต่างประเทศ	1,390	2,371	2,363	2,794	3,143
รวม	798,367	791,662	792,648	838,484	563,927
นครพนม					
ชาวไทย	553,263	568,373	602,247	630,376	577,173
ชาวต่างประเทศ	29,875	34,152	34,228	40,894	22,073
รวม	583,138	602,525	636,475	671,270	599,246
มุกดาหาร					
ชาวไทย	780,151	879,988	898,315	1,008,165	873,527
ชาวต่างประเทศ	46,126	47,221	49,363	69,934	17,972
รวม	826,277	927,209	947,678	1,078,099	891,499

ที่มา : <http://marketingdb.tat.or.th/marketingdatabase/>

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ – ชาวไทย ที่เดินทางท่องเที่ยว

ประเทศ	จำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยเดินทาง ออกนอกประเทศ : คน		จำนวนนักท่องเที่ยวต่างประเทศ (สปป.ลาว และ เวียดนาม) เดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทย : คน	
	2553	2554	2553	2554
สปป.ลาว	390,991	600,044	200,696	238,114
เวียดนาม	78,946	102,674	106,905	135,055
รวม	469,937	702,718	307,601	373,169

ที่มา : <http://marketingdb.tat.or.th/marketingdatabase/>

2.6 การจัดการเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรม

การจัดการเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมในกลุ่มจังหวัดสกลนคร นครพนม มุกดาหาร สู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) เป็นการศึกษาเพื่อหาแนวทางในการตอบสนองความต้องการด้านการท่องเที่ยว โดยคณะผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล ซึ่งมีแนวคิด ได้แก่ แนวคิดอุปสงค์การท่องเที่ยว แนวคิดการแบ่งส่วนตลาดการท่องเที่ยว แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภค แนวคิดการจัดรายการนำเที่ยว แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้บริโภค แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในการตัดสินใจใช้บริการนำเที่ยว ทฤษฎีเกี่ยวกับแบบจำลองพฤติกรรมผู้บริโภค และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. การรับรู้และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว
2. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดรายการนำเที่ยว
3. ความพึงพอใจต่อเส้นทางท่องเที่ยว
4. แนวโน้มพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว
5. เส้นทางและแหล่งท่องเที่ยว
6. คุณค่าที่รับรู้ ของแหล่งท่องเที่ยว

2.6.1. การรับรู้และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว (Tourists' Expectation and Perception)

ในงานวิจัยเรื่องนี้เป็นศึกษาการรับรู้และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมในกลุ่มจังหวัดสกลนคร นครพนม มุกดาหาร สู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) โดยการวัดการรับรู้ และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว (Tourists' Expectation) โดยอาศัยแนวคิดของนักวิจัยที่ว่า การรับรู้และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวจะนำไปสู่การท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

การรับรู้ของนักท่องเที่ยว (Tourists' Perception) เป็นกระบวนการซึ่งแต่ละบุคคลเลือกสรร จัดระเบียบ และตีความเกี่ยวกับสิ่งกระตุ้น โดยอาศัยประสาทสัมผัสทั้งห้า การรับรู้เกิดจากสิ่งกระตุ้นจากประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้แก่ (1) การได้เห็น โดยอาศัยตา (2) การได้ยินจากหู (3) การได้กลิ่นจากจมูก (4) การได้ลิ้มรสจากลิ้น (5) การได้สัมผัสจากผิวหนัง ซึ่งประสาทสัมผัสทั้ง 5 จะทำให้นักท่องเที่ยวเกิดการเปิดรับ (Exposure) ความตั้งใจที่จะมาท่องเที่ยว (Attention) และเกิดการตีความการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยว (Interpretation) ในทางพอใจหรือไม่พอใจ (Satisfaction /Dissatisfaction) (Solomon, 2007, p. 49)

การรับรู้สำหรับนักท่องเที่ยว ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากเป็นแรงจูงใจในการท่องเที่ยวที่สำคัญ ดังนั้นการศึกษาแนวคิดเรื่องการรับรู้สำหรับการวิจัยครั้งนี้ จึงเป็นสิ่งจำเป็น ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาทบทวนวรรณกรรม ของอดุลย์ จาตุรงค์กุล (2550, หน้า 199) ได้ให้ความหมายของการเข้าใจหรือการรับรู้ (Omprehensionor Perception) ว่าเป็นการแปลความหมายข่าวสารทันทีที่ผู้บริโภคมุ่งความสนใจไปที่ตัวกระตุ้น กระบวนการรับรู้จะถูกรวมตัว มุ่งไปที่การจัดรูปแบบ (Organizing) จัดรวมเป็นหมวดหมู่เป็นพวก (Categorizing) และทำการแปลความหมายข่าวสารที่เข้ามาสู่ความนึกคิด นอกจากนี้สตีเฟน พี. 롭บินส์ (Stephen P. Robbins อ้างอิงจาก มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2538, หน้า 204) ได้ให้คำจำกัดความของการรับรู้ไว้ว่า “การรับรู้ หมายถึง กระบวนการซึ่งบุคคลจัดรูปแบบและตีความส่งมากระทบประสาทสัมผัส เพื่อที่จะให้ความหมายตามความเป็นไปของสภาวะแวดล้อม จากข้อมูลนี้หากเชื่อมโยงกับการผลิตสื่อเพื่อการท่องเที่ยวจะพบว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง

ฮาโรลด์ ดับเบิลยู. เบิร์กแมน (Harold W Berkman อ้างอิงจาก มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2538, หน้า 204) ได้ให้ไว้ว่า “การรับรู้ หมายถึง หนทางซึ่งบุคคล รวบรวม ดำเนินกระบวนการและตีความข้อมูลจากสภาวะแวดล้อม” ซึ่งคำกล่าวโดยสรุปแล้วการรับรู้จึงหมายถึง กระบวนการที่มนุษย์ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 โดยทางตา หู จมูก ลิ้น หรือสัมผัส ในการรับการกระตุ้นจากสภาวะแวดล้อมภายนอก ในลักษณะ รูป รส กลิ่น เสียงหรือสัมผัส แล้วส่งผ่านไปยังสมองมีการจัดระบบและตีความ แปลความหมายสิ่งเร้าเกิดความหมายที่เป็นที่เข้าใจของผู้บริโภค แล้วเก็บสะสมไว้ในความทรงจำ หรือมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมนั้น

ดังนั้นหากมีสื่อที่สามารถสร้างการรับรู้ด้านการท่องเที่ยวได้ดังกล่าวย่อมาหมายถึง สถานที่ท่องเที่ยว นั้นๆจะได้รับการตอบรับ มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวตามสัมผัสการรับรู้จากสื่อต่างๆ

สุดาพร ฤกษ์ทลบุตร (2549, หน้า 83) กล่าวว่า การรับรู้ (Perception) หมายถึง การที่บุคคลตอบสนองต่อข้อมูลหรือสิ่งต่าง ๆ รอบตัวและตีความหมายสิ่งเหล่านั้นออกมา มนุษย์มีการรับรู้ว่าเป็นกระบวนการ (Process) กล่าวคือการสัมผัสสิ่งรอบตัวโดยอวัยวะต่างๆ เช่น ตา หู จมูก และอื่นๆ แล้วสมองตีความหมายออกมาจากประสบการณ์และการเรียนรู้ที่ผ่านมาในชีวิต ทำให้การรับรู้ของมนุษย์ในสิ่งเดียวกันอาจแตกต่างกันได้ ซึ่งสจวร์ต จันท์ธอม (2524, หน้า 107) ได้ให้ความหมายของการรับรู้ไว้เป็นข้อ ๆ ดังนี้

1. การรับรู้ คือ การจัดระบบการรวบรวมและตีความหมายจากการสัมผัส
2. การรับรู้ คือ กระบวนการที่สิ่งมีชีวิตรับเอาเรื่องราวต่าง ๆ โดยอาศัยอวัยวะรับสัมผัสเป็นสื่อกลาง
3. การรับรู้ คือ กระบวนการที่เกิดขึ้นระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนองสิ่งเร้า

เคริน, ฮาร์ตเลย์ และรูเดลรัส (Kerin, Hartley and Rudelius อ้างอิงจาก ปณิศา, 2548, หน้า 94) ได้กล่าวไว้ว่าการรับรู้ (Perception) เป็นกระบวนการที่แต่ละบุคคลเลือกสรร (Selects) จัดระเบียบ (Organizes) และตีความ (Interprets) เกี่ยวกับสิ่งกระตุ้น (Stimulus) โดยอาศัยประสาทสัมผัสทั้งห้า เพื่อสร้างภาพที่มีความหมายออกมา คิวฤทธิ์ พงศกรรังศิลป์ (2547, หน้า 80) ได้กล่าวไว้ว่า การรับรู้ (Perception) คือ วิธีการที่ผู้บริโภครับข้อมูล หรือเป็นกระบวนการในการแปลความหมายของข้อมูลที่ได้รับจากสิ่งแวดล้อมภายนอก ชิฟแมน และ คาร์นุก (Schiffman & Kanuk, 2000, p. 162) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การรับรู้เป็นกระบวนการซึ่งแต่ละบุคคลได้รับการเลือกสรร จัดระเบียบ และตีความหมายข้อมูล เพื่อที่จะสร้างภาพที่มีความหมายเป็นภาพรวมขึ้นมา มอริสัน (Morison, 1996, p. 45) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ลูกค้าได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้แก่การมองเห็น การได้ยิน การชิมรส การสัมผัส และการได้กลิ่นในการรับรู้ถึงการบริการและข้อมูลส่งเสริมการขายหรือบริการของธุรกิจ เสรี วงษ์มณฑา (2542, หน้า 17) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การรับรู้ เป็นกระบวนการที่มนุษย์เลือกที่จะรับรู้ ตีความสิ่งใดที่ได้สัมผัส เพื่อที่จะสร้างภาพในสมองให้เป็นภาพที่มีความหมาย และมีความกลมกลืน

จากความหมายข้างต้นพอจะสรุปได้ว่า การรับรู้ (Perception) คือ กระบวนการที่บุคคลตอบสนองต่อสิ่งที่เกิดจากการกระตุ้น โดยอาศัยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ประกอบกับประสบการณ์หรือความรู้เดิมเพื่อใช้ในการเลือกรับ จัดระเบียบ และแปลความหมายของข้อมูลที่ได้รับตามความเข้าใจของแต่ละบุคคลแล้วเก็บสะสมไว้ในความทรงจำ

ในงานวิจัยเรื่องนี้จะเกี่ยวข้องกับการรับรู้ของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรม ดังนี้ (1) ด้านเศรษฐกิจ (Economic) (2) ด้านสิ่งแวดล้อม/ธรรมชาติ (Environment/Natural) (3) ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Ecological tourism) (4) การอนุรักษ์วัฒนธรรม (Cultural heritage reservation) (5) ความดั้งเดิม (Authenticity) (6) นวัตกรรมการท่องเที่ยว (Tourism innovation) (7) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Human interaction) (8) การเดินทางและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural travel and tourism) (9) ประวัติศาสตร์ และความทรงจำร่วมเชิงสังคมและวัฒนธรรม (10) ประเภทของการท่องเที่ยว (tourism clusters) (11) ภูมิทัศน์การท่องเที่ยว (tourism landscapes) (12) ทัวร์ท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรม (Creative tourism tours) (13) เส้นทางท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรม (Creative tourism routes) (ทางรถยนต์ เรือ เครื่องบิน) (14) แนวพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรม (Creative tourism corridors)

2.6.2. แนวคิดเรื่องการจัดการรายการนำเที่ยว

การจัดการรายการนำเที่ยว หรือ การจัดรวมผลิตภัณฑ์ หมายถึง การจัดรวมสินค้าและบริการการท่องเที่ยวหลายๆอย่าง ที่เหมาะสมเข้าด้วยกันเพื่อตอบสนองกลุ่มเป้าหมายของธุรกิจการจัดรวมผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวจะกระทำได้ 3 ลักษณะ ดังนี้ (ฉลองศรี พิมลสมพงษ์, 2542: 77)

1) ผู้ประกอบธุรกิจ (Supplier) รายการเดียวกันเป็นผู้จัด แล้วหาตลาดลูกค้าและจำหน่ายเอง เช่น Hotel Weekend Package โรงแรมจัดรวมที่พัก อาหาร และกิจกรรมพักผ่อนอื่นๆ ไว้สำหรับลูกค้าครอบครัว ในราคาเหมาะสม

2) ผู้ประกอบธุรกิจหลายรายร่วมกันจัดรวมผลิตภัณฑ์ แล้วรวมขายเป็นผลิตภัณฑ์เดียว (Single Product) ในราคาเหมาจ่าย ทำให้ลูกค้ามีโอกาสในการเลือกซื้อในราคาที่ยุติธรรม และทำให้ผลิตภัณฑ์ขายง่ายกว่าการขายเดี่ยว

3) ผู้ประกอบธุรกิจการนำเที่ยว (Tour Operator) บริษัทตัวแทนจำหน่ายการท่องเที่ยว (Travel Agent) เป็นผู้จัดรวมผลิตภัณฑ์แล้วจำหน่ายเอง โดยจ่ายค่านายหน้า (Commission) ให้แก่ผู้ประกอบธุรกิจนั้นๆ การจัดแบบนี้ช่วยให้ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวหลากหลาย เป็นช่องทางการจัดจำหน่ายที่สำคัญของผู้ประกอบธุรกิจและทำให้ธุรกิจการท่องเที่ยวเจริญเติบโต อย่างไรก็ตามการจัดรายการนำเที่ยวของธุรกิจนำเที่ยวแต่ละแห่งจะต้องมี 3 ขั้นตอน คือ (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2543)

1. การวางแผนการจัดรายการนำเที่ยว

การวางแผนการจัดรายการนำเที่ยว ประกอบด้วยองค์ประกอบดังนี้

1.1 การวางแผนกำหนดกลุ่มเป้าหมาย ในการวางแผนรายการนำเที่ยวจำเป็นต้องกำหนดลูกค้ากลุ่มเป้าหมายให้แน่นอนว่าเป็นใคร ในการกำหนดกลุ่มเป้าหมายอาจกำหนดจากอาชีพ อายุ การศึกษา รายได้ ฯลฯ

1.2 การวางแผนกำหนดสถานที่นำชมเป็นการวางแผนกำหนดประเภททรัพยากร การท่องเที่ยวที่ต้องการจะเข้าชมให้เหมาะสมกับลูกค้ากลุ่มเป้าหมาย โดยต้องทำการศึกษาว่าทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทใดที่กำลังเป็นที่นิยม ซึ่งอาจจะเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ในการวางแผนเลือกแหล่งท่องเที่ยว เพื่อนำชมนั้นควรเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะสำคัญดังต่อไปนี้ คือ

1) ต้องกำลังอยู่ในความนิยม

2) มีสิ่งอำนวยความสะดวกพร้อมพอสมควร

3) มีสิ่งดึงดูดกว้างขวางพอแก่คนทุกกลุ่ม

4) มีระยะทางไกลพอสมควร เนื่องจากระยะไกลจะดึงดูดนักท่องเที่ยวมากกว่า และรายได้แก่ธุรกิจนำเที่ยวได้ดีกว่าด้วย

5) มีฤดูกาลท่องเที่ยวในช่วงที่เหมาะสม

6) มีตัวแทนหรือลูกค้าแนะนำให้กำหนดไว้ในรายการนำเที่ยว

1.3 การวางแผนกำหนดวันเดินทาง เป็นการกำหนดวันเดินทาง จำนวนวันเดินทางท่องเที่ยวแต่ไม่ควรนานเกินไป และกำหนดวันเดินทางในวันหยุดหรือเทศกาลจะทำให้นักท่องเที่ยวสามารถไปได้สะดวก แต่จะมีปัญหาที่พบบ่อยในช่วงวันหยุด

1.4 การวางแผนกำหนดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง เป็นการวางแผนกำหนดค่าใช้จ่ายการท่องเที่ยวต่อคนแบบเหมาจ่าย ซึ่งต้องกำหนดว่าจะรวมค่าใช้จ่ายอะไรบ้าง และค่าใช้จ่ายอะไรไม่รวมบ้าง เช่น ค่าอาหารให้กินมื้อ แต่แต่ละมื้อจะกินดีขนาดไหน เป็นต้น

1.5 การวางแผนส่งเสริมการตลาด เป็นการส่งเสริมการตลาดเพื่อกระตุ้นหรือเร่งเร้าให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเลือกซื้อรายการนำเที่ยวของเรา แม้ว่าจะมีการรายการนำเที่ยวที่ดี แต่ถ้าไม่เป็นที่รู้จักย่อมไร้ประโยชน์ จึงต้องใช้การส่งเสริมการตลาดเป็นเครื่องมือช่วย

นอกจากนั้นยังเป็นที่ยอมรับกันว่าแม้รายการจัดนำเที่ยวที่มีคุณภาพเท่าเทียมกัน นักท่องเที่ยวจะเลือกซื้อรายการนำเที่ยวที่มีระบบส่งเสริมการตลาดที่มีประสิทธิภาพมากกว่า

2. การดำเนินการจัดรายการนำเที่ยว

การดำเนินการจัดรายการนำเที่ยว ประกอบด้วย

2.1 การเขียนข้อมูลเกี่ยวกับเส้นทาง เป็นการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเส้นทางการจัดรายการนำเที่ยวที่ได้วางแผนไว้แล้ว โดยข้อมูลที่ใช้ประกอบการเขียนรายละเอียดการจัดรายการนำเที่ยว

1) แผนที่แสดงที่ตั้งและระยะทางจากสถานที่ท่องเที่ยวหนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง ทำให้สามารถคำนวณระยะเวลาในการเดินทางได้อย่างคร่าวๆ

2) เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ท่องเที่ยวที่จะไป เช่น แผนที่ วารสาร หรือสิ่งตีพิมพ์อื่นๆ ที่มีประวัติและข้อมูลอื่นๆ ของสถานที่ท่องเที่ยวนั้นๆ

3) รายละเอียดของผู้ประกอบอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ประกอบธุรกิจขนส่ง ผู้ประกอบธุรกิจที่พักแรม ผู้ประกอบธุรกิจอาหาร ผู้ประกอบธุรกิจสินค้าที่ระลึก เป็นต้น

4) รายละเอียดเกี่ยวกับการเดินทาง เช่น ประเภทของการขนส่งที่จะเดินทาง ตารางการเดินทางของการขนส่ง ค่าโดยสาร ที่ตั้งโรงพยาบาล ที่ตั้งสถานีตำรวจ เป็นต้น

2.2 การสำรวจเส้นทางรายการนำเที่ยว เป็นการเดินทางไปสำรวจของรายการนำเที่ยวที่ได้วางแผนได้ โดยจะกำหนดเส้นทางสำรวจไว้หลายๆไว้ดังนี้

1) ยานพาหนะที่ใช้ในการเดินทาง

2) ระยะเวลาในการเดินทางจากจุดต่างๆ

3) ความยากง่ายในการเดินทาง

4) จุดท่องเที่ยว จุดหยุดพัก จุดรับประทานอาหาร จุดพักผ่อน จุดซื้อสินค้าที่ระลึก

5) มาตรฐาน ศักยภาพและคุณภาพของบริการ ณ จุดต่างๆ ในข้อ 4

6) กิจกรรมการท่องเที่ยว

2.3 การติดต่อกับธุรกิจที่เกี่ยวข้อง เป็นการติดต่อไปขอเจรจาเอง ทำให้สามารถสัมผัสสถานที่จริง บรรยากาศของสถานที่ รวมทั้งสามารถเจรจาต่อรอง และได้รายละเอียดดียิ่งขึ้น ธุรกิจที่ต้องติดต่อเจรจา ได้แก่

1) ที่พักแรม เมื่อสำรวจแล้วว่าจะมีจุดพักแรมที่ใด ต้องติดต่อธุรกิจที่พักแรมในจุดนั้นอาจเป็นโรงแรม บังกะโล รีสอร์ท ฯลฯ พร้อมทั้งเจรจาราคาห้องพักและจองห้องพักด้วย

2) อาหารเครื่องดื่ม เมื่อสำรวจแล้วว่าจะต้องมีจุดพักรับประทานอาหารที่แห่ง ก็ต้องติดต่อกับร้านอาหารที่มีชื่อของจุดพักนั้นๆ ไม่ควรจัดรายการอาหารซ้ำกันระหว่างเดินทาง

3) จุดแวะชมระหว่างทาง เมื่อสำรวจแล้วว่าจะแวะชมจุดไหนและชมอะไร ถ้าหากจำเป็นต้องขออนุญาตเจ้าของสถานที่ก่อน หรือต้องเสียค่าเข้าชม หรือต้องมีการจองล่วงหน้า ก็ต้องติดต่อดำเนินการให้เรียบร้อย

4) ยานพาหนะเดินทาง เมื่อสำรวจแล้วว่าจะแวะชมจุดไหนและชมอะไร ถ้าหากจำเป็นต้องขออนุญาตเจ้าของสถานที่ก่อน หรือต้องเสียค่าเข้าชม หรือต้องมีการจองล่วงหน้า ก็ต้องติดตามดำเนินการให้เรียบร้อย

2.4 การเขียนรายละเอียดรายการนำเที่ยวเป็นการเขียนรายละเอียดของรายการนำเที่ยวที่กำหนดไว้ โดยผสมผสานกับข้อมูลที่ได้ไปสำรวจมา ซึ่งการเขียนรายละเอียดรายการนำเที่ยวสามารถเขียนได้เป็น 2 ชนิดใหญ่ๆ คือ

1) การเขียนรายละเอียดรายการนำเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยว เป็นการเขียนรายละเอียดรายการนำเที่ยวแบบคร่าวๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวทราบว่ารายการนำเที่ยวนี้มีการเดินทางท่องเที่ยวกี่วัน เริ่มออกเดินทางเมื่อไร สิ้นสุดการเดินทางวันไหน เดินทางโดยยานพาหนะใด ออกเดินทางเมื่อไร สิ้นสุดที่ไหน พักที่ใด

มีการเลี้ยงอาหารมือไต่บ้าง ไม่เลี้ยงมือไต่บ้าง จุดแวะพักหรือจุดแวะชมอยู่ที่ไหน แต่ละแห่งใช้เวลาเท่าไร ซึ่งอาจเขียนรายการนำเที่ยวได้ 2 แบบ คือ

1.1) การเขียนรายการนำเที่ยวแบบบอกเฉพาะเส้นทาง และจุดท่องเที่ยวพร้อมวันเดินทางไปและกลับหรือบอกจำนวนวันเดินทางท่องเที่ยว

1.2) การเขียนรายการนำเที่ยวแบบกำหนดเป็นตาราง ที่บอกการท่องเที่ยวอย่างละเอียด ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบย่อยๆ คือ (1)แบบ Outline Itinerary เป็นการเขียนรายการนำเที่ยวที่บอกกำหนดการท่องเที่ยวแต่ละวันอย่างละเอียดตามเวลาที่กำหนดไว้อย่างคร่าวๆ

2) การเขียนรายการนำเที่ยวสำหรับหัวหน้าทัวร์ เป็นการเขียนรายการนำเที่ยวอย่างละเอียดสำหรับหัวหน้าทัวร์โดยการนำรายละเอียดรายการนำเที่ยวที่เขียนเพื่อนักท่องเที่ยวมาเพิ่มเติมรายละเอียดเกี่ยวกับการนัดหมายที่ต้องติดต่อ หมายเลขโทรศัพท์สถานที่ถูกเดินพร้อมหมายเลขโทรศัพท์ เช่น โรงพยาบาล โรงพัก บริษัทรถเช่า (ในกรณีเกิดรถเสีย) นอกจากนั้นยังระบุเวลาให้ชัดเจนว่าแต่ละจุดต้องใช้เวลาเท่าไร สถานที่นำเที่ยวชม จุดพัก กิจกรรมที่จะทำ หมายเลขโทรศัพท์ของบุคคลที่จะต้องติดต่อในกรณีฉุกเฉินด้วย

2.5 การเขียนระบุเงื่อนไขไว้ในรายการนำเที่ยว หากมีการเปลี่ยนแปลงใดๆ เกิดขึ้น นักท่องเที่ยวไม่สามารถเอาผิดได้ โดยระบุเงื่อนไขไว้ ดังนี้ “หมายเหตุ: ราคาและรายการอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสมโดยมีต้องแจ้งล่วงหน้า”

3. การคิดราคารายการนำเที่ยว

การคิดราคารายการนำเที่ยว ประกอบด้วย

3.1 ปัจจัยกำหนดราคารายการนำเที่ยว เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดราคายารายการนำเที่ยวแบบเหมาจ่าย ซึ่งมีปัจจัยสำคัญอยู่ 5 ปัจจัย คือ

1) คุณภาพของรายการนำเที่ยว ถ้าหากกำหนดรายการนำเที่ยวมีคุณภาพสูง ราคาก็มักจะต้องสูงด้วย เช่น การจัดรายการนำเที่ยวที่เลือกสถานที่ดี มีที่พักดี ยานพาหนะขนส่งดี รับประทานอาหารหรู เป็นต้น

2) ลักษณะเฉพาะของรายการนำเที่ยว เป็นการจัดรายการนำเที่ยวที่ลักษณะแปลก เด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่แตกต่างจากคู่แข่ง ย่อมให้สามารถกำหนดราคาสูงกว่าราคาทั่วไปได้ เช่น จัดรายการนำเที่ยวที่นักท่องเที่ยวช้ำ ล่องแพ นั่งรถม้าชมเมือง เป็นต้น

3) สภาพการแข่งขัน เป็นปัจจัยที่สำคัญหนึ่งที่มีผลต่อการกำหนดราคา ถ้าหากตลาดใดที่สภาพการแข่งขันสูง การกำหนดราคาก็ไม่สามารถกำหนดสูงได้ ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงราคาคู่แข่ง

4) ฤดูกาล ถ้าจัดรายการนำเที่ยวในช่วงฤดูการท่องเที่ยว สิ้นค้าหรือบริการท่องเที่ยวมักจะไม่ลดราคาให้ผู้ซื้อมากนัก เพราะถือว่าเป็นเวลาทองของการดำเนินธุรกิจ ทำให้ต้นทุนการจัดรายการนำเที่ยวสูง จึงต้องคิดราคารายการนำเที่ยวสูงตามด้วย

5) กำไรที่ต้องการ โดยทั่วไปรายการนำเที่ยวมักประกอบด้วยต้นทุนการผลิต+ต้นทุนการจัดการ+กำไร ถ้าหากธุรกิจการนำเที่ยวใดต้องการกำไรมากก็จะทำให้ราคาสูงกว่าคู่แข่ง อาจขายรายการนำเที่ยวไม่ได้ จึงมักกำหนดอัตรากำไรอยู่ระหว่าง 10-20%

3.2 โครงสร้างราคารายการนำเที่ยวเป็นส่วนประกอบในการกำหนดราคารายการนำเที่ยวแบบเหมาจ่าย ซึ่งประกอบด้วยรายการที่สำคัญอยู่ 5 รายการ คือ

1) ค่าขนส่ง เป็นค่ายานพาหนะจากจุดเริ่มต้นของการท่องเที่ยวไปยังจุดหมายปลายทางและกลับ ซึ่งอาจรวมไปถึงค่ารับส่งนักท่องเที่ยวจากสถานีขนส่งหรือท่าอากาศยาน ค่าพาหนะขนส่งภายในแหล่งท่องเที่ยว ค่าภาษีสนามบิน ภาษีการเดินทางด้วย

2) ค่าที่พัก เป็นค่าพักรวมของนักท่องเที่ยวที่รวมในราคาเหมาจ่ายด้วย อาจเป็นที่พักในโรงแรม หรือ เกสต์เฮาส์ หรือบังกะโล หรือที่พักแรมอื่นๆ ขึ้นอยู่กับประเภทลูกค้าเป้าหมาย

3) ค่าอาหาร เป็นค่าจัดเลี้ยงอาหารแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งอาจเลี้ยงทุกมื้อหรือบางมื้อก็ได้ โดยอาจเลี้ยงแบบธรรมดาหรือหรูหราก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประเภทของลูกค้าเป้าหมาย แต่ต้องแจ้งไว้ในรายการนำเที่ยวว่าจะบริการอาหารประเภทใด กี่มื้อ อะไรบ้าง

4) ค่าบริการอื่นๆ เป็นค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่ต้องจ่ายในการบริการนักท่องเที่ยว เช่น ค่าเที่ยวชมเมือง ค่าเข้าชมสถานที่ ค่าเข้าชมสถานที่ ค่าเข้าชมการแสดง ค่าทิป ค่าขนกระเป่า ค่ามัคคุเทศก์ ค่าประกันภัยการเดินทาง ค่าเบ็ดเตล็ด เป็นต้น

5) ค่าประกอบการและกำไร เป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานจัดรายการนำเที่ยวแบบเหมาจ่ายพร้อมกำไรที่ต้องการ โดยปกติค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานจัดรายการนำเที่ยวจะประกอบด้วยค่าใช้จ่ายด้านการตลาด และค่าใช้จ่ายด้านการจัดการ ส่วนกำไรหรือสิ่งตอบแทนของผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวที่ต้องมาเสี่ยงในการดำเนินงานจัดนำเที่ยว โดยปกติมักคิดในอัตรา 10-20% ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด ขึ้นอยู่กับสภาพการแข่งขันเป็นสำคัญ

4. อุปสงค์การท่องเที่ยว

ฉลองศรี พิมลสมพงษ์ (2542 : 19) ให้ความหมายของอุปสงค์การท่องเที่ยว (Tourism Demand) ไว้ว่า อุปสงค์การท่องเที่ยว หมายถึง ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางไปซื้อสินค้าและบริการ หรือบริโภคผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยว หรือจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวของตน โดยนักท่องเที่ยวจะต้องมีความต้องการ มีอำนาจซื้อ และมีความเต็มใจที่จะจ่ายค่าสินค้าและบริการที่กำหนดในเวลานั้น ๆ ปริมาณสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงย่อมหมายถึงการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของอุปสงค์การท่องเที่ยว ซึ่งการศึกษาอุปสงค์ของนักท่องเที่ยวจะเป็นประโยชน์ต่อนักการตลาดในการแบ่งส่วนตลาด และการศึกษาถึงเหตุผลในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

การศึกษาอุปสงค์ของการท่องเที่ยว นิยมศึกษาข้อมูลดังนี้

1. จำนวนนักท่องเที่ยว (Tourist Arrivals) ทั้งภายในท้องถิ่น ภายในประเทศและระหว่างประเทศ การสำรวจการเพิ่มขึ้น หรือลดลงของลูกค้า จึงเป็นงานสำคัญของธุรกิจนอกเหนือไปจากการสำรวจเพื่อทราบความต้องการเฉพาะ

2. รายได้จากการท่องเที่ยว (Tourist Expenditure) หมายถึงค่าใช้จ่ายที่นักท่องเที่ยวใช้ในการเดินทางท่องเที่ยวเป็นค่าที่พัก ค่าอาหาร ค่าพาหนะ ค่าเข้าชม ค่าสินค้าของที่ระลึก และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ แยกตามตลาดนักท่องเที่ยว

3. วันพักเฉลี่ย (Average length of stay) ของตลาดนักท่องเที่ยวที่สำคัญ รูปแบบกิจกรรมทางการตลาดที่เหมาะสมจะทำให้เพิ่มจำนวนวันพัก ซึ่งเป็นผลให้มีรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น

4. การเพิ่มขึ้นของอุปทานการท่องเที่ยว (Tourism Supply) เช่น สถานที่ท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวนิยมไปมาก ห้องพักรับรอง บริษัทนำเที่ยว เทียวบิน มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นทั้งในช่วงนอกฤดูกาลท่องเที่ยว และเปรียบเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปีก่อน

ปัจจัยที่ทำให้เกิดอุปสงค์การท่องเที่ยว แบ่งได้เป็น 2 ปัจจัยได้แก่

1) ปัจจัยผลักดัน ได้แก่ ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การสร้างบ้านแปลงเมือง การมีรายได้และระดับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น อาชีพและการมีเวลาว่างเพิ่มมากขึ้น การพัฒนาการทางด้านการคมนาคมขนส่ง และการสื่อสาร ตลอดจนการแลกเปลี่ยนด้านต่าง ๆ ในยุคโลกาภิวัตน์

2) ปัจจัยดึงดูด ได้แก่ ความพร้อมของอุปทานการท่องเที่ยว ทรัพยากรการท่องเที่ยว ราคา กฎหมาย และระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ความปลอดภัย และสื่อมวลชน

5. ประเภทของการจัดรวมผลิตภัณฑ์ในการท่องเที่ยว

ฉลองศรี พิมลสมพงศ์ (2542: 77) จำแนกประเภทการจัดรวมผลิตภัณฑ์ออกแบบการท่องเที่ยว

1. การผสมผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว

1.1 การจัดรวมผลิตภัณฑ์จากองค์ประกอบการท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ ที่พัก อาหาร การเดินทาง และการขนส่ง กิจกรรมการท่องเที่ยว การนำชมสิ่งบันเทิง และจำหน่ายในราคาเหมาจ่ายที่เรียกว่า ALL Inclusive package

1.2 การจัดรวมผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวบางอย่างเข้าด้วยกันตามความต้องการของนักท่องเที่ยว ได้แก่

1) Escorted tour เป็นการจ้ดนำเที่ยวแบบเหมาจ่ายไปตามเส้นทางที่กำหนด แต่มีบางรายการท่องเที่ยวให้เลือกเดินทางเอง หรือรับประทานอาหารบางมื้อเอง และใช้รถโค้ชในการเดินทางเป็นส่วนใหญ่

2) Fly-drive package หมายถึงการเดินทางไปกลับโดยรวมค่าโดยสารเครื่องบินและรถยนต์เช่าที่จุดหมายปลายทาง เช่น สายการบิน Lufthansa จัดรวมผลิตภัณฑ์ร่วมกับผลิตภัณฑ์ร่วมกับบริษัทรถเช่า Avis เรียกว่า Fly drive classics ขายให้นักท่องเที่ยวที่ต้องการเดินทางจากสหรัฐอเมริกาไปประเทศเยอรมันนี หรือออสเตรเลีย พร้อมกับรถเช่าอีก 5 คัน หรือมากกว่านั้น การจัดรวมผลิตภัณฑ์แบบนี้เหมาะสำหรับคนที่ชอบจัดการเดินทางด้วยตนเองในแหล่งท่องเที่ยว

3) Fly-cruise package หมายถึง การเดินทางไปกลับโดยรวมค่าโดยสารเครื่องบินไปยังท่าเรือที่จุดเริ่มของการเดินทางโดยเรือสำราญ (cruise)

4) Accommodation and meal package หมายถึงการจัดรวมที่พักประเภทใดก็ได้และอาหารบางมื้อในราคาเหมาจ่าย เช่น

- American plan (AP) หรือ Full pension รวมค่าอาหาร 3 มื้อในค่าที่พักแต่ละวัน
- Modified American plan (MAP) รวมอาหาร 2 มื้อ ในค่าที่พักในแต่ละวัน ลูกค้าจัดหามื้อกลางวันเอง
- Bed and Breakfast (B&B) รวมค่าอาหารเช้าแบบ continental breakfast ในค่าที่พักแต่ละวัน

บางที่เรียกว่า Continental plan

5) Even package การจัดรวมผลิตภัณฑ์เมื่อมีเหตุการณ์หรือโอกาสพิเศษ เช่น การแข่งขันกีฬาโอลิมปิก นิยมจัดรวมค่าขนส่ง ค่าที่พัก ค่าอาหาร และค่าเข้าชม

6) การจัดรวมผลิตภัณฑ์ตามโปรแกรมความสนใจพิเศษ เช่น การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การเดินทางไปเล่นสกี เรือใบ ตีกอล์ฟ ทำอาหาร และความสนใจพิเศษอื่นๆ

7) Entertainment package จัดรวมผลิตภัณฑ์เพื่อการพักผ่อนให้แก่ลูกค้าในท้องถิ่น ไม่รวมที่พัก เช่น จัดรวมค่าอาหาร ค่าชมละคร ค่าเข้าชมสวนสนุกและน้ำเที่ยวนอื่นๆ

2. ตลาดเป้าหมาย ได้แก่

2.1 กลุ่มลูกค้าที่ได้รับรางวัลในการทำงานให้ไปท่องเที่ยว (Incentive package or tours) จะมีบริษัทตัวกลางในการบริหารจัดการรางวัล โดยการติดต่อกับผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวต่างๆ บริษัทเหล่านี้มีชื่อเรียกต่างๆกันไป เช่น Full – service incentive companies, Specialized incentive travel planning firms, Corporate travel managers, Corporate travel managers, convention/ meeting planners และ Travel Agents จัดรวมผลิตภัณฑ์แล้วเสนอขายผ่านช่องทางการจัดจำหน่ายต่างๆ

2.2 กลุ่มลูกค้าผู้มาประชุม (Convention/Meeting package) นิยมจัดรวมค่าที่พัก ค่าอาหาร ค่านำชมสถานที่ หรือสิ่งที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยว เนื่องจากเป็นตลาดที่มีอำนาจในการซื้อสูงและเดินทางมาในระยะเวลาที่กำหนดได้

2.3 กลุ่มญาติ หรือกลุ่มบุคคลที่มาจากเชื้อชาติ ภาษา ศาสนาเดียวกัน (Affinity group package) เช่นการจัดทัวร์ให้แก่สมาคมศิษย์เก่ามหาวิทยาลัย ชมรม สโมสรต่างๆ คนพิการและอื่นๆ

2.4 กลุ่มครอบครัว (Family vacation package) จัดกิจกรรมสำหรับเด็กในโปรแกรม Family weekend package

2.5 กลุ่มลูกค้าที่สนใจกิจกรรมบางอย่างเป็นพิเศษ (Special interest group)

3. ช่วงระยะเวลา ได้แก่

3.1 ช่วงสุดสัปดาห์ (Weekend and mini-vacation package)

3.2 วันหยุดพักผ่อน (Holiday package)

3.3 ช่วงฤดูกาล (Season package)

3.4 ช่วงก่อนและหลังการประชุม (Pre and Post convention package)

3.5 ระยะเวลาเฉพาะตามที่ต้องการ เช่น 1-2 สัปดาห์

3.6 ช่วงนอกเฉพาะตามที่ต้องการ เช่น 1-2 สัปดาห์

4.การจัดการเดินทาง ได้แก่

4.1การเดินทางมาต่างประเทศส่วนตัว (Foreign Independent Tour: FIT) สำหรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาส่วนตัว (Free Individual Traveler: FIT)

4.2 การเดินทางมาเป็นกลุ่ม จำนวนคนน้อยที่สุดเท่าที่จะจัดได้ (Group Inclusive Tour: GIT) เดินทางตามรายการเป็นปกติ

4.3 การเดินทางแบบเช่าเหมาลำ (Charter Tour)

4.4 การจัดการเดินทางในแต่ละจุดหมายปลายทาง

หลักการของการจัดรวมผลิตภัณฑ์

1.ควรมีการวางแผนล่วงหน้าหลายๆเดือน (อย่างน้อย 6 เดือน) หรือ ตลอดทั้งปี เพื่อจะได้มีเวลาเพียงพอที่จะไม่มองข้ามสิ่งจำเป็นไปหรือมีเวลาแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ทุกระยะของการวางแผน

2. ควรเหมาะสมกับความต้องการของตลาดเป้าหมายที่เลือกไว้แล้ว เช่น กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มครอบครัว กลุ่มนักธุรกิจ กิจกรรมการพักผ่อนอาจแตกต่างกัน

3.ทุกส่วนประกอบของ package ควรมีคุณภาพที่ทัดเทียมกัน ในระดับราคาที่ตรงกับความคาดหวังของลูกค้า

4. ควรมีจุดดึงดูดใจ สร้างความน่าประทับใจให้ลูกค้าที่มีแนวโน้มที่ดีให้มาซื้อ เช่น การแจกของขวัญ หรือการให้ Free cocktail แก่ลูกค้าวันแรกที่มาพักที่โรงแรม

5. ควรให้ลูกค้ามีโอกาสเลือกส่วนผสม คัดรวมภาษีทุกอย่างไว้ในราคาเหมาจ่าย ราคาใกล้เคียงกับคู่แข่ง และสามารถให้ข้อมูลทุกอย่างแก่ลูกค้าได้ เช่น ค่าใช้จ่ายพิเศษที่อาจเพิ่มขึ้น

ตลอดจนการมีนโยบายคืนเงินในกรณียกเลิกบางรายการในกรณีจำเป็น แต่เรื่องนี้จะเป็นทางเลือกสุดท้ายเพราะลูกค้าต้องการความพอใจมากกว่าเงินคืน ควรจัดผลิตภัณฑ์หรือผลิตภัณฑ์อย่างอื่นทดแทน

6.ไม่ควรรวมอาหารทุกมื้อ ควรจัด 2 มื้อต่อวันในบางรายการ เพื่อให้ลูกค้าได้มีโอกาสเลือกเองบ้าง และไม่ควรรวมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไว้ในรายการอาหารผู้ที่ดื่มอาจไม่พอใจแต่อาจรวมไวน์ไว้ในบริการอาหารได้ เช่น Club Mediterranean package

7. ไม่ควรรวมค่าทิปในราคาของ package ลูกค้าจะเป็นผู้พิจารณาเอง
8. ควรจัดเอกสารเพื่อให้ข้อมูลต่างๆแก่ลูกค้า
9. การลดราคา package นิยมกระทำในช่วงนอกฤดูการท่องเที่ยว

6. การบริหารจัดการการท่องเที่ยว

การจัดการการนำเที่ยวมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ (อำนาจ งามบุญรัตน์, ม.ป.ป.)

1.การดำเนินการรายการนำเที่ยวนั้น ประชาชนในท้องถิ่นต้องมีส่วนร่วม (ตกลงรายการนำเที่ยว+ ผู้เสนอขายรายการ+มัคคุเทศก์) การจัดการร่วมคิด/ วางแผน/ ดำเนินการขายรายการ/ ได้รับผลประโยชน์อย่างเสมอภาคกันการจัดการนี้ควรอยู่ในรูปแบบคณะกรรมการ/สหกรณ์/ บริษัท/ ชุมชน

2. การจัดรายการนำเที่ยว ควรแจ้งรายการนำเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวชัดเจนเพื่อให้นักท่องเที่ยวมีการเตรียมตัวเดินทางถูกต้อง มุ่งการให้ความรู้ การสร้างประสบการณ์ใหม่ๆ จากการเดินทางและให้ข้อคิดกับนักท่องเที่ยวในการเดินทาง ซึ่งลักษณะการปฏิบัติดังนี้

2.1 แจ้งกำหนดการเดินทางนับแต่การเดินทางถึงจุดสิ้นสุดรายการ

2.2 แจ้งราคาค่าบริการ/ค่าใช้จ่ายอื่นๆ นอกเหนือจากค่าบริการ/การให้บริการเดินทาง

2.3 แจ้งอุปกรณ์ของใช้ที่ให้บริการ/ส่วนไหนนักท่องเที่ยวจะต้องจัดเตรียมไปเอง รวมทั้งบริการอาหารและเครื่องดื่ม

2.4 มัคคุเทศก์เป็นผู้รอบรู้ (กรณีภาษาต่างประเทศจะต้องแจ้งความสามารถบริการภาษาด้วย)

2.5 แนะนำแนวคิด/ข้อควรพิจารณาแก่นักท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดความรู้และประสบการณ์ท่องเที่ยวในพื้นที่นั้น

3. การจัดบริการอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว มีการประสานประโยชน์ร่วมกันกับประชาชนในท้องถิ่น อาทิ การบริการเดินทาง+การขนส่ง/การบริการลูกหาบ/มัคคุเทศก์ท้องถิ่น/การบริการอาหารท้องถิ่น (สะอาด) การบริการนั้นจะต้องมีการพัฒนาให้มีมาตรฐานสากลมีความปลอดภัยและเป็นมิตรไมตรี

4. มัคคุเทศก์นั้นจะต้องเป็นมัคคุเทศก์ที่มีคุณสมบัติ ดังนี้

4.1 มีความรอบรู้ในสถานที่ท่องเที่ยวเป็นเป็นอย่างดี

4.2 มีความสามารถในการสื่อความหมาย/การสื่อสารที่ดี

4.3 มีบุคลิกภาพและความประพฤติ สร้างความศรัทธาและความประทับใจ/ความเป็นมิตรไมตรีกับบุคคลทั่วไปและนักท่องเที่ยว (การแต่งกาย/การวางตัว/การเอาใจใส่/การตรงต่อเวลา/รู้จักหวั่นไหว/กิจกรรม/มีสุขภาพแข็งแรง)

4.4 เป็นผู้ที่ไม่เผลอใจ (สังเกต/อ่าน/จด/รู้จักถาม/มีความคิดสร้างสรรค์)

4.5 รักและรู้คุณค่าศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมพื้นบ้านของแหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ

4.6 มีศีลธรรม มีความกล้าตัดสินใจ และกำหนดจุดยืนของตนเอง เคารพหลักการและเหตุผล มันพิจารณาตัวเอง และมีทัศนคติที่ชัดเจนต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ผู้จัดการรายการนำเที่ยวจะต้องแนะนำรายการเดินทาง การให้บริการและแจ้งกับนักท่องเที่ยวถึงการเตรียมตัวเดินทางอย่างใกล้ชิด เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและถูกต้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น ต้องแจ้งถึงข้อควรปฏิบัติและข้อห้ามตามสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ เช่น

1) การเดินทางเข้าชมศาสนสถาน โดยส่วนใหญ่ควรแต่งกายในชุดเรียบร้อย แต่บางแห่งกำหนดการบังคับการใช้สีสันทนของเสื้อผ้า แบบของเสื้อผ้า และบางแห่งต้องเดินทางด้วยเท้าเปล่า เป็นต้น

2) การร่วมงานประเพณีท้องถิ่น บางโอกาสเข้าร่วมงานพิธี หรือบางโอกาสร่วมรับประทานอาหาร เช่น งานเลี้ยงขันโตก/พาข้าวแลง/งานจัดบายศรีต้อนรับ ต้องแจ้งให้ทราบถึงการแต่งกายและวิธีการร่วมงาน/วัฒนธรรมการรับประทานอาหาร เป็นต้น

3) การเดินทางสู่แหล่งธรรมชาติ ควรแต่งกายให้เหมาะสมและกลมกลืนกับธรรมชาติอาทิ การเดินป่าดูนก/แมลง และสัตว์ป่า ควรใช้เสื้อผ้าสีเขียวน้ำตาล ไม่ควรใช้สีแดง ส้ม เหลือง เพราะทำให้สัตว์ป่ามองเห็นแต่ไกลจะตื่นหนีเตลิดไป แม้แต่การใช้อุปกรณ์ รองเท้าเดินในป่าที่เปียกชื้น ควรใช้รองเท้าผ้าใบที่เกาะพื้นเพื่อเดินทางไม่ลื่นหกล้มง่าย

4) การจัดงานเที่ยวทุกครั้งควรมีการประเมินผลการบริการ เพื่อผู้จัดจะได้นำผลไปปรับปรุงแก้ไขให้การบริการดีขึ้น

2.6.3. ความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อเส้นทางท่องเที่ยว (Overall satisfaction with creative tourism route)

Kotler (2546: 82) ได้กล่าวว่า ความพึงพอใจของลูกค้าเป็นความรู้สึกที่ลูกค้าได้รับภายหลังจากที่ลูกค้าได้ซื้อหรือใช้บริการต่างๆ นั้นไปแล้ว ซึ่งลูกค้าจะทำการเปรียบเทียบการรับรู้ที่ลูกค้าได้รับหลังจากการซื้อหรือใช้บริการนั้นกับความคาดหวังของลูกค้าที่ก่อนตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการต่างๆ และถ้าผลที่ได้รับหลังจากการซื้อบริการตรงกับความคาดหวังไว้ก็จะทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจ แต่ถ้าการบริการสูงกว่าระดับที่ลูกค้าเกิดความพึงพอใจและกลายเป็นความประทับใจทำให้ลูกค้ารู้สึกอยากกลับมาใช้บริการใหม่อีกครั้ง ส่วนผลที่ได้รับจากการซื้อหรือใช้สินค้าและบริการนั้น ต่ำกว่าความคาดหวังที่ลูกค้าได้ตั้งไว้ก็จะทำให้ลูกค้าเกิดความไม่พึงพอใจและไม่อยากกลับมาใช้บริการอีก ดังนั้นผู้ประกอบการที่สามารถนำเสนอคุณค่าสูงสุดที่ลูกค้าสามารถรับรู้ได้ตรงกับความต้องการความคาดหวังของลูกค้าก็จะนำมาซึ่งความพึงพอใจของลูกค้า และก่อให้เกิดกระบวนการซื้อซ้ำของลูกค้าได้

ความพึงพอใจในที่นี้เป็นความพึงพอใจต่อเส้นทางท่องเที่ยวตามเส้นทาง ท่องเที่ยวจังหวัด สกลนคร นครพนม มุกดาหาร สปป.ลาว และเวียดนาม จากโมเดลการรับรู้และความไม่สอดคล้องกัน (Expectation-disconfirmation model) (Oliver, 1980) นักท่องเที่ยวจะมีการพัฒนาการรับรู้ต่อแหล่งท่องเที่ยวจากช่องทางต่าง ๆ ของการสื่อสาร ภายหลังจากการเยี่ยมชม ถ้าประสบการณ์นั้นสอดคล้องกันดีกับการรับรู้ ผลก็คือเขามีความพึงพอใจ ส่วนในเรื่องของทฤษฎีความคุ้มค่า (Value theory) (Oliver & Swan, 1989) ถ้านักท่องเที่ยวเห็นว่าเขาได้ประโยชน์มากกว่าต้นทุนที่เขาจ่ายไป ด้านเวลาและความพยายาม ถือว่าแหล่งท่องเที่ยวนั้นมีความคุ้มค่า

ถ้านักท่องเที่ยวมีความพอใจเกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวก็มีแนวโน้มที่จะเกิดการท่องเที่ยวซ้ำ โดยทั่วไปแล้วถ้านักท่องเที่ยวไม่พอใจก็มีแนวโน้มที่เปลี่ยนไปใช้บริการที่อื่น (Oliver & Swan, 1989) แต่อย่างไรก็ตามเป็นสิ่งสำคัญที่จะสังเกตว่าระดับของความพึงพอใจจะมีผลกระทบต่อความภักดี (McCleary, Weaver & Hsu, 2003; Kozak & Rimmington, 2000; Fornell, 1992)

จากการวิจัยได้แสดงว่า เมื่อนักท่องเที่ยวมีประสบการณ์ที่สนุกสนานจากการท่องเที่ยวมากเกินกว่าการรับรู้ ก็มีแนวโน้มที่จะกลับมาใช้บริการอีก (Ross, 1993; Petrick, Morais & Norman, 2001) Woodside และ Lyonski (1989, p. 10) ได้ระบุถึงสมมติฐานที่ว่าเส้นทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่ผ่านมาจะ

มีความสัมพันธ์เชิงบวกที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยวในอนาคต กล่าวคือ ถ้านักท่องเที่ยวมีความสุขกับการเลือกแหล่งท่องเที่ยวที่ผ่านมา เขาจะไม่มองข้อมูลจากแหล่งท่องเที่ยวอื่นในการท่องเที่ยวครั้งต่อไป ดังนั้นความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวจะมีอิทธิพลต่อความภักดีทางด้านทัศนคติและด้านพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว

ในงานวิจัยเรื่องนี้จะวัดความพึงพอใจโดยรวม (Overall satisfaction) ใน 2 ประเด็นดังนี้ (1) วัดภาพรวมความพึงพอใจโดยรวม (2) โดยยึดหลักความคุ้มค่าที่รับรู้ (3) การเปรียบเทียบระหว่างความคาดหวังและการรับรู้ (4) การวัดความพึงพอใจโดยรวม (5) การเปรียบเทียบความพึงพอใจโดยรวมกับคู่แข่ง

นอกจากนี้ในงานวิจัยเรื่องนี้จะเป็นการวัดความพึงพอใจอันเกิดจากความแตกต่างระหว่างการรับรู้จากการท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมดั่งสมการ

ความพึงพอใจ (Satisfaction) = ความคาดหวัง (Expectation) – การรับรู้ (Perception)

ถ้าความคาดหวัง (Expectation) มากกว่าการรับรู้ (Perception) แสดงว่าไม่พอใจ (Dissatisfaction)

ถ้าความคาดหวัง (Expectation) เท่ากับการรับรู้ (Perception) แสดงว่าพอใจ (Satisfaction)

ถ้าความคาดหวัง (Expectation) น้อยกว่าการรับรู้ (Perception) แสดงว่ามีความชื่นชมยินดี (Delight)

ปัจจัยที่สนับสนุนให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจและตัดสินใจเลือกซื้อบริการมีดังนี้ (ระพีพรรณ ทองหล่อ และคณะ, 2546: 14)

1) แหล่งท่องเที่ยวหรือทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง สถานที่ท่องเที่ยว กิจกรรมและวัฒนธรรม ประเพณีที่สามารถดึงดูดความสนใจให้นักท่องเที่ยวให้เดินทางมาเยือน

2) การคมนาคม เมื่อผู้ซื้อเดินทางมาซื้อบริการถึงที่ผลิต การคมนาคมขนส่งทั้งจากต่างประเทศและภายในประเทศจะต้องสะดวก รวดเร็วและปลอดภัย

3) พืชการเข้าเมืองและบริการข่าวสาร มีการผ่อนคลายเป็นระเบียบพืชการเข้าเมืองให้สะดวก รวดเร็ว มีบริการให้ข่าวสาร บริการจองที่พัก บริการขนส่งผู้ที่พัก เป็นต้น

4) ที่พัก มีโรงแรมระดับต่าง ๆ ให้เลือก มีอัตราค่าที่พักที่เหมาะสมกับคุณภาพสะอาดและมีบริการตามมาตรฐานสากล

5) ร้านอาหาร นอกจากจะมีอาหารให้เลือกหลายชนิดแล้ว จะต้องถูกสุขลักษณะ มีบริการที่สุภาพ และมีกำหนดราคาอาหารให้แน่นอน

6) บริษัทนำเที่ยว มีบริการจัดนำเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ โดยมีมัคคุเทศก์ที่มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง มีอภัยภัยไมตรีและความรับผิดชอบต่อนักท่องเที่ยว

7) สินค้าของที่ระลึก จะต้องมีการควบคุมคุณภาพ กำหนดราคา รวมทั้งการส่งเสริมการใช้วัสดุพื้นบ้าน การออกแบบสินค้าให้มีเอกลักษณ์ รวมทั้งการบรรจุหีบห่อที่สวยงาม

8) ความปลอดภัย ในการตัดสินใจเลือกจุดหมายการเดินทางท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวจะคำนึงถึงความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินเป็นประการสำคัญ มาตรการรักษาความปลอดภัยจึงต้องมีประสิทธิภาพและทั่วถึงทุกแหล่งท่องเที่ยว

2.6.4. แนวโน้มพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว (Tourists' Behavior and Trend) มีดังนี้

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2543: 25-29) กล่าวว่าเมื่อนักท่องเที่ยวเกิดความต้องการอยากเดินทางท่องเที่ยว สิ่งแรกที่นักท่องเที่ยวต้องตัดสินใจให้ได้ก่อนการเดินทาง คือ นักท่องเที่ยวมีความต้องการอยากเดินทางท่องเที่ยวแบบส่วนตัว หรือไปกับธุรกิจนำเที่ยว ซึ่งสำหรับพฤติกรรมในการตัดสินใจใช้บริการนำเที่ยวกับธุรกิจจัดนำเที่ยวของนักท่องเที่ยวนั้นสามารถแบ่งออกได้เป็น 9 ขั้นตอนด้วยกันดังนี้ คือ

1. ธุรกิจนำเที่ยวให้ข้อมูลทางการท่องเที่ยว ซึ่งในขั้นตอนนี้ผู้จัดธุรกิจนำเที่ยวจะต้องให้ข้อมูลและตอบข้อสงสัยที่นักท่องเที่ยวอยากทราบให้ได้ ทั้งในเรื่องของรายการนำเที่ยวการบริการหรือแม้กระทั่งเรื่องของความปลอดภัยในการเดินทางท่องเที่ยว เป็นต้น

2. เกิดความต้องการเดินทางท่องเที่ยว เมื่อนักท่องเที่ยวได้รับทราบถึงข้อมูลที่นักท่องเที่ยวอยากทราบแล้ว นักท่องเที่ยวก็อาจเกิดความรู้สึกอยากเดินทางท่องเที่ยวขึ้นได้

3. เกิดแรงจูงใจช่วยกระตุ้นเพิ่ม นอกจากนักท่องเที่ยวจะเกิดความต้องการอยากเดินทางท่องเที่ยวแล้ว สิ่งจูงใจอื่นก็มีความสำคัญต่อการกระตุ้นนักท่องเที่ยวให้เกิดความรู้สึกอยากเดินทางท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น เช่น สิ่งจูงใจด้านกายภาพ ไม่ว่าจะเป็นแรงจูงใจในการไปพักผ่อนร่างกายให้สดชื่น เพื่อหลีกเลี่ยงจากชีวิตการทำงานที่น่าเบื่อหน่ายจำเจด้วยการไปอาบน้ำแร่หรือการจูงใจทางด้านวัฒนธรรม ที่ทำให้นักท่องเที่ยวได้ไปสัมผัสกับวัฒนธรรมใหม่ๆ ที่แปลกตาเพื่อสร้างประสบการณ์ที่น่าตื่นเต้นและน่าจดจำ นอกจากนั้นสิ่งจูงใจทางด้านส่วนตัวของนักท่องเที่ยวเองก็เป็นสิ่งที่น่าสนใจ เช่นความต้องการอยากไปจาริกแสวงบุญ หรือแม้กระทั่งสิ่งจูงใจทางด้านสถานภาพ เช่นความต้องการอยากยกระดับตัวเองให้สูงขึ้นโดยการท่องเที่ยวเพื่อสร้างชื่อเสียงให้แก่ตนเอง เป็นต้น

4. เกิดการตัดสินใจใช้บริการนำเที่ยว เมื่อนักท่องเที่ยวได้รับข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสนใจแล้ว นักท่องเที่ยวก็จะทำการตัดสินใจเลือกใช้บริการนำเที่ยวจากธุรกิจนำเที่ยวที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้มากที่สุด ซึ่งนักท่องเที่ยวจะตัดสินใจเลือกรายการนำเที่ยวของธุรกิจนำเที่ยวที่เหมาะสมกับความต้องการของตนเองได้มาก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความสะดวกในการเดินทาง ระยะเวลาเดินทาง ระยะเวลาเดินทาง หรือค่าใช้จ่ายในการเดินทาง เป็นต้น

5. เกิดการวางแผนค่าใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยว เมื่อนักท่องเที่ยวตัดสินใจได้ว่าจะเลือกใช้บริการนำเที่ยวแล้วก็ตาม สิ่งต่อไปนี้นักท่องเที่ยวให้ความสนใจคือ เรื่องของค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่เกิดขึ้นจากการเดินทางท่องเที่ยวตามรายการที่ได้รับนอกเหนือไปจากค่าใช้จ่ายตามที่ธุรกิจนำเที่ยวกำหนดไว้ เช่น ค่าใช้จ่ายส่วนตัว ค่าซื้อสินค้าของที่ระลึก เป็นต้น

6. เกิดการเตรียมตัวเดินทางท่องเที่ยว เมื่อนักท่องเที่ยวได้วางแผนค่าใช้จ่ายในการเดินทางตั้งแต่ต้นจนจบไว้แล้ว นักท่องเที่ยวก็จะเตรียมตัวเพื่อเดินทางท่องเที่ยว โดยอาจจะเริ่มจากการจัดเก็บกระเป๋าสัมภาระเพื่อเดินทาง หรือการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศไว้ก่อน เป็นต้น

7. เกิดการเดินทางท่องเที่ยว เมื่อถึงเวลาเดินทางท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวจะทำการประเมินผลของการเดินทางท่องเที่ยวตั้งแต่ต้นจนจบด้วยตนเอง ตามประสบการณ์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวในครั้งนั้น อาจจะเริ่มตั้งแต่พาหนะที่นำนักท่องเที่ยวไปสู่จุดหมายปลายทาง ตลอดจนการบริการที่นักท่องเที่ยวคาดหวังว่าจะ

ได้รับจากธุรกิจจัดนำเที่ยว สิ่งต่างๆ เหล่านี้จะกลายเป็นประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวแต่ละคน

8. เกิดประสบการณ์การท่องเที่ยว เมื่อนักท่องเที่ยวได้ทำการประเมินผลแล้ว นักท่องเที่ยวก็จะเกิดประสบการณ์ต่อการท่องเที่ยวในครั้งนั้นว่า การท่องเที่ยวที่ผ่านมาเป็นที่น่าสนใจหรือไม่ ซึ่งผลจากการประเมินของนักท่องเที่ยวสามารถเป็นไปได้ทั้งความพึงพอใจและไม่พึงพอใจ

9. เกิดทัศนคติทางการท่องเที่ยว ภายหลังจากที่นักท่องเที่ยวได้ประเมินผลการท่องเที่ยวออกมาแล้วนั้น หากนักท่องเที่ยวเกิดความไม่พึงพอใจก็จะทำให้นักท่องเที่ยวเกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเดินทางท่องเที่ยวครั้งนั้น ทำให้เกิดความรู้สึกไม่อยากจะกลับมาใช้บริการอีกครั้ง แต่หากว่านักท่องเที่ยวเกิดความรู้สึกพึงพอใจ ก็ทำให้เกิดทัศนคติที่ดีและทำให้เกิดความรู้สึกอยากกลับมาใช้บริการได้ใหม่

นอกจากนี้นักท่องเที่ยวยังมีแนวโน้มพฤติกรรมในการท่องเที่ยว ซึ่งผู้วิจัยสรุปได้เป็นประเด็น 3 ประเด็น ดังนี้

1. พฤติกรรมนักท่องเที่ยวโดยใช้หลักพฤติกรรมผู้บริโภคทางการตลาด

1.1 พฤติกรรมนักท่องเที่ยว (Tourist behavior) หมายถึง พฤติกรรมซึ่งบุคคลทำการค้นหา (Searching) การซื้อ (Purchasing) การใช้ (Using) การประเมินผล (Evaluating) และการใช้จ่าย (Disposing) ในผลิตภัณฑ์และบริการโดยคาดว่าจะตอบสนองความต้องการของเขา (Schiffman & Kanuk, 2007, p. G-3) หรือหมายถึง พฤติกรรมการตัดสินใจและการกระทำของผู้บริโภคที่เกี่ยวข้องกับการซื้อและการใช้สินค้าและบริการ เพื่อตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของเขา (Solomon, 2007, p. 622) หรือเป็นกระบวนการตัดสินใจและลักษณะกิจกรรมของแต่ละบุคคลเมื่อทำการประเมินผล (Evaluating) การได้รับ (Obtaining) การใช้ (Using) และการดำเนินการภายหลังการบริโภค (Disposing) สินค้าและบริการ (Blackwell, Miniard & Engel, 2006, p. 735)

จะเห็นว่าการศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเป็นการศึกษาวิธีการที่แต่ละบุคคลทำการตัดสินใจที่จะใช้ทรัพยากร (เงิน เวลา บุคลากร และอื่นๆ) เกี่ยวกับการบริโภคสินค้า ซึ่งนักการตลาดต้องศึกษาว่าสินค้าที่เขาจะเสนอขายนั้น ใครคือลูกค้า (Who?) ผู้บริโภคซื้ออะไร (What?) ทำไมจึงซื้อ (Why?) ซื้ออย่างไร (How?) ซื้อเมื่อไร (When?) ซื้อที่ไหน (Where?) ซื้อและใช้บ่อยครั้งเพียงใด (How often?) รวมทั้งศึกษาว่าใครมีอิทธิพลต่อการซื้อ (Who ?) (Schiffman & Kanuk, 2007, p. G-3)

คำถามที่ช่วยในการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค คือ 6Ws และ 1H ซึ่งประกอบด้วย Who, What, where, When, Why และ How เพื่อค้นหาคำตอบ 7 ประการ หรือ 7Os ซึ่ง ประกอบด้วย Occupants, Objects, Objectives, Organization, Occasions, Outlets and Operations ดังตารางที่ 2.7 แสดงการใช้ 7 คำถาม เพื่อหาคำตอบ 7 ประการ เกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค

ตารางที่ 6 แสดงคำถาม 7 คำถามเพื่อหาคำตอบ 7 ประการ เกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค

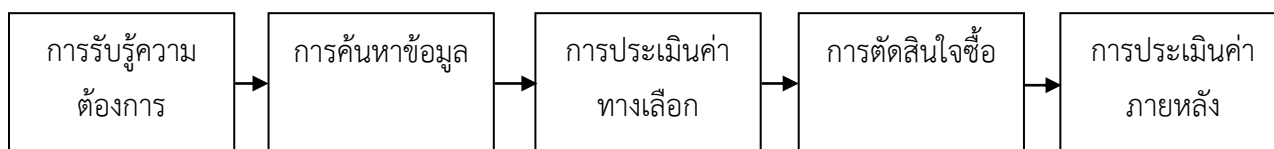
คำถาม (6Ws และ 1H)	คำตอบที่ต้องการทราบ (7Os)
1. ใครอยู่ในตลาดเป้าหมาย (Who is in the target market?)	- ลักษณะกลุ่มเป้าหมาย (Occupants) เช่น ประชากรศาสตร์ ภูมิศาสตร์ จิตวิทยา พฤติกรรม การบริโภค
2. ผู้บริโภคซื้ออะไร (What does the consumer buy?)	- สิ่งที่ผู้บริโภคต้องการซื้อ (Objects) หรือคุณสมบัติ ผลิตภัณฑ์ (Product)
3. ทำไมผู้บริโภคจึงซื้อ (Why does the consumer buy?)	- วัตถุประสงค์ในการซื้อ (Objectives) ผู้บริโภคซื้อ เพื่อสนองความต้องการทางด้านร่างกาย และทาง จิตใจซึ่งได้รับอิทธิพลจากทั้งปัจจัยภายใน และ ภายนอก และปัจจัยเฉพาะบุคคล
4. ใครมีส่วนร่วมในการตัดสินใจซื้อ (Who participates in the buying?)	- องค์กร (Organizations) บทบาทของบุคคลที่มี อิทธิพลในการตัดสินใจซื้อประกอบด้วย ผู้ริเริ่มผู้มี อิทธิพล ผู้ตัดสินใจซื้อ ผู้ใช้
5. ผู้บริโภคซื้อเมื่อใด (When does the consumer buy?)	- โอกาสในการซื้อ (Occasions)
6. ผู้บริโภคซื้อที่ไหน (Where does the consumer buy?)	- แหล่ง (Outlets) หรือช่องทาง (Channel) ที่ ผู้บริโภคไปซื้อ
7. ผู้บริโภคซื้ออย่างไร (How does the consumer buy?)	- ขั้นตอนในการตัดสินใจซื้อ (Operations) ซึ่ง ประกอบไปด้วยการรับรู้ปัญหาหรือความต้องการ การค้นคว้าข้อมูล การประเมินผล พฤติกรรม การตัดสินใจซื้อความรู้สึกหลังจากซื้อ

ที่มา: ศิริวรรณ เสรีรัตน์. 2538. พฤติกรรมผู้บริโภคฉบับสมบูรณ์. หน้า 10.

ในงานวิจัยเรื่องนี้จะเน้นแนวโน้มพฤติกรรม ความตั้งใจท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดสกลนคร นครพนม มุกดาหาร สปป.ลาว และเวียดนาม 3 เส้นทาง คือ (1) R8 (นครพนม – คำม่วน) (2) R9 (มุกดาหาร – สะหวันนะเขต) (3) R 12 จากสปป.ลาว(ท่าแขก – กวางบิงห์) เวียดนาม เพื่อศึกษาแนวโน้มพฤติกรรมนักท่องเที่ยวตามเส้นทางดังกล่าวว่านักท่องเที่ยวจะมาท่องเที่ยวอีกหรือไม่

1.2 กระบวนการตัดสินใจซื้อของนักท่องเที่ยว (Tourist buying decision process) เป็นลำดับขั้นตอนในการตัดสินใจซื้อของนักท่องเที่ยว จากการสำรวจรายงานของนักท่องเที่ยวจำนวนมากในกระบวนการซื้อพบว่า ผู้นักท่องเที่ยวจะซื้อรายการนำเที่ยวผ่านกระบวนการ 5 ขั้นตอน คือ (1) การรับรู้ถึง

ความต้องการหรือการรับรู้ถึงปัญหา (2) การค้นหาข้อมูล (3) การประเมินผลทางเลือกก่อนการซื้อ (4) การตัดสินใจซื้อ (5) พฤติกรรมภายหลังการซื้อ ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2537: 67-70) ทั้งนี้ นักท่องเที่ยว อาจจะข้ามหรือย้อนกลับไปเริ่มต้นขั้นตอนก่อนหน้านี้ก็ได้ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงกระบวนการตัดสินใจซื้อและพฤติกรรมภายหลังการซื้อว่าผู้บริโภค (นักท่องเที่ยว) จะมาท่องเที่ยวในเส้นทางดังกล่าวอีกหรือไม่

แผนภาพที่ 4 แสดงกระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค (นักท่องเที่ยว)

ที่มา: ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2537). การบริหารการโฆษณา และการส่งเสริมการตลาด. กรุงเทพฯ: หน้า 67-70.

จากแผนภาพที่ พบว่า กระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค (นักท่องเที่ยว) ประกอบด้วย

1) การรับรู้ถึงความต้องการ (Need Recognition) ในขั้นตอนนี้จะเป็นขั้นตอนแรก que ผู้บริโภคจะเกิดความรู้สึกว่าตนเองมีปัญหอะไรและมีความต้องการต่อผลิตภัณฑ์ หรือบริการนั้นๆ อย่างไร ซึ่งในบางครั้งตัวผู้บริโภคเองอาจจะมีความต้องการ แต่ไม่ได้ตระหนักถึงนักการตลาดจึงควรกระตุ้นให้ผู้บริโภคเกิดการตระหนักถึงความต้องการหรือปัญหาของ ตนเองเพื่อกระตุ้นให้เกิดการอยากซื้อสินค้าหรือบริการนั้นๆ ต่อไป

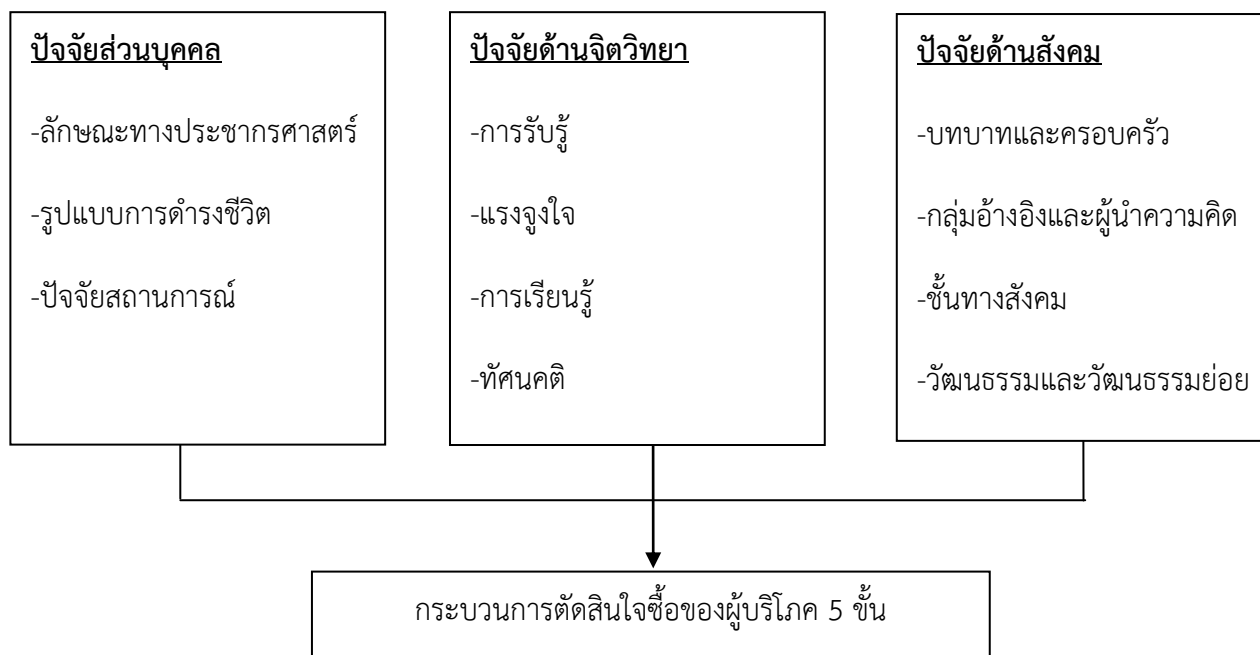
2) การค้นหาข้อมูล (Information Search) เมื่อผู้บริโภคทราบถึงปัญหาและความต้องการของตนเอง ที่มีต่อสินค้าและบริการต่างๆ แล้ว ตัวผู้บริโภคเองก็จะทำการค้นหาข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เขาสนใจ เพื่อนำมารวบรวม และใช้ประกอบการตัดสินใจซื้อ ซึ่งแหล่งข้อมูล que ผู้บริโภคใช้ในการค้นหา มีดังนี้คือ

- แหล่งบุคคล (Personal Source) เป็นการค้นหาแหล่งข้อมูลจากบุคคลอื่นเช่น เพื่อน ญาติ มิตร หรือคนในครอบครัว เป็นต้น
- แหล่งการค้า (Commercial Source) เป็นการค้นหาข้อมูลจากสิ่งที่ผู้ประกอบการจัดทำขึ้น เช่น ตัวแทนขาย หรือโฆษณาต่างๆ
- แหล่งสาธารณะ (Public Source) เป็นการค้นหาข้อมูลจากการตรวจสอบหรือสัมผัสเกี่ยวข้องกับวิธีอื่นๆ จากที่ต่างๆ เช่น สื่อมวลชน องค์กรเกี่ยวกับผู้บริโภค เป็นต้น

3) การประเมินค่าทางเลือก (Evaluation of Alternative) ในขั้นนี้ หลังจากที่ผู้บริโภคได้ค้นหาข้อมูลจากหลายๆ แหล่งเรียบร้อยแล้ว ผู้บริโภคจะกำหนดกฎเกณฑ์ต่างๆ ขึ้นมาด้วยตนเองเพื่อทำการเปรียบเทียบ และใช้เป็นข้อมูลในการประกอบการตัดสินใจ โดยเกณฑ์ต่างๆ เหล่านั้นจะเป็นสิ่งที่ผู้บริโภคต้องการมากที่สุด

4) การตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision) ในขั้นตอนของการตัดสินใจซื้อนั้นจะเกิดขึ้นภายหลังจากผู้บริโภคได้ทำการประเมินค่าทางเลือกต่างๆ ออกมาเป็นข้อพอใจแล้ว

5) การประเมินค่าภายหลังการซื้อ (Post purchase Evaluation) ภายหลังจากที่ผู้บริโภคได้ตัดสินใจซื้อสินค้าหรือบริการต่างๆไปแล้ว ผู้บริโภคจะทำการประเมินผลของสินค้าและบริการต่างๆที่ผู้บริโภคได้รับว่าสิ่งต่างๆ เหล่านั้นสามารถตอบสนองต่อความต้องการที่ลูกค้าได้ตั้งความคาดหวังไว้มากน้อยเพียงใด ถ้าการบริการนั้นสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้มาก ก็จะสามารถสร้างความพึงพอใจได้มาก ทำให้ลูกค้าเกิดความประทับใจและมีโอกาสที่จะกลับมาใช้บริการได้ใหม่ แต่ถ้าลูกค้าไม่พึงพอใจ ก็ทำให้ไม่อยากจะกลับมาใช้บริการใหม่พัชรา ตันติประภา (2546: 49-58) ได้กล่าวถึงปัจจัยหลัก 3 ประการ ที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค ซึ่งปัจจัยหลัก 3 ประการดังแผนภาพที่

แผนภาพที่ 5 แสดงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค

ที่มา: พัชรา ตันติประภา. (2546). หลักการตลาด. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่: 49-58.

1. ปัจจัยส่วนบุคคล (Personal Factors)

คือสิ่งที่แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ของบุคคลแต่ละคนที่มีความแตกต่างกันและมีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อที่ไม่เหมือนกัน ซึ่งปัจจัยส่วนบุคคลมี 3 ประเภทได้แก่

1.1) ลักษณะทางประชากรศาสตร์ เช่น อายุ เพศ เชื้อชาติ รายได้ การศึกษา อาชีพ เป็นต้น ซึ่งปัจจัยลักษณะทางประชากรศาสตร์นี้อาจจะมีผลกระทบต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าที่แตกต่างกัน

1.2) รูปแบบการดำรงชีวิต คือ รูปแบบของความเป็นอยู่ของบุคคลซึ่งเป็นรูปแบบทั่วไปของการใช้ชีวิตและแสดงออกมาเป็นบุคลิกภาพ ซึ่งบุคคลแต่ละคนก็จะมีบุคลิกภาพและนิสัยที่แตกต่างกัน ซึ่งสิ่งต่างๆเหล่านี้จะถูกแสดงออกมาในรูปของกิจกรรมต่างๆที่บุคคลผู้นั้นทำแม้กระทั่งความสนใจ หรือความคิดเห็น ซึ่งบุคคลแต่ละคนจะมีการกำหนดรูปแบบการดำเนินชีวิตของตนเองและเป็นสิ่งซึ่งมีอิทธิพลอย่างมากต่อกระบวนการตัดสินใจ

ซื้อ เพราะคนเราต่างก็มีความชอบและต้องการที่แตกต่างกันทำให้ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อที่แตกต่างกัน

1.3) ปัจจัยสถานการณ์ คืออิทธิพลที่เป็นผลมาจากสถานการณ์แวดล้อม เวลา และสถานที่ที่แตกต่างกัน ซึ่งเมื่อต่างสถานที่ ต่างเวลา ต่างเหตุการณ์ ก็อาจส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปได้ ดังนั้นปัจจัยนี้จึงมีอิทธิพลได้ในทุกขั้นตอนของกระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค

2. ปัจจัยด้านจิตวิทยา

เป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมทั่วไปของผู้บริโภคและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ ซึ่งปัจจัยทางด้านจิตวิทยา ประกอบไปด้วย การรับรู้ แรงจูงใจ การเรียนรู้ ทักษะคิด และบุคลิกภาพและแนวคิดเกี่ยวกับตนเอง

2.1) การรับรู้

คือการที่บุคคลได้ทำการรวบรวมและบันทึกข้อมูลข่าวสารต่างๆที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน และได้เก็บเอาไว้วรรวมเข้ากับประสบการณ์ที่เรามี และจะแสดงออกมาในรูปของพฤติกรรมที่มีความแตกต่างกัน สำหรับกระบวนการรับรู้ ประกอบไปด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้

- การเปิดรับข้อมูลที่ได้เลือกสรร ในแต่ละวันลูกค้าจะเปิดรับข้อมูลจากโฆษณาเข้ามาสู่ตัวเองอย่างมากมาย และจะมีเพียงไม่กี่โฆษณาที่ลูกค้าสนใจและเก็บไว้ในความทรงจำ

- การเลือกแปลความหมาย คือการที่ลูกค้ามีแนวโน้มที่จะรับฟังหรือแปลความหมายของสิ่งต่างๆที่ได้รับมาให้สอดคล้องกับความเชื่อและค่านิยมซึ่งเป็นความต้องการภายในของตน ซึ่งบางครั้งลูกค้าอาจทำการแย้งข้อมูลหรือทำการลำเอียงในการรับรู้

- การเลือกเก็บรักษา หลังจากที่ถูกค่าได้ทำการคัดเลือก และตีความข่าวสารที่ตนเองสนใจแล้วสิ่งต่อไปคือการเก็บรักษาทำให้เกิดความทรงจำเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์นั้นๆ ซึ่งจะนำไปสู่การกระตุ้นให้เกิดความต้องการและเกิดการตัดสินใจซื้อในเวลาต่อมา

2.2) แรงจูงใจ คือพลังผลักดันภายในที่ทำให้บุคคลมีพฤติกรรมที่แตกต่างกัน และในตัวของคนๆหนึ่งสามารถต้องการสิ่งต่างๆได้หลายอย่าง

2.3) การเรียนรู้ คือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม หรือความรู้ความเข้าใจโดยอาศัยประสบการณ์ที่ผ่านมา

2.4) ทักษะคิด คือ ผลรวมของความเชื่อ ความรู้สึก อารมณ์ของบุคคลแต่ละบุคคล ซึ่งจะแสดงออกมาในรูปของความคิด และพฤติกรรมที่ยากต่อการเปลี่ยนแปลง ซึ่งทักษะคิดจะมีผลกระทบต่อพฤติกรรมที่มีต่อผลิตภัณฑ์ หรือตราสินค้า

2.5) บุคลิกภาพ คือ สิ่งที่มีอยู่ในตัวของบุคคลแต่ละคน ซึ่งจะมีความแตกต่างกันไป ทำให้บุคคลแต่ละคนมีลักษณะนิสัยที่ต่างกันทั้งในเรื่องของความคิด อารมณ์ และพฤติกรรมที่แสดงออก

3) ปัจจัยด้านสังคม

3.1) บทบาทและครอบครัว

- บทบาท คือ ภาระ หน้าที่และการกระทำของบุคคล ซึ่งบุคคลแต่ละคนสามารถมีได้หลายบทบาทในเวลาเดียวกัน เช่น พ่อ ลูก สามีนายจ้าง ลูกจ้าง เป็นต้น และบทบาทของบุคคลจะมีอิทธิพลต่อทั้งพฤติกรรมทั่วไปและพฤติกรรมในการซื้อ

- ครอบครัว คือ กลุ่มบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกันโดยกำเนิด หรือแต่งงานกันและอาศัยอยู่ด้วยกันซึ่งครอบครัวนับเป็นกลุ่มอ้างอิงที่มีความสำคัญ เนื่องจากจากสินค้าและการบริการต่างๆที่บุคคลตัดสินใจซื้อจะได้รับอิทธิพลมาจากกลุ่มครอบครัวเป็นสำคัญ ดังนั้นครอบครัวจึงมีอิทธิพลโดยตรงต่อกระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภค

2) กลุ่มอ้างอิงและผู้นำความคิด

- กลุ่มอ้างอิง คือกลุ่มหนึ่ง หรือบุคคลหนึ่งที่ซึ่งใช้เป็นเกณฑ์ในการเปรียบเทียบหรืออ้างอิงสำหรับบุคคลทั้งในด้านของค่านิยม ทศนคติ และพฤติกรรม ซึ่งพฤติกรรมของเขาต่างมีอิทธิพลซึ่งกันและกัน และกลุ่มอ้างอิงจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคได้หลายรูปแบบ กลุ่มอ้างอิงไม่จำเป็นต้องบอกให้ผู้บริโภคทำหรือไม่ทำอะไร แต่ตัวผู้บริโภคเองที่จะให้การเคารพ นับถือความเห็นของสมาชิกเอง และกลุ่มอ้างอิงจะมีอิทธิพลมากที่สุดเมื่อผู้บริโภคไม่มีความคุ้นเคยกับผลิตภัณฑ์หรือบริการนั้นๆและคิดว่ากลุ่มอ้างอิงเป็นกลุ่มที่น่าเชื่อถือมากที่สุด เช่นคนใกล้ชิด

- ผู้นำความคิด เป็นผู้ที่สามารถสร้างอิทธิพลเหนือพฤติกรรมของผู้บริโภคได้โดยตรงโดยผ่านการกระทำที่ไม่เป็นทางการ เช่นการบอกปากต่อปาก และบุคคลที่เป็นผู้นำทางความคิดนั้นมักจะเป็นผู้ที่มีลักษณะหรือคุณสมบัติบางประการที่มีความโดดเด่นน่าเชื่อถือ ซึ่งผู้นำความคิดสามารถทำให้พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงได้

3.3 ชั้นทางสังคม

คือกลุ่มของคนที่มีระดับ ชื่อเสียง อำนาจ และความร่ำรวย อาชีพเหมือนๆ กัน ซึ่งคนที่มีความชั้นทางสังคมเดียวกันก็จะมีค่านิยม ทศนคติ ค่านิยม และพฤติกรรมที่คล้ายคลึงกันส่วนบุคคลที่อยู่ในชั้นทางสังคมที่แตกต่างกัน ก็มีความแตกต่างกันในหลายๆ ด้าน เช่น การเลือกซื้อสินค้าและบริการ การใช้เวลาพักผ่อน การรับรู้สื่อต่างๆ และการใช้จ่ายก็มีความแตกต่างกันด้วย ดังนั้นทางสังคมจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการซื้อของผู้บริโภค

3.4 วัฒนธรรมและวัฒนธรรมย่อย

- วัฒนธรรม หมายถึง กลุ่มของค่านิยม ความรู้ ความเชื่อ ความคิด ขนบธรรมเนียมประเพณี และทัศนคติต่างๆ ที่ได้รับการยอมรับจากคนรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง ซึ่งวัฒนธรรมจะเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ เพราะวัฒนธรรมของแต่ละแห่งจะมีความแตกต่างไป

- วัฒนธรรมย่อย หมายถึง วัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มที่มีลักษณะเฉพาะกลุ่มที่มีความแตกต่างจากกลุ่มอื่นๆ ในสังคม เช่นกลุ่มของบุคคลที่มีค่านิยมและรูปแบบพฤติกรรมแตกต่างจากคนกลุ่มอื่นที่มีวัฒนธรรมเดียวกัน ซึ่งวัฒนธรรมย่อยจะเกิดจากพื้นฐานทางขอบเขตทางภูมิศาสตร์ เช่น อายุ ศาสนา และเชื้อชาติ ส่วนตัวอย่างของกลุ่มวัฒนธรรมย่อยได้แก่ วัฒนธรรมของชาวอีสาน วัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีน เป็นต้น

Swarbrooke and Horner (1999:76-77) ได้พูดถึงกระบวนการตัดสินใจซื้อของนักท่องเที่ยวว่าเป็นกิจกรรมที่ได้รับการวางแผนไว้ก่อนล่วงหน้าอย่างมีเหตุมีผล ดังนั้นกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าทางการท่องเที่ยวจึงไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นมาลอยๆ ไม่ว่าจะเป็นการวางแผนเดินทางไปไหน นักท่องเที่ยวต้องคิดถึงการเดินทางซึ่งอาจต้องทำการซื้อบัตรโดยสาร การเตรียมที่พัก นอกจากนั้นแล้วจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจซื้อสินค้าทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่แตกต่างกันด้วย เช่น

- พฤติกรรมการเดินทางของแต่ละบุคคล ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล และทัศนคติ
- สิ่งกระตุ้นทางการท่องเที่ยว เช่น การโฆษณาผ่านสื่อต่างๆ
- ลักษณะพิเศษของการบริการหรือแหล่งท่องเที่ยว เช่น ราคาที่นักท่องเที่ยวพึงพอใจหรือสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ
- ปัจจัยอื่น เช่น ความเชื่อมั่นที่มีต่อธุรกิจท่องเที่ยว

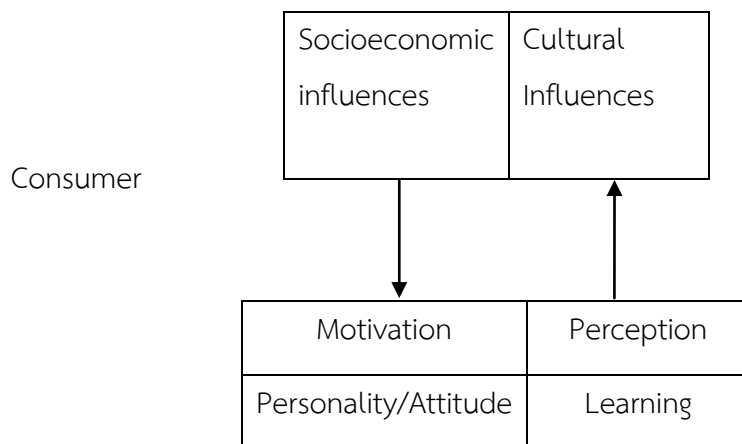
Holloway (2002: 68-69) ได้พูดถึงพฤติกรรมการซื้อ และการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวโดยใช้แบบจำลองที่เรียกว่า AIDA (Awareness, Interest, Desire, Action) ในการอธิบายถึงพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อของนักท่องเที่ยว สิ่งสำคัญอันดับแรกที่นักการตลาดต้องทำคือ การสร้างความตระหนักให้เกิดแก่นักท่องเที่ยวโดยชี้ให้เห็นถึงความน่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยวหรือจุดหมายปลายทางที่นักท่องเที่ยวต้องการจะไป เพื่อกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวได้เกิดความรู้เป็นกระบวนการที่สำคัญ ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกและตีความข้อมูลที่เข้ามากระทบ เพราะนักท่องเที่ยวได้รับข้อมูลต่างๆ เป็นจำนวนมากในแต่ละวันดังนั้นการกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวสนใจในสินค้าและบริการของเราได้มากย่อมทำให้นักท่องเที่ยวสนใจในสินค้าและบริการของเราได้มากเช่นกัน อันจะส่งผลถึงพฤติกรรมในการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในภายหลัง ดังนั้นหลังจากที่นักท่องเที่ยวได้ตระหนักถึงการเดินทางท่องเที่ยวแล้วขั้นต่อไปคือ นักท่องเที่ยวจะเกิดความสนใจต่อแหล่งท่องเที่ยว เมื่อนักท่องเที่ยวได้รับการกระตุ้นจากสื่อต่างๆ ก็จะก่อให้เกิดความสนใจได้ง่าย ไม่ว่าจะเป็นเมื่อได้ยินเพื่อนมาพูดให้ฟังหรือการดูจากทีวี ความน่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ สามารถกระตุ้นความต้องการอยากเดินทางได้มาก แต่กระบวนการนี้อาจสิ้นสุดไป ถ้านักท่องเที่ยวค้นพบว่า แหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวอยากจะไปนั้นอยู่ไกลเกินไป หรือมีราคาแพงเกินไป ซึ่งกระบวนการนี้จะอยู่ที่กระบวนการประเมินของนักท่องเที่ยวแต่ละคน และจะก่อให้เกิดกระบวนการขั้นสุดท้ายคือ การตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยว หรืออาจเป็นขั้นตอนในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวแต่ละคนตามความต้องการที่แตกต่างกัน

Swarbrooke and Horner (1999: 47-49) ได้พูดถึงกระบวนการตัดสินใจซื้อของนักท่องเที่ยวว่า ในการตัดสินใจซื้อสินค้าทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเป็นกระบวนการที่มีความสลับซับซ้อน ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับตัวนักท่องเที่ยวโดยตรง ไม่ว่าจะเป็นความรู้สึนึกคิด หรือความต้องการของผู้บริโภค และจากสิ่งที่อยู่ภายนอกที่อยู่นอกเหนือไปจากการควบคุมของตัวนักท่องเที่ยวและจากลักษณะเฉพาะของสินค้าทางการท่องเที่ยวที่มีความแตกต่างจากสินค้าอื่นๆ ทั่วไปคือ สินค้าทางการท่องเที่ยวมีลักษณะเป็นสินค้านิรूपธรรมที่ไม่สามารถจับต้องได้ ทำให้การตัดสินใจของนักท่องเที่ยวแต่ละคนแตกต่างกันไป เราสามารถแบ่ง

แบบจำลองของการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคการท่องเที่ยวนั้นได้เป็น 2 ส่วนที่เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค คือ

ส่วนที่ 1 ปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงต่อตัวบุคคล ซึ่งจะเป็นปัจจัยทางด้านจิตวิทยา เช่น การรับรู้ การเรียนรู้ แรงจูงใจ และทัศนคติของแต่ละบุคคล

ส่วนที่ 2 เป็นปัจจัยที่ได้รับการพัฒนามาจากกระบวนการทางสังคม ที่มีผลต่อการตัดสินใจของบุคคล ได้แก่ อิทธิพลของกลุ่มอ้างอิง อิทธิพลของครอบครัว อิทธิพลทางด้านวัฒนธรรม อิทธิพลทางด้านเศรษฐกิจทางสังคม ทั้งหมดนี้มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของนักท่องเที่ยวที่ไม่เหมือนกัน

แผนภาพ 6 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค

ที่มา: Swarbrooke and Horner. 1999. Consumer Behavior in Tourism. Pages 47-49.

Gee, Choy and Makens. (1984:40-42) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจทางการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวว่า สำหรับแรงจูงใจทางการท่องเที่ยวเป็นสิ่งสำคัญที่สามารถมองข้ามได้ หากเราต้องการศึกษาถึงพฤติกรรมการตัดสินใจของนักท่องเที่ยว เพราะพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเป็นสินค้าที่ไม่เหมือนสินค้าทั่วไป ซึ่งสำหรับแรงจูงใจทางการท่องเที่ยว นั้น มีรากฐานมาจากปัจจัยที่สำคัญ 2 ส่วน คือ ปัจจัยทางด้านจิตวิทยา และปัจจัยที่เกี่ยวข้องทางด้านสังคมศาสตร์ และสำหรับตลาดการท่องเที่ยวจำเป็นต้องเข้าใจถึงปัจจัยที่สำคัญที่เป็นแรงจูงใจที่นำไปสู่พฤติกรรมของผู้บริโภคซึ่งเป็นนักท่องเที่ยว เช่น ลักษณะเฉพาะของนักท่องเที่ยวแต่ละคน เช่น อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ สถานภาพ รวมไปถึงความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวด้วย เพราะความพึงพอใจเป็นสิ่งที่บ่งชี้ถึงลักษณะทางอารมณ์ของผู้บริโภคได้เป็นอย่างดีว่าอะไรคือสิ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการ ดังนั้นการเข้าถึงแรงจูงใจที่แตกต่างกันของบุคคลแต่ละคนนั้นต้องเข้าใจถึงสภาพการใช้ชีวิตของบุคคลด้วยเพราะแต่ละคนจะมีการใช้ชีวิตที่แตกต่างกันและจะถูกแสดงออกมาในรูปแบบพฤติกรรม ที่แตกต่างกัน ดังนั้นนักการตลาดจึงได้แบ่งส่วนการตลาดเพื่อให้เข้าถึงความต้องการของนักท่องเที่ยวที่แตกต่างกันได้ง่ายขึ้น เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจสูงสุด และสามารถแบ่งออกมาเป็นข้อได้ดังนี้

1. แรงจูงใจทางด้านจิตวิทยา จะเป็นแรงจูงใจในขั้นแรก หรือเป็นขั้นพื้นฐานที่มีบทบาทสำคัญที่เป็นแรงผลักดันให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยว นอกจากนั้นแล้วยังมีปัจจัยอื่นที่เป็นแรงจูงใจให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวซึ่งจะกล่าวต่อไปคือ

2. ความต้องการแลกเปลี่ยนทางด้านวัฒนธรรมเป็นความต้องการเรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ๆ ที่ไม่เคยรู้มาก่อน ก่อให้เกิดการเรียนรู้ทางด้านวัฒนธรรมอื่นเพื่อเป็นประสบการณ์ของชีวิต

3. ความต้องการหลีกหนี หรือความต้องการใช้เวลาว่าง เมื่อคนเรามีเวลาว่าง การตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวสามารถเติมเต็มความต้องการของบุคคลได้มาก เพราะการเดินทางท่องเที่ยวช่วยให้พบกับสิ่งใหม่ๆ ได้รู้จักคนใหม่ๆ ซึ่งทำให้เกิดการผ่อนคลายจากการเหน็ดเหนื่อยจากการทำงานมาเป็นระยะเวลานาน

4. ความต้องการติดต่อทางสังคม การได้พบปะกับผู้คนหลากหลายทำให้สามารถคลายเหงาได้มาก และสำหรับคนที่อยู่เป็นโสดสามารถเดินทางได้ง่ายกว่าคนที่มีความรอบคอบและ และยังทำให้ได้รู้จักกับคนที่ชอบอะไรเหมือนๆ กันเพิ่มขึ้นด้วย

5. ความต้องการเป็นแนวโน้มทางสังคม การท่องเที่ยวในบางสังคมเปรียบเสมือนแฟชั่นอย่างหนึ่งที่คนส่วนใหญ่มักปฏิบัติตาม และยังอาจเป็นการยกระดับฐานะทางสังคมของตนเองให้สูงขึ้นด้วย

นอกจากนั้นแล้วเรื่องของเงิน และการมีเวลาว่างก็มีผลต่อจำนวนครั้งหรือความบ่อยในการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวด้วย จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่าแรงจูงใจทางการท่องเที่ยวที่อยู่ภายในจะสะท้อนออกมาภายนอกในรูปแบบพฤติกรรมที่นักท่องเที่ยวแสดงออกมา

นุชนารถ ว่องธวัชชัย (2539: 14-24) กล่าวว่าเนื่องจากในปัจจุบันการนิยมเดินทางท่องเที่ยวของคนเรามีจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ เนื่องมาจากการพัฒนาด้านเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสาร ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการดำเนินชีวิต และทัศนคติของคนในสังคมที่มีความต้องการเดินทางของนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนเพิ่มมากขึ้นและเนื่องจากความแตกต่างกันในสังคมที่มีความต้องการเดินทางแต่ก็ยังมีคนอีกเป็นจำนวนไม่น้อยที่ต้องการเดินทางท่องเที่ยวแต่ติดที่เหตุผลบางประการที่ทำให้ไม่สามารถเดินทางท่องเที่ยวได้ และสิ่งเหล่านั้นก็เป็นสิ่งที่อยู่เหนือการควบคุมแต่สามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้ว่าจะเกิดอะไรขึ้นกับตลาดการท่องเที่ยว ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องกับตลาดการท่องเที่ยวจำเป็นต้องศึกษาปัจจัยเหล่านี้เพื่อให้เข้าใจพฤติกรรมในการซื้อของนักท่องเที่ยว และสามารถเตรียมกิจกรรมทางการตลาดเพื่อแก้ไขสถานการณ์ทางการตลาดที่อาจเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากปัจจัยเหล่านี้

1. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ (Economic factor)

สภาวะทางเศรษฐกิจของแต่ละประเทศมีผลต่อความต้องการเดินทางท่องเที่ยว เมื่อคนเรามีเศรษฐกิจที่ดีย่อมทำให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวได้มาก โดยมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันไป เช่น การประชุม การศึกษา การพักผ่อน ดังนั้นการมีรายได้สูงทำให้เกิดการใช้จ่ายเพื่อการเดินทางท่องเที่ยวได้มาก ส่วนประเทศที่กำลังพัฒนาที่เศรษฐกิจภายในประเทศยังไม่ดีมากพอที่จะเหลือเพื่อเดินทางท่องเที่ยว ทำให้การท่องเที่ยวเกิดขึ้นได้น้อย

2. ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ (Demographic factor)

ลักษณะของประชากรโดยส่วนรวมมีผลกระทบต่อรูปแบบความต้องการซื้อและปริมาณการซื้อผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว เพราะปัจจัยทางประชากรศาสตร์เป็นสิ่งที่กำหนดแนวทางและรูปแบบของการตลาดว่าควรเน้นที่จะผลิตในรูปแบบใด ลักษณะของประชากร เช่น ขนาดของครอบครัว อายุ รายได้ อาชีพ การศึกษา และในสังคมของประเทศที่พัฒนาแล้ว ครอบครัวจะมีขนาดเล็กลง ผู้หญิงที่แต่งงานแล้วยังคงทำงานเต็มเวลา การหย่าร้างและอยู่เป็นโสดมีมากขึ้น จากลักษณะตรงนี้สามารถทำให้เดินทางท่องเที่ยวได้มากขึ้น เพราะไม่มีพันธะทางครอบครัว และมีรายได้เพียงพอต่อการเดินทางเพื่อการท่องเที่ยว

ในเรื่องของอายุ ก็มีผลต่อปริมาณการเดินทางท่องเที่ยว เพราะปัจจุบันในประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศที่กำลังพัฒนา คนที่มีอายุเกษียณมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นและคนกลุ่มนี้มีอำนาจทางการเงินซื้อสูง มีเวลาว่างมากและต้องการเดินทางพักผ่อนในบั้นปลายชีวิต ทำให้มีการเดินทางท่องเที่ยวได้มากขึ้นด้วย

การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญต่อปริมาณการเดินทางท่องเที่ยว เพราะยิ่งคนมีการศึกษาสูงขึ้นความต้องการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อแสวงหาความรู้และประสบการณ์ย่อมมีมากขึ้นตามไปด้วย นอกจากนั้นแล้วรายได้ของผู้มีการศึกษาย่อมสูงกว่าคนที่มีการศึกษาต่ำ ดังนั้นจึงเป็นการส่งเสริมให้มีการเดินทางเพื่อพักผ่อนหรือเพื่อยกระดับฐานะทางสังคมของตนให้สูงขึ้น

นอกจากนี้แล้วเพศและเชื้อชาติก็เป็นสิ่งที่กำหนดรสนิยมและพฤติกรรมในการซื้อและมีความสัมพันธ์กับสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น เช่น นักท่องเที่ยวที่เป็นเพศหญิงอาจต้องการรูปแบบของการเดินทางท่องเที่ยวที่ปลอดภัยมากกว่าเดินทางท่องเที่ยวแบบผจญภัยซึ่งเป็นสิ่งที่นิยมของนักท่องเที่ยวที่ปลอดภัยมากกว่าการเดินทางแบบนักท่องเที่ยวยาว เป็นต้น

3. ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ (Geographic factor)

ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของประเทศที่ผู้ซื้ออาศัยอยู่ มีผลกระทบต่อความต้องการธุรกิจนำเที่ยวและเป็นสิ่งที่กำหนดจุดหมายปลายทางที่นักท่องเที่ยวอยากจะไป เพื่อหลีกเลี่ยงจากความซ้ำซากจำเจจากถิ่นที่อยู่เดิมของตน

4. ปัจจัยทางสังคม และวัฒนธรรม (Socio-cultural factor)

รูปแบบของวัฒนธรรมและทัศนคติของคนในสังคม มีอิทธิพลอย่างมากต่อผู้บริโภคว่าจะซื้อผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวในรูปแบบใดและบ่อยครั้งแค่ไหน เพราะวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่หล่อหลอมความคิดและรสนิยมในการซื้อของผู้บริโภค นอกจากนั้นแล้วในบางประเทศมีทัศนคติที่ให้ความสำคัญต่อการเดินทางท่องเที่ยวก็จะทำให้ผู้ที่อาศัยอยู่ในประเทศนั้นนิยมเดินทางท่องเที่ยวได้มาก

5. ปัจจัยทางการเมือง (Political factor)

นโยบาย สถานการณ์ และกฎเกณฑ์ทางการเมืองของแต่ละประเทศเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดและเปี่ยงเบนการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว ประเทศใดที่การเมืองไม่มั่นคงหรือกำลังเปลี่ยนแปลงย่อมทำให้ผู้บริโภคไม่รู้สึกปลอดภัยหรือรู้สึกเสี่ยงในการเดินทาง และมีผลทำให้การเดินทางท่องเที่ยวลดและปริมาณการซื้อผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวน้อยลง ในทางกลับกัน ถ้าการเมืองของประเทศใดมีความมั่นคงและส่งเสริมการเดินทางท่องเที่ยวก็จะทำให้คนในประเทศนั้นมีการเดินทางท่องเที่ยวได้มากขึ้น เช่น หน่วยงานของรัฐบาลไทย ได้แก่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้มีนโยบายส่งเสริมให้คนไทยหัน

มาเที่ยวในประเทศมากขึ้นเพื่อกันไม่ให้เกิดการเสียดุลการท่องเที่ยว ทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจจีดนำเที่ยว พัฒนารายการนำเที่ยวภายในประเทศในรูปแบบและราคาต่างๆ กัน เพื่อโน้มน้าวให้คนไทยซื้อรายการนำเที่ยว ภายในประเทศและก่อให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศมากยิ่งขึ้น

6. สื่อมวลชน (Media)

สื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อผู้บริโภคในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว เพราะสื่อมวลชนเหล่านี้จะถ่ายทอดข่าวสารทางการท่องเที่ยวสู่ประชาชน ผ่านทางสื่อต่างๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ และนิตยสารต่างๆ และจากการที่การท่องเที่ยวเป็นสินค้าที่แตกต่างจากสินค้าอุปโภคบริโภค ทั่วไปเพราะไม่สามารถจับต้องและทดลองก่อนซื้อได้ ดังนั้นสิ่งสำคัญคือการนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เพื่อสร้างความมั่นใจแก่ลูกค้า เพื่อจะได้รับรู้ว่าลักษณะของผลิตภัณฑ์ที่ซื้อมีลักษณะเช่นใด รวมทั้งผู้บริโภคเองก็จะรู้จักสินค้ามากขึ้น ดังนั้นข้อมูลที่ได้รับมาจากสื่อมวลชนผู้บริโภคก็จะมาช่วยในการตัดสินใจซื้อด้วย

7. เวลา สภาวะครอบครัวและสุขภาพของผู้บริโภค

เวลาเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้คนไม่สามารถเดินทาง หรือซื้อผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวได้ เพราะการเดินทางจำเป็นต้องใช้เวลาในการวางแผนการเดินทางและต้องจัดช่วงเวลาให้เหมาะสมกับตารางเวลาการเดินทางออกของเครื่องบิน รถไฟ รถโดยสาร รถนำเที่ยว และเรือ ทุกสิ่งทุกอย่างต่างๆ เหล่านี้จำเป็นต้องใช้เวลาในการเดินทางท่องเที่ยวทั้งสิ้น

สภาวะครอบครัว ก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่มีผลต่อการเดินทางท่องเที่ยวมากเช่นกัน เพราะความรับผิดชอบกับภาระหน้าที่การงานต้องใช้ความดูแลอย่างใกล้ชิดก็ไม่สะดวกที่จะเดินทางแม้จะมีความต้องการเดินทางท่องเที่ยว

สุขภาพของผู้บริโภคก็เป็นสิ่งสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค เช่น ผู้ที่มีปัญหา ด้านสุขภาพก็ต้องการเลือกแหล่งท่องเที่ยว ที่พัก หรือวิธีการเดินทางท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับสุขภาพของตนเองเพื่อความปลอดภัยและความสะดวกของตัวนักท่องเที่ยวเอง

8. ปัจจัยทางเทคโนโลยี

ในธุรกิจการท่องเที่ยวเห็นได้ชัดว่าการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสารและการคมนาคมขนส่งเป็นสิ่งสำคัญที่เอื้ออำนวยความสะดวกต่อการเดินทางท่องเที่ยวหรือซื้อผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว เพราะสิ่งต่างๆเหล่านี้เป็นสิ่งที่ทำให้ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงสินค้าและบริการต่างๆ ของผู้ประกอบการที่ขายสินค้าทางการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของสถานที่และสินค้าทางการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสนใจ เพราะนักท่องเที่ยวต่างก็ต้องการความรวดเร็ว และความสะดวกสบาย ดังนั้น การทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ การพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสาร และความสะดวกสบายของการคมนาคมขนส่งของแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งก็เป็นสิ่งที่สามารถดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวสนใจเดินทางท่องเที่ยวได้ดีกว่าประเทศที่ยังไม่มีความพร้อมด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพราะนักท่องเที่ยวส่วนมากซื้อสินค้าทางการท่องเที่ยวเนื่องจากความสะดวกสบาย และจากความปลอดภัยที่คาดว่าจะได้รับจาก

ผู้ประกอบการ ดังนั้นการพัฒนาเทคโนโลยีทั้งทางด้านการติดต่อสื่อสาร และการคมนาคมขนส่งจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ผู้บริโภคสามารถตัดสินใจได้รวดเร็วมากขึ้น ว่าจะซื้อผลิตภัณฑ์จากผู้ขายรายใด

อัจจิมา เศรษฐบุตร, ดร.สายสวรรค์ วัฒนพานิช (2539: 43-44) กล่าวว่าสำหรับการตัดสินใจซื้อสินค้าต่างๆ ของผู้บริโภคนั้น ไม่ว่าสถานการณ์การซื้อจะเป็นอย่างไร ในการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคก็จะประกอบไปด้วยลำดับขั้นตอนของการตัดสินใจเป็นลำดับขั้น ซึ่งประกอบไปด้วยโครงสร้างถึง 7 ส่วนดังต่อไปนี้

1. การตัดสินใจเกี่ยวกับประเภทสินค้า ในขั้นนี้ผู้บริโภคจะทำการตัดสินใจก่อนว่าจะซื้อสินค้าอะไร ประเภทไหน หรือจะใช้เก็บเงินไว้สำหรับกิจกรรมอย่างอื่น
2. การตัดสินใจเกี่ยวกับแบบของสินค้า หลังจากที่ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อสินค้าชนิดใดแล้วนั้น ผู้บริโภคจะทำการเปรียบเทียบสินค้าที่ตนจะซื้อกับที่อื่นๆ เพื่อให้คุ้มค่ากับเงินที่ต้องเสียให้มากที่สุด และสินค้าชนิดนั้นต้องสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ดีที่สุดด้วย
3. การตัดสินใจเลือกตราสินค้าเนื่องจากสินค้าแต่ละอย่างมีหลายยี่ห้อ หลายบริษัท ทำให้ผู้บริโภคแต่ละคนเลือกซื้อสินค้าจากบริษัทที่แตกต่างกัน ดังนั้นการเข้าใจเหตุผลของลูกค้าตัดสินใจเลือกตราสินค้าชนิดใด ทำให้ลูกค้าเกิดความสนใจและหันมาซื้อสินค้าของเราแทนที่จะเป็นของคนอื่นได้
4. การตัดสินใจด้านผู้ขาย ผู้บริโภคต้องตัดสินใจว่าจะซื้อสินค้าจากที่ใด โดยเขาจะเลือกสินค้าต่างๆ จากผู้ขายสินค้าที่สามารถให้ข้อมูลได้มาก และสามารถตอบข้อสงสัยของเขาได้เป็นอย่างดีเพราะผู้ขายสินค้าที่สามารถทำให้ลูกค้าเกิดการสนใจในสินค้ามากขึ้น เป็นการสร้างความมั่นใจให้แก่ลูกค้าได้ดีอีกทางหนึ่ง
5. การตัดสินใจในปริมาณการซื้อ ผู้บริโภคจะตัดสินใจว่าจะซื้อเป็นจำนวนเท่าใด ซึ่งขึ้นอยู่กับความจำเป็นและความต้องการของลูกค้าได้ดีอีกทางหนึ่ง
6. การตัดสินใจช่วงจังหวะเวลา ผู้บริโภคจะทำการตัดสินใจว่าเมื่อไหร่จะทำการซื้อ ซึ่งขึ้นอยู่กับความจำเป็นและความต้องการของลูกค้าแต่ละคนที่ไม่เหมือนกัน
7. การตัดสินใจเรื่องการจ่ายเงิน ผู้บริโภคตัดสินใจว่าจะจ่ายเงินซื้ออย่างไร เช่น จะจ่ายเงินสด ใช้บัตรเครดิต หรือกู้ยืมเงินจากธนาคาร และอื่นๆ ดังนั้น การตัดสินใจถึงวิธีการจ่ายเงินจึงมีผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้ขายและปริมาณการซื้อด้วย

ในการตัดสินใจทั้งหมดนี้ ไม่จำเป็นต้องเป็นไปตามลำดับขั้นตอนดังกล่าวไปแล้วข้างต้นก็ได้ เพราะบางทีผู้บริโภคอาจเริ่มขั้นตอนด้วยการตัดสินใจเลือกผู้ขายก่อน เพราะเขาเชื่อว่าผู้ขายสามารถให้ความกระจ่างแก่เขาในเรื่องสินค้าประเภทนั้นๆ ได้ เป็นต้น

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2538:10) ได้กล่าวว่า การศึกษาพฤติกรรมของผู้บริโภค คือ การศึกษาเพื่อทราบถึงความต้องการ ความจำเป็นของผู้บริโภคที่เป็นตลาดเป้าหมาย เพื่อวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาดให้ตอบสนองความต้องการบริโภคนั้นๆ และเพื่อให้ผู้บริโภคได้รับความพึงพอใจสูงสุด

นักท่องเที่ยวเป็นผู้บริโภคที่ต้องการสินค้าและบริการที่แตกต่างจากการบริโภคสินค้าจำเป็นและสินค้าอุตสาหกรรมทั่วไป ผู้ประกอบธุรกิจจำเป็นต้องค้นหา หรือวิจัยพฤติกรรมผู้บริโภคของนักท่องเที่ยวว่ามีพฤติกรรมการซื้อ ก่อนและหลังการใช้บริการอย่างไร เพื่อช่วยให้ฝ่ายการตลาดสามารถจัดกลยุทธ์และกิจกรรมทางการตลาดให้ตอบสนองความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2543: 20-22) กล่าวว่าสำหรับตัวกำหนดความต้องการเดินทางท่องเที่ยว คือ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเดินทางท่องเที่ยวของคน ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้มีผลต่อการเดินทางท่องเที่ยว โดยมีตัวกำหนดความต้องการเดินทางท่องเที่ยวที่สำคัญ ดังต่อไปนี้ คือ

1. ความเจริญทางเศรษฐกิจ ในช่วงที่เศรษฐกิจดีทำให้มีโอกาสที่คนจะเดินทางท่องเที่ยวเกิดขึ้นได้มาก แต่ในช่วงเศรษฐกิจที่ตกต่ำ การเดินทางท่องเที่ยวก็มีจำนวนลดน้อยลงตามไปด้วย
2. การเพิ่มขึ้นของรายได้ เมื่อประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น ก็จะมีเงินเหลือเก็บไว้ท่องเที่ยวมากขึ้น ทำให้สามารถเดินทางท่องเที่ยวได้บ่อยขึ้นและยังสามารถเดินทางไปยังท้องถิ่นที่อยู่ห่างไกลได้ แต่ถ้ามีรายได้น้อยก็อาจท่องเที่ยวได้ไม่บ่อยและการเดินทางก็จะเปลี่ยนไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ใกล้ ๆ
3. ค่าใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยว หากท้องถิ่นใดมีค่าใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยวสูง ก็จะมีนักท่องเที่ยวเดินทางไปน้อย หากท้องถิ่นใดมีค่าใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยวต่ำ ก็จะมีนักท่องเที่ยวเดินทางไปมาก
4. รสนิยมของประชาชน หากท้องถิ่นใดที่ประชาชนมีรสนิยมในการเดินทางท่องเที่ยวก็จะทำให้มีการเดินทางท่องเที่ยวมาก ท้องถิ่นใดที่ประชาชนไม่นิยมการเดินทางท่องเที่ยวก็จะทำให้การเดินทางท่องเที่ยวน้อยลง
5. ทัศนียภาพ เป็นปัจจัยตัวหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการเดินทางท่องเที่ยว เพราะสังคมใดที่นิยมการเดินทางท่องเที่ยว ก็อาจทำให้เกิดการเอาอย่างกัน ทำให้มีการเดินทางท่องเที่ยวมากขึ้นตามไปด้วย
6. การกระจายตัวของประชากรทางภูมิศาสตร์ ท้องถิ่นใดที่มีญาติมิตรกระจายตัวไปยังที่ต่างๆ เป็นจำนวนมากย่อมทำให้เกิดการเดินทางไปมาหาสู่กัน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งก่อให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวมากขึ้นตามไปด้วย
7. เวลาว่าง นับได้ว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการเดินทางท่องเที่ยว เพราะถ้าคนเรามีเวลาว่างทำให้มีโอกาสท่องเที่ยวได้มากขึ้นด้วย
8. การพัฒนาหรือสร้างแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่แล้ว และการสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ทำให้แหล่งท่องเที่ยวเหล่านั้นเป็นที่น่าสนใจและก่อให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น
9. ฤดูกาล การเปลี่ยนแปลงฤดูกาลในแต่ละประเทศก็เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวได้มากเพราะในบางประเทศที่นักท่องเที่ยวหลีกหนีฤดูกาลที่เหมาะสม ทำให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น นอกจากนั้น ฤดูกาลยังมีส่วนสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้ตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวเพื่อชมความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ เหล่านั้นด้วย
10. การศึกษา เนื่องจากการขยายตัวของภาคการศึกษาเป็นสิ่งที่ทำให้คนมีการศึกษาสูงขึ้น ทำให้เกิดการเรียนรู้เรื่องราวของสังคมอื่น และทำให้คนเกิดความอยากรู้อยากเห็นมากขึ้นจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น
11. สื่อมวลชน การพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร ช่วยทำให้การโฆษณาเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยว มีประสิทธิภาพมากขึ้น และทำให้ประชาชนสามารถรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวได้อย่างทั่วถึงทำให้เกิดการกระตุ้นความต้องการเดินทางท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น

12. การตลาด การพัฒนาระบบตลาดที่มีประสิทธิภาพช่วยให้การจำหน่ายบริการทางการท่องเที่ยวถึงมือลูกค้าได้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งความสวยงามของการโฆษณาทำให้เกิดความต้องการเดินทางของนักท่องเที่ยวได้มากขึ้น

แนวคิดว่าด้วยกระบวนการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2543 : 41-45) ได้กล่าวถึง กระบวนการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวไว้ว่า เมื่อคนเรามีความต้องการอยากเดินทางท่องเที่ยว ก็ต้องทำการตัดสินใจก่อนว่าจะเดินทางท่องเที่ยวไปยังที่ใด ใช้บริการแบบใด ใช้เวลาในการเดินทางท่องเที่ยวกี่วัน ซึ่งการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวต้องมีกระบวนการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวได้ 10 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 การส่งเสริมการท่องเที่ยวไปยังตลาดเป้าหมายซึ่งสามารถทำได้ 4 แบบ คือการโฆษณา การประชาสัมพันธ์ การส่งเสริมการขาย และการขายโดยพนักงานขายเพื่อให้นักท่องเที่ยวที่เป็นเป้าหมายได้ทราบและเป็นแรงกระตุ้นเพื่อก่อให้เกิดความต้องการอยากเดินทางท่องเที่ยวต่อไป

ขั้นที่ 2 นักท่องเที่ยวได้รับข่าวสารการท่องเที่ยว เป็นขั้นตอนที่นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายได้รับข่าวสารการท่องเที่ยวจากการส่งเสริมการท่องเที่ยวของหน่วยงานทางราชการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวใน 4 รูปแบบที่ได้กล่าวไปข้างต้นแล้ว เพื่อนักท่องเที่ยวจะได้ใช้ข่าวสารดังกล่าวมาประกอบการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว ข้อมูลดังกล่าวจะเป็นข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยว บริการทางการท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวต่างๆ เพื่อชักจูงให้เกิดความต้องการเดินทางท่องเที่ยว

ขั้นที่ 3 ความต้องการเดินทางท่องเที่ยว ในขั้นตอนหลังจากที่นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายได้รับข่าวสารทางการท่องเที่ยวแล้ว และเกิดความต้องการเดินทางท่องเที่ยวขึ้นภายในจิตใจซึ่งการเดินทางท่องเที่ยวนั้นสามารถตอบสนองความต้องการภายในจิตใจของนักท่องเที่ยวแต่ละคนได้เป็นอย่างดี

ขั้นที่ 4 สิ่งจูงใจทางการท่องเที่ยว เป็นขั้นตอนที่นักท่องเที่ยวแต่ละคนจะถูกกระตุ้นให้เกิดความต้องการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ซึ่งสิ่งจูงใจทางการท่องเที่ยวเกิดจากปัจจัยสำคัญ 2 ประการ คือ ปัจจัยผลักดัน (Push Factor) อันเป็นสภาพเงื่อนไขที่ผลักดันให้เกิดความต้องการท่องเที่ยว โดยต้องการหลีกเลี่ยงความจำเจซ้ำซากในชีวิตประจำวัน เช่นการมีเวลาว่างมากขึ้น การมีรายได้เพียงพอหรือการขยายตัวทางการศึกษา และความมั่นใจในการเดินทางท่องเที่ยว เป็นต้น และอีกปัจจัยหนึ่งคือ ปัจจัยดึงดูด (Pull Factor) อันเป็นสภาพท่องเที่ยวใหม่ การส่งเสริมการขายจากธุรกิจการท่องเที่ยว การขยายตัวของบริษัทจัดนำเที่ยว ระบบคมนาคมขนส่งที่ดี เป็นต้น ซึ่งสิ่งจูงใจนักท่องเที่ยวสามารถแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังต่อไปนี้ คือ

1. สิ่งจูงใจด้านกายภาพ เป็นแรงกระตุ้นจากความต้องการพักผ่อนทางร่างกายและจิตใจเพื่อลดความเครียดและดูแลสุขภาพ เช่น การขึ้นชมแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่สวยงามการอาบน้ำแร่ การร่วมกิจกรรมกีฬา เป็นต้น

2. สิ่งจูงใจด้านวัฒนธรรม เป็นแรงกระตุ้นจากความต้องการอยากรู้ อยากเห็นวัฒนธรรมที่ไม่เคยรู้จักมาก่อน รวมทั้งการดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่น เช่น การชมแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ การชมศิลปะพื้นบ้าน การชมความเป็นอยู่ของชาวเขา การเข้าร่วมเทศกาลประเพณีต่างๆ เป็นต้น

3. สิ่งจูงใจด้านส่วนตัว เป็นแรงกระตุ้นจากความต้องการส่วนตัวของนักท่องเที่ยว เช่น การเดินทางไปเยี่ยมญาติมิตร การเดินทางไปจาริกแสวงบุญ การเดินทางไปร่วมประกอบศาสนกิจ เป็นต้น

4. สิ่งจูงใจด้านสถานภาพ เป็นแรงกระตุ้นจากความต้องการการพัฒนายกระดับสถานะของตนเองให้สูงขึ้นและมีชื่อเสียงมากขึ้น เช่นการเข้าร่วมประชุมสัมมนา การเข้าร่วมแข่งขันกีฬา การศึกษาต่อต่างประเทศ เป็นต้น

ขั้นที่ 5 การตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยว เป็นขั้นตอนที่นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายได้รับข่าวสารการท่องเที่ยวจากการส่งเสริมการท่องเที่ยว และได้รับแรงกระตุ้นจากสิ่งจูงใจเข้าเสริม ทำให้ความต้องการอยากเดินทางท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวจะเลือกแหล่งท่องเที่ยวที่ตนเองต้องการเดินทางไปมากที่สุด

ขั้นที่ 6 การวางแผนค่าใช้จ่ายการท่องเที่ยว เป็นขั้นตอนที่ศึกษาถึงค่าใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวที่ตนได้ตัดสินใจเลือกแล้ว ซึ่งการวางแผนค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวจะต้องวางแผนค่าใช้จ่ายรวมทั้งหมดที่จะเกิดขึ้นในการท่องเที่ยว เช่น ค่าพาหนะเดินทาง ค่าเข้าสถานที่ ค่าที่พัก ค่าอาหาร และเครื่องดื่ม ค่าบริการนำเที่ยว ค่าซื้อของที่ระลึก เป็นต้น นักท่องเที่ยวอาจขอข้อมูลและการช่วยเหลือด้านการวางแผนค่าใช้จ่ายการท่องเที่ยวจากธุรกิจนำเที่ยวก็ได้ นอกจากนี้ยังต้องมีการวางแผนถึงความสามารถในการเดินทางท่องเที่ยวอันประกอบไปด้วยสิ่งสำคัญต่อไปนี้ คือ

1. เวลาว่าง จะต้องวางแผนว่าจะใช้เวลาว่างช่วงใดในการเดินทางท่องเที่ยว และใช้เวลากี่วัน
2. การเงิน จะต้องวางแผนว่าการเดินทางท่องเที่ยวจะต้องใช้จ่ายเงินมากน้อยเท่าใด
3. สุขภาพ จะต้องวางแผนว่าการเดินทางท่องเที่ยวต้องมีการเตรียมตัวด้านสุขภาพอย่างไร เช่น การป็นไข้ การเดินป่า ล่องแพ ตลอดจนการเตรียมยารักษาโรคประจำตัว เป็นต้น
4. อาชีพ จะต้องวางแผนการเดินทางท่องเที่ยว และมอบภาระกิจการงานให้ใครทำแทน
5. ระยะเวลา จะต้องวางแผนถึงระยะทางของสถานที่ท่องเที่ยวว่าจะสอดคล้องกับเวลาว่าง การเงิน สุขภาพ และอาชีพหรือไม่อย่างไร

ขั้นที่ 7 การเตรียมตัวก่อนเดินทางท่องเที่ยว เป็นขั้นตอนที่นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายจะต้องเตรียมตัวก่อนออกเดินทางท่องเที่ยว หลังจากที่ได้วางแผนค่าใช้จ่ายเรียบร้อยแล้ว ซึ่งการเตรียมตัวก่อนออกเดินทางท่องเที่ยวมีหลายอย่างที่ต้งคำนึงถึง เช่น การจองตั๋วพาหนะเดินทาง การจองตั๋วรายการนำเที่ยว การจัดทำเอกสารการเดินทาง การแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศและการจัดเตรียมเสื้อผ้า และกระเป๋าเดินทาง เป็นต้น

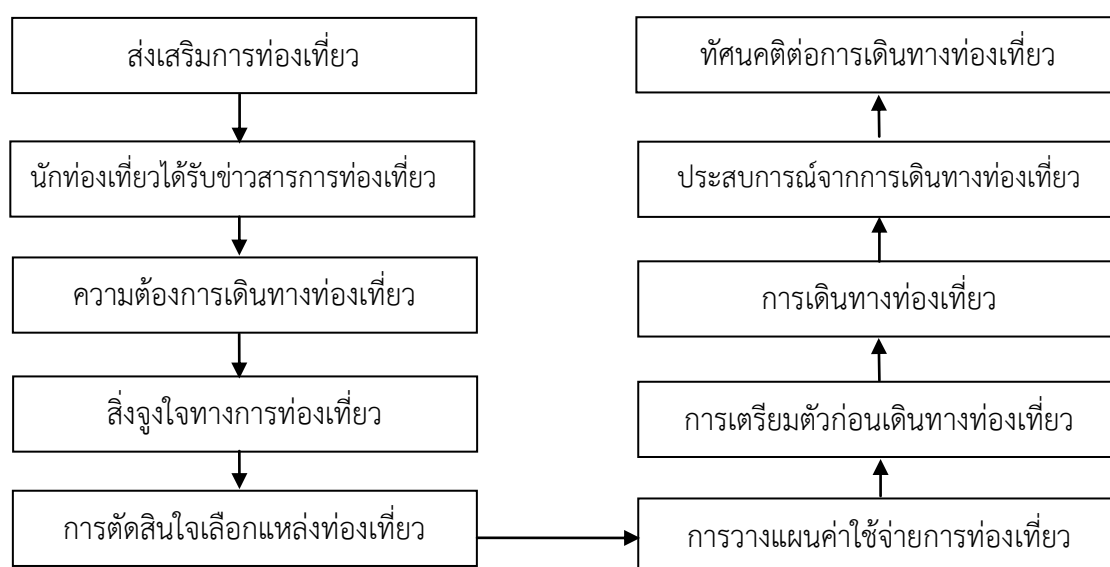
ขั้นที่ 8 การเดินทางท่องเที่ยว เป็นขั้นตอนที่นักท่องเที่ยวออกเดินทางสู่จุดหมายปลายทาง หรือแหล่งท่องเที่ยวที่ได้เลือกแล้ว จนกระทั่งกลับสู่ที่พักภูมิลำเนาเดิม โดยนักท่องเที่ยวจะมีการประเมินการเดินทางท่องเที่ยวเป็นระยะๆ ตามประสบการณ์ที่ได้รับ เริ่มตั้งแต่ยานพาหนะที่นำสู่จุดหมายปลายทาง หรือแหล่งท่องเที่ยว สภาพแวดล้อมต่างๆ ของแหล่งท่องเที่ยวตลอดจนที่พักแรม อาหารการกิน และบริการอื่นๆ ว่าเป็นอย่างไรบ้าง ตรงกับที่ตนเองได้คาดหวังไว้หรือไม่

ขั้นที่ 9 ประสบการณ์จากการเดินทางท่องเที่ยว เป็นขั้นตอนที่นักท่องเที่ยวจะทำการประเมินประสบการณ์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวครั้งนี้ หลังจากเสร็จสิ้นการเดินทางท่องเที่ยวแล้ว ซึ่งการประเมินประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวที่ได้รับจากการท่องเที่ยวจะเกิดความรู้สึกอยู่ 2 ลักษณะคือ ความรู้สึกพอใจ

หรือความรู้สึกไม่พอใจ เป็นการประเมินประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวที่ได้รับหรือสัมผัสจากการท่องเที่ยวครั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นสถานที่ คน สภาพแวดล้อม ตลอดจนการให้บริการของธุรกิจท่องเที่ยว

ขั้นที่ 10 ทักษะคิดต่อการเดินทางท่องเที่ยว เป็นขั้นตอนที่นักท่องเที่ยวเกิดทักษะคิดต่อการเดินทางท่องเที่ยวหลังจากประเมินประสบการณ์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวในครั้งนี้แล้ว ถ้าหากนักท่องเที่ยวได้รับความพึงพอใจจากการท่องเที่ยวครั้งนี้ ก็จะมีทัศนคติที่ดี และอาจทำให้เขากลับมาเที่ยวซ้ำอีก หรือบอกให้บุคคลอื่นๆ มาท่องเที่ยวต่อไป แต่หากนักท่องเที่ยวเกิดความไม่พึงพอใจจากการท่องเที่ยวครั้งนี้ ก็จะมีทัศนคติที่ไม่ดี ทำให้เขาไม่ยอมไปท่องเที่ยวซ้ำอีก และอาจนำไปบอกคนอื่นไม่ให้เดินทางมาท่องเที่ยวด้วย

แผนภูมิต่อไปนี้จะแสดงให้เห็นถึงกระบวนการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ดังแผนภูมิที่

แผนภาพที่ 7 แสดงกระบวนการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

ที่มา: บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2543. การจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. เชียงใหม่ หน้า 45. (สำเนา)

ในงานวิจัยเรื่องนี้จะมุ่งเน้นเฉพาะพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวภายหลังการซื้อ (ท่องเที่ยว) (Post-purchase behavior) คือแนวโน้มพฤติกรรมความตั้งใจซื้อ (ท่องเที่ยว) ในอนาคต โดยมีรายละเอียดดังนี้

2. พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวภายหลังการซื้อหรือการใช้บริการ (Post-purchase behavior) ซึ่งประกอบด้วย

2.1 การบริโภค (Consumption) ในประเด็นนี้จะเกี่ยวข้องกับการบริโภคในอนาคต (Consumption trend) เช่น การตัดสินใจในการใช้บริการ การท่องเที่ยวซ้ำ เป็นต้น

2.2 ความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยว (Destination satisfaction) เป็นความรู้สึกภายหลังการท่องเที่ยว คือ พอใจ/ไม่พอใจ ถ้าพอใจก็จะบอกต่อในแง่ดีและท่องเที่ยวซ้ำ ถ้าไม่พอใจก็จะบอกต่อในแง่ไม่ดี และไม่ท่องเที่ยวอีก

2.3 ความภักดีต่อแหล่งท่องเที่ยว (Destination loyalty) ประกอบด้วย ความภักดีด้านทัศนคติ (Attitudinal loyalty) และความภักดีด้านพฤติกรรม (Behavioral loyalty) เมื่อลูกค้าเกิดความภักดีก็จะส่งผลต่อพฤติกรรมบอกต่อเชิงบวก และความตั้งใจท่องเที่ยวในอนาคต

2.4 พฤติกรรมการบอกต่อเชิงบวก (Word of mouth communication) เป็นการสื่อสารภายหลังการซื้อโดยลูกค้า โดยระบุถึงทัศนคติต่อผลิตภัณฑ์หรือบริการ ซึ่งการบอกต่ออาจจะเป็นเชิงบวกหรือเชิงลบก็ได้ หรือหมายถึง การสื่อสารโดยลูกค้าภายหลังการซื้ออย่างตั้งใจ การสื่อสารในการบอกต่อในแง่ดีนั้นเกิดขึ้นเมื่อลูกค้ามีความรู้สึกที่ดีจากประสบการณ์หรือการปฏิบัติ จึงให้การสนับสนุนบริษัท (Westbrook, 1987) ซึ่งในงานวิจัยเรื่องนี้ประกอบด้วยการศึกษาแนวโน้มพฤติกรรมความตั้งใจท่องเที่ยวใน อนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง 3 เส้นทาง คือ (1) R8 (นครพนม – คำม่วน) (2) R9 (มุกดาหาร – สะหวันนะเขต) (3) R 12 จากสปป.ลาว (ท่าแขก – กวางบิงห์) เวียดนาม

2.5 ความตั้งใจท่องเที่ยวในอนาคต (Intention to travel in the future) เป็นความน่าจะเป็นของลูกค้าที่จะมาใช้บริการครั้งต่อไป หรืออาจจะใช้มากขึ้น หรือลดการให้การสนับสนุนธุรกิจ (Garbarino & Johnson, 1999) โดยเป็นแนวโน้มที่มีศักยภาพที่จะคงเป็นลูกค้าหรือเลิกเป็นลูกค้าของธุรกิจนั้น (Zeithaml, Berry & Parasuraman, 1996) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจในอนาคตนั้น คือ ความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยว/โปรแกรมการท่องเที่ยวตามเส้นทางการท่องเที่ยว ธุรกิจการท่องเที่ยวทั้งหลายต้องพยายามใช้ กลยุทธ์ต่างๆ เพื่อส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการซ้ำในอนาคต ในงานวิจัยจะวัดความตั้งใจในอนาคต ซึ่งประกอบด้วย (1) การยืนยันที่จะมาท่องเที่ยวอีก (2) การวางแผนที่จะมาท่องเที่ยวอีกในอนาคต (3) ความต้องการที่จะท่องเที่ยวแห่งนี้ (4) การจะมาท่องเที่ยวอีกในโอกาสต่อไป (Zillifro, 2004)

3. ความตั้งใจ (Intention) เป็นความคาดหวังของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เกี่ยวกับพฤติกรรมที่จะเกิดขึ้นในสถานการณ์ที่เฉพาะเจาะจง (Hsu & Crofts, 2006) Fishbein and Ajzen (1975) ได้ให้คำจำกัดความว่า หมายถึง โอกาสที่จะปฏิบัติ ซึ่ง Ajzen (1985) ได้กล่าวว่า ความตั้งใจ เป็นองค์ประกอบหนึ่งของพฤติกรรม เมื่อมีโอกาสที่จะปฏิบัติ ความตั้งใจส่งผลต่อพฤติกรรมและความตั้งใจเป็นสิ่งที่พยากรณ์พฤติกรรมที่ดีที่สุด (Fishbein & Ajzen 1975) ดังนั้น การศึกษาความตั้งใจในการท่องเที่ยวสามารถให้ข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อนักการตลาดการท่องเที่ยว (Hsu & Crofts. 2006)

Ajzen (2006, pp. 1-2) ได้วิจัยในเดือนกันยายน 2002 และมีการปรับปรุงในเดือนมกราคม 2006 รายละเอียดโดยสรุปของทฤษฎีวางแผนพฤติกรรม กล่าวคือ ในทฤษฎีวางแผนพฤติกรรมนั้นมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติของมนุษย์ที่นำมาใช้ในงานวิจัยมี 2 ประเภทคือ

1. ความเชื่อถือด้านพฤติกรรม (Behavioral beliefs) เป็นความเชื่อเกี่ยวกับผลลัพธ์ของพฤติกรรมและการประเมินผลลัพธ์ของพฤติกรรม

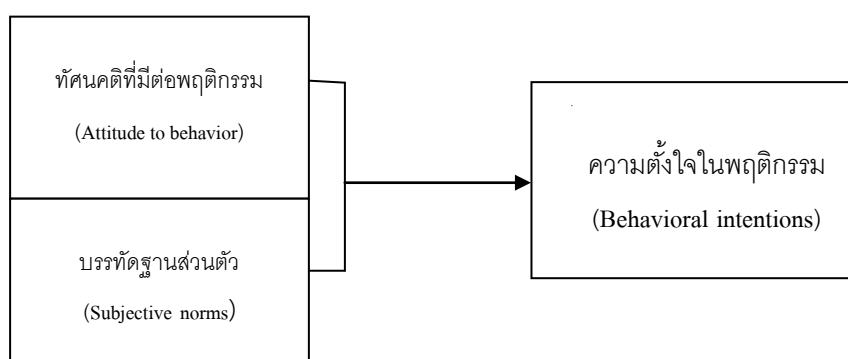
2. ความเชื่อถือเป็นบรรทัดฐาน (Normative beliefs) เป็นความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับความคาดหวังที่เป็นบรรทัดฐานจากบุคคลอื่นและแรงจูงใจจากความคาดหวังเหล่านั้นเป็นความเชื่อถือเป็นบรรทัดฐาน (Normative beliefs)

ในการเชื่อมโยงทัศนคติต่อพฤติกรรมและบรรทัดฐานส่วนบุคคลจะนำไปสู่การกำหนดความตั้งใจในพฤติกรรม (Behavioral intentions)

กฎเกณฑ์โดยทั่วไปก็คือ ถ้ามีทัศนคติที่ดีมากขึ้นและมีบรรทัดฐานส่วนตัวมากขึ้น ก็จะมีอิทธิพลต่อความตั้งใจของบุคคลที่จะมีพฤติกรรมมากขึ้น

บรรทัดฐานส่วนตัว (Subjective norms) [ประกอบด้วย ความเชื่อถือเป็นบรรทัดฐาน (Normative beliefs) มีผลต่อบรรทัดฐานส่วนตัว (Subjective norm)] มีผลต่อความตั้งใจซื้อ (Intention) และมีผลต่อพฤติกรรม (Behavior)

Francis et al. (2004, pp. 7-9) ได้สรุปทฤษฎีการวางแผนพฤติกรรม (Theory of planned behavior) ทฤษฎีนี้เพื่อพยากรณ์ถึงความตั้งใจที่จะทำบางสิ่งที่เป็นต้องทราบ ซึ่งได้นำมาใช้ในเรื่องนี้ ดังนี้ (1) บุคคลมีความชอบต่อการทำสิ่งนั้นหรือไม่ในประเด็นนี้เป็นการวัดทัศนคติ (Attitude) (2) บุคคลรู้สึกต่อแรงกดดันด้านสังคมที่จะทำสิ่งนั้นอย่างไรเป็นบรรทัดฐานส่วนตัว (Subjective norm) เขาได้เสนอโมเดลที่เกี่ยวกับการทำงานของมนุษย์ซึ่งพยากรณ์การเกิดขึ้นของพฤติกรรม โมเดลนี้ประกอบด้วยตัวแปร 2 ประการเพื่อพิจารณาความตั้งใจในพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังภาพที่

แผนภาพที่ 8 แสดงทฤษฎีการวางแผนพฤติกรรม (The theory of planned behavior)

ที่มา (Ajzen, 2006, p 2)

โดยสรุปพฤติกรรมผู้บริโภคของนักท่องเที่ยว มีลักษณะดังนี้

1) โอกาสในการซื้อ (Purchase Occasion) นักท่องเที่ยวจะมีโอกาสการซื้อผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวแตกต่างกันเนื่องจากวัตถุประสงค์ของการเดินทาง (Purpose of Travel) ต่างกัน เช่นโอกาสในการซื้อการเดินทางโดยเครื่องบินจะซื้อเมื่อมีการเดินทางเพื่อท่องเที่ยว เพื่อธุรกิจ ประชุม สัมมนา เพื่อศึกษาต่อ การสำรวจวัตถุประสงค์ของการเดินทางจะช่วยให้ผู้ประกอบการธุรกิจทราบถึงโอกาสในการซื้อมากขึ้น เช่น การ

จัดบริการด้านเลขานุการ (Secretarial Service) สำหรับนักท่องเที่ยวธุรกิจ การจัดบริการเพื่อการพักผ่อนและเล่นกีฬาสำหรับนักท่องเที่ยวที่มาพักผ่อนเป็นต้น

2) การแสวงหาผลประโยชน์ (Benefits Sought) ที่ควรได้รับมากที่สุดจากการบริโภคสินค้าการท่องเที่ยว เช่น นักธุรกิจต้องการการบริการระดับสูง บริการส่วนตัวที่หรูหรา รวดเร็ว สะดวกสบาย ถูกต้องและตรงเวลา ถึงแม้ว่าจะพักในโรงแรมธรรมดาแต่การให้บริการส่วนตัวได้มากเท่ากับเป็นการให้ความสำคัญ ส่วนลูกค้าครอบครัว จะแสวงหาผลประโยชน์ที่ได้รับร่วมกัน และจะขึ้นอยู่กับเด็กมากกว่าผู้ใหญ่ในการเลือกสถานที่และการบริการการท่องเที่ยวอย่างอื่น ๆ ผู้ใหญ่จะเป็นผู้ตัดสินใจ (Decider) และผู้ซื้อ (User)

นอกจากนี้ยังมีลูกค้าอีกหลายกลุ่มที่มีความต้องการแสวงหาผลประโยชน์ต่าง ๆ กันไปเช่น ลูกค้าเรือสำราญ (Cruise Market) ต้องการพักผ่อนอย่างเต็มที่ ได้รับความสะดวกสบายทุกอย่าง ลูกค้าการท่องเที่ยวแบบรางวัล (Incentive Travel Market) ต้องการการท่องเที่ยวที่เพลิดเพลินตอบแทนการทำงานหนัก และได้รับความพอใจ ลูกค้าในร้านอาหารจานด่วน (Fast Food Customers) ต้องการความสะดวกรวดเร็วในการรับประทานอาหารในราคาประหยัด ลูกค้าโรงแรมแบบมาตรฐานและประหยัด (Budget Hotel Market) ต้องการได้รับการบริการระดับปานกลางราคาประหยัด ลูกค้าโรงแรมระดับหรูหรา (All-Suite Hotel Market) ต้องการการบริการแบบหรูหรา เอาใจใส่มาก

ความแตกต่างของการบริโภคและผลประโยชน์ที่นักท่องเที่ยวต้องการได้รับจากการเดินทางท่องเที่ยว

1. นักท่องเที่ยวทุกกลุ่มต้องการ

- คุณค่าคุ้มกับเงินที่จ่ายไป
- ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว
- ความเป็นมิตรไมตรีจากคนในท้องถิ่น
- ได้รับการบริการที่ดี
- กิจกรรมทางวัฒนธรรมความเป็นอยู่ที่ทันสมัย เช่น การรับประทานอาหารเลิศรส

ในภัตตาคาร

- บรรยากาศของการเป็นพลเมืองของโลกเท่าเทียมกัน
- ขนาดของเมืองที่เล็กกว่า
- การมีลักษณะเป็นเมืองใหญ่ มีความพร้อมทางด้านโครงสร้างพื้นฐาน
- การซื้อของ
- ภัตตาคารที่มีคุณภาพสูง
- โรงแรมชั้นหนึ่ง
- สถานที่ สิ่งก่อสร้างสำคัญทางประวัติศาสตร์
- กิจกรรมทางวัฒนธรรม
- สิ่งบันเทิงและชีวิตกลางคืน

2. นักท่องเที่ยวที่ชอบไปในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติต้องการ

- สภาพชนบท

- ชายทะเล ทะเลสาบ ลำธารที่สวยงาม
- ภูเขา ป่าไม้ อุทยานแห่งชาติ
- ชีวิตสัตว์ สถานที่ที่กว้างว่างเปล่า

สำหรับการแบ่งส่วนตลาดนักท่องเที่ยวโดยอาศัยหลักการแบ่งตามพฤติกรรมการเดินทางและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ทักษิณา คุณารักษ์(2546) ได้แบ่งเป็น 2 ตลาดใหญ่ ๆ คือ

- 1) ตลาดการท่องเที่ยวสำหรับนักธุรกิจ (The Business Travel Market) ซึ่งได้แก่
 - 1.1 นักธุรกิจ และผู้เข้าร่วมประชุม สัมมนา
 - 1.2 ผู้ที่เดินทางแบบอินเซ็นทิฟ
- 2) ตลาดการท่องเที่ยวเพื่อความเพลิดเพลิน (The Pleasure Travel Market) ซึ่งได้แก่
 - 2.1 การท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อน
 - 2.2 การท่องเที่ยวในกลุ่มผู้สูงอายุ
 - 2.3 การท่องเที่ยวเพื่อการพนันตามสถานคาสิโน
 - 2.4 การท่องเที่ยวแบบผสม

นอกจากนี้ ทักษิณา คุณารักษ์ (2546: 12) ให้ความหมายของตลาดการท่องเที่ยวว่า คือ “การให้บริการแก่นักท่องเที่ยว โดยมุ่งเน้นผลิตสินค้าทางการท่องเที่ยวที่ตรงกับความต้องการและคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดที่นักท่องเที่ยวพึงได้รับเมื่อเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายและข้อเสนอทางธุรกิจของคู่แข่ง” ตลาดการท่องเที่ยวเป็นตลาดบริการที่ลูกค้ามีอิสระในการเลือกบริโภคสินค้าและบริการมากที่สุด องค์ประกอบของตลาดมีลักษณะเฉพาะดังนี้

1. **ผู้ซื้อ** ได้แก่ นักท่องเที่ยว นักทัศนาจร ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ ความต้องการเดินทางท่องเที่ยว และบริโภคสินค้าการท่องเที่ยวมีความยืดหยุ่นและเปลี่ยนแปลงสูงมากเนื่องจากปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม ราคาการท่องเที่ยว ฤดูกาล สมัยนิยม รสนิยม ทัศนคติประสบการณ์ส่วนตัวของนักท่องเที่ยว และเหตุการณ์สำคัญอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างกะทันหัน ซึ่งเป็นปัจจัยที่ควบคุมไม่ได้ แต่อาจสามารถคาดการณ์ได้ล่วงหน้าว่าจะมีผลกระทบอะไรบ้างต่อตลาดการท่องเที่ยวและทำให้การวางแผนการตลาดมีความลำบากมากขึ้น ผู้วางแผนงานจำเป็นต้องศึกษาความต้องการของตลาด (Market Demand) และเตรียมกิจกรรมทางการตลาด เพื่อแก้ไขสถานการณ์ทางการตลาดที่อาจเปลี่ยนแปลงไปความต้องการการท่องเที่ยวแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

1) ความต้องการปัจจุบัน (Actual Demand) หมายถึง ความต้องการเดินทางท่องเที่ยวมีความพร้อมและเต็มใจที่จะจ่ายค่าสินค้าและบริการที่กำหนดไว้ในขณะนั้น นักท่องเที่ยวที่มีความต้องการประเภทนี้พร้อมที่จะซื้อสินค้าและบริการ และเดินทางทันที

2) ความต้องการที่มีแนวโน้ม (Potential Demand) หมายถึง นักท่องเที่ยวมีแนวโน้มที่จะเดินทางเพราะมีความต้องการอยู่แล้ว แต่ขาดองค์ประกอบอื่น เช่น เงิน เวลา และการจัดการเพื่อเดินทาง ซึ่งความต้องการแบบนี้สามารถโน้มน้าวให้เป็นความต้องการปัจจุบันได้โดยอาศัยการพัฒนาการให้บริการและระบบการตลาดของธุรกิจนำเที่ยว

3) ความต้องการที่อาจเกิดขึ้นได้ (Deferred Demand) ความต้องการเดินทางท่องเที่ยวอยู่ในส่วนลึกของจิตใจทุกคน แต่ไม่มีความรู้ หรือไม่มีข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่น่าสนใจ ความต้องการแบบนี้อาจ

ชักจูงให้เกิดขึ้นได้ โดยอาศัยการโฆษณา ประชาสัมพันธ์เทคนิคการขาย การอำนวยความสะดวกในการติดต่อต่าง ๆ ตลอดจนพัฒนาระบบข้อมูล ก็อาจกระตุ้นให้เกิดความต้องการท่องเที่ยวได้โดยไม่ยากนัก

นักท่องเที่ยวมีแนวโน้มการเดินทางที่เป็นส่วนตัวมากขึ้น ต้องการที่พักที่สะดวกสบายเรียบง่ายและสะอาด สนใจกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นลักษณะเฉพาะตัวมากขึ้น เช่น การล่องแพไต่เขา ความต้องการการท่องเที่ยวและพักผ่อนมีมากมายหลายรูปแบบและมีความต้องการใช้จ่ายเงินเพื่อการท่องเที่ยวมากขึ้น

2. ผู้ขาย ได้แก่ ผู้ประกอบธุรกิจจัดหาสินค้าและบริการการท่องเที่ยว (Travel Suppliers) ผลิตภัณฑ์ในลักษณะการแปรรูปสินค้าและบริการ เช่น ที่พักในโรงแรม การเดินทางโดยเครื่องบินการบริการอาหารและเครื่องดื่ม การเข้าชมการแสดงในสถานที่และแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ และสินค้าและบริการอื่น ๆ ในสายของสินค้าเดียวกัน และขายสินค้าให้แก่กลุ่มผู้ซื้อดังนี้

- ขายตรงให้แก่นักท่องเที่ยว (Direct Sales)
- ขายให้แก่ผู้ผลิตรายการนำเที่ยวแบบเหมาจ่าย (Tour Operator)
- ขายให้แก่บริษัทตัวแทนจำหน่าย (Travel Agent)

ผู้ผลิตรายการนำเที่ยวแบบเหมาจ่าย และบริษัทตัวแทนจำหน่าย จะเป็นทั้งผู้ซื้อและผู้ขายในเวลาเดียวกัน จึงจำเป็นต้องศึกษาและวิจัยเพื่อทำความเข้าใจความต้องการนักท่องเที่ยวและลูกค้ากลุ่มเป้าหมายเป็นอย่างดี ในเชิงเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และจิตวิทยาในการบริโภค มีความรู้ถึงลักษณะและรูปแบบที่แตกต่างกันของการเดินทางท่องเที่ยว และสิ่งสำคัญที่สุด คือ ความร่วมมือกันระหว่างธุรกิจ เนื่องจากธุรกิจการท่องเที่ยวเป็นธุรกิจที่ผสมสินค้าและบริการสายเดียวกันและต่างประเภทเข้าด้วยกัน

3. สินค้าและบริการ สินค้าในตลาดการท่องเที่ยว แบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

3.1 สินค้าที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ได้แก่ ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติต่างๆเช่น น้ำตก ภูเขา ทะเล เขตรักษาพันธุ์พืช และสัตว์ป่า ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ฯลฯ

3.2 สินค้าที่มนุษย์สร้างขึ้น แบ่งออกเป็นหลายชนิด ได้แก่

3.2.1 สิ่งก่อสร้างที่สำคัญ เช่น อนุสาวรีย์ทางประวัติศาสตร์ วัด โบสถ์ สถานที่สำคัญทางศาสนา ศิลปะ สถาปัตยกรรม พิพิธภัณฑ์ สวนสาธารณะ สวนสนุก ท่าเรือ โครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวกทางการคมนาคมขนส่ง ฯลฯ

3.2.2 สิ่งดึงดูดในทางด้านวัฒนธรรมและสังคม ทั้งรูปธรรมและนามธรรม เช่นศาสนา ภาษา เทศกาล ประเพณี ศิลปหัตถกรรม สิ่งบันเทิงต่าง ๆ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคม อาหาร การแต่งกาย ทัศนคติ ความเชื่อ ฯลฯ

3.2.3 สินค้าและบริการที่อำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว ได้แก่ สายการบินและการขนส่ง ที่พัก โรงแรม อาหารและเครื่องดื่ม การจัดนำเที่ยว สินค้าของที่ระลึก กิจกรรมการท่องเที่ยว บ้านพัก พักผ่อน ฯลฯ

การแบ่งส่วนตลาดในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

การแบ่งส่วนตลาดในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว หมายถึง การแบ่งกลุ่มนักท่องเที่ยวออกเป็นหลาย ๆ กลุ่มตามลักษณะความต้องการ ความสนใจ และตามลักษณะที่คล้ายคลึงกันของนักท่องเที่ยวออกเป็นตลาดย่อยเพื่อกำหนดเป็นตลาดเป้าหมาย แล้ววางแผนพัฒนาผลิตภัณฑ์ และใช้วิธีการหรือกิจกรรมทางการตลาดที่เหมาะสมเพื่อตอบสนองความต้องการนั้น ๆ ให้นักท่องเที่ยวได้รับความพอใจ และเพื่อให้ธุรกิจประสบความสำเร็จ (ฉลองศรี พิมพ์สมพงศ์, 2542: 48)

นอกจากนี้ การแบ่งส่วนตลาดยังช่วยให้ผู้ขายสามารถตั้งเป้าหมายทางการตลาดได้โดยการวางแผนการดำเนินงานให้ถูกต้องตามความต้องการของลูกค้าแต่ละกลุ่ม แทนที่จะเป็นการเหวี่ยงแห และจับไม่ได้ว่าใครอยู่กลุ่มไหนและต้องการอะไร ซึ่งจะช่วยให้ผู้ขายเลือกใช้ทรัพยากรทางการตลาดได้ถูกต้อง ไม่ว่าจะเป็น

ลักษณะของตัวสินค้าหรือบริการ การโฆษณา ช่องทางจัดจำหน่ายหรือการตั้งราคา และยังช่วยให้การวัดผล การดำเนินงานทำได้ง่ายขึ้นด้วย เพราะในแต่ละส่วนของตลาดก็จะมีแผนการดำเนินงานแยกโดยอิสระ และมีเป้าหมายแน่ชัดที่พร้อมจะตรวจสอบได้เสมอ ที่สำคัญก็คือผู้ขายสามารถเข้าถึงส่วนตลาดในแต่ละส่วนได้ ทำให้ การส่งเสริมการตลาดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (ทักษิณา คุณารักษ์, 2546: 56)

วิธีการแบ่งส่วนตลาดในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

วิธีการแบ่งส่วนตลาดในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว สามารถพิจารณาได้จากเกณฑ์ต่อไปนี้

1. การแบ่งส่วนตลาดตามลักษณะภูมิศาสตร์ (Geographic Segmentation)
2. การแบ่งส่วนตลาดตามลักษณะประชากรศาสตร์ (Demographic Segmentation)
3. การแบ่งส่วนตลาดตามลักษณะจิตวิทยา (Psychographic Segmentation)
4. การแบ่งส่วนตลาดตามสังคมวัฒนธรรม (Sociocultural Segmentation)
5. การแบ่งส่วนตลาดตามพฤติกรรมการเดินทางและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ (Traveling behavior and Benefit-sought Segmentation)

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการแบ่งตลาดตามลักษณะทางประชากรศาสตร์

(Demographic Segmentation) คือ การแบ่งกลุ่มนักท่องเที่ยวตามลักษณะรวมหน่วย (Profile) ของนักท่องเที่ยว ได้แก่ อายุ เพศ สถานภาพสมรส รายได้ อาชีพและการศึกษา ซึ่งการแบ่งส่วนตลาดโดยวิธีนี้เป็นที่นิยมอย่างแพร่หลาย เพราะเป็นสิ่งที่ผู้มีสถิติประกอบ และสามารถเปรียบเทียบกันด้วยตัวเลขอย่างชัดเจน (ทักษิณา คุณารักษ์, 2546: 61) นอกจากนี้ได้พิจารณาการแบ่งส่วนตลาดตามพฤติกรรมการเดินทางและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับประกอบด้วย เนื่องจากพฤติกรรมการบริโภคของนักท่องเที่ยวแตกต่างจากลูกค้าโดยทั่วไป เพราะการซื้อสินค้าการท่องเที่ยวเป็นการซื้อด้วยความรู้สึก ความต้องการ ความสนใจ เป็นต้น (ฉลองศรี พิมพ์สมพงศ์, 2542: 50)

การโฆษณาเผยแพร่ เป็นปัจจัยสำคัญต่อการขยายตัวของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นกรรมวิธีที่จะทำให้แหล่งท่องเที่ยวของเราเป็นที่รู้จักและสนใจของนักท่องเที่ยวทั้งจากต่างประเทศและภายในประเทศ

2.5.5. เส้นทางและแหล่งท่องเที่ยว (Tourism Routes and Programs)

ในงานวิจัยเรื่องนี้จะศึกษาการจัดการเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมในกลุ่มจังหวัด สกลนคร นครพนม มุกดาหาร สู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) อนุภูมิภาคแม่น้ำโขง 3 เส้นทาง คือ (1) เส้นทาง R8 (นครพนม – คำม่วน) (2) เส้นทาง R9 (มุกดาหาร – สะหวันนะเขต) (3) เส้นทาง R12 จาก สปป.ลาว (ท่าแขก – กวางบิงห์) เวียดนาม ดังภาพ

แผนภาพที่ 9 แผนที่ระยะทางและสภาพเส้นทางตามแนวระเบียงเศรษฐกิจ (R8 R9 และ R12)
ที่มา : ศูนย์ปฏิบัติการร่วม (Regional Operation Center : ROC)ประจำภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือ,2553

ตารางที่ 7 แสดงระยะทางและสภาพเส้นทางหมายเลข R 8 ((นครพนม – คำม่วน)

ประเทศ	จุดเริ่มต้น	จุดสิ้นสุด	หมายเลข เส้นทาง	ระยะทาง (กม.)	ระยะทาง สะสม (กม.)	สภาพเส้นทาง
ชายแดนไทย – ลาว : นครพนม – ท่าแขก (ข้ามแพขนานยนต์)						
ลาว	จังหวัดนครพนม	เมืองท่าแขก		2	2	ข้ามแม่น้ำโขงที่จังหวัดนครพนมด้วยแพขนานยนต์
	เมืองท่าแขก	สามแยกบ้านบัว		90	92	
	สามแยกบ้านบัว	เมืองหลักซาว		80	172	ถนนหมายเลข 8 เป็นถนนลาดยางแอสฟัลท์ 2 ช่องจราจร สภาพดี ไหล่ทางค่อนข้างแคบ ส่วนมากเป็นเส้นทางที่คดเคี้ยวผ่านทางไหล่เขาทำให้ต้องใช้เวลาในการเดินทางมาก
	หลักซาว	ด่านน้ำพาว		30	202	
ด่านน้ำพาว – ด่านเกาแจว						
เวียดนาม	ด่านเกาแจว	เมืองวิงห์				ถนนหมายเลข 8 เป็นถนนลาดยาง 2 ช่องจราจร สภาพถนนดี ไหล่ทางแคบ เป็นเส้นทางที่คดเคี้ยวผ่านเขาสูง

ที่มา : ศูนย์ปฏิบัติการร่วม (Regional Operation Center : ROC)ประจำภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ,2553

เส้นทาง R 9 (มุกดาหาร – สะหวันนะเขต) จากจังหวัดมุกดาหาร ผ่านแขวงสะหวันนะเขต สปป.ลาว จังหวัดกว๋างตรีและกรุงฮานอย ของเวียดนาม ไปยังเขตปกครองตนเองกว๋างสีจ๋างของจีน

ภาพที่ 10 ระยะทางและสภาพเส้นทางตามระเบียบเศรษฐกิจแนวตะวันออก- ตะวันตก (มุกดาหาร – สะหวันนะเขต-ดานัง

ที่มา : ศูนย์ปฏิบัติการร่วม (Regional Operation Center : ROC)ประจำภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือ,2553

ตารางที่ 8 แสดงระยะทางและสภาพเส้นทางตามระเบียบเศรษฐกิจแนวตะวันออก-ตะวันตก (มุกดาหาร – ด่านง)

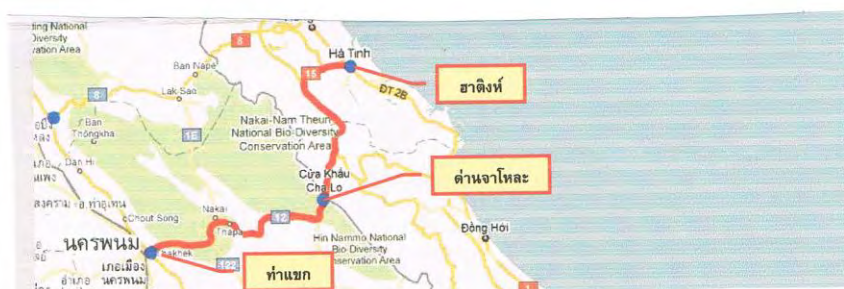
ประเทศ	จุดเริ่มต้น	จุดสิ้นสุด	หมายเลข เส้นทาง	ระยะทาง (กม.)	ระยะทาง สะสม (กม.)	สภาพเส้นทาง	
ชายแดนไทย – ลาว : มุกดาหาร – สะหวันนะเขต							
ลาว	สะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2	โกสอนพมวิหาร	-	2	2	ถนนมาตรฐานทางหลวงอาเซียน ชั้น 3 ลาดยาง 2 ช่องจราจร สภาพผิวจราจรเรียบ	
	โกสอนพมวิหาร	เซโน	R9 , (AH-R8,R2)	24	26		
	เซโน	เมืองพะลานไซ	R9 , (AH-R8,R2)	73	99		
	เมืองพะลานไซ	เมืองพิน	R9 , (AH-R8,R2)	60	159		
	เมืองพิน	เมืองเซโปน	R9 , (AH-R8,R2)	34	193		
	เมืองเซโปน	บ้านแดนสะหวัน	R9 , (AH-R8,R2)	44	237		
	บ้านแดนสะหวัน	ด่านลาวบาว	R9 , (AH-R8,R2)	2	239		
ชายแดนลาว – เวียดนาม : แดนสะหวัน -ลาวบาว							
เวียดนาม	ลาวบาว	ดองฮา	R9, (R2)	84	323	ถนนมาตรฐานทางหลวงอาเซียน ชั้น3 ลาดยาง 2 ช่องจราจร สภาพผิวจราจรเรียบ	
	ดองฮา	เว้	1A , (R2)	72	395		ถนนมาตรฐานชั้น 3 ลาดยาง 2 ช่องจราจร สภาพผิวจราจรเรียบ
	เว้	ดานัง	1A , (R2)	108	503		

หมายเหตุ : หมายเลขเส้นทาง A-xxx คือทางหลวงเอเชีย

Rxx คือทางหลวงที่ถูกกำหนดขึ้นภายใต้กรอบความร่วมมือในอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง

ที่มา : ศูนย์ปฏิบัติการร่วม (Regional Operation Center : ROC)ประจำภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือ,2553

เส้นทาง R 12 จากสปป.ลาว (ท่าแขก – กวางบิงห์) เวียดนาม จากจังหวัดนครพนม ผ่านแขวงคำม่วน สปป.ลาว จังหวัดกวางบิงห์และกรุงฮานอย ของเวียดนาม ไปยังเขตปกครองกวางสีจ้วงของจีน

แผนภาพที่ 11 ระยะทางและสภาพเส้นทางหมายเลข 12 หรือ R 12 (นครพนม –ท่าแขก–ด่านนาเพ้า–ด่านจําโหละ-ฮาดิงห์

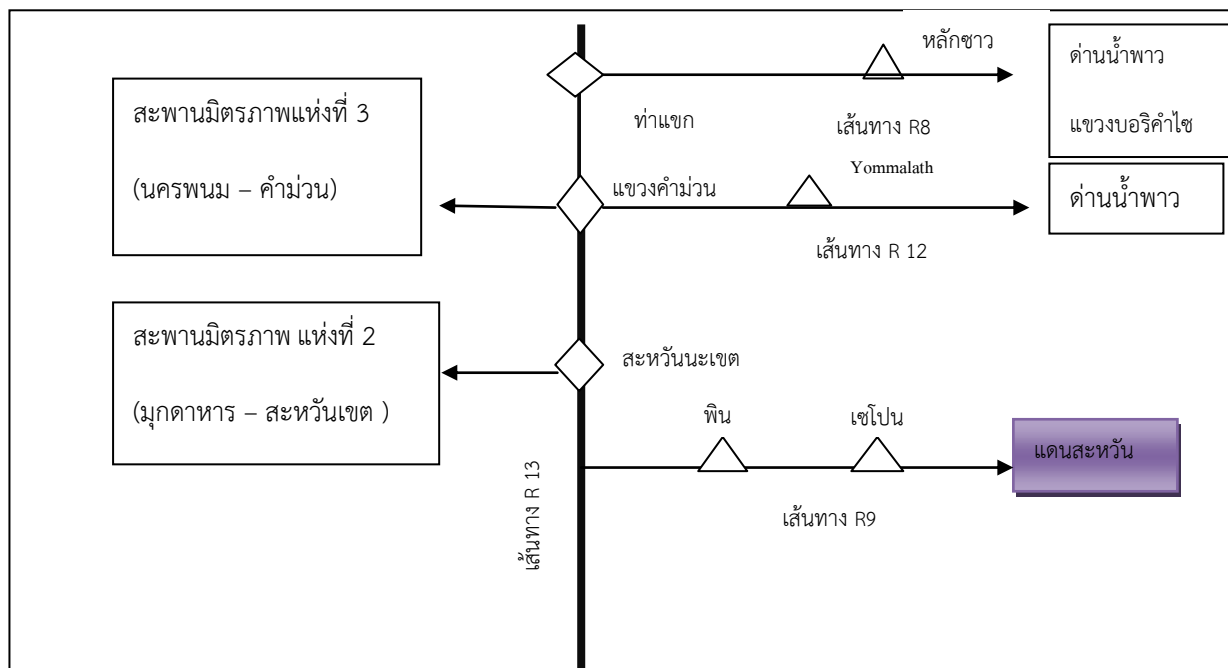
ที่มา : ศูนย์ปฏิบัติการร่วม (Regional Operation Center : ROC)ประจำภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือ,2553

ตารางที่ 9 แสดงระยะทางและสภาพเส้นทางหมายเลข 12 หรือ R 12 (นครพนม – ท่าแขก – ด่านนาเพ้า – ด่านจําโหละ – ฮาดิงห์)

ประเทศ	จุดเริ่มต้น	จุดสิ้นสุด	หมายเลข เส้นทาง	ระยะทาง (กม.)	ระยะทาง สะสม (กม.)	สภาพเส้นทาง
ชายแดนไทย – ลาว : นครพนม – ท่าแขก (ข้ามแพขนานยนต์)						
ลาว	จังหวัด นครพนม	เมืองท่าแขก	R 12	2	2	ข้ามแม่น้ำโขงที่จังหวัด นครพนมด้วยแพขนาน ยนต์
	เมืองท่าแขก	ด่านนาเพ้า	R 12	140	142	เส้นทางหมายเลข 12 เป็น เส้นทางบกพาดผ่านสอง ประเทศ(ลาว – เวียดนาม) ที่มีสภาพดี เป็นถนนสอง ช่องจราจรและบางส่วน เป็น สี่ ช่อง จราจร นอกจากนี้ยังผ่านภูเขา น้อยก่อกว่าและคดเคี้ยวน้อย กว่าเส้นทาง R9 และ R 8
ชายแดนลาว – เวียดนาม : ด่านนาเพ้า – จาโหละ						
เวียดนาม	ด่านจําโหละ	เมืองฮาดิงห์	R 12	125	267	

ที่มา : ศูนย์ปฏิบัติการร่วม (Regional Operation Center : ROC)ประจำภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ,2553

แผนภาพที่ 12 สรุปเส้นทางและแหล่งท่องเที่ยว (Tourism Routes and Programs)

ตารางที่ 10 สรุปแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดสกลนคร นครพนม มุกดาหาร สปป.ลาว และเวียดนาม

แหล่งท่องเที่ยว สกลนคร	แหล่งท่องเที่ยว นครพนม	แหล่งท่องเที่ยว มุกดาหาร	แหล่งท่องเที่ยว สปป.ลาว	แหล่งท่องเที่ยว ประเทศเวียดนาม
พระธาตุเชิงชุม พิพิธภัณฑสถาน อาจารย์มั่น ภูริทัตโต เจดีย์ พิชิตภัณฑ์หลวง ปู่หลุย จันทสาโร พิพิธภัณฑสถาน อาจารย์พัน อาจารย์ เจดีย์พิพิธภัณฑสถาน ปู่เทสก์ เทสรังสี วัดป่าโนนกลางภู วัดคำประมง วัดอภัยดำรงธรรม	พระธาตุนคร พระธาตุมาชัย พระธาตุนคร พระธาตุเรณู พระธาตุศรีคุณ พระธาตุท่าอุเทน หมู่บ้านมิตรภาพไทย - เวียดนาม บ้านโฮจิมินห์ เจดีย์ก่องข้าวศรีบุญ เนา พิพิธภัณฑสถาน ราชการหลังเก่า วัดนักบุญอันนา อุทยานแห่งชาติภู ลังกา ศูนย์ศิลปาชีพ บ้าน ท่าเรือ น้ำตกตาดขาม น้ำตกตาดโพธิ์ ตัวเมืองนครพนม	ตลาดอินโดจีน ห้าแยกชุมชน เวียดนาม อุทยาน แห่งชาติภูผาเทิบ วัดภูเก้าหรือวัด บรรพตศรี หมู่บ้านท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรม วัดพระศรีมหาโพธิ์ ภูมู ศาลเจ้าพ่อเจ้าฟ้ามุง เมือง น้ำตกตาดโตน แก่งกะเบา วัดภูค่านแต่ อุทยานแห่งชาติภูสระ ดอกบัว หอแก้วมุกดาหาร เฉลิมพระเกียรติ กาญจนาภิเษก วัดศรีมงคลใต้ วัดศรีบุญเรือง (บ้าน ใต้) ประดิษฐานพระ พุทธสิริสอง	ถ้ำก่องลม ตัวเมืองท่าแขก กำแพงยักษ์ ถ้ำนางแอ่น วัดพระธาตุศรี โคตรบอง ถ้ำพระหรือถ้ำผา ช้าง ถ้ำเซี่ยงไฟ	ฮอยอัน เมืองเว้ ดานัง เขตปลอดทหารและ อุโมงค์หึงหม็อก เมืองแห่งดอกไม้และ หุบเขาแห่งรัก ยาดริง เมืองแห่ง ชายทะเล โฮจิมินห์ ซิตี้ หุบเต่า เมืองชายทะเล ฮานอย อุโมงค์กู๋จี สามเหลี่ยมปากแม่น้ำ โขง

ที่มา จากการสรุปของคณะวิจัย

2.6.6. คุณค่าที่รับรู้ของแหล่งท่องเที่ยว (Perceived value of destination)

คุณค่าที่รับรู้ของแหล่งท่องเที่ยว (Perceived value of destination) โครงสร้างของความ
คุณค่าที่รับรู้ถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดต่อการสร้างข้อได้เปรียบทางการแข่งขัน (Parasuraman, 1997) และ
มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อ (Oh, 2000) งานวิจัยในอดีตได้ค้นพบว่าคุณค่าที่รับรู้เป็นดัชนีที่ดีในการวัดความ
ตั้งใจซื้อ ตลอดจนเป็นดัชนีวัดความพึงพอใจและคุณภาพด้วย (Cronin, Brady & Hult, 2000) และส่งผลต่อ
ความตั้งใจในการท่องเที่ยวซ้ำ (Petric, Morais & Norman, 2001) Bolton และ Drew (1991) ได้ค้นพบว่า
ความตั้งใจซื้อเป็นผลจากความคุณค่าที่รับรู้โดยเฉพาะในการตัดสินใจเพื่อกลับมาใช้บริการ ลูกค้าจะพิจารณา

จากความคุ้มค่าต่อเงินที่จ่ายไปหรือไม่ (Zeithaml, 1988, p. 14) นอกจากนี้ Zeithaml (1988) ยังได้ให้คำจำกัดความของคุณค่าที่รับรู้ว่าเป็นการประเมินด้านอรรถประโยชน์ของผลิตภัณฑ์ซึ่งจะขึ้นอยู่กับความรู้ว่าอะไรคือสิ่งที่ได้รับและอะไรคือสิ่งที่ต้องให้ (จ่ายไป) จากความหมายดังกล่าว สามารถระบุได้เป็น 4 แนวทาง คือ (1) คุณค่า คือ ราคาต่ำ (2) คุณค่า คือ สิ่งที่คุณต้องการในผลิตภัณฑ์ (3) คุณค่า คือ คุณภาพซึ่งผู้บริโภคได้รับสำหรับราคาที่จ่ายไป และ (4) คุณค่า คือ ประโยชน์หรือคุณภาพสำหรับสิ่งที่เขาจ่ายไป (ราคา) ดังนั้น คำจำกัดความโดยสรุปของคุณค่าที่รับรู้ ก็คือ ผลประโยชน์ (Benefits) ที่ลูกค้าได้รับเมื่อเปรียบเทียบกับต้นทุนทั้งหมด (ซึ่งรวมถึงราคาที่จ่ายไปบวกด้วยต้นทุนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในการซื้อ) (Woodruff, 1997) นโยบายการกำหนดราคาสำหรับตราสินค้าสามารถสร้างความเชื่อมโยงในจิตใจลูกค้า ผู้บริโภคมักจะจัดลำดับตราสินค้าตามราคาในรายการสินค้า ราคาที่สูงจะได้รับการพิจารณาว่า เป็นตราที่มีคุณค่า (Aaker, 1996)

นอกจากนี้คุณค่าที่รับรู้ (Perceived value) มีการวิเคราะห์อย่างแพร่หลายด้วยมาตรวัดที่เป็นการรายงานด้วยตัวเอง (Self-reported) Gale (1994) ได้เสนอแนะวิธีการวัดคุณค่าที่รับรู้แบบหลายมิติ (Multidimensional measure) (Gale, 1994) เนื่องจากการวัดโดยใช้เพียงมิติเดียวมีความถูกต้องเที่ยงตรงน้อยกว่า (Woodruff & Gardial, 1996) ซึ่งคุณค่าที่รับรู้สามารถแบ่งออกเป็น 5 มิติ คือ (1) คุณค่าด้านคุณภาพ (Quality) (2) คุณค่าด้านอารมณ์ (Emotional response) (3) คุณค่าด้านการเงิน (Monetary price) (4) คุณค่าด้านความพยายาม (Behavioral price) (5) คุณค่าด้านชื่อเสียง (Reputation) (Petrick, 2002) ส่วนในงานวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้มุ่งเน้นคุณค่า 2 ประการ ดังนี้ ดังนี้

1. คุณค่าด้านอารมณ์ (Emotional response) เป็นดุลยพินิจของผู้บริโภคเกี่ยวกับคุณค่าทางอารมณ์ (Sweeney, Geoffrey & Lester, 1999) ประกอบด้วยดุลยพินิจในรายละเอียดเกี่ยวกับความชื่นชอบเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์/บริการที่เกิดกับผู้ซื้อ (Sweeney, Soutar & Johnson, 1998) โดยใช้คำถาม Likert scale เป็นมาตรวัด 7 ระดับ จากไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง/เห็นด้วยอย่างยิ่ง

2. คุณค่าด้านการเงิน (Monetary price) เป็นราคาของบริการซึ่งจ่ายโดยผู้บริโภค (Jacoby & Olson, 1977) ซึ่งก็คือราคาบริการที่ผู้บริโภคจ่ายไป โดยใช้คำถาม Likert scale เป็นมาตรวัด 7 ระดับ จากไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง/เห็นด้วยอย่างยิ่ง

2.7 สรุป

จากข้อมูลดังกล่าว จะพบว่าการจัดการเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมในกลุ่มจังหวัดสกลนคร นครพนม มุกดาหาร สู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) จากจุดเชื่อมโยงที่ก่อให้เกิดสายสัมพันธ์เชิงวัฒนธรรมจากสะพานมิตรภาพ 3 (นครพนม – คำม่วน) และยังคงมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวยังอาณาบริเวณนี้ อย่างไรก็ตามการศึกษาพบว่า ยังมีประเด็นที่น่าสนใจ คือ สถานที่ท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดสกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร ยังไม่ได้ถูกเชื่อมโยงกับเส้นทางดังกล่าว ยังคงเป็นเพียงจุดผ่าน เพื่อไปสู่แหล่งท่องเที่ยวในลาว-เวียตนาม การศึกษาครั้งนี้จึงยังคงมุ่งศึกษาข้อมูล ทั้งความทรงจำ เรื่องเล่า ตำนาน เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์จัดทำเส้น จัดทำแผนที่ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมที่เกิดจากความทรงจำร่วม

(ใหม่) ตามเส้นทาง R 8 R 9 และ R 12 เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ ดังรายงานวิจัยนี้จะกล่าวถึงในบทต่อ ๆ ไป

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาโครงการชุด ประกอบด้วยโครงการย่อย 2 โครงการ ซึ่งจะมีขอบเขตการศึกษาแตกต่างกัน ตามวัตถุประสงค์ของแต่ละโครงการ ดังนั้นด้านขอบเขตการศึกษาจึงมีลักษณะแตกต่างกัน แต่อย่างไรก็ตามท้ายที่สุดในการดำเนินการศึกษาวิจัย คณะวิจัยได้บูรณาการขั้นตอนการศึกษาวิจัยตามขอบเขตของการวิจัยรายละเอียดดังนี้

1. ประชุมทีมวิจัยเพื่อทำความเข้าใจในการทำงานร่วมกัน
2. จัดเวทีชี้แจงทำความเข้าใจในการทำวิจัยร่วมกันระหว่างทีมวิจัยและชุมชน
3. เก็บข้อมูล (นักวิจัย,หน่วยงาน,ผู้ประกอบการ,ชุมชน) สัมภาษณ์รายกรณีข้อมูลบริบทชุมชน ประวัติศาสตร์ชุมชน วัฒนธรรม /ประเพณี /ความเชื่อ /ความหลากหลายกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่กลุ่มจังหวัดอีสานตอนบน
4. ศึกษาวัฒนธรรมร่วม ประวัติศาสตร์ ความทรงจำร่วม ของชาติพันธุ์อนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง เพื่อค้นหาจุดร่วมของการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรมที่มีศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยว
5. ศึกษาวิถีการดำเนินชีวิตประจำวันของนักท่องเที่ยวในพื้นที่ท่องเที่ยว
6. ศึกษาแนวทางร่วมของการดำเนินเส้นทางการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่สามารถเชื่อมโยงเข้าสู่เส้นทางการท่องเที่ยวไร้พรมแดน (สกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร-สปป.ลาว-สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม)
7. ศึกษาเส้นทางการจัดการ การท่องเที่ยวของแต่ละส่วนงานที่มีความเกี่ยวข้องกันเพื่อสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวใหม่
8. ประชุมทีมวิจัยและที่ปรึกษาสรุปวิเคราะห์ข้อมูลผลการศึกษาเบื้องต้นและเตรียมนำเสนอข้อมูลต่อชุมชน เตรียมเนื้อหาปฏิบัติการ “เส้นทางการท่องเที่ยวสายความทรงจำร่วมสกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร สาย R8 R9 R12”
9. ประชุมวิเคราะห์ข้อมูลจัดทำรายงานความก้าวหน้าผลการศึกษาเบื้องต้น
10. ประชุมทีมวิจัยและที่ปรึกษาวางแผนปฏิบัติการ “เส้นทางการท่องเที่ยวสายความทรงจำร่วมสกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร สาย R8 R9 R12”
11. ปฏิบัติการ“เส้นทางการท่องเที่ยวสายความทรงจำร่วมสกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร สาย R8 R9 R12 ”
12. สรุปผลปฏิบัติการ“เส้นทางการท่องเที่ยวสายความทรงจำร่วมสกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร สาย R8 R9 R12”
13. ทีมวิจัยสรุปวิเคราะห์ข้อมูลและประเมินผลที่ได้ จากการทดลองปฏิบัติการ
14. จัดเวทีนำเสนอผลการศึกษาวิจัยต่อชุมชน, หน่วยงาน
15. ประชุมทีมวิจัยและที่ปรึกษาสรุปวิเคราะห์ผลการศึกษาวิจัย
16. ประชุมวิเคราะห์ข้อมูลจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์

3.1 การศึกษาโครงการที่ 1

3.1.1 ขอบเขตของการวิจัย

1) ข้อมูลบริบทชุมชน

แหล่งท่องเที่ยวในเขตพื้นที่จังหวัด สกลนคร- นครพนม- มุกดาหาร ที่มีศักยภาพดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ

2) ข้อมูลประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เรื่องเล่า ความทรงจำร่วมในประวัติศาสตร์ ลักษณะของสังคมและวัฒนธรรมของชาติพันธุ์นุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขงที่มีในแหล่งท่องเที่ยวพื้นที่จังหวัด สกลนคร- นครพนม- มุกดาหาร สปป.ลาว-สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

3.1.2 ขอบเขตกลุ่มเป้าหมาย

- หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยว
- ท้องถิ่นที่มีทรัพยากรในการท่องเที่ยว
- ผู้ประกอบการท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ
- นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ
- หน่วยงาน องค์การผลิตราย

3.1.3 ขั้นตอนการศึกษา

คณะวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ เริ่มดำเนินโครงการด้วยการทำความเข้าใจกระบวนการวิจัยกับคณะวิจัยจากจังหวัดสกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร ในวันที่ 2 สิงหาคม 2555 ที่จังหวัดนครพนม โดยผู้ทรงคุณวุฒิในโครงการวิจัยร่วมประชุม เพื่อรับทราบแนวคิด แนวทางการวิจัยร่วมกัน และเพื่อกำหนดรายละเอียดกระบวนการทำงานวิจัยให้ชัดเจนขึ้น ซึ่งผลการประชุมได้มีข้อเสนอให้คณะวิจัย แลกเปลี่ยนรายละเอียดเนื้อหา การเก็บข้อมูลตามกรอบวัตถุประสงค์ ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น และเสนอให้มีการประชุมอีกครั้งที่จังหวัดสกลนคร เพื่อนำเสนอกรอบแนวคิดการวิจัย

จากนั้นเมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2555 คณะวิจัยและที่ปรึกษาโครงการวิจัย ร่วมประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เพื่อแลกเปลี่ยนเนื้อหาวิจัย นำเสนอเครื่องมือในการเก็บข้อมูลวิจัย ซึ่งได้ประโยชน์อย่างยิ่งกับทิศทางในการศึกษาวิจัย เช่น ข้อเสนอให้คณะวิจัยเพิ่มเติมรายละเอียดในกรอบวิจัยให้ชัดเจน รวมทั้งข้อเสนอเนื้อหาของการวิจัยในพื้นที่สกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร ควรเป็นข้อมูลที่แตกต่างจากสิ่งที่มาแล้ว ซึ่งมีข้อเสนอสำคัญ ที่ทำให้คณะวิจัยได้ทิศทางในการเก็บข้อมูลมากขึ้น เช่น ความทรงจำทางสังคม ที่มีกับเจ้าสุกานวงศ์, ท่านโฮจิมินห์, พื้นที่วัด ศาสนาคริสต์ ข้อเสนอให้คณะวิจัยต้องให้ความสำคัญกับคณะทัวร์, หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น สมาคมอุตสาหกรรมท่องเที่ยว และได้มอบหมายให้คณะวิจัยในพื้นที่ได้ศึกษาบริบทของจังหวัดนั้นๆในเบื้องต้น

ระหว่างวันที่ 27-29 สิงหาคม 2555 คณะนักวิจัยลงพื้นที่ศึกษาบริบทข้อมูลเบื้องต้นของจังหวัดสกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร เพื่อศึกษาบริบทข้อมูลข้อมูลบริบทชุมชน ประวัติศาสตร์ชุมชน วัฒนธรรม/ประเพณี /ความเชื่อ /ความหลากหลายกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ เพื่อกำหนดจุด การศึกษาความทรงจำในแหล่งท่องเที่ยว โดยใช้กระบวนการสัมภาษณ์และกระบวนการกลุ่ม ซึ่งการศึกษาระยะนี้คณะวิจัยได้ข้อมูลพื้นฐานแหล่งท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัด ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ระหว่างวันที่ 8-10 กันยายน 2555 คณะวิจัยลงพื้นที่เพื่อศึกษาบริบทแหล่งท่องเที่ยวตามแผนงานวิจัย โดยใช้แนวคิด เรื่องเล่าและความทรงจำที่มีในแหล่ง

ท่องเที่ยว เป็นการเก็บข้อมูลภาพกว้าง แต่มีขอบเขตสำคัญคือการเก็บภายใต้แนวคิด ว่า “เรื่องเล่า ความทรงจำในพื้นที่ จะสามารถนำมาสร้างเป็น Story เพื่อสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดสกลนคร -นครพนม-มุกดาหาร ที่ไปเชื่อมโยงกับเรื่องราวของ ลาว-เวียตนาม อย่างไร

การศึกษาเบื้องต้น เป็นการเก็บข้อมูลทั้งในลักษณะของเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการลงพื้นที่จริงเพื่อศึกษาบริบท ความทรงจำ ซึ่งในวันที่ 14 กันยายน 2555 คณะวิจัย ได้สรุปเนื้อหาการศึกษาเบื้องต้นให้กับ ที่ปรึกษาโครงการได้รับทราบ เพื่อให้การวิจัยมีความรัดกุมมากยิ่งขึ้น คณะวิจัยได้ร่วมเพื่อวิเคราะห์เนื้อหาเบื้องต้นจากการเก็บข้อมูลบริบท ซึ่งคณะวิจัยได้สรุปเนื้อหา Story เพื่อสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดสกลนคร -นครพนม-มุกดาหารใน 4 เรื่องเบื้องต้น คือ

1. เส้นทางเชื่อมโยงเจ้าสุภานุวงศ์-โฮจิมินห์-เตียง ศิริจันทร์-ท่านหนุฮัก ภูมสะหวัน
2. เส้นทางความเชื่อก็คดีสิทธิ์ พุทธ-คริสต์
3. เส้นทางสายชาติพันธุ์ “ไท” ไทย-ลาว-เวียตนาม
4. เส้นทางสายท่องเที่ยวธรรมชาติ น้ำ ป่า เขา ถ้ำ

หลังจากได้สรุปบริบทเบื้องต้น คณะวิจัยได้รับคำแนะนำให้เก็บข้อมูลตามกรอบวิจัย ในประเด็นความทรงจำในแหล่งท่องเที่ยว โดยระหว่างวันที่ 14 -15 ตุลาคม 2555 คณะวิจัยได้ลงพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร และสกลนคร เพื่อศึกษารายละเอียดแหล่งท่องเที่ยวความเชื่อก็คดีสิทธิ์ พุทธ-คริสต์ ที่โบสถ์บ้านท่าสองคอน และศึกษาเชื่อมโยงเจ้าสุภานุวงศ์-โฮจิมินห์-เตียง ศิริจันทร์ กับท่านหนุฮัก ภูมสะหวัน โดยการดำเนินงานการศึกษาวิจัย ครั้งนี้คณะวิจัยมุ่งสัมภาษณ์รายกรณีและจัดเวทีประชุมกลุ่ม เช่น สัมภาษณ์เครือญาติของท่านสิงคโปร์ ที่มีเรื่องเล่าว่ามีความสัมพันธ์อันดีกับเจ้าสุภานุวงศ์ รวมถึงการสัมภาษณ์ชาวเวียตนามยุคแรกที่เข้ามาอยู่ในพื้นที่ภาคอีสานตอนบน สกลนคร นครพนม มุกดาหาร นอกจากนั้นคณะวิจัยได้สัมภาษณ์เครือญาติของท่านเตียงศิริจันทร์ ที่คุ้มศิริจันทร์ในจังหวัดสกลนคร เพื่อนำสู่การจัดการประชุมกลุ่ม ที่คณะวิจัยได้เชิญผู้รู้ประวัติศาสตร์ นักวิชาการ มาพูดคุย แลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อนำสู่การศึกษาระยะต่อไป

การศึกษาวิถีชีวิต วัฒนธรรมร่วมของชาติพันธุ์อนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง เพื่อค้นหาจุดร่วมของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยว (สปป.ลาว-เวียตนาม) ขั้นตอนการดำเนินการศึกษาวิจัยในต่างประเทศครั้งนี้ คณะวิจัยได้ดำเนินตามขั้นตอนของการประสานงานกับหน่วยงาน ที่รับผิดชอบ เช่น ในลาว คณะวิจัยใช้วิธีการประสานงานทั้งในระดับบุคคล และระดับเอกสารเป็นทางการไปยังกงสุลไทยในลาว ซึ่งตั้งอยู่ที่เมืองสะหวันนะเขต ส่วนการประสานงานในเวียตนาม คณะวิจัยใช้วิธีการส่งเอกสารทางอีเมล และวิธีการส่งทางโทรสาร และหนังสือขอความอนุเคราะห์ข้อมูล รวมทั้งใช้วิธีการประสานงานทางโทรศัพท์ ในขั้นตอนการศึกษาในต่างประเทศมีรายละเอียดดังนี้

การศึกษาในลาว 3 แขวง (บลีคำไซ คำม่วน สะหวันนะเขต) ระหว่างเดือนวันที่ 9-15 ธันวาคม 2555 ตามแผนการวิจัย ที่ต้องศึกษาบริบทแหล่งท่องเที่ยวทั้งที่มีอยู่แล้วและเกิดขึ้นใหม่ในลาว คณะวิจัยได้ประสานงานด้านเอกสารและการพูดคุย(ไอ้โสม ในภาษาลาว)กับหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการท่องเที่ยวในลาว และคณะวิจัยได้ลงพื้นที่ไปพูดคุยในเบื้องต้นกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ประเทศลาวก่อน จากนั้นจึงจะดำเนินขั้นตอนสำคัญคือการทำหนังสืออย่างเป็นทางการไปถึงสถานทูตของประเทศไทยประจำสาธารณรัฐ

ประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่ง โครงการได้หนังสือขอความอนุเคราะห์ข้อมูลไป จากนั้นสถานทูตจะทำหนังสือมาถึงแขวงต่างๆ

แต่อย่างไรก็ตามเพื่อความชัดเจนในการประสานงาน คณะวิจัยต้องทำหนังสือถึงเจ้าแขวง หรือไม่ก็ หัวหน้าแผนการต่างประเทศของแขวงต่างๆ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ ความต้องการของคณะวิจัยให้ชัดเจน เนื่องจากบทเรียนจากคณะวิจัย กรณีการประสานงานที่แขวงคำม่วน ต้องเลื่อนออกไปเนื่องจากการประสานงานด้านเอกสารระหว่างสถานทูตกับแขวงมีการคลาดเคลื่อน คณะวิจัยต้องเลื่อนกำหนดการลงพื้นที่ไปศึกษาที่สະໜັງສະໂນເຂດກ່ອນ กรณีนี้แสดงให้เห็นว่า ลาวมีความชัดเจนในการประสานงาน กรณีไม่มีเอกสารอย่างเป็นทางการ ส่วนราชการในลาวจะไม่ให้เข้าพบ หรือให้ข้อมูลเด็ดขาด แม้ผู้ประสานงานจากไทย จะเป็นผู้ที่คุ้นเคย สนับสนุนกันกับระดับรองหัวหน้าแผนการต่างประเทศที่คำม่วน

ดังนั้นในขั้นตอนการศึกษาครั้งนี้ คณะวิจัยพบว่า การประสานงานระหว่างประเทศลาว ต้องให้ความสำคัญใน 3 ระดับ คือ

1. ระดับการประสานงานโดยการพูดคุยเบื้องต้น
2. หากทางการลาวยินดีที่จะให้เกิดความร่วมมือ จะติดต่อประสานงานกลับคืนมา เพื่อให้จัดทำเอกสารเป็นทางการ แจ้งไปที่สถานทูตไทย เพื่อให้สถานทูตไทยแจ้งมาที่แขวงต่างๆของลาวเพื่อขอความอนุเคราะห์ข้อมูล
3. เอกสารทางการประสานไปที่แขวงต่างๆ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ให้ชัดเจนในการทำงานต้องครอบคลุมวัตถุประสงค์ ต้องแจ้งจำนวนผู้ที่จะไปศึกษา รวมทั้งหากมีวัตถุประสงค์สำคัญ เช่น อุปกรณ์เพื่อการถ่ายทำสารคดี ต้องแจ้งว่ามีอะไรบ้าง

อย่างไรก็ตาม ในกระบวนการศึกษาครั้งนี้ คณะวิจัยพบประเด็นในการลงพื้นที่ เพื่อเก็บข้อมูลในลาวว่า ทักษะการวิจัยที่นักวิจัยต้องเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในลาวคือประเด็นหลักในการเก็บข้อมูล กล่าวคือ วิธีเจรจาระหว่างผู้นำคณะวิจัยกับเจ้าแขวง หรือหัวหน้าแผนกต่างๆ คือประเด็นหลักที่จะทำให้ความสัมพันธ์ในการศึกษาราบรื่น บทเรียนการดำเนินการวิจัยครั้งนี้พบว่า คำพูดในการศึกษา ควรจะเป็นคำพูดที่ให้เกียรติแก่ฝั่งลาว อย่างเช่น “การมาครั้งนี้ คณะวิจัยมาขอความอนุเคราะห์ข้อมูล แล้วแต่ท่านจะให้ แต่การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ ศึกษาแหล่งท่องเที่ยวในแขวงท่าน ที่ท่านต้องการจะประชาสัมพันธ์” หรือ “คณะเราเป็นคนทางนอก ทุกสิ่งทุกอย่างอยากให้ท่านนำเสนอ” ทักษะนี้เป็นสิ่งที่คณะวิจัยพบว่า ได้สร้างความสัมพันธ์อันดีเบื้องต้นในฐานะผู้มาขอข้อมูล โดยให้ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้เสนอว่าจะให้ข้อมูลอะไร

ขั้นตอนการศึกษาครั้งนี้คณะวิจัยได้ลงพื้นที่ประสานงานข้อมูลที่แขวงบอลิคำไซ โดยได้รับการต้อนรับจากท่านทรายแก้ว (ห้องการท่องเที่ยว) ท่านพูนัน (ห้องวัฒนธรรม) และท่านนางสายคำ(ห้องเกษตร) โดยคณะวิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ และพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูล เพื่อการศึกษาวิจัยครั้งนี้ โดยมีวัตถุประสงค์คือการขอข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ และขอให้ทางแขวงได้กำหนดแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถนำสู่การพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวร่วมกันได้ ซึ่งในการพูดคุยครั้งนี้ที่แขวงได้กำหนดแหล่งท่องเที่ยวให้คณะศึกษา คือ พื้นที่ท่องเที่ยว

1. ถ้ำมังกร
2. บ่อน้ำอุ่น

3. วัฒนธรรมม้ง และประเพณีชนวัว

ส่วนที่แขวงสะหวันนะเขต คณะวิจัยประสานท่านคำสิด (หัวหน้าห้องการวัฒนธรรม) และได้ศึกษาข้อมูลสำคัญของชนเผ่าไทของลาว อันมีพื้นที่เชื่อมโยงกับเมืองนครพนม เรณูนคร มุกดาหาร และสกลนคร การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สามารถเชื่อมโยงกับการจัดงาน ส่งเสริมการท่องเที่ยว 3 ประเทศไทย-ลาว-เวียดนาม โดยมีกิจกรรมลงนามความร่วมมือพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกันระหว่างจังหวัดมุกดาหาร-แขวงสะหวันนะเขต-จังหวัดกว๋างตรี เมื่อวันที่ 6 - 12 สิงหาคม 2556 ภายในงานได้มีการจัดแสดงวัฒนธรรมไทซึ่งเป็นวัฒนธรรมร่วมไทย-ลาวและเวียดนาม แขวงสะหวันนะเขตได้ให้ข้อมูลการท่องเที่ยวด้านชาติพันธุ์ และพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เกี่ยวกับพระธาตุพนม-พระธาตุอิงฮัง และเนื่องจากที่เมืองเซโปน เป็นพื้นที่ของการสร้างความสัมพันธ์ลาว-เวียดนาม แขวงสะหวันนะเขตได้สร้างพิพิธภัณฑ์ลาว-เวียดนาม ที่ได้ทำการเปิดใหม่ในเดือนธันวาคม 2555

การศึกษาในขั้นตอนนี้ คณะผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ศึกษาที่แขวงคำม่วน ซึ่งคณะวิจัยได้เข้าพบท่านขวา (รองหัวหน้าการต่างประเทศ) พบท่านหัวหน้าการท่องเที่ยว และเจ้าหน้าที่ฝ่ายการท่องเที่ยวของแขวง ซึ่งได้ให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวของคำม่วนที่สามารถนำสู่การเชื่อมโยงพื้นที่ท่องเที่ยวตามแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ คือ การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ เช่น ที่ถ้ำกองลอ ถ้ำพระ ถ้ำลอดเซบั้งไฟ (ยาวกว่า 11 กิโลเมตร) และที่แขวงคำม่วนมีสถานที่รำลึกการทำสงครามลาว-เวียดนาม-ฝรั่งเศส ซึ่งหากวิเคราะห์เรื่องเส้นทางท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ถือว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่เกิดขึ้นในพื้นที่แขวงคำม่วน

การศึกษาในเวียดนาม ระหว่างเดือนมีนาคม เมษายน และพฤษภาคม 2555 คณะวิจัย เดินทางศึกษาบริบทแหล่งท่องเที่ยวในประเทศเวียดนาม จำนวน 5 เมือง โดยมีกำหนดการ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์การศึกษาร่วมกับหน่วยงานที่รับผิดชอบเรื่องการท่องเที่ยวของเวียดนาม โดยเริ่มต้นศึกษาที่เมืองเหงาญ โดยได้เข้าพบเจ้าหน้าที่เมืองเหงาญ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ ศึกษาข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว ที่สามารถพัฒนาร่วมกันได้ และได้ศึกษาแหล่งท่องเที่ยวของเมือง จากนั้นเดินทางสู่เมืองฮาติง และเข้าพบเจ้าหน้าที่เมืองฮาติง เพื่อศึกษาแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทาง และเดินทางไปศึกษา เก็บข้อมูลที่เมืองกว๋างบิง และเมืองเมืองกว๋างตรี เพื่อศึกษาแหล่งท่องเที่ยวใหม่เช่นกัน จากนั้นคณะวิจัยเดินทางสู่เมืองเว้และเมืองดานัง การศึกษาที่เวียดนาม มีขั้นตอนสำคัญคือการประสานเอกสาร อย่างเป็นทางการไปที่หน่วยงานการท่องเที่ยวของเวียดนาม รวมทั้งต้องประสานทางโทรศัพท์เพิ่มเติม เพื่อความชัดเจนในการประสานงาน ซึ่งการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คณะวิจัยใช้กระบวนการกลุ่มในการเก็บข้อมูล โดยทางเวียดนามได้เชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาร่วมประชุม เพื่อให้ข้อมูลกับคณะวิจัย โดยคณะวิจัยจะมีล่ามแปล เพื่อการสื่อสารในการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาในเวียดนาม คณะวิจัยมุ่งชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาร่วม และขอข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเบื้องต้นจากหน่วยงาน ซึ่งหน่วยงานของเวียดนามจะมอบเอกสารประชาสัมพันธ์ เอกสารข้อมูลเส้นทางแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งข้อมูลสารคดีการท่องเที่ยวที่เวียดนามทำขึ้นในแต่ละเมือง จากนั้นคณะวิจัยใช้กระบวนการสัมภาษณ์ และซักถาม รวมทั้งการเชิญเจ้าหน้าที่ของเวียดนามร่วมเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่เวียดนามได้แนะนำ ซึ่งการศึกษาค้นคว้านี้ได้รับความร่วมมืออย่างจากเจ้าหน้าที่ของเวียดนาม

3.2 การศึกษาโครงการที่ 2

3.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัยมี 3 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มนักท่องเที่ยว ชุมชน ประชาชนทั่วไป ประกอบด้วย
 - จำนวนนักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไปจากแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสกลนคร นครพนม มุกดาหาร สปป.ลาว และเวียดนาม ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ โดยใช้การสุ่มตัวอย่างจากตารางแสดงจำนวนตัวอย่างสำเร็จรูปการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane จำแนกระดับความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าที่ระดับความเชื่อมั่นในการเลือกตัวอย่าง ประมาณ 95.5 % และใช้วิธีการแจกแบบสอบถามแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จำนวน 500 ราย
 - ตัวแทนชุมชน ที่อยู่ในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดสกลนคร นครพนม มุกดาหาร สปป.ลาว และเวียดนาม ชุมชนละ 1 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง
2. กลุ่มหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนที่ส่งเสริมและสนับสนุนในด้านการท่องเที่ยว ประกอบด้วย
 - ผู้อำนวยการท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการ หรือตัวแทน ในจังหวัด สกลนคร นครพนม มุกดาหาร สปป.ลาว และเวียดนาม ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 5 คน
 - เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวจากหน่วยงานต่าง ๆ จำนวนหน่วยงานละ 1 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง
 - ผู้ประกอบการธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในจังหวัดสกลนคร นครพนม มุกดาหาร สปป.ลาว และเวียดนาม ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จังหวัดละ 10 คน รวม 50 คน
3. กลุ่มนักวิชาการ และผู้มีความเชี่ยวชาญชำนาญด้านการท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรม
 - มัคคุเทศก์ในเส้นทางแหล่งท่องเที่ยว จังหวัดสกลนคร นครพนม มุกดาหาร สปป.ลาว และเวียดนาม ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จังหวัดละ 3 คน รวม 15 คน
 - นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ นักปฏิบัติการด้านการท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จังหวัดละ 3 คน รวม 15 คน

3.2.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษา วิเคราะห์จากเอกสาร (Documentary Analysis) ที่เกี่ยวข้องได้แก่ แนวคิด ทฤษฎี บทความ รายงานประจำปี ข้อมูลแผ่นพับ ข้อมูลจากเว็บไซต์การท่องเที่ยว และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรม เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิด รูปแบบ แหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมในการท่องเที่ยวที่โดดเด่น เส้นทางทางการท่องเที่ยว ขอบเขตพื้นที่ สภาพภูมิศาสตร์ อาชีพ วิถีชีวิตคนในชุมชน ที่มีการรวบรวมข้อมูลไว้แล้ว และผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตสภาพพื้นที่จริงตามเส้นทางทางการท่องเที่ยว R8 R9 และR12 เพื่อเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
2. การวิจัยภาคสนาม ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) และการสัมภาษณ์โดยแบ่งออกเป็น

2.1 การสำรวจพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว ทั้งนี้จะใช้วิธีการสัมภาษณ์อย่างคร่าว ๆ เพื่อให้มองเห็นภาพรวมและข้อมูลพื้นฐานในการทำความเข้าใจในรูปแบบต่าง ๆ ในกิจกรรมการท่องเที่ยว

2.2 การเก็บข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวโดยการสังเกตการณ์และพูดคุยกับนักท่องเที่ยว ชุมชน และบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ตลอดจนเข้าไปสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนและบริเวณใกล้เคียง หลังจากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม และการจัดตั้งคำถามในการเก็บข้อมูลขั้นตอนต่อไป ได้แก่

- การสร้างแบบสอบถามการรับรู้และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวตามเส้นทาง

R8 R9 และR 12

- การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับกลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยว
- การเก็บข้อมูลแบบประชุมกลุ่ม (Focus Group)

2.3 การเก็บข้อมูลโดยแบบสอบถาม เป็นการเก็บข้อมูลแบบกรอรายการ (Check lists) ซึ่งสร้างมาเพื่อให้ครอบคลุมความสัมพันธ์ด้านอุปสงค์และอุปทานในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวตลอดจนการรับรู้ ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อเส้นทาง และค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในการเดินทาง ซึ่งจะสุ่มตัวอย่างจากแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทาง R8 R9 และR 12 โดยทำการแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มผู้เป็นเจ้าของกิจการ ที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยว 2) กลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศที่เดินทางท่องเที่ยวตามเส้นทาง R8 R9 และR 12 3) หน่วยงานหลักและหน่วยงานสนับสนุนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐและเอกชน 4) ชุมชน ที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยว โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างทั้ง 5 กลุ่มเป็นจำนวนกลุ่มละ 100 ราย

2.4 การเก็บข้อมูลโดยวิธีสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-dept interview) หลังจากทำการเก็บข้อมูลเบื้องต้นและทำความเข้าใจกับกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยว ได้ทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับกลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว จัดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวให้ครอบคลุมเหมาะสมสัมพันธ์ทั้งด้านอุปสงค์และอุปทานตามเส้นทางท่องเที่ยว R8 R9 และR 12 โดยสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจำนวน 30 รายในแต่ละพื้นที่ที่ศึกษา

2.5 การเก็บข้อมูลแบบประชุมกลุ่ม (Focus group) จัดประชุมกลุ่มกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อทำความเข้าใจและสร้างการรับรู้ในเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมใหม่ ตามเส้นทาง R8 R9 และR 12 เพื่อผลักดันให้เกิดการมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยว ตลอดจนปัญหาและข้อเสนอแนะต่าง ๆ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

3.1 การวิเคราะห์ทางสถิติ

ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเพื่อหาการรับรู้และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.2 การวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์

เป็นส่วนหนึ่งของการวิเคราะห์เพื่อค้นหาต้นทุน (ค่าใช้จ่าย) ที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดมูลค่าแก่นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และชุมชน

3.3 การวิเคราะห์เนื้อหา

นำข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus group) สัมภาษณ์แบบเจาะลึก และข้อมูลในการสังเกตสภาพพื้นที่จริงตามเส้นทางการท่องเที่ยว R8 R9 และ R12 เพื่อเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอด้วยการพรรณนา

3.4 การสังเคราะห์ผลการวิจัย เพื่อเสนอแนะเชิงนโยบาย

นำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ในข้อ 3.1 3.2 และ 3.3 มาทำการสังเคราะห์ข้อมูลเชิงอุปนัย (Inductive Method)

3.2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบสอบถามนักท่องเที่ยว เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้ ความพึงพอใจ ต้นทุน (ค่าใช้จ่าย) เส้นทางการเดินทาง (ท่องเที่ยว) และพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ซึ่งแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจต่อเส้นทางการท่องเที่ยว

2. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ในการสัมภาษณ์หน่วยงานภาครัฐ ชุมชน ผู้ประกอบการการท่องเที่ยว มัคคุเทศก์ ที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับสถานการณ์การท่องเที่ยวตามเส้นทาง R8 R9 และ R 12 ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพและแนวโน้มในการพัฒนาให้เป็นที่ยุทธศาสตร์สำหรับนักท่องเที่ยว

บทที่ 4

ความทรงจำในพื้นที่อาณาบริเวณลุ่มน้ำโขงไทย-ลาว-เวียดนาม

ในบทนี้คณะวิจัยมุ่งนำเสนอเนื้อหา องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้ในบริเวณอนุภาคลุ่มน้ำโขงไทย-ลาว-เวียดนาม เพื่อเป็นบริบทเชื่อมโยงให้เห็นสถานภาพแหล่งท่องเที่ยว เรื่องราว ความทรงจำในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งในอาณาบริเวณลุ่มน้ำโขง ไทย-ลาว-เวียดนามนี้ มีการสร้างสะพานเชื่อมต่อกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและสามารถเดินทางต่อไปจนถึงประเทศเวียดนามได้ มีแม่น้ำโขงเป็นเส้นกั้นพรมแดน และเป็นพื้นที่ความหลากหลายของวัฒนธรรม ความเชื่อ ประเพณีศาสนาที่มีความสำคัญ มีความหมายเชื่อมโยงผู้คนลุ่มน้ำโขงทั้งฝั่ง ลาว-ไทย-เวียดนามรวมทั้งจีนบางส่วน เช่นสิบสองปันนา, ยูนนาน กรณีตัวอย่างสองจังหวัด เช่นที่จังหวัดมุกดาหารมีสะพานมิตรภาพ 2 เป็นสะพานเชื่อมจังหวัดมุกดาหาร-สะหวันนะเขตประเทศลาว เป็นส่วนหนึ่งของเส้นทางเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตกตะวันออก ซึ่งเริ่มจากพม่า ผ่านไทย-ลาวและสิ้นสุดที่เวียดนาม เป็นเส้นทางคมนาคมส่วนหนึ่งของการพัฒนาลุ่มแม่น้ำโขงของธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย ตัวสะพานมีความยาวทั้งหมด 1600 เมตร มีความกว้าง 12 เมตร และมีช่องจราจร 2 ช่อง เริ่มก่อสร้างตั้งแต่ 21 มีนาคม พ.ศ. 2547 และเปิดให้สาธารณะใช้เมื่อวันที่ 9 มกราคม พ.ศ. 2550 ส่วนที่นครพนมก็มีสะพานมิตรภาพ 3 เชื่อมจังหวัดนครพนม-คำม่วน เป็นสะพานที่เชื่อมต่อระหว่างประเทศไทย (นครพนม) กับประเทศลาว (คำม่วน) มีความยาวรวม 780 เมตร มีช่องลอดกว้าง 60 เมตร สูง 10 เมตร 2 ช่อง ความกว้างสะพาน 13 เมตร และมีการช่องจราจร 2 ช่อง

สะพานทั้งสองคือส่วนหนึ่งของกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนที่กำลังจะกลายเป็นพื้นที่เชื่อมต่อสำคัญระหว่างกลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงที่สังคมโลกรับรู้ถึงความหลากหลายทางชีวภาพ, ความหลากหลายของสปีชีส์แห่งชีวิตในลุ่มน้ำโขง เช่นวิถีวัฒนธรรมคนลุ่มน้ำ, วิถีวัฒนธรรมข้าว, วิถีวัฒนธรรมเส้นทางบุญ และอีกหลายเรื่องราวที่ได้เกิดขึ้นผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ต่างๆ ผ่านนโยบายการพัฒนาของประเทศที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสายน้ำโขงแห่งนี้ เช่น ไทย จีน เวียดนาม ลาว หรือแม้กระทั่งกัมพูชา นครพนม-มุกดาหารเป็นส่วนหนึ่งของประเทศไทย และเป็นส่วนหนึ่งของการเป็นอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ซึ่งมีแม่น้ำโขงเป็นแม่น้ำหลักที่มีความยาวกว่า 4,800 กิโลเมตร ดังนั้นเมื่อมีการนิยามคำว่า “ภูมิภาค” เข้าเป็นส่วนหนึ่งของแม่น้ำโขงซึ่งครอบคลุมพื้นที่ถึง 2.3 ล้านตารางกิโลเมตรและเป็นที่อยู่อาศัยของประชากรกว่า 240 ล้านคน มีแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลายทั้งลำน้ำ ป่าไม้ ทรัพยากรแร่ธาตุและพลังงาน ทรัพยากรเหล่านี้สามารถสร้างความสุข ความมั่งคั่งให้กับผู้คนหลายร้อยล้านในเขตลุ่มน้ำนี้ได้อย่างสมบูรณ์หากมีการนำมาใช้อย่างสมดุล อาณาบริเวณลุ่มน้ำโขงที่สัมพันธ์กันระหว่างไทย-ลาว-เวียดนามนี้ มีความสำคัญกับการพัฒนาของแต่ละประเทศเพื่อเตรียมพร้อมสู่การเปลี่ยนแปลงในการเข้าสู่การเป็นสมาคมอาเซียนในปี 2558 เพราะอนาคตที่จะถึงนี้การดำเนินชีวิตของผู้คนจะถูกพัฒนาควบคู่กับการสร้างระบบการค้าผ่านแดน ผ่านสะพานที่สร้างขึ้นตามโครงการพัฒนาเส้นทางเชื่อมโยงเศรษฐกิจ ตามแนวชายแดนตะวันออก - ตะวันตก หรือ East West Economic Corridor และซึ่งต่อไปในอนาคตบริเวณนี้ ก็จะเป็นศูนย์กลาง การกระจายสินค้านานาชาติ ที่จะกระจายสินค้าไปทางตอนเหนือของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และเป็นพื้นที่ขนส่งสินค้าออกสู่ทะเลทางด้านประเทศ

เวียดนาม เป็นการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ การค้า การลงทุนที่จะเกิดในอนาคตอันใกล้นี้ จะมีผลให้เกิด การเคลื่อนย้ายผู้คนมากมาย พื้นที่จากนครพนมข้ามสะพานมิตรภาพแห่งที่ 3 เข้าเมืองท่าแขก เมื่อถึงทางแยก แล้ว สามารถเลี้ยวซ้ายตามเส้นทางหมายเลข 13 ประมาณ 90 กิโลเมตร จะถึงทางแยกที่มีชื่อเรียกว่า “ทาง แบ่งหลักขาว” หากตรงไปตามหมายเลข 13 อีกจะเข้าเมืองบอลิคำไซ และสามารถเลยไปถึงนครหลวงเวียง จันทร์ แต่หากเลี้ยวขวาตรงแยกนั้นจะเป็นเส้นทางหมายเลข 8 ที่สามารถเดินทางไปยังเมืองวิงห์ เมืองฮานอย ของประเทศเวียดนามและเส้นทางหมายเลข 13 นี้ จากสะพานมิตรภาพ 3 ข้ามมาเมืองท่าแขกหากเลี้ยวขวาก็ จะสามารถพาเราไปจนถึงลาวใต้เมืองปากเซ แต่ต้องผ่านเมืองสะหวันนะเขต ซึ่งเป็นเมืองที่เชื่อมกับจังหวัด มุกดาหารของประเทศไทยผ่านสะพานมิตรภาพแห่งที่ 2 อนาคตบริเวณเหล่านี้ล้วนจะถูกพัฒนาขึ้นเพื่อรองรับ การเปิดเสรีทางการค้าผ่านแนวคิดการเป็นอาเซียน ความทรงจำอันดีระหว่างกัน คือส่วนหนึ่งของการ เปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะเกิดขึ้นในเวลาอันใกล้นี้ ดังนั้นผู้เขียนเห็นว่าการศึกษา ความทรงจำระหว่างไทย-ลาว- เวียดนาม ในฐานะ “ความทรงจำร่วม” ที่มีประวัติศาสตร์อันดี จะเป็นชุดความรู้อย่างหนึ่งที่จะทำให้ “ความรู้สึกเป็นภูมิภาค” มีความกระชับแน่นขึ้น

ในบทนี้เป็นการศึกษาภาคสนามเกี่ยวกับเรื่อง “ความทรงจำในพื้นที่ไทย-ลาว-เวียดนาม ตามลุ่มน้ำโขง กรณีสักการะจังหวัดอีสานตอนบน สกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร” โดยคณะวิจัยมุ่งใช้วิธีการศึกษาทั้งจาก เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง, บันทึกคำสัมภาษณ์ การสังเกตและการเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของเหตุการณ์ เน้น “เรื่องเล่า” (narratives) และ “ความทรงจำ” (memories) ที่เกิดจากการสนทนาเป็นข้อมูล นำสู่การ วิเคราะห์

4.1 แม่น้ำโขง

เรื่องราวเกี่ยวกับแม่น้ำโขง ล้วนแสดงให้เห็นว่าแม่น้ำโขงเป็นแม่น้ำสำคัญ 1 ใน 10 ของโลก ไหลผ่าน หลายประเทศจึงเป็น “แม่น้ำนานาชาติ” มีต้นกำเนิดจากทิวเขาถังฮาลา(Tanghla) ในเขตที่ราบสูงระหว่าง ภูเขาทิเบต ที่ทอดทิวเขาจากเทือกเขาหิมาลัยไปทางตะวันออกเฉียงเหนือบริเวณต้นแม่น้ำคือเขตที่สูงดซานา กลังมั่ง (Dza Hag Lung Mung) ไหลไปทางตะวันออกแล้ววกลงใต้ผ่านดินแดนหลายรัฐมีชื่อเรียกแตกต่างกัน ตามท้องถิ่นที่ผ่าน เช่น ดินแดนทิเบตเรียก แม่น้ำลกของหรือดเซชู(Dze chu) หมายถึง สายน้ำแห่งศิลา มณฑลยูนานชาวจีนเรียก ลานท์ซาง ชนเผ่าไทยเรียกแม่น้ำคาย แต่ชาวเชียงรุ่งเรียก แม่น้ำเกาลุง ต่อจากนั้นจนลงสู่ ทะเลจีนใต้เรียก แม่น้ำของหรือแม่น้ำโขง โดยเฉพาะชนเผ่าไทย-ลาวนิยมเรียกแม่น้ำของมาก่อนฝั่งไทยและ เรือลงไปเรียกแม่น้ำโขง

ช่วงที่ผ่านมาทางภาคอีสาน เรื่องราวของแม่น้ำโขงถูกทำให้รับรู้ว่ามีจุดเริ่มต้นที่ภูโคกจั่วปากแม่น้ำ เเทียง อำเภอยางชุมน้อย “ที่เชียงคาน แม่น้ำโขงคือเส้นหนึ่งเพื่อการท่องเที่ยว” แม่น้ำโขงจะไหลไปสู่ทิศ ตะวันออกเฉียงเหนือ ผ่านหินปูนราชบุรี หินแกรนิต หินชุดแก่งกระจาน หินชุดกาญจนบุรี หินภูเขาไฟไรโอไรท์ แอนดีไซต์ หินกรวดภูเขาไฟ หินทัพพี และหินชุดโคราช ผ่านอำเภอยางชุมน้อย อำเภอปากชม จังหวัดเลย และ อำเภอสว่างค้อ จังหวัดหนองคาย แม่น้ำโขงช่วงนี้ถือว่าอันตราย ใช้ประโยชน์ในการคมนาคมลำบากที่สุดเพราะ ไหลผ่านหินชุดต่างๆ เป็นเกาะแก่ง โขดหิน ตลอดร่องน้ำยาวตั้งแต่แก่งคุดคู้ อำเภอเชียงคาน แก่งจันทร์ แก่งพราน ถึงอำเภอปากชมและอำเภอสว่างค้อ ตลอดความยาว 100 กิโลเมตรในฤดูแล้งร่องน้ำจะเต็มไปด้วยโขดหินที่มี

เหลียม แหลมคม วางระเกะระกะทั่วท้องน้ำ บางช่วงเกิดสันดอนเกาะกลางโชดหิน ระดับผิวน้ำน้ำจะไม่เต็ม ร่องน้ำ แยกออกหลายสายตามร่องหินจึงมองดูคล้ายแม่น้ำหินที่น้ำไหลอยู่เบื้องล่าง

แม่น้ำโขงช่วงหน้าแล้งง่ายในการข้ามแม่น้ำด้วยการเดินเท้า สันดอนกลางร่องน้ำหลายแห่งเป็นของลาวแต่ฝั่งไทยติดกับพื้นแผ่นดินไทย เพราะการตั้งถิ่นฐานของร่องน้ำ ทศนิยมภาพแม่น้ำโขงช่วงนี้สวยงามยิ่งนัก ขนาบด้วยทิวเขาตลอดทั้งสองฝั่ง ภาพของวิถีชีวิตผู้คนสองฝั่งแสดงให้เห็นถึงความผูกพัน ระหว่างผู้คนตามลุ่มน้ำโขง “ทุกเรื่องราวล้วนผูกเอาแม่น้ำโขงคือส่วนหนึ่งของ การดำเนินชีวิต” แม่น้ำโขงอีกความหมายจึงหมายถึงเรื่องราวของความทรงจำที่มีชีวิต

ดังเช่น เรื่องราว “แม่น้ำเริ่มมีผิวน้ำน้ำกว้างออกในเขตอำเภอสังขุม แต่ก็ยังแคบเพราะการบีบตัวของทิวเขา ถัดจากบ้านผาตั้งใกล้จุดก่อสร้างเขื่อนผามองลงไป ผิวน้ำพื้นผิ্বর่องน้ำเริ่มกว้างมากขึ้น โดยเฉพาะถัดจากวังปลาบึก วัดหินหมากเป้งที่มีฐานริมฝั่งเป็นหินหน่วยภูพานและหินหน่วยเสาหัว เกิดหน้าผาชะโงกหินริมฝั่งทั้งสองไทย-ลาว ร่องน้ำจึงมีกว้างขึ้น ต่อจากนั้นเป็นหินหน่วยโคกกรวด และหินหน่วยมหาสารคาม แม่น้ำเริ่มกว้างออกมากปริมาณน้ำกว้างเต็มตลอดร่องน้ำ โชดหินแก่งน้ำไหลจะไม่ปรากฏแต่มีสันทรายริมฝั่งด้านลาดโค้งนูนยาวกว่ากิโลเมตร บางแห่งยาว 2-3 กิโลเมตร และปรากฏเกาะหรือสันดอนกลางน้ำ กระจายอยู่เป็นระยะตั้งแต่อำเภอศรีเชียงใหม่ตรงข้ามกับเวียงจันทน์ลงไป ร่องน้ำจะไหลสู่ทิศตะวันออกเฉียงใต้วกเข้าสู่เขตไทยบริเวณบ้านปากน้ำโง อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย แล้วแม่น้ำจะวกไปแนวตะวันออกเฉียงเหนือผ่านอำเภอเมืองหนองคาย อำเภอโพนพิสัย ปากน้ำสวย ปากห้วยหลวง สู่เขตอำเภอปากคาด อำเภอบึงกาฬ จังหวัดหนองคาย แม่น้ำไหลไปปะทะแนวสันเขาสาญฆ์ฝั่งลาว จึงไหลวกลงใต้ตามแนวรอยเลื่อนและแนวต่อเนื่องระหว่างโครงสร้างหิน ผ่านอำเภอบึงโขงหลง จังหวัดหนองคาย อำเภอบึงแพง ปากแม่น้ำศรีสงคราม อำเภอท่าอุเทน อำเภอเมืองนครพนม อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม เข้าสู่เขตอำเภอหว้านใหญ่ อำเภอเมืองมุกดาหารและอำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร ผ่านอำเภอชานุมาน ช่วงระยะนี้แม่น้ำโขงเป็นสายคดโค้งโง่งง ทิวเขาภูพานที่มีชั้นหินทั้งสองฝั่งและในฤดูแล้งสันทรายริมฝั่งทั้งสองด้านประกอบกับลักษณะสันดอนฐานหินแข็งทำให้ร่องน้ำแคบลง แม่น้ำไหล ผ่านอำเภอเขมราฐ อำเภอโพธิ์ไทร อำเภอศรีเมืองใหม่ และอำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี ร่องน้ำไหลตัดกัดเซาะผ่านเขตโง่งงตัวทิวเขาภูพาน เกิดหน้าผาของภูเขากลดสีของลาวที่ต่อจากทิวเขาภูพานและทิวเขาภูพานและทิวเขาพนมดงรัก รวมความยาวของแม่น้ำโขงที่ผ่านภาคอีสานประมาณ 850 กิโลเมตร จากความยาวทั้งสิ้น 4,950 กิโลเมตร ไหลผ่าน 6 ประเทศ คือ จีน พม่า ลาว ไทย กัมพูชา และเวียดนาม

ลักษณะสัณฐานของแม่น้ำโขงส่วนใหญ่เป็นแม่น้ำคดเคี้ยวสายเดียว(Meandering streams) มีบางช่วง เช่น บริเวณหลี่ผี แขวงสีทันดอน ที่ลักษณะแบบแม่น้ำเกลียวเชือก(Braided streams) เกือบตลอดสายน้ำไหลผ่านยอดเทือกเขาทิวเขาภูเขาและที่ราบสูง จึงมีลักษณะฝั่งตลิ่งสูงชันมาก ฝั่งลึกกว่า 10 เมตร บางแห่งเกิดเซาะเป็นโกรกธาร ลักษณะดังกล่าวยังปรากฏให้เห็นตลอดร่องน้ำที่ผ่านภาคอีสานน้ำสาขาด้านฝั่งลาวที่พบในระยะนี้ ได้แก่ แม่น้ำจิม ไหลตกฝั่งตรงข้ามตอนเหนือ อำเภอโพนพิสัย แม่น้ำเจียบ แม่น้ำซัน ไหลลงใกล้เมืองปากซันตรงข้ามอำเภอบึงกาฬ แม่น้ำกระดังงาตรงข้ามภูวหลังถ้ำพระ, แม่น้ำเซบั้งไฟตรงข้ามอำเภอธาตุพนม และแม่น้ำเซบั้งเหียนตรงข้ามอำเภอเขมราฐ ความกว้างของลำน้ำอยู่ในช่วงระหว่าง 800-1,200 เมตร และกว้างสูงสุดในฤดูฝนถึง 2,350 เมตรที่อำเภอชานุมาน จังหวัดอุบลราชธานี ในฤดูแล้งแคบที่สุด 75 เมตร

แม่น้ำโขงนับว่ามีความสำคัญต่อประชากรภาคอีสานมากทั้งทางตรงและทางอ้อม เพราะมีความยาวเฉพาะที่ไหลผ่านภาคอีสานก็ยาวกว่าแม่น้ำทุกสายที่ไหลผ่านภายในภาค ขณะเดียวกันปริมาณน้ำไหลบ่ามีผลกระทบต่อปริมาณการไหลบ่าของแม่น้ำ-ลำน้ำต่างๆ ในภาคนี้ ซึ่งมีผลต่อผลผลิตเกษตรกรรมของภูมิภาค แม่น้ำโขงมีเสน่ห์อยู่ในตัวเอง เพราะนอกจากจะเป็นสายน้ำนานาชาติแล้ว ช่วงที่ผ่านภาคอีสานก่อให้เกิดเกาะ

แก่ง หาด ที่สวยงาม มากมาย เช่น แก่งคุดคู้ แก่งจันทน์ แก่งพราน แก่งอาสง แก่งปากมูล หาดคัมภีร์ หาดจอมมณี หาดโพธิ์สั้ย หาดบึงกาฬ หาดบ้านแพง หาดนครพนม หาดมุกดาหาร นอกจากนี้ยังมีน้ำตกจากลำน้ำสาขาที่ไหลลงสู่แม่น้ำโขงไหลเป็นน้ำตกทั้งใกล้ริมฝั่งแม่น้ำโขงและอยู่ในแนวทิศทางการท่องเที่ยวเดียวกันได้อีกหลายแห่ง เช่น น้ำตกตาด หมอกหรือธารทิพย์ น้ำตกธารทอง จังหวัดหนองคาย จนกระทั่งถึงน้ำตกภู น้ำตกเหวสินชัย ที่จังหวัดอุบลราชธานี ตามแนวเลาะเลียบริมฝั่งแม่น้ำโขง ยังพบภาพเขียนสีก่อนประวัติศาสตร์พบ ภูมิประเทศที่แปลกตาที่เรียกว่าสามพันโบกอีกด้วย

แม่น้ำโขงคือจุดกำเนิดทั้งด้านการเมืองการปกครอง ความเชื่อ วัฒนธรรม ประเพณี ในเขตพื้นที่สกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร ซึ่งจะพบว่ามี การสร้างสรรค์เรื่องราวผ่านประวัติศาสตร์ ความทรงจำท้องถิ่นตนเองไว้มากมาย ดังเช่น เรื่องราวการต่อสู้เส้นทางสายสันติภาพ เจ้าสุภานุวงศ์,โฮจิมิน,เสรีไทย หรือเรื่องราวลัทธิความเชื่อศาสนาพุทธ-คริสต์ เรื่องราวชนเผ่าชาติพันธุ์ การอพยพ ย้ายถิ่นฐาน ซึ่งหากมองในสายตาของการ “เชื่อมสัมพันธ์” จะพบว่า “แม่น้ำโขงก็คือจุดเชื่อมโยงเรื่องราวความสัมพันธ์อันดีในอนุภาคลุ่มน้ำโขง” ซึ่งผู้คนในสกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร-ลาว-เวียดนาม ล้วนเกี่ยวข้องกับเรื่องราวต่างๆ สัมพันธ์กับแม่น้ำทั้งวิถีความเชื่อวิถีวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น

4.2 สังคม วัฒนธรรมของคนลุ่มน้ำโขง สกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร

ทั้ง 3 จังหวัดในปัจจุบัน มีความเชื่อมโยงกันผ่านการเป็นสังคม วัฒนธรรมของคนลุ่มน้ำโขง ที่มีความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรม ประเพณี ในพื้นที่จึงพบความสัมพันธ์ของผู้คนตระกูล “ไท” เช่น ไทญ้อ ผู้ไท ไทโส้ ไทแสก ไทโซ่ กะเลิง ชาวยุรุม รวมทั้งกลุ่มชาติพันธุ์ที่ถือว่ามีความสำคัญกับการสร้างความหลากหลายของสังคมวัฒนธรรมใน 3 จังหวัดนี้ ได้แก่ ลาว เวียดนาม จีน เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีอาณาบริเวณเดียวกันพื้นที่ของทั้ง 3 จังหวัดจึงมีประวัติศาสตร์ที่เชื่อมโยงกันซึ่งมองในมิติของชาติพันธุ์สัมพันธ์ ,การเมืองการปกครอง จะพบว่าอาณาบริเวณของ 3 จังหวัดนี้ มีประวัติศาสตร์ร่วมกันมาอย่างยาวนาน เนื่องจากดินแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (รวมทั้งบริเวณฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขง ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว) เดิมเรียกว่าอาณาจักรโคตรบูรณ ซึ่งเป็นอาณาจักรของขอมสมัยเรืองอำนาจในดินแดนแถบนี้

ประวัติศาสตร์ของทั้ง 3 จังหวัดล้วนกล่าวถึง ชาวขอมได้ตั้งเมืองศรีโคตรบูรณเป็นราชธานี หลักฐานทางประวัติศาสตร์ของอาณาจักรโคตรบูรณ เช่นพระธาตุพนมและพระธาตุอื่นๆ ยังปรากฏให้เห็น ในดินแดนที่เป็นอาณาจักรโคตรบูรณดังกล่าวก็กล่าวถึง “เมืองหนองหานหลวง” ซึ่งตำนานก็กล่าวว่าเป็นเมืองหนึ่งของอาณาจักรนี้เช่นกัน ตำนานเรื่องเล่าของหนองหานและจังหวัดสกลนครในสมัยของขอมเรืองอำนาจดังกล่าวจึงยังปรากฏให้เห็นผ่านโบราณสถานหลายแห่งที่ยังคงอยู่ เช่น พระธาตุนารายณ์เจงเวงหรือพระธาตุนารายณ์เจงเวง พระธาตุภูเพ็ก พระธาตุคุดุม และสะพานขอม เป็นต้น ประกอบกับตำนานอุรังคินทานได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า ในสมัยพุทธกาลกรุงอินทรีปตมีอำนาจครอบคลุมดินแดนแถบนี้ และมีเมืองหนองหานหลวงขึ้นกับกรุงอินทรีปต เมืองหนองหานหลวงเป็นเมืองเอกที่เป็นศูนย์กลางอำนาจปกครองของขอม หลังจากขอมเสื่อมอำนาจและหมดอิทธิพลจากดินแดนแถบนี้แล้ว ก็ไม่ปรากฏหลักฐานอะไรหลงเหลืออีกเลย นักวิชาการประวัติศาสตร์เข้าใจว่าอำนาจของกรุงศรีอยุธยาอาจแผ่ไปไม่ถึงดินแดนแถบนี้ สังเกตได้จากศิลปและวัฒนธรรมของอยุธยาไม่ปรากฏให้เห็นเลย มีปรากฏให้เห็นเฉพาะอิทธิพลของขอม และอาณาจักรลานช้างเท่านั้น

ในหนังสือประวัติศาสตร์อีสาน กล่าวว่า ภายหลังรัชกาลของพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ไปแล้ว อิทธิพลของวัฒนธรรมขอมก็ค่อยๆ เสื่อมลงในภาคอีสานไม่ค่อยปรากฏการสร้างปราสาทหินขึ้นมาแต่อย่างใด เมื่อตอนต้นพุทธศตวรรษที่ 19 ก็สลายตัว อันเนื่องมาจากการแพร่หลายของพุทธศาสนา ลัทธิลังกาวงศ์บรรดาปราสาทหินและศาสนสถานแต่เดิมหลายแห่งถูกเปลี่ยนให้เป็นวัดหรือพุทธสถานแทน ดินแดนในอาณาบริเวณ

นี้ในสมัยอยุธยาตอนปลาย ต่อเนื่องกับสมัยกรุงธนบุรีได้รับอิทธิพลของอาณาจักรล้านช้างอีกประการหนึ่ง คือ ในสมัยนั้นชาวญไทและชาวโซ่ ได้อพยพเคลื่อนย้ายมาจากฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง การอพยพดังกล่าวเกิดขึ้นหลายรุ่น จึงทำให้ชาวญไทและชาวโซ่อยู่กระจัดกระจายบริเวณพื้นที่ในจังหวัดนครพนมและจังหวัดสกลนคร และต่อมาก็ได้เจริญรุ่งเรืองกลายเป็น เมืองพรรณานิคม และเมืองกุสุมาลย์ ซึ่งในปัจจุบันอำเภอพรรณานิคมจะปรากฏ ชาว ญไทอยู่อาศัยเป็นจำนวนมาก ในขณะที่อำเภอกุสุมาลย์ในปัจจุบันก็มีชาวโซ่อาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก เช่นเดียวกัน (ประวัติจังหวัดสกลนคร. จินดาสาสน์. กรุงเทพฯ 2528)

สกลนคร-นครพนม ต่างก็แสดงประวัติศาสตร์ตัวตน สัมพันธ์กับการเป็นเมืองเก่าแก่ตั้งแต่โบราณ สมัยอาณาจักรโคตรบูร รวมทั้งสาระสำคัญเรื่องการโยกย้ายแผ่นดิน ต่างก็ให้ภาพประวัติศาสตร์ของการอพยพข้ามแม่น้ำโขง ดังที่ประวัติเมืองนครพนมกล่าวไว้ว่า แรกทีเดียวเมืองนครพนมตั้งอยู่ฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขง แล้วต่อมาจึงได้ย้ายมาสู่แผ่นดินฝั่งขวา ตำนานพื้นเมืองเล่าความเป็นมาของเมืองนี้กันหลายทาง ที่ปรากฏอยู่ในพงศาวดารเขมรก็มี พงศาวดารเหนือก็มีเมืองนครพนมมีเรื่องเล่ากันว่า “มีบุตรเขยของเจ้าเมืองศรีสัตนาคนหุตคนหนึ่งชื่อ โคตะ ได้มาสร้างเมืองขึ้นเมืองหนึ่งที่ปากห้วยหินบูรณ์ ฝั่งซ้ายของลำน้ำโขง อันอยู่ตรงกันข้ามกับอำเภอท่าอุเทน ของจังหวัดนครพนมในปัจจุบัน เมื่อสร้างเมืองเสร็จแล้ว ได้ขนานนามเมืองนี้ว่า เมืองศรีโคตรบูรบุรี ขึ้นต่อกรุงศรีสัตนาคนหุต หรือเมืองเวียงจันทน์นั่นเอง ต่อมาเมืองศรีโคตรบูรบุรีได้ย้ายมาตั้งตรงห้วยศรีมั่ง อันอยู่ใต้เมืองท่าแขกประเทศลาวเยื้องกับตัวเมืองนครพนมในปัจจุบันนี้ ตามประวัติเล่าว่าเมืองที่สร้างขึ้นใหม่ที่ห้วยศรีมั่งแห่งนี้ เปลี่ยนชื่อเป็นเมืองมรุกขนคร อันมีความหมายถึงเมืองแห่งขุนเขา และยังอยู่กับเมืองเวียงจันทน์เรื่อยมา”

จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. 2321 เมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกทรงดำรงพระยศ สมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก ทรงกรีธาทัพมาตีเมืองเวียงจันทน์ได้ จนกระทั่งแผ่นดินล้านช้างตกเป็นประเทศราชของไทย ผืนแผ่นดินฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงโดยตลอดก็อยู่ในความปกครองของไทย จึงนับได้ว่ามรุกขนครคือเมืองต้นกำเนิดของนครพนม และได้อยู่ในความปกครองของไทยแต่นั้นเป็นต้นมา (สารคดีท่องเที่ยวเพื่อสนับสนุนการเดินทางและการท่องเที่ยว. www.thaiesan.net/นครพนม/27-ประวัติจังหวัดนครพนม.html. สืบค้นเมื่อ 2 กันยายน 2555)

ประวัติศาสตร์ของเมืองมุกดาหาร กลับมีการเขียนที่แตกต่างจากทั้ง 2 จังหวัด เพราะเน้นเรื่องเล่าตำนานของผู้ปกครอง เจ้าเมือง แต่อย่างไรก็ตามก็ยังคงมีเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับการตั้งเมืองที่เกี่ยวข้องกัน ดังเช่นเรื่องประวัติศาสตร์เมืองมุกดาหาร กล่าวถึง การปรับปรุงการปกครองในมณฑลอุดรเป็นจังหวัดและอำเภอใน พ.ศ. 2450 เมืองมุกดาหารถูกยุบลงเป็นอำเภอมุกดาหาร เมืองหนองสูงย้ายไปตั้งอยู่ที่บ้านนาแก เมืองพลาการภูมิยุบลงเป็นตำบลบ้านหว้าน เมืองเรณูนครยุบลงเป็นตำบลเรณูนคร ตั้งอำเภอธาตุพนมขึ้นแทนขึ้นจังหวัดนครพนม พ.ศ. 2525 ได้มีพระราชบัญญัติจัดตั้งจังหวัดมุกดาหาร พ.ศ. 2525 ยกฐานะอำเภอมุกดาหารขึ้นเป็นจังหวัด ตั้งแต่วันที่ 27 กันยายน 2525 โดยให้แยกอำเภอมุกดาหาร อำเภอคำชะอี อำเภอดอนตาล อำเภอนิคมน้ำอ้อม กิ่งอำเภอดงหลวง และกิ่งอำเภอหว้านใหญ่ ออกจากการปกครองของจังหวัดนครพนม รวมตั้งขึ้นเป็นจังหวัดมุกดาหาร (<http://www.hellomukdahan.com/thailand-mukdahan-history-01.php> สืบค้นเมื่อ 14 กันยายน 2555)

การศึกษาประวัติศาสตร์โดยสังเขปนี้ ทำให้เห็นภูมิทัศน์ประวัติศาสตร์ของอาณาบริเวณใน 3 จังหวัดนี้ว่ามีความสัมพันธ์กันผ่านการสร้างบ้านแปงเมืองในยุคต่างๆ ต่อจากยุคตำนาน ต่อช่วงยุคอาณานิคมฝรั่งเศส ประวัติศาสตร์ของทั้ง 3 จังหวัดก็มีการกล่าวถึงการใช้อำนาจของประเทศมหาอำนาจเพื่อเข้ามาครอบครองอาณาบริเวณลุ่มน้ำโขงนี้ จากอดีตจนถึงปัจจุบันการเป็นกลุ่มเครือข่ายทางวัฒนธรรมยังปรากฏให้เห็นผ่านการจัดความสัมพันธ์แบบใหม่ เช่น ความสัมพันธ์แบบกลุ่มจังหวัดอีสานตอนบน ซึ่งก็ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของ

พัฒนาการที่เกิดจากความสัมพันธ์ที่มีมาตั้งแต่ประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะในสังคมยุคสมัยใหม่กับการเกิดขึ้นของการเป็น “อนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง” ซึ่งหมายถึงว่าทั้ง 3 จังหวัดนี้คือส่วนหนึ่งของการเกิดขึ้นมาของพื้นที่ใหม่ทั้งด้านประวัติศาสตร์ การเมือง เศรษฐกิจ สังคมที่กำลังเกิดขึ้นท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง

อย่างไรก็ตาม สถานภาพของทั้ง 3 จังหวัดในปัจจุบันคงต้องยอมรับการผนวกรวมเป็นหนึ่ง ซึ่งหมายถึงทุกอย่างล้วนสัมพันธ์กัน และมีผลกระทบต่อกัน ดังนั้นหาก ภูมิภาคเป็นอย่างไร แนวโน้มของทั้ง 3 จังหวัดก็ต้องมีการเคลื่อนที่ไปตามกระแสนั้นๆ ในมุมมองของการนำพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ ตำนาน เรื่องเล่า มาผนวก รวม ไทย-ลาว-เวียดนาม ก็จะทำให้พบความสัมพันธ์ของเรื่องเล่าตำนาน เหล่านี้ปรากฏให้เห็นอยู่ทั่วไป เพียงแต่จะยกระดับให้เกิดความสำคัญและนำไปสู่การกำหนดเป็น “เรื่องราวแห่งความสัมพันธ์อันดีที่เชื่อมโยงสู่การเป็นภูมิภาค ไทย-ลาว-เวียดนาม” ได้อย่างไร

4.3 ความทรงจำร่วมในประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ วัฒนธรรม ไทย-ลาว-เวียดนาม

สกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร มีบริบทดั้งเดิมเป็นตำนานร่วมกัน แต่มีความหลากหลายของความทรงจำ เรื่องเล่า ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมมากมายที่เชื่อมโยงกันไปถึง ลาว-เวียดนาม เช่น ความหลากหลายของวัฒนธรรม ชาติพันธุ์ ความเชื่อ ศาสนา ดังจะพบเนื้อหาที่ผ่านสถานที่ต่างๆ เช่น หมู่บ้านวัฒนธรรมไทย-ลาว-เวียดนาม, การแสดงวัฒนธรรมชนเผ่าที่มีทั้งในประเทศไทย-ลาว-เวียดนาม, การแสดงวัฒนธรรม งานประเพณีประจำปี นอกจากนั้นจะพบว่าในพื้นที่จะมีบริบทความทรงจำตามลำน้ำโขง โขดหิน ภูผาต่างๆ รวมทั้งเรื่องราวประวัติศาสตร์การต่อสู้ทางแนวคิดการเมืองการปกครอง อย่างไรก็ตามผู้เขียนเห็นว่ายังคงมีความทรงจำทางอันดีระหว่างไทย-ลาว-เวียดนาม ซึ่งในบทนี้มี 4 เรื่องราวที่น่าสนใจดังนี้

4.3.1 ความทรงจำในเจ้าสุภานุวงศ์-โฮจิมินห์-เตียง ศิริจันทร์

□ เนื่องจากพื้นที่ทั้ง 3 จังหวัดเป็นพื้นที่ของเส้นทางการกู่ชาติ เส้นทางการต่อสู้ของประชาชน ยุคอาณานิคมที่ถูกฝรั่งเศส อังกฤษครอบครอง และเกิดเรื่องราวการต่อสู้ เช่น กลุ่มเสรีไทย, กลุ่มเวียดเกียว, กลุ่มแนวลาวสร้างชาติ ดังเช่น กรณีประวัติศาสตร์โฮจิมินห์-เจ้าสุภานุวงศ์และนายเตียง ศิริจันทร์ ที่ผ่านมาริบทความสัมพันธ์อันดียังมีการนำเสนอประเด็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของกลุ่มคนที่กลายเป็นวีรบุรุษของแต่ละประเทศ เช่น เจ้าสุภานุวงศ์,โฮจิมินห์ หรือแม้กระทั่งนายเตียง ศิริจันทร์ ยังคงมีน้อยมาก เช่น ที่จังหวัดสกลนคร มีเรื่องราวเกี่ยวกับกำแหงไท่ มือนุสาวรีย์ของท่านเตียง ศิริจันทร์ รวมทั้งในตัวเมืองสกลนคร ก็พบว่ามีการค้นพบ ศิริจันทร์ ที่มีบ้านเรือน สร้างด้วยไม้สวญาม มีโรงเรียนแดงที่มีเรื่องเล่าว่าท่านโฮจิมินห์มาร่วมเป็นผู้สร้าง แม้กระทั่งเรื่องราวในหนองหาร ก็มีเรื่องเล่าว่า “ท่านโฮจิมินห์” มาจับปลาที่หนองหาร นอกจากนั้นยังมีตลาดที่แสดงให้เห็นถึงความหลากหลายของวัฒนธรรมชาวเวียดนาม โดยเฉพาะเป็นตลาดที่พ่อค้า แม่ค้าส่วนใหญ่เป็นชาวเวียดนาม ส่วนที่จังหวัดนครพนม การศึกษาพบว่ามีการเล่าเรื่องที่โดดเด่นคือ เป็นพื้นที่ของชาวเวียดนามที่อพยพเข้ามาอยู่ในเมืองไทย มีประวัติศาสตร์หมู่บ้านนาจอกที่มีเรื่องเล่าว่า คือบ้านพักของท่านโฮจิมินห์มีเรื่องราวของการต่อสู้ระหว่างประชาชนชาวลาวกับฝรั่งเศสโดยการนำของท่านเจ้าสุภานุวงศ์ ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องราวการต่อสู้ที่หากมองผ่านแนวคิดความทรงจำร่วมเชิงสร้างสรรค์ จะพบว่า เมืองท่าแขก ไม่ได้มีความหมายเพียงเป็นเมืองที่มีสะพานมิตรภาพไทย-ลาวแห่งที่ 3 แต่เป็นเมืองที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์การต่อสู้ร่วมไทย-ลาว-เวียดนามในยุคอาณานิคมด้วย เรื่องราวและความทรงจำร่วมนี้สามารถแยกเป็นแต่ละเรื่องดังนี้

□ 1) อัตลักษณ์ของชาวเวียดนามที่บ้านนาจอก

□ จุฬร ดอนโสเม(2555)เขียนหนังสือเรื่องการสร้างอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของคนไทยเชื้อสายเวียดนามบ้านนาจอก ให้รายละเอียดของชาวไทยเชื้อสายเวียดนามว่า บ้านนาจอกเป็นหมู่บ้านชนบทตั้งอยู่บนฝั่งขวาของแม่น้ำโขงภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทยอยู่ห่างจากตัวเทศบาลเมืองนครพนมเพียง 3 กิโลเมตร ทิศเหนือติดกับหมู่บ้านภูเขาทอง ตำบลหนองญาติ ทิศตะวันออกติดกับหมู่บ้านหนองบัว ตำบลหนองญาติ ทิศตะวันตกติดกับหมู่บ้านดอนโหม่ง ตำบลหนองญาติ และติดใต้ติดกับบึงหนองญาติ และที่ว่าการอำเภอเมืองนครพนม การที่หมู่บ้านที่ตั้งอยู่ริมฝั่งโขงของจังหวัดนครพนม ซึ่งอยู่ตรงข้ามกับเมืองท่าแขกติดกับภาคกลางของประเทศเวียดนาม เมื่อดูตามระยะทางแล้วพบว่าผู้คนที่ย้ายอยู่บริเวณดังกล่าวของทั้งสามประเทศต่างเดินทางไปมาเพื่อติดต่อค้าขาย หรือแม้แต่การอพยพเพื่อการตั้งถิ่นฐานอยู่อาศัย เนื่องจากระยะทางที่ไม่ไกลกันและความสัมพันธ์ของผู้คนที่มีความคุ้นเคยกันเมื่อครั้งอดีต ทางเข้าสู่หมู่บ้านหลักๆ ได้แก่ จากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 22 (สกลนคร – นครพนม) เข้าได้ 2 เส้นทาง คือ ด้านตรงข้ามกับวิทยาลัยเทคนิคนครพนม และเส้นทางจากหมู่บ้านภูเขาทอง เส้นทางที่มาจากบ้านหนองบัวและเส้นทางที่มาจากที่ว่าการอำเภอเมืองนครพนมปัจจุบัน (ที่ตั้งใหม่) ซึ่งติดกับริมหนองญาติ นอกนั้นยังมีเส้นทางย่อยๆ ระหว่างหมู่บ้าน คือเส้นทางจากบ้านดอนโหม่งที่ไปมาหาสู่กันได้ และบางช่วงพบว่า เป็นถนนลูกรังอยู่ด้วย

สภาพบ้านเรือนของคนไทยเชื้อสายเวียดนามบ้านนาจอกปลูกสร้างอย่างถาวร ส่วนใหญ่ที่พบเป็นเรือนยกพื้นใต้ถุนสูง ข้างล่างปล่อยโล่งไว้สำหรับปลูกเป็ดและที่นึ่งผักผอนต้มน้ำชา นิยมใช้หลังคาสังกะสี ชั้นบนของตัวบ้านมักจะมีห้องเพียง 1 ห้อง ใช้เป็นห้องสำหรับทำพิธีไหว้บรรพบุรุษเป็นที่ตั้งหิ้งบูชารูปของบรรพบุรุษที่ล่วงลับ คนไทยเชื้อสายเวียดนามเรียกบ้านของตนเองว่า “บ้านทรงไทยอีสาน” เพราะเหตุผลที่ว่าบ้านแบบเวียดนามเป็นบ้านชั้นเดียวติดดิน แต่เมื่อมาอยู่ที่เมืองไทยบรรพบุรุษได้สร้างบ้านแบบยกพื้นสูงแบบชาวอีสานทั่วไป ปัจจุบันเริ่มเห็นบ้านก่อสร้างด้วยปูนทรงสมัยใหม่ ส่วนใหญ่เป็นบ้านผู้มีฐานะดี เช่น บ้านของนายทุนผู้รับเหมาก่อสร้าง หรือบ้านของข้าราชการครู เป็นต้น

ในอดีตมีการสร้างบ้านชั้นเดียวติดดิน หลังคามุงด้วยกระเบื้องดินเผาที่ผลิตขึ้นเอง โดยการผสมหินและทรายปั้นเป็นก้อน แล้วนำไปเผาไฟให้แข็งตัว ปัจจุบันเราไม่สามารถพบเห็นบ้านเรือนชั้นเดียวติดดินแบบเวียดนามที่มุงด้วยกระเบื้องดินเผา แต่จะพบบ้านเวียดนามแบบเดิมนี้อยู่ที่บ้านจำลองของโฮจิมินห์ เพราะได้มีการจำลองลักษณะบ้านแบบเวียดนามในสมัยที่โฮจิมินห์ เข้ามาเคลื่อนไหวที่หมู่บ้านไวบนพื้นที่บ้านของนายเตียว เหวียวัน ซึ่งมีการจำลองวิถีชีวิต ข้าวของเครื่องใช้ต่างๆ ของโฮจิมินห์ไว้ให้นักท่องเที่ยวได้เข้าชมทุกวัน

การปลูกสร้างบ้านในหมู่บ้านจะไม่แออัด เนื่องจากบ้านแต่ละหลังจะมีบริเวณกว้างประมาณ 1-3 ไร่ โดยเฉลี่ย นิยมปลูกต้นหมากพลูและพืชผักสวนครัวไว้บริโภคและเพื่อขายสร้างรายได้ให้กับครอบครัว สาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้บ้านเรือนของคนไทยเชื้อสายเวียดนามบ้านนาจอกตั้งอยู่ห่างไกลกันนั้น ก็เนื่องมาจากการที่ลูกหลานได้ไปอยู่อาศัยอยู่ที่อื่น ซึ่งส่วนใหญ่ไปประกอบอาชีพและมักจะตั้งถิ่นฐานบ้านช่องแบบค่อนข้างถาวรยิ่งขึ้น ดังนั้น จึงไม่พบเห็นว่าลูกหลานแยกเรือนปลูกสร้างบ้านออกจากบ้านพ่อแม่หรือบรรพบุรุษของตนเอง จะต่างไปจากบ้านชาวไทยอีสานทั่วไปที่ลูกหลานจะขอแยกออกไปมากและมักจะตั้งอยู่ติดๆ กัน

สำหรับบริเวณพื้นที่บ้านของคนไทยเชื้อสายเวียดนามนิยมปลูกต้นหมากและพลูไว้เพื่อขายและไว้ใช้ในการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ซึ่งหมากพลูเป็นของที่ขาดไม่ได้ในการประกอบพิธีกรรมแบบเวียดนาม ไม่ว่าจะเป็นพิธีศพ งานแต่งงาน งานครบรอบวันตายของบรรพบุรุษ งานตรุษญวน เป็นต้น ส่วนพื้นที่ว่างที่เหลือจะ

เป็นแปลงผักที่สามารถปลูกได้ตลอดทั้งปี ไม่ว่าจะเป็นข้าวโพด ผักกาด ผักชี คื่นช่าย เป็นต้น การใช้ประโยชน์ในที่ดินของคนไทยเชื้อสายเวียดนามแตกต่างไปจากชาวไทยอีสานทั่วไปที่ถึงแม้จะมีที่ดินมากมายแต่มักจะปล่อยให้เป็นที่ว่างเปล่าไม่ได้ใช้ประโยชน์อะไรเลย

การตั้งบ้านเรือนในหมู่บ้านนาจอกจะตั้งอยู่กันเป็นคุ่มของเครือญาติบ้านของชาวผู้ไทที่อาศัยอยู่ร่วมในหมู่บ้านก็เช่นกันจะตั้งกระจุกอยู่บริเวณเดียวกัน การที่ชาวผู้ไทอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นคุ่มนั้น สืบเนื่องมาจากการซื้อที่ดินต่อจากคนไทยเชื้อสายเวียดนามใน พ.ศ. 2503 เพราะในปีนั้นมีการส่งคนเวียดนามกลับประเทศเวียดนามโดยความร่วมมือของสหภาพไทยและเวียดนาม ต่อมาชาวผู้ไทมีการแต่งงานและออกเรือนสร้างบ้านอยู่ในบริเวณเดียวกัน คนไทยเชื้อสายเวียดนามในหมู่บ้านจะเรียกว่าคุ่มคนไทย หรือบ้านคนไทยและที่น่าสังเกตคือ สถานที่ตั้งบ้านจำลองโฮจิมินห์ตั้งอยู่ท้ายหมู่บ้านติดกับทุ่งนาริมหนองญาติ มีนิทรรศการแสดงว่าเป็นบ้านที่โฮจิมินห์เคยมาพำนัก บ้านนาจอกเป็นสถานที่จัดตั้งโครงการหมู่บ้านมิตรภาพไทยเวียดนามด้วย ที่หมู่บ้านมีศาลเจ้า ค่ายเวียงประจักษ์หมู่บ้านตั้งอยู่ท้ายหมู่บ้านใกล้กับบ้านจำลองของโฮจิมินห์ โดยศาลเจ้าได้ตั้งหันหน้าไปทางทิศใต้ ด้านหน้าของศาลเจ้าคือบึงหนองญาติ ส่วนด้านหลังเป็นภูเขา คือ ภูระแต จากการสอบถามทราบว่าเหตุผลของการตั้งศาลเจ้านั้น ต้องตั้งให้ถูกต้องตามความเชื่อของชาวเวียดนามโบราณที่ว่า ให้อยู่บนที่เนินด้านหน้าต้องเป็นน้ำและด้านหลังต้องเป็นภูเขา เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่คนในหมู่บ้านนั้นๆ

สำหรับสาธารณูปโภคในหมู่บ้าน ได้แก่ ไฟฟ้า บ้านนาจอกเริ่มมีไฟฟ้าใช้เมื่อ พ.ศ. 2518 แต่ชาวบ้านส่วนใหญ่ ยังนิยมใช้น้ำบาดาลมากกว่าโดยมีเครื่องปั้มน้ำขึ้นมาใช้จึงไม่เดือดร้อนเรื่องน้ำประปามากนัก น้ำบาดาลนี้ใช้ทั้งการอุปโภคและบริโภค คือชาวบ้านนำน้ำที่ได้จากบ่อบาดาลนั้นมาต้มก่อน แล้วทิ้งไว้ให้เย็นก่อนนำไปบริโภค และยังใช้น้ำบาดาลในการรดน้ำพืชผักที่ปลูกไว้อีกด้วย น้ำจากบ่อบาดาลนี้จะมีใช้ตลอดปี จะขาดแคลนบ้างเฉพาะในช่วงเดือนเมษายน

สำหรับการบริโภคน้ำนั้น ชาวบ้านนิยมบริโภคน้ำบาดาลจากบ่อที่ขุดเอง ชาวบ้านเล่าว่าที่ประเทศเวียดนามนิยมใช้น้ำบ่อบาดาลแบบนี้เช่นกันโดยเชื่อว่าการดื่มกินน้ำฝนนั่นไม่สะอาด เพราะน้ำฝนได้ไหลผ่านหลังคาบ้านที่ไม่สะอาดจึงไม่นิยมบริโภคน้ำฝนและจะสังเกตเห็นว่าบ้านของคนไทยเชื้อสายเวียดนามนั้นไม่มีโถงแดงหรือถ้ำน้ำไว้สำหรับกักเก็บน้ำฝนเลย ต่างไปจากหมู่บ้านชาวอีสานทั่วไปที่แต่ละครัวเรือนแทบทุกหมู่บ้านนั้นจะมีโถงแดงขนาดใหญ่ไว้เก็บกักน้ำฝนไว้อุปโภคบริโภคตลอดทั้งปี ในประเด็นของการบริโภคน้ำจากบ่อบาดาลของคนไทยเชื้อสายเวียดนามนี้ พบว่า การนิยมตึมน้ำและการปลูกข้าวไร่ตามบริเวณบ้านของคนไทยเชื้อสายเวียดนามนั้นมีความเชื่อที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันกล่าวคือ น้ำที่ได้จากบ่อบาดาล เมื่อนำขึ้นมาแล้วคนไทยเชื้อสายเวียดนามจะนำมาต้มกับใบชาสดๆ ซึ่งนับเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของคนไทยเชื้อสายเวียดนาม เพราะเราไม่สามารถพบเห็นชาวไทยอีสานตึมน้ำชาตลอดทั้งวันเหมือนอย่างคนไทยเชื้อสายเวียดนามนิยมตึมน้ำชาเลย

เมื่อศึกษาถึงประวัติศาสตร์ของหมู่บ้านแล้ว ทำให้เห็นพัฒนาการการอพยพของชาวเวียดนามที่ได้เข้ามาอยู่อาศัยในช่วงเวลาที่แตกต่างกันออกไปด้วยสาเหตุ ช่วงเวลา ปัจจัยดึงดูดและปัจจัยผลักดัน การศึกษาพบว่า มีชาวเวียดนามทั้งหมด 2 รุ่นด้วยกันที่อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน สามารถแบ่งตามช่วงเวลาดังนี้

ชาวเวียดนามยุคแรก

ชาวเวียดนามยุคแรก อพยพเข้ามาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 เป็นกลุ่มที่ร่วมกันก่อตั้งหมู่บ้าน โดยอพยพเข้ามาอาศัยในช่วง พ.ศ. 2420 ปัจจุบันเป็นกลุ่มคนส่วนใหญ่ในหมู่บ้าน ชาวเวียดนามกลุ่มนี้ได้สืบเชื้อสายชั้นลูกจันชั้นหลานและทั้งหมดได้สัญชาติไทยมีบัตรประจำตัวประชาชนและทะเบียนบ้านครบทุกครอบครัว นอกจากนั้นยังได้เปลี่ยนนามสกุลจากนามสกุลแบบเวียดนามมาเป็นนามสกุลแบบไทยกันทั้งหมดด้วย

ชาวเวียดนามกลุ่มนี้ อพยพเข้ามาด้วยสาเหตุการหลบหนีการปกครองของฝรั่งเศสและยังมีสาเหตุมาจากความยากจน หลายคนต้องกินเปลือกกล้วย กินใบบัวบก กินเผือกกินมันแทนข้าว จากคำบอกเล่าของชาวบ้านที่ได้รับการถ่ายทอดเรื่องราวจากบรรพบุรุษพบว่า ชาวเวียดนามในอดีตมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ลำบากมาก จึงชักชวนกันอพยพเข้ามายังลาวและข้ามมายังนครพนมและมีความหวังว่าชีวิตความเป็นอยู่ในสถานที่ใหม่จะดีขึ้นด้วยเหตุที่สภาพภูมิประเทศของเวียดนามมีลักษณะเป็นตัว S ยาวจากเหนือลงใต้ บริเวณพื้นที่ภาคกลางของเวียดนามนั้นแคบมาก มีพื้นที่ติดกับลาวและไทย ทำให้การอพยพเพื่อหาแหล่งทำมาหากินที่อุดมสมบูรณ์นั้นเป็นไปได้ง่าย ประกอบกับเมื่อร้อยกว่าปีก่อนประเทศไทยเองก็ยังไม่มีการเข้มงวดกวดขันในเรื่องการเข้าเมืองมากนัก ที่ทางว่างเปล่ามีอยู่อีกมากมาย เหมาะสำหรับการตั้งถิ่นฐานทำมาหากิน จึงเป็นเหตุดึงดูดให้ชาวเวียดนามได้อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในแถบฝั่งขวาของแม่น้ำโขงในสมัยนั้นเส้นทางจากจังหวัดฮาดิ๋งสู่หมู่บ้านนาจอกพบว่า มีระยะทางใกล้กว่าเมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดท่าติญ (Ha Tinh) ไปยังฮานอย เมืองหลวงของเวียดนาม

นายโหน หู่ อายุ 73 ปี ผู้อาวุโสบ้านนาจอกได้เล่าถึงเรื่องราวการอพยพของชาวเวียดนามรุ่นเก่าว่า “ปู่ตายายของผมอยู่ฮาดิ๋ง พวกเราแพ้ฝรั่งเศส พวกเราอยู่ไม่ได้มันจะปวดคอหอยเรา พ่อของผมอายุ 11 ปี ปู่แบกมาเพราะหนีศึกฝรั่งเศสเราถูกบังคับให้หนีถือคริสต์ ใครไม่ทำตามจะถูกฆ่าเป็นตัวอย่าง พระเจ้าแผ่นดินก็ยังเล็ก สู้ไม่ได้ พวกเราจึงหนีมายังประเทศไทย”

นายประยงค์ ประชากุล อายุ 61 ปี เล่าว่า “ปู่กับย่ามาขายช้าง เดินมาจากเวียดนาม สมัยนั้นลำบากมากมีหัวเผือกกับมันก็ขุดกินกัน ไม่มีข้าว ค่าไหนดอนนั้น ข้ามฝั่งไทยช่วงแรกลำบากมาก เข้ามาขออาศัยบ้านคนไทย ต่อมาถึงมาจับจองที่ดินเพื่อทำมาหากิน”

นายแรม อนุพันธุ์สืบสาย อายุ 60 ปี เล่าว่า “ชาวเวียดนามรุ่นเก่าที่อพยพเข้ามาในประเทศไทยนั้น เพราะที่เวียดนามในช่วงนั้นได้เกิดน้ำท่วมอย่างหนักติดต่อกันเวลานาน พืชผลการเกษตรเสียหาย สัตว์เลี้ยงวัวควายตายหมด บางครอบครัวมีลูก 3 คน พ่อแม่แบกของ พี่ให้น้องขี่หลัง บางคนไม่ไหวต้องทิ้งลูกเล็กๆไว้กลางป่า แล้วก้มลงกราบเท้าขอโหสิกรรม ด้วยความจำใจ การเดินทางผ่านเข้ามาทางประเทศลาวนั้นหลายครอบครัวตั้งรกรากทำมาหากินอยู่ที่ท่าแขก สปป.ลาว ก่อนที่จะตัดสินใจเดินทางข้ามแม่น้ำโขงเข้ามายังจังหวัดนครพนมประเทศไทย การเข้ามายังประเทศไทยนั้น ชาวเวียดนามได้ขอพักอาศัยอยู่ตามใต้ถุนบ้านของคนไทย ก่อนที่จะสร้างเนื้อสร้างตัว จนสามารถตั้งตัวได้อย่างปัจจุบัน”

จากประวัติศาสตร์คำบอกเล่านี้ชี้ให้เห็นว่า ชาวเวียดนามรุ่นเก่าในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้อพยพเข้ามาทั้งเพื่อหนีจากการปกครองของฝรั่งเศสและหนีความอดอยากยากแค้น เข้ามาค้าขายทำมาหากินยังประเทศลาวและเลยเข้ามายังฝั่งของไทย มาตั้งรกรากอยู่เป็นหมู่บ้าน รัชกาลที่ 5 ได้พระราชทานตำแหน่งให้ชาวเวียดนาม

ปกครองและควบคุมกันเอง อย่างไรก็ตามการอพยพเข้ามาของชาวเวียดนามรุ่นเก่าซึ่งตรงกับสมัยของรัชกาลที่ 5 พบว่า ได้ถูกทำให้ผสมกลมกลืนกับชาวไทยหลายๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นการศึกษา ระบบการปกครอง การได้รับพระราชทานที่อยู่อาศัยการให้ตำแหน่งในการปกครองกันเอง เป็นต้น

ในกลุ่มของชาวเวียดนามรุ่นเก๋านี้รวมถึงกลุ่ม คนต่างด้าว ซึ่งจัดได้ว่า เป็นเวียดนามรุ่นเก่าในหมู่บ้านนาจอกมีอยู่เพียงไม่กี่คนเท่านั้นที่ยังคงถือบัตรคนต่างด้าวอยู่ คนเหล่านี้ต้องเสียค่าธรรมเนียมคนต่างด้าวปีละ 200 บาท และสามารถเดินทางไปมาที่ต่างๆ ได้ตามความต้องการซึ่งจะเป็นอิสระจากการควบคุมของทางราชการ คนต่างด้าวต่างมีความต้องการที่จะได้สัญชาติไทย ถึงแม้จะเป็นผู้สูงอายุแล้วก็ตาม เพราะเป็นคนที่เกิดในเมืองไทยและถึงแม้ว่าพ่อแม่จะเป็นชาวเวียดนามที่อพยพมาจากเวียดนาม สาเหตุที่เวียดนามรุ่นเก่าบางคนที่ยังคงเป็นคนต่างด้าวและเสียค่าธรรมเนียมเนื่องมาจาก ช่วงที่ประเทศไทยมีกรณีพิพาทกับประเทศฝรั่งเศส ซึ่งไทยต้องยินยอมทำสนธิสัญญากับฝรั่งเศสในพ.ศ.2436 เพื่อยอมรับอำนาจการปกครองของฝรั่งเศสเหนือดินแดนลาวฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง และฝรั่งเศสยังได้จดทะเบียนและให้ความคุ้มครองชาวเวียดนามในประเทศไทยด้วย เพราะฝรั่งเศสถือว่าชาวเวียดนามในประเทศไทยเป็นคนในบังคับของฝรั่งเศส ดังนั้นจึงปรากฏว่ามีคนต่างด้าวชาวเวียดนาม ถือสัญชาติฝรั่งเศส อาศัยอยู่ในเมืองไทยสืบเนื่องมาจนปัจจุบัน

เกี่ยวกับเรื่องราวของคนต่างด้าวชาวเวียดนามนี้ในหนังสือเวียดนามในเมืองไทยของผุสดี จันทวิมล กล่าวเอาไว้ว่า เมื่อไทยเสียดินแดนบนฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขงไป ในพ.ศ.2436 เจ้าหน้าที่ฝรั่งเศสซึ่งปกครองชาวเวียดนามบนฝั่งขวาด้วย เช่น ผู้บังคับการทหารฝรั่งเศส ที่เมืองภูวดลสวาง ได้มีหนังสือมายังขุนพิทักษ์ นายกองเวียดนาม และพวกเวียดนามที่บ้านโนนบก แขวงเมืองนครพนมให้จัดหาเสบียงอาหารส่งให้กองทัพฝรั่งเศสที่เมืองภูวดลสวาง นอกจากนั้นให้นำของที่ต้องการอื่นๆ ส่งไปขายให้และพวกเวียดนามข้ามไปพึ่งราชการอีกด้วย เมื่อชาวเวียดนามฝั่งขวาทำผิดบนฝั่งซ้าย ฝรั่งเศสจะใช้กฎหมายฝรั่งเศสตัดสินและลงโทษทันที โดยไม่ยอมแม้แต่จะบอกกล่าวให้ฝ่ายไทยได้ทราบ ว่า เวียดนามจากฝั่งขวาได้ข้ามไปทำผิด พวกเวียดนามบน ฝั่งขวาถือเป็นคนในบังคับไทย ขุนพิทักษ์ได้รายงานต่อพระยาสุริยเดชปลัดข้าหลวง ผู้สำเร็จราชการมณฑลลาวพวนพระยาสุริยเดชเห็นว่าไทยมีนโยบายโอนอ่อนผ่อนปรนเพื่อสัมพันธ์ไมตรีกับฝรั่งเศส จึงอนุญาตให้เวียดนามทำตามที่ฝรั่งเศสสั่ง เช่น ให้ไปพึ่งราชการ เป็นต้น

ต่อมาเมื่อมีสถานกงสุลฝรั่งเศสที่อุบลราชธานีและนครราชสีมาแล้ว ฝรั่งเศสก็เข้าแทรกแซงขัดขวางอำนาจการปกครองของไทยเหนือชาวเวียดนามมากขึ้นรวมทั้งชาวลาวซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมากด้วย โดยวิธีจดทะเบียนและคุ้มครองชาวเวียดนาม ลาว อาศัยความตามสนธิสัญญา พ.ศ. 2436 ที่ว่าคนเหล่านี้บรรพบุรุษมาจากดินแดนฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขง จึงต้องให้คนเหล่านี้อยู่ในความบังคับของฝรั่งเศสด้วย ฝรั่งเศสใช้เล่ห์เพทุบายดึงราษฎรมาเสริมสร้างอิทธิพลของตนด้วยการโฆษณาว่า คนในบังคับฯ ไม่ต้องเสียเงินส่วยหรือถูกเกณฑ์ใช้ราชการ เกลี่ยกล่อมหลอกลวงว่าจะเกิดสงครามบ้าง ว่าทรงมีพระบรมราชานุญาตให้เข้ากับฝรั่งเศสได้แล้วบ้าง ฝ่ายไทยต้องใช้วิธีลดเงินส่วยเพื่อรั้งพวกเวียดนาม ให้คงอยู่ในบังคับไทยและผ่อนผันการใช้ราชการพร้อมทั้งโต้แย้งการกระทำของฝรั่งเศสที่จดทะเบียนและป้องกันชาวเวียดนามในบังคับไทยอยู่เสมอ พวกเวียดนามพากันเข้าอำนาจของฝรั่งเศสเป็นจำนวนมาก ส่วนมากเป็นพวกที่ต้องการหาผลประโยชน์และเดือดร้อนจากการเป็นหนี้สิน (ผุสดี จันทวิมล.2541: 253-254)

และนอกจากการอพยพเข้ามาเวียดนามรุ่นเก่าแล้วนั้นยังพบว่าในหมู่บ้านมีกลุ่มชาวเวียดนามอพยพรุ่นที่ 2 อีกกลุ่มที่อพยพเข้ามาในปี พ.ศ.2489 โดยชาวเวียดนามกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะยังถือบัตรเวียดนามอพยพและยังต้องถูกควบคุมเขตที่อยู่อาศัยมาจนถึงปัจจุบัน

ชาวเวียดนามยุคที่ 2

ชาวเวียดนามรุ่นที่ 2 นี้ว่า “เวียดนามรุ่นใหม่” เพราะด้วยเหตุผลที่ชาวเวียดนามกลุ่มนี้เป็นกลุ่มคนที่เข้ามาอยู่อาศัยในหมู่บ้านนาจกระลอกหลังและต้องถือบัตรเวียดนามอพยพมาจนถึงปัจจุบัน กระทั่งการที่ในหมู่บ้านมีการจำแนกแยกแยะชาวเวียดนามกลุ่มนี้ให้มีความแตกต่างไปจากเวียดนามรุ่นเก่า และพบว่า ชาวเวียดนามทั้งสองกลุ่มนี้มีความแตกต่างกัน ในเรื่องของภาษาพูด การยึดมั่นและเคารพในตัวโฮจิมินห์ การมีเครือข่ายชาวเวียดนามอพยพ หรือกระทั่งการแต่งบทเพลงประจำหมู่บ้านนั้น กระทำโดยชาวเวียดนามรุ่นใหม่ทั้งสิ้น การทำความรู้จักและขอสัมภาษณ์ชาวเวียดนามรุ่นใหม่มีความยากลำบากมากกว่าเวียดนามรุ่นเก่า เพราะด้วยความรู้ที่ยังมีสถานะเป็นเวียดนามอพยพและเรื่องราวในอดีตที่รัฐบาลไทยจับตามองและเข้มงวดในเรื่องของการควบคุมเขตที่อยู่อาศัยของเวียดนามอพยพ ที่ยังไม่ได้รับสัญชาติไทย ในกลุ่มชาวเวียดนามรุ่นใหม่ที่ผู้เขียนได้สัมภาษณ์ (เกรียงไกร ศรีพงษ์.สัมภาษณ์.2555) พบว่าเป็นกลุ่มที่หนีการปราบปรามของฝรั่งเศสในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2489 (ค.ศ. 1946) ที่เมืองท่าแขก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ภายหลังจากที่ญี่ปุ่นประกาศยอมแพ้ในสงครามโลกครั้งที่สองในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2489 (ค.ศ.1945) ช่วงที่ฝรั่งเศสได้กลับมายึดครองอินโดจีนครั้งนั้น เป็นผลให้ชาวเวียดนามที่อาศัยอยู่ในประเทศลาวต้องอพยพหนีตายเข้ามายังฝั่งไทย เหตุการณ์ที่สำคัญที่สุด ได้แก่ เหตุการณ์การปราบปรามชาวเวียดนามโดยฝรั่งเศสที่รุนแรงมากที่สุด ในวันที่ 21 มีนาคม พ.ศ. 2489 (ค.ศ. 1946) ที่เมืองท่าแขก แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เหตุการณ์นี้เรียกกันว่า “เหตุการณ์ที่ท่าแขก” “เหตุการณ์วันท่าแขกแตก” หรือที่เรียกสั้น ๆ ว่า “วันท่าแขกแตก” โดยครั้งนั้นถือเป็นการอพยพครั้งใหญ่ของชาวเวียดนามที่อาศัยอยู่ในลาวเข้ามายังไทยเป็นเหตุการณ์ครั้งสำคัญทางประวัติศาสตร์ ที่มีได้เป็นที่รับรู้ของคนไทยมานาน มีเอกสารน้อยชิ้นที่กล่าวถึงเหตุการณ์นี้โดยตรง ในทางตรงกันข้ามสำหรับชาวเวียดนามอพยพในช่วงนั้นจะรู้จักเหตุการณ์นี้ดี เพราะเป็นที่มาของการอพยพมาฝั่งไทยของพวกเขา (ธัญญาทิพย์ ศรีพนา, 2548 : 24)

เรื่องเล่าของชาวเวียดนาม เช่น เขียน เหยียนชวาน อายุ 78 ปี อดีตหัวหน้าเวียดนามอพยพเล่าถึงความทรงจำจากเหตุการณ์วันท่าแขกแตกว่า “พวกเราว่ายน้ำหนีตายข้ามจากฝั่งท่าแขกมาที่นครพนม ใครที่เขาจับได้เขาจะมัดใส่กระสอบ และยิงปืนกราดในแม่น้ำโขงพอหนีมาฝั่งไทยได้โชคดีที่สมัยนั้นประเทศไทยมีท่านปรีดี พนมยงค์ เป็นนายกรัฐมนตรี ท่านให้อิสระต่อชาวเวียดนามมาก ให้ที่ดินทำกิน แต่ท่านก็เป็นนายกอยู่ไม่นานราว 2-3 ปี ต่อมาสมัยจอมพลป. ปิบูลสงคราม ชาวเวียดนามจะถูกจำกัดเขตที่อยู่อาศัย ให้สามารถอยู่ได้เฉพาะในเขตควบคุม เราต้องอยู่ในเมือง ถ้าจะออกนอกเขตอำเภอจะต้องขอใบอนุญาต ถ้าใครฝ่าฝืนไม่ขอจะถูกเนรเทศหรือถูกขังลี้ที่บัวขาว นครราชสีมา ยิ่งสมัยจอมพลสฤษดิ์นั้น โละพวกเราเลย เนรเทศชาวเวียดนามให้ออกนอกประเทศ แต่พวกเราไม่ไป เราสู้ตาย เราทำทุกอย่าง แม้กระทั้งการนำโลงศพไปตั้งประท้วงไว้ที่หน้าบ้าน จนสุดท้ายจอมพลสฤษดิ์จึงให้คนมาลงทะเบียนกลับเวียดนามโดยสมัครใจ ซึ่งส่วนมาก 99 % สมัครใจที่

จะกลับเวียดนามเหนือ ค.ศ. 1959 มีการเซ็นสัญญาระหว่างรัฐบาลเวียดนามกับรัฐบาลไทย โดยผ่าน สภาภาษาต เริ่มกลับปี ค.ศ. 1960 ชาวเวียดนามที่นครพนมได้สร้างหอนาฬิกา ไว้ที่ถนนสุนทรวิจิตร ริมฝั่ง แม่น้ำโขง กลางเมืองนครพนม ไว้เป็นที่ระลึกเมื่อคราวเดินทางกลับประเทศเวียดนาม”

กรณีของชาวเวียดนามรุ่นใหม่ จุพร ดอนโสม(2555)ได้ให้ความสนใจเป็นพิเศษกับชาวเวียดนาม เพราะการแสดงตัวตนของคนกลุ่มดังกล่าวจะแตกต่างไปจากเวียดนามรุ่นเก่าอย่างไรเห็นได้ชัดและมักไม่ค่อย แสดงตัว มีครั้งหนึ่งเมื่อไปสัมภาษณ์เวียดนามรุ่นใหม่ท่านหนึ่ง แต่ไม่ได้รับความร่วมมือในการให้ข้อมูลมากนัก เพราะลูกชายจะมานั่งให้สัมภาษณ์แทนพ่อของเขา โดยอ้างเหตุผลว่า พ่อพูดภาษาไทยไม่ได้ แต่เมื่อเวลาผ่านไป ราว 2 เดือน ในช่วงที่มีพิธีกรรมที่ศาลเจ้าของหมู่บ้าน ผู้ศึกษาได้พบกับเวียดนามรุ่นใหม่ท่านนี้อีกครั้ง ท่านกลับ ทักทายผู้ศึกษาด้วยภาษาอีสานด้วยความเป็นกันเอง ซึ่งแตกต่างไปจากวันแรกที่ไปขอสัมภาษณ์แล้วลูกชายไม่ เต็มใจในการให้ข้อมูลเท่าที่ควร แสดงให้เห็นถึงการแสดงตัวตนของเวียดนามรุ่นใหม่ที่แตกต่างกันไปจากเวียดนาม รุ่นเก่าในหมู่บ้าน สิ่งที่บ่งชี้ถึงความแตกต่างระหว่างเวียดนามรุ่นเก่ากับเวียดนามรุ่นใหม่ที่คุณพบ คือ ภาษาที่พูด กล่าวคือ เวียดนามรุ่นเก่าจะพูดภาษาเวียดนามกลาง คือ ภาษาเวียดนามแบบจังหวัดฮาทิงบ้านเกิดของบรรพ บุรุษ ส่วนเวียดนามรุ่นใหม่นั้นมักจะพูดภาษาเวียดนามแบบทางเหนือ เช่น พูดภาษาฮานอยบ้าง ผสมผสานกับ ภาษาลาวเมืองท่าแขกบ้าง และสิ่งที่สังเกตได้ คือ ภาษาลาว ที่เมื่อฟังดูจะคล้าย ๆ ภาษาอีสาน ที่คนเวียดนาม รุ่นใหม่พูดนั้นพบว่า เป็นแบบเดียวกับภาษาลาวของคนลาวที่เมืองท่าแขก เพราะก่อนการอพยพเข้ามาอาศัยที่ หมู่บ้านนาจอกนั้นเดิมได้ทำมาหากินที่เมืองท่าแขกและพบว่า ภาษาที่เวียดนามรุ่นใหม่พูดดังกล่าว มีความ ต่างไปจากภาษาอีสานที่ชาวเวียดนามรุ่นใหม่ในหมู่บ้านนาจอกพูดกันอีกด้วย นอกจากนี้จะเป็นเรื่องของ การถือสัญชาติที่ชี้ชัดเจนว่าเป็นเวียดนามอพยพและปัจจุบันยังมีการควบคุมเขตที่อยู่อาศัยของเวียดนามกลุ่มนี้อยู่

การสัมภาษณ์พูดคุยกับกลุ่มเวียดนามรุ่นใหม่ พบว่า ทุกคนต่างจดจำเรื่องราววันท่าแขกแตกได้ดี เพราะ เป็นเรื่องที่ฝังใจมาก หัวหน้าเวียดนามรุ่นใหม่ที่ถูกแต่งตั้งในอดีตเคยเล่าให้ผู้ศึกษาฟังเกี่ยวกับวันท่าแขกแตกที่ ประเทศลาวว่า ปัจจุบันยังมีเครือข่ายกันและมีการจัดงานเพื่อรำลึกถึงคนตายในเหตุการณ์ครั้งนั้น มีการเชิญ ชาวเวียดนามในนครพนมที่เคยอยู่อาศัยในท่าแขกไปร่วมงานด้วย โดยคนลาวจะเรียกวันดังกล่าวว่า “วันเคียด แค้น” นั้นแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของชาวลาวและชาวเวียดนาม ที่ยังคงติดต่อสื่อสารกันเป็นเครือข่าย แม้ว่าจะอาศัยอยู่กันคนละรัฐชาติ

เรื่องราวของชาวเวียดนามรุ่นใหม่ครั้งหนึ่งจุพร(2555) กล่าวว่าเขาสัมผัสได้ถึงอารมณ์ความรู้สึกของ คนที่ได้ชื่อว่าเป็นเวียดนามรุ่นใหม่ที่ยังถือบัตรเวียดนามอพยพ กลุ่มคนเหล่านี้ไม่สามารถเดินทางไปไหนมาไหน ได้อย่างอิสระ อีกทั้งยังถูกควบคุมและถูกสอดส่องพฤติกรรมโดยทางราชการและที่สำคัญคนชั้นลูกของ เวียดนามกลุ่มนี้หลายคนเกิดในเมืองไทยจนปัจจุบันมีอายุเกือบจะ 60 ปีแล้ว ยังพบว่า ไม่มีบัตรประจำตัว ประชาชนไทย จากการให้สัมภาษณ์ของเวียดนามรุ่นใหม่อาวุโสท่านหนึ่งในหมู่บ้าน แสดงให้เห็นถึงความ จำเป็น สาเหตุ และที่มาของการอพยพ ดังที่นายเหเรียน ฟามวัน อายุ 83 ปี เล่าว่า “ผมมาจากฮาทิง หนีมา เพราะสงครามที่ท่าแขก ผมล่อน้ำโขงเอาชีวิตรอดข้ามมากับภรรยา แต่ก่อนเคยเป็นราษฎรลาวอยู่ 3 ปี ฝรั่งเศสเอาระเบิดมาทิ้ง ในแม่น้ำโขงมีแต่ศพคนตาย ผมกับภรรยาไม่พลัดหลงกันและสามารถล่อน้ำหนีรอด มาได้ เข้ามารับจ้างทำหลายอย่างในหลายที่หลายจังหวัด อุบลราชธานีก็เคยไป สุดท้ายเลยมาขออาศัยคนญวน

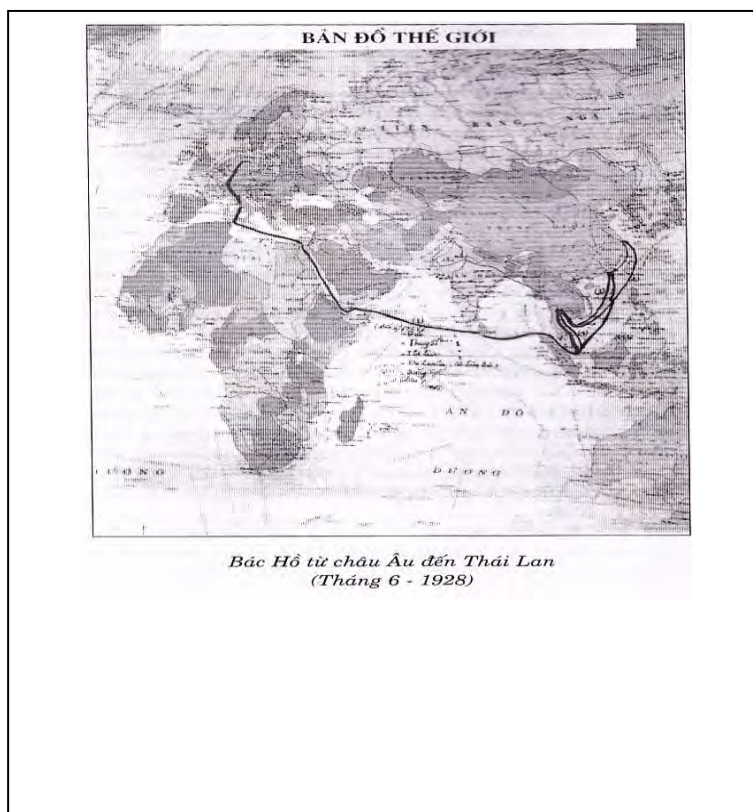
เก่าที่อยู่บ้านนาจอกและได้ตั้งรกรากมาจนปัจจุบัน ญวนอพยพในบ้านนาจอกทั้งหมดล้วนเข้ามาเพราะสงครามที่ท่าแขกทั้งนั้นและจะบูชาโฮจิมินห์มาก จะมีรูปโฮจิมินห์ไว้บูชา ใส่กรอบอย่างดี มีคำขวัญ ข้างในมีรูปธงเวียดนามอยู่ด้วยมีงานอะไรก็จะต้องไปไหว้เหมือนกับการไหว้บรรพบุรุษ แต่ช่วงหนึ่งรัฐบาลไทยหาว่าพวกเราเป็นคอมมิวนิสต์ เขาจะจับ พวกเราเลยพากันเผาทิ้ง ปัจจุบันไม่ค่อยเหลืออะไรไว้แล้ว”

□ เรื่องราวของและระลอกคลื่นของการอพยพเข้าสู่บ้านนาจอกต่างสะท้อนถึงประวัติศาสตร์การต่อสู้และดิ้นรนของคนไทยเชื้อสายเวียดนาม เมื่อเข้ามาอาศัยอยู่ในหมู่บ้านยังมีสถานะที่ต่างกันออกไปอีก ทั้งเรื่องของการถือสัญชาติ การมีบัตรประชาชนไทย นามสกุลแบบเวียดนามและนามสกุลที่เปลี่ยนไปเป็นแบบไทยสำหรับ ผู้ที่มีสัญชาติและมีบัตรประชาชนแล้ว เรื่องราวเหล่านี้มีผลต่อเรื่องของการสร้างอัตลักษณ์และสถานะทางสังคม ดังนั้น การแสดงตัวตน การปรับเปลี่ยน อัตลักษณ์ย่อมเกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขเหล่านี้ งานศึกษาบ้านนาจอกยังพบว่า มีเรื่องราวอีกมากที่ส่งผลให้คนไทยเชื้อสายเวียดนามต้องสร้าง ปรับและเปลี่ยนอัตลักษณ์เพื่อให้ตนเองมีพื้นที่ในการแสดงออกทางวัฒนธรรมและให้เกิดการยอมรับจากคนในสังคม

□ กรณีกลุ่มชาวเวียดนามที่อพยพออกจากบ้านคำเก๋มนั้น ไม่ใช่ชาวเวียดนาม ที่นับถือศาสนาคริสต์ เป็นชาวเวียดนามที่นับถือศาสนาพุทธ ที่หนีการกดขี่ของฝรั่งเศส ชาวเวียดนามกลุ่มนี้เมื่ออพยพมาตั้งถิ่นฐานที่บ้านนาจอก ได้ก่อสร้างศาลเจ้าประจำหมู่บ้านเพื่อเป็นที่บูชาและประกอบพิธีและประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ซึ่งเห็นได้ว่าเป็นรูปแบบเดียวกันกับที่คนไทยส่วนใหญ่มีวัดพุทธประจำหมู่บ้านนั่นเอง การที่ชาวเวียดนามที่บ้านคำเก๋มไม่แสดงตัวตนมากนัก หรือไม่มีการแสดง ออกทางวัฒนธรรมแบบเวียดนามไม่พูดภาษาเวียดนาม แต่มักจะผสมผสานวัฒนธรรมไปกับชาวไทยอีสานทั้งเรื่องของการแต่งงานกับชาวไทยอีสาน การกินอยู่ การทำมาหากิน แบบชาวไทยอีสานทั่วไป และมีความแตกต่างไปจากคนไทยเชื้อสายเวียดนามบ้านนาจอกแทบทุกด้านนั้นมีสาเหตุเนื่องมาจากความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ที่ต้องบดบังแอบแฝงตัวเพื่อไม่ให้ใครรู้ เพราะกลัวความเดือดร้อนและการที่ต้องอยู่ในหมู่บ้านที่มีกลุ่มชาติพันธุ์ส่วนใหญ่เป็นชาวไทยอีสาน ชาวเวียดนามจึงอยู่ในฐานะของคนกลุ่มน้อยหรือในฐานะคนที่ขายขอบ ดังนั้น การแสดงออกทางวัฒนธรรมที่ชัดเจนจึงไม่สามารถกระทำได้ และการนับถือศาสนาคริสต์ที่มีบาทหลวงเป็นชาวฝรั่งเศส ทำให้เห็นถึงความแตกต่างในกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของคนไทยเชื้อสายเวียดนามที่นับถือศาสนาที่ต่างกันและอยู่บริบทของสังคมแวดล้อมที่แตกต่างกันด้วย ดังจะเห็นได้จากกรณีของคนไทยเชื้อสายเวียดนามในหมู่บ้านคำเก๋ม ที่แต่งงานกับชาวไทยอีสานแล้วเปลี่ยนนามสกุลจาก ดงเห่ง มาเป็น ดงงาม ไม่เพียงแต่การเปลี่ยนนามสกุลเท่านั้น รูปแบบการดำรงชีวิตที่แตกต่างไปจากคนไทยเชื้อสายเวียดนามที่บ้านนาจอกได้สื่อให้เห็นว่าการนับถือศาสนาที่ต่างกัน การอยู่ในหมู่บ้านที่มีความแตกต่างกันทางชาติพันธุ์ ส่งผลให้การแสดงออกทางวัฒนธรรมและการแสดงตัวตนแตกต่างกันไปด้วย คนไทยเชื้อสายเวียดนามบางส่วนที่เหลือที่หมู่บ้านคำเก๋มไม่ได้พูดภาษาเวียดนามแล้ว ไม่มีการไหว้เจ้า แต่จะนับถือศาสนาคริสต์ตามแบบชาวไทยอีสานส่วนใหญ่ในหมู่บ้านคำเก๋ม และมีการผสมผสานทางวัฒนธรรมจนปัจจุบันพบว่า หมู่บ้านคำเก๋มนั้นไม่หลงเหลือร่องรอยของความเป็นหมู่บ้านของชาวเวียดนามไว้เลย

□ 4.3.2 เส้นทางโฮจิมินห์ในเมืองไทย

นักวิชาการในพื้นที่นครพนม เกรียงไกร ศรีพงษ์ ให้ข้อมูลเรื่องเล่าจากหนังสืออ้างอิง *Bác Hồ ở Thái Lan* (ลุง โฮ อยู่เมืองไทย) ของ *Trần Ngọc Danh* (เต๋ริน หงอก แยง) *Cuộc hành trình của Bác Hồ trên đất Thái Lan* (การเดินทางของลุงโฮ ในประเทศไทย) ของ *Trần Dương* (เต๋ริน เยื่อง) ให้รายละเอียดโฮจิมินห์ในเมืองไทยอย่างละเอียด

แผนภาพที่ 13 แผนการเดินทางจากยุโรปมาสยาม เดือน มิถุนายน ค.ศ. 1928
ของท่านประธาน โฮจิมินห์ (ที่มาจากพิพิธภัณฑ์โฮจิมินห์บ้านนาจอก จังหวัดนครพนม)

ต้นฤดูใบไม้ผลิแห่งปี ค.ศ. 1928 เหงียนอ้ายก๊วก (ท่านโฮจิมินห์) นั่งเรือโดยสารของญี่ปุ่นออกจากท่าเรือ นาโปลี ประเทศอิตาลีเดินทางมาเมืองไทย ท่านวางแผนเป็นพ่อค้าจีนในนามมิสเตอร์ไล (Mr. Lai) พี่เขยของนางสาวกวางต้งเพราะท่านถนัดภาษาจีนกวางต้ง เรือเดินทางถึงกรุงเทพฯ ในกลางปี ค.ศ. 1928 เข้าเทียบท่าเรือปีโอ ซึ่งเป็นท่าเรือดั้งเดิม ซึ่งในขณะนั้นยังไม่มีท่าเรือคลองเตย สำหรับท่าเรือปีโอ นั้นเป็นท่าเรือเก่าแก่ของกรุงสยามที่บริษัทต่างชาติได้ใช้ในการขนส่งสินค้า มีข้อมูลว่าท่านมาเมืองไทยสองครั้งคือ

- ครั้งแรกต้นเดือน กรกฎาคม ค.ศ 1928 ถึง เดือน พฤศจิกายน ค.ศ 1929 (รวม 17 เดือน)
- ครั้งที่ 2 ปลายเดือน มีนาคม ค.ศ 1930 ถึงต้นเดือน พฤษภาคม ค.ศ 1930 (ประมาณ 1

เดือน)

ทั้งสองครั้งมาเมืองไทยประมาณ 18 เดือน ท่านโฮจิมินห์ได้เดินทางไป 9 จังหวัดที่มีชาวเวียดนามพำนักอยู่ (ส่วนมากท่านเดินทางด้วยเท้า) เป็นการเดินทางเพื่อจัดตั้ง อบรมชาวเวียดนามผู้รักชาติ เพื่อให้มีการสร้างความสามัคคี เพื่อต่อสู้กับฝรั่งเศสยกเลิเมืองขึ้นและเพื่อกอบกู้เอกราชให้แก่ประเทศชาติ

ข้อมูลการศึกษาพบว่าท่านโฮจิมินห์มากรุงเทพฯ 4 ครั้ง สถานที่ท่านมานั้นคือ วัดญวน (อานามนิกาย) วัดโลกานุเคราะห์ที่จังหวัดพิจิตร อยู่ที่บ้านดงประมาณ 10 วัน (ปัจจุบันมีชื่อว่า บ้านเนินสมอ ป่ามะขามอำเภอเมือง) ที่จังหวัดอุดรท่านอยู่ที่บ้านหนองโสน - หนองบัว - ตลาดหมากแข้ง (ปัจจุบันตัดสร้างถนน) ที่จังหวัดสกลนคร ท่านพำนักที่อำเภอเมืองสกลนคร - อำเภอสว่างแดนดินที่จังหวัดนครพนมท่านเคยพำนักและมาที่ อำเภอเมือง - บ้านนาจอก - อำเภอท่าอุเทน - อำเภอนาแก - อำเภอธาตุพนมเป็น 5 จังหวัดที่ท่านพำนักนานที่สุด

นอกจากนั้นท่านได้ไปมาและเคลื่อนไหว อีก 4 จังหวัด คือ หนองคาย - มุกดาหาร - อำนาจเจริญ - อุบลราชธานี ช่วงเวลาพำนักอยู่นครพนมท่านได้มีโอกาสนั่งเรือข้ามลาวที่แขวงสุวรรณเขต และหมู่บ้านเชียงวาง ตำบลเชียงเมือง อำเภอหนองบึก แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ท่านได้พบปะกับชาวเวียดนามและชาวลาวผู้รักชาติถ่ายทอดการเคลื่อนไหวและหาหนทางกลับประเทศ

เกรียงไกร ศรีพงษ์ (สัมภาษณ์.2555) เล่าถึงเรื่องราวในจังหวัดที่มีชาวเวียดนามอยู่ท่านได้ตั้งสมาคมชาวเวียดนามผู้รักชาติมีชื่อเป็นภาษาเวียดนามว่า (Hội thân ái แปลว่าสมาคมภราดรภาพและสมาคม Hòì hợp tác สมาคมร่วมมือ) และออกหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ชื่อว่า ภราดรภาพ(thân ái) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การอบรม ให้การศึกษาแก่หมู่ชาวเวียดนามผู้รักสามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ปลุกจิตสำนึกในการกอบกู้เอกราชให้แก่ชาวเวียดนาม และโดยเฉพาะอย่างยิ่งความสามัคคีกับพี่น้องชาวไทย ท่านโฮจิมินห์จะสอนให้คนเวียดนามอยู่ร่วมกันอย่างมีไมตรีจิตมิตรภาพให้ชาวไทยเห็นใจ เพื่อสนับสนุนภารกิจขบถกรรมของชาวเวียดนามในการกอบกู้เอกราช ท่านสนใจอย่างยิ่งกับการให้การศึกษาแก่เด็กและเยาวชน ที่บ้านหนองบัว (อุดร)โฮจิมินห์แนะนำให้ชาวเวียดนามที่นั่นขออนุญาตจากทางการสยามตั้งโรงเรียนสอนหนังสือให้เด็ก ต่อมาก็ได้สร้างโรงเรียนขึ้นในหลายจังหวัด เช่น สกลนครและนครพนม ทางภาษาไทยก็ได้หาอาจารย์ไทยมาช่วยสอนภาษาไทยให้ ตอนเช้าสอนภาษาไทยตามตำราของรัฐบาลไทยตอนบ่ายก็สอนภาษาเวียดนาม โฮจิมินห์ก็ร่วมขุดดิน ขนอิฐ มีส่วนร่วมในการสร้างโรงเรียนด้วย

ที่จังหวัดอุดรธานีท่านก็ได้ร่วมมือกับชาวบ้านทั้งไทยและเวียดนามบูรณะโบสถ์วัดโพธิสมภรณ์ที่อุดรขณะนั้นฝรั่งเศสยังบังคับให้ตำรวจเข้ามาค้นหาจับกุม แต่สมภารเจ้าอาวาสได้ไล่ตำรวจกลับไปพร้อมแจ้งด้วยว่าที่นี่ไม่มีคนร้ายมีแต่คนดียึดมั่นในบวรพุทธศาสนา-นอกจากนั้นท่านโฮจิมินห์ยังช่วยงาน สร้างโรงเรียน - สร้างอาคารชมรมที่มีชื่อว่า nhà hợp tác ที่อุดรและนครพนม

ท่านโฮจิมินห์เป็นคนเดินทางไกลอย่างทรหดอดทน เส้นทางจากพิจิตร- ไปอุดรเส้นทางไกล 500 กิโลเมตร การเดินทางขณะนั้นยังอยู่ในช่วงฤดูแล้งแดดร้อนอบอ้าว คณะร่วมเดินทางกับโฮจิมินห์มีท่าน Võ Tùng (หวอดุ้ง), Đặng Thái Thuyên (ท่านดั่ง ถายเทเวียน) และอีกสองสามคนไปด้วย ภาคอีสานเป็นพื้นที่จังหวัด มีชาวเวียดนามพำนักอยู่ การเดินทางแต่ละคนต้องหอบด้วยปั๊บสองข้างมีทั้งเสื้อผ้าของใช้ส่วนตัว มีอาหาร หมู ไก่ คั่วเกลือเพื่อเก็บและกินได้นานวัน นอกจากนั้นท่านโฮจิมินห์ยังเคยแบกข้าวสารซึ่งมีน้ำหนักถึง 10 ก.ก อีกด้วย ในการเดินทาง แม้ทุกคนไม่อยากให้ท่านรับภาระต้องหอบแบกสิ่งของอะไรแต่ท่านไม่ยอมและพูดว่า “ผมก็เหมือนทุกคนทำไมต้องได้รับสิทธิพิเศษกว่าทุกคน”แล้วท่านก็หอบเหมือนทุกคน ในช่วงเดินทางไกลท่านจะกระตุ้นให้ทุกคนเล่าเรื่องสนุกเพื่อลืมสิ่งเหน็ดเหนื่อยในระหว่างการเดินทางตลอดการเดินทาง

หลายวัน บางวันก็เดินได้ 70 กิโลเมตร พี่น้องสังเกตเห็นสองฝ่าเท้าของท่านมีแผลพุพอง บวมอักเสบ ทุกคนก็อยากแบ่งเบาสัมภาระช่วยท่านแต่ท่านไม่ยอมและอ่านสุภาษิตว่า

“Đuối trời này không có việc gì dễ , chỉ sợ lòng không bền”

แปลว่า “ภายใต้ท้องฟ้านี้ไม่มีสิ่งใดง่าย ถ้าขาดความมุ่งมั่น และอดทน”

ท่านโฮจิมินห์เดินทางไปจังหวัดสกลนครก็เหมือนที่พิจิตร – อุดร ท่านก็แนะนำสร้างเสริมให้สมาคมชาวเวียดนามให้เข้มแข็ง ยังร่วมกับชาวเวียดนาม สร้างโรงเรียนให้เด็กและงานต่างๆ ตามที่บันทึกของท่าน Đặng Văn Cáp (ตั้งวันก๊าบ) ผู้ที่ใกล้ชิดกับท่านที่เมืองสกลนคร กล่าวว่าท่านให้ตั้งร้านยาจีนรักษาโรคเพื่อบริการให้ผู้คน ท่าน ตั้งวันก๊าบและเคยอยู่ที่นี่ ตั้งแต่เดือนมกราคมถึงเดือนมิถุนายน ท่านโฮจิมินห์จะพักในตัวเมือง หลังจากนั้นก็ย้ายเข้าหมู่บ้านใกล้กับโรงเรียน ในจังหวัดสกลนครชาวเวียดนามนับถือศาสนาคริสต์ พุทธบางครอบครัวบูชา “เทพ แถงเตรีน” วีรบุรุษของเวียดนามในสมัยต่อสู้การรุกรานของมองโกลเลีย แต่ค่อนข้างมง่าย เห็นทุกคนเจ็บป่วย แต่มารักษาโดยวิธีเข้าทรง เห็นอย่างนั้นท่านก็ให้หมอมาตรวจโรคและให้ยา ท่านยังแต่งบทสรรเสริญวีรชน เทพเตรีนฮึงด่าว “Trần hưng Đạo” เป็น ร้อยกรองให้ทุกคนอ่านง่ายเพื่อไม่มง่าย สร้างความรักชาติในหมู่ชาวเวียดนาม ขอแนะนำบทกวีบาง ตอนว่า

Diên Hồng thể trước thánh linh
Lòng dân đã quyết hy sinh rành rành
Nếu ai muốn đến giành đất Việt
Đưa dân ta ra giết sạch tron
Một người dân Việt đang còn
Thì non sông vẫn Là non sông nhà .

แปล - กษัตริย์ราชวงศ์ ตรันเปิดการประชุมขุนนางและประชาชนขอ
ความคิดเห็นว่าจะต่อสู้รับมือกับจักรวรรดิ มองโกลอย่างไร ในการ
ประชุมทุกคนสาบานตน ต่อเทพอันศักดิ์สิทธิ์ ว่า
- จิตใจของมวลประชาขอสู้ตาย
- ถ้าใครมาแย่งชิงแผ่นดินนี้ไป
- และนำประชาเรามาเช่นฆ่าให้หมดไป
- เราประชาชนเวียดนาม หนึ่งคนเหลือ
- แผ่นดินนี้ ก็ต้องเป็นของเราเสมอ

บทกวีสรรเสริญวีรชน เทพเตรีนฮึงด่าว ได้ดึงดูดและติดปากทุกคน

ที่จังหวัดนครพนมก็มีชาวเวียดนามมาพำนักอยู่มากพอสมควรเพราะนครพนมก็เป็นเชื่อมต่อระหว่างไทยและอินโดจีนก็มีกลุ่มชาวเวียดนามเข้ามากระจายในหลายพื้นที่ มีกลุ่มชาวเวียดนามนับถือศาสนาคริสต์เข้ามาปลายศตวรรษที่ 18 ส่วนมากจะอยู่ใน บ้านหนองแสง สาเหตุคือการรณรงค์ กำจัดคริสต์ ของกษัตริย์ราชวงศ์เหงียน เช่น กษัตริย์ มิงหม่าง –กษัตริย์เถี่ยวตรี –กษัตริย์ตีตึก ระยะ ช่วงปลายปลายศตวรรษที่ 19 และต้นศตวรรษที่ 20 การต่อต้านฝรั่งเศส ในเวียดนามทวีความรุนแรงมากขึ้นขบวนการรักชาติได้เกิดขึ้นหลายขบวนการในช่วงเวลาต่างๆ มีขบวนการเกิ่นเวือง หรือ ขบวนการพิทักษ์ กษัตริย์นำโดยนักปราชญ์ ปัญญาชนรักชาติเช่น ฟานดิงฟุ้ง (Phan dinh Phụng)อันเกิดขึ้นจากการเรียกร้องของกษัตริย์ ห้าม จี (Hàm nghi) องค์ที่ 8 ของราชวงศ์ เหงียน เว้ ขอให้ประชาชนลุกขึ้นต่อสู้ และขบวนการ วัน เทิน (Văn thân) เมื่อขบวนการโดนฝรั่งเศสปราบปรามอย่างหนัก สมาชิกของขบวนการและชาวเวียดนาม จาก จังหวัดแทงฮัว- เห่งอาวน (Nghe An)– ห่าติญ (Hà Tĩnh) – กว่างบิญ (Quang Binh) – กว่างจิ (Quang Tri) ได้อพยพข้ามเทือกเขาต๋องเซิน ผ่านประเทศลาวมายังประเทศไทย พำนักที่ บ้านโพนก – บ้านนาจอก – ต้นผึ้ง และดอนโมง - บ้านนา ที่

จังหวัดนครพนมและปี ค. ศ 1930 ก็มีชาวเวียดนาม เดินทางหลบหนีเข้าเมืองไทย ภายหลังเหตุการณ์ โชเวียด เห่ง ดิ่ง

ระยะ ฝรั่งเศสกลับมายังอินโดจีนอีกครั้ง ปี ค.ศ. 1946 จากสภาพการปกครองที่โหดร้ายทารุณของ ฝรั่งเศส ประชาชนเวียดนามจำนวนมาก ได้อพยพหนีภัยสงครามและความอดอยากมาตั้งหลักแหล่งในประเทศไทยและที่ นครพนม จะพำนักส่วนมากอยู่ในตัวเมืองที่นครพนม โฮจิมินห์ได้พักอยู่หลายพื้นที่ ที่อยู่นานที่สุดก็คือ บ้านนาจอก หรือบ้านใหม่ (Ban May) กิจกรรมท่านโฮจิมินห์ ได้แก่ การให้ความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์โลก และเวียดนามการสอนวิชาการเมือง ความสำนึกในการรักชาติ ความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนบ้านชาวไทยการสร้างโรงเรียน สอนหนังสือเด็กๆ

และที่บ้านนาจอกต่อมายังเป็นสถานที่ฝึกอบรมให้กับนักเคลื่อนไหวต่อต้านฝรั่งเศสหลายร้อยคน นักเคลื่อนไหวเหล่านี้ได้ให้ไปอบรมให้เป็นแกนนำของกลุ่มผู้แทนยุวชนเวียดนามที่ไปอบรมที่เมืองกวางเจา ประเทศจีน มีนักเคลื่อนไหว 4 คนจากบ้านนาจอกที่ถูกคัดเลือกไปได้แก่ หลี ตี๋ ตร่อง เลเฟื่องดึก หลี ตรี ธง และโก ถ้วน ที่บ้านนาจอก ท่านโฮจิมินห์ได้พักกับพ่อเฒ่าแก่วีต ด่าย หรือหวอตร่องด่าย นอกจาก พ่อเฒ่าแก่วีต ด่าย แล้วไม่มีใครทราบว่า โฮจิมินห์เป็นใคร นอกจากที่บ้านใหม่แล้ว โฮจิมินห์ยังได้ไปพักกับ คุณเหงวียน บั่ง ก๊าด หรือ องแส หล่ย (Hoe loi) ใกล้หอนาฬิกาปัจจุบัน (โรงแรมศิริไลในอดีต) ท่านโฮจิมินห์ ยังเป็น หมอยาจีน ช่วยจัดยาจีนให้ร้านขายยาของ องแส หล่ย อีกด้วย โดยใช้ชื่อขณะนั้นว่า คุณอาหมอ ลางตั้น (Chu lang Tin) ท่านก็ยังเป็นหัวเรี่ยวหัวแรงในการสร้างอาคารชมรม ที่เรียกชื่อว่า หย่าเห็บ ตาก (nha hop tac) หรือบ้านร่วมใจ เพื่อเป็นที่พัก ของมิตรสหายร่วมอุดมการณ์ ข้ามาจะมีที่พักพิง ณ ที่นี้ท่านยังปลูกมะพร้าว 2 ต้น ต้นมะเฟือง หวาน 1 ต้น และแฉว ต้นชบาอยู่หน้าบ้าน ทำสวนปลูกผัก ตกเย็นบางวันท่านก็ไปหาปลาในหนอง ญาติอยู่ใกล้อาคารชมรม ดังนั้นจึงมีบทกลอนสรรเสริญท่านว่า

Nhà hợp tác ban May bác góp phần xây dựng	เรือนชมรม ลุงมีส่วนร่วมก่อตั้ง
Sớm chiều Bác gánh đất,khuân gạch, mộc hàng ngày	เช้าเย็นคำ ทั้งขนดิน อิฐช่างไม้
Bác sẻ gỗ,dẻo tay đục mộng bào rất tốt.	ฝีมือ เลื่อย- ไสกบครบกระบวน
Bác trồng cây khế ngọt một bên đường giáp sân	ว่างยังปลูกมะเฟืองหวานติดริมทาง
Hai bên cổng,cách gần Bác trồng cây dừa lửa	มะพร้าวไฟหนึ่งคู่ข้างประตู
Dọc theo đường cổng giữa hoa dâm bụt Bác trồng	ชบาแดงสะพรั่งสองข้างทาง
Cháu thiếu nhi hỏi Bác : sao Bác trồng hoa đỏ	เจ้าเด็กน้อยตั้งปวงฉาวว่าเหตุใดลุง จึงปลูกไม้ดอกนี้
Bác cười noi Hoa này trồng không khó bốn mùa đơm hoa đỏ	ลุงยิ้มตอบ ชบาแดงปลูกก็ง่าย บานทั้งปี
Bác thích trồng vì Bác yêu hoa đỏ	อีกทั้งปลูกเพราะลุงชอบดอกชบา

นอกจากนั้นท่านก็ยังปลูกสวนมะม่วง อยู่แถวพื้นที่ โรงเรียนเก่าของบ้านนาจอกอีกด้วย

ในกลางปี 1928 ท่านโฮจิมินห์เข้ามาในเมืองไทย ตามบันทึกของ เลแหม่ง ตรึง ผู้เคยร่วมสมัยกับท่าน โฮจิมินห์ ที่เมืองไทยได้เขียนไว้ว่า “ท่านโฮจิมินห์ ได้อบรมให้ชาวเวียดนามเสมอให้เคารพกฎหมาย ปฏิบัติประเพณีตัวให้ถูกต้องตามจารีตประเพณีอันดีงานของชาวสยาม ท่านยังเชื่อมั่นว่า เวียดนามต้องตกเป็น

เมืองขึ้นของฝรั่งเศส ประเทศสยาม ก็โดนฝรั่งเศสรังแก ประชาชน เวียดนามโดนกดขี่ข่มเหง ประเทศสยามก็โดนฝรั่งเศสบังคับให้เซ็นสัญญาที่ไม่เป็นธรรม เราเคียดแค้นฝรั่งเศส สยามก็ไม่ชอบหน้าฝรั่งเศสเหมือนกัน ประเทศเวียดนามและประเทศสยามเป็นเพื่อนมิตรบ้านใกล้เรือนเคียง เราเชื่อมั่นว่าประชาชนสยามเห็นใจและสนับสนุนการต่อสู้ที่ชอบธรรมเพื่อเอกราชของเราเสมอ。”

ในสมัยท่าน ปรีดี พนมยงค์เป็นนายกรัฐมนตรี ก็ได้ให้ความช่วยเหลือ อาวุธ ซึ่ง (พันธมิตรโดยทาง ISS อเมริกาได้ช่วยเหลือขบวนการ เสรี ไทยอาวุธนี้ก็ไม่ได้ใช้เพราะสงครามสงบลงก่อน) ไปให้เวียดนามห์ ตามความขอของท่านโฮจิมินห์เพื่อนำไปสู่ภารกิจเพื่อกอบกู้เอกราช

และหน่วยทหารเวียดนามมีชื่อว่า โดยเกวินเตรินฟู มีประมาณ 400 คน ได้รับอนุญาตจากรัฐบาลสยาม โดยใช้พื้นที่ หมู่บ้านเต่างอย ใกล้เขาภูพาน จังหวัดสกลนคร หลังจากการฝึกเสร็จเรียบร้อยได้รับการสนับสนุน อาวุธจากขบวนการเสรีไทย ข้ามไปลาวแล้วกลับประเทศเพื่อต่อสู้กับฝรั่งเศส ต่อมาหน่วยทหารโดยเกวินเตรินฟู ได้เข้าร่วมกับหน่วยทหาร ในประเทศจัดตั้งเป็นกองพัน 307 และ 308 ที่ทำให้ทหารฝรั่งเศส เกรงขามที่สุด ต่อมา ท่านโฮจิมินห์มีจดหมายตอบขอบใจท่านปรีดีเป็นภาษาฝรั่งเศส ดังข้อความต่อไปนี้

เรียน ฯ พณ ฯ ท่านปรีดี พนมยงค์

กระผมขอขอบคุณอย่างสูงในการที่ ฯ พณ ฯ ท่านได้สนับสนุนส่งมอบอาวุธให้กองกำลังกู้ชาติ อาวุธเหล่านี้สามารถประกอบให้กับทหารได้สองกองพัน กระผมจึงใคร่ขอถือโอกาสนี้ขออนุญาตจากท่านเพื่อเป็นเกียรติโดยให้นามว่า กองทัพแห่งสยาม

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

โฮจิมินห์

ในยุคสงครามเวียดนามกับสหรัฐอเมริกาทหารไทยไปร่วมรบเป็นทหารพันธมิตร แต่ท่านโฮจิมินห์ ได้สั่งให้ทหารของท่านทุกคนอย่างเคร่งครัด “สำหรับไทยเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่มีคุณต่อกันถ้าไม่จำเป็นจงหลีกเลี่ยงการปะทะกัน กับทหารไทย” ไปที่ไหนแม้จะอยู่ไม่นานท่านชอบปลูกต้นไม้และสร้างคน สำหรับท่านโฮจิมินห์สำคัญอย่างยิ่งและสำหรับเยาวชนเป็นอนาคตของชาติ ท่านพูดเป็นปรัชญาว่า “ปลูกต้นไม้ต้องเสียสละปี สร้างคนต้องร้อยปี”

แม้จะอยู่ไม่นานท่าน ก็ปลูกต้นไม้ สวน มะม่วงที่บ้านหนองบัวจังหวัดอุดรธานีมีสวน มะม่วงชาวเวียดนามเรียกว่า สวนมะม่วงลุงโห้ – และที่หนองโอน จังหวัดอุดรธานี ท่านปลูกต้นไม้และต้นไม้ผลชนิดต่าง ที่บ้านนาจอก ท่านได้ปลูกต้นมะเฟือง และได้ พูดกับ ยูวชนคนหนึ่งว่า “หลานรู้ไหมทำไม อาปลูกต้นมะเฟือง นี้” เด็กคนนั้นก็ไม่เข้าใจแล้วท่านได้อธิบายว่าเมื่อไรมะเฟืองออกผลครั้งแรก และจะมีนกจากสวรรค์มากินและ จะเก็บลูกที่เป็นทองคำมาให้หลานเหมือนในเทพนิยาย” และคนเวียดนามก็จะชอบแกล้งสัมผัสปลาตัมกับมะเฟือง ก็มีประโยชน์ให้กับชาวบ้านทุกคนอยู่แถบใกล้กับ หนองญาติ

□

4.3.3 เมืองนครพนม-ท่าแขก และเจ้าสุภานุวงศ์

อย่างไรก็ตามเรื่องราวของเมืองนครพนม-โฮจิมินห์มีความสัมพันธ์อย่างยิ่งกับบุคคลสำคัญของประเทศ สาธารณะรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว คือท่านสุภานุวงศ์ ซึ่งถือว่าเป็นวีรบุรุษของชาวลาว ที่ต่อสู้จนได้ปลดปล่อยประเทศตนเองออกจากการเป็นเมืองขึ้นของฝรั่งเศส และเมื่อศึกษาประวัติความสัมพันธ์พบว่าเจ้าสุภานุวงศ์มีความสัมพันธ์แนบแน่นกับชาติพันธุ์ชาวเวียดนาม เพราะภรรยาของท่านเป็นชาวเวียดนาม และท่านก็มีสายสัมพันธ์แนบแน่นกับโฮจิมินห์ในฐานะนักต่อสู้ที่มีอุดมการณ์เพื่อประชาชน

เจ้าสุภานุวงศ์ หรือ ประธานสุภานุวงศ์ เกิดเมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม พ.ศ. 2452 ที่เมืองหลวงพระบาง เป็นเชื้อพระวงศ์ของราชวงศ์ล้านช้างหลวงพระบาง เรียนจบชั้นประถมศึกษาที่แขวงหลวงพระบาง ต่อมาในปี พ.ศ. 2463 ได้ไปศึกษาต่อชั้นมัธยมศึกษาที่นครฮานอย ประเทศเวียดนาม จากนั้นในปีพ.ศ. 2480 ได้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีด้านวิศวกรรมการก่อสร้างทางและสะพาน ที่กรุงปารีส สาธารณรัฐฝรั่งเศส เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจึงได้มาทำงานเป็นวิศวกรที่สำนักงานโยธาเมืองญาง ประเทศเวียดนาม

เจ้าสุภานุวงศ์ มีความรู้ความสามารถหลากหลาย เช่นการสร้างทางและสะพาน ซึ่งในยุคนั้นยังไม่มีเครื่องทุ่นแรง ไม่มีเครื่องมือทันสมัยมากนัก การออกงานภาคสนามเพื่อควบคุมการก่อสร้างท่ามกลางความร้อนระอุและฝนที่ตกหนัก ทำให้เจ้าสุภานุวงศ์ ได้ผลประโยชน์มหาศาลทางอ้อมจากงานสร้างทางที่เกิดขึ้นช่วงสงครามปลดปล่อยในเวลาต่อมา ก็คือ ท่านรู้จักเส้นทางทั่วอินโดจีน โดยเฉพาะเวียดนามภาคกลางและใต้ ลาวภาคกลางและใต้ รวมทั้งเขมร จนสามารถวางแผนการสู้รบได้ทุกรูปแบบ

อนึ่งท่านได้ประสบกับความเหลื่อมล้ำต่ำสูงในการปฏิบัติของเจ้าอาณานิคม เช่น กรณีทำงานไประยะหนึ่งปรากฏว่ามีคนฝรั่งเศสที่จบมาจากสถาบันเดียวกันกับท่าน เข้าทำงานในสำนักงานทางเขตเดียวกัน แต่ปรากฏว่าชาวฝรั่งเศสได้รับเงินเดือนสูงกว่า ทั้งๆที่เข้ามาทำงานภายหลังและผลงานก็ไม่ได้โดดเด่นอะไร ความไม่เป็นธรรมที่เจ้าสุภานุวงศ์ ประสบด้วยตนเองยิ่งทำให้ท่านมุ่งมั่นหาหนทางกอบกู้ประเทศชาติ แม้นายช่างใหญ่ฝรั่งเศสผู้บังคับบัญชาโดยตรง ซึ่งมีน้ำใจอยากช่วยเหลือได้เสนอให้ท่านโอนสัญชาติเป็นฝรั่งเศสเต็มตัวเพื่อได้สิทธิเช่นคนฝรั่งเศส แต่เจ้าสุภานุวงศ์ปฏิเสธเพราะถือเป็นหลักการที่ไม่อาจรับได้โดยเด็ดขาด ด้วยผลงานอันเป็นที่ประจักษ์ หลังจากนั้นไม่นานท่านได้รับการเลื่อนตำแหน่งเป็นหัวหน้าสำนักงานทางของเขตหลวงจาง รับผิดชอบการวางแผน ออกแบบ ควบคุมโครงการก่อสร้างทางและสะพานในเขตนั้นทั้งหมด เช่นการสร้างสะพานบนเส้นทางหมายเลข 14 และเข้าร่วมในการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำชะเลบก บนทางหลวงเลขที่ 19 ท่านได้รับการเลื่อนตำแหน่งสูงขึ้นมาประจำอยู่เมืองพิน เพื่อรับผิดชอบโครงการก่อสร้างเส้นทางยุทธศาสตร์หมายเลข 23 และได้สร้างสะพานข้ามแม่น้ำเซบั้งเหียงในเขตนั้น

ที่เมืองสตริงแตงในเขตกัมพูชา เมืองนี้ทางลาวเรียกชื่อว่าเมืองเชียงแตง คนพื้นถิ่นเป็นชาวลาวแต่ฝรั่งเศสจัดให้ไปขึ้นกับกัมพูชา ท่านได้เข้าไปช่วยซ่อมแซมทางหมายเลข 13 ด้วย จากหลวงจางท่านย้ายไปดูแลงานก่อสร้างในเขตดุงาน (ดำนัง) อยู่ระยะหนึ่ง แล้วมาดูแลรับผิดชอบในเขตเมืองวินห์ ดูแลโครงการสร้างสะพานเอียนซานข้ามแม่น้ำซงกาและการสร้างฝายกั้นน้ำตามที่ต่างๆ ของเขต เห็นได้ว่าประสบการณ์และภาระหน้าที่ด้านวิศวกรโยธาตลอดช่วงเวลาที่เจ้าสุภานุวงศ์ รับผิดชอบมาโดยตลอดนั้น โดดเด่นมิได้ด้อยกว่าผลงานของผู้หนึ่งผู้ใดเลยทางหมายเลขที่ 9 ที่สร้างจากเมืองสะหวันนะเขต ผ่านชายแดนที่ลาวบาวเข้าเวียดนามจนถึงจังหวัดกว๋างตรี เมืองเว้และดานังนั้น นายช่างเจ้าสุภานุวงศ์ มีส่วนในการก่อสร้าง ท่านได้มาควบคุมการสร้างทางและพักอยู่ที่เมืองเซโปนพร้อมภรรยาและลูกเล็กๆ 2 คน ครั้งเมื่อเจ้าสุภานุวงศ์มาก่อสร้างทางเขตนี้นี้ ด้วยการวางตัวและมีจริยวัตรอันงดงามไม่ถือตัวเอาใจใส่ถามไถ่ทุกข์สุข ทำให้ชาวบ้านเพิ่มความรักต่อเจ้าสุภานุวงศ์ อย่างที่สุด นายเหวียนชันยาน ส.ส.เวียดนาม ได้เขียนรำลึกสมัยเป็นนายช่างโยธา โดยเล่าเรื่องการทำงาน และความประทับใจหัวหน้าชื่อสุภานุวงศ์นับตั้งแต่วันแรกที่รายงานตัว

“เสด็จเป็นคนที่มิรู้บิณมน่าประทับใจ สูงปานกลาง ไว่หนวด เป็นคนว่องไว มีแววตาสัตย์ซื่อ เปิดเผย วาจาปราศรัยนิมนนวล ท่านได้ต้อนรับพวกข้าพเจ้าด้วยท่าทีเรียบง่ายและสนิทสนม

“เสด็จไม่เพียงแต่ให้ความเสมอภาคกับพวกข้าพเจ้าเท่านั้น แต่ท่านได้ปฏิบัติกับทุกๆ คนเช่นเดียวกัน ตามประเพณีลาว คือ ถ้าหากสามัญชนเข้าพบข้าราชการชั้นสูง (นับแต่เจ้าเมืองขึ้นไป) ก็ต้องคุกเข่าลงเพื่อเสนอ คำร้องเรียนต่างๆ ข้าพเจ้าเห็นหลายครั้งว่าคนเข้าเฝ้าเสด็จก็คุกเข่าลงแต่เสด็จก็บอกให้เขาลุกขึ้นเพื่อพูดคุยกัน ต่อจากนั้นมาประชาชนก็ค่อยๆ รู้จักกันอย่างทั่วถึงว่าท่านเป็นคนง่ายๆ และมีทัศนคติมหาชน ไม่ชอบพิธีรีตอง จนเกินไป”

“หลังจากได้ทำงานร่วมกันเป็นเวลาหลายเดือน ความรู้สึกแห่งไมตรีจิตมิตรภาพระหว่างเสด็จกับพวก ข้าพเจ้าก็ได้เพิ่มทวีขึ้น หลายครั้งหลังเวลาเลิกงาน เสด็จก็ได้พูดคุยกับพวกข้าพเจ้าอย่างเปิดอกเปิดใจ เกี่ยวกับ บทบาทของวิศวกรในสังคม ระบบการสร้างวิศวกรที่ประเทศฝรั่งเศส วันหนึ่งท่านได้พูดอย่างตรงไปตรงมาว่า หลายสิ่งหลายอย่างที่คนฝรั่งเศสสอนให้พวกเรานั้น ไม่ตรงต่อความเป็นจริง เราพูดเพียงเท่านั้นขอให้เพื่อคิดเอาเอง”

“พวกข้าพเจ้าเข้าใจว่าท่านหมายถึงอันใด ท่านเห็นอย่างจะแจ่มมานานแล้วว่าการโฆษณาของพวก ล่าเมืองขึ้นฝรั่งเศสในอาณานิคมที่อวดอ้างว่า ประเทศฝรั่งเศสได้นำแสงสว่างของความคิดวิไลสมาให้ เพื่อนำ ประชาชนในอินโดจีนไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองนั้น เป็นถ้อยคำหลอกลวงทั้งนั้น”

“ที่หน้าโต๊ะทำงานของเสด็จ เคียงข้างเอกสารเทคนิคเกี่ยวกับงานเฉพาะหน้า มีแฟ้มหนึ่งที่เต็มไปด้วย กระดาษขนาดครึ่งหน้ากระดาษเขียนของนักเรียน แต่ครั้งที่ข้าพเจ้ามารายงาน ก็ได้สังเกตเห็นว่ากระดาษนั้น สูงขึ้นเรื่อยๆ กระดาษแต่ละใบได้เขียนศัพท์ฝรั่งเศสศัพท์หนึ่ง ต่อด้วยประโยคเขียนอักษรลาว ตัวอักษรลาว เป็นหนึ่งในบรรดาตัวอักษรที่สวยงามในโลก ลายมือของเสด็จสวยงามประณีต ซึ่งเพิ่มความงามให้แก่ตัวอักษร ลาว ในระยะนั้นข้าพเจ้าเริ่มเรียนภาษาลาว จึงเข้าใจว่าเสด็จเริ่มเตรียมเขียนปทานุกรมฝรั่งเศส-ลาว”

6 ปีเศษในฐานะนายช่างการทำให้ท่านได้เรียนรู้ประสบการณ์ต่างๆ อย่างมากมาย ไม่เพียงแต่ความรู้ ในด้านอาชีพการงาน หากรวมถึงการศึกษาเหตุการณ์ของโลกก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 จะระเบิดขึ้นจน สงครามสิ้นสุดลงในปี ค.ศ. 1945

ปีพ.ศ. 2488 สถานการณ์ของโลกมีการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะที่อินโดจีนที่ส่งผลต่อขบวนการ ปลดปล่อยชาติ ครั้งหนึ่งหนังสือพิมพ์เคยสัมภาษณ์เจ้าสุภานุวงศ์ ว่า “ เมื่อประเทศชาติของพระองค์ได้รับการ ปลดปล่อยแล้ว พระองค์จะทรงยึดถือในระบอบการเมืองใด ” เจ้าสุภานุวงศ์ ทรงตอบว่า “ เมื่อใด ประเทศชาติของข้าพเจ้าได้รับเอกราชแล้ว ข้าพเจ้าจะยึดถือระบอบการเมืองที่ประชาชนลาวเป็นผู้เลือกเอง ” ต้นเดือนกันยายนปีเดียวกัน เจ้ามหาอุปราชเพชระราชได้ส่งโทรเลขมาถึงเจ้าสุภานุวงศ์ ที่เมืองวิน เพื่อให้เสด็จ กลับลาว ท่ามกลางสถานการณ์ที่สับสน หม่อมเวียงคำซึ่งก็เป็นปัญญาชนในฐานะภรรยาที่อยู่เคียงข้างเจ้า สุภานุวงศ์มาตลอดได้แนะนำให้พระองค์รู้จักกับสมาชิกพรรคเวียดมินต์ ไม่นานนักท่านประธานโฮจิมินห์ได้ส่ง ท่านเลวันเฮียนเดินทางมาเชิญเจ้าสุภานุวงศ์ ไปเมืองฮานอย เพื่อพบปะและปรึกษาหารือเกี่ยวกับปัญหา บ้านเมืองในอินโดจีน การพบกันครั้งนี้สร้างความประทับใจให้เจ้าสุภานุวงศ์ อย่างที่สุด

หลังจากที่ โฮจิมินห์ ได้ตั้งพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2480 เจ้าสุภานุวงศ์ก็ได้เข้าร่วมเป็น สมาชิกพรรคและเป็นผู้นำประชาชนลาวในการต่อสู้เพื่อเรียกร้องเอกราชจากฝรั่งเศส ทั้งยังเป็นผู้นำของพรรค

ประชาชนปฎิวัติลาวในยุคก่อตั้ง เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองที่ประเทศลาวเมื่อวันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ. 2518 เจ้าสุภานุวงศ์จึงได้ดำรงตำแหน่งประธานประเทศคนแรกจนกระทั่งถึงปี พ.ศ. 2534 ทัวโลกจึงรู้จักเจ้าสุภานุวงศ์ในสมญานาม “เจ้าชายแดง” หรือ The Red Prince เนื่องจากเป็นเจ้าผู้ยอมเสียสละแยกตัวเองออกจากชนชั้นศักดินามาร่วมก่อตั้งขบวนการปฏิวัติลาว ประวัติศาสตร์ เรื่องราวของท่านโดยสังเขปนั้น มีรายละเอียดว่าเมื่อวันศุกร์ที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2488 แรม 8 ค่ำเดือน 9 ปีระกา เจ้าสุภานุวงศ์พร้อมครอบครัว ซึ่งมีหม่อมเวียงคำและพระโอรสที่ยังเล็กได้เดินทางจากเมืองเว้กลับสู่ปทุมมิ อันเป็นบ้านเกิดเมืองนอนที่พระองค์ทรงรักและผูกพัน การคืนสู่ปทุมมิของเจ้าสุภานุวงศ์ครั้งนี้ผู้ร่วมขบวนการประกอบด้วยกองกำลังทหารหมวดหนึ่งจากกองเสนานิการใหญ่กองทัพปลดปล่อยเวียดนาม โดยมีสหยาเงินวันยังเป็นหัวหน้า ได้เดินทางข้ามสะพานมิตรภาพห้วยเอ็ด เมืองลาวบาว(เวียดนาม) สู่เมืองเซโปนซึ่งเป็นเมืองชายแดนของลาวที่ติดกับเวียดนาม วันเสาร์ที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2488 ประชาชนชาวเมืองต่างยินดีต้อนรับและจัดงานเลี้ยงฉลองการเดินทางมาถึงและมอบดอกไม้ให้เจ้าสุภานุวงศ์ เป็นความเคารพและนับถือสูงสุดแห่งจิตใจที่มีต่อเจ้าเขี้ยววงศ์ เจ้ามหาชีวิตผู้มีใจรักชาติยิ่งซึ่งในขณะนั้นสถานการณ์ของเมืองเซโปนที่จะมีการยึดอำนาจการปกครองได้สำเร็จ

เจ้าสุภานุวงศ์ได้นำภาพถ่ายของพระองค์ที่ถ่ายร่วมกับท่านประธานโฮจิมินห์ให้ชาวเมืองเซโปนได้ชมประชาชนต่างให้ความสนใจเพราะไม่เคยพบท่านประธานโฮจิมินห์มาก่อนได้ยินเพียงชื่อเสียงที่เลื่องลือถึงความสามารถของท่านที่นำประชาชนเวียดนามปลดปล่อยชาติจากมือพวกล่าอาณานิคมฝรั่งเศสได้

เจ้าสุภานุวงศ์ได้พักที่เมืองเซโปน 3 วันและได้เดินทางต่อไปยังเมืองพิน เมืองพะลาน เมืองดงเหิน แล้วเข้าสู่เมืองสะหวันนะเขต วันพฤหัสบดีที่ 6 กันยายน พ.ศ. 2488 รวมเวลาการเดินทางจากเมืองเว้ถึงเมืองสะหวันนะเขตใช้เวลา 7 วัน ได้รับการต้อนรับในการชุมนุมใหญ่จากประชาชนเมืองสะหวันนะเขตตลอดเส้นทางจนถึงเมืองท่าแขกเมื่อวันที่ 8 กันยายนปีเดียวกัน

สถานการณ์ในลาว

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2436 เป็นต้นมาแผ่นดินลาวได้ตกเป็นอาณานิคมของจักรวรรดินิยมฝรั่งเศสซึ่งได้ช่วงชิงเอาดินแดนลาวจากสยาม ก่อนหน้านั้นประชาชนลาวที่ถูกกดขี่ข่มเหงอยู่แล้วยิ่งเพิ่มทวีคูณขึ้นอีกเมื่อแอกแห่งการล่าอาณานิคมถูกกดขี่ข่มเหงอย่างรุนแรงและหนักหน่วง ด้วยความเคียดแค้นซึ่งซึ่งจึงมีกลุ่มคนลาวลุกขึ้นต่อต้านอยู่เนืองๆ ซึ่งเริ่มจากขบวนการการต่อสู้ของพระยาอุทุม เมืองอุบลและพระยาตาผ้าขาว เมืองจำปาสัก เรื่อยมาจนถึงขบวนการต่อสู้ขององแก้วมมะดำ แขวงสาละวัน ขบวนการต่อสู้ของครูคำเวียงจัน ขบวนการต่อสู้ของเจ้าฟ้าปาใจอยู่พงสาลี-เชียงขวางและขบวนการต่อสู้อื่นๆ จนมาถึงขบวนการกู้ชาติของลาวอิสระ(ส.ป.ล.) สถานการณ์ความสับสนวุ่นวายที่เกิดขึ้นในลาวทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นเมื่อกองกำลังทหารฟาสซิสญี่ปุ่นเข้ามาขับไล่ทหารฝรั่งเศสในลาว ทหารจีนก็ก่อกบฏตั้งจำนวน 100,000 นาย เคลื่อนพลเข้ามาทางภาคเหนือยึดพงสาลี เมืองสิง และได้ประกาศว่าแขวงเหล่านั้นขึ้นกับจีนโดยตรง สถานการณ์ที่ตึงเครียดอยู่แล้วยิ่งทวีความรุนแรงเมื่อทหารฝรั่งเศสได้รับความช่วยเหลือจากอังกฤษเพื่อยึดเอาแผ่นดินลาวกลับคืน

เมื่อเห็นว่าสถานการณ์กำลังสับสนประชาชนลาวจึงฉวยเอาโอกาสนี้เพื่อยึดอำนาจ ซึ่งอาศัยอำนาจเจ้ามหาอุปราชเพชระราชในฐานะที่ทรงเป็นนายกรัฐมนตรีแห่งราชอาณาจักรลาว ได้ออกแถลงการณ์ประกาศสิทธิอำนาจอธิปไตยและผืนแผ่นดินลาวอันครบถ้วนของประเทศลาวได้แสดงเจตจำนงอย่างชัดแจ้งและทำที่อัน

เด็ดขาดของเจ้ามหาอุปราชเพชระราชและอำนาจการปกครองใหม่ของประเทศลาว วันพฤหัสบดีที่ 23 สิงหาคม พ.ศ.2488 การลุกฮือของมวลชนชาวนครหลวงเวียงจันทน์เพื่อยึดอำนาจการปกครองเป็นเหมือนกระจกที่สะท้อนให้เห็น ทำให้มีการลุกฮือขึ้นของมวลชนเพื่อยึดอำนาจทั่วทั้งประเทศ

วันจันทร์ที่ 3 กันยายน พ.ศ. 2488 เจ้ามหาอุปราชเพชระราชได้ส่งโทรเลขถึงเจ้ามหาชีวิตที่เมืองหลวงพระบาง เพื่อขอความเห็นชอบเกี่ยวกับเรื่องการรวมแผ่นดินลาวให้เป็นเอกภาพแต่ไม่ได้รับคำตอบ วันพฤหัสบดีที่ 4 ตุลาคม พ.ศ.2488 เจ้ามหาอุปราชเพชระราชเป็นผู้แทนอำนาจการปกครองศูนย์กลางของประเทศลาวได้ออกแถลงการณ์เรียกร้องให้บรรดาประเทศฝ่ายสัมพันธมิตรยอมรับการมีอยู่ของรัฐบาลลาวและเคารพเอกราชอำนาจอธิปไตยอันครบถ้วนของผืนแผ่นดินลาว แถลงการณ์ดังกล่าวได้รับการสนับสนุนพอสมควร ในวันเสาร์ที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2488 เจ้าสีสะหวางวงเจ้ามหาชีวิตลาวภายใต้การชี้นำของพันเอกอิมแพน ได้ลงโทษเจ้ามหาอุปราชเพชระราชโดยการปลดออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและถอดถอนันดรศักดิ์เจ้ามหาอุปราช การเตรียมการจัดตั้งคณะรัฐบาลยังคงสานต่อซึ่งยังคงให้ความนับถือเจ้ามหาอุปราชเพชระราช แต่การเตรียมการล่าช้าออกไป ในที่สุดก็ได้ตกลงราชชื่อคณะรัฐมนตรี โดยมีพระยาคำมาววิไล(เจ้าแขวงเวียงจันทน์)เป็นนายกรัฐมนตรี เจ้าสุภานุวงศ์เป็นรัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศในจำนวนคณะรัฐมนตรี 11 ท่าน วันศุกร์ที่ 12 ตุลาคม พ.ศ. 2488 เป็นวันประกาศจัดตั้งรัฐบาลของประเทศลาว โดยเจ้ามหาอุปราชเพชระราชดำรงตำแหน่งประมุขแห่งรัฐ

เมืองท่าแขก

ท่านสิงกะโป สีโคดจุนนะมาลี ในฐานะประธานสมาคมเยาวชนลาวรักชาติ(ทั้งเปิดเผยและปกปิด)และเป็นครูใหญ่เมืองท่าแขก ท่านได้มีบทบาทสำคัญในขบวนการยึดอำนาจในเมืองท่าแขกในวันที่ 23 สิงหาคม พ.ศ. 2488 ซึ่งเป็นวันเดียวกันกับการยึดอำนาจในนครหลวงเวียงจันทน์ เมื่อเจ้าสุภานุวงศ์เดินทางมายังท่าแขกท่าน สิงกะโป สีโคดจุนนะมาลี ได้นำคณะปกครองประชาชนออกไปต้อนรับ ณ สะพานเซบังไฟ แล้วแห่เข้าสู่ตัวเมืองท่าแขกอย่างคึกครื้น คำวันเดียวกันเจ้าสุภานุวงศ์ได้พบปะกับบรรดาเจ้าหน้าที่ชั้นสูงและผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อสนทนาเกี่ยวกับสภาวะการณ์ของโลก สถานการณ์ภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และสถานการณ์ใน 3 ประเทศนั้นคือสถานการณ์ภายในอินโดจีน การสนทนาเป็นไปอย่างน่าสนใจเพราะว่าเป็นสถานการณ์ใหม่ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับทุกคน เมื่อได้พักผ่อนหนึ่งวันแล้ว วันจันทร์ที่ 10 กันยายน ได้มีการจัดงานชุมนุมใหญ่ที่สนามกีฬาเมืองท่าแขกเพื่อต้อนรับเจ้าสุภานุวงศ์ที่ชาวเมืองให้ความเคารพรักในโอกาสที่ท่านกลับสู่ปิตุภูมิ

ท่านสิงกะโป สีโคดจุนนะมาลี ได้ประกาศก้องในงานชุมนุมว่า “นับตั้งแต่วันที่นี้เป็นต้นไปเจ้าสุภานุวงศ์ คือผู้นำการปฏิวัติลาวของพวกเรา” เสียงไชโยโห่ร้องสนับสนุนและยินดีกับคำกล่าวนั้นดังกึกก้องสะท้อนแผ่นดินสะท้อนพื้นน้ำเป็นคลื่นจากเหนือลงใต้เมืองท่าแขก เหมือนเป็นการประกาศแสนยานุภาพแห่งเชื่องค์เจ้ามหาชีวิตที่มีหัวใจรักชาติที่ประกาศตัวลุกขึ้นต่อสู้เพื่อกอบกู้บ้านกู้เมืองสู่เอกราช เจ้าสุภานุวงศ์ได้ไปก็มีอับกระแสดล้นแห่งหัวใจที่รวมเป็นหนึ่งเดียวกันนั่นคือ “ความรักชาติอย่างแท้จริง” เจ้าสุภานุวงศ์ทรงกล่าวว่า “ประเทศลาวนับจากนี้ไป เป็นประเทศเอกราช ตัดสินใจไม่ยอมให้ต่างชาติกลับมาปกครองประชาชน

ลาวอีก” เสียงประชาชนโห่ร้องขับสนับสนุนคำกล่าวนั้นดังกึกก้องไปทั่วบริเวณว่า “ประเทศลาวเอกราชมั่นคง ยืนนาน” “เจ้าสุพานวงมันคงยืนนาน”

สมรภูมิต้าแขก

มีข่าวมาจากสะหวันนะเขตแจ้งว่าทหารฝรั่งเศสได้ยึดเมืองสะหวันนะเขตได้แล้วเป้าหมายต่อไปคือ เมืองท่าแขก เจ้าสุพานวงค์ได้แต่งตั้งคณะผู้แทนไปเมืองนครพนมประเทศไทย เพื่อเจรจากรอพยพคนลาวไปอาศัยชั่วคราว วันอาทิตย์ที่ 17 มีนาคม พ.ศ.2489 ได้มีการรอพยประชาชนที่เป็นคนชราและเด็กไปอาศัยตามวัด โรงเรียนและมีครอบครัวคนไทยหลายครอบครัวที่แสดงความจำนงรับคนลาวไปพักที่บ้าน วันพฤหัสบดีที่ 21 มีนาคม พ.ศ. 2489 เวลา 04.50 น. ได้มีเครื่องบินสปิสฟายสี่ลำจำนวน 4 ลำปรากฏเหนือท้องฟ้าเมืองท่าแขก มีเครื่องบิน 2 ลำได้โฉบไปปลิวลงมาเหนือความว่า “ให้กองกำลังติดอาวุธปฏิบัติเมืองท่าแขกนำอาวุธประจำกายออกไปเพื่อยอมจำนนโดยด่วนที่บริเวณ 3 แยก กิโลเมตรที่ 4 นามะลาด ถ้าไม่ปฏิบัติตามภายใน 15 นาทีนี้เมืองท่าแขกจะถูกทำลายทุกคนจะต้องตายกันหมด” เวลา 05.00 น. มีเสียงปืนดังขึ้นสนั่นหวั่นไหว เมื่อทหารฝรั่งเศสเปิดฉากโจมตีทั่วแนวป้องกันตัวเมืองท่าแขกทางตอนใต้ เครื่องบินสปิสฟาย 4 ลำแบ่งออกชุดๆละ 2 ลำ จุดแรกทิ้งระเบิดปฐมตามแนวรบ อีกชุดได้ทิ้งระเบิดลงบริเวณตลาดเมืองท่าแขกประชาชนที่กำลังซื้อขายสินค้าอยู่ล้มตาย ไฟลุกไหม้บ้านเรือนควันไฟตลบทั้งบริเวณ การสู้รบทวีความรุนแรงตามแนวป้องกันเมือง

06.30 น.กองกำลังทหารผสมลาว-เวียดนามที่ส่งมาจากสะหวันนะเขตได้มาถึงและได้ตีฝ่าวงล้อมกองกำลังทหารฝรั่งเศสเข้ามายังเมืองท่าแขกได้ เจ้าสุพานวงค์ในชุดสนามกำลังบัญชาการสู้รบอย่างจริงจังท่ามกลางสถานการณ์ตึงเครียด ท่านสิงกะโปห้วงความปลอดภัยของพระองค์จึงทูลว่า “ขอให้พระองค์เสด็จไปเมืองนครพนม” เจ้าสุพานวงค์ทรงตอบว่า “จะให้หนีไปได้อย่างไร ในเมื่อเมืองท่าแขกยังมีนักรบปฏิบัติกำลังต่อสู้กับศัตรู พระองค์จะอยู่เคียงบ่าเคียงไหล่กับสหายเหล่านั้น” เป็นคำตรัสของหน่อเชื้อกษัตริย์พระองค์หนึ่งที่แสดงให้เห็นน้ำพระทัยอันสูงส่งที่มีต่อประชาชน ทำให้ยิ่งเพิ่มความเคารพในพระองค์อย่างหาที่เปรียบไม่ได้ อย่างไรก็ตามท่านสิงกะโปก็คลายความกังวลเรื่องความปลอดภัยลงบ้างเมื่อได้ส่งครอบครัวของเจ้าสุพานวงค์ไปยังฝั่งไทยแล้ว

ท่ามกลางท่ากระสุนและระเบิดได้มีการรอพยประชาชนด้วยเรือข้ามฝั่งตลอดเวลา เครื่องบินของศัตรูก็โหดร้ายปาถ่เถื่อนโดยแท่นที่ว่ายปืนใส่ทหารกลับยิงใส่เรือที่ใช้บรรทุกประชาชนตายเกลื่อนกลาดทั้งซากเรือซากศพลอยเต็มท้องน้ำ สายน้ำโขงตั้งแต่เมืองท่าแขกลงไปทางใต้ได้กลายเป็นสีแดงด้วยเลือดของพี่น้องชาวลาวเป็นภาพที่เศร้าสะเทือนใจยิ่ง ทหารของศัตรูได้สืบคลานฝ่าแนวป้องกันเข้ามาได้ กองเสนาธิการการรบได้ขอร้องให้เจ้าสุพานวงค์ข้ามไปยังฝั่งไทย แต่พระองค์ไม่ทรงยินยอมเพราะทรงหวังชีวิตลูกหลานนักรบปฏิบัติที่อยู่แนวรบ ทหารของศัตรูเริ่มเข้ามาในเมืองท่าแขกบ้างแล้ว ทุกคนได้พยายามขอร้องให้เจ้าสุพานวงค์ข้ามไปยังฝั่งไทยอีกครั้ง พระองค์ก็ยังละล้าละลังและมองไปรอบๆเมืองท่าแขกด้วยอาวรณบ้านเกิดเมืองนอนและลูกหลานนักรบที่กำลังต่อสู้ในสนามรบ

12.47 น. เจ้าสุพานวงค์จึงลงเรือยนต์ ซึ่งเป็นช่วงเวลาเดียวกับฝ่ายข้าศึกกำลังบุกอย่างรุนแรงเพื่อยึดเมืองท่าแขก แนวรบทางทิศเหนือกำลังจะแตก ด้านแม่น้ำโขงจึงเป็นเป้าหมายสุดท้ายของเครื่องบิน

โถมตี ซึ่งเวลานั้นเรือยนต์ของเจ้าสุภานุวงศ์แล่นออกไปถึงกลางน้ำโขง เครื่องบินลำหนึ่งยังถูกเจ้าสุภานุวงศ์ แต่ท้าวทองลายทหารองครักษ์ชาวเวียตนามใช้ตัวเองบังพระองค์ไว้ขณะที่วรกายพระองค์ชุ่มด้วยเลือดและสลับไป เรือที่หนึ่งมาก็เสียอยู่กลางแม่น้ำโขงกองบัญชาการจึงได้ออกคำสั่งให้ทหารออกไปนำเรือเข้าฝั่ง นายแพทย์ชาวลาว 2 ท่าน ชื่อนายแพทย์ปะดัดและนายแพทย์ดาววอนที่ติดตามไปจากเมืองท่าแขกได้ร่วมรักษาพระองค์อย่างใกล้ชิดร่วมกับแพทย์ชาวไทยเพราะทรงบาดเจ็บสาหัส กระดูกซี่โครงหัก 3 ซี่ แต่กระนั้นท่าทางและพระพักตร์ยังคงเรียบนิ่งอดกลั้นต่อความเจ็บปวดทั้งที่อาการทรงเจ็บปวดอย่างแสนสาหัส

การสู้รบในเมืองท่าแขกยังคงดำเนินอยู่นอกเมือง เมื่อทหารฝรั่งเศสเข้ามาในเมืองท่าแขกแล้ว เมื่อพบคนลาวบริเวณใดก็จะยิงปืนกราดไป ทั้งไล่จับและปิดตानำไปยังทั้งลงแม่น้ำโขง บ้างก็เข้าไปยิงตามหลุมหลบภัยที่ประชาชนซ่อนอยู่ เวลาประมาณ 16.00 น. เสียงปืนเริ่มเงียบลง เมื่อทหารฝรั่งเศสยึดตัวเมืองท่าแขก ได้ทั้งหมด ฝ่ายปฎิวัติได้สูญเสียทหารและประชาชนไปประมาณ 1,200 คน รวมทั้งซากศพที่ลอยอยู่ตามแม่น้ำโขงอีกประมาณ 300 กว่าศพซึ่งมีเด็กอายุต่ำกว่า 12 ปีมากกว่า 15 เป็นโศกนาฏกรรมที่โหดร้ายป่าเถื่อนที่ต้องจารึกไว้ในหน้าประวัติศาสตร์ไม่มีวันเลือน อันเป็นเครื่องหมายแห่งการสู้รบในการรบ 21 มีนาคม เมืองท่าแขกได้ยุติลง หากแต่การต่อสู้กู่ชาตินกอบเมืองของประชาชนลาวยังคงสืบต่อจากการเป็นเจ้าที่หันมาเป็นนักปฏิวัตินี้เอง ที่ทำให้นักวิชาการทางด้านมานุษยวิทยาชาวต่างชาติคนหนึ่งที่มาการศึกษาเรื่องประเทศลาวมาอย่างยาวนาน มีความเห็นว่า เจ้าสุภานุวงศ์ถือเป็นบุคคลขั้นนำที่มีสถานะกำกวมยากแก่การทำความเข้าใจมากที่สุดคนหนึ่งในประวัติศาสตร์การเมืองลาวสมัยใหม่ กล่าวคือ แม้ภายหลังการปฏิวัติลาวในปีพ.ศ. 2518 รัฐบาลลาวจะพยายามปราบปรามบุคคลที่อยู่ฝ่ายกษัตริย์นิยมอย่างหนัก ทว่าหนึ่งในผู้นำการปฏิวัติอย่างเจ้าสุภานุวงศ์เอง กลับมีฐานะเป็นผู้ธำรงรักษาลักษณะอันสูงส่งบางด้านของราชวงศ์ลาวในอดีตให้คงอยู่ต่อไป ในทัศนะของนักมานุษยวิทยาคนนั้น เจ้าสุภานุวงศ์ถือเป็นสัญลักษณ์ที่มีพลังอำนาจสูงมาก เนื่องจากผู้นำของลาวคนนี้เป็นตัวแทนที่แสดงให้เห็นถึง ภาวะอันสอดคล้องต้องกันของคู่ตรงข้ามที่มีความหมายขัดแย้งกันอย่างตึงเครียด กล่าวคือ เขามีสถานะเป็นทั้งตัวแทนของราชวงศ์ลาวที่เลือนหายและกลุ่มผู้ยึดกุมอำนาจรัฐใหม่อย่างพรรคประชาชนปฏิวัติลาว แม้จะถูกเรียกอย่างเป็นทางการว่า สหาย หรือ ประธาน อันเป็นศัพท์เฉพาะทางการเมืองภายหลังการปฏิวัติ อย่างไรก็ตาม สำหรับคำพูดทั่วไปที่ถูกใช้ในชีวิตประจำวัน ผู้นำของลาวคนนี้ก็กลับมักถูกเรียกว่า เจ้าสุภานุวงศ์ เช่นเดิม

ที่น่าสนใจยิ่งกว่านั้นก็คือ ในงานเขียนจำนวนมากทั้งที่เป็นภาษาลาวและอังกฤษ ซึ่งเขียนถึงท่านในช่วงทศวรรษ 1990 ก็ยังเรียกท่านว่า “เจ้า” เช่นเดียวกันกับหนังสือพิมพ์ของพรรคประชาชนปฏิวัติลาวที่มีชื่อว่า ประชาชน (ประชาชน) ซึ่งเรียกเจ้าสุภานุวงศ์ว่า “เจ้า” เช่นกัน กระทั่งท่านมีสถานะเป็น เจ้าสุภานุวงศ์: ผู้นำแห่งการปฏิวัติ ในที่สุด ด้วยสถานะที่ยึดโยงกับราชวงศ์ลาวในอดีตอย่างเด่นชัด เมื่อเจ้าสุภานุวงศ์เสียชีวิตลงเมื่อวันที่ 9 มกราคม พ.ศ.2538 จึงมีผู้คาดหมายว่า ภาวะโหยหาอดีตถึงราชวงศ์ลาวที่ไม่ได้ดำรงอยู่จึงหลงไหลเข้ามาอย่างเอ่อท้นในพิธีศพของผู้นำลาวคนนี้

อย่างไรก็ตาม รัฐบาลลาวได้เข้ามาควบคุมพิธีศพดังกล่าวอย่างเข้มงวด กล่าวคือ แม้จะมีการคาดการณ์ว่าพิธีศพของเจ้าสุภานุวงศ์อาจถูกจัดขึ้นที่เมืองหลวงพระบาง หรือถ้ากระดูกของเขาอาจถูกส่งกลับไปยังเมืองดังกล่าว แต่พิธีการทั้งหมดกลับถูกจัดขึ้นที่นครเวียงจันทน์ และถ้ากระดูกของเจ้าสุภานุวงศ์ก็ถูก

บรรจุนอยู่ในสถูปที่ธาตุหลวงในนครเวียงจันทน์เช่นกัน โดยมีครอบครัวของท่าน และประธานประเทศลาวในยุคนั้น คือ นายหนุฮัก พุมสะหวัน และบรรดาผู้นำพรรคประชาชนปฏิวัติลาว ร่วมเป็นสักขีพยาน

ทั้งนี้ เป็นเพราะหากมีการจัดพิธีศพของเจ้าสุภานุวงศ์ที่เมืองหลวงพระบาง ก็อาจจะเป็นการตอกย้ำถึงสถานะความเป็นศูนย์กลางแห่งราชวงศ์ล้านช้างหลวงพระบางและพิธีกรรมดั้งเดิมอันเก่าแก่ของเมืองดังกล่าว ดังนั้น การบรรจุเถ้ากระดูกของเจ้าสุภานุวงศ์ไว้ในบริเวณเจดีย์ศักดิ์สิทธิ์ประจำชาติ (ในยุคหลังการปฏิวัติ) คือธาตุหลวง ณ นครเวียงจันทน์ จึงเปรียบเสมือนการพยายามบดบังรัศมีของระบอบราชาธิปไตยแบบพุทธที่เคยดำรงอยู่ในลาวและมีศูนย์กลางอยู่ที่เมืองหลวงพระบาง โดยการเมืองทางโลกของพรรคประชาชนปฏิวัติลาวที่มีฐานที่มั่นอยู่ในนครเวียงจันทน์ ทว่าในทางประวัติศาสตร์แล้ว ธาตุหลวงก็ถูกสร้างขึ้นโดยกษัตริย์องค์หนึ่งของลาวเช่นกัน ด้วยเหตุนี้ สถานะแห่งความลึกลับกำกวมยากแก่การทำความเข้าใจ หรือ สถานะที่เป็นทั้งตัวแทนของการ อนุรักษ์ และ ปฏิวัติ จึงยังคงดำรงอยู่ในตัวตนของเจ้าสุภานุวงศ์ แม้เจ้าชายแดงผู้นำการปฏิวัติลาวคนนี้จะเสียชีวิตไปแล้วก็ตาม

ณรงค์ ไชยตา(สัมภาษณ์.2555) หลานชายนายพลสิงกะโป ทหารคนสนิทเจ้าสุภานุวงศ์ เล่าเรื่องราวถึงการต่อสู้ว่า “เจ้าเมืองทางฝั่งโน้นไม่เหมือนกับทางฝั่งเรา คือฝั่งเราจะมียศถาบรรดาศักดิ์ เจ้านั้นเจ้านี้แต่ทางโน้นเค้าไม่มียศถาบรรดาศักดิ์ เราจะเรียกเฉพาะชื่อเจ้าเมืองคือเจ้าหลวง เช่น เจ้าหลวงกุดที่ เจ้าหลวงสัก ยา หลวงคือพระยาเป็นหลานของเจ้าเมือง พูดกันง่ายๆคือเจ้าเมืองมาแต่งงานกับน้ำของผม คือเมื่อก่อนเป็นครูและก็มาแต่งงานกับภรรยาคือนางเกิดมี นางเกิดมีเป็นลูกของเจ้าเมือง แล้วในญาติพี่น้องของลุงสิงกะโปมีพี่น้องกันหลายคน แต่ว่าที่มีชีวิตโตขึ้นมาก็มีน้องสาวคนหนึ่ง พอมาแต่งงานก็เอน้องสาวมาอยู่ด้วย มาอยู่กับภรรยาเพราะว่าประเพณีไทยลาวเราการแต่งงานผู้ชายต้องไปอยู่กับผู้หญิง ไม่เหมือนคนจีนนะฝ่ายหญิงจะต้องไปอยู่กับฝ่ายชาย แต่คนลาวเราพอแต่งงานฝ่ายชายต้องไปอยู่กับฝ่ายหญิง

เรื่องการบาดเจ็บของเจ้าสุภานุวงศ์ ในประวัติจะมีเขียนเฉพาะว่าสู้รบกับฝรั่งเศส ก็มีเจ้าสุภานุวงศ์สามบุรุษหลักนี้แหละ เห็นท่าไม่ดีก็ถอยร่นมาจนกระทั่งตกโขง ก็เลยให้เจ้าสุภานุวงศ์ข้ามมาก่อนข้ามมาโดยเรือพร้อมกับนายทหารติดตามก็ถูกเครื่องบินยิงปืนลงมาใส่ ทหารของท่านก็คร่อมตัวท่านสุภานุวงศ์ไว้ แต่ว่ากระสุนก็ทะลุมาใส่ท่าน ก็ไปรักษาที่โรงพยาบาลนครพนม เสร็จแล้วก็ส่งต่อไปที่อื่น ตอนหลังมานายพลสิงกะโปนี้ก็เห็นว่าสู้ไม่ไหวจริง ๆ ก็ข้ามมา ความจริงแล้วข้ามมาที่ฝั่งนครพนมนี้ผมว่าน่าจะต้องมาบ้านหลังนี้ เพราะว่าน้องสาวอยู่ที่นี่ แต่ไม่มีใครพูดถึง เพราะว่าอะไรนั้นผมไม่แน่ใจ แต่ผมสันนิษฐานอย่างนี้เพราะบ้านเป็นบ้านใต้ถุนสูงเมื่อก่อนเป็นทรงของไทยลาวทรงศรีโคตบุร ใต้ถุนบ้านจะมีรถที่ใช้ไอน้ำในสมัยนั้น ในปี1945ที่มาอยู่ผมเกิด1940 ผมยังเห็นตั้งอยู่ผมจำความได้ แต่ไม่มีใครพูดถึงเรื่องนี้ แล้วก็มันไม่มีร่องรอย พูดไปก็คนจะไม่เชื่อ พอนายพลสิงกะโปข้ามมาก็บังเอิญว่าในช่วงนั้นนะมีขบวนการเสรีไทย มันช่วงสงครามอินโดจีนต่อเนื่องสงครามโลกครั้งที่สอง สงครามอินโดจีนก็คือเวียดนาม ลาว เขมร ปลดแอกจากฝรั่งเศส ช่วงปี1939-1945 ก็ปลดแอกจากฝรั่งเศสโดยมีเวียดนามเป็นพี่ใหญ่เขามีกำลังเยอะและได้รับการสนับสนุนจากทางโซเวียต และก็ทางลาวกับเขมร แต่เขมรกับทางเราไม่ค่อยพูดถึงกันเท่าไร พูดถึงเฉพาะลาวกับเวียดนาม ช่วงสงครามอินโดจีนต่อเนื่องสงครามโลกครั้งที่สองช่วงนั้นก็มีการขบวนการเสรีไทย ไทยเรานี้ก็ให้ความช่วยเหลือเจ้าสุภานุวงศ์ ขบวนการกู้ชาติของเวียดนามและก็ของลาว การช่วยเหลือแบบลับ ๆ ว่าทางนั้นข้ามมาทางนี้ก็ให้ความ

ช่วยเหลือและให้เสียง จากนั้นเขาก็ไปต่อ เขาก็มีกลุ่มที่มาทางมุกดาหารก็มีทางสะหวันนะเขต ทางหนองคายก็มี จากนั้นเขาก็มารวมกันไปทำงานต่อ หมายความว่ามารวบรวมสมัครพรรคพวกที่หนีมาจากฝั่งโน้น หนังสือ“เรียนรู้ประวัติศาสตร์ลาวผ่านชีวิตเจ้าสุภานุวงศ์” ได้เขียนบอกว่าจะต้องมาทำงานเป็นกรรมกรก็มีบางคนนะ เพื่อที่จะหาเลี้ยงชีพและก็ได้เงินเพื่อที่จะซื้ออาวุธจากนั้นก็ได้รับพรรคพวกข้ามไปฝั่งลาว

“สำหรับผม ความเห็นผมไม่ได้ศึกษามาแต่ต้น ผมยังเสียดายอยู่เมื่อก่อนตอนยังเด็ก ตอนที่ลุงยังอยู่เป็นรัฐมนตรีเป็นอะไรแล้วผมก็ไปเยี่ยมอยู่เรื่อยแต่ว่ามันไม่มีความคิดมาก่อน มันไม่มีความคิดที่จะเอาประวัติของท่าน(นายพลสิงกะโป)มาเก็บไว้เพื่อศึกษาหรือเพื่อขยายผลหรืออะไรก็แล้วแต่ มันก็เลยข้อมูลเล็กๆ ยังไม่ถึงได้มีความคิดที่จะศึกษาทีหลัง”

(ณรงค์ ไชยตา.สัมภาษณ์.2555)

“ท่านนายพลสิงกะโปนี่ซึ่งเป็นลุงของท่านณรงค์เป็นมือขวาของเจ้าสุภานุวงศ์ และก็พาท่านข้ามมา ข้ามมานี่ต้องมาอยู่บ้านหลังนี้เพราะว่าน้องสาวของท่านนายพลสิงกะโปอยู่ที่นี้ เพราะฉะนั้นที่ว่าไป เราไม่รู้แน่ชัดว่าไปที”

(บวร บุปผเวศ .สัมภาษณ์.2555)

4.3.4 ท่านหนูฮัก พุมสะหวัน อดีตประธานประเทศลาวกับบ้านเกิดที่มุกดาหาร

เดือนกันยายน 2554 หนังสือผู้จัดการออนไลน์ (สืบค้น 13 กันยายน 2555) ให้ข้อมูลว่า เวลาผ่านไป 3 ปี นับตั้งแต่ถึงแก่อนิจกรรม ครอบครัวกับญาติๆ ของนายหนูฮัก พุมสะหวัน อดีตประธานประเทศลาวได้เริ่มลงมือก่อสร้างอนุสรณ์สถานขึ้นในดินแดนถิ่นกำเนิด จังหวัดมุกดาหารขึ้น และมีพิธียกเสาเอกอาคารจัดขึ้นในวันเสาร์ 3 ก.ย.ที่ผ่านมา โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร นายชาญวิทย์ วสียงกูร กับนางสีดา พุมสะหวัน อายุ 93 ปี ซึ่งเป็นน้องสาวของอดีตประธานประเทศลาวจากแขวงสะหวันนะเขต ได้ร่วมเป็นประธานทำพิธียกเสาเอก ที่จัดขึ้น ณ แหล่งก่อสร้าง หมู่บ้านพาลูกา ตำบลชะโนด อำเภอหว้านใหญ่ อันเป็นบ้านเกิดของนายหนูฮักมีผู้เข้าร่วมในพิธีนี้ราว 300 คน รวมทั้ง นางสาวสมหมาย ปรีชาศิลป์ รอง ผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร นางทุนพะจัน แก้วมีไซ ภริยาเจ้าแขวงสะหวันนะเขต ข้าราชการจังหวัดมุกดาหาร นครพนม และหนองคาย รวมถึงลูกหลานอดีตผู้นำจากสะหวันนะเขตและนครเวียงจันทน์ร่วมด้วย ได้มีการทอดผ้าป่าสามัคคี เพื่อสมทบทุนก่อสร้างอนุสรณ์ด้วย โดยได้เงินรวม 233,220 บาท หรือประมาณ 66,224,000 กีบ

การก่อสร้างอนุสรณ์สถานของนายหนูฮักเป็นความริเริ่มจากแขวงสะหวันนะเขต ซึ่งอดีตประธานประเทศของลาวใช้ชีวิตอยู่ที่นั่นเป็นเวลาหลายสิบปี

รักษ ปลอดเมือง(สัมภาษณ์.2555) หัวหน้าฝ่ายอำนวย สำนักงานจังหวัดมุกดาหาร เล่าว่า "เข้าใจว่าเป็นการสร้างอาคารขึ้นในบริเวณที่เคยเป็นบ้านของท่านหนูฮัก ตอนนี้ทำรั้วกันบริเวณไว้หมดแล้ว จะออกเป็นแนวพิพิธภัณฑ์ ที่มีการบอกเล่าประวัติและแสดงสิ่งของเครื่องใช้ของอดีตผู้นำลาวเพื่อให้คน รุ่นหลังได้รู้จัก”

ทูน อุ่นศรี (สัมภาษณ์.2555) ให้ข้อมูลเอกสารขององค์การบริหารส่วนตำบลพาลูกาเล่าถึงท่านหนูฮักว่าถึงแก่อนิจกรรมวันที่ 9 ก.ย.2551 รวมอายุ 94 ปี นับเป็นผู้นำยุคก่อตั้งพรรคประชาชนปฏิวัติลาวคนสุดท้ายที่จากไป ถัดจากเจ้าสุภานุวงศ์ นายพุมิ วงวิจิตและนายโกสอน พมวิหาน เกิดวันที่ 9 เม.ย.2457 ได้รับ

เลือกขึ้นเป็นประธานประเทศ ในเดือน พ.ย.2535 สืบต่อจากนายไกสอน ผู้นำแห่งรัฐคนที่ 3 ของลาวพร้อม ภริยาเคยเดินทางมาเยือนไทยอย่างเป็นทางการระหว่างวันที่ 14-19 ก.พ. 2538 ในฐานะพระราชอาคันตุกะ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถในปี 2539 ขณะอายุได้ 83 ปี นายหนุฮักได้เกษียณจากตำแหน่งกรรมการเมืองและตำแหน่งประธานประเทศ แต่ยังทำหน้าที่เป็น “ที่ปรึกษา พิเศษ” คณะกรรมการศูนย์กลางพรรคต่อมาเป็นเวลา 5 ปีก่อนเกษียณและเริ่มหายหน้าไปจาก สาธารณชน ตามประวัติที่เป็นทางการ นายหนุฮักได้เข้าร่วมในขบวนการต่อต้านฝรั่งเศสในลาวกับอดีตผู้นำคน อื่นๆ ตั้งแต่ปี 2493 ได้รับเลือกเป็นกรรมการกลางพรรคเมื่อมีการก่อตั้งพรรคประชาชนลาวในปี 2498 ซึ่ง กลายมาเป็นพรรคประชาชนปฏิวัติลาวในปัจจุบันนี้ ปี 2502 นายหนุฮักถูกรัฐบาลลาวเวียงจันทน์จับกุมพร้อมกับ เจ้าสุภานุวงศ์และอดีตผู้นำคนอื่น ๆ อีกจำนวนหนึ่ง แต่หลบหนีไปได้ ในช่วงปีแห่งสงคราม นายหนุฮัก มี บทบาทในการเจรจาร่วมรัฐบาลกับฝ่ายเวียงจันทน์ทุกครั้ง และหลังการยึดอำนาจในวันที่ 2 ธ.ค.2518 ได้รับ แต่งตั้งเป็นรองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีกระทรวงการเงินของรัฐบาลใหม่ ทำหน้าที่กำกับดูแลเศรษฐกิจของ ประเทศอย่างยากลำบากต่อมาอีกหลายปี

4.3.5 สกลนครและ"ขุนพลภูพาน เตียง ศิริจันทร์"

นายเตียง ศิริจันทร์ เป็นชาวสกลนครโดยกำเนิด เกิดเมื่อ พ.ศ. 2452 บิดาชื่อขุนนิเทศพานิชย์ (บุตดี ศิริ จันทร์) มารดาชื่อนางอ้อม ศิริจันทร์ บิดาเป็นนักธุรกิจ มีคนนับหน้าถือตาเป็นหนึ่งบุคคลสำคัญในจังหวัดสกลนคร ในสมัยนั้น เป็นครอบครัวพ่อค้าผู้ควบคุม กองเกวียน ส่งของออกไปขายต่างจังหวัดและซื้อ ของต่างจังหวัดมา ขายในเมือง แต่ละครั้งจะมีพ่อค้านำกองเกวียนรวมไปด้วย 20 - 30 ราย เดินทางไปจนถึงขอนแก่น นครราชสีมา หรือกรุงเทพฯ เป็นแรมเดือน บางครั้งก็นำวัวไปขายถึง เมือง มะละแหม่ง-ย่างกุ้ง นับว่ามี รายได้ ดีจนมีฐานะเป็นคนบดีคนหนึ่งของสกลนคร

นายเตียง ศิริจันทร์ เข้ามาเล่นการเมือง เมื่อมีการเลือกตั้งครั้งแรกในประเทศไทยใน เดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2478 ซึ่งเป็นการเลือก ตั้งโดยอ้อม นายเตียง ศิริจันทร์ ได้รับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎรใน ปีนั้น และได้รับ เลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎร ของจังหวัดสกลนครทุกสมัย

หลังจากที่ญี่ปุ่นยกพลขึ้นบกในประเทศไทย เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2484 ประเทศไทยในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม ได้ ทำสัญญาความร่วมมือและร่วมรบกับญี่ปุ่น นายปรีดี พนมยงค์ ไม่เห็นด้วยและถูกผลักดันให้พ้น จากตำแหน่งการเมืองเป็นผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน นายปรีดี พนมยงค์ เห็นว่าควรติดต่อกับฝ่ายสัมพันธมิตร เพื่อให้เข้าใจสภาพอันแท้จริง ของไทยที่ต้องเสียอธิปไตย จึงได้มีการติดต่อกับอังกฤษ สหรัฐอเมริกาและจีน นายเตียง ศิริจันทร์ ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้ประสานไทย ประจำภาคอีสาน ทำการชักชวนชาวบ้านร่วมฝึกอาวุธ เป็นกองทัพอปประชาชนจัดทำสนามบิน 3 แห่ง ที่บ้านโนนหอม บ้านเต่างอย และตาดภูวง นับว่าเป็นการเสี่ยงภัย ในขณะที่มี การประกาศกฎอัยการศึกและเสี่ยงภัยต่อการถูกญี่ปุ่นจับประหารชีวิต แต่โชคดีที่ญี่ปุ่นพ่ายแพ้ ในสงคราม ทหารป่าเสรีไทยได้ไปเดินสวนสนาม ที่กรุงเทพฯ ในปลายเดือนกันยายน 2488 เก็บอาวุธ ยุทโธปกรณ์ส่ง ให้ทางราชการต่อไป

นายเตียง ศิริจันทร์ หลังสงครามญี่ปุ่นได้เป็นคณะรัฐมนตรีอยู่ในคณะรัฐบาล 3 ครั้ง ครั้งที่ 1 ระหว่าง วันที่ 31 สิงหาคม ถึง 17 กันยายน 2488 ในสมัยรัฐบาลนายทวี บุณยเกตุ ครั้งที่ 2 ในรัฐบาล ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช ตั้งแต่วันที่ 17 กันยายน 2488- 31 มกราคม 2489 ครั้งที่ 3 ในคณะรัฐบาลพลเรือนเอกอัครราชทูต อังกรนาถสวัสด์ วันที่ 23 สิงหาคม 2489 แต่ต่อมา ในวันที่ 10 เมษายน 2490 นายเตียง ศิริจันทร์ ได้ลาออก จากตำแหน่ง รัฐมนตรี เมื่อต้องเดินทางไปยังสหรัฐ อเมริกาในฐานะเป็นรองตัวแทนการเจรจาประนีประนอม ระหว่าง

ประเทศไทยและประเทศฝรั่งเศส ภายหลังที่สรีฐมนตรีกุฆาตตายอย่างทารุณ นายเตียงไม่ไว้ใจสถานการณ์ทางการเมือง จึงตัดสินใจหนี ขึ้นภูพานพร้อมลูกน้องจำนวนไม่กี่คน ซึ่งต่อมาทางการได้ตั้งข้อหานายเตียงว่า "แบ่งแยกดินแดน" ท่ามกลางการติดตามไล่ล่าตัวของเจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมือง ต่อมาเมื่อผู้พบศพนายเตียง ศิริขันธ์ พร้อมด้วยบุคคลอื่น ๆ อีก 5 คน ที่ป่าแห่งหนึ่งในตำบลแก่งเสี้ยน อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี คาดว่าถูกฆาตกรรมเมื่อวันที่ 14 ธันวาคม 2495

นายเตียง ศิริขันธ์ ได้ฉายาว่า "ขุนพลภูพาน" คือ เป็นทั้งแม่ทัพใหญ่ในการฝึกหัดเสรีไทย นับเป็นพันธมิตรปัจจุบันยังคงมีประวัติศาสตร์เรื่องเล่าของนายเตียง ศิริขันธ์ ณ พื้นที่ท่องเที่ยว เช่น ที่ถ้ำเสรีไทย ที่จังหวัดสกลนคร ซึ่งเป็นที่ตั้งของอนุสาวรีย์ของนายเตียง ศิริขันธ์

สมตา พันก่ำ (สัมภาษณ์.2555) เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติภูพาน รับผิดชอบดูแลถ้ำเสรีไทย เล่าถึงถ้ำเสรีไทยว่า เป็นถ้ำที่ตั้งอยู่บนเทือกเขาภูพาน เป็นแหล่งสะสมอาวุธของขบวนการเสรีไทย โดยมีนายเตียง ศิริขันธ์ ซึ่งเป็นครูอยู่ในขณะนั้นเป็นผู้นำห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 30 กิโลเมตร เดินทางสะดวกด้วยทางหลวงแผ่นดินสาย 213 เดินทางออกจากกรุงเทพฯ ด้วยเส้นทางหลวงแผ่นดินสาย 2 มุ่งหน้าสู่ภาคอีสาน เลี้ยวเข้าจังหวัดสกลนคร ใช้เส้นทาง 213 ผ่านที่ทำการอุทยานแห่งชาติภูพานไปประมาณ 4.5 กิโลเมตร เลี้ยวซ้ายเข้าไป จะเจอลานจอดรถที่กว้างและด้านในสุดของลานจอดรถเป็นที่ตั้งอนุสาวรีย์ 100 ปี ขุนพลภูพาน วีรบุรุษไทยสามัญชน "เตียง ศิริขันธ์" เพื่อรำลึกถึงวีรกรรมอันกล้าหาญเด็ดเดี่ยว รวบรวมพลพรรคตั้งค่ายเสรีไทยแห่งแรกที่สกลนคร เพื่อก่อตั้งกองทัพพลเรือนเคลื่อนไหวต่อต้านกองทัพญี่ปุ่น จนเป็นที่ยอมรับของฝ่ายพันธมิตร

เดินทางจากลานจอดรถตามเครื่องหมายที่กรมป่าไม้บอก ประมาณ 800 เมตร ก็จะเจอถ้ำเสรีไทย เป็นลักษณะถ้ำที่ลึกลงไปใต้ผิวดิน มีข้อสังเกตคือถึงแม้ถ้ำจะมีมืดมาก แต่อากาศไม่อับชื้นเหมือนถ้ำทั่วไป แสดงให้เห็นว่าภายในถ้ำต้องมีช่องระบายอากาศหลายช่อง ขบวนการเสรีไทยจึงใช้สถานที่นี้ในการบัญชาการได้อย่างสบาย เดินทางต่อไปยังจุดชมวิวจะเห็นธรรมชาติที่สวยงามของเทือกเขาภูพาน กล้วยไม้ตามโขดหิน ดอกหญ้าริมทางเดิน แสดงให้เห็นถึงความสมบูรณ์ของธรรมชาติที่ยังหลงเหลืออยู่อีกมาก "อดีตสมัยสงครามโลกครั้งที่สองมีทหารเสรีไทยมาอยู่ที่ถ้ำนี้ คนที่มาเป็นหัวหน้าอยู่ที่นี้เป็นคนสกลนคร ชื่อนายเตียง ศิริขันธ์ อนุสาวรีย์คือรูปเขา นายเตียงนำพรรคพวกมาซ่อนสมุ่กำลังมาอยู่ในถ้ำนี้ มีอาวุธกำลังพลมากมาย เป็นร้อย มาต่อต้านญี่ปุ่นสมัยสงครามโลก ต่อต้านรัฐบาลเผด็จการสมัยนั้นที่กดขี่ข่มเหง ไม่เป็นประชาธิปไตย คนสมัยนั้นก็เลยไม่พอใจ ที่จริงเริ่มจากนักศึกษา อาจารย์ต่างๆก่อน พวกนักศึกษาศึกษาชกชวนประชาชน ผู้เฒ่าผู้แก่ เข้าเป็นแนวร่วมไปเป็นผู้ต่อต้านรัฐบาลที่ไม่เป็นประชาธิปไตย เมื่อไม่พอใจก็พากันเข้าป่าต่อต้านรัฐบาล แต่ก่อนทางเดินมาถ้ำไม่ใช่ทางนี้ ทางนี้เป็นทางที่ชาวบ้านใช้หาของป่า ทางสมัยก่อนจะไม่เป็นเส้นทาง เขาจะเดินตัดป่าไปจะไม่ถนัดไม่ทำให้เป็นทาง จะต้องไม่ให้ใครรู้ว่าเคลื่อนไหวไปไหนมาไหน ที่เขาเลือกถ้ำนี้เป็นที่รวมกำลังในแถบนี้มีถ้ำเดียวที่เป็นถ้ำมาตรฐาน คือคำว่าถ้ำ มาตรฐานนี้หมายความว่า คนจะ ไม่เห็นหายาก พวกกระเบิดก็กันได้ ทั้งระเบิดจากเครื่องบินก็ทำอะไรไม่ได้ ส่วนของเพดานถ้ำเป็นหินที่หนา ถ้ำที่อื่นหาง่ายและก็ไม่ลึก พวกทหารหรือพวกไหนมาก็ไม่รู้ว่ามีถ้ำ เสรีไทยใช้ถ้ำนี้เป็นที่ปฏิบัติการอยู่หลายปี ที่นี้นักท่องเที่ยวต่างชาติก็มา เมื่อไม่นานเวียตนามก็มา คนกรุงเทพฯก็มาเรื่อยๆ นักเรียนนักศึกษาพากัน 2-3รถบัสก็มีนักท่องเที่ยวฝรั่งเวลามาถ้ำเดินถึงถ้ำตลอดเดินเก่งเข้าถึงกว่าคนไทย คนไทยเดินถึงห้วยแล้วไม่เดินต่อก็มีเขาว่าไกล ห้วยที่ผ่านมาเป็นสาขาของห้วยทราย พอขึ้นจากห้วยทางเดินเริ่มเป็นหิน ก็เริ่มเข้าสู่บริเวณถ้ำจะเจอทางเข้าเล็กๆก่อน เดินบนหินถ้ำคือไต่หินลงไป ลานหินนี้คำว่าจุดเครื่องบินได้แต่ไม่รู้ว่าจุดยังไง นักศึกษาที่มาเที่ยวเขาชอบเอาหินมาก่อเป็นทรงเจดีย์ พอมีคนทำกลุ่มหลังๆก็ทำต่อๆกันไป จะเห็นทั่วไปตามทางเดิน ใกล้ๆเดินเลยไปนิดนึงมีจุดชมวิวเป็นหน้าผาจะเห็นวิวกว้างไกล พอใกล้ถึงบริเวณปากถ้ำส่วนมากคนจะเดิน

ผ่านไป คนที่มาแล้วไม่เห็นถ้ำก็มากเพราะเขาไม่ได้ให้เจ้าหน้าที่พามา ถึงปากถ้ำมีบันไดลงไปทางเข้าใหญ่จะทะลุถึงทางเข้าที่ผ่านมาน่าจะยาว 1-2 เส้น ต้องเตรียมไฟฉายมาถึงจะเข้าชมได้”

(สมตา พันกำ. สัมภาษณ์. 2555)

4.4 ความทรงจำเกี่ยวกับชาติพันธุ์ สกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร และเมืองลาว

ในอีสานมีกลุ่มชาติพันธุ์หลากหลายแยกเป็นกลุ่มตามระบบนิเวศต่างๆ เช่น กลุ่มผู้ไท ย้อ กะเลิง แสก โข่ บรู ในเขตพื้นที่อำเภอภูพานแถบจังหวัดสกลนคร นครพนม มุกดาหาร กาฬสินธุ์ กลุ่มลาวอีสาน ในเขตจังหวัดมหาสารคาม ร้อยเอ็ด ขอนแก่น กลุ่มกูย(ส่วย) เขมร ในเขตจังหวัดสุรินทร์ บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ กลุ่มไทยโคราชและกลุ่มลาวพวนที่จังหวัดนครราชสีมาหรือกลุ่มชาวบนที่จังหวัดชัยภูมิ และมีอีกหลายกลุ่มซึ่งมากกว่า 18 ชาติพันธุ์ในอีสาน การศึกษาเกี่ยวกับชาติพันธุ์ในภาคอีสาน(อาหารชาติพันธุ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 2548) บริเวณสกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร จะพบการกล่าวถึงกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง เช่น กล่าวถึงชาวผู้ไท ว่าอาศัยอยู่ทางภาคเหนือของลาว และภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย ในจังหวัดสกลนคร นครพนม มุกดาหาร กาฬสินธุ์ ยโสธร อำนาจเจริญ อุดรธานี และร้อยเอ็ด เป็นต้น ชาวผู้ไทบริเวณนี้เรียกว่า ผู้ไทขาว ชาวผู้ไทมีวิถีชีวิต ความเชื่อ และประเพณี คล้ายคลึง ไทยลาว และชาวพุทธโดยทั่วไป (สำนักงานจังหวัดมุกดาหาร. 2548: 12-13) ชาวผู้ไทมีภาษาเป็นของตนเองซึ่งปัจจุบันยังคงเอกลักษณ์ไว้อย่างเหนียวแน่น หากลงไปสัมผัสกับวิถีชีวิตชาวผู้ไทจะพบว่าสังคมของผู้ไทเองนั้นยังนับถือให้เกียรติกับผู้ชาย (ช้างเท้าหน้า) แม้ในปัจจุบันก็ยังเป็นเช่นนั้น เพียงแต่ลดพฤติกรรมบางส่วนลงไป เนื่องมาจากสภาพสังคมและเศรษฐกิจในยุคนี้เปลี่ยนแปลงอย่างมากด้วย อย่างไรก็ตามในเรื่องการอบรมด้านศีลธรรมจรรยาแก่บุตรหลาน ถือได้ว่าสังคมผู้ไทในยุคข้อมูลข่าวสารนี้ยังเข้มข้นอยู่ ผู้ไทเรียกกลุ่มตนเองว่า “ผู้ไท” หรือ “ภูไท” ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) เรียกเผ่าผู้ไทว่า “ลาวไทย” แต่ในประเทศไทยภาคกลางเรียกผู้ไทว่า “ลาวโซ่ง” ในภาคอีสานเรียกว่า ผู้ไทหรือภูไท (พระราชรัตนมงคล. 2546: บทนำ) การอยู่กิน ในอดีตนั้น ชาวผู้ไทเป็นคนที่อยู่กินแบบเรียบง่าย สำคัญที่สุดคือต้องมีข้าว และการเลือกทำเลที่ตั้งของชาวผู้ไทนั้นมักจะอยู่ใกล้ๆ ใกล้น้ำ ซึ่งเหมาะกับการหาอยู่หากินแบบพึ่งพาอาศัยธรรมชาติในการดำรงชีวิต หาอาหารได้ทั้งจากไร่ นา สวน

ในพื้นที่ยังมีชาว กะเลิง มาจากคำว่า “ข้าเลิง” ถิ่นกำเนิดดั้งเดิมของชาวกะเลิงเดิมอยู่ในแขวงคำม่วน และแขวงสะหวันนะเขต ดินแดนลาวในปัจจุบัน มีการเคลื่อนย้ายอพยพมาฝั่งขวาน้ำโขง สมัยรัชกาลที่ 3 ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอกุศบากจังหวัดสกลนคร และ อำเภอนาแกจังหวัดนครพนม ลักษณะของชาว กะเลิงเป็นชนผิวคล้ำ ผมหยิก เช่นเดียวกับข้า เป็นคนในกลุ่มชาติพันธุ์ มอญ-กลอยด์ ผู้ชายกะเลิงนิยมสักรูปนกที่แก้ม และปล่อยผมยาวประบ่า ส่วนผู้หญิงเกล้าผมมวย ในปัจจุบันผู้ชายกะเลิงที่สกลนครย้ายมาตั้งถิ่นฐานยังพบเห็นได้บ้าง (สำนักงานจังหวัดมุกดาหาร. 2548: 17-18) อีกกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีการรับรู้อย่างกว้างขวางคือกลุ่ม ชาวโซ่ บางพื้นที่เรียกว่ากะโซ่ มาจากคำว่า “ข้าโซ่” ข้อมูลจากสถาบันวิจัยภาษามหาวิทยาลัยมหิดล ได้รวบรวมไว้ว่า ถิ่นฐานดั้งเดิมของโซ่ อยู่ที่เมืองมหาชัย เดิมชาวบ้านเรียกว่า “เมืองภูวา-นาระแดง” ซึ่งเคยเป็นเมืองที่ขึ้นกับสกลนคร โอนมาขึ้นกับนครพนมในสมัยรัชกาลที่ 5 ชาวโซ่ได้อพยพมาอาศัยอยู่เขตเมืองสกลนคร นครพนม และมุกดาหาร ปัจจุบันศิลปะ วัฒนธรรมของ โซ่ ยังคงรักษาไว้อย่างเหนียวแน่น ในเขตอำเภอดงหลวง

โดยคนที่นั้นใช้นามสกุลเดียวกันคือ “วงศ์กระโธ่” มีพิธีกรรมที่โดดเด่น เช่น พิธีเหยา เป็นพิธีเรียกขวัญ และรักษาความเจ็บป่วย คล้ายๆกับรำผีฟ้าซึ่งพิธีกรรมเหล่านี้ ยังคงพบเห็นในปัจจุบันนี้

พื้นที่จังหวัดมุกดาหารมีกลุ่มชาวบรู ซึ่งในทางมนุษยวิทยาสันนิษฐานว่า ชาวบรู อาจสืบเชื้อสายมาจากขอมโบราณ ซึ่งในชาติพันธุ์บรูกับโซและข่ายังแยกกันไม่ได้อย่างชัดเจนนักและยังแบ่งเป็นหลายเผ่าพันธุ์อีก โดยการใช้กลุ่มข่าเป็นหลักในการแบ่ง เช่น ข่ายาเหิน ข่าบัวระเว ข่าสุ ข่าตะโอย ข่าเจิ้ง ข่าสอก ข่าสะปวน ฯลฯ ชาวข่าเหล่านี้ไม่ได้เรียกตัวเองว่าข่า แต่เรียกตนเองว่า “บรู” ซึ่งแปลว่า “ภูเขา” คำว่าข่าอาจมาจากคำว่า ข่าทาส ปัจจุบันความหลากหลายของพื้นที่และการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมทำให้เผ่าพันธุ์บรูมีจำนวนน้อยลง ชาวบรู มีศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิมที่สูงส่งมาก่อน เช่น มีความรู้เรื่องการประดิษฐ์ของใช้ เช่น การปั่นไหม หล่อโลหะ

ชาวบรูในปัจจุบัน อาศัยปะปนกับไทยกะเลิง และโซ่ และไทยลาว เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีขนาดเล็ก และมีวัฒนธรรมคล้ายกับโซ่ ข่า จึงโดนกลืนเกือบหมดแล้ว เดิมชาวบรูมีถิ่นกำเนิดอยู่แขวงสุวรรณเขต แขวงสาละวัน แขวงอัตปือ ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว อพยพเข้ามาในเขตประเทศไทยสมัยรัชกาลที่ 3 ปัจจุบันที่พอมีหลักฐานบ้างคือ พบเห็นใน บ้านคำเตย ตำบลท่าจำปา อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม บ้านเวินบึก อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี และในเขตอำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร

ส่วนที่จังหวัดสกลนครตามประวัติศาสตร์บอกว่ามีชาวโย้ยอพยพมาจากลุ่มแม่น้ำโขงเข้ามาอยู่ในอีสานในสมัยพระเจ้าตากสินมหาราช ซึ่งไทยได้กวาดต้อนผู้คนเข้ามาอยู่ในแผ่นดินไทย กลุ่มชาวโย้ยตั้งเมืองขึ้นที่บ้านม่วงริมน้ำยามเป็นแห่งแรก และมีการตั้งเมืองขึ้นอีกหลายแห่ง เช่น ในปี พ.ศ. 2404 ตั้งเมืองวานรนิวาส ที่บ้านโนนสว่างหาดยาว ริมห้วยปลาหาง ปัจจุบัน โย้ยส่วนใหญ่มีที่อยู่อาศัยอยู่ที่ อำเภอกาฬสินธุ์ อำนาจเจริญ อำเภอนวนนิกาส อำเภอวาริชภูมิ จังหวัดสกลนคร (ทองคุณ หงส์พันธุ์. 2535:16-17)

ชาติพันธุ์ที่ถูกสังคามรับรู้อย่างกว้างขวางอีกกลุ่มคือ ชาวไทย ซึ่งถิ่นฐานดั้งเดิมของชาวย้อมมีผู้ค้นพบว่าเดิมอยู่แคว้นสิบสองปันนา หรือยูนาน ต่อมาชาวย้อมบางพวกได้อพยพลงมาตามลำน้ำโขง เพื่อเลือกหาที่ตั้งบ้านตั้งเมืองที่อุดมสมบูรณ์กว่าที่อยู่เดิมจนในที่สุดชาวย้อมกลุ่มหนึ่งได้พบว่า ตรงปากน้ำสงครามริมฝั่งโขงเป็นทีอุดมสมบูรณ์ มีปลาชุกชุม จึงได้จัดตั้งขึ้นเป็นเมืองไชยบุรี เมื่อ พ.ศ.2350 (สมัยรัชกาลที่ 1) ต่อมาเมื่อเจ้าอนุวงศ์เวียงจันทน์เป็นกบฏต่อกรุงเทพมหานคร เมื่อ พ.ศ. 2369 ไทยย้อมเมืองไชยบุรีถูกกองทัพเจ้าอนุวงศ์เวียงจันทน์กวาดต้อนให้อพยพข้ามโขงไปด้วย โดยให้ไปตั้งอยู่ที่เมืองหลวงปู่แสง เมืองคำเกิด เมืองคำม่วนในแขวงคำม่วนของลาว ต่อมากองทัพไทยได้กวาดต้อนไทยย้อมให้อพยพข้ามโขงกลับมาอีกครั้งหนึ่งและทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ไทยย้อมกลุ่มหนึ่ง ตั้งขึ้นเป็นเมืองท่าอุเทน เมื่อ พ.ศ.2373 และให้ไทยย้อมที่อพยพข้ามโขงมาตั้งที่บ้านท่าซอนยาง เป็นเมืองท่าซอนยาง ขึ้นกับเมืองกาฬสินธุ์ (ตำบลท่าซอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม)ในสมัยรัชกาลที่ 3 ตั้งเมืองสกลนครและ จังหวัดมุกดาหารเมื่อ พ.ศ.2381และมีไทยย้อมที่อพยพมาจากเมืองคำม่วนมาตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ตำบลตงเย็น อำเภอเมืองมุกดาหาร และอยู่ในท้องที่อำเภอนิคมน้ำสร้อยอีกหลายหมู่บ้าน (ทองคน หงส์พันธ์. 2535: 7-8)

และอีกกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีปรากฏในอาณาบริเวณนี้คือชาวแสก ซึ่งเป็นชนกลุ่มเล็กๆ บนที่ราบสูงใน
พื้นที่แอ่งสกลนคร ชาวแสกมีถิ่นเดิมอยู่ที่ บริเวณเมืองรอง ซึ่งขึ้นกับกรุงเว้ ประเทศเวียดนาม ชาวแสก เป็น
ชาวไทยเผ่าหนึ่งที่ได้อพยพโยกย้ายมาพร้อมกับชาวไทยน้อยเผ่าอื่นๆ บริเวณมณฑลยูนนาน(หนองแสตาลีฟู) เมื่อ
ถูกรุกรานได้อพยพมาพร้อมกับชาวผู้ไทย ข่า กระโซ่ ถั่ว โย้ย ไทญวน กะเลิง (สรจิตต์ จันทรสาขา. 2520) ใน

ปัจจุบันพบชาวแสกอาศัยอยู่ที่ในตำบลอาจสามารถ อำเภอเมือง นครพนม และบ้านบะหว้า บ้านดอนส้มมอ บ้านเสียว บ้านท่าบ่อสงคราม อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม

ชาวแสกจะมีพิธีกรรมความเชื่อประเพณีต่างๆ คล้ายชาวไทยประเพณีที่แตกต่างออกไป คือ “ตรุษแสก” ภาษาแสกเรียกว่า “กินเตรด” (พิธีบวงสรวงงมู) ซึ่งประเพณีนี้จัดขึ้นเพื่อบูชาศาลเจ้า เชื่อว่าศาลเจ้าเป็นผู้ช่วยคุ้มครองรักษา ให้ปราศจากภัยอันตรายทั้งปวง ตรุษแสก มีขึ้นในวันที่ขึ้น 1-3 ค่ำ เดือน 3 ของทุกปี ในวันนี้ทุกบ้านต้องนำอาหาร และขนมหวานใส่ถาดไปรวมกันบริเวณหน้าศาลเจ้า หลังพิธีบวงสรวงเสร็จ จะมีการร่วมกินอาหาร ต้มสุรา ร้องรำ และมีการละเล่น “แสกเต้นสาก” ซึ่งคล้ายลาวกระเทบไม้ นอกจากนี้ยังมีพิธีล่องข่วง (พิธีล่องข่วง) พิธีก๊บบรอก ไหมถ้วน (พิธีสงกรานต์) พิธีโลก่อนแก่น (พิธีผูกเสี่ยว) พิธีกินตรอง (พิธีแต่งงาน)

4.5 เส้นทางศาสนา บนพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์

4.5.1 วัดคาทอลิกบ้านท่าแร่ สกลนคร

ชุมชนบ้านท่าแร่ตั้งอยู่ริมทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 22 ห่างจากสี่แยกอุดรธานี - สกลนคร - นครพนม 6 กิโลเมตร ไปตามเส้นทางสกลนคร - นครพนม

ประวัติความเป็นมา

บริเวณที่เป็นบ้านท่าแร่ในปัจจุบันแต่เดิมเป็นป่าโปร่ง มีต้นไม้ใหญ่ น้อยตามลักษณะป่าไม้เขตร้อนชื้นทางทิศตะวันออกของหมู่บ้านติดกับหนองหาร ซึ่งก่อน พ.ศ.2482 ยังไม่มีประตูน้ำกั้นน้ำ หนองหาร ในฤดูแล้งบ้านท่าแร่จะอยู่ลึก จากริมฝั่งหนองหารประมาณ 3 กิโลเมตร สภาพที่เป็น ป่าไผ่ลำน้ำ จึงมีสัตว์ป่านานาชนิดตลอด จนมีปลาชุกชุม นับเป็นแหล่งที่มีความอุดมสมบูรณ์ที่สุดแห่งหนึ่งของบริเวณริมหนองหาร การตั้งชุมชนครั้งแรกที่บ้านท่าแร่ เป็นชุมชนชาวคริสต์ ซึ่งอพยพมาจากตัวเมือง สกลนคร ซึ่งเป็นทั้งชาวญวนคริสต์ และชาวไทยเชื้อ ซึ่งไม่พอใจการกีดกันการนับถือ ศาสนาคริสต์โรมันแคธอลิกของกลุ่มผู้ปกครอง เมืองสกลนคร ในสมัยนั้น (สมัย ร.5) ทั้งนี้ด้วยเหตุที่กลุ่มผู้นับถือศาสนาคริสต์ จะมีการปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนาแตกต่างจาก พุทธศาสนิกชน เช่น การทำพิธีมิสซา การรับศีลล้างบาป โดยมีบาทหลวงเป็นผู้ประกอบพิธี ประกอบกับนโยบายของราชสำนักที่กรุงเทพฯ ต้องการให้บ้าน เมืองบำรุงพุทธศาสนา มิให้มีการทำลายพุทธ ศาสนาแลถือเป็นนโยบายหลักของเจ้าเมืองด้วย กลุ่ม ชาวญวนคริสต์จึงถูกกลั่นแกล้งอยู่เสมอ

ในช่วง เดือนมกราคม พ.ศ.2424 ได้มีคณะบาทหลวง ออกเดินทางจากกรุงเทพฯ เข้าสู่ภาคอีสาน เพื่อเยี่ยม เยียนกลุ่มชาวคริสต์ตามเมืองต่าง ๆ เช่น โคราช ชนบท ขอนแก่น กาฬสินธุ์ กมลาไสย ร้อยเอ็ด ยโสธร อำนาจเจริญ อุบลราชธานี สกลนครและนครพนม เมื่อคณะของบาทหลวงซึ่งประกอบด้วยบาทหลวงเกไกและครูทันชาวญวน มาถึงเมืองสกลนคร ทราบปัญหาตั้ง กล่าวจึงวางแผนย้ายกลุ่มชาวญวน มาถึงเมืองสกลนคร ทราบปัญหาดังกล่าวจึงวางแผนย้ายกลุ่มชาว ญวนและสถานที่เผยแพร่ศาสนาไปอยู่แห่งใหม่ โดยต่อแพไม้ไผ่ขนาดใหญ่บรรทุกผู้คนและ เครื่องใช้ที่จำเป็นขึ้นแพไม้ไผ่ อธิษฐานเทวดา มิคาลให้พบแผ่นดินที่เหมาะสมแก่การ เผยแพร่คริสต์ศาสนา กระแสลมได้พัดใบเรือซึ่ง ทำจากผ้าห่มกันลมไปถึงชายฝั่งอีก แห่งหนึ่งของหนองหาร พื้นดินส่วนใหญ่เต็มไปด้วยดินลูกรังที่เรียกว่า "หินแอ" จึงพากันตั้งชุมชนใหม่ขึ้นและเรียกว่า "ท่าแร่" ในเดือนพฤศจิกายน 2427 ผู้คนที่อพยพมาอยู่บ้านท่าแร่รุ่นแรกมีจำนวน 20 ครอบครัว เป็นจำนวน 150 คน มีทั้งชาวญวน คริสต์ ชาวไทยเชื้อสกลนครและในเวลาต่อมาได้ มีชาวไทยจากที่ต่าง ๆ อพยพเข้ามา อยู่ในชุมชนแห่งนี้ด้วย ภายใต้การนำ ของบาทหลวงยอแซฟ กอมมิริเออร์ ได้พัฒนา ชุมชนจนให้เป็นตารางแบบยุโรป การสร้างโบสถ์ การสร้างบ้านเรือนลักษณะต่าง ๆ ตามฐานะ ทำให้ชุมชนแห่งนี้มีขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม

ศิลปกรรม แตกต่างไปจากชุมชนอื่น ๆ ที่เป็นชาวไทลาวและกลุ่มเผ่าพันธุ์ต่าง ๆ จึงนับว่าชุมชนบ้านท่าแร่มีประวัติศาสตร์เป็นที่น่าสนใจแห่งหนึ่งของสกลนคร

ชุมชนบ้านท่าแร่ เป็นชุมชนสำคัญในการเผยแพร่ศาสนาคริสต์ นิกายโรมันแคธอลิกใน สกลนคร โดยถือเป็นศูนย์กลางของแคธอลิก ระดับเขต ที่เรียกว่า มิซซัง ท่าแร่ - หนองแสง ครอบคลุมเขตการปกครองถึงจังหวัดนครพนมด้วย นอกจากนี้ นี่ยังเป็นศูนย์กลางในการเผยแพร่ศาสนาไป ยังหมู่บ้านต่าง ๆ ในจังหวัดสกลนคร ในระบบเศรษฐกิจ ชุมชนแห่งนี้ได้รับอิทธิพลการค้าเดินชีวิตที่ ประหยัดเรียบง่าย ชยันในการทำมาหากิน ด้วย เหตุนี้จึงทำให้ชุมชนแห่งนี้มีประชากรขยายตัวอย่างรวดเร็ว ในปัจจุบันมีฐานะเป็น ตำบลคือ ตำบลท่าแร่ มี 8 หมู่บ้าน ในจำนวน 5 หมู่บ้านอยู่ในเขตสุขาภิบาล จำนวนประชากรใน ตำบลท่าแร่มี 1,688 หลังคาเรือน จำนวน ประชากรชาย 4,787 คน หญิง 4,925 คน รวม 9,712 คน มีผู้นับถือศาสนา คริสต์ 8,892 คน นับถือศาสนาพุทธ 820 คน หรือ เพียง 8.24 เท่านั้น

เนื่องจากเป็นชุมชนเก่าและมีผู้คนหลายกลุ่ม อาศัยในชุมชนแห่งนี้ จึงทำให้มีอาคาร รูปแบบสถาปัตยกรรมหลายรูปแบบ กล่าวคือ อาคารเนื่องในศาสนาใช้เป็นที่ทำพิธีกรรมทางศาสนา ซึ่งแต่เดิมเป็นอาคารไม้ มีหอด้านหน้า 2 หอ ด้านหลังสุดอีก 1 หอ มีมุขด้านข้าง ๆ ละ 2 มุข จุคนได้ประมาณ 1,000 คน โบสถ์เก่าหลังนี้คากว่าคงสร้างขึ้นระหว่าง ค.ศ. 1898 - 1900ต่อมาประมาณ ค .ศ. 1992 มีผู้ใจศรัทธา ได้ซื้อระฆัง ใหม่ 3 ใบ ขนาดลดหลั่นกันตามลำดับไปถวาย วัด ทางวัดจึงได้ดัดแปลงอาคารที่มีอยู่ ให้ใช้กับระฆัง 3 ใบ โดยตัดหอด้านหน้า ทั้ง 2 หอออกแล้วได้สร้างหอใหม่ตรงกลาง ด้านหน้าวัดเพื่อแขวนระฆัง 3 ใบ

กาลเวลาล่วงมาถึง พ.ศ.2521 อาคารโบสถ์เก่าชำรุด ทรุดโทรมมาก จึงมีการสร้างพระวิหารขึ้นใหม่ โดยรื้ออาคาร เก่าออก สถาปัตยกรรมอาคารหลังใหม่เป็นรูปทรงเรือใหญ่ เป็นสัญลักษณ์ของการเคลื่อนย้ายชาวคริสต์จากสกลนครมายัง ท่าแร่ และเรียกชื่อว่าสมมหาวิหารมิกาแอล อาคารที่อยู่อาศัย อาคารที่อยู่อาศัยมี 4 รูปแบบคือ

1. อาคารที่เป็นเรือนเกย ใน ปัจจุบันที่มีสภาพใช้เป็นที่อยู่อาศัยมี 3 หลัง
2. เรือนแถวชั้นเดียวพื้นติดดิน เป็น เรือนแถวที่มีอายุประมาณ 60 - 70 ปี ใน ด้านโครงสร้างและส่วนที่วางหน้าบ้าน ซึ่งอาจ ขายสินค้านั่งเล่น รับแขก ส่วนที่เป็นที่ อยู่อาศัยใช้ไม้กันเป็นห้อง ๆ ให้บุตรสาวหรือครอบครัวบุตรหลานอาศัยหรือใช้เป็นที่เก็บ สิ่งของเครื่องใช้และทำเป็นห้องนอน
3. เรือนแถวสองชั้นพื้นติดดิน ลักษณะของเรือนแถว ชนิดนี้เป็นเรือนแถวที่ทำจากไม้ทั้งหลัง มักเป็นเรือนแถว 3 คูหา แต่เปิดโล่งตลอดชั้น ล่าง เป็นที่อยู่อาศัยของพ่อ - แม่ หัวหน้า ครอบครัว ชั้นบนเป็นที่อยู่อาศัยของบุตรสาว บุตรชาย - สะใภ้
4. อาคารก่ออิฐสองชั้น เป็นอาคารที่โดดเด่นในปัจจุบันที่ใช้เป็นที่ อยู่อาศัยมีประมาณ 5 หลัง อาคารชนิดนี้ก่อด้วย อิฐเผา และวัสดุที่ยึดผนังเช่น ปูน ทราาย ส่วน อุปกรณ์ประเภทเหล็กนั้นใช้ประกอบน้อยที่สุด ทั้งนี้ เพราะมีราคาแพงในการก่อสร้างเมื่อ 80 - 90 ปีที่ผ่านมา

4.5.2 โบสถ์วัดสองคอน มุกดาหาร

เรื่องเล่าของโบสถ์วัดสองคอน มุกดาหาร มีว่าเมื่อร้อยกว่าปีก่อน ขุนอินทร์ หรือ ขุนไทย จากบ้านน้ำก่ำ อำเภอรอดุพนม ได้พาพรรคพวกมาทำไร่ทำนาอยู่ที่บริเวณบ้านสองคอนปัจจุบัน ที่ได้ชื่อว่า “ สองคอน ” ก็เพราะว่าในลำน้ำโขงตรงบริเวณบ้านสองคอนนั้นมีแก่งหรือโขดหินกลางแม่น้ำ และในแก่งนั้นมีร่องน้ำลึกซึ่งเรือผ่านได้สองร่อง และตามภาษาท้องถิ่นเรียกร่องน้ำนี้ว่า “ คอน ” เนื่องจากมีสองร่องหรือสองคอน จึงได้ตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านสองคอน เมื่อตั้งหมู่บ้านได้ไม่นาน พวกที่มาตั้งหลักแหล่งก็เริ่มระส่ำระสายเพราะเป็นไข้ไม่สบาย ต่างพูดกันว่าคงเป็นเพราะผีหรือเจ้าที่ไม่พอใจ แต่เมื่อได้เซ่นไหว้เจ้าที่เจ้าทางแล้วก็ไม่ได้ทำให้

สถานการณ์ดีขึ้นเลย ขณะกำลังหมดหวังและคิดจะอพยพหนีอยู่นั้นก็บังเอิญได้ยินข่าวว่ามีมิชชันนารีฝรั่งซึ่งไม่กลัวผีมีแต่ผีที่กลัว จึงได้ปรึกษาหารือกันและในที่สุดก็ได้ส่งคนไปเชิญคุณพ่อที่วัดนักบุญยอแซฟคำแก้ว นครพนมซึ่งอยู่ห่างไปทางเหนือประมาณ 70 กิโลเมตร

ตามประวัติศาสตร์พระศาสนจักรในภาคอีสาน คนที่ไปสอนคำสอนและเผยแผ่ศาสนาที่บ้านสองคอน คือ คุณพ่อชาเวียร์ เกโก มาถึงสองคอนในปี ค.ศ.1887 (พ.ศ.2430) เมื่อไม่มีผีอีกต่อไปสองคอนจึงเป็นที่หลบภัยของพวกที่ถูกขับไล่ออกจากหมู่บ้าน ที่ชาวบ้านเรียกว่า “ผีปอบ” และพวกทาสที่คุณพ่อไถ่มา ทำให้สองคอนขยายตัวขึ้น ตามรายงานประจำปีของ พระสังฆราชยอแซฟ - มารีย์ กืออัส พระสังฆราชองค์แรกของมิสซังลาว เนื่องในโอกาสฉลอง 25 ปีของพระศาสนจักรภาคอีสานปี ค.ศ.1907 (พ.ศ.2450) สองคอนมีคริสตชนอยู่ราว 188 คน คุณพ่อได้ตั้งชื่อวัดนี้ว่า “วัดแม่พระไถ่ทาส ”

การเบียดเบียนและการหลั่งเลือดเป็นมรณสักขี

โบสถ์วัดสองคอน มุกดาหาร มีตำนานเกี่ยวกับการกดขี่ทางศาสนาในสถานการณ์สงคราม และการแย่งชิงอำนาจทางการเมือง ในปี ค.ศ.1940 (พ.ศ.2483) ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 ประเทศไทย เจริญจากลงเรื่องพรมแดนกับประเทศฝรั่งเศสไม่สำเร็จต้องใช้กำลังเข้าตัดสินปัญหา จนเกิดเป็นกรณีพิพาทอินโดจีน และยุติลงตอนต้นปี ค.ศ.1941 (พ.ศ.2484) โดยการไกล่เกลี่ยของประเทศญี่ปุ่นซึ่งตอนปลายปีนั้นเอง ญี่ปุ่นได้เปิดฉากสงครามเอเชียบูรพาภิวัตน์กับฝ่ายสัมพันธมิตรและบังคับประเทศไทยให้เข้าร่วม ความเคียดแค้นต่อประเทศฝรั่งเศส

อันเนื่องจากการใช้อำนาจยึดดินแดนบางส่วนของประเทศไทยไปนั้นเอง ประกอบกับการที่บาทหลวงตามวัดส่วนใหญ่เป็นชาวฝรั่งเศสทำให้ชาวไทยคิดรวมไปว่าศาสนาคาทอลิกเป็นศาสนาของฝรั่งเศสจึงเริ่มมีการต่อต้านและการเบียดเบียนเกิดขึ้น

ที่หมู่บ้านสองคอน การต่อต้านเริ่มต้นเมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดคุ้มครองหมู่บ้านประกาศห้ามชาวบ้านนับถือศาสนาคริสต์ โดยคาตโทษผู้ฝ่าฝืนว่า จะต้องระวางโทษสถานหนัก คุณพ่อเปาโล ฟิเกต์ เจ้าอาวาสวัดแม่พระไถ่ทาสสองคอนขณะนั้นถูกขับไล่ออกนอกราชอาณาจักร หมู่บ้านสองคอนจึงขาดผู้ดูแลหรือชุมพบาล เหลือแต่ผู้นำที่ยังเข้มแข็ง คือ ครูฟิลิป สีฟอง อ่อนพิทักษ์ และ ภคินี ที่ประจำอยู่ที่วัดสองคอน

เมื่อชาวบ้านถูกกดขี่มากขึ้น ครูสีฟอง จึงทำจดหมายแจ้งพฤติกรรมดังกล่าวไปยังเจ้าที่ของอำเภอ มุกดาหาร(ขณะนั้น)แต่จดหมายดังกล่าวกลับไปตกอยู่ในมือของตำรวจ ชุดคุ้มครองหมู่บ้าน ภายใต้การนำของตำรวจมือ เมืองโคตร ยังผลให้พวกเขาตัดสินใจกำจัด ครูสีฟอง วันที่ 15 ธันวาคม ค.ศ.1940 (พ.ศ. 2483) ครูสีฟอง ถูกหลวงจากจดหมายปลอมว่า นายอำเภอ มุกดาหารสั่งเข้าพบ และออกเดินทางไปพร้อมกับตำรวจสองคน และถูกยิงเสียชีวิตในวันรุ่งขึ้นขณะกำลังข้ามห้วยตมบก ศพของท่านถูกฝังไว้ที่บ้านพาลูกา หลังจาก ครูสีฟอง ถูกฆ่าทำให้คริสตชนหลายคนไม่กล้าแสดงตัวอย่างเปิดเผย แต่คริสตชนกลุ่มใหญ่ภายใต้การนำของ ภคินีอักแนส พิลลา (สุกรี) ทิพย์สุข และ ภคินีลูเซีย คำบาง สีคำพอง ยังมั่นคงในความเชื่อ

บ่ายวันอาทิตย์ที่ 22 ธันวาคม ค.ศ.1940 (พ.ศ.2483) ภคินีทั้งสองรูปถูกเรียกพบและถูกขู่ให้ละทิ้งศาสนา เมื่อเห็นว่าไม่เป็นผลจึงหลอกภคินีว่าหากไม่สวมชุดนักบวชการเบียดเบียนศาสนาจะยุติลง เมื่อชาวบ้านเห็นภคินีไม่สวมชุดนักบวชก็เริ่มท้อแท้หมดกำลังใจ ต่อมาชาวบ้านและภคินี ถูกเรียกให้มาชุมนุมที่ลานวัด พวกเขาได้รับคำสั่งให้เปลี่ยนศาสนา ทุกคนนั่งเงียบยกเว้น นางสาวเซซีเลีย บุตสี ว่องไว ผู้ประกาศว่า “ ตายครั้งเดียวเพื่อความเชื่อฉันไม่กลัว ” คำวันที่ 24 ธันวาคม ค.ศ.1940 (พ.ศ.2483) ภคินีทั้งสองตัดสินใจสวมชุดนักบวชตามเดิมคืนนั่นเอง ภคินีอักแนส พิลลา ได้เขียนจดหมายถึงตำรวจฉบับหนึ่ง ซึ่งได้กลายเป็นหลักฐานสำคัญในเวลาต่อมา

ประมาณบ่ายสามโมงของวันที่ 26 ธันวาคม ค.ศ.1940 (พ.ศ.2483) ภคินีกับคณะพากันมาที่วัดตามคำสั่งของเจ้าที่ตำรวจและถูกยิงเสียชีวิตที่ป่าศักดิ์สิทธิ์หลังจากปฏิเสธที่จะทิ้งความเชื่อ ผู้พลีชีพในวันนั้น คือ ภคินีอักเนส พิลลา ทิพย์สุข , ภคินีลูเซีย คำบาง สีคำพอง , คุณแม่อาภาทา พุดทา ว่องไว , นางสาวเซซิลีอา บุตสี ว่องไว , นางสาวปิ้อานา คำไฟ ว่องไว และ เด็กหญิงมารีอา พร ว่องไว รวม 6 คน ส่วนเด็กหญิงสอน ว่องไว ซึ่งรวมอยู่ในคณะไม่ได้ถูกยิงในครั้งแรกจึงกลับบ้าน

ภคินีทั้งสองและคณะของเธอได้บรรลุความปรารถนาในอันที่จะตายเพื่อยืนยันความเชื่อ ได้หลังเลือดทา ผืนแผ่นดินไทยเป็นการประกาศให้ทุกคนได้ทราบว่ามิใช่พระเจ้าแต่เพียงองค์เดียวในชีวิตจิตใจและในวิญญาน พระเป็นเจ้าผู้ประทานชีวิตแก่โลกและแก่มนุษย์ พระผู้ดูแล ช่วยเหลือและเมตตาพวกเรา พวกเขารับชีวิตมาจากพระองค์ พวกเขาก็พร้อมที่จะให้ชีวิตนั้นคืนกับพระองค์ไม่มีอะไรมาแยกพวกเขาจากพระเป็นเจ้าได้แม้ความตาย

บุญราศีแห่งประเทศไทย

เมื่อการเปียดเบียนสิ้นสุด การสอบสวนเรื่องราวการถวายชีวิตของมรณสักขีทั้ง 7 ท่านที่บ้านสองคอน ได้เริ่มเป็นครั้งแรกโดย คุณพ่อการ์โล กาแซตตาสงฆ์คณะซาเลเซียนหลังการพลีชีพไม่นานนัก ต่อมาภายหลังในสมัย พระอัครสังฆราชมีคาแอล เกียน เสมอพิทักษ์ ได้ดำเนินการเป็นขั้นตอน โดยการตั้งคณะกรรมการสอบสวนประวัติ สอบพยานหลักฐานต่าง ๆ อย่างชัดเจนเป็นเวลาหลายปี จนกระทั่งในสมัยของ พระอัครสังฆราชลอเรนซ์ คายน์ แสพล่อน ได้ดำเนินเรื่องไปยังศูนย์กลางของสำนักวาติกัน การดำเนินการในขั้นนี้ใช้เวลาหลายปี จนทุกอย่างชัดเจนไม่มีข้อสงสัยใด ๆ มรณสักขีทั้งเจ็ดจึงได้รับการประกาศเป็น “ผู้นำเคารพ” ซึ่งเป็นการยกย่องขั้นแรกกว่าเป็นผู้ที่มีคุณธรรมหรือแบบอย่างชีวิตที่ควรแก่การยกย่องและได้รับการประกาศยกย่องให้เป็น “บุญราศี” (The Blessed) ในเวลาต่อมา โดย สมเด็จพระสันตะปาปาจอห์น ปอลที่ 2 ซึ่งเป็นการประกาศว่ามรณสักขีทั้งเจ็ดเป็น “ผู้มีบุญ” อยู่ในสวรรค์กับพระเป็นเจ้าควรที่แก่การเคารพยกย่อง ถือเป็นแบบอย่างและภวนาอธิฐานขอความช่วยเหลือ จากพระเป็นเจ้าผ่านการเสนอของท่าน

พิธียกย่อง “บุญราศี” ทั้ง 7 ท่านของประเทศไทย ได้มีการประกาศสดุดีและการฉลองที่ยิ่งใหญ่ในมหาวิหารนักบุญเปโตรโดยสมเด็จพระสันตะปาปาเมื่อวันที่ 22 ตุลาคม ค.ศ.1989 (พ.ศ.2532) โดยมีคริสตชนไทยและคริสตชนทั่วโลกที่มาชุมนุมกัน ณ ที่นั่นหลายหมื่นคน มีการถ่ายทอดโทรทัศน์ไปเกือบทั่วยุโรปและอเมริกา ทุกคนปลาบปลื้มและภาคภูมิใจที่ทั่วโลกกราบและยกย่องว่า คนไทยก็เป็นคนดีมีคุณธรรมขั้นสูงถึงขั้นบุญราศีที่ควรแก่การนับถือและยึดเป็นแบบอย่าง

หลังการสถาปนาบุญราศีชาวไทยทั้ง 7 ท่านแล้ว คริสตชนไทยได้มีโอกาสร่วมงานชุมนุมยิ่งใหญ่ที่วัดสองคอนจุดของเหตุการณ์เพื่อเฉลิมฉลองบุญราศีแห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ 6 ธันวาคม ค.ศ.1989 (พ.ศ.2532) โดยเรียกงานนี้ว่า “งานสันติร่วมจิตใจเดียว” โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ ฯพณฯนายธานินทร์ กรัยวิเชียร องคมนตรี เป็นผู้แทนพระองค์ไปในการเปิดแพรคลุมภาพบุญราศีไทย 7 องค์ที่อัญเชิญมาจากงานพิธีสถาปนาบุญราศีที่มหาวิหารนักบุญเปโตร ณ ปะรำพิธีริมฝั่งแม่น้ำโขงหลังจากนั้น ฯพณฯ องคมนตรี ผู้แทนพระองค์จุดประทีปโคม 7 ดวง แล้วเชิญประทีปประดิษฐานที่บรรจุพระธาตุแต่ละองค์ มีพิธียืนสงบ 1 นาที แล้ว ฯพณฯ องคมนตรี ผู้แทนพระองค์เชิญพวงมาลาดอกไม้สดวาง ส่วนงานในภาค “พิธีศาสนศักดิ์สิทธิ์” นั้น พระคาร์ดินัลไมเกิ้ล มีชัย กิจบุญชู และคณะพระสังฆราชในประเทศไทยและจากประเทศใกล้เคียงได้ร่วมสวดบูชามิสซาพร้อมกับพระสงฆ์และประชาชนตบิรุษจากทั่วทุกภาคของประเทศไทย นอกนั้นสมเด็จพระสันตะปาปาได้ประกาศให้มีการฉลองบุญราศีทั้งเจ็ดแห่งประเทศไทยในวันที่ 16 ธันวาคมของทุกปี

4.6 สรุป

ในบทนี้ผู้วิจัยมุ่งนำเสนอภาพกว้างของพื้นที่ศึกษา โดยมองผ่านภูมิทัศน์ “แม่น้ำโขง” นำสู่การเชื่อมต่อเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ชาติพันธุ์ วัฒนธรรม การเมือง เป็นพื้นที่ทางสังคมของผู้คนในพื้นที่ศึกษา ที่ถูกสร้างให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งคณะผู้วิจัยมุ่งศึกษาให้เห็นเรื่องราวเพิ่มเติม ที่จะสามารถนำสู่การสร้างเส้นทางท่องเที่ยวใหม่จากสกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร-ลาว-เวียดนาม และเพื่อให้เห็นบริบทแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ในบทนี้จึงมุ่งศึกษาแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร โดยใช้กระบวนการวิเคราะห์ “เรื่องราวเพื่อการท่องเที่ยว” แต่ใช้มุมมองแตกต่างออกไป โดยใช้แนวคิด “ความทรงจำทางสังคม” วิเคราะห์ผ่านบริบทพื้นที่ และบริบทของลักษณะการท่องเที่ยวในอนุภาคลุ่มน้ำโขง กลุ่มจังหวัดสกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร

บทที่ 5

แหล่งท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดสกลนคร- นครพนม- มุกดาหาร สปป.ลาว-สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

ในบทนี้คณะวิจัยมุ่งสรุปแหล่งท่องเที่ยวจากการศึกษาทั้งเอกสารงานวิจัย การสัมภาษณ์ และการลงพื้นที่ศึกษาของคณะวิจัย ในพื้นที่จังหวัดสกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร เพื่อเป็นประเด็นสำคัญในการนำสู่การวิเคราะห์ศักยภาพเส้นทางในพื้นที่ทั้งสามจังหวัด เพื่อจะเชื่อมโยงสู่มิตรประเทศลาว-เวียดนาม โดยบทนี้มุ่งนำเสนอเรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยวเป็นหลัก

จังหวัดสกลนคร

จังหวัดสกลนคร เป็นสถานที่ตั้งของพระตำหนักภูพานราชนิเวศน์ ตั้งอยู่บนเทือกเขาภูพาน ในเขตอำเภอเมืองสกลนคร เป็นสถานที่ประทับของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ตลอดจนพระราชวงศ์ในคราวเสด็จแปรพระราชฐานเยี่ยมพสกนิกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ปัจจุบันมีพสกนิกรชาวไทยทั่วประเทศ รวมทั้งชาวต่างประเทศ โดยเฉพาะชาวเวียดนาม ได้เดินทางมาชื่นชมความงามของพระตำหนักและพระบารมีในพระราชกรณียกิจ ที่ปรากฏในสถานที่รอบพระตำหนัก อย่างเช่น ศูนย์แสดงศิลปวัฒนธรรม ศูนย์ส่งเสริมอาชีพเกษตรกร ซึ่งตั้งอยู่ท่ามกลางธรรมชาติที่สวยงามของเทือกเขาภูพาน

ที่จังหวัดสกลนคร มีเรื่องราวเกี่ยวกับนายเตียง ศิริขันธ์ ว่าเป็นบุคคลสำคัญ ที่สังคมไทยรับรู้ในฐานะ นักต่อสู้ชนพลภูพาน ดังประวัติศาสตร์เรื่องเล่าที่ได้กล่าวถึง ประวัติความเป็นมาของชีวิตในฐานะนักการเมือง ที่มีความสัมพันธ์ กับขบวนการกู้ชาติ ทั้งในประเทศไทย-ลาว-เวียดนาม เรื่องราวของนายเตียง ศิริขันธ์ ที่สามารถมาประกอบสร้างเป็นเรื่องราวสัมพันธ์กับแหล่งท่องเที่ยว ปรากฏให้เห็น ณ สถานที่ท่องเที่ยว “ถ้ำเสรีไท” อยู่ห่างจากตัวเมืองสกลนครประมาณ 30 กิโลเมตร ตามเส้นทางสายสกลนคร กาฬสินธุ์ ขอนแก่น มหาสารคาม หากเดินทางจากตัวเมืองสกลนคร จะตั้งอยู่ฝั่งขวามือ มีป้ายบอกเส้นทางเพื่อเข้าสู่ถ้ำ ซึ่งมีระยะทางประมาณ 5 กิโลเมตร ก่อนจะเข้าไปดูถ้ำจะพบ “อนุสาวรีย์นายเตียง ศิริขันธ์” ตั้งอยู่กลางลานโล่ง ที่สามารถรองรับ นักท่องเที่ยว รถนำเที่ยวได้หลายสิบคัน ที่นี้อยู่ในการดูแลของอุทยานแห่งชาติภูพาน จะมีเจ้าหน้าที่ประจำ 1 คน มีการสลับสับเปลี่ยนกันทุกวัน เพื่อให้ข้อมูล และนำพานักท่องเที่ยว เดินทางไปยังถ้ำเสรีไท ตามเส้นทางธรรมชาติที่สรรสร้างขึ้น “บันไดรากไม้” ทั้งมีเสน่ห์ และช่วยให้นักเดินทางท่องเที่ยวสามารถ เดินบนเส้นทางสู่ถ้ำได้อย่างสะดวก

สองข้างทางประกอบไปด้วยพรรณไม้ต่างๆ ไม้สมุนไพรร ไม้ผล ไม้ดอก ที่ให้ความงามตามธรรมชาติ ก่อนถึงถ้ำ ต้องข้ามลำห้วยเล็กชื่อ “ห้วยทราย” มีรากไม้ ขอนไม้ ที่ทำไว้เป็นสะพาน ที่ต้องเดินแบบ “ขาคู่”

ค่อยก้าวเพื่อความปลอดภัย แต่เป็นลำน้ำที่ไม่ลึก เสียงน้ำไหล เป็นส่วนหนึ่งของการเดินทางไปสู่ถ้ำ ระยะทางประมาณ 800 ถึงปากถ้ำ ซึ่งหากสังเกตไม่ดี จะไม่พบปากถ้ำ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะเดินผ่านไปตรงปลายถ้ำเลย ถ้ำเสรีไท อยู่ภายใต้แผ่นหินอันมหึมา เพื่อป้องกันการทิ้งระเบิดโจมตี และเพื่ออำพรางตนเอง เป็นพื้นที่ที่นายเตียง ศิริขันธ์ ใช้หลบอำพรางและใช้ในการวางแผนการต่อสู้ เมื่อวันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ. 2556 ศูนย์เศรษฐศาสตร์การเมืองมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ได้จัดแสดงละคร เพื่อชาติเพื่อชุมชน โดยมุ่งนำเสนอเหตุการณ์การเดินทางของคุณจำก๊อต พलगูล ซึ่งได้รับมอบหมายจากท่านปรีดี พนมยงค์ ให้ไปเจรจากับจีนที่เมืองจุงกิง ซึ่งการแสดงได้กล่าวถึงความสำคัญของท่านเตียง ศิริขันธ์ ในฐานะเสรีไทยสานที่สนับสนุนการเดินทางครั้งนี้

ในตัวเมืองสกลนคร เรื่องราวของนายเตียง ศิริขันธ์ มาการเล่าผ่าน พื้นที่ชุมชนเช่น “คุ้มศิริขันธ์” เป็นพื้นที่ของต้นตระกูลและกลุ่มผู้คนที่รับรู้ และต้องการนำเสนอเรื่องราว เพื่อให้เห็นถึงประวัติศาสตร์การต่อสู้ของนายเตียง ศิริขันธ์

เรื่องราวของนายเตียง ศิริขันธ์ ในพื้นที่สกลนคร ปรากฏให้เห็นในฐานะเรื่องราวสำคัญ อีกครั้งใน “พิพิธภัณฑ์” เมืองสกลนคร ซึ่งตั้งอยู่บริเวณริมหนองหาน เป็นพิพิธภัณฑ์ที่เปิดใหม่แบ่งเป็น 8 ห้องหลัก ซึ่งมีเนื้อหาของกลุ่มเสรีไท ในการต่อสู้กับมหาอำนาจขณะนั้น

ในจังหวัดสกลนคร นอกจากมีเรื่องราวของนายเตียง ศิริขันธ์ แล้ว เรื่องราวของโฮจิมินห์และชาวเวียดนาม ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องราวที่สำคัญเช่นกัน เพราะหากวิเคราะห์ถึงสหสัมพันธ์ของผู้คนในกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ นอกจากกลุ่มลาว-ไทย แล้ว กลุ่มชาวเวียดนามคือกลุ่มชาติพันธุ์ ที่สร้างความหมายในพื้นที่ของจังหวัดสกลนครได้อย่าง

มากมาย เช่น กรณีตลาดสดที่พ่อค้า-แม่ค้าส่วนใหญ่ เป็นชาวเวียดนาม ,งานเทศกาลของชาวเวียดนาม,ร้านทอง หรือแม้กระทั่งร้านอาหารเวียดนาม

สถานที่ที่สัมพันธ์กับโฮจิมินห์ มีเรื่องเล่ากล่าวถึงการเดินทางมาเพื่อสร้างโรงเรียนแดง ซึ่งปัจจุบันคือโรงเรียนเทศบาล เรื่องเล่าการดำเนินชีวิตในสกลนครนั้น มีเรื่องเล่าว่า

“ลุงโฮจับปลาแกง แกมาจับที่หนองหานนี้แหละ ที่น่าทึ่งคือแกจะรู้หมดว่าปลาตัวไหนเป็นของแก เพราะแกจะเด็ดหางมันไว้”

“ที่สกลนครเคยมีรถขนศพชาวเวียดนาม ลุงโฮมาช่วยทำ แต่ตอนนี้ไม่รู้ไปอยู่ที่ไหน”

(วิเชียร ไชยสงค์.สัมภาษณ์.2555)

เรื่องราวเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า หนองหาน ไม่ได้มีความหมายเพียงหนองน้ำที่มีตำนาน แบบดั้งเดิม แต่ยังมีเรื่องเล่าของนักต่อสู้ วีรบุรุษคนสำคัญของชาวเวียดนามเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย รวมทั้งพื้นที่ตลาดสด หรือพื้นที่ของสังคมชาวเวียดนาม หากวิเคราะห์เพื่อให้เห็นถึงเรื่องราวสนับสนุนการท่องเที่ยว การศึกษาครั้งนี้พบว่าในพื้นที่จังหวัดสกลนคร ควรเพิ่มเติมเนื้อหา เหล่านี้ให้เข้มข้นเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะเนื้อหาที่เกี่ยวกับเส้นทางการกู้ชาติ เส้นทางการต่อสู้ของวีรบุรุษในยุคอาณานิคมนี้

จังหวัดนครพนม

ที่จังหวัดนครพนม ถือว่าเป็นพื้นที่ที่มีความชัดเจนที่สุด ในสถานะเมืองที่มีชาวเวียดนามอาศัยอยู่ และสามารถสร้าง “ความเป็นชาวเวียดนาม” ได้อย่างลงตัว ดังปรากฏให้เห็นผ่าน สัญลักษณ์ เช่น หอนาฬิกาการกลับสู่ปิตุภูมิในความหมายดั้งเดิมจะพบว่า หมายถึงการกลับไปสู่แผ่นดินของเวียดนาม แต่หากวิเคราะห์เพื่อให้เกิดเรื่องราว นำสู่การท่องเที่ยวในอาณานิคมลุ่มน้ำโขง

“หอนาฬิกานี้ คงไม่ใช่จะมีความหมายเพียงการกลับสู่ ปิตุภูมิ แต่มียังความหมายถึงความผูกพันระหว่างคนสองชาติที่เกื้อหนุนกัน ไทย-เวียดนาม”

นอกจากหอนาฬิกา ที่นครพนมยังมีการสร้างความหมายของชุมชนหมู่บ้าน เพื่อแสดงให้เห็นถึงพื้นที่เดินทางของวีรบุรุษโฮจิมินห์ ที่บ้านนาจอก ซึ่งเป็นพื้นที่ที่เรื่องเล่าของชุมชน ผ่านประวัติศาสตร์การเดินทางของโฮจิมินห์ ในพื้นที่นี้ยังมีการให้ความหมายเป็นหมู่บ้านวัฒนธรรมของชาวเวียดนาม มีการบริการโฮมสเตย์ บริการให้ความรู้ด้านวิชาการผ่านกระบวนการ การเป็นหมู่บ้านวัฒนธรรมไทย-เวียดนาม

อย่างไรก็ตาม การศึกษาค้นคว้า เรื่องเล่าตำนานของชาวเวียดนาม ไม่ควรมีเพียงเรื่องเล่าหลักของบ้านนาจอก ควรจะมีเนื้อหาเพิ่มเติมให้เห็นสังคมของชาวเวียดนาม เพิ่มมากขึ้นในพื้นที่จังหวัดนครพนม เช่น การเชื่อมโยงกลุ่มคนเวียดนาม ที่เป็นเจ้าของกิจการ, เป็นเจ้าของร้านอาหาร, เป็นข้าราชการท้องถิ่น เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ของความเป็นเวียดนาม ที่มีพลังน่าสนใจ สำหรับการท่องเที่ยว หากมีคนเวียดนามต้องการมาเที่ยวที่นครพนม เรื่องเล่าของคนเวียดนามที่นี้คงน่าสนใจไม่น้อยไปกว่าเรื่องเล่าของท่านโฮจิมินห์เพียงอย่างเดียว ยิ่งหากได้พักที่ในโรงแรมของเครือญาติเชื้อสายเวียดนาม, กินอาหาร ฟังเพลงเวียดนาม การท่องเที่ยวที่นครพนมสำหรับชาวเวียดนาม หรือผู้ที่สนใจเรื่องราวของชาวเวียดนามคงจะมีความหมายมากขึ้น

นครพนม –ท่าแขก ถือว่าเป็นเรื่องราวสำคัญกับการท่องเที่ยวในเส้นทางสันติภาพเตียงศิริจันทร์-เจ้าสุภานุวงศ์-โฮจิมินห์ที่นครพนม เนื่องจากประวัติศาสตร์ของการต่อสู้ระหว่างลาว-ฝรั่งเศส-เวียดนาม ล้วนสร้างความหมายให้กับพื้นที่ทั้งสองแห่งนี้ โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับเจ้าสุภานุวงศ์

หากวิเคราะห์เนื้อหาแม่น้ำโขง ในเรื่องประวัติศาสตร์ “เจ้าลงเรือข้ามแม่น้ำโขง และโดนเครื่องบินฝรั่งเศสยิงกระหน่ำจนบาดเจ็บสาหัส แต่ก็สามารถข้ามมายังฝั่งประเทศไทยได้ และได้รับการรักษาที่โรงพยาบาลจังหวัดนครพนม” เรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์นี้ทำให้เกิดเรื่องราวในแหล่งท่องเที่ยวใหม่ 2 แห่ง นั่นคือ จุดข้ามฝั่งของเจ้าสุภานุวงศ์-แม่น้ำโขง-และโรงพยาบาล ดังนั้นในการท่องเที่ยวเส้นทางนี้ ความหมายของแม่น้ำโขงไม่ได้หมายถึงเพียงสายน้ำ เส้นแบ่งเขตแดนในความหมายใหม่เพื่อการท่องเที่ยวเส้นทางสายนี้ “แม่น้ำโขงหมายถึงเส้นทางชีวิต ของนักต่อสู้ สุภานุวงศ์ ที่พร้อมต่อสู้ให้กับประชาชน จนตนเองเกือบเอาชีวิตไม่รอด” นอกจากนั้น “แม่น้ำโขงยังหมายถึง “สายน้ำแห่งการเกื้อกูล เมื่อชาวนครพนมให้ที่อยู่อาศัย ให้พื้นที่พักพิง สำหรับผู้คนที่กำลังได้รับความเดือดร้อนจากภัยสงคราม”

หากข้ามไปยังเมืองท่าแขก เรื่องราวที่ปรากฏในประวัติศาสตร์ สามารถเชื่อมโยงเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวได้ ไม่ต่างจากในเมืองนครพนม ที่เมืองท่าแขกในยุคสงครามนั้น มีเรื่องเล่าถึงบั้งน้ำ ที่อาณานิคมนำศพผู้คนมาทิ้งไว้ มีเรื่องราวของร่องรอยการทิ้งระเบิด ,โรงเรียนที่ฝรั่งเศสสร้างไว้,อาคารบ้านเรือนยุคอาณานิคม

ริมฝั่งแม่น้ำโขงที่เมืองท่าแขกปรากฏ “ถนนท่านสิงคะโบ” และ “ที่ระลึกเรือล่มลักษณะคล้ายเจดีย์-สถูป” ซึ่งชาวลาวทั้งที่เป็นเจ้าหน้าที่-พ่อค้า-แม่ค้า ประชาชนทั่วไป ให้ข้อมูลว่าไม่รู้ความเป็นมา รับรู้เพียงแค่ชื่อที่เรียกกัน

เรื่องราวเนื้อหาที่สัมพันธ์กันนี้ระหว่างเมืองนครพนม-กับเมืองท่าแขก มีจุดเชื่อมสำคัญคือการเดินทางข้ามเรือ ซึ่งต้องข้ามตรงท่าเรือของทั้งสองเมือง ซึ่งมีวิถีชีวิตประจำวันของผู้คนระหว่างการเดินทาง ที่น่าสนใจ หากมองในมิติ “การท่องเที่ยววิถีชีวิตผู้คน” บนเรือจะเห็นความหลากหลายของชีวิตพี่น้องชาวลาวกับการจับจ่ายใช้สอย การซื้อสินค้าอุปโภค-บริโภค เครื่องใช้ไฟฟ้า

หากมองในสายตาการท่องเที่ยวจะพบภาพชีวิตที่มีความกับทุกคนบนเรือ อีกเรื่องราวหนึ่ง ที่เป็นสัญลักษณ์ของคนลุ่มน้ำโขงสองฝั่งนครพนม-ท่าแขก คือพื้นที่ทางเศรษฐกิจการค้า “ตลาดอินโดจีน” ซึ่งถือว่าเป็น “จุดเชื่อมวิถีความเป็นอยู่” อีกแห่ง นอกจากร้านค้าต่างๆ, โรงพยาบาล, ตลาดอินโดจีนที่นครพนม หากมองผ่านวิถีวิเคราะห์ “ชื่ออินโดจีน” จะพบว่าตลาดยังคงเป็นสัญลักษณ์ของประวัติศาสตร์และเหตุการณ์สำคัญ ณ พื้นที่อินโดจีนแห่งนี้

ในปัจจุบันหากมองผ่านสถานที่ ที่สามารถสร้างความสัมพันธ์ได้อย่างมหาศาลทั้งด้านการค้า-การลงทุน-การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม สังคมประเพณี “สะพานมิตรภาพแห่งที่ 3” คือจุดเชื่อมสำคัญ อันถือได้ว่าเป็นสัญลักษณ์ของความสัมพันธ์ของผู้คนบริเวณนี้ทั้งไทย-ลาว-เวียดนาม เรื่องราวของสะพานตั้งแต่แนวคิดการก่อสร้าง สถาปัตยกรรม ล้วนสามารถนำมาร้อยเรียงเป็นเรื่องราวเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวได้ไม่แตกต่างจากเรื่องอื่นๆ

จังหวัดมุกดาหาร

เรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับเส้นทางนี้ที่มุกดาหาร จะพบว่ามียุทธศาสตร์การพัฒนาระดับจังหวัดที่ชัดเจนได้ก่อนเมืองท่าแขก ซึ่งถือว่ามีความเชื่อมโยงกันทางเรื่องราวประวัติศาสตร์กับท่าแขก แต่อย่างไรก็ตาม ที่มุกดาหาร คือพื้นที่ของการเดินทางตามเส้นทางสาย R9 ที่เชื่อมโยงเมืองสะหวันนะเขต เมืองเว้ ดานัง (Da Nang) เมืองประวัติศาสตร์ของลาว-เวียดนาม เรื่องเส้นทางการกอบกู้ชาติของสองชาติ มุกดาหารจึงมีความหมายเพิ่มขึ้นในฐานะเมืองที่มีความเชื่อมโยงกัน แต่จากการศึกษาแหล่งท่องเที่ยวเบื้องต้น มุกดาหารจะมีเรื่องราวเกี่ยวกับสถานที่ทางธรรมชาติมากกว่าสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์การเมืองของรัฐทั้ง 3 ท่าน ความน่าสนใจของมุกดาหารคือ “สะพานมิตรภาพ” “ตลาดอินโดจีน” “หอแก้ว”

5.1 แหล่งท่องเที่ยวสกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร

การท่องเที่ยวอย่างมีความหมายหาได้ทุกที่ หากเราอยากที่จะเรียนรู้ เรื่องราว เรื่องเล่า ความทรงจำ ผ่านประวัติศาสตร์ ผ่านสถานที่ ประเพณี วัฒนธรรม ธรรมชาติ อาคารบ้านเรือน ที่สกลนคร -นครพนม-มุกดาหาร- มีพื้นที่ความหลากหลายของประวัติศาสตร์และความทรงจำเพื่อการท่องเที่ยว ที่ยังคงนำไปชื่นชม ค้นหาเพื่อเรียนความหลากหลายในแหล่งท่องเที่ยววันนั้น การท่องเที่ยวเชิงสังคมวัฒนธรรมในพื้นที่ 3 จังหวัด สกลนคร -นครพนม-มุกดาหาร

สกลนคร

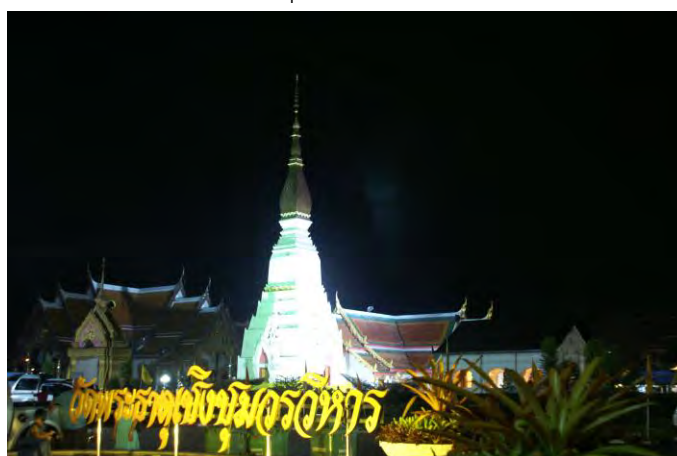
พระตำหนักภูพานราชนิเวศน์

ถ้ำเสรีไท เชื่อมร้อยประวัติศาสตร์วีระบุรุษ

ไหว้พระธาตุกลางคืน สงบ - สมาน

หอร้างเวียดนาม ที่วัดพระธาตุเชิงชุม พื้นที่ชีวิต ความสัมพันธ์ไทย-เวียดนาม

ท่าแร่พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์คริสต์-พุทธ

ดินแดนธรรม โบสถ์ดินแห่งแรกของประเทศไทย

นครพนม

บ้านนาจอกและความสัมพันธ์ไทย-เวียดนาม

ลำน้ำโขงความงามและประวัติศาสตร์ไทย-ลาว-เวียดนาม

ท่าแขกเมืองแห่งความสัมพันธ์เพียงแม่น้ำกัน

มุกดาหาร

พื้นที่ความทรงจำร่วม ในบ้านท่านหนูฮัก

มรณะสักขี ความทรงจำร่วมไทย-ลาว ชาวคริสต์

สะพานแห่งพื้นที่เศรษฐกิจ

ผาเทิบ แปกตา น้าชม

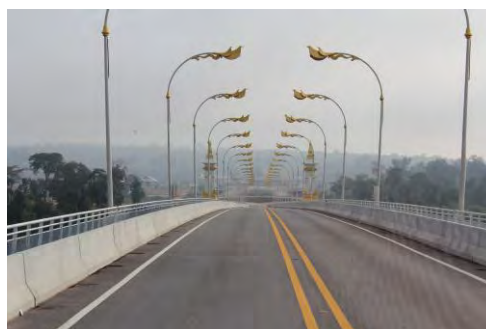

5.2 แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ลาว 3 แขวงบลีคำไซ คำม่วน สหวันนะเขต

ในส่วนนี้คณะวิจัยมุ่งนำเสนอการศึกษาบริบทพื้นที่ท่องเที่ยวใน 3 แขวง คือแขวงคำม่วน บลีคำไซ และสหวันนะเขต ซึ่งเป็นข้อมูลจากการลงพื้นที่ศึกษา โดยคณะวิจัยและที่ปรึกษาโครงการวิจัย การนำเสนอในบทนี้นอกจากนำเสนอข้อมูลบริบทแหล่งท่องเที่ยวแล้วยังมุ่งนำเสนอให้เห็นขั้นตอนวิธีการในการประสานงาน การลงพื้นที่ต่างประเทศโดยเฉพาะในพื้นที่ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งเป็นประเทศสังคมนิยม ที่ยังคงมีหลักถือปฏิบัติด้านการให้ข้อมูลแก่สาธารณะว่าต้องอยู่ในการกำกับดูแลของรัฐ อย่างไรก็ตามการศึกษาค้นคว้าได้ข้อมูลทั้งชุดเอกสาร ข้อมูลภาพนิ่งภาพเคลื่อนไหว ซึ่งถือว่าเป็นประโยชน์กับการวิเคราะห์ของงานวิจัยเพื่อนำเสนอในบทต่อไป

ลาว 3 แขวง บริบทสังคม วัฒนธรรม ความสัมพันธ์ร่วมเพื่อการท่องเที่ยว

จุดเริ่มต้นที่สำคัญของการเดินทางเพื่อการประสานงานในพื้นที่ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว คือการประสานงาน ณ ด้านข้ามพรมแดนที่จังหวัดนครพนม สะพานแห่งนี้ เป็นสะพานมิตรภาพแห่งที่ 3 ที่ได้รับพระกรุณาธิคุณจากสมเด็จพระรัตนราชสุตาสยามบรมราชกุมารี เสด็จเป็นประธานเปิด ซึ่งทำการเปิดมาได้เป็นระยะเวลากว่า 1 ปี แต่สภาพการคมนาคม การข้ามไปข้ามมา ระหว่างไทย – ลาว ก็ยังคงมีสภาพที่ไม่ดีนักเท่าที่ควร จากการสัมภาษณ์ ผู้คนที่ข้ามไปข้ามมา พบว่าสะพานมิตรภาพแห่งที่ 3 นี้ เป็นสะพานที่ไม่สามารถขนส่งสินค้าได้มากมายนัก เนื่องจากว่าเส้นทางจากลาว สาย R 8 ไปจนถึงเวียดนาม ต้องข้ามภูเขา ระยะทางหลายร้อยกิโลเมตร เส้นทางคดเคี้ยวซึ่งมีผลกับเส้นทางคมนาคมในเรื่องของการขนส่ง เส้นทางนี้มีลักษณะของภูเขาหินปูน สลับซับซ้อน มีความงดงาม ดังนั้นข้อเสนอส่วนใหญ่ในการพัฒนาเส้นทางนี้ ส่วนหนึ่งจึงมุ่งเพื่อพัฒนาสู่การจัดการท่องเที่ยวเชิงสังคม วัฒนธรรม เชื่อมสัมพันธ์ไทย-ลาว-เวียดนาม

สำหรับเรื่องของแหล่งท่องเที่ยว เส้นทางสาย R 8 จากเมืองคำม่วน , จากแขวงคำม่วนก่อนจะถึงเมืองบลีคำไซ เลี้ยวขวาตรงแยก เรียกว่าแยกหลักขาว ก็จะเป็นเส้นทางที่มีสถานที่ท่องเที่ยวหลายๆแห่ง การเดินทางศึกษาวิจัยครั้งนี้ คณะวิจัยได้เดินทาง เพื่อศึกษาบริบท สภาพทั่วไปที่จะเชื่อมโยงสู่การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสกลนคร , นครพนม ,มุกดาหาร , ลาว ,เวียดนาม ซึ่งในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คณะผู้ที่จะศึกษาพื้นที่ ลาว สามแขวงได้แก่ แขวงบลีคำไซ , แขวงคำม่วน , แขวงสหวันนะเขต การเดินทางจากนครพนมต้องเริ่มต้นในช่วงเช้าถ้าหากเราจะเดินทางให้ทันต่อเวลาและเพื่อให้เห็นสภาพโดยทั่วไปของสังคมลาว คณะวิจัยเดินทางจากนครพนมตั้งเวลา 6 นาฬิกา การเดินทางครั้งนี้ได้รับความสะดวกอย่างหนึ่งก็คือ มีการประสานงานให้รถตู้ส่งลาว เข้ามารับคณะเดินทางได้ที่จังหวัดนครพนมซึ่งจะเสียค่าผ่านเข้าแดนโดยรถตู้ ประมาณ 3,000 บาท ครั้งนี้เราได้รับ ความอนุเคราะห์จากท่านอาจารย์เกรียงไกร ศรีพงษ์ นักวิชาการจังหวัดนครพนมประสานงาน

ให้ท้าวแก้ว คนขับรถจากฝั่งลาวซึ่งมีพื้นเพเป็นคนคำม่วน นำรถตู้เข้ามารับคณะวิจัย การเดินทางข้ามด่านนครพนม ตรงถนนมิตรภาพแห่งที่ 3 ได้สะดวกพอสมควร

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้พบว่าระบบการตรวจสอบผู้ที่ข้ามไปยังประเทศลาว โดยเทคโนโลยีสมัยใหม่ในระบบคอมพิวเตอร์ สามารถที่จะเชื่อมโยงฐานข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็วและก็มีมาตรฐาน หากพบว่ามีปัญหาจะถูกตรวจสอบอย่างละเอียด เนื่องจากมีคณะวิจัยท่านหนึ่งที่มีปัญหากรณีทางกฎหมายบางอย่างที่ต้องได้รับการตรวจสอบ นอกจากนั้นก็มีผู้ร่วมคณะวิจัยบางท่านที่บัตร ใบอนุญาตข้ามแดน Passport จะหมดอายุภายใน 6 เดือน ซึ่งจะต้องตรวจสอบให้ถูกต้อง เพราะฉะนั้นข้อเสนอสำคัญสำหรับการท่องเที่ยวของการตรวจสอบเรื่อง Passport และเรื่องของคนที่ข้ามแดนจึงเป็นสิ่งสำคัญ

คณะของเราข้ามแดนตรงด่านสะพานมิตรภาพแห่งที่ 3 เป็นสะพานที่สวยงามมากเป็นเอกลักษณ์ เพราะการออกแบบระบบเป็นฝั่งรัฐบาลไทยที่เอื้อให้กับรัฐบาลลาว หลังจากที่เราข้ามสะพานมิตรภาพแห่งที่ 3 ระยะทางประมาณ 2 กิโลเมตร ถึง 3 กิโลเมตร สองข้างทางฝั่งขวามือทราบว่าเป็นพื้นที่ในการจัดไว้สำหรับรถมือสองที่มาจากจีนที่จะนำมาขายในประเทศลาว ซึ่งมีจำนวนมากมายมหาศาล สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงประเทศลาวที่กำลังจะพัฒนาเพราะได้รับความร่วมมือจากประเทศมหาอำนาจอย่างเช่น ประเทศจีน เกาหลี รวมถึงเวียดนาม การเดินทางครั้งนี้คณะเรามีจุดประสงค์มุ่งหมายไปที่แขวงบริคำไซ เป็นที่แรก ระหว่างทางเราจะพบร้านค้าตามพื้นที่ต่างๆตามชุมชนต่างๆในพื้นที่ลาว อย่างเช่น กรณีร้านอาหารที่มีการขายสินค้าพื้นเมืองที่ตั้งอยู่ทั่วไป

การศึกษาด้านโครงสร้างคมนาคมพบว่าประเทศลาวกำลังมีการพัฒนาเส้นทางคมนาคมอย่างต่อเนื่องตามเส้นทาง R 13 มีผู้คนตามท้องถนนฟุ้งกระจายไปเกาะติดอยู่กับสินค้า ไม่ว่าจะเป็นปิ้งไก่ อย่างหนู หรืออาหารต่าง ๆ ริมสองข้างทาง จากการสัมภาษณ์เจ้าของร้าน พบว่ามีนักท่องเที่ยวผ่านมาแล้วก็ไปซื้ออยู่บ้างแต่ขณะนี้ประเทศลาวกำลังปรับปรุงเส้นทางคมนาคม ทำให้สภาพแวดล้อมทั่วไปอยู่ในสภาพที่ดูไม่เหมาะสมกับที่เป็นร้านอาหาร เพราะฉะนั้นจุดแวะต่างๆในช่วงเส้นทาง R 13 จากคำม่วนไปที่บริคำไซ ยังพบว่าร้านอาหารที่เปิดอยู่ข้างๆทางยังมีสภาพปัญหาเรื่องของฝุ่นอยู่ตลอดระยะทางประมาณ 90 กิโลเมตร

คณะได้ลงพื้นที่ศึกษาจุดสำคัญจุดหนึ่งที่จะเป็นถือว่าเป็นจุดเชื่อมต่อ ระหว่างเวียดนาม ลาว ไทย ในอนาคต เนื่องจากพื้นที่เหล่านี้เป็นจุดเชื่อมถนนที่จะเลี้ยวขวาแยกไปเป็นถนนเส้น R 8 ที่จะไปสู่เมืองวัง เมืองฮาดิง ของเวียดนาม แยกตรงนี้ที่เรียกว่าแยกหลักขาว

แยกหลักขาก็จะเป็นแยกที่จะมีความเจริญพอสมควรในประเทศลาวในสามเขตนี้ ตรงแยกนี้ถ้าเราตรงขึ้นไปจะไปสู่เมืองบริคำไซแล้วก็ไปถึงเวียงจันทน์ แต่ที่น่าสนใจตรงสี่แยกนี้ คือเป็นแยกที่ถนนซ้ายมือซึ่งเป็นถนนคู่ตรงข้ามของเส้น R 8 จะเป็นเส้นทางที่จะนำสู่การเชื่อมโยงกับน้ำโขงในพื้นที่ใกล้ที่สุด บริเวณทางแยกหลักขานี้ก็จะมีที่พักโรงแรมที่ถือว่าอยู่ในระดับที่จะพักได้ ซึ่งคณะวิจัยได้สัมภาษณ์แล้วพบว่าที่นี่สามารถบริการรับนักท่องเที่ยวได้ไม่ต่ำกว่า 40 คนเป็นคณะในหนึ่งรถทัวร์รถบัสนี้ได้

จากนั้นคณะวิจัยได้เดินทางไปสู่เมืองบริคำไซ ก่อนจะถึงบริคำไซ จะพบตลาดแห่งหนึ่งที่นี่เรียกว่าตลาดมั่ง ซึ่งมีข้อมูลประวัติศาสตร์อย่างหนึ่งว่าประเทศลาวได้อพยพคนของลาวโดยเฉพาะเป็นชนเผ่ามาที่นี่เป็นตลาดที่มีสินค้าที่เป็นสินค้าพื้นเมืองมากมายไม่ว่าจะเป็นเห็ด ข้าวสาร พืชผักต่างๆ ตามเส้นทาง R 13 มุ่งขึ้นไป แขวงบริคำไซ จะมีจุดที่สำคัญอีกก็คือ แม่น้ำปากกระดิงเป็นจุดที่สามารถมองเห็นแม่น้ำโขงเชื่อมโยงกับปากแม่น้ำกระดิง แขวงบริคำไซ

ที่บริคำไซคณะวิจัยได้เข้าพบหัวหน้าการท่องเที่ยวต่าง ๆ มีหัวหน้าการวัฒนธรรม หัวหน้าการแถลงข่าว หัวหน้าการท่องเที่ยว ในประเด็นที่เราพูดคุยกันเป็นประเด็นที่นักวิจัยมุ่งเชื่อมสัมพันธ์และชี้แจงวัตถุประสงค์ให้กับทางแขวงบริคำไซได้ทราบถึงวัตถุประสงค์ความเป็นมาของโครงการ โดยเฉพาะการเน้นย้ำให้เห็นว่าโครงการนี้เป็นการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวไทย ลาว เวียดนาม โดยเฉพาะพื้นที่ ลาวกับไทย ที่จะมุ่งพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยว และเกื้อหนุนต่อพื้นที่ท่องเที่ยวทั้งลาวและไทยเพื่อที่จะจัดทำเส้นทางทัวร์ให้เกิดการสร้างมูลค่าการสร้างคุณค่าในแหล่งท่องเที่ยว นั้นหมายถึงว่านักท่องเที่ยวมาเที่ยวที่ไทย 1 คืน ที่ลาว 1 คืน ก่อนที่จะกลับ หรือเที่ยวหยุดพักที่ลาว 1 คืน ถึงต่อไปเวียดนาม ก่อนกลับก็มาแวะที่ไทย 1 คืน โดยเฉพาะกลุ่ม 3 จังหวัด สกลนคร นครพนม มุกดาหาร

การเก็บข้อมูลในแขวงบริคำไซ คณะวิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ให้กับทางแขวงได้กำหนดจุดแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญเพื่อที่จะร่วมมือในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เชื่อมโยงไทย-ลาว-เวียดนาม ซึ่งแขวงบริคำไซได้เสนอแหล่งท่องเที่ยว 3 จุด ด้วยกันคือ

แหล่งท่องเที่ยวถ้ำมังกร แหล่งท่องเที่ยวน้ำอุ่นและหมู่บ้านวัฒนธรรมม้ง จากนั้นนักวิจัยได้ไปเยี่ยมห้องการท่องเที่ยวของแขวงบริคำไซ ที่น่าสนใจคือ ที่นี้มีผลิตภัณฑ์การสานตระกร้าที่มีความละเอียดละเมียดละไม เพียงแต่ว่าแขวงไม่ได้นำเสนอในข้อมูล ที่น่าสนใจอีกอย่างก็คือแขวงบริคำไซ ที่ห้องประชุมการวัฒนธรรมเราจะพบรูปภาพของบุคคลสำคัญของลาว เวียดนาม เช่น ท่านโฮจิมินห์ ท่านเจ้าสุภานุวงศ์ ท่านไกรสร พรหมวิหาร

จากนั้นคณะวิจัยได้กลับมาพักที่เมือง คำม่วน เมืองคำม่วนมีร้านอาหาร ที่อยู่ฝั่งริมน้ำโขงที่น่าสนใจอยู่หลายร้าน แต่ครั้งนี้คณะวิจัยได้เลือกร้านซึ่งอยู่ติดกับลำน้ำโขง และสามารถมองเห็นสะพานมิตรภาพแห่งที่ 3 เป็นร้านอาหารที่มีการจัดวาง โต๊ะ พื้นที่ได้อย่างสวยงาม โต๊ะเป็นโต๊ะไม้ ที่สำคัญที่นี้ก็พบรูปของท่านเจ้าสุภานุวงศ์ ท่านโฮจิมินห์ เรียงกันอยู่ ในคำค้นของคำม่วนเป็นเมืองที่สงบเงียบ แต่ก็สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวในภาคกลางคืนได้เช่นกัน ก็จะมีนักท่องเที่ยวที่เป็นต่างชาติมากพอสมควร เราพักกันที่โรงแรมแม่อิง ซึ่งโรงแรมนี้มีความน่าสนใจตรงที่มีบริษัททัวร์ที่มีชาวเวียดนามมาใช้บริการอยู่อย่างต่อเนื่อง จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ประจำโรงแรม พบว่าโรงแรมนี้บริการกับนักท่องเที่ยวทั่วไปแต่ส่วนใหญ่จะเป็นนักท่องเที่ยวชาวเวียดนาม ซึ่งข้อสังเกตที่สำคัญคือมีป้ายบริษัททัวร์ติดไว้ที่โรงแรมมุ่งให้บริการกับชาวเวียดนาม

โรงแรมแม่อิงโฮเต็ลจะอยู่ตรงข้ามกับเมืองนครพนม ในตอนเช้าก็จะมีบรรยากาศที่งดงามในลักษณะตอนเช้าที่มีแสงอาทิตย์กระทบฝั่งลำน้ำโขงฝั่งเมืองนครพนม ที่เมืองคำม่วนก็

ยังคงมีร่องรอยของยุคอาณานิคมที่สามารถมองเห็นได้ในยุคอาณานิคมฝรั่งเศส ตามซอยต่างๆ โดยเฉพาะในพื้นที่บริเวณใกล้โรงแรม ตอนเช้าเราสามารถเดินเลียบริมแม่น้ำโขง จากโรงแรมเพื่อที่จะมากินกาแฟที่ร้านอาหารเช้า เช่นร้านภาววิไลซึ่งตั้งอยู่ข้างๆกับสถานที่ที่อดีตเป็นตลาดเก่า มีเรื่องเล่าที่เป็นตำนานมากมายที่นี่

เมืองคำม่วนเป็นเมืองกำลังพัฒนาที่จะรองรับนักท่องเที่ยว จากการศึกษพบว่าที่เมืองคำม่วนจะมีการปรับปรุงอาคารสถานที่กันอย่างมากมาย การศึกษาที่คำม่วนมีประเด็นที่น่าสนใจคือคณะวิจัยเดินทางไปห้องหัวหน้าแผนกการท่องเที่ยวและวัฒนธรรม แต่ปรากฏว่าไม่สามารถเข้าพบได้ เนื่องจากเอกสารทางกงสุลไทยยังไม่แจ้งมาที่แขวง ประเด็นสำคัญนี้ทำให้คณะวิจัยทราบว่าการประสานงานในประเทศสังคมนิยม โดยเฉพาะประเทศประชาธิปไตยประชาชนลาว การประสานงานโดยผ่านหนังสือเป็นสิ่งสำคัญ เพราะฉะนั้นกำหนดการจึงต้องเปลี่ยนแปลงไปที่แขวงสะหวันนะเขต คณะเดินทางไปที่กงสุลไทย ที่สะหวันนะเขตเพื่อที่จะประสานหนังสือที่ไปยังไม่ถึงแขวงคำม่วน ที่นี้คณะวิจัยได้รับการต้อนรับอย่างดี

ความน่าสนใจของสถานกงสุลก็คือคณะวิจัยสามารถเข้าไปข้างในได้สะดวกแม้ว่าจะมียามรักษาการหรือประชาชนลาวอยู่รอบๆ แต่ก็สามารถเข้าไปในสถานกงสุลได้อย่างสะดวก ที่นี้มีเอกสารที่ให้ทราบถึงขั้นตอนการเข้าออกประเทศ และข้อมูลข่าวสารจากประเทศไทย จากนั้นคณะวิจัยได้สำรวจสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญที่ตรงฝั่งด้านมุกดาหาร แขวงสะหวันนะเขต ตรงข้ามกับจังหวัดมุกดาหาร

ที่นี่มีร้านขายสินค้า ราคาประหยัด ชื่อร้าน วอคแมน วิลเลจ คลาสสิก คอเลคชั่น มีสินค้าทั้งเสื้อผ้าและกระเป๋า นาฬิกา มีพนักงานที่ออกแบบชุดพนักงานและทรงผมชาวลาวยบริการ จากนั้นคณะวิจัยได้พักรับประทานอาหาร ที่เราเข้าไปรับประทานเป็นร้านอาหารที่ถือว่ามีผู้ใช้บริการเยอะพอสมควร มีอาหารบริการ

ที่ถูกปากคนไทย ชื่อร้านอาหารต้นน้ำ มีการบริการที่สุภาพ สะดวก ที่สะพานนะเขตคณะวิจัยได้ประสานห้องแขวงห้องแผนกวัฒนธรรม ถึงได้รับความร่วมมือที่ดีจากท่านสิทธ์ หัวหน้าแผนกวัฒนธรรม แขวงสะพานนะเขต ท่านสิทธ์ได้เล่าถึงบริบทของเมืองสะพานนะเขต เรื่องของการท่องเที่ยวที่สะพานนะเขต ซึ่งเป็นเรื่องเล่าที่แตกต่างจากการท่องเที่ยวเศรษฐกิจที่มีคาสีโนที่มุ่งให้นักท่องเที่ยวเล่นการพนัน ท่านสิทธ์เล่าถึงวิถีวัฒนธรรมภูไท และสินค้าของสะพานนะเขตมีสินค้าที่เป็นชิ้นเล็กๆน้อยๆ เช่น กระจก้าสาน ครุฑน้อย กระจก้าเล็กๆที่สะพานนะเขตมีพักที่พอเหมาะแก่นักท่องเที่ยวอีกที่หนึ่งคือโรงแรมบัวหลวง สามารถเดินทางสะดวกเข้าไปในซอยเล็กๆ สงบเงียบ ตอนเช้ามีอาหารเช้าบริการ ที่แขวงสะพานนะเขต พบข้อมูลใหม่ว่า ประชาธิปไตยประชาชนลาวกับเวียดนามได้เปิดพิพิธภัณฑ์ทหารลาว -เวียดนาม ที่เมืองเซโปน ซึ่งอาจจะสามารถพัฒนาเป็นเส้นทางท่องเที่ยวอีกเส้นทางหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสังคม ไทย ลาว เวียดนาม เมืองสะพานนะเขต ก็กำลังสร้างสถานที่ก่อสร้างมากมายเช่นกัน เช่น สถานที่ก่อสร้างรอบๆบริเวณร้านสรรพสินค้าดาวเรือง

สัมภาษณ์ผู้แทนฝ่ายวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว

ตามเส้นทางหมายเลข 11 จากสะพานนะเขตไปคำม่วน จะผ่านสะพานเหล็ก ร่องรอยของฝรั่งเศสที่มาสสร้างไว้ จุดที่น่าสนใจตามหมายเลข 11 จากสะพานนะเขตถึงคำม่วนก็คือพื้นที่ของบ้านด่านปากเซ ตรงนี้เป็นพื้นที่บรรจบของสายน้ำเซบังไฟ บริเวณนี้มี

สำคัญตรงที่เป็นเส้นทางต่อจากเมืองสะพานนะเขต ไปเมืองคำม่วน สายน้ำเซบังไฟที่จะมองเห็นพระธาตุพนมฝั่งนครพนมจากเมืองลาว ถือว่าเป็นจุดท่องเที่ยวที่สำคัญอีกแห่งของลาว

ระยะทางจากช่วงนี้จะพบแนวคิดการจัดการท่องเที่ยวจากผู้วิจัยทรงคุณวุฒิที่มีความสัมพันธ์อันดีกับประเทศลาว ท่านได้เล่าถึงดอนปลาแดกอยู่ฝั่งซ้ายห่างพระธาตุพนมมา 14 กิโลเมตร สถานที่แห่งนี้กำลังมีแนวคิดที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อที่จะให้เชื่อมโยงกับงานพระธาตุพนม งานภูไทโลก โดยมีแนวคิดที่จะจัดเป็นโซนขายสินค้าปลอดภาษี ซึ่งเป็นแนวคิดที่อยู่ใน

แผนการพัฒนาพื้นที่นี้

สถานที่สำคัญที่พบตามเส้นทางหมายเลข 11 จากสะพานนะเขตถึงเมืองคำม่วน คือ พิพิธภัณฑ์ท่านโฮจิมินห์ ซึ่งได้มีการเปิดอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 7 ธันวาคม 2555 ที่ผ่านมา ภายในพิพิธภัณฑ์ประกอบด้วยประวัติศาสตร์ความร่วมมือระหว่างไทย ลาว ท่านเจ้าสุภานุวงศ์ กับท่านโฮจิมินห์ ที่นี้จะมีพิพิธภัณฑ์ว่าด้วยวิถีชีวิตของคนเวียดนาม คนลาว ความสัมพันธ์ไทย – ลาว ที่สำคัญก็คือมีศาลเจ้าที่มีรูปท่านโฮจิมินห์ตั้งตระหง่าน มีแท่นบูชาคล้ายเป็นเทพเจ้า

ตามเส้นทางหมายเลข 11 พบว่ามีการปรับปรุงถนนมากพอสมควรในพื้นที่ของลาว ในหลายที่พบว่าลาวกำลังปรับปรุงเส้นทางคมนาคมต่างๆแสดงให้เห็นว่า ลาว เวียดนามกำลังพัฒนาตามกรอบการพัฒนาประเทศและแหล่งท่องเที่ยว ที่คำม่วนคณะวิจัยได้มีการพูดคุยกับแผนกการวัฒนธรรม ท่องเที่ยว แลงข่าวเช่นกัน ที่คำม่วนมีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ เช่นทำน้ำฝรั่ง ที่ป็นหน้าผา แต่เป็นการท่องเที่ยวดั้งเดิมที่มีการพัฒนาไปบ้างแล้ว สถานที่ท่องเที่ยวป็นหน้าผาของเมืองคำม่วนจะมีนักท่องเที่ยวมาเช่าห้องพักที่มีลักษณะเป็นเรือนไม้ แบ่งแต่ละห้อง มีเครื่องอำนวยความสะดวก ให้กับนักท่องเที่ยว ที่คำม่วนมีอนุสาวรีย์การต่อสู้ของเจ้าสุภานุวงศ์ กับพี่น้องประชาชนชาวลาว มีอาณาบริเวณกว้างขวางเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงให้เห็นการต่อสู้ของลาว เวียดนามกับประเทศฝรั่งเศสในอดีต

คณะวิจัยศึกษาเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทางสาย R 8 โดยเดินทางออกจากแขวงคำม่วนตามหมายเลข 13 ไปแยกตรงทางแบ่งหลักขาวเลี้ยวขวาตรงขึ้นไปเพื่อศึกษาแหล่งท่องเที่ยวอีกแหล่งหนึ่งคือถ้ำกองลอ และเพื่อที่จะศึกษาแหล่งท่องเที่ยว ร้าน ที่พัก การเดินทางครั้งนี้คณะวิจัยพบจุดสำคัญอยู่ที่เมืองหลักขาว ว่าเป็นสถานที่ท่องเที่ยวหลังเขื่อนหินปูนได้

จากการศึกษาจากการสัมภาษณ์พบว่ามีสถานที่พักติดกับสายน้ำไซ เป็นร้านอาหารชื่อสายน้ำไซรีสอร์ท เป็นเรือนพักที่ติดอยู่กับสายน้ำเป็นมีที่พักรับรองเป็นทั้งเรือนเดี่ยวและเรือนแฝด ตอนเช้าที่นี้จะพบกับบรรยากาศแบบธรรมชาติสองฝั่งลำน้ำหลังเขื่อนกับพระอาทิตย์ขึ้นหลังภูเขา มีอาหารเช้าไว้บริการ สถานที่พักแห่งนี้มีความสำคัญตรงที่ เมื่อเลยที่พักแห่งนี้ไปจะเป็นที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของบริคำไซก็คือถ้ำกองลอ ซึ่งเป็นที่รับรู้ของนักท่องเที่ยวทั่วโลกพอสมควรตามการประชาสัมพันธ์ ที่นี้จะมีถ้ำที่มีหินงอกหินย้อย แต่ที่น่าสนใจคือเป็นถ้ำที่มีประวัติศาสตร์การเดินทางของคนลาวจากเหนือจากใต้ เป็นถ้ำลอดที่มีน้ำไหลอยู่ตลอดเวลา จากถ้ำกองลอคณะวิจัยได้เดินทางศึกษาตามเส้นทางสาย R 8 พบว่ามีบรรยากาศจากธรรมชาติที่งดงามตามที่ได้มีการสื่อสารให้สังคมนักท่องเที่ยวทั่วโลกได้รับรู้ว่าเป็นเมือง ป่า ภูเขาหินปูน สถานที่ท่องเที่ยวแบบนี้ปรากฏอยู่ทั่วไปตามสาย R 8 นอกจากนี้คณะวิจัยได้ศึกษาบริบทชุมชน ชาติพันธุ์ในพื้นที่ดังรายละเอียดในบทต่อไป

ชาติพันธุ์ในลาว 3 แขวง

การศึกษาครั้งนี้พบว่าแต่ละแขวงล้วนให้ความสำคัญกับข้อมูลชาติพันธุ์ เช่น ที่บลีคำไซต้องการพัฒนาชนเผ่าเมี่ยง เผ่าม้ง ให้เป็นการท่องเที่ยว แขวงสะหวันนะเขตต้องการพัฒนาชนเผ่าผู้ไท การศึกษาในบทนี้จึงมุ่งนำเสนอความหลากหลายชาติพันธุ์ในลาวดังนี้

กลุ่มชาติพันธุ์ไทย-ลาว มีความสัมพันธ์กันทั้งด้านความเชื่อ วัฒนธรรมประเพณี หรือแม้กระทั่งภาษาที่มีความใกล้เคียงกัน มีการหยิบบัญชีในการใช้สื่อสาร ซึ่งหากเชื่อมโยงไปยังศูนย์กลางแนวลาสร้างชาติ (Lao National Front for Construction) ที่ได้กล่าวไว้ในหนังสือบรรดาชนเผ่าในลาว (The Ethnic Groups in Lao P.D.R.) ว่าในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ แต่ละชาติพันธุ์ต่างก็มีชื่อเรียก มีภาษาพูดและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง เช่น ไทยเมี่ยง ไทยขาว(ไทตอน) ไทดำ ไทแดง ไทลื้อ ผู้ไท ขมุ กะตู่ ม้ง กะเลิง เป็นต้น บางกลุ่มชาติพันธุ์อาศัยอยู่เฉพาะกลุ่มตนเอง บางพื้นที่ก็มีหลายกลุ่มชาติพันธุ์อาศัยอยู่ร่วมกันและกระจายอยู่ทั่วประเทศ ก็คงไม่แปลกที่จะกล่าวว่า “ผู้คนในอาณาบริเวณนี้ล้วนมีสายสัมพันธ์แบบเครือญาติ วัฒนธรรมลำนํ้าโขงเดียวกัน”

ศศิธร เพชรล้ำ(2554) ศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ในลาว กล่าวถึงพรรคประชาชนปฏิวัติลาวว่าให้ความสำคัญเรื่องกลุ่มชาติพันธุ์ในลาวเพราะมีความสำคัญทางยุทธศาสตร์เกี่ยวกับความมั่นคงของชาติ ฉะนั้นเพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริง ซึ่งเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของการปฏิวัติลาว ในปี พ.ศ. 2513 มีการจัดประชุมพรรคประชาชนปฏิวัติขึ้น ศูนย์กลางแนวลาสร้างชาติ (Lao National Front for Construction) ได้มีการหารือและจัดตั้งคณะศึกษาเกี่ยวกับสังคมลาว และได้มอบหมายให้คณะดังกล่าวศึกษาค้นคว้าและกำหนดชื่อเรียกกลุ่มชาติพันธุ์ในลาว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรวมความสมัครสมานสามัคคี มีจุดหมายทางการเมืองในกระบวนการต่อสู้เพื่อปลดปล่อยชาติ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวคณะทำงานจึงได้ศึกษาและค้นคว้า กำหนดชื่อเรียกของกลุ่มชาติพันธุ์โดยใช้เกณฑ์จำแนกตามที่ตั้งภูมิลำเนา ภาษา และความหมายทางการเมือง แบ่งประชากรลาวออกเป็น 3 กลุ่ม 68 ชนเผ่าหรือชาติพันธุ์ ดังนี้

1. ลาวลุ่ม เป็นกลุ่มที่อาศัยอยู่พื้นที่ราบและที่ราบริมแม่น้ำ มี 12 ชนเผ่า ได้แก่ ลาว พวน ลื้อ ไทดำ ไทแดง ไทยขาว(ไทตอน) ไทยเมี่ยง ไทเหนือ ไทยี่ ไทยั้ง ผู้ไท และแสก
2. ลาวเทิง เป็นกลุ่มที่อาศัยอยู่ระดับกลางของภูเขา ความสูงเหนือระดับน้ำทะเลตั้งแต่ 700 เมตรขึ้นไป มี 36 ชนเผ่า ได้แก่ ขมุ สะเมต บิด ผ่อง ปวก ยรุ ผู้น้อย กะเลิง ดอย ไฟ มะกอง กะตาง ปะโก ละเวน ละแ่ว ยะเหิน ตระย สู่ สะปวน สอก ตลิว ตะเลียง ตะโอย อาลัก กะตู แยะ ส่วย เจิ้ง ดากัง ละวี ละวก โอย ทองเหลือง กาโด ถิ่นและสามตำว
3. ลาวสูง เป็นกลุ่มที่อาศัยอยู่บนภูเขา ความสูงเหนือระดับน้ำทะเล ตั้งแต่ 1,000 เมตรขึ้นไป มี 20 ชนเผ่า ได้แก่ ม้งขาว ม้งลาย ม้งดำ เหยา แลนแตน กอปานา กอสิดา กอมูจี กอปูลี กอเฟ กอพูซาง กอพูยอต กอมูเดิน กอจีจัน กอกงสาด ฮายี่ ลาหุ มูเซอดำ มูเซอขาว และกุก

ภายหลังประเทศลาวได้รับการปลดปล่อย ในการประชุมใหญ่ผู้แทนทั่วประเทศครั้งที่ 1 ในวันที่ 1-2 ธันวาคม พ.ศ. 2518 มีการรับรองคณะกรรมการชนชาติศูนย์กลางเข้าในระบบการทำงานของรัฐบาล มีหน้าที่ให้คำปรึกษาแก่คณะบริหารงานศูนย์กลางพรรคและรัฐบาลในการค้นคว้าและนโยบายเกี่ยวกับกลุ่มชาติ

พันธุ์ ในวันที่ 15-16 มิถุนายน พ.ศ. 2524 ท่านประธานประเทศไกสอน พมวิหาน ได้กล่าวว่า “กลุ่มชาติพันธุ์ได้กลั่นมีลักษณะพิเศษร่วมของวงศาความญาติแห่งชาติ ในด้านอื่นๆก็มีลักษณะพิเศษเฉพาะกลุ่ม ผ่านกระบวนการแห่งการปฏิบัติ กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆได้สมัครใจเป็นส่วนหนึ่งแห่งรัฐ ซึ่งเคยเรียกตามความหมายทางการเมืองว่าลาวลุ่ม ลาวเทิง และลาวสูง คณะกรรมการชนชาติศูนย์กลางควรมีการร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆเพื่อศึกษาค้นคว้าและหารือเกี่ยวกับชื่อเรียกและการขึ้นบัญชีรายชื่อกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อให้เป็นแนวปฏิบัติของชาติ” เพื่อปฏิบัติตามแนวนโยบายของพรรค โดยคำชี้แนะของท่านประธานประเทศไกสอน พมวิหาน คณะกรรมการชนชาติศูนย์กลาง การประชุมมติของกรรมการเมืองศูนย์กลางพรรคเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ เมื่อมีการค้นคว้าข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์ในลาวจึงสรุปจำนวนทั้งสิ้น 47 ชนเผ่า 3 กลุ่ม ได้แก่ ลาวลุ่ม ลาวเทิง และลาวสูง การจำแนกกลุ่มชาติพันธุ์ลักษณะนี้มีไปประสงค์ทางการเมือง เพื่อการรวมชาติเป็นหลัก ซึ่งท่านไกสอน พมวิหาน ได้ให้ความเห็นไว้ว่า ไม่ควรเรียกจัดกลุ่มประชาชนลาวเป็น 3 ชนเผ่าใหญ่แต่ควรจะเรียกว่าประชาชนบรรดาเผ่า เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและมีความเป็นสากล ดังนั้นจึงมีการจัดกลุ่มชาติพันธุ์บรรดาเผ่าในลาวขึ้น โดยใช้ภาษาพูดเป็นเกณฑ์ในการจัดได้ 49 ชนเผ่า จำแนกกลุ่มภาษาพูดได้ 4 กลุ่มหลัก ดังนี้

1. กลุ่มภาษาตระกูลลาว-ไท (The Lao – Tai Language Family)
2. กลุ่มภาษาตระกูลมอญ-เขมร (The Mon – Khmer Language Family)
3. กลุ่มภาษาตระกูลจีน-ทิเบต (The Chine - Tibet Language Family)
4. กลุ่มภาษาตระกูลม้ง-อิวเมียน (The Hmong - lu Mien Language Family)

กลุ่มภาษาตระกูลลาว-ไท (The Lao – Tai Language Family) มีทั้งหมด 8 ชาติพันธุ์ ได้แก่

1) แสก อยู่บริเวณแขวงบอลิคำไซและแขวงคำม่วน ชาติพันธุ์นี้ได้อพยพมาจากทางภาคเหนือของเวียดนามอพยพหนีภัยสงครามและแสวงหาแหล่งทำกินส่วนหนึ่งอพยพขึ้นเหนือ ส่วนหนึ่งอพยพลงมาทางใต้

2) ยวน อยู่บริเวณแขวงไซยะบูลี แขวงบ่อแก้ว แขวงอุดมไซ แขวงพงสาลี แขวงหลวงพระบาง ชาติพันธุ์นี้ได้อพยพมาจากภาคใต้หรือภาคตะวันออกเฉียงใต้ของจีน เข้าสู่ดินแดนทางเหนือของลาวในคริสต์ศตวรรษที่

13

3) ไทหรือไต อยู่บริเวณแขวงบอลิคำไซ นอกจากนั้นยังพบในเวียดนาม ชาติพันธุ์ไทนี้มักมีชื่อเรียกตามแหล่งที่มาหรือตามเอกลักษณ์การแต่งกาย เช่น ไทดำ ไทแดง ไทขาวหรือไทดอน ไทเม้ย เป็นต้น

4) ไทเหนือ ชาติพันธุ์นี้ได้อพยพมาจากภาคใต้หรือภาคตะวันออกเฉียงใต้ของจีน เช่นเดียวกับชาติพันธุ์กลุ่มอื่น และจะมีการอพยพเคลื่อนย้ายหลายระยะโดยผ่านแขวงเซินลา แขวงไลเจาในเวียดนาม จนเข้ามาในเขตเมืองโสย เมืองเชียงค้อ เมืองแอต เมืองหัวเมือง แขวงหัวพัน ประเทศลาวปัจจุบัน

5) ผู้ไท ชาติพันธุ์นี้มีถิ่นฐานเดิมเหมือนกับชาติพันธุ์ลาว-ไทกลุ่มอื่นและได้อพยพตามแม่น้ำดำ แม่น้ำแดง เข้าในลาวโดยกระจัดกระจายอยู่ตามริมฝั่งแม่น้ำเซบั้งไฟ แม่น้ำหินบูน เขตเซินน้ำน้อย แขวงคำม่วน จนถึงแขวงสะหวันนะเขต

6) ยั้ง ชาติพันธุ์นี้ได้อพยพมาจากตอนใต้ของจีนโดยผ่านแขวงเลากาย แขวงเซินลา แขวงไลเจาของเวียดนาม แล้วเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณแขวงพงสาลี แขวงอุดมไซ แขวงหลวงน้ำทา แขวงบ่อแก้วประเทศลาวเป็นเวลาหลายศตวรรษแล้ว

7) ลาว เป็นชาติพันธุ์ที่นักวิชาการมีความเห็นที่หลากหลายเกี่ยวกับถิ่นกำเนิด แต่ส่วนใหญ่ก็ลงความเห็นว่าน่าจะมาจากบริเวณตอนเหนือของแม่น้ำโขง ที่ราบลุ่มแม่น้ำแยงซีเกียงทางภาคใต้ของจีน และเคลื่อนย้ายลงมาจนถึงบริเวณแหลมอินโดจีน ปัจจุบันชาติพันธุ์ลาวกระจายอยู่ในเวียดนาม ลาว ไทย และกัมพูชา

8) ลื้อ ชาติพันธุ์นี้อพยพมาจากบริเวณสิบสองปันนาในประเทศจีน และอพยพเข้าสู่แขวงทางภาคเหนือของลาวเป็นเวลาหลายศตวรรษแล้ว ชาติพันธุ์ลื้อกระจายอยู่ตามแขวงพงสาฮี แขวงหลวงน้ำทา แขวงบ่อแก้ว แขวงอุดมไซ แขวงไชยะบูลี และแขวงหลวงพระบาง

จากการมีโอกาสเก็บข้อมูลภาคสนามหลายพื้นที่ในลาว เห็นว่ามีชื่อกลุ่มชาติพันธุ์บางกลุ่มไม่ปรากฏชื่อในเอกสารใด ทั้งที่มีเอกลักษณ์และมีชื่อเรียกเฉพาะกลุ่ม แสดงถึงความมีตัวตนท่ามกลางกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ดังนั้นการศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ใด ๆ น่าจะให้ความสำคัญกับการบันทึกประวัติศาสตร์ทั้งที่เป็นลายลักษณ์และมุขปาฐะของกลุ่มคนเหล่านั้น เพื่อเชื่อมโยงและสนับสนุนหลักฐานอื่นให้หนักแน่นยิ่งขึ้น สืบเนื่องจากการเก็บข้อมูลทำวิทยานิพนธ์ เรื่องการจัดกลุ่มภาษาตระกูลไทในลุ่มน้ำพาว เมืองคำเกิด แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จึงได้รวบรวมประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่าของกลุ่มชาติพันธุ์ตนเองและเอกสารทางประวัติศาสตร์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทแดง ไทมอด ไทเมย์ ผู้ไท ญ้อ ลาว ในเมืองคำเกิด ไว้ดังนี้

1. กลุ่มชาติพันธุ์ไทแดง

จากคำบอกเล่าของกลุ่มชาติพันธุ์ไทแดงได้เล่าว่า ไทแดงได้อพยพหลายครั้ง ครั้งที่ 1 เริ่มจากเมืองแดงทางเหนือของเวียดนามมาอยู่ที่บ้านพุกวาน (พู-กวาน) เมืองซำเหนือ เมืองซำใต้ (แขวงหัวพัน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว) สาเหตุเนื่องการอพยพมาจากสงครามชิงราชสมบัติของผู้นำ การอพยพครั้งที่ 2 อพยพจากเมืองซำเหนือ เมืองซำใต้ มาที่บ้านแกแจ เมืองโฮเจา แขวงฮาดิง ประเทศเวียดนาม เนื่องจากเกิดความแห้งแล้ง การอพยพครั้งที่ 3 จากบ้านแกแจ มาที่บ้านนาแป เมืองคำเกิด แขวงบอลิคำไซ การอพยพครั้งนี้เนื่องจากว่ามีนายพรานมาล่าสัตว์ถึงบริเวณบ้านนาแปเห็นว่าเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์จึงย้ายครอบครัวมาอยู่เมื่อปี พ.ศ. 2458 การอพยพครั้งนี้มีไทเมย์ ไทแมน ไทมอดและไทแดงอพยพมาจากเมืองโฮเจาในคราวเดียวกัน ไทแมนและไทเมย์ไปอยู่บริเวณลุ่มน้ำย้าง ไทเมย์บางส่วนก็ยังตั้งถิ่นฐานบริเวณลุ่มน้ำพาว ส่วนไทมอดและไทแดงอยู่บริเวณลุ่มน้ำพาว ชื่อที่ไทแดงเรียกตนเองคือไตแดง

วารสารแขวงบอลิคำไซ (บอลิคำไซปีที่ 4 ฉ.ที่ 11 2005) ได้กล่าวถึงไทแดงว่าเป็นกลุ่มชาติพันธุ์นี้อพยพมาจากเมืองแดงของเวียดนามหลายร้อยปีมาแล้ว ได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานทำมาหากินที่บ้านนาแปจนกลายเป็น หนึ่งใน 37 ชนเผ่าของเมืองคำเกิด ไทแดงมีวัฒนธรรม ด้านฮัตคอง-ประเพณีการแต่งงาน การแต่งกาย การทำบุญในเทศกาลต่างๆ การทอผ้า ที่มีเอกลักษณ์และยังคงสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

ไทแดงหรือไตแดงเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่เรียกตนเองว่า ไตแดง อพยพมาจากเมืองแดงหรือเมืองแถน ปัจจุบัน คือ เมืองเดียนเบียนฟู (ม.ศรียุรา 2530:2) หรือเมืองเดียนเบียน เป็นเมืองน้อยอ้อยหนูในตำนานหมากน้ำเต้าปู ว่าด้วยเรื่องการกำเนิดชาติพันธุ์ไทในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เมืองเดียนเบียนเป็นเมืองที่อยู่ทางตอนเหนือของเวียดนาม การอพยพของไทแดงมายังเมืองคำเกิด แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีการอพยพถึง 3 ครั้ง ครั้งที่ 1 เริ่มจากเมืองแดงทางเหนือของเวียดนามมา

อยู่ที่บ้านพุกวาน เมืองจำเหนือ เมืองจำใต้ (แขวงหัวพัน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว) สาเหตุเนื่องการอพยพมาจากสงครามชิงราชสมบัติของผู้นำ การอพยพครั้งที่ 2 อพยพจากเมืองจำเหนือ เมืองจำใต้ มาที่บ้านแกแจ เมืองโฮเจา แขวงฮาติง ประเทศเวียดนาม เนื่องจากเกิดความแห้งแล้ง การอพยพครั้งที่ 3 จากบ้านแกแจ มาที่บ้านนาแป เมืองคำเกิด เมื่อปี พ.ศ.2458 ซึ่งเป็นบริเวณในปัจจุบัน การอพยพครั้งนี้เนื่องจากว่ามีนายพรานมาล่าสัตว์ถึงบริเวณบ้านนาแปเห็นว่าเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์

ชุดแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ไทแดง ไทเม้ยและไทมอด ใส่ขึ้นเป็นกระโจมอก มีเสื้อสั้นทับและมีฝ้ายขาวมัดที่เอว ผมหักเกล้ามีผ้าโพกศีรษะเรียกว่าผ้าซัดหัว ขึ้นแบ่งเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย ตีนขึ้น ตัวขึ้น และหัวขึ้น

2. กลุ่มชาติพันธุ์ไทมอด

จากคำบอกเล่าของกลุ่มชาติพันธุ์ไทมอดได้เล่าว่าบรรพบุรุษได้อพยพมาจากบ้านบง บ้านดวงเมืองจำเหนือ (แขวงหัวพัน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว)

มาที่บ้านแกแจ เมืองโฮเจา แขวงท่าตัญญู (Ha Tinh) ประเทศเวียดนาม จากนั้นได้อพยพต่อมายังบ้านนาแป เมืองคำเกิด แขวงบอลิคำไซ พร้อมกับไทแดงเพราะเกิดความแห้งแล้ง การอพยพจากเวียดนามมายังลาวของกลุ่มชาติพันธุ์ไทมอดอพยพมาพร้อมกับไทแดง ไทมอดเรียกกลุ่มชาติพันธุ์ตนเองว่าไทมอด

ไทมอดเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่เรียกตนเองว่า ไทมอด เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์เพียงคำบอกเล่าของประชาชนในพื้นที่เท่านั้น และยังพบว่าปัจจุบันยังมีการเดินทางไปมาหาสู่กับญาติพี่น้องที่เวียดนาม ไทมอดอธิบายว่าตนเองต่างจากไทแดงเพียงสำเนียงภาษาที่พูด แต่วัฒนธรรมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการแต่งกาย การแต่งงาน บุญประเพณีถือปฏิบัติแบบเดียวกับไทแดง

สายน้ำพาวที่หล่อเลี้ยงสรรพชีวิตริมสองฝั่งที่ไม่เคยเหือดแห้ง

3. กลุ่มชาติพันธุ์ไทเม้ย

จากคำบอกเล่าของกลุ่มชาติพันธุ์ไทเม้ย เล่าว่าอพยพมาจากเวียดนามบริเวณแม่น้ำแคว มาอยู่บริเวณลุ่มน้ำพาว บ้านน้ำพาว บางส่วนได้อพยพต่อไปยังเมืองเวียงทอง การอพยพจากเวียดนามเพื่อหาที่ทำกินที่อุดมสมบูรณ์ มาเมื่อใดไม่ทราบแน่ชัด เส้นทางที่ใช้ในการอพยพคือข้ามช่องเขาของสายพูลงที่เป็นเทือกเขากั้นระหว่างเวียดนามกับลาว กลุ่มชาติพันธุ์ไทเม้ยเรียกตนเองว่าไทม้อย

ศูนย์กลางแนวลาสร้างชาติ (Lao National Front for Construction) บรรดาชนเผ่าในลาว (The Ethnic Groups in Lao P.D.R.) อธิบายว่า ไทเมย์จัดในกลุ่มชาติพันธุ์ไทที่แยกมาจากกลุ่มไทแดง เส้นทางการอพยพก็มีเส้นทางเดียวกับกลุ่มชาติพันธุ์ลาว กล่าวคือ อพยพมาจากทางตอนเหนือของเวียดนาม เข้าสู่ประเทศลาวมาตั้งถิ่นฐานมาหลายร้อยปี โดยเดินทางมาตามแม่น้ำดำ แม่น้ำเมา ประเทศเวียดนาม ในวารสารแขวงบอลิคำไซ(บอลิคำไซปีที่2 ฉ.ที่ 3 2002)ได้กล่าวถึงไทเมย์ว่าเป็นกลุ่มชาติพันธุ์นี้มีเอกลักษณ์ การขับลำหรือที่เรียกว่าการขับเม้ย ที่มีความไพเราะ ซึ่งมีการสืบทอดมาหลายชั่วอายุคน

ไทเมย์เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่เรียกตนเองว่า ไตเมื้อย อพยพมาจากเวียดนามบริเวณแม่น้ำแคว มาอยู่บ้านน้ำพาว เมืองคำเกิด บางส่วนได้อพยพต่อไปยังเมืองเวียงทอง ซึ่งอยู่ในแขวงบอลิคำไซเช่นกัน การอพยพจากเวียดนามเพื่อหาที่ทำกินที่อุดมสมบูรณ์ มาเมื่อใดไม่ทราบแน่ชัด เส้นทางที่ใช้ในการอพยพคือข้ามช่องเขาของสายภูหลวง เทือกเขาที่กั้นระหว่างเวียดนามกับลาว

นอกจากเครื่องแต่งกายและภาษาที่คล้ายคลึงกันของไทแดง ไทเมย์ และไทมอดแล้ว วัฒนธรรมการดื่มเหล้าไหที่เหมือนกัน

4. กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท

จากคำบอกเล่ากลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทได้เล่าว่ากลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทได้อพยพมาจากเมืองวังอ่างคำ แต่ไม่ทราบว่ามีเมืองวังอ่างคำที่พุดถึงอยู่บริเวณใด เหตุเนื่องมาจากได้มีการอพยพมา 4-5 ชั่วอายุคนแล้ว มีคำบอกเล่าเพียงว่าได้มีนายพรานมาล่าสัตว์และเห็นว่าพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์จึงได้อพยพครอบครัวมาอยู่แล้วตั้งชื่อหมู่บ้านว่าบ้านนาเอื้อง ตามชื่อลำห้วยที่ไหลผ่าน เดิมหมู่บ้านตั้งห่างจากที่ตั้งปัจจุบันไปทางทิศตะวันออกประมาณ 1 กิโลเมตร แต่เนื่องจากอยู่ห่างจากถนนการคมนาคมไม่สะดวกจึงอพยพออกมาจากที่ตั้งเดิม มีมเหศักดิ์หลักเมืองอยู่บนยอดภูเขาที่สูงที่สุดทางทิศใต้ของหมู่บ้าน

ศูนย์กลางแนวลาสร้างชาติ (Lao National Front for Construction) บรรดาชนเผ่าในลาว (The Ethnic Groups in Lao P.D.R.) 2005:22) อธิบายว่า ผู้ไท ไต หรือไท มีความเป็นมาคล้ายกับกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มอื่นในกลุ่มลาว-ไต ซึ่งได้อพยพมาจากนาน้อยอ้อยหนูที่อยู่ทางตอนใต้ของจีน ตั้งแต่ปลาย คริสตวรรษที่ 17-18 เป็นต้นมา อพยพเลียบแม่น้ำโขงลงมา แม่น้ำกงหรือสาละวิน และเลียบแม่น้ำแดง แล้วแยกไปตามแม่น้ำดำ แม่น้ำเมา มีชื่อเรียกว่าไทดำ ไทเมาะ

กลุ่มผู้ไทดังกล่าว ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวอาศัยอยู่บริเวณริมแม่น้ำเซบั้งไฟ แม่น้ำหินบูน เขตเซนน้อย ไปจนถึงพูซ้างแอ่ พุ่งท่าตูม รอยต่อระหว่างแขวงคำม่วนกับแขวงสะหวันนะเขต ปัจจุบันผู้ไทอาศัยอยู่บริเวณแขวงภาคกลางของลาว คือ แขวงคำม่วน ได้แก่เมืองหนองบก เมืองมะหาไซ เมืองหินบูน และเมืองบัวสะพา แขวงสะหวันนะเขตได้แก่ เมืองเมืองพิน เมืองวีละบุลี และเมืองเซโปน ไปจนถึงแขวงจำปาสัก ชื่อผู้ไทนี้เป็นชื่อที่กลุ่มชาติพันธุ์นี้เรียกตนเอง และผู้อื่นก็เรียกชื่อนี้

ผู้ไทเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่เรียกตนเองว่า ผู้ไท ประวัติศาสตร์ผู้ไทอธิบายความเป็นมาของตนเองว่ามาจากเมืองวังอ่างคำ แต่ไม่ทราบว่ายู่ที่ใด เนื่องจากได้มีการอพยพมา 4-5 ชั่วอายุคนแล้ว (มีการสำรวจเพิ่มเติมพบว่า ชื่อของเมืองวังอ่างคำ ปรากฏที่บ้านวังอ่างคำ เมืองวิละบุลี แขวงสะหวันนะเขต ซึ่งมีกลุ่มที่เรียกตนเองว่าผู้ไทอาศัยอยู่ แต่ไม่ปรากฏการเชื่อมโยงอื่นๆ) มีคำบอกเล่าเพียงว่าได้มีนายพรานมาล่าสัตว์และเห็นว่าพื้นที่มีความอุดมสมบูรณ์จึงได้อพยพครอบครัวมาอยู่แล้วตั้งชื่อหมู่บ้านว่าบ้านนาเอื้อง ตามชื่อลำห้วยที่ไหลผ่านหมู่บ้าน

ตัวอย่างลายผ้าผู้ไท เมืองคำเกิด แขวงบอลิคำไซ สปป.ลาว

แม่เฒ่าผู้มีฝีมือเรื่องการทอผ้าผู้ไท

5. กลุ่มชาติพันธุ์ญ้อ

จากคำบอกเล่ากลุ่มชาติพันธุ์ญ้อ ได้เล่าว่าญ้อได้อพยพมาจากที่ใดไม่ทราบแน่ชัด ทราบเพียงชื่อเมืองวังอ่างคำ ซึ่งเป็นชื่อเมืองที่อพยพมา และอยู่ที่นี่มา 4-5 ชั่วอายุคนแล้ว ตามคำบอกเล่าที่เล่าต่อกันมาว่าขุนบรมเป็นผู้มาตั้งบ้านคำม่วน เดิมบ้านคำม่วนมีฐานะเป็นเมือง ต่อมาภายหลังถูกยุบเป็นบ้านมีตาแสงปกครอง บ้านคำม่วนเดิมเป็นที่ตั้งค่ายของพระยอดเมืองขวางสมัยที่ราชอาณาจักรสยามเข้าไปปกครอง ค่ายตั้งอยู่บริเวณทุ่งค่ายอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของวัดประจำหมู่บ้าน

เรื่องราวราชอาณาจักรลาวเกี่ยวกับชาติพันธุ์ในเมืองคำเกิดล้วนมีความทรงจำเกี่ยวกับชาติพันธุ์เช่น การกล่าวถึงผู้ว่าเป็นชาวผู้ไทที่มาจากในเขตเมืองคำเกิดมานาน มีสำเนียงภาษาพูด และการแต่งกายแตกต่างจากพวกผู้ไทเล็กน้อย ประวัติของชนชาติผู้อพยพพระโพธิ์วงศาจารย์เขียนไว้ว่า เชื้อสายของขุนบรมไปตั้งเป็นก๊กเป็นเหล่าขึ้นที่เมืองคำเกิด จะเป็นจุลศักราชเท่าใดไม่ปรากฏเรียกพวกผู้อพยพขึ้นอยู่ในความปกครองของเมืองเวียงจันทน์ ครั้นเมืองเวียงจันทน์เสียแก่ไทยแล้ว ต่อมาปีวอก จุลศักราช 1198 พระยามหาอำมาตย์ (ป้อม) กับพระยามหาสงครามเกณฑ์พลเมืองภาคอีสานยกไปตั้งอยู่ที่เมืองนครพนม จัดการปราบปรามเมืองฝางซ้ายแม่น้ำโขงมีเมืองมะหาไซ เป็นต้น เวลานั้นพระยาคำกอนเจ้าเมืองคำเกิดกับอุปฮาด ราชวงศ์กับราชโอรสปรึกษากันว่า เมืองคำเกิดเป็นเมืองเล็ก ควรยอมสวามิภักดิ์ด้วย จึงทำบัญชีพลเมืองในความปกครอง 2,859 คน มอบให้พระยามหาอำมาตย์นำมาถวายพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ครั้น จุลศักราช 1201 ทรงโปรดเกล้าให้รับไว้ พระยาคำกอนจึงพาท้าวพระยาราชบุตรชาวเมืองคำเกิดอพยพมาตั้งอยู่ที่บ้านท่าขอนยาง พระยาคำกอนได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นพระยาสุวรรณภักดีปกครองบ้านท่าขอนยางแต่ให้ขึ้นเมืองกาฬสินธุ์ส่วนราษฎรซึ่งตกค้างอยู่ที่เมืองคำเกิดก็ให้ขึ้นแก่เมืองท่าขอนยางส่งส่วยตามธรรมเนียม

ผู้อยู่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่เรียกตนเองว่า ผู้อพยพ จากคำบอกเล่ากลุ่มชาติพันธุ์ผู้อพยพมาจากเมืองวังอ่างคำ แต่ไม่ทราบว่าเป็นเมืองวังตั้งอยู่บริเวณใด ตามคำบอกเล่าขุนบรมเป็นผู้มาตั้งบ้านคำม่วง เดิมบ้านคำม่วงมีฐานะเป็นเมือง ปัจจุบันถูกยุบเป็นบ้านมีตาแสงปกครอง ขึ้นกับเมืองคำเกิด

6. กลุ่มชาติพันธุ์ลาว

จากคำบอกเล่ากลุ่มชาติพันธุ์ลาวบริเวณ เมืองคำเกิด เป็นกลุ่มที่อพยพมานานแล้ว ส่วนใหญ่เป็นลาวที่มาจากเมืองปากซัน แขวงบอลิคำไซ จากเอกสารต่างๆที่กล่าวถึงกลุ่มชาติพันธุ์ในลาว ศูนย์กลางแนวลาสร้างชาติ (Lao National Front for Construction) ในหนังสือบรรดาชนเผ่าในลาว (The Ethnic Groups in Lao P.D.R., 2005:33) อธิบายว่า นักวิชาการลาวและนักวิชาการต่างประเทศได้ตั้งข้อสมมุติฐานต่างกัน แต่ส่วนใหญ่อธิบายว่าถิ่นฐานดั้งเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอยู่ทางตอนเหนือของแม่น้ำโขง ที่ราบลุ่มแม่น้ำแยงซีเกียงภาคใต้ของจีน ได้เคลื่อนย้ายลงมาลงใต้ แล้วเข้าสู่แหลมอินโดจีนภายหลังการขยายอำนาจของพวกมองโกล ปัจจุบัน กลุ่มชาติพันธุ์ลาวอาศัยอยู่ทั่วทุกแขวงของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประเทศไทย เวียดนามและกัมพูชา กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีจำนวนมากที่สุดในลาว

กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่เป็นประชากรกลุ่มใหญ่ของประเทศ อาศัยอยู่ทั่วทุกแขวง มีภาษาพูดสำเนียงเหมือนและต่างกันไปตามถิ่น ในเมืองคำเกิดก็จะมีสำเนียงเฉพาะถิ่นของตน อย่างไรก็ตามการจกกลุ่มภาษาไทด้วยเกณฑ์การจัดกลุ่มภาษาตระกูลไทปรากฏความสัมพันธ์ร่วมเชื้อสายที่มีความใกล้ชิดกัน ซึ่งมีความสอดคล้องกับประวัติศาสตร์การอพยพของ

กลุ่มชาติพันธุ์ในลุ่มน้ำพาว กล่าวคือ ไทแฉกกับไทมอมีประวัติศาสตร์การอพยพสอดคล้องกันซึ่งเป็นข้อสนับสนุนด้านภาษาศาสตร์ ที่บ่งชี้ความสัมพันธ์ร่วมเชื้อสายใกล้ชิด และปรากฏการณ์เดียวกันเกิดขึ้นกับภาษาไทยกลุ่ม ผู้ไทกับญ้อ ดังนั้น การเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่าของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ได้พูดถึงตนเอง ทำให้เห็นความสัมพันธ์และสามารถอธิบายปรากฏการณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาหนึ่งๆกับกลุ่มอื่น อีกทั้งเป็นหลักฐานสำคัญที่เป็นข้อสนับสนุนสมมติฐานเส้นทางการอพยพ พัฒนาการตลอดจนความสัมพันธ์ เพื่อเชื่อมโยงของภาษาแต่ละถิ่นด้วยหลักฐานทางภาษาศาสตร์และหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไท นอกจากนั้นผู้วิจัยพบปรากฏการณ์การจำแนกทางภาษา เพื่อยืนยันอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งนโยบายการจัดตั้งหมู่บ้านวัฒนธรรมของรัฐบาลมีส่วนสำคัญที่ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์มีพัฒนาการบนพื้นฐานวัฒนธรรม เพื่อให้มีตัวตนท่ามกลางกลุ่มอื่นและดำรงอัตลักษณ์ของตนอย่างเข้มแข็ง

5.3 แหล่งท่องเที่ยวในเวียดนาม

ศักยภาพที่สำคัญของเวียดนาม สามารถสัมผัสได้จากอากาศที่เย็นสบาย มีลมพัดมาเป็นระยะๆ แม้กระทั่งเรื่องอาหารการกิน ดังกรณีการศึกษาครั้งนี้ อาหารเช้าที่ห้องอาหารโรงแรม Beijing เป็นอาหารเวียดนาม ซึ่งโรงแรมได้จัดแบบบุฟเฟต์ให้เลือกรับประทาน รสชาติอาหารเป็นแบบคนเอเชีย ดังเช่น อาหารที่เรียกว่าเฟอ ก็คล้ายกับก๋วยเตี๋ยวน้ำที่เมืองไทย แต่มีเส้นเหมือนเส้นขนมจีนใส่ลงไปในน้ำซุบใสและมีเนื้อลูกสุกวางโป๊ะไว้ด้านบน รสชาติจะจืดเนื่องจากเครื่องปรุงไม่ได้จัดจ้านเท่าเมืองไทย อย่างไรก็ตามข้อจำกัดเรื่องการท่องเที่ยวยังคงมีอยู่ในเวียดนาม ดังกรณีศึกษาครั้งนี้ พบเห็นคนสูบบุหรี่ที่ห้องอาหารโรงแรม หรือแม้แต่ในลิฟ จากการสังเกตพบว่าไม่มีป้ายห้ามสูบบุหรี่สักแห่งทั้งในลิฟและห้องอาหาร

ความพร้อมของเวียดนาม คือมีการปรับโครงสร้างหน่วยงาน เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว การศึกษา ครั้งนี้คณะวิจัยได้รับความร่วมมือจากสำนักงานการท่องเที่ยวเมืองและกีฬาเมืองเหงะอาน (Nghe An) ซึ่งได้รับการต้อนรับเป็นอย่างดี การประชุมกับทางฝ่ายเจ้าหน้าที่บนชั้นสองของอาคารเตรียมการรับรองคู่ขนานข้างเป็นทางการ จุดเด่นของเวียดนามคือการประสานงานเรื่องข้อมูล สนับสนุนการท่องเที่ยว ที่มีความพร้อมด้านข้อมูลที่จะเผยแพร่ ดังกรณีศึกษาครั้งนี้ พบว่าเมืองเหงะอาน ได้เตรียมข้อมูล แหล่งท่องเที่ยว ทั้งเอกสาร สารคดี ไว้อย่างสมบูรณ์

เมืองเหงะอาน (Nghe An) มีประวัติศาสตร์ที่ยาวนานมาเป็น 1,000 ปี ปัจจุบันก็มีพิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์ และมีพื้นที่ทางประวัติศาสตร์เป็น 1000 แห่ง 1 ใน 130 ได้รับการยอมรับว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับประเทศ 120 แห่ง ได้รับการยอมรับระดับจังหวัด และยังมีวัฒนธรรมท้องถิ่นอีกมากมาย เมืองเหงะอาน มีชนเผ่าทั้งหมด 6 ชนเผ่า คือ 1. ชนเผ่า ปิง 2. ชนเผ่าผู้ไท 3. ชนเผ่าม้ง 4. ชนเผ่าคำมู 5. ชนเผ่าตันลาย 6. ชนเผ่าเหงะ-อัน.เรามีศิลปะการร้องเพลงที่คล้ายกับ หมอลำของภาคอีสานในเมืองไทย ที่เตรียมจะขอขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก จาก Unesco และมีพิพิธภัณฑ์สถานที่สู้รบกับอเมริกา ตอนนี้มีการปรับปรุงซ่อมแซมสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อสร้างศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดขึ้นใหม่อย่างต่อเนื่อง

สถานที่ท่องเที่ยวที่แนะนำคือชายหาด เคว ลอ (Cua Lo) เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจที่มีหาดทรายสีขาวละเอียดยาว 10 กม. Cua Lo สามารถเชื่อมต่อกับ เกาะฮอน กู๋ (Hon Ngu), ฮอน มาต (Hon Mat), Lan Chau ทั้งหมดนี้ทำให้ชายหาด (Cua Lo) กลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจอย่างยิ่งให้กับนักท่องเที่ยว และเมื่อสิ้นปี 2004 เมือง เคว ลอ (Cua Lo) มีโรงแรมทั้งสิ้น 40 แห่ง มีการจัดอันดับว่าเป็นโรงแรมระดับ 1-3 ดาว มีห้องพัก 5707 ห้องพักพร้อมกับอุปกรณ์ที่มีความสะดวกสบายทันสมัย เติบโตจนสุดที่ตีจำนวน 11,986 และ 1,653 เติบโตในระดับมาตรฐานสากล ตามแผนที่วางไว้ตามปกติและได้รับการอนุมัติให้เมือง เคว ลอ (Cua Lo) เป็นพื้นที่จุดยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว ชายหาดนี้จะเป็นที่น่าสนใจและตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวมากขึ้นเรื่อยๆ

นอกจากแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ เมืองเหงะอาน (Nghe An) แนะนำแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ที่ต้องการพัฒนา คือพิพิธภัณฑ์กัวย เจาว ซึ่งหากเดินทางไปในเวลา 12.00 นาฬิกา จะต้องแวะทานอาหารเที่ยงก่อน ซึ่งมีร้านอาหารเช่น ร้าน Lan ding restaurant ซึ่งเป็นร้านขายอาหารประเภทซีฟู้ด พิพิธภัณฑ์กัวย เจาว เป็นสถานที่เก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ของชนเผ่าต่างๆที่เคยอาศัยอยู่ในเมืองกัวย เจา พิพิธภัณฑ์เป็น

บ้านไม้สองชั้นหลังใหญ่สวยงาม เสาบ้านมีความแข็งแรงและใหญ่โตมีประมาณ 30 กว่าต้นเสาได้ บริเวณพื้นที่กว้างมีต้นไม้รายล้อมอยู่ทำให้บรรยากาศร่มรื่น เมื่อเดินเข้าไปใกล้จะมีพนักงานหญิงต้อนรับและช่วยอธิบายความหมายของสิ่งต่างๆที่อยู่ในบ้านหลังใหญ่หลังนี้ เมื่อขึ้นไปจะเห็นการจัดวางสิ่งของ รูปภาพและมีการทำหุ่นจำลองสถานการณ์ของชนเผ่าต่างๆ เช่นชนเผ่าผู้ไท มีการแสดง การถักทอเครื่องนุ่งห่มไว้ใช้รวมถึงการแต่งกายของผู้หญิงชนเผ่าผู้ไท นอกจากนั้นก็ยังมีการบอกเล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์เกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรมของ ที่เวียงนามด้วยเช่นกัน มีป้ายเขียนอธิบายสิ่งต่างๆไว้อย่างดี พนักงานหญิงจะคอยบอกเล่าเรื่องราวต่างๆ ที่ถูกจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์อย่างน่าสนใจ

พิพิธภัณฑ์มีชื่อว่า พิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมและชาติพันธุ์ก่วย เจาว อยู่ที่ หมู่บ้านก่วย เจาว อำเภอก่วยเจาว ห่างจากเมืองวินห์ไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือประมาณ 145 กิโลเมตร เปิดบริการตั้งแต่เวลา 7.00-17.00 ทุกวันรวมทั้งวันหยุดนักขัตฤกษ์และวันหยุดสุดสัปดาห์ สร้างขึ้นในปี 1975 และเสร็จสมบูรณ์ในปี 1976 มีเนื้อที่ครอบคลุมประมาณ 2,000 ตารางกิโลเมตร พิพิธภัณฑ์แห่งนี้เป็นสถานที่เก็บรวบรวมข้อมูลทางประวัติศาสตร์ของชาติพันธุ์ต่างๆของชนเผ่าต่างๆที่อาศัยอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของเมือง Nghe An

ในปัจจุบันที่พิพิธภัณฑ์มีการจัดแสดงนิทรรศการประวัติศาสตร์ถึง 373 เรื่อง และมีมีการจัดแสดงข้อมูลของสงครามต่อต้านการรุกรานของฝรั่งเศสและอเมริกัน นอกจากนี้พิพิธภัณฑ์ยังดำเนินงานเพื่อตอบสนองการปฏิบัติหน้าที่ทางการเมืองพิเศษและเป้าหมายในบางช่วง พิพิธภัณฑ์ยังเป็นประโยชน์ในการจัดแสดงนิทรรศการจดหมายเหตุต่างๆและข้อมูลสำหรับเจ้าหน้าที่และนักเรียนที่ศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและชาติพันธุ์วิทยาของเมืองเหงะอาน (Nghe An) ข้อมูลจากการอธิบายของเจ้าหน้าที่ประจำพิพิธภัณฑ์สรุปได้ว่าเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของพิพิธภัณฑ์นี้วันเวลาก็ได้ผ่านไปนานจนทำให้โบราณวัตถุมีการผุพังทรุดโทรมลงไป และได้มีการลงทุนบูรณะในปี พ.ศ. 2004 และมีโครงการใหม่ๆ ได้เสริมเข้ามาอีกด้วย และในปี พ.ศ. 2007 ก็ได้มีการเปลี่ยนพิพิธภัณฑ์ที่แบ่งออกจากชนเผ่าใหญ่เป็นหลายชนเผ่า และมีอำเภอสำคัญๆอยู่ 5 อำเภอ คือ กุ้ยเจา , กุ้ยเฮิบ , กุ้ยฟาน , เหยียคาน , ต้นเตี้ย และพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 6,000 ตารางเมตร และการแต่งกายเป็นชุดชนเผ่าผู้ไท ระบบในการจัดการพิพิธภัณฑ์ แบ่งออกเป็น 4 เรื่องใหญ่ๆ คือ

เรื่องทรัพยากร มีการจัดการแสดงถึงแร่ธาตุ และไม้ชนิดขึ้นและสถานที่ที่เชื่อว่าเป็นต้นกำเนิดของมนุษย์และมีเรื่องเกี่ยวกับคลองมโหรีทีก

เรื่องอาชีพ หรือการทำมาหากิน ส่วนใหญ่มีการทำไร่ทำนาเป็นส่วนมาก และมีการเลี้ยงสัตว์หรือล่าสัตว์มีการเพาะข้าวพันธุ์ข้าว คนไทยในอดีตได้นิยมใช้ความในการไถนาในอดีต และชาวเมืองอาชีพหลักของเผ่านี้คือ ช่างตีเหล็ก

เรื่องวัฒนธรรม มีรูปแบบบ้าน และบ้านของชาวเมืองจะเป็นบ้านที่ไม่ยกพื้นบ้านขึ้นจากพื้นดิน แต่คนไทยจะมีการยกระดับพื้นบ้านให้สูงกว่าพื้นดิน และมีการทำมาหากินหรือประกอบอาหารอยู่บนบ้านจะไม่นิยมทำกับข้าวนอก หรือใต้ถุนบ้าน และมีการดำข้าว มีการทอผ้าของชาวชนเผ่าผู้ไท และเครื่องประดับวัสดุเครื่องเงิน

เรื่องประเพณี มีการจัดเทศกาลในการบูชาเทพเจ้าของแต่ละพื้นที่คล้ายๆชาวไทยในอำเภอ กุ้ยฟาน จะจัดขึ้นจากวันที่ 21-23 มกราคม ของทุกปี ในงานศพคนที่คนที่เป็นลูกสะใภ้ หรือลูกเขย จะต้องสวมชุดสีแดง และมีเพียงการฝังศพเพียงอย่างเดียวไม่มีวิธีอื่น และในพิธีการแต่งงานมีการแห่ และมีเครื่องสมมาให้แก่เจ้าบ่าว ผู้ชายจะต้องไปอยู่บ้านกับผู้หญิงหลังจากแต่งงานเสร็จอย่างน้อย 1 ปี มีอุปการะสู่ขวัญ และ มีการเอาน้ำล้างเท้าเจ้าบ่าวก่อนขึ้นบ้าน

ในเวียดนามให้ความสำคัญกับทักษะด้านคอมพิวเตอร์ในชุมชนห่างไกลมากขึ้น ดังกรณีศึกษาครั้งนี้มีมูลนิธิบิล เกต และ เบลินดา เกต ซึ่งอยู่ติดกับพิพิธภัณฑสถาน ภายในจัดเป็นห้องสำหรับเรียนรู้ 1 ห้อง โดยมีคอมพิวเตอร์ประมาณ 10 เครื่อง จัดทำเป็นสองแถวไว้ให้ผู้สนใจได้เข้ามาศึกษาหาความรู้ได้ และส่วนที่เหลือได้จัดเป็นลักษณะคล้ายห้องสมุด มีหนังสือให้อ่าน มีโต๊ะเก้าอี้ไว้ให้บริการฟรี เด็กหนุ่มชาวเวียดนาม เช่น Mr.Quang and Sam cong danh อายุ 15 ปี จะมาเรียนคอมพิวเตอร์ที่มูลนิธิแห่งนี้ทุกวันเวลาประมาณ 17.00-19.00 น.

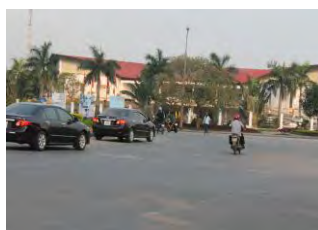
แหล่งท่องเที่ยวหมู่บ้านภูไท ห่างจากพิพิธภัณฑสถาน กว๋าย เจา ประมาณ 40 กม. ตลอดสองข้างทางถนนจะมีหมู่บ้านเรียงรายอยู่เป็นระยะ สภาพถนนค่อนข้างคละคลุ้งไปด้วยฝุ่นและหลุมบนถนน ด้วยสภาพทางภูมิศาสตร์ที่เป็นเขา มีการปรับปรุงซ่อมแซมถนนอยู่เป็นระยะ แต่หากวิเคราะห์ในด้านการท่องเที่ยว จะพบว่า เป็นศักยภาพอย่างหนึ่งเมื่อได้สัมผัสกับสิ่งแวดล้อมที่แปลกตาทั้งผู้คน ทั้งลักษณะบ้านเรือนที่เป็นเอกลักษณ์ผู้ไทที่ยังคงเหลืออยู่ สิ่งที่พบเห็นคือ ทุ่งนาสีเขียวขจี และกังหันน้ำที่กำลังหมุนอยู่ในน้ำข้างทุ่งนามีลักษณะวงกลมใหญ่และมีซี่เหมือนซี่ล้อรถจักรยานทำจากไม้ เป็นตัวกังหันผันน้ำเข้าทุ่งนา ชาวนาที่นี่ยังใช้ปุ๋ยข้าว ขี้ควายกันอยู่

หมู่บ้านชาวเผ่าผู้ไท ที่ยังคงเหลืออยู่ในปัจจุบัน เป็นหมู่บ้านของชาวผู้ไท ซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยที่สุดในเวียดนาม บรรพบุรุษของพวกเขาเดินทางมาถึงเวียดนามตั้งแต่สมัยโบราณและตั้งรกรากส่วนใหญ่อยู่ในภาคตะวันตกเฉียงเหนือ หลักฐานความเป็นจริงเช่นเดียวกับในตำนานที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติที่ใกล้ชิดระหว่างชนเผ่าผู้ไทในประเทศเวียดนามและผู้ไทในทางตะวันตกเฉียงใต้ของประเทศจีน ลาว ไทยและพม่า แต่ประเพณีและเครื่องแต่งกายของชนกลุ่มน้อยผู้ไทรวมทั้งผู้ไทดำและผู้ไทขาวยังมีความแตกต่าง

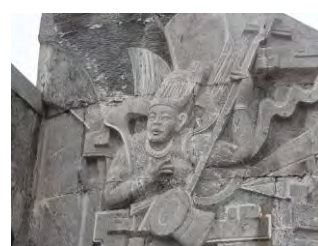
จังหวัดเหงะอาน มีโรงแรมเพียงดง ที่ได้รับการยอมรับจากนักท่องเที่ยวชาวไทย มาพักเป็นประจำซึ่งอาหารเข้าจัดแบบบุฟเฟ่ต์มีความหลากหลายของอาหาร ใกล้โรงแรมเป็นพื้นที่บริเวณสวนสาธารณะท่านโฮจิมินห์ ในช่วงเช้า การจราจรจะคับคั่งไปด้วยการขับขี่รถมอเตอร์ไซด์ รถยนต์ รถโดยสาร หรือแม้กระทั่งรถบรรทุก และเสียงดังลั่นไปด้วยเสียงแตรรถจากทั้งรถยนต์ มอเตอร์ไซด์ การข้ามถนนหรือการสัญจรทางเท้าไม่มีสัญญาณทางเท้าหรือสะพานลอย การข้ามถนนเป็นการตัดสินใจด้วยตัวบุคคล การขับรถเมืองนี้เต็มไปด้วยความรีบเร่งและมีการบีบเสียงแตรเตือนตลอดทาง การขับขี่ทั้งรถยนต์ มอเตอร์ไซด์ และรถบรรทุก ล้วนขับเลนเดียวกันสัญญาณจราจรไฟก็ไม่ค่อยจะมี คนเวียดนามกับการขับรถอย่างที่เราเห็นกัน จะมีการบีบแตรรถเสียงดังอยู่ตลอดเวลา นั่นเป็นสัญญาณจราจรของชาวเวียดนาม เป็นการเตือนให้ทราบว่ามียารถอยู่ด้านหลัง ให้ระวัง หรือแม้กระทั่งการเดินข้ามถนน ควรจะค่อยๆเดินข้ามไปไม่ต้องรีบ และเดินไปข้างหน้าอย่างเดียวห้ามเดินหันหลังกลับเด็ดขาด เพราะรถที่วิ่งมาตามท้องถนนจะหลบเอง

หลังจากรับประทานอาหารเรียบร้อยแล้วสามารถไปชมสวนสาธารณะของลุงโฮจิมินห์ได้ ซึ่งใช้เวลาไม่ถึง 5 นาที เพื่อเก็บภาพเกี่ยวกับสวนสาธารณะลุงโฮจิมินห์ ที่นี่เป็นสวนสาธารณะที่ตั้งรูปปั้นหินขนาดใหญ่เป็นรูปท่านโฮจิมินห์ ซึ่งเมืองวิงห์แห่งนี้เป็นบ้านเกิดของท่าน แต่นักท่องเที่ยวหลายคนจะรู้จักเมืองวิงห์ ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวจะรู้จักเฉพาะเมืองที่มีชื่อเสียงดังๆ เช่น ฮานอย เว้ ดานัง นครโฮจิมินห์ เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามสวนสาธารณะแห่งนี้ทุกๆเย็นจะเป็นจุดศูนย์รวมของชาวเมืองวิงห์นับพันๆคนที่จะมาทำกิจกรรมร่วมกันที่สวนสาธารณะแห่งนี้ เช่น ออกกำลังกาย ฟักผ่อน ฟุตคย เป็นต้น และตอนกลางคืนรูปปั้นท่านโฮจิมินห์จะเปลี่ยนเป็นสีทองเปล่งประกาย นอกจากสวนสาธารณะจะมีความกว้างใหญ่ แต่ก็มีการจัดสวนให้น่าเดินเล่นเที่ยวชมผสมผสานของการปลูกต้นไม้ ดอกไม้ มีการทำบ่อน้ำตกขนาดใหญ่จัดตกแต่งสวนได้สวยงามและมีการ

ดูแลเป็นอย่างดี มีเจ้าหน้าที่มารดน้ำสนามหญ้าที่สวนสาธารณะแห่งนี้ และมีคนทำความสะอาด สิ่งที่เห็นมิใช่เพียงแต่ความยิ่งใหญ่ของสวนสาธารณะท่านลุงโฮจิมนห์เท่านั้น แต่จะเห็นหัวใจที่ยิ่งใหญ่ของชาวเมืองวินห์และชาวเวียดนามที่มีต่อสัญลักษณ์ของความรักชาติต่อผู้นำผู้ซึ่งล่วงลับไปแล้วอย่างประธานาธิบดีโฮจิมนห์หัวใจของการต่อสู้ดิ้นรนเพื่อแผ่นดิน เพื่อชาติของท่านยังคงมีพลังอยู่กับชนชาวเวียดนามในปัจจุบันมิเสื่อมคลาย

ที่หาด เกว ลอ บีช ซึ่งจัดได้ว่าเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของเมืองเมื่อเข้าสู่ถนนเส้นหลักหาดเกว ลอ (Cua Lo Beach) จะพบเส้นทางกว้างเปล่าเป็นทางยาว มีช่วงระยะของทะเล มีที่พักต่างๆ ร้านค้า และการก่อสร้างก่อสร้าง ต่อเสริม อาคารเพิ่ม ก่อนจะถึงตัวทะเลจะมีบริเวณลานกว้างที่มีการจัดตกแต่งอย่างสวยงาม ทั้งน้ำตกก็มีรูปปั้น และถัดจากนั้นก็มีการวางยาวๆคล้ายหางปลา ตรงกลางทำเป็นรูปวงกลมและตรงกลางวงกลมจะมีเครื่องปั้นคล้ายดอกบัวและมีเมล็ดกลมๆอันเล็กอยู่ตรงกลางวงกลมใหญ่สวยงามเช่นกัน ตรงกำแพงซึ่งเป็นรูปหางปลานั้นถูกสลักเป็นภาพปูนเป็นรูปประเพณี วัฒนธรรมของชาวเวียดนาม เช่นการใช้เครื่องดนตรีในการขับร้อง ส่วนอีกด้านเป็นภาพวาดสีเป็นรูปทะเลและมีสัตว์ทะเล

หาดทรายค่อนข้างละเอียด เป็นสีน้ำตาลเข้ม และตลอดเส้นทางบนหาดทราย จะพบเห็นชาวเวียดนามซึ่งเป็นผู้หญิงสาวกำลังใช้อุปกรณ์ที่มีลักษณะคล้ายตะหลิวตักข้าวซุดลงไปในหาดทรายพร้อมกับเก็บหอยที่อยู่ในนั้นลงในตะกร้าที่เตรียมมาด้วย เมืองวิญห์จะรับประทานอาหารประเภทหอยกันเป็นเมนูเด็ด

พิพิธภัณฑสถานเหวียน ยู สามารถเดินทางโดยใช้เส้นทางหลวงหมายเลข 9 ข้ามสะพานแม่น้ำทงราม ประมาณ 1-2 กิโลเมตร เลี้ยวขวาก็จะพบกับพิพิธภัณฑสถานกวีเอกของชาวเวียดนามที่มีนามว่า เหวียน ยู ซึ่งอยู่ที่เมืองท่าติญ (Ha Tinh) เมื่อเดินทางไปถึงพิพิธภัณฑสถานกวี เหวียน ยู จะเห็นบริเวณสถานที่พิพิธภัณฑสถานแห่งนี้มีความร่มรื่นจากต้นไม้ที่ถูกปลูกไว้และมีอาณาบริเวณที่กว้างขวาง สามารถซื้อบัตรเข้าชมพิพิธภัณฑสถาน บริเวณที่ขายบัตรก็จะมีสินค้าที่ระลึกจำหน่ายซึ่งเป็นสินค้าเชิงสัญลักษณ์ของท่านกวี เหวียน ยู ที่ใช้ในการแต่งบทกลอน เช่น ชุดกระเบื้องอุปกรณ์ที่เขียนงาน เช่น เป็นพู่กัน เป็นจานแต้มสี เป็นขวดรูปรงคล้ายน้ำเต้าแต่เป็น

ขวดเหล้าจีน เป็นหนังสือจำหน่าย เป็นต้น เมื่อซื้อบัตรเข้าชมแล้วจะมีเจ้าหน้าที่ของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติวียน ยู เป็นผู้หญิง มาขึ้นรถต้อนรับและพาเดินชมภายในพิพิธภัณฑสถานที่มีการจัดการแสดงผลงาน ประวัติ และสิ่งต่างๆที่เกี่ยวข้องกับท่านเหวียน ยู พร้อมทั้งอธิบายรายละเอียดไปในตัว

พิพิธภัณฑสถานกวี เวียน ยู นี้ เป็นพื้นที่ของตระกูลเหวียน ยู และห่างจากนี้ไปประมาณ 1 กิโลเมตรก็เป็นสุสานของท่านกวีเหวียน ยู เส้นทางที่ไปที่สุสานของเหวียน ยู จะมีสุสานของท่านพ่อของเหวียน ยู อีก แล้วก็ยังมีอีกที่หนึ่งก็จะเป็นคุณอาของเหวียน ยู พื้นที่แห่งนี้ก็จะเป็นที่ดินของตระกูลนักกวีเหวียน ยู ผืนแผ่นดินนี้ตระกูลของเหวียน ยู เป็นเจ้าของประมาณในช่วงศตวรรษที่ 16-17 มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 33,000 ตารางเมตร ในช่วงศตวรรษที่ 18 ตระกูลนี้เริ่มมีชื่อเสียงขึ้นมากก็คือนักกวีเหวียน ยู ท่านด็อกเตอร์เหวียนเยียมเป็นบิดาของกวีเอกเหวียน ยู เป็นคนที่เรียนจบปริญญาเอกคนแรกของตระกูลนี้ ซึ่งท่านจบด็อกเตอร์ตอนอายุ 26 ปี และคนที่ 2 ในตระกูลนี้คือลุงของเหวียน ยู ก็จบปริญญาเอก โดยจบหลังจากบิดาของเหวียน ยู ประมาณ 2 ปี หลังจากนั้นพี่ชายของเหวียน ยู ชื่อว่า เวียนซาง ก็จบปริญญาเอกเช่นกัน และ 1 ใน 3 คนที่จบปริญญาเอกก็ได้เข้ารับเป็นขุนนางในพระราชวัง

ลูกหลานของตระกูลเหวียน ยู ได้ย้ายไปอาศัยอยู่ที่อื่น แต่ตระกูลนี้เรียนเก่งจบปริญญาเอกหลายคน และก็ยังมียุทธศาสตร์บางส่วนที่ยังอาศัยอยู่ที่นี้ แต่จะไม่เด่นด้านกวี จะเด่นไปทางด้านการแพทย์

ในสมัยก่อนจะใช้ม้าในการเดินทาง ก็เลยปลูกต้นไม้ไว้เพื่อที่จะมัดม้าไว้กับต้นไม้ และต้นไม้ที่ท่านเหวียน ยู ปลูกไว้ก็ยังคงอยู่จนถึงปัจจุบันนี้

แต่ก่อนจะใช้ภาษาจีน(ฮั่น) และภาษาโนม เมื่อบ้านเมืองมีเอกราช ชาวเวียดนามจะสร้างตัวอักษรของตัวเอง แต่การเขียนก็จะมีลักษณะเหมือนภาษาจีน แต่การออกเสียงจะต่างกัน

เมื่อก่อนจะนับถือเทพพระเจ้าขงจื้อ แต่ปัจจุบันนับถือศาสนาพุทธและคริสต์ เทพเจ้าขงจื้อจะเป็นที่สักการบูชาขอพรก่อนไปสอบ เมื่อสอบได้ก็จะมาจัดงานเพื่อแสดงความยินดี

วัฒนธรรมของที่นี่จะมีการนำเนื้อหาส่วนหนึ่งในบทกวีมาแสดงเป็นละคร และมีการเสี่ยงทาย ในการจัดงานจะจัดขึ้นในช่วงต้นปี หรือช่วงพระจันทร์เต็มดวง

ช่วงก่อนปี 1954 ประชาชนจะมาทำบุญต่ออายุอยู่ที่พิพิธภัณฑสถานของท่านเหวียน ยู จะมีแฟ้มประวัติของแต่ละคนในตระกูล และมีเครื่องมือที่ท่านเหวียน ยู ใช้ นอกจากนั้นยังมีบทกวีที่ท่านเหวียน ยู เขียนไว้ด้วย

ท่านเหวียน ยู ได้นำบทกวีของจีนมาดัดแปลงซึ่งทำให้มีชื่อเสียงโด่งดังขึ้น บทกวีของท่านได้ถูกนำมาประยุกต์ใช้เป็น บทละคร บทเพลง และเป็นสื่อการเรียนการสอน

ในยุคสงครามสหรัฐฯ มีข่าวที่หนังสือพิมพ์ลงข่าวเขียนไว้ว่า “ถ้าหาก ลินดอน บี. จอห์นสัน ประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาในขณะนั้นได้อ่านบทกวีของท่านเหวียน ยู ก่อน คงไม่เกิดสงครามเช่นนี้”

“หากได้ยืมบทกวีนี้ สามารถทำให้ฟ้าดินสะเทือน และทำให้เรานึกถึงบรรพบุรุษ ต่อให้เวลาผ่านไป 1,000 ปี ก็ยังคงคิดถึงบทกวีของท่านเหวียน ยู”

เมืองฮาติง ได้นำเสนอแหล่งท่องเที่ยว ในเรื่องการศึกษา และเวทียาการ เพราะถือว่าเมืองฮาติงคือเมืองนักปราชญ์ เพราะเป็นที่อยู่ของกวีเหวียน ยู นอกจากนั้นเมืองฮาติงเสนอการพัฒนาการท่องเที่ยวว่าจะพัฒนาเมืองฮาติง ให้เป็นจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยว ที่แสดงให้เห็นถึงประวัติศาสตร์แห่งการอุทิศตนต่อสู้กับสงคราม ซึ่งถือว่าเป็นประวัติศาสตร์การต่อสู้ของชนเวียดนาม ที่ภายในเมืองได้สร้างพิพิธภัณฑสถานไว้หลายแห่ง นอกจากการวางนโยบายพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมแล้ว เมืองฮาติงกำลังพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ทำเรือห่วงอ่าง ซึ่งหากเดินทางตามหมายเลข 12 จากนครพนม จะมีระยะทางเพียง 250 กม. เท่านั้น มีจุดเด่นคือเชื่อมไปจีน ญี่ปุ่น เกาหลี ในประเด็นเรื่องการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ทางเมืองฮาติงเสนอว่ากำลังพัฒนาหาดกึ่งและหาดเทียมเกม ซึ่งตั้งอยู่ที่ท่าเรือห่วงอ่าง ซึ่งหน่วยงานพัฒนาการท่องเที่ยวเมือง

ห่าติญ (Ha Tinh) ให้ข้อมูลว่าเมืองห่าติญ (Ha Tinh) มีทรัพยากรสวยงามแต่ยังไม่ได้พัฒนา และมีอาหารที่กำลังเป็นที่นิยม เช่น ปลาหมึก

แหล่งท่องเที่ยวที่เมืองฮาติญยังมีบ่อน้ำร้อนประมาณ 105 แห่ง ซึ่งทางเมืองต้องการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะที่แม่น้ำซงราม เพราะอยู่ใกล้กับพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเวียน ยู ซึ่งในอดีตเคยมีกิจกรรม นำกวีทั่วประเทศมาอ่านกวี ในคืนพระจันทร์ วันเพ็ญ ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเวียน ยู

ประเด็นด้านเรื่องการท่องเที่ยว เมืองฮาติญยังไม่มีนักท่องเที่ยว มาลงทุนด้านการท่องเที่ยว แต่อย่างไรก็ตามการศึกษาพบว่า เมืองห่าติญ (Ha Tinh) มีโรงแรมทั้งหมดถึง 150 แห่ง และมีการผลักดันด้านการท่องเที่ยว โดยมีการสร้างวิทยาลัยการท่องเที่ยวขึ้น เพื่อผลิตไกด์นำเที่ยว และส่งเสริมการท่องเที่ยวของเมือง

เมืองกวางตรี ตั้งอยู่ภาคกลางตอนบนของเวียดนาม มีชายแดนติดกับลาวทางทิศตะวันตก ปัจจุบันมีศูนย์วัฒนธรรมที่สร้างใหม่ ที่ทางเมืองให้ข้อมูลว่าเป็นสถานที่แสดงศิลปะ วัฒนธรรม ที่เปิดให้นักท่องเที่ยวได้เข้าชม โดยมีหน่วยงานผลักดันด้านการท่องเที่ยวเป็นหน่วยงานสนับสนุน เมืองกวางตรีให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยว เพราะอยู่เส้นระเบียงเศรษฐกิจสาย R 9 ที่สามารถเดินทางผ่านไปยังประเทศลาว และประเทศไทย ในจังหวัดมุกดาหาร มีสถานที่ท่องเที่ยว ที่รู้จัก เช่น อุโมงค์ วินม็อก การศึกษาครั้งนี้เมืองกวางตรีแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวเป็นโบสถ์คริสต์วาติกัน ลาวาง (La Vang Church ค.ศ.1886) ที่มีความสำคัญรองจากอิสราเอล เมืองกวางจิ (Quang Tri) เป็นอีกเมืองที่ แนะนำให้ชมพิพิธภัณฑสถานประวัติศาสตร์การต่อสู้ในยุคสงครามอินโดจีน

ปัจจุบันได้มีการผลักดันและพัฒนาการท่องเที่ยวตามนโยบายของจังหวัดกวางตรีและ 3 จังหวัดที่อยู่บนเส้นทางหมายเลข 9 คือ มุกดาหาร สะหวันนะเขต และเมืองกวางจิ (Quang Tri) ก็ได้มีการร่วมมือกันเพื่อดำเนินการพัฒนาตั้งแต่ปี 2005 และแต่ละปีจะมีการจัดประชุมทั้ง 3 จังหวัด ปัจจุบันได้มีการจัดประชุมไปทั้งหมด 8 ครั้งด้วยกัน ซึ่งในปี 2013 มุกดาหารได้เป็นเจ้าภาพในการจัดการประชุมเมื่อวันที่ 6-12 สิงหาคม 2556 ที่ผ่านมา และในปัจจุบันมีจังหวัดเข้าร่วมโครงการเพิ่มขึ้น คือจังหวัดในประเทศไทย 11 จังหวัด, สปป.ลาว 6 จังหวัด และประเทศเวียดนาม 7 จังหวัดด้วยกัน ทั้งหมดที่กล่าวมานี้ใช้เส้นทางหมายเลข 9

เป็นการร่วมมือกันเพื่อทำให้การข้ามประเทศได้ง่ายขึ้น โครงสร้างพื้นฐานต่างๆ บนเส้นทางหมายเลข 9 ก็ได้มีการพัฒนาขึ้น และ 3 ประเทศ และได้มีการโฆษณาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว และในปัจจุบันเมืองกวางจิ (Quang Tri) ได้มีการสร้างศูนย์ท่องเที่ยวที่ด่านลาวบาว ซึ่งศูนย์การท่องเที่ยวนี้จะให้ความรู้ทางด้านข้อมูลและรูปภาพต่างๆ ขั้นตอนการในการท่องเที่ยวสะดวกสบายขึ้นในการเข้าออกประเทศเวียดนาม

นโยบายการท่องเที่ยวจังหวัดให้ความสนใจอย่างยิ่งกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และโรงแรมที่นี้ก็ยังเป็นผลงานที่มาจาก การผลักดันของจังหวัดและการท่องเที่ยว มีการลงทุนเพิ่มขึ้น ปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวมาลงทุนที่โฮจิมินห์หรือเมืองไซ่ง่อนและมีการจัดทำป้ายเพื่อแนะนำสถานที่ต่างๆ ทางออกของประเทศเวียดนามจะเป็นสถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดมุกดาหารและสะหวันนะเขต และได้มีการติดต่อกับแผนกท่องเที่ยวของแขวงสะหวันนะเขตและจังหวัดมุกดาหาร เพื่อส่งเสริมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

ในส่วนของนักท่องเที่ยวจากประเทศไทยนั้นเริ่มมีเข้ามาเที่ยวจัดปี 2006 แต่ก่อนหน้าปี 2006 นั้นได้มีการจัดการเรื่องการท่องเที่ยวในโครงการ DMJ ทัวร์ ซึ่งเป็นช่วงเขตปลอดสงคราม ทัวร์ประเภทนี้ได้รับความสนใจเป็นอย่างมากจากนักท่องเที่ยวชาวยุโรป เพราะได้ดึงดูดขายในเรื่องของประวัติศาสตร์การทำสงครามเวียดนาม ในส่วนนักท่องเที่ยวที่มาจากประเทศจีนนั้นบางส่วนแต่มีปริมาณนักท่องเที่ยวน้อยกว่านักท่องเที่ยวชาวไทยแต่

ในส่วนของการลงทุนนี้นักธุรกิจชาวจีนเข้ามาลงทุนมากกว่ามาท่องเที่ยวในประเทศเวียดนาม หาดเกอ ตุง เป็นชายหาดที่ชาวจีนชอบมาเที่ยวและในอดีตนักท่องเที่ยวชาวสหรัฐอเมริกานิยมมาท่องเที่ยวชายหาดแห่งนี้ มากเนื่องจากสภาพอากาศที่อบอุ่นและระยะทางจากสนามบินกว๋างบิ่ญ (Quang Binh) มายังชายหาด เกอ ตุง ที่กว๋างจิ (Quang Tri) มีระยะทาง 100 กิโลเมตรนักท่องเที่ยวชาวเวียดนามจากเมืองกว๋างตรีส่วนใหญ่มักจะใช้บริการจากบริษัทท่องเที่ยวที่จังหวัดมุกดาหาร แต่นักท่องเที่ยวชาวเวียดนามส่วนใหญ่ทั้งประเทศชอบท่องเที่ยวที่พัทยาและกรุงเทพ

เมืองดาง เป็นเมืองท่าหน้าเข้าสู่สินค้า จึงมีความเจริญมาก ในเมืองดาง มีการทำสะพานมังกร ขนาดใหญ่ ปรับปรุงถนน เพื่อขยายการท่องเที่ยว ส่วนสถานที่ท่องเที่ยวที่ได้รับการแนะนำคือที่วัดหลิงอิง เป็นวัดที่ตั้งตระหง่านบนยอดเขาสูง มองเห็นทะเลเวียดนามได้อย่างชัดเจน ภายในวัดได้สร้างสัญลักษณ์ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ เพื่อให้ผู้คนที่ศรัทธาในความศักดิ์สิทธิ์ได้มาเคารพ นอกจากนั้น ยังมีสถานที่ท่องเที่ยวเมืองบานา บนภูเขาสูงใหญ่ที่รองรับนักท่องเที่ยวได้ทั่วโลก เป็นสถานที่ที่มุ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว ที่ชื่นชอบความสนุกสนาน ความตื่นเต้น ของการขึ้นกระเช้าสูง ขึ้นไปบนยอดเขา การนั่งกระเช้าลอยฟ้าเพื่อชมธรรมชาติบนภูเขา บานา ที่ยังคงความอุดมสมบูรณ์เป็นอย่างมากการเดินทางด้วยกระเช้าลอยฟ้านี้ถูกบันทึกไว้ว่ามีระยะทางยาวที่สุดในโลก (ระยะทาง 5000 เมตร) ซึ่งมีความสูงจากระดับน้ำทะเล 1,474 เมตร

บนยอดเขามีสวนสนุก มีสวนดอกไม้ ให้ถ่ายรูป มีร้านค้าจับจ่ายใช้สอย และที่นากำลังปรับปรุงเพิ่มเติม อยู่ตลอดเวลา แสดงให้เห็นถึงความต้องการของนักท่องเที่ยวที่กำลังเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง บานา ฮิลล์ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวของเมืองดาง (Da Nang) เปิดมาได้ประมาณ 2 ปี เป็นสถานที่ที่มีแหล่งธรรมชาติที่สวยงามที่สุดของเมืองดาง (Da Nang) บา น่า ฮิลล์ อยู่ห่างจากตัวเมืองประมาณ 40 กิโลเมตร

ในอดีตบางส่วนของพื้นที่แห่งนี้ในช่วงฤดูร้อนทหารฝรั่งเศสจะพากันขึ้นมาพักผ่อนกัน เนื่องจากสภาพอากาศนั้นค่อนข้างคล้ายคลึงกับสภาพอากาศของยุโรป และทหารฝรั่งเศสได้ทำการปลูกสร้างบ้านพักเป็นจำนวนประมาณ 100 หลังคาเรือน ซึ่งจัดว่าเป็นหมู่บ้านหนึ่งเลยก็ได้ ปัจจุบันเราจะยังเห็นหมู่บ้านนั้นอยู่บางหลังก็อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ บางหลังก็ไม่สมบูรณ์บ้าง แต่ในขณะนี้ทางรัฐบาลก็ได้มีสนับสนุนในเรื่องงบประมาณการปรับปรุงซ่อมแซมบ้านเหล่านั้นเพื่อจะเปิดให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวอีกแห่งหนึ่งสำหรับดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ความชื่นชอบการท่องเที่ยวในลักษณะชื่นชมธรรมชาติ การผจญภัยและยังได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์ไปในตัวอีกด้วย

บานา ฮิลล์ ยังมีการก่อสร้างเพิ่มเติมในส่วนอื่นไปเรื่อยๆไม่จะเป็นในเรื่องของสิ่งก่อสร้างสมัยใหม่ ปรับภูมิทัศน์ให้สวยงามน่าสนใจยิ่งขึ้น ในช่วงที่ทีมงานวิจัยได้ขึ้นกระเช้าลอยฟ้าไปบนยอดเขาเพื่อเก็บข้อมูล

ห้องเที่ยวค่าบัตรขึ้นกระเช้าลอยฟ้าเพื่อขึ้นบนเขาราคาประมาณ 600 บาท (ราคา 400,000ดอง ซึ่งเป็นราคา ณ ช่วงวันที่ 19 มีนาคม 2556 ขณะที่งานวิจัยเดินทางในวันนั้น) รวมขาขึ้นขาลง ด้านบนภูเขาจะมีการสร้าง เมือง สร้างแหล่งท่องเที่ยว มีโรงแรม มีร้านอาหาร มีสถานที่สำหรับเด็กและผู้ใหญ่สำหรับท่องเที่ยวเห็นได้ว่ามี ทั้งโรงแรม รีสอร์ท ซึ่งที่พักเหล่านี้ถูกสร้างขึ้นเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวในอนาคตกันอย่างมากมาย จากการ สอบถามนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวส่วนใหญ่ ขึ้นกระเช้าลอยฟ้าไปจุดประสงค์เพื่อต้องการชื่นชมธรรมชาติ ภูเขา ต้นไม้ ของสถานที่แห่งนี้ เนื่องจากยังมีความอุดมสมบูรณ์อย่างมากและต้องการไปไหว้พระใหญ่ด้านล่างเมื่อ กลับลงมาก็จะมีร้านขายสินค้าซึ่งมีลักษณะอาคารชั้นเดียวมีความกว้างพอประมาณตกแต่งลักษณะคล้ายกับ บ้านที่ผสมผสานงานศิลปะแบบจีน ด้านหน้าตกแต่งด้วยตัวการ์ตูนไม้ทาสีขนาดใหญ่เท่ากับคนยืนอยู่ด้านหน้า ประตู 2 ข้าง ซึ่งก็สามารถเรียกความสนใจให้กับนักท่องเที่ยวได้เช่นกัน เมื่อเข้าไปด้านในนั้นจะเห็นว่ามีสินค้า มากมายหลากหลายจัดเป็นหมวดหมู่ ทำให้เลือกเดินซื้อหา มองเห็นได้ง่ายและมีพนักงานยืนคอยต้อนรับ นักท่องเที่ยวที่ต้องการเลือกซื้อสินค้า แต่สิ่งที่กังวลเล็กน้อยสำหรับการท่องเที่ยวของเวียดนามจะเป็นในเรื่อง ของภาษาซึ่งส่วนใหญ่คนเวียดนามจะพูดภาษาเวียดนามไม่นิยมพูดภาษาอังกฤษ คือ ภาษาอังกฤษ ทำให้จุดนี้ อาจเป็นอุปสรรคและปัญหาของการขยายการท่องเที่ยวต่อไปได้ในอนาคต

เมืองเว้ เจ้าหน้าที่ด้านการท่องเที่ยวให้ข้อมูล การเชิญชวนให้นักท่องเที่ยว มาชมบ้านพักต่างอากาศ ยุคอาณานิคม พร้อมทั้งชมเมืองมรดกโลก ซึ่งบ้านพักตากอากาศนี้ ในอดีตเป็นบ้านพักของฝรั่งเศสเคยใช้ทำ เป็นสถานที่พักตากอากาศ มีทั้งหมด 100 หลัง มีภูมิอากาศเย็นสบายเหมือนยุโรป ปัจจุบันมีการปรับปรุงได้ ประมาณ 9 แห่ง

การศึกษาแหล่งท่องเที่ยวในเวียดนามครั้งนี้พบว่า เวียดนามได้ปรับปรุงโครงสร้างหน่วยงานการ ท่องเที่ยว ปรับปรุงเส้นทาง ถนน เพื่อให้เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวก อีกทั้งการปรับปรุงสถานที่ บริการเช่น โรงแรม ร้านอาหาร ให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น ทั้งด้านราคา และการบริการ สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็น ถึงความพร้อมของเวียดนามที่มุ่งสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ และมุ่งให้ความสำคัญกับการประชาสัมพันธ์ดังเช่น การศึกษาครั้งนี้ได้รับความร่วมมืออย่างดีจากเจ้าหน้าที่ในการให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวของเวียดนาม

ท่าน เล ฮอง มิ่ง ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวและผลักดันการท่องเที่ยว เมืองเว้เป็นผู้ให้ข้อมูล ท่องเที่ยวและต้อนรับคณะวิจัยในครั้งนี้ โดยท่านได้กล่าวขอบคุณที่คณะวิจัยมาทำวิจัยเพราะทางเมืองเว้เองก็ มีนโยบายในการผลักดันการท่องเที่ยวและยังเมื่อทางคณะวิจัยมาทำวิจัยเส้นทางท่องเที่ยวนี้ จึงมีความยินดี เป็นอย่างยิ่งที่จะให้ความร่วมมือกับทางคณะวิจัยขอให้สอบถามข้อมูลที่ท่านสนใจยินดีที่จะนำเสนอและหวัง เป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการสนับสนุนการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวจากการทำงานวิจัยนี้

เมืองเว้ห่างจากเมืองฮานอย 660 กิโลเมตร ห่างจากเมืองโฮจิมินห์ซิตี้ 1060 กิโลเมตรมีพื้นที่ 5,000 ตารางกิโลเมตร ประชากร 1 ล้านคน มีวัดประมาณ 300 แห่ง ตั้งอยู่ในเวียดนามตอนกลางริมฝั่งแม่น้ำหอม ถัดเข้ามาในแผ่นดินจากริมฝั่งทะเลจีนใต้เพียง 2-3 ไมล์ เมืองเว้ เป็นชื่อของเมืองหลวงของจังหวัดเถียน-เว้ (Thua Thien Hue) ทางฝั่งเหนือของแม่น้ำคือที่ตั้งของพระราชวัง ซึ่งเป็นศูนย์กลางของย่านประวัติศาสตร์ โบราณสถานและวัดสำคัญส่วนใหญ่ในเมืองเว้จะตั้งอยู่ในบริเวณนี้ ทางฝั่งใต้ของแม่น้ำจะเป็นเมืองใหม่ ซึ่งมี ย่านธุรกิจและที่พักอาศัยมากมาย สถานที่ท่องเที่ยวในเมืองเว้ส่วนใหญ่จะเป็นป้อมปราการ พระราชวังหลวง และสุสานจักรพรรดิ หมู่โบราณสถานในเมืองเว้ได้รับการขึ้นทะเบียนจากองค์การยูเนสโกให้เป็นมรดก โลกในปี พ.ศ. 2536 เว้เป็นเมืองที่เงียบสงบและน่าค้นหา มีบุคคลที่มีชื่อเสียงจำนวนมากเกิดที่เมืองนี้ หรือได้เคยมา เยือนเมืองนี้ ปัจจุบันเว้เป็นเมืองท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยมมากที่สุดแห่งหนึ่งของเวียดนาม

เว้มีสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นมรดกโลกคือพระราชวังเก่าราชวงศ์เหงียน ซึ่งได้รับการรับรองจาก UNESCO ให้เป็นมรดกโลก มีสถานที่ประวัติศาสตร์ต่างๆ ในส่วนของวัฒนธรรมที่ไม่มีตัวตนของเมืองเว้ก็จะเป็นการแสดงดนตรี เพลง ซึ่ง UNESCO ได้รับการให้ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกเช่นกัน

มีศาลเจ้าท่านฟา บุย โจ มีพิพิธภัณฑ์โฮจิมินห์ โดยเฉพาะเว้จะมีบ้านสวนที่สวยงาม คำบรรยายเกี่ยวกับระบบศักดินาของสังคมชั้นสูงสถานที่เป็นที่รู้จักกันเป็นศูนย์กลางของพุทธศาสนาในเวียดนามของเมืองเถียน-เว้ (ThuaThien Hue) อันนี้เป็นสิ่งใหม่ๆ สำหรับการท่องเที่ยว นอกจากนี้เว้จะมีเทศกาลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์มากมายซึ่งจะจัดขึ้นทุกปีโดยปีไหนเป็นปีก็จะจัดงานใหญ่ ปีไหนเป็นปีก็จะจัดเฉพาะงานแสดงเกี่ยวกับอาชีพหมู่บ้านและผลิตภัณฑ์งานฝีมือแบบดั้งเดิมด้วยเทศกาลหัตถกรรมแบบดั้งเดิม หมู่บ้านบางแห่งถูกบูรณะและสร้างศิลปะแบบดั้งเดิมจำนวนมากและผลิตภัณฑ์งานฝีมือสำหรับการท่องเที่ยว ตรงนี้ก็คือจุดใหม่ของเมืองเว้ เช่นกัน ที่ อา เลย์ จะมีการแสดงจากชนเผ่าซึ่งทำเหมือนกับการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ จัดเป็นการท่องเที่ยวแบบชุมชน

เมืองเว้ เป็นเมืองแห่งมนต์เสน่ห์และเมืองท่องเที่ยวที่มีทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ มีพระราชวังอันเก่าแก่ หรือเรียกว่าพระราชวัง เว้ (Hue Royal palace) ซึ่งเป็นกษัตริย์ราชวงศ์เหงียนใช้ประทับอยู่ถึง 13 พระองค์ ซึ่งกษัตริย์องค์แรกของราชวงศ์ได้สร้างขึ้นใช้เวลายาวนานถึง 27 ปี ตั้งแต่ ปี ค.ศ.1805-1832 โดยพระองค์มีนามว่า พระเจ้า เหยย ล่อง (Gia Long) และพระราชวังแห่งนี้เองที่ได้รับการยอมรับขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ไม่เพียงแต่เท่านั้นเมืองเว้ได้ชื่อว่าเป็นศูนย์กลางแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ทั้งในด้านสถานที่ด้านอาหารด้านซื้อขายสินค้ามากมาย จึงไม่แปลกถ้านักท่องเที่ยวจากทั่วสารทิศทั้งจากเอเชียและจากยุโรปจะเดินทางมาท่องเที่ยวที่เว้โดยเฉพาะที่เมืองเว้ ดังนั้นเว้จึงเป็นเมืองที่มีนักท่องเที่ยวให้ความสนใจและมาเที่ยวโดยตลอดทั้งปี

เมืองเว้มีทรัพยากรทางทะเลและหมู่เกาะ: จากชายฝั่ง 127 กิโลเมตรมีหาดทรายที่สวยงามหลากหลายน้ำใสทรายสวยThuan, Lang Co และ Canh Duong VinhHien, มีปากอ่าวออกทะเล มีธรรมชาติที่มีความสวยงามเป็นแบบชีวนิเวศที่มีความหลากหลาย นอกจากนั้นเมืองเว้เป็นเมืองที่มีแม่น้ำหลายสาย โดยเฉพาะแม่น้ำเฮือง และมีเทือกเขาที่สวยงาม มีสถานที่พักผ่อนคล้ายป่าดงดิบสถานที่แห่งนี้ในอดีตฝรั่งเศสเคยใช้ทำเป็นสถานที่พักตากอากาศ มีทั้งหมด 100 หลัง มีภูมิอากาศเย็นเหมือนยุโรป นั่นคือเหตุผลที่ฝรั่งเศสใช้เป็นสถานที่พักตากอากาศ ปัจจุบันมีการปรับปรุงได้ประมาณ 9 แห่ง ซึ่งจะเปิดใช้วันที่ 1 เมษายน 2556 นี้จากนั้นจะมีบ่อน้ำร้อนที่กว้างมากห่างจากเมืองเว้ ประมาณ 40 กิโลเมตร เดินทางด้วย ซึ่งจะเปิดใช้ในเดือนเมษายน 2556 นี้ เช่นกันการเดินทางขับรถหรือโดยสารรถด้วยเส้นทางหมายเลข 1จะเป็นเส้นทางที่ผ่านเมืองเว้ เส้นทางรถไฟ สนามบิน พุ่ หมายถึงท่าเรือเงิน เมย์ ปีที่แล้ว 53,000 คน มีเรือสำราญท่องเที่ยวที่สามารถบรรจุผู้โดยสารได้ประมาณ 3,000-4,000 คน ต่อลำ ต้นปี 2556 จนถึงปัจจุบัน ได้ต้อนรับนักท่องเที่ยวมาแล้วกว่า 10 เที่ยว ที่มาเที่ยวเมืองเว้ เป็นนักท่องเที่ยวจากประเทศสหรัฐอเมริกา และยุโรป ประเทศที่ที่ร่ำรวย

การท่องเที่ยวตลาด ThuaThien Hue เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วงหลายปีกล่าวคือ:
ในปี 2008 ถึง 1,680 นักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น 11% เทียบกับ 2007

ในปี 2009 ถึง 1.43 ล้าน นักท่องเที่ยวลดลง 20.8% เทียบกับ 2008

ในปี 2010 1,486,433 นักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น 11.2% เทียบกับปี 2009

ในปี 2011 ถึง 1,604,350 นักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น 7.93% เมื่อเทียบกับ 2010

ในปี 2012 1,729,490 นักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น 7.8% เทียบกับ 2011 สองเดือนแรกของ 2013
ท่องเที่ยว ThuaThien Hue ต้อนรับและให้บริการมากกว่า 243,560 ผู้เข้ามาเที่ยวรวมทั้งนักท่องเที่ยว
ต่างชาติถึง 125,551 คน

5.4 สรุป

บริบทการท่องเที่ยวของสกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร มีความสัมพันธ์กับแหล่งท่องเที่ยวของลาวและเวียดนาม ผ่านเส้นทางสาน R8 R9 R12 ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งต่างมีศักยภาพแตกต่างกัน การศึกษาที่ผ่านมา มุ่งแสดงให้เห็นเพียงสถานที่ตั้ง ลักษณะของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งมีความสำคัญเช่นกัน แต่การศึกษานี้พยายามแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของเนื้อหาที่ปรากฏในแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งแสดงให้เห็นถึงทิศทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของลาวและเวียดนาม ซึ่งจะพบว่าทั้งสองประเทศมุ่งที่จะสร้างแหล่งท่องเที่ยวภายใต้บริบททางประวัติศาสตร์ เช่น ประวัติศาสตร์การต่อสู้ยุคสงครามอินโดจีน นอกจากนั้นแล้วการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในลาวและเวียดนามยังมุ่งให้ความสำคัญกับการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว พร้อมกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ร้านอาหาร โรงแรม ดังนั้นการศึกษานี้จะพบว่า การเตรียมความพร้อมด้านการท่องเที่ยวของเวียดนาม จะมีความพร้อมมากกว่าลาว ซึ่งหากเปรียบเทียบกับสกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร จะพบว่าทั้งสามจังหวัดก็มีการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะจังหวัดมุกดาหารที่ได้เชื่อมความสัมพันธ์กับจังหวัดกว๋างจิ (Quang Tri) แขวงสะหวันนะเขต มายาวนาน ซึ่งเป็นจุดแข็งของจังหวัดส่วนจังหวัดนครพนม ซึ่งกำลังพัฒนาการท่องเที่ยวโดยมุ่งใช้จุดแข็งจากการเกิดขึ้นของสะพานมิตรภาพแห่งที่ 3 แต่จากการศึกษาพบว่า การใช้ศักยภาพของเส้นทางเพื่อพัฒนาด้านการท่องเที่ยวยังคงมีน้อย แต่อย่างไรก็ตามแหล่งท่องเที่ยวในประเทศลาว เช่น ถ้ำกองลอ เมืองท่าแขก ถือว่าเป็นส่วนสำคัญกับการท่องเที่ยวของจังหวัดนครพนมเช่นกัน โดยเฉพาะจุดแข็งในเรื่องประวัติศาสตร์ของสงครามอินโดจีน ที่สัมพันธ์กับเจ้าสุภานุวงศ์ ท่านเตียง ศิริขันธุ์ และการเดินทางของเสรีไทไปจีน การศึกษาความทรงจำร่วมในบทยังคงเป็นกรอบแนวทางการวิเคราะห์แหล่งท่องเที่ยวในสามประเทศนี้ ซึ่งการวิเคราะห์ได้แสดงให้เห็นว่า ความทรงจำร่วมทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และธรรมชาติเป็นปัจจัยสำคัญเช่นกันในการพัฒนาการท่องเที่ยวในอนาคต

บทที่ 6

สภาพการจัดเส้นทางทางท่องเที่ยวสกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร

ตามเส้นทาง R 8 R9 และ R 12

ในบทนี้คณะวิจัยมุ่งนำเสนอเส้นทาง และแหล่งท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมตามเส้นทาง R 8 R 9 และ R 12 เดิม เพื่อสร้างแผนที่เสนอแนะเส้นทางทางท่องเที่ยวที่เกิดจากความทรงจำร่วมในแหล่งท่องเที่ยวทางสังคมและวัฒนธรรมตามเส้นทาง R8 R 9 และ R 12 ใหม่ ให้เป็นเส้นทางทางท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสมต่อการรับรู้ และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และสนองต่อความต้องการของผู้ประกอบการและชุมชน

6.1 สภาพการจัดเส้นทางทางท่องเที่ยว และแหล่งท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมสกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร ตามเส้นทาง R8 R9 และ R 12

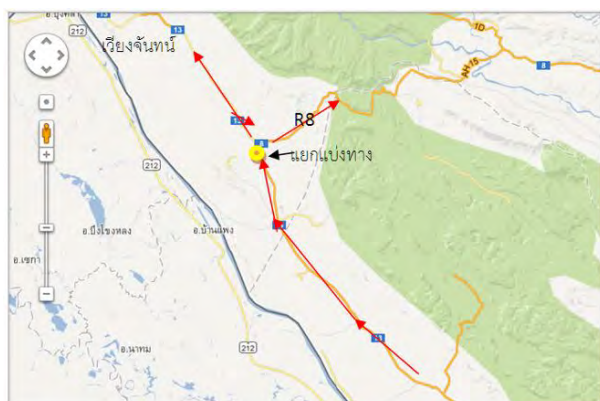
จากการสำรวจสภาพการจัดเส้นทางทางท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมตามเส้นทาง R8 R9 และ R 12 เพื่อตอบคำถามการวิจัยว่าสภาพการจัดเส้นทางทางท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมตามเส้นทาง R8 R9 และ R 12 เป็นอย่างไร ทีมวิจัยได้ทำการวิเคราะห์เอกสาร เดินทางสำรวจ และรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) สรุปข้อมูลได้ดังนี้

ในการเดินทางท่องเที่ยวตามเส้นทาง R8 R9 R12 นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางผ่านสะพานสำคัญที่เชื่อมเส้นทาง R 8 และ R 9 ได้ 2 จุดคือ จุดที่ 1 เดินทางไปยังสะพานมิตรภาพไทย - ลาว 2 ที่จังหวัดมุกดาหาร จุดที่ 2 เดินทางข้ามสะพานมิตรภาพไทย- ลาว 3 จังหวัดนครพนม

ก่อนจะเลี้ยวซ้ายขึ้นสู่เส้นทางหลักหมายเลข 13 เพื่อเดินทางมุ่งตรงสู่ทางแบ่งหลักขาว(สามแยกไปเมืองหลักขาว) ที่บ้านเวียงคำ เมืองปากกะดิ่ง แขวงบอลิคำไซ ระหว่างที่เดินทางจะมีหมู่บ้านเรียงรายตลอดสองข้างทาง เป็นที่สังเกตอย่างหนึ่งคือ จะพบว่ามีมีการปลูกต้นยางพาราเกือบทุกหมู่บ้าน และบางหมู่บ้านชาวบ้านกำลังเผาถ่าน ซึ่งน่าจะเป็นอาชีพหนึ่งของชาวลาวที่อาศัยอยู่ในบริเวณนี้ ซึ่งวิถีชีวิตของชนชาวลาวแต่ละหมู่บ้านจากที่เห็นก็ไม่ได้แตกต่างกันเท่าไรนัก ส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่ในบ้านที่มีลักษณะรูปทรงสี่เหลี่ยมหลังคามุงด้วยสังกะสี บางหลังก็มุงด้วยหญ้าคา บางหลังก็มุงหลังคากระเบื้อง ผสมผสานปนเปกันไป ฝาบ้านบางหลังยังคงสานด้วยไม้ไผ่ บางหลังก็เป็นปูนครึ่งหนึ่งไม้ บางหลังก็ชั้นเดียว บางหลังก็สองชั้น ลักษณะการปลูกบ้านจะทิ้งระยะห่างกันพอสมควรเหมือนกับว่าบ้านแต่ละหลังจะมีพื้นที่อาณาเขตเป็นของตนเอง ส่วนใหญ่หมู่บ้านที่พบจะปลูกบ้านใกล้ริมถนน จะมีอยู่ประมาณ 4-5 หลังคาเรือน แล้วทิ้งระยะห่างไป ถ้าผ่านหมู่บ้านที่เป็นอำเภอจะมีร้านค้า หรือแม่ค้าขายอาหาร ขายของกิน ตั้งซุ้มเล็กๆอยู่ริมถนน มีลักษณะคล้าย ๆ กับหมู่บ้านในชนบททางฝั่งประเทศไทย แต่สังเกตเห็นว่าผู้คนไม่ได้ปลูกพาลานเท่าใดนัก อาจจะเป็นเพราะที่บริเวณนั้นไม่ใช่อำเภอใหญ่หรือเป็นสถานที่สำหรับนักท่องเที่ยวมาเที่ยว แต่เป็นเพียงที่จับจ่ายซื้อของของชาวบ้านละแวกนั้นหรือหมู่บ้านที่เป็นทางผ่านไปสู่อำเภออื่นเท่านั้น

เส้นทางหลักหมายเลข 13 จะมีระยะทางเกือบประมาณร้อยละกิโลจะมาถึงทางแบ่งหลักขาว (สามแยกไปเมืองหลักขาว) สังเกตเห็นว่าเป็นถนนลาดยางตลอดสายแต่ก็เป็นหลุมเป็นบ่อบ้าง และในระหว่างทางที่รถวิ่งก็จะมีรถบรรทุกขนาดใหญ่วิ่งสวนเป็นระยะๆ ไม่ขาดสาย พอถึงทางแบ่งหลักขาวก็เลี้ยวขวาเข้าถนนเส้นทางหลักหมายเลข 8

เส้นทางหลักหมายเลข 8 (R 8) นี้จะพบว่าเชื่อมต่อบริเวณแยกแบ่งหลักขาว ซึ่งมีร้านขายอาหาร ขายสินค้า ขายเสื้อผ้า ร้านจำหน่ายวัสดุอุปกรณ์ก่อสร้าง ที่จอดรถโดยสาร ที่พักชั่วคราว ร้านเสริมสวยไว้บริการแก่นักเดินทาง นักท่องเที่ยว บุคคลทั่วไป ผังตรงข้ามจะมีปั๊มน้ำมันคอยให้บริการอยู่ 1 ปี้ม ซึ่งหากสังเกตจะพบว่าถนนเส้นนี้จะมีรถยนต์ รถบรรทุก รถโดยสาร ขับขี่สัญจรไปมาไม่ขาดสาย อาจเป็นเพราะแยกนี้เป็นจุดศูนย์กลางของเส้นทางการเดินทางเชื่อมต่อไปยังเมืองอื่นๆ จึงทำให้แยกแบ่งหลักขาวมีคนพลุกพล่าน ภาษาที่ใช้สื่อสารคล้ายๆ กับภาษาอีสานใต้ จึงไม่ยากที่คนไทยจะสื่อสารหรือใช้ภาษาไทยกับชาวลาวในพื้นที่แห่งนี้ ทางแบ่งหลักขาว จะมีร้านอาหารร้านหนึ่งซึ่งถือว่าเป็นร้านที่ใหญ่ที่สุดในละแวกนั้น ขายอาหารข้าวเหนียว ต้ม ก้อย ลาบ ก้วยเตี่ยว และเครื่องดื่ม ภายในร้านจะมีคนทำงานเป็นผู้หญิงสาวอายุประมาณ 20-23 ปี จำนวน 2 คน และอายุประมาณ 38-40 ปี อยู่ 1 คน เราจึงพอได้พูดคุยสอบถามเรื่องการนักท่องเที่ยวที่ผ่านไปได้ให้เห็นบ้างเป็นภาษาอีสานใต้ ซึ่งสามารถสื่อสารเข้าใจกันได้ดีพอสมควร

ทางแบ่งหลักขาวเลี้ยวขวาสู่เส้นทางหลัก
หมายเลข 8 เพื่อไปเมืองหลักขาว

บ้านเรือนที่ปลูกติดอยู่ริมถนน

ร้านขายซ่อมมอเตอร์ไซค์ที่อยู่ตรงทางแบ่งหลักขาว

ร้านขายเสื้อผ้า

ยากำลังทำนชายเป็นสมุนไพรท้องถิ่นเช่นกัน

สินค้าพื้นเมืองชาวลาวเป็นยาสมุนไพรบำรุงร่างกาย

นางจ้อยหรือนางสุพาพอน บุคตวิง ทำงานอยู่ร้านอาหารตรงแยกแบ่งหลักขาว เล่าให้ฟังว่าส่วนใหญ่ช่วงเดือน ก.พ.-มี.ค. จะมีนักท่องเที่ยวหรือผู้เดินทางผ่านเส้นทาง R 8 แล้วแวะพักค้างคืนเพื่อรอรถโดยสารในอีกวันรุ่งขึ้น ซึ่งจะมาพักที่นี่ เพราะที่นี่จะมีห้องพักให้นอนค้างคืนและมีร้านอาหารและรถโดยสารที่จะไปเมืองต่างๆ ผ่านเส้นทางนี้ จึงถือได้ว่าสะดวกแก่ผู้ที่เดินทางโดยรถโดยสาร รถประจำทางเพราะรถโดยสารจะจอดรับส่งผู้โดยสารที่นี่ ส่วนใหญ่เท่าที่เห็นจะเป็นคนเวียดนามซึ่งมาต่อรถขึ้นไปเส้นทางเมืองเวียงจันทน์ บางครั้งก็จะข้ามไป จังหวัดหนองคาย... และก็นักท่องเที่ยวที่ต้องการจะไปพักผ่อนที่หลักขาว ก็จะมาพักที่นี่และก็เดินทางต่อไปหลักขาว

ร้านอาหารตรงทางแบ่งแยกหลักขาว

นางจ้อยหรือนางสุพาพอน บุคตวิง

พี่วันชนะ อายุ 40 ปี เจ้าของร้าน

กำลังนั่งรอรถโดยสารกันตรงนี้

รถโดยสารที่วิ่งไปมารับผู้โดยสารที่ทางแยกแบ่งหลักขาว

ป้ายบอกสถานที่เรือนพักและร้านอาหารวัน

ห้องพักสำหรับนักท่องเที่ยวหรือคนที่ต้องการค้างคืนเพื่อรอรถโดยสารในวันถัดไป

อีกท่านที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่พัก คือ พี่วันชนะ อายุประมาณ 40 ปี เธอบอกว่าที่นี่จะมีห้องให้พัก มีห้องประมาณ 24 ห้อง ถัดจากร้านอาหารไปเข้าไปในซอยอีกไม่ไกลก็ถึง ด้านหน้าของห้องพักจะเป็นร้านเสริมสวยไว้บริการ ที่ร้านจะมีสินค้าโอท็อป (OTOP ในที่นี้หมายถึงสินค้าท้องถิ่นหรือสินค้าพื้นเมือง) ของลาวขายด้วย เช่น ยาบำรุงร่างกาย ซึ่งทำมาจากสมุนไพรพื้นบ้าน เป็นยาบำรุงสำหรับท่านสุภาพบุรุษ ซึ่งพี่วันชนะได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวที่จะเดินทางไปหลักขาวหรือเดินทางต่อไปประเทศเวียดนามที่มาจากเมืองเวียงจันทน์จะเป็นคนจีน คนต่างชาติดังนี้ คนเวียดนามก็มี ส่วนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาจากเวียงจันทน์ก็มีบ้างแต่นักท่องเที่ยวไทยส่วนใหญ่จะข้ามแม่น้ำโขงมาจากฝั่งไทย นักท่องเที่ยวที่ใช้เส้นทางนี้จะมีตลอดทั้งปี มาด้วยตัวเองมาเป็นรถทัวร์ มารถตู้ก็มีไม่เคยขาดระยะ

อีกฝั่งกำลังทำการสร้างห้องพักเพิ่ม

ด้านหน้าห้องพักจะมีร้านเสริมสวยไว้บริการ

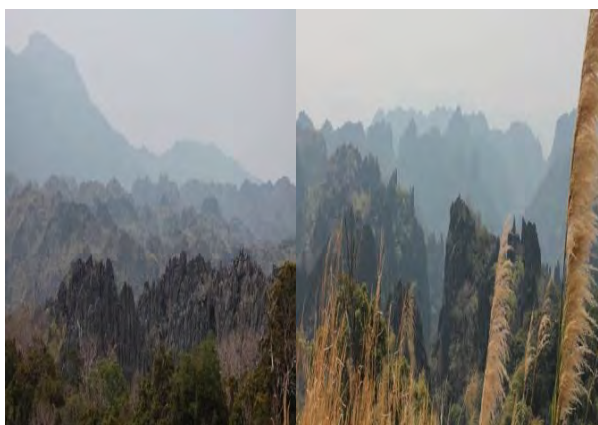
ตามเส้นทางหมายเลข 8 ตลอดเส้นทางยังคงมีความเป็นธรรมชาติที่งดงามทั้งจากป่าและเขาที่อุดมสมบูรณ์ มีจุดให้นักท่องเที่ยวชมทิวทัศน์ที่สวยงาม คือ ภูผาม่านที่เป็นทะเลภูเขา รูปทรงแปลกตาและได้ชื่อว่า เป็น **กุ้ยหลิน** ของประเทศลาว

จุดตรวจและจุดชมวิวกุ้ยหลิน

ป้ายบอกสถานที่ จุดชมวิวกุ้ยหลินและช่วยกันรักษา

จุดชมวิวกุ้ยหลิน หรือ กุ้ยหลินเมืองลาว

ศาลาที่พักจุดชมวิวกุ้ยหลิน

จากนั้นนักท่องเที่ยวที่สัญจรตามเส้นทาง R 8 จะเดินทางผ่านเขื่อนพลังไฟฟ้าน้ำเทิน-หินบูน ซึ่งถนนสายนี้ค่อนข้างแคบและคดเคี้ยว จนถึงหมู่บ้านหนึ่งมีสะพานข้ามแม่น้ำ จากการสัมภาษณ์ คุณเกรียงไกร มัคคุเทศก์ เล่าว่า “ หมู่บ้านนี้ คือ หมู่บ้านท่าบักมีสะพานข้ามแม่น้ำสายน้ำเทิน ซึ่งไหลผ่านลัดเลาะภูหินผา เกาะแก่งน้อยใหญ่ ได้สะพานนี้จะมีเรือที่ทำจากถังน้ำมันตั้งแต่สมัยสงครามที่ทหารอเมริกันทิ้งถังน้ำมันไว้ ด้วยภูมิปัญญาของชาวลาวที่ไม่ปล่อยให้ถังน้ำมันถูกทิ้งอย่างไร้คุณค่า จึงนำถังน้ำมันเหล่านั้นมาตีขึ้นเป็นเรือ ที่สำคัญชาวลาวบอกว่าเรือที่ทำจากถังน้ำมันนี้ดีกว่าเรือที่ทำจากไม้เนื่องจากกินน้ำได้ตื้นกว่าเรือไม้ และเนื่องจากว่าน้ำหนักเบากว่า จึงแล่นได้เร็วกว่าเรือปกติทั่วไป

เขื่อนไฟฟ้าเทิน-หินบน

เรือจากถ้ำน้ำม่น ของเรือบิน B52 ที่ทหารอเมริกันทิ้งเป็นขยะลงมา
ชาวลาวจึงใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นประยุกต์ดัดแปลงมาเป็นเรือใช้ในปัจจุบัน

ระหว่างทางที่จะไปเมืองหลักชาวนั้นจะพบว่ามีย่านเรือนหรือหมู่บ้านต่างๆตลอดเส้นทางเดินรถ

เมื่อเดินทางผ่านหมู่บ้านท่าบักแล้ว จะพบหมู่บ้านอีกหมู่บ้านหนึ่ง ซึ่งในอดีตหมู่บ้านนี้เป็นสนามบินเก่าของฝรั่งเศส เป็นที่จอดเครื่องบินรบในอดีต พุ่งนาที่เห็นในปัจจุบันนั้นก็คือนามจอดเครื่องบินรบในอดีตนั่นเอง

ในอดีตพื้นที่บริเวณนี้เป็นลานจอดเครื่องบินรบของฝรั่งเศส

พุ่มนาอันกว้างใหญ่ก็เป็นลานจอดเครื่องบินรบของฝรั่งเศส

การปลูกซ่อมแซมบ้านอยู่ตลอดสองฝั่งถนนที่เราขับรถผ่านก่อนจะไปถึงเมืองหลักซาว

โรงเรียนก่อนจะถึงเมืองหลักซาว

ປ້າຍບອກຊື່ບ້ານຫຼັກຊາວ

ປ້າຍບອກການປະມຸລໂຄງການພັດທະນາເມືອງ
ຄຳເກີດ ແຂວງບໍລິຄຳໄຊ

ຄົນເມືອງຫຼັກຊາວບໍລິເວນຕະຫຼາດ
ກຳລັງຟຸກຟຸລ່ານໄປດ້ວຍຜູ້ຄົນ

ເລີຍເຂົ້າສູ່ເມືອງຫຼັກຊາວຈະມີຮ້ານຂາຍສິນຄ້າອຸປະໂຫຼດ
ແລະບໍລິໂຫມາກມາຍຮ້ານນີ້ຂາຍຮັດໄດ້

ຮົມສົ່ງປາທີ່ຕະຫຼາດແມ່ຄຳກຳລັງຮຸກຮຸນກັບ
ການເລືອກປາມາຂາຍ

ປາຫຼາຍຕົວກຳລັງຖືກລຳເລີຍຈາກຄັງເພື່ອ
ເຕືອນເອົາເຂົ້າໄປຂາຍໃນຕະຫຼາດຫຼັກຊາວ

เมืองหลักซาว แขวงบอลิคำไซ ตั้งอยู่บนที่ราบสูง มีอากาศหนาวเย็นตลอดปี ซึ่งเมืองหลักซาวนี้จะเป็นเมืองการค้า ผู้คนพลุกพล่าน มีตลาดสดขายอาหาร ขายข้าวสาร อาหารแห้ง อาหารสด ขายเครื่องยนต์ เครื่องเสียง ขายอะไหล่ วัสดุก่อสร้าง ธนาคาร ขายโทรศัพท์ โรงแรม ร้านอาหาร ร้านคาราโอเกะและอื่นอีกมากมาย เปรียบเสมือนหลักซาวนี้เป็นศูนย์กลางของการท่องเที่ยว การค้า การติดต่อสื่อสาร อีกเมืองหนึ่ง ใกล้เคียงบริการนักท่องเที่ยว ก่อนเดินทางไปประเทศเวียดนาม ซึ่งจุดพักรับประทานอาหารที่นักท่องเที่ยว หรือผู้ที่สัญจรผ่านไปมาส่วนใหญ่จะแวะพักทานอาหารกลางวันที่นี่ร้าน Only one restaurant เป็นร้านอาหารขนาดกลางบรรยากาศข้างในกว้างขวางมีเวทีร้องเพลงเหมือนกับว่าร้านนี้เปิดถึงกลางคืนแล้วจะมีนักร้องมาร้องเพลงเพื่อสร้างบรรยากาศให้กับนักท่องเที่ยว

ร้านอาหาร Only one restaurant

บริเวณร้านอาหาร Only one restaurant

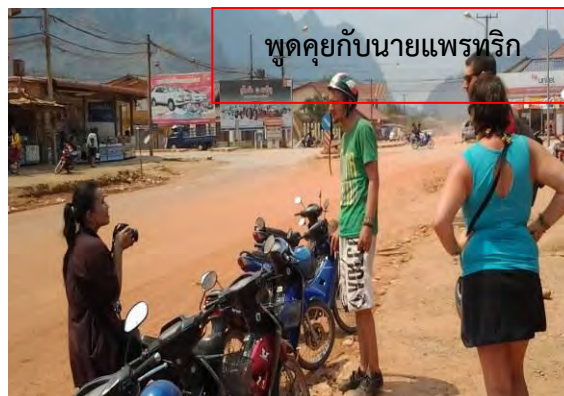
จากการสัมภาษณ์ นางนิต อายุ 43 ปี อาชีพ แม่บ้าน อยู่บ้านโพนตาล ได้เดินทางมาตลาดหลักซาวทุกวันวันละสองครั้ง ช่วงเช้า บ่าย ซึ่งเธอมีหน้าที่มาจ่ายตลาดเพื่อเอากลับไปทำหัตถ์งานของนายจ้างกิน เธอบอกว่านายเธอเป็นผู้หญิง มาจากเวียงจันทน์ทำรับเหมาก่อสร้าง แล้วนายเธอประมูลเส้นทางที่หลักซาว ซึ่งกำลังก่อสร้างอยู่ในขณะนี้ได้ เธอบอกว่าเธอมาทุกวันก็เห็นมีนักท่องเที่ยวทุกวัน นักท่องเที่ยวที่เธอเคยพบส่วนใหญ่จะมาจากเวียงจันทน์เพื่อจะเดินทางต่อไปเวียดนาม บางคนก็มาค้างที่เมืองหลักซาวเพื่อจะไปเที่ยวชมธรรมชาติ ปีนเขา เพราะที่เมืองหลักซาวนี้มีธรรมชาติที่สวยงามมาก และในช่วงกลางคืนก็จะมีคาราโอเกะต้อนรับนักท่องเที่ยวด้วย ซึ่งเป็นที่นิยมของเหล่าบรรดานักท่องเที่ยวเช่นกัน จากการสัมภาษณ์ แม่อาด เจ้าของร้านขายข้าวสารในตลาดหลักซาว ชื่อร้าน ท.ทิตบูตดี+ม.อาด “มีนักท่องเที่ยวจากเมืองไทย เวียดนาม ลาวและยุโรป มาพักที่หลักซาวส่วนใหญ่จะมาเป็นกลุ่ม มาเป็นทัวร์ มีหลากหลาย มาทั้งจากเวียดนามจะเดินทางไปเวียงจันทน์ก็มี เดินทางมาจากเวียงจันทน์จะไปเวียดนามก็มีและก็เดินทางมาพักที่หลักซาวเพื่อชมธรรมชาติก็มี”

นางนิต หญิงชาวลาว อาชีพแม่บ้าน ผู้ให้ข้อมูลการการท่องเที่ยวเมืองหลักซาว

แม่อาด เจ้าของร้านขายข้าวสารในตลาดหลักซาว

ชาวต่างชาติกลุ่มหนึ่งบริเวณตลาดหลักชาว

จากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวกลุ่มหนึ่งเป็นชาวต่างชาติมีผู้หญิง 3 คน ชาย 4 คน “ชื่อแพททริก อายุ 26 ปี อลิซ่า และพอล เดินทางมาจากประเทศออสเตรเลีย เคยมีเพื่อนมาเที่ยวแล้วประทับใจ ได้เล่าให้ฟังจึงชวนเพื่อนมาเที่ยวด้วยกันเป็นกลุ่ม เช่ารถมอเตอร์ไซด์จากเวียงจันทน์ขับลัดเลาะมาตามแผนที่เดินทาง ซึ่งการท่องเที่ยวในทริปนี้จะมีเวลาในการท่องเที่ยวประมาณสองเดือน ซึ่งเป็นเวลาหยุดพักผ่อน เพื่อจะได้ป็นเขาและชมธรรมชาติของที่นี่ และจะเดินทางไปเมืองอื่น ๆ ของประเทศลาว คาดว่าจะอยู่ที่ประเทศลาวประมาณ 3 สัปดาห์จากนั้นจะเดินทางไปเวียดนาม ไทย ก็มพูชา สำหรับประเทศไทยได้เดินทางไปท่องเที่ยวหลายครั้ง และมีความประทับใจในธรรมชาติ ที่สงบๆ เรียบง่าย โดยเฉพาะทางภาคใต้ และทางเหนือของประเทศไทยที่มีป่า มีภูเขา มีธรรมชาติ เยียบสงบ”

ก่อนที่จะเดินทางไปทางด้านน้ำพาว จะมีแหล่งท่องเที่ยวใหม่แห่งหนึ่ง ซึ่งว่ากันว่าแม่น้ำสายนี้มีอุณหภูมิลดลง ที่ทาง สป.ลาว ต้องการผลักดันให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวของประเทศ ทีมงานจึงไปสำรวจสถานที่นั้น เมื่อเราไปถึงจะพบว่าสถานที่แห่งนี้จะอยู่ติดริมถนนใหญ่ ซึ่งเป็นทางผ่านไปยังหมู่บ้านอื่นๆด้วย อาณาเขตมีบริเวณกว้างและมีบ้านไม้หลังใหญ่ 1 หลัง มีห้องประมาณ 6 ห้อง ถัดมาจะเป็นบ้านปูนชั้นเดียวมีห้องพักประมาณ 2 ห้อง และถัดขึ้นไปจะมีบ้านไม้ขนาดเล็กลงมาอีก 1 หลังและด้านหน้าทางเข้ามีอีก 1 หลัง เป็นลักษณะยาวติดกระจกซึ่งตรงนี้จะทำเป็นร้านอาหารในอนาคต ส่วนด้านหลังของบ้านจะอยู่ติดกับสายน้ำที่แยกตัวออกมาจากแม่น้ำและมีศาลาเหมือนศาลานั่งเล่นแต่สภาพค่อนข้างทรุดโทรมอยู่ 2 หลัง และการมาสำรวจเราได้พบกับนายหยู เป็นชาวเวียดนาม ที่กำลังนอนพักผ่อนอยู่บนเรือนไม้ใหญ่ ซึ่งนายหยูได้ลงมาทักทายกับคณะและพาเดินชมรอบๆบริเวณพื้นที่และบอกทางที่จะเดินไปยังแม่น้ำที่เราต้องการจะไป

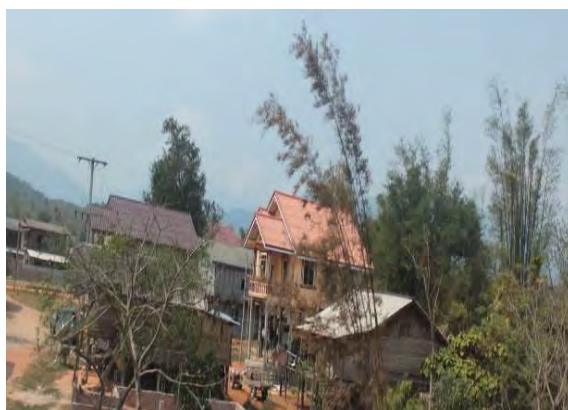

จากการสัมภาษณ์นายหุ่ย ชาวเวียดนาม “ มาที่นี่เพื่อสำรวจทำเล สภาพแวดล้อม แนวโน้มของการทำธุรกิจและจะมาลงทุนเปิดร้านอาหาร แต่ที่นี่ไม่ค่อยมีใครรู้จัก คงจะต้องมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์เพิ่มและต้องปรับปรุงสถานที่ให้ปลอดภัยและดีกว่าปัจจุบัน

เดินจากตรงศาลาไปประมาณ 500 เมตรได้ ระยะทางค่อนข้างลาดชัน และมีไม้ทำเป็นที่เหยียบให้เดินข้าม พอเดินข้ามมาได้ก็เดินตามแนวชั้นของทางเดินโดยตลอดระยะทาง 500 เมตรนี้ บริเวณทางเดินฝั่งซ้ายมือจะเป็นพืชผักที่ชาวบ้านในละแวกนั้นมาปลูกไว้ เช่น ข้าวโพด สารแหน ส่วนฝั่งขวามือจะเป็นต้นหญ้าขึ้นรกบังแม่น้ำ เดินไปอีกสักพักก็เจอที่ที่สามารถจะลงไปแม่น้ำได้ ทางทีมวิจัยได้ลงไปพิสูจน์อุณหภูมิของน้ำในแม่น้ำ ปรากฏว่ามีอุณหภูมิร้อนถึงร้อนจัดเป็นบางแห่ง บางแห่งอุ่นๆ บางแห่งอุณหภูมิปกติแต่บริเวณชายขอบแม่น้ำจะมีอุณหภูมิสูงตลอดแนว

ท้าวแก้ว ชาวลาวเป็นผู้นำการเดินทางครั้งนี้สันนิษฐานว่าตรงที่มีอุณหภูมิปกติน่าจะมาจากสาเหตุที่บริเวณนั้นมีการทับถมของดินทรายมากกว่าบริเวณฝั่งทำให้บริเวณฝั่งมีความร้อนตลอดแนว จากนั้นทางทีมงานวิจัยจึงได้พิสูจน์ว่าจริงหรือไม่โดยการที่เดินไปสำรวจบริเวณที่มีการทับถมของดินทรายและมีอุณหภูมิปกติโดยการใช้เท้าเหยียบลงไปดินทรายให้ลึกที่สุด ปรากฏว่า อุณหภูมิของน้ำสูงขึ้นเรื่อยๆจนสัมผัสได้ สมมุติฐานของท้าวแก้วเรื่องการทับถมของดินทรายมีผลต่ออุณหภูมิความร้อนของแม่น้ำสายนี้

หลังจากที่พิสูจน์ความร้อนที่แม่น้ำแห่งนี้แล้ว ได้เดินทางต่อเพื่อไปที่ด่านน้ำพราว ระหว่างทางจะเห็นบ้านเรือนของชาวลาวตลอดเส้นทาง แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าบ้านแต่ละหลังนั้นมีความใหญ่โต มีอาณาเขตบ้าน มีการจัดตกแต่งบ้านให้ดูทันสมัย จากการสัมภาษณ์คุณเกรียงไกร มัคคุเทศก์บริษัทดวงกมลทัวร์กล่าวว่า “บริเวณนี้เป็นบริเวณเขตติดกับชายแดน เป็นเส้นทางค้าขาย เส้นทางเศรษฐกิจจะอยู่แถบนี้เพราะฉะนั้นคนที่อาศัยละแวกนี้ส่วนหนึ่งก็ทำการค้าขายแดนซึ่งจัดว่าเป็นการทำเศรษฐกิจรายได้ดี ซึ่งเส้นทางที่เดินทางในช่วงนี้จะไปเป็นเส้นทางที่ต้องขึ้นลงเขา ซึ่งคนขับต้องมีความชำนาญในการขับรถเป็นอย่างดี

ตลาดของชนเผ่าม้ง

ก่อนที่จะถึงด่านน้ำพราว จะมีจุดที่นักท่องเที่ยวสามารถแวะชมตลาด และวิถีชีวิตของหมู่บ้านม้งได้ ซึ่งบริเวณนั้นมีลักษณะเหมือนเรากำลังจะขึ้นเขาเป็นสามแยกตรงกลางแยกเป็นตลาดของที่ชาวม้งกำลังทำการค้าขาย ซึ่งมีการค้าขายกันพอสมควร จากการสำรวจตลาดและพูดคุยกับชาวเขาเผ่าม้งซึ่งบางคนก็อายุรุ่น 18-20 ปี ก็แต่งงานมีลูกกันแล้ว ภาษาที่ใช้พูดกันเป็นภาษาลาวที่เราพอฟังออกและเข้าใจ แต่ภาษาที่พวกเขาพูดกันเป็นอีกภาษาหนึ่ง เรียกว่า ภาษาเหล่า ซุง หรือภาษาม้ง ไม่ใช่ภาษาจีนแต่เป็นภาษาของเผ่าม้ง หลังจากนั้นเราก็ได้พบกับชายหนุ่มชื่อ ปัก เฮีย ซุง อายุ 38 ปี เป็นเจ้าของวัวที่เลี้ยงวัวไว้เพื่อนำไปแข่งขันวัวที่เมืองเวียงจันทน์ ซึ่งเป็นประเพณีของเผ่าม้ง ซึ่งจะมีการแข่งขันกันเดือนละครั้ง วัวที่จะลงแข่งขันได้จะมีอายุตั้งแต่ 4 ปี ซึ่งการชนวัวจะมีการพนันเงินเป็นสกุลดอลลาร์สหรัฐ ถ้าแข่งขันชนวัวในหมู่บ้าน จะไม่นิยมเนื่องจากการเดิมพันในการแข่งขันไม่สูง เหมือนในเมืองเวียงจันทน์ ในอดีตเผ่าม้งจะมีประเพณีชนวัวชาวเขาเผ่าม้งจะมีการเลี้ยงวัวเพื่อนำมาใช้ชนกันเท่านั้นแต่ในปัจจุบันจะพบว่าไม่ใช่แค่เป็นประเพณีเท่านั้นแต่กลับเลี้ยงวัวเพื่อใช้ในการพนันเงินชนวัวด้วย

สัมภาษณ์นายปัก เฮีย ซุง อายุ 38 ปี เจ้าของวัวชน

หลังจากพูดคุยกับนาย บัก เฮีย ชุง แล้ว การเดินทางในเส้นทางสาย R 8 ยังคงดำเนินต่อแต่ ในระหว่างทางถนนสายนี้อยู่บนเขาที่คดเคี้ยวไปมา มองเห็นด้านล่างค่อนข้างสูงชัน บริเวณไหล่ทางจะมีเหล็กกันเป็นระยะ แต่จะสังเกตเห็นว่าจะมีท่อเหล็กยาวตลอดเส้นทางโผล่ให้เห็นบนพื้นดิน คุณ เกรียงไกร เล่าว่าท่อเหล็กนี้คือท่อส่งน้ำมันของ กองทัพทหารอเมริกันในอดีตสมัยสงครามที่กองทัพ อเมริกายึดลาวไว้เป็นฐานทัพ ปัจจุบันก็เหลือไว้ เพียงความทรงจำเท่านั้น

การเดินทางในเส้นทาง R 8 ได้มาถึงด่านน้ำพาว ของ สปป.ลาว และด่านเก่าแจวของเวียดนาม เพื่อ ผ่านพิธีการตรวจคนเข้าเมืองที่ด่านเก่าแจวของเวียดนามแล้วเดินทางสู่เมืองวังห์ จังหวัดเหงะอาน (Nghe An) รถวิ่งบนถนนที่ราบเรียบและคดโค้งลัดเลาะตามไหล่เขาสลับซับซ้อนหลายลูก ผ่านแม่น้ำลำธาร ทุ่งเขียวขจี ทิวทัศน์สวยงามยิ่งในเขตของประเทศ เวียดนามตอนกลาง มุ่งสู่เมืองวังห์ที่ใหญ่เป็นอันดับ 3 ซึ่งเป็นบ้านเกิดของโฮจิมินห์อดีตผู้นำประเทศที่ประชาชนทั่วประเทศนับถือ

เส้นทางสู่ด่านน้ำพาว-เก่าแจว

ด่านน้ำพาวด่านสุดท้ายของประเทศลาว

รถบรรทุกวิ่งเข้าออกจากด่านน้ำพาว-เก่าแจวไม่ขาดระยะ

ตลอดเส้นทาง R 8 ตั้งแต่ด่านนครพนมจนถึงด่านน้ำพร้าว อาจกล่าวได้ว่าเป็นเส้นทางท่องเที่ยวที่สร้างรายได้ทางเศรษฐกิจในอนาคตให้กับประเทศลาวได้อย่างแน่นอน เห็นได้จากการเตรียมความพร้อมของลาวในการลงทุนปรับปรุงถนนตลอดเส้นทาง เพื่อรองรับกับการขยายตัวทางการท่องเที่ยวในอนาคต อย่างไรก็ตามประเทศลาวยังคงต้องปรับปรุงด้านการสาธารณสุข เทคโนโลยีให้ทันสมัยและสะดวกมากขึ้น เช่น ความสะอาดและปลอดภัยของร้านอาหาร ความปลอดภัยของการจราจรตลอดเส้นทางบนเส้นทาง R 8 ของเมืองลาว ซึ่งมีรถบรรทุก รถขนาดใหญ่ใช้เส้นทางสายนี้มากขึ้น ซึ่งตลอดเส้นทางจราจรลักษณะทางกายภาพจะเป็นลักษณะพื้นที่สูงชัน ถนนแคบ และโค้ง

สิ่งสำคัญในประเทศลาวที่จะช่วยผลักดันให้ประเทศลาวมีเศรษฐกิจที่ดีขึ้น คือ ธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ วัฒนธรรม จารีตประเพณีที่ยังคงอยู่ การดำเนินชีวิตแบบดั้งเดิม ในปัจจุบันอาจมีการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนลาวไปบ้างเนื่องจากประเทศลาวเปิดประเทศให้ประเทศอื่นเข้ามาลงทุนมากขึ้น เพราะฉะนั้นความเปลี่ยนแปลงทางด้านการดำเนินชีวิตของคนลาวบางส่วนย่อมเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย เช่น เริ่มมีรถไถเข้ามาจำหน่ายในลาวทำให้เป็นที่น่าหวงวิตกในวิถีทางการเกษตรของลาวในยุคดั้งเดิมจะเลือนหายไปเหมือนดังที่ประเทศไทยกำลังเผชิญอยู่ จะเป็นไปได้ไหมที่การพัฒนาทางเศรษฐกิจของลาวจะควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ความเป็นชาติพันธุ์ วิถีชีวิตของคนลาวให้คงอยู่กับความเจริญทางด้านวัตถุแต่ไม่หลงไหลไปกับระบบทุนนิยมจนเกิดการขาดความสมดุลความเป็นอัตลักษณ์ของชาติลาว เหมือนที่ชนชาติไทยกำลังเผชิญอยู่ในปัจจุบัน

เส้นทางหมายเลข 9 (R9) เป็นเส้นทางที่มีความสำคัญมากเมื่อมีการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงระหว่างจังหวัดมุกดาหารและไกสอนพมวิหารของแขวงสะหวันนะเขต (เดิมชื่อว่าเมืองคันทะบุรี) ได้เสร็จลง เส้นทางนี้เป็นได้ทั้งเส้นทางการค้าและเส้นทางท่องเที่ยว เนื่องจากเส้นทาง R 9 เป็นเส้นทางบนพื้นที่ราบง่ายแก่การสัญจร พื้นถนนส่วนใหญ่ยังคงอยู่ในสภาพที่ดี เป็นถนนลาดยาง มีป้ายบอกทาง มีการตีเส้นถนนชัดเจนและมีหลักกิโลเมตรบอกระยะทางอย่างละเอียด ซึ่งระยะทางจากเมืองไกสอนพมวิหารถึงชายแดนลาว – เวียดนาม เพียง 240 กิโลเมตร และจากนั้นก็เข้าเขตเวียดนาม บนเส้นทางที่ปรับปรุงสภาพพื้นผิวถนนที่ดีขึ้นง่ายแก่การสัญจร จากด่านลาวบาวที่ชายแดนลาว – เวียดนาม ถึงเมืองดงห้า (Dong Ha) ของเมืองกว๋างจิ (Quang Tri) หรือกว๋างตรี (Quang Tri) เพียง 84 กิโลเมตร

จากจังหวัดมุกดาหารสามารถเชื่อมต่อไปยังสถานที่ท่องเที่ยวมากมายในภาคกลางของเวียดนาม เช่น นครหลวงเก่าเว้ (Hue) เมืองไหญ่ฮาน (Hoi An) ซึ่งเป็นท่าเรือเก่าในสมัยศตวรรษที่ 16 และ 17 เมืองหมีเซิน (My Son) อาณาจักรจามในอดีต ทั้งสามเมืองนี้ล้วนแล้วแต่ได้รับการยอมรับให้เป็นมรดกโลกโดยองค์การยูเนสโก (UNESCO) และที่จังหวัดกว๋างจิ หรือ กว๋างตรี (Quang Tri) เป็นเมืองท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับสงครามเวียดนาม

นอกจากนี้เส้นทางหมายเลข 9 ที่มุ่งสู่ดานัง หรือ ดานัง (Da Nang) ท่าเรือหลักของภาคกลางเวียดนาม ยังเป็นเส้นทางสำคัญที่พานักท่องเที่ยวจากเวียดนามทั้งที่เป็นเวียดนามและชาวต่างชาติ เข้ามาเที่ยวยังประเทศไทยโดยผ่านจังหวัดมุกดาหาร และผ่านจากมุกดาหารไปสู่แหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ เช่น กรุงเทพมหานคร ภูเก็ต เชียงใหม่ ฯลฯ

โดยทั่วไปการใช้เส้นทางหมายเลข 9 มีความปลอดภัยพอสมควร สภาพของเส้นทางในลาวจะเป็นถนนลาดยาง พื้นถนนส่วนใหญ่อยู่ในสภาพที่ดีมาก แต่ก็มีปัญหาที่ว่าถนนบางช่วงอยู่ในสภาพชำรุดต่อเนื่อง (ในขณะที่ทำวิจัยนี้ กำลังมีการซ่อมแซมถนนที่ชำรุดเป็นช่วง ๆ) ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากการสร้างถนนในบางช่วงไม่ได้มาตรฐาน อีกทั้งดินในบริเวณดังกล่าวมีคุณสมบัติแข็งเมื่อถูกความร้อนจากแสงแดดจะมีความแข็งมาก และเมื่อน้ำฝนดินจะมีความอ่อนตัวมาก คุณสมบัติดินเช่นนี้ ส่งผลให้ถนนเสียชำรุดได้ง่าย ประกอบกับเส้นทางสาย R 9 นี้ มีรถบรรทุกแล่นบนเส้นทางนี้ค่อนข้างมาก

สภาพทั่วไปของแหล่งบริการในเส้นทางหมายเลข 9 (R 9) นี้จะมีเพียงปั้มน้ำมันขนาดเล็ก ห้องน้ำเล็กๆ ไม่ค่อยสะอาด โดยเฉพาะเรื่องของน้ำที่ใช้ในห้องน้ำ ไม่มีจุดพักรถ ไม่มีห้องน้ำรถ หากนักท่องเที่ยวจะเดินทางในถนนสาย R9 นี้ ควรจะใช้บริการรถเช่าเหมาคัน หรือ กลุ่มทัวร์

จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ท่าน เล ฮอง มิ่ง ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวและผลักดันการท่องเที่ยว เมืองเหว้ และคณะ พบว่า บนเส้นทาง R 9 มีแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่น่าสนใจ **สถานที่ศักดิ์สิทธิ์** เกี่ยวกับความเชื่อในศาลเจ้าท่านฟา บุย โจ ซึ่งเป็นศูนย์กลางของพุทธศาสนาในเวียดนามของเมือง Thua Thien Hue ถือเป็นสิ่งใหม่ สำหรับการท่องเที่ยว เทศกาลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ หมู่บ้านและผลิตภัณฑ์งานฝีมือแบบดั้งเดิม เช่น ที่ อา เลย์ จะมีการแสดงจากชนเผ่าซึ่งทำเสมือนกับการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ จัดเป็นการท่องเที่ยวแบบชุมชน

นอกจากนี้เมืองเหว้เป็นเมืองที่มีแม่น้ำหลายสาย โดยเฉพาะแม่น้ำเอือง และมีเทือกเขาที่สวยงาม มีสถานที่พักผ่อนคล้ายป่าดงดิบสถานที่แห่งนี้ในอดีตฝรั่งเศสเคยใช้ทำเป็นสถานที่พักตากอากาศ มีทั้งหมด 100 หลัง มีภูมิอากาศเย็นเหมือนยุโรป นั่นคือเหตุผลที่ฝรั่งเศสใช้เป็นสถานที่พักตากอากาศ

การละเล่น การแสดงของชนเผ่าพื้นเมือง

ปัจจุบันมีการปรับปรุงได้ประมาณ 9 แห่ง ซึ่งจะเปิดให้บริการแก่นักท่องเที่ยวในวันที่ 1 เมษายน 2556 นี้

นอกจากนี้ยังมีแหล่งท่องเที่ยวใหม่เกี่ยวกับสุขภาพ คือ บ่อน้ำร้อนที่ห่างจากเมืองเหว้ ประมาณ 40 กิโลเมตร ซึ่งจะเปิดใช้ในเดือนเมษายน 2556 นี้ เช่นกัน

เส้นทางหมายเลข 12 (R 12) เป็นเส้นทางที่ผ่านสะพานมิตรภาพไทย-ลาวแห่งที่ 3 หรือสะพานข้ามแม่น้ำโขงซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของทางหลวงสายเอเชียสาย AH15 ซึ่งเชื่อมภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนของไทย (อุดรธานี นครพนม สกลนคร) กับถนนหมายเลข 12 ของลาวที่แขวงคำม่วน ต่ไปยังจังหวัดท่าติ่งห์ และเมืองวิงห์โน จังหวัดเหงะอาน (Nghe An) รวมระยะทาง 331 กิโลเมตร ปัจจุบันเป็นเส้นทางหลักที่ถูกใช้สำหรับการขนส่งสินค้าจากไทยเข้าสู่ลาว เวียดนามตอนเหนือ และมณฑลกว่างสีจ้วง จีนตอนใต้ ด้วยระยะทางที่สั้นที่สุดคือ 831 กิโลเมตร

นอกจากนี้ เส้นทางหมายเลข 12 (R 12) เริ่มจากเมืองท่าแขก สู่แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผ่านกลางประเทศไปที่ดินลาวบาว จารอ สู่จังหวัดท่าติ่งห์ (Ha Tinh) และเหงะอาน (Nghe An) ของเวียดนาม ซึ่งคุณภาพของถนนทางฝั่งลาวอาจไม่สะดวกสบายเท่ากับประเทศไทย เพราะต้องตัดข้ามเขาเป็นทางโค้ง ไปตามภูเขาสูง สองข้างทางมีร้านค้าริมทางแบบเพิงเรียงรายขายของ ผักผลไม้ แต่ไม่มากมายนัก สิ่งสำคัญพื้นที่ดังกล่าวมีทรัพยากรธรรมชาติสองข้างทางมากมาย ไม่ว่าจะเป็นป่าไม้ แร่ธาตุต่าง ๆ ซึ่งถือว่าเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวสูง และมีแหล่งท่องเที่ยวจำนวนมากทั้งด้านวัฒนธรรมและธรรมชาติ โดยเฉพาะมีชาวไทยเชื้อสายเวียดนามจำนวนมากอาศัยอยู่ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ซึ่งเป็นตัวกระตุ้นสำคัญในการดำเนินกิจกรรมแลกเปลี่ยน ทั้งทางด้านการค้า การลงทุน และวัฒนธรรม ระหว่างไทย-เวียดนาม

ซึ่งเส้นทาง R 12 นี้ยังเป็นเส้นทางระหว่างไทยกับเวียดนามที่ใกล้ที่สุด และเป็นนโยบายของฝ่ายไทย ในอันที่จะส่งเสริมผู้ประกอบการไทยโดยเฉพาะผู้ประกอบการในภาคอีสานให้ขนส่งสินค้าโดยใช้ท่าเรือของ เวียดนามที่ท่าตั้งห์ แต่ที่ผ่านมา ไม่มีการใช้มากนักเพราะปัญหาในเรื่องค่าใช้จ่ายต้นทุน ความสะดวกอื่นๆ และความคุ้นเคยในการดำเนินธุรกิจ

จากการสนทนากับชาวเวียดนามเกี่ยว (ชาวเวียดนามที่เคยอยู่ต่างประเทศ) เนื่องจากพูดภาษาไทยได้ดี รวมถึงไคต์คุณ เกรียงไกร “ก่อนจะถึงท่าตั้งห์ต้องผ่านเมืองฮาลองบก และเมืองวิงห์ สถานที่ท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวไทยแวะพักค้างคืนก่อนที่จะเดินทางโดยรถยนต์ต่อไปยังฮานอยหรือเมืองอื่นๆในภาคเหนือ โดยเฉพาะที่เมืองหลังอันเป็นบ้านเกิดของอดีตประธานาธิบดีโฮจิมินห์ หรือลุงโฮ

“ถ้าพูดถึงท่าตั้งห์แล้วคนไทยจำนวนไม่น้อยรู้จักเมืองดีเป็นอย่างดี เพราะ ท่าตั้งห์ (Ha Tinh) เป็นหนึ่งในจังหวัดภาคกลางของเวียดนามที่มีพื้นที่ 6,000 ตารางกิโลเมตร มีประชากร 1.3 ล้านคน ซึ่งพื้นที่ส่วนหนึ่งของท่าตั้งห์ (Ha Tinh) ขนานชายฝั่งทะเล 137 กม. มีชายแดนติดกับประเทศลาว 145 กม. ท่าตั้งห์ (Ha Tinh) จะมีจุดเด่นอยู่ 3 อย่าง คือ 1. ท่าเรือน้ำลึกขนาดใหญ่ “หุง อ่าง” ระบายน้ำลึก 5 เมตร และมีโครงการสร้างท่าเรือน้ำลึก เพื่อเป็นท่าเรือขนส่งสินค้าที่สะดวกและการเดินทางที่ใช้ในการขนส่งใกล้ที่สุดเพียง 250 กิโลเมตร แต่หากขนส่งไปที่กรุงเทพฯ ระยะทางจะประมาณ 1,000 กว่ากิโลเมตร 2. มีชายหาดที่สวยงามหลายแห่ง เช่น ชายหาดเทียน กัม ชายหาดแหล่ ชายหาดกั้น นัน และยังมีชายหาดที่สวยงามอีกหลายแห่งที่ยังไม่ได้รับการโปรโมทหรือยังไม่ได้ปรับปรุงพัฒนาในขณะนี้ 3. เป็นเมืองที่มีสถานที่ทางประวัติศาสตร์มากมาย และภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรมซึ่งเป็นบ้านเกิดของวีรบุรุษที่มีชื่อเสียงหลายท่าน สถานที่ท่องเที่ยวธรรมชาติของ จังหวัดฮา ติง ประกอบด้วย น้ำตก ฟู มัง Vu Mon Vu อุทยานแห่งชาติ ฟู กวง ทะเลสาบ กี โกว์ Ke Go lake น้ำพุร้อน ชัน คิม Son Kim

จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับรองผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาเมือง ท่าตั้งห์ (Ha Tinh) และคณะ พบว่าสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ คือ สามแยก ดอง ล็อก บนทางหลวง หมายเลข 2 และทางหลวงหมายเลข 15 ซึ่งทอดยาวตลอดสายของอำเภอ กำน ล็อก จังหวัด ฮา ติง ถนนเส้นนี้เป็นถนนแห่งประวัติศาสตร์ในสมัยสงครามสู้รบกับอเมริกา ซึ่งเหตุการณ์ ในระหว่างช่วงสงครามสู้รบกับ สหรัฐอเมริกา พื้นที่บริเวณนี้ได้รับความเดือดร้อนเป็นอย่างมากจากการยิงถล่มด้วยอาวุธระเบิดของเครื่องบินรบสหรัฐอเมริกา ในระหว่างช่วงที่มีการต่อต้านสู้รบในสงครามนั้น สามแยก ดอง ล็อก แห่งนี้เคยใช้เป็นเส้นทางเคลื่อนไหว ซึ่งเปรียบเสมือนประตูเข้า ออก จากการแกะรอยเส้นทาง มันคือเส้นทางการเดินทางระหว่างภาคเหนือและเมือง โฮจิมินห์ซึ่งพื้นที่ตรงนี้เคยใช้เป็นสนามบินของสหรัฐอเมริกาเพื่อรวบรวมอาวุธ

และใช้ในการบุกโจมตีโดยล้อมรอบถนนเส้นนี้ ซึ่งก็ได้ถูกยิงถล่มทำลายด้วยระเบิดทั้งหมด 2,057 ลูก พื้นที่เสียหายกินวงกว้างอย่างน้อย 20 กิโลเมตร

พิพิธภัณฑ์ก่วย เจาว เมืองเหงะอาน (Nghe An) อยู่ที่ หมู่บ้านก่วย เจาว อำเภอก่วย เจาว ห่างจากเมืองวินห์ไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือประมาณ 145 กิโลเมตร เปิดบริการตั้งแต่เวลา 7.00-17.00 ทุกวัน รวมทั้งวันหยุดนขัตฤกษ์และวันหยุดสุดสัปดาห์ พิพิธภัณฑ์ก่วย เจาว นี้ถูกสร้างขึ้นในปี 1975 และเสร็จสมบูรณ์ในปี 1976 มีเนื้อที่ครอบคลุมประมาณ 2,000 ตารางกิโลเมตร พิพิธภัณฑ์แห่งนี้เป็นสถานที่เก็บรวบรวมข้อมูลทางประวัติศาสตร์ของชาติพันธุ์ต่างๆของชนเผ่าต่างๆที่อาศัยอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของเมืองเหงะอาน (Nghe An) ถึง 373 เรื่อง และมีการเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์ของชนเผ่าต่าง ข้อมูลสงครามต่อต้านการรุกรานของฝรั่งเศสและอเมริกัน มีการจำลองสิ่งของ รูปภาพ สถานการณ์ของชนเผ่าต่างๆ เช่นชนเผ่าผู้ไท ซึ่งมีเรื่องราว (ความทรงจำร่วม) เชื่อมโยงกับผู้ไทในจังหวัดสกลนคร ในการบอกเล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์เกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรมของชนเผ่า ซึ่งมีระบบในการจัดการพิพิธภัณฑ์ แบ่งออกเป็น 4 เรื่องใหญ่ๆ คือ

เรื่องทรัพยากร มีการจัดการแสดงถึงแร่ธาตุ และไม้ชนิดขึ้นและสถานที่ที่เชื่อว่าเป็นต้นกำเนิดของมนุษย์และมีเรื่องเกี่ยวกับกลองมโหระทึก ด้วย

เรื่องอาชีพ หรือการทำมาหากิน ส่วนใหญ่มีการทำไร่ทำนาเป็นส่วนมาก และมีการเลี้ยงสัตว์หรือล่าสัตว์มีการเพาะข้าวพันธุ์ข้าว คนไทยในอดีตได้นิยมใช้ความในการไถนาในอดีต และชาวม้งอาชีพหลักของเผ่านี้คือ ช่างตีเหล็ก

เรื่องวัฒนธรรม มีรูปแบบบ้าน และบ้านของชาวม้งจะเป็นบ้านที่ไม่ยกพื้นบ้านขึ้นจากพื้นดิน แต่คนไทยจะมีการยกระดับพื้นบ้านให้สูงกว่าพื้นดิน และมีการทำมาหากินหรือประกอบอาหารอยู่บนบ้านจะไม่นิยมทำกับข้าวนอก หรือใต้ถุนบ้าน และมีการดำข้าว มีการทอผ้าของชาวชนเผ่าผู้ไท และเครื่องประดับวัสดุเครื่องเงิน

เรื่องประเพณี มีการจัดเทศกาลในการบูชาเทพเจ้าของแต่ละพื้นที่คล้ายๆชาวไทยในอำเภอ กุ้ยพาน จะจัดขึ้นจากวันที่ 21-23 มกราคม ของทุกปี ในงานศพคนที่คนที่เป็นลูกสะใภ้ หรือลูกเขย จะต้องสวมชุดสีแดง และมีเพียงการฝังศพเพียงอย่างเดียวไม่มีวิธีอื่น และในพิธีการแต่งงานมีการแห่ และมีเครื่องสมมาให้แก่เจ้าบ่าว ผู้ชายจะต้องไปอยู่บ้านกับผู้หญิงหลังจากแต่งงานเสร็จอย่างน้อย 1 ปี มีอุปการณสู่ขวัญ และ มีการเอาน้ำล้างเท้าเจ้าบ่าวก่อนขึ้นบ้าน

จากพิพิธภัณฑ์ก่วย เจาว เมืองเหงะ อาน ทำให้ทางคณะวิจัยได้ตามรอยความทรงจำร่วมระหว่างไทยและเวียดนาม ของชนเผ่าภูไท ตลอดสองข้างทางถนนจะมีหมู่บ้านเรียงรายอยู่เป็นระยะ แต่สภาพถนนที่เราเดินทางค่อนข้างคละคลุ้งไปด้วยฝุ่นและหลุมบ่อถนน ด้วยสภาพทางภูมิศาสตร์ที่เป็นเขา มีการปรับปรุงซ่อมแซมถนนอยู่เป็นระยะ แต่เมื่อได้สัมผัสกับสิ่งแวดล้อมที่แปลกตาทั้งผู้คน ทั้งลักษณะบ้านเรือนที่เป็นเอกลักษณ์ผู้ไทที่ยังคงเหลืออยู่ทำให้เราลืมนสภาพถนน แล้วหันมาสนใจต่อสิ่งที่ปรากฏอยู่เบื้องหน้าแทน สิ่งที่ทีมงานวิจัยพบเห็นคือ ทุ่งนาสีเขียวขจีและในทุ่งนานั้นก็มีบางสิ่งบางอย่างกำลังหมุนอยู่ในน้ำข้างทุ่งนา มีลักษณะวงกลมใหญ่และมีซี่เหมือนซี่ล้อรถจักรยานทำจากไม้ เราจะเห็นวงกลมใหญ่ลักษณะเดียวกันนี้อยู่ตรงบริเวณร่องน้ำของทุ่งนาและมันกำลังเคลื่อนหมุนวงล้ออยู่ตลอดเวลา คิดว่าน่าจะเป็นตัวผันน้ำเข้าทุ่งนา เหมือนส่งน้ำเลี้ยงเข้าที่นาอยู่ตลอดเวลา เป็นการทำให้นาไม่ขาดน้ำและนาข้าวมีความเขียวขจีและผลผลิตที่ได้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ทีมงานเดินทางสำรวจสักพักก็พบชาวนาที่กำลังหว่านปุ๋ยอยู่ ปุ๋ยที่ชาวนาใช้มีลักษณะเป็นฝุ่นสีดำแสดงให้เห็นว่าชาวนาที่นี่ยังใช้ปุ๋ยข้าว ขี้ควายกันอยู่นี่คงเป็นเหตุที่ทำให้ข้าวของเวียดนามส่งออกได้มากขึ้น หลังจากนั้นทีมงานวิจัยได้เดินทางมุ่งหน้าไปหมู่บ้านชาวเผ่าผู้ไท ตามความทรงจำร่วมที่เชื่อมโยงกับผู้ไทในจังหวัดสกลนคร นครพนม มุกดาหาร ซึ่งผู้ไทในเวียดนามนี้จะเป็นชนกลุ่มน้อยอันดับสามในเวียดนาม บรรพบุรุษของพวกเขามาถึงเวียดนามตั้งแต่สมัยโบราณและตั้งรกรากส่วนใหญ่อยู่ในภาคตะวันตกเฉียงเหนือของประเทศไทย ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติที่ใกล้ชิดระหว่างชนเผ่าผู้ไทในประเทศเวียดนามและผู้ไทในทางตะวันตกเฉียงใต้ของประเทศจีน ลาว ไทยและพม่า ยังมีความคล้ายคลึงกันในประเพณีและเครื่องแต่งกายของชนกลุ่มน้อยผู้ไทรวมทั้งผู้ไท

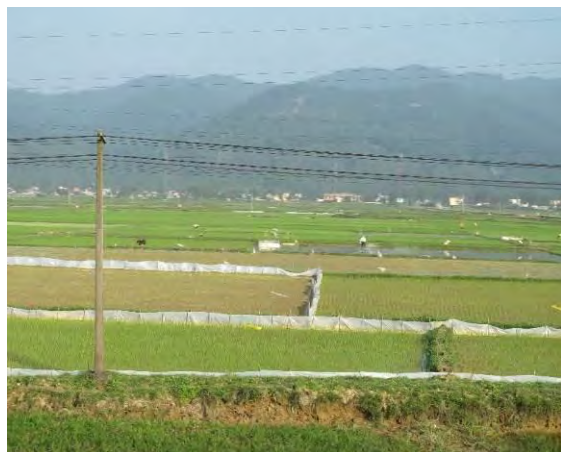

นอกจากนี้ท่าดีญ (Ha Tinh) ยังเป็นเมืองที่มีคนเวียดนามอพยพไปอยู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือภาคอีสานของไทยจำนวนมากในสมัยเวียดนามเกิดสงคราม พ่อบ้านเมืองสงบคนเหล่านี้ก็กลับมาอยู่บ้านเกิด เรียกว่าเป็นเมืองของเวียดนามที่อยู่ใกล้กับภาคอีสาน โดยเฉพาะจังหวัดนครพนม มุกดาหาร

ด่านจาลอ

การทำนาในภาคกลางของเวียดนาม

บ้านเรือนสองข้างทางของเวียดนามก่อนถึงด่านจาลอ

ทิวทัศน์ระหว่างทางจากท่าดีญไปยังด่านจาลอ

สำหรับเส้นทาง หมายเลข12 จากแขวงคำม่วนมายังไทย ถือเป็นถนนที่อยู่ในสภาพดีระดับหนึ่ง ส่วนด่านจาลอของจ.हांดิงมีมูลค่า นำเข้าสินค้าด่านนี้ถึง 125 ล้านดอลลาร์ต่อปี สินค้าที่นำเข้ามาเป็นสินค้าจากประเทศไทย ส่วนใหญ่เป็นพวกน้ำดื่ม เครื่องดื่ม ผลไม้ เครื่องใช้ไฟฟ้า เนื้อสัตว์ สำหรับสินค้าส่งออกเป็นพวกเหล็ก อลูมิเนียมท่อ และปูน จากहांดิงห์ ไปที่ด่านจาลอของเวียดนามระยะทาง 122 กม. แต่ต้องใช้เวลาเดินทางประมาณ 3 ชม.กว่า เพราะก่อนจะถึงด่านนั้นเป็นภูเขาสูง ซึ่งจะมีบ้านอยู่กันค่อนข้างห่าง บางช่วงเป็นเหมือนบ้านจัดสรรใหม่ๆ บางช่วงเหมือนบ้านของพวกชนกลุ่มน้อย แต่ต้องบอกว่าวิวทัศนียภาพจริงๆ มองลงไปจะเป็นลำธารน้อยใหญ่ น้อยครั้งที่จะมีรถผ่านหรือมีรถสวนมา บางช่วงอยู่ในระหว่างทำถนน

เมื่อมาถึงด่านจาลอ เพียงไม่กี่นาทีก็ถึงด่านน้ำพราว ในแขวงคำม่วนของลาว เพื่อมุ่งหน้าไปยังเมืองท่าแขก ระยะทาง 148 กม. ใช้เวลาเดินทางกว่า 3 ชม. ซึ่งแม้จะผ่านช่วงภูเขาสูงแค่ 18 กม. ซึ่งด่านท่าแขกของลาว ก่อนจะข้ามมายังสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 3 จ.นครพนม ซึ่งตรงฝั่งลาวจะเห็นการก่อสร้างมากมาย รวมทั้ง “บ่อนคาสิโน” หรือ เรียกว่าสวรรค์เวกัส ซึ่งมีนักท่องเที่ยวแวะเวียนไม่ขาดสาย

สิ่งที่ค้นพบในการเดินทางหมายเลข 12 (R 12) ที่ต้องเจรจาเพื่อให้เกิดความสะดวกกับนักท่องเที่ยวหรือบุคคลทั่วไปในการใช้เส้นทาง R12 มีดังนี้

1. เวลาเปิด-ปิดสะพานตั้งแต่ 6 โมงเช้าถึง 6 โมงเย็น ขณะที่ด่านอื่นสะพานมิตรภาพ 1 และ 2 ปิดถึง 4 ทุ่ม
2. ระหว่างเส้นทางยังไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆแก่นักท่องเที่ยว
3. ผู้ประกอบการเองยังไม่คุ้นชินกับเส้นทางนี้ ซึ่งบางช่วงต้องผ่านภูเขาสูงทั้งที่เวียดนามและลาวที่สำคัญยังต้องมีการเปลี่ยนถ่ายหัวรถลากสินค้าเมื่อข้ามจากไทยไปยังลาวก่อนจะถึงเวียดนาม ทำให้ต้องค่าใช้จ่ายเพิ่ม (กรณีขนส่งสินค้า)
4. รถโดยสารสาธารณะของเอกชนไทยยังไม่สามารถวิ่งมาที่ประเทศลาวได้เพราะติดขัดกฎระเบียบของประเทศไทยเอง ในขณะที่ฝั่งลาวไม่มีกฎหมายห้าม
5. ใช้ระยะเวลาในการเดินทางนานสำหรับการเดินทางบนถนนราบที่ไม่ได้ไต่ภูเขาสูง เนื่องจากเวียดนามกำหนดความเร็วของรถยนต์ในเมืองหลวงไว้แค่ 40 กม. ต่อชม.

6.2 การรับรู้ ความพึงพอใจ และต้นทุน (ค่าใช้จ่าย) ในการเดินทางของนักท่องเที่ยวที่มีต่อเส้นทางการท่องเที่ยว และแหล่งท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมตามเส้นทาง R8 R 9 และ R 12

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาการรับรู้พฤติกรรมการท่องเที่ยว ความพึงพอใจ และต้นทุน (ค่าใช้จ่าย) ในการเดินทางของนักท่องเที่ยวที่มีต่อเส้นทางการท่องเที่ยว และแหล่งท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมตามเส้นทาง R 8 R 9 และ R 12 สรุปข้อมูลได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว

ผลจากการตอบแบบสอบถาม พบว่า นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามจำแนกตามข้อมูลต่อไปนี้

เพศ

นักท่องเที่ยวเพศหญิง จำนวน 264 คน คิดเป็นร้อยละ 50.77 และเพศชาย จำนวน 256 คน คิดเป็นร้อยละ 49.23

อายุ

นักท่องเที่ยวอายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 9.42 อายุระหว่าง 20 – 29 ปี จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 11.74 อายุระหว่าง 30 – 39 ปี จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 23.08 อายุระหว่าง 40 – 49 ปี จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 19.80 อายุระหว่าง 50 – 59 ปี จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 19.23 และอายุระหว่าง 60 ปีขึ้นไป จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 16.73

การศึกษา

นักท่องเที่ยวมีระดับการศึกษาประถมศึกษา จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 19.23 มัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 12.70 มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 14.81 ปวส / อนุปริญญา จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 7.88 ปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน 236 คน คิดเป็นร้อยละ 45.38

อาชีพ

นักท่องเที่ยวประกอบธุรกิจส่วนตัว จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 16.15 รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ จำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00 พนักงานบริษัท จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 4.42 เกษตรกร จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 16.92 นักเรียน/นักศึกษา จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 11.54 เกษียณอายุ จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 8.46 แม่บ้าน จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 3.86 ลูกจ้าง/คนงาน/พนักงาน จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 8.65

ระดับรายได้ต่อเดือนของนักท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวไม่มีรายได้ จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 15.76 มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 7.12 รายได้ 5,000 – 10,000 บาท จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 12.31 รายได้ 10,001 – 15,000 บาท จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 14.23 รายได้ 15,001 – 20,000 บาท จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 15.00 รายได้ 20,001 – 25,000 บาท จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 8.08 รายได้ 25,001 –

30,000 บาท จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 3.65 และรายได้ตั้งแต่ 30,000 บาทขึ้นไป จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 23.85

สถานภาพ

นักท่องเที่ยวที่เป็นโสด จำนวน 159 คน คิดเป็นร้อยละ 30.57 สมรส จำนวน 341 คน คิดเป็นร้อยละ 65.58 หย่าร้าง จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 1.73 หม้าย จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.12

ถิ่นที่อยู่ (นักท่องเที่ยวประเทศไทย)

นักท่องเที่ยวที่มาจากกรุงเทพมหานคร จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 18.65 ภาคเหนือ จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 1.73 ภาคกลาง จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 26.35 ภาคตะวันออก จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 7.69 ภาคตะวันตก จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 6.15 ภาคใต้ จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 6.53 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 10.39

ถิ่นที่อยู่ (นักท่องเที่ยวต่างประเทศ)

นักท่องเที่ยวที่มาจากเวียดนาม จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 12.50 ลาว 35 คน คิดเป็นร้อยละ 6.73

ลักษณะในการเดินทางท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวเดินทางมาเอง จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 14.04 เดินทางมากับครอบครัว จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 29.23 เดินทางมากับเพื่อน จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 2.31 เดินทางมากับบริษัทนำเที่ยว จำนวน 210 คน คิดเป็นร้อยละ 40.38 เดินทางมาเอง และมาใช้บริษัทนำเที่ยวในพื้นที่ จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 14.04

2. ข้อมูลพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว

จำนวนครั้งที่เดินทางมาท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัด สกลนคร นครพนม มุกดาหาร สปป.ลาว และเวียดนาม ครั้งแรก จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 31.15 ครั้งที่สอง จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 17.5 ครั้งที่ 3 จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 8.08 มากกว่า 3 ครั้ง จำนวน 225 คน คิดเป็นร้อยละ 43.27

ลักษณะในการเดินทางมาท่องเที่ยว (พาหนะที่ใช้ในการเดินทางมาท่องเที่ยว)

พาหนะที่ใช้ในการเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัด สกลนคร นครพนม มุกดาหาร สปป.ลาว และเวียดนาม ที่มาด้วยรถส่วนตัว จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 27.00 รถโดยสาร จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 13.00 มากับบริษัทนำเที่ยว จำนวน 312 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00

สถานที่พัก

นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัด สกลนคร นครพนม มุกดาหาร สปป.ลาว และเวียดนาม ที่พักโรงแรม จำนวน 379 คน คิดเป็นร้อยละ 72.89 พักรีสอร์ท จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 6.15 พักเกสต์เฮาส์/อพาร์ทเมนต์ จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 3.46 พักบ้านญาติ/บ้านเพื่อน จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 17.50

ผู้ร่วมเดินทาง

นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัด สกลนคร นครพนม มุกดาหาร สปป.ลาว และเวียดนาม ที่เดินทางคนเดียว จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 9.62 เดินทางมา 2 – 4 คน จำนวน 177 คน คิดเป็นร้อยละ 34.04 เดินทางมา 5- 7 คน จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 20.77 เดินทางมามากกว่า 7 คน จำนวน 185 คน คิดเป็นร้อยละ 35.57

ความเกี่ยวข้องของผู้ร่วมเดินทาง

นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัด สกลนคร นครพนม มุกดาหาร สปป.ลาว และเวียดนาม ที่เป็นเพื่อนกัน จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 27.69 ที่เป็นญาติพี่น้อง จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 20.19 ที่เป็นครอบครัว จำนวน 183 คน คิดเป็นร้อยละ 35.20 ที่เป็นกลุ่มเพื่อนทำงาน จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 16.92

วัตถุประสงค์ในการเดินทางมาท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัด สกลนคร นครพนม มุกดาหาร สปป.ลาว และเวียดนาม เพื่อท่องเที่ยว/พักผ่อน จำนวน 400 คน คิดเป็นร้อยละ 76.92 ประชุม/สัมมนา/อบรม จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 7.31 ศึกษาดูงาน จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 9.61 ติดต่อธุรกิจ จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.12 ปฏิบัติราชการ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 0.96 เยี่ยมญาติ/เพื่อน จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5 จัดแสดงสินค้า จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.58

ระยะเวลาพำนักร

นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัด สกลนคร นครพนม มุกดาหาร สปป.ลาว และเวียดนาม มีระยะเวลาพำนักร คือนัดเดียว จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 7.12 มีระยะเวลาพำนักร 2 คิน จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 23.08 (เที่ยวเฉพาะสกลนคร นครพนม หรือมุกดาหาร) มีระยะเวลาพำนักร 3 คิน จำนวน 174 คน คิดเป็นร้อยละ 33.46 มีระยะเวลาพำนักร 4 คิน จำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 25.19 มีระยะเวลาพำนักร 5 คิน จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.12 มีระยะเวลาพำนักรมากกว่า 5 คิน จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 9.03

บุคคลที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจต่อการเดินทางมาท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัด สกลนคร นครพนม มุกดาหาร สปป.ลาว และเวียดนาม ตัดสินใจคนเดียว จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 14.42 เพื่อนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 22.89 ครอบครัว จำนวน 221 คน คิดเป็นร้อยละ 42.50 ญาติ จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 6.92 กลุ่มที่ทำงาน จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 13.27

แหล่งข้อมูลที่ได้รับในเรื่องการท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัด สกลนคร นครพนม มุกดาหาร สปป.ลาว และเวียดนาม ได้รับข้อมูลจากจุลสารการท่องเที่ยว จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 5.38 แผ่นพับประชาสัมพันธ์ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 1.53 นิตยสารการท่องเที่ยว จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 6.73 คู่มือเดินทาง

ท่องเที่ยว จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 8.85 อินเทอร์เน็ต จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 26.35 บริษัท
นำเที่ยว จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 9.23 โทรศัพท์ จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 5.00 หนังสือพิมพ์
จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 1.54 การบอกต่อจากคนอื่น จำนวน 184 คน คิดเป็นร้อยละ 35.39

ระดับการได้รับข้อมูลการท่องเที่ยวโดยผ่านสื่อต่าง ๆ

นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัด สกลนคร นครพนม มุกดาหาร สปป.ลาว และเวียดนามมี
ระดับการได้รับข้อมูล มากที่สุด จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 8.46 ระดับมาก จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อย
ละ 21.73 ระดับปานกลาง จำนวน 170 คน คิดเป็นร้อยละ 32.69 ระดับน้อย จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อย
ละ 29.23 ระดับน้อยที่สุด จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 7.89

ระยะเวลาในการท่องเที่ยวที่เหมาะสม

นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัด สกลนคร นครพนม มุกดาหาร สปป.ลาว และเวียดนาม
เห็นว่าระยะเวลาในการท่องเที่ยวที่เหมาะสมในการเดินทางท่องเที่ยวหรือพำนักระยะเวลาวันเดียว (เข้าไป –
เย็นกลับ) จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 8.26 2 วัน 1 คืน จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 18.08 3 วัน 2
คืน จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 23.85 4 วัน 3 คืน จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 22.69 5 วัน 4
คืน จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 21.54 มากกว่า 5 วัน 4 คืน จำนวน 29.00 คน คิดเป็นร้อยละ 5.58

ความสามารถในการรองรับค่าใช้จ่าย

นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัด สกลนคร นครพนม มุกดาหาร สปป.ลาว และเวียดนาม
มีความสามารถในการรองรับค่าใช้จ่ายต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 4.23 ค่าใช้จ่าย
5,001 – 10,000 บาท จำนวน 159 คน คิดเป็นร้อยละ 30.57 ค่าใช้จ่าย 10,001 – 15,000 บาท จำนวน
195 คน คิดเป็นร้อยละ 37.50 ค่าใช้จ่าย 15,001-20,000 บาท จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 16.92
ค่าใช้จ่าย 20,001-25,000 บาท จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 3.85 มากกว่า 25,000 บาท จำนวน 36 คน
คิดเป็นร้อยละ 6.93

ท่านชอบเดินทางท่องเที่ยวประเภทใด (จัดเรียงลำดับ)

นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัด สกลนคร นครพนม มุกดาหาร สปป.ลาว และเวียดนาม
ที่ชอบเดินทางท่องเที่ยวเส้นทางสายวิบูลบุรุษ จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 8.07 เส้นทางสายศักดิ์สิทธิ์
จำนวน 261 คน คิดเป็นร้อยละ 50.18 เส้นทางธรรมชาติจำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 33.65 เส้นทาง
ชาติพันธุ์ จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.10 อื่น ๆ (เส้นทางผสมผสาน) จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ
6.00

สามารถเรียงลำดับรายการนำเที่ยว ดังนี้

1. เส้นทางท่องเที่ยวสายศักดิ์สิทธิ์
2. เส้นทางท่องเที่ยวธรรมชาติ
3. เส้นทางท่องเที่ยวสายวิบูลบุรุษ
4. เส้นทางท่องเที่ยวผสมผสาน
5. เส้นทางท่องเที่ยวชาติพันธุ์

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัด สกลนคร นครพนม มุกดาหาร สปป.ลาว และเวียดนาม ตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวเพราะสุขภาพ จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 12.50 ความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยว จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 17.12 การมีเวลาว่าง จำนวน 199 คน คิดเป็นร้อยละ 38.27 ระยะเวลา จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 6.92 อัตราค่าบริการต่าง ๆ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.35 สิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 6.35 ความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 10.38 ฤดูกาล จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.11 ผู้ร่วมเดินทาง จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 5.00

แรงจูงใจในการท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดสกลนคร นครพนม มุกดาหาร สปป.ลาว และเวียดนาม เพราะความหลากหลายทางวัฒนธรรม จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 22.69 ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 0.77 ความเป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว (ความมีมิตรไมตรีของคนในท้องถิ่น) จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 5.77 ความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยวจำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 23.27 ภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว (การได้รับบริการที่ดี) จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 1.73 สิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัย จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.15 ความคุ้มค่ากับเงินที่จ่ายไป จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 1.54 สิ่งบันเทิงและชีวิตกลางคืน จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 0.96 มีบริการจำหน่ายสินค้าและของที่ระลึกที่หลากหลาย จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 1.93 แหล่งท่องเที่ยวมีมาตรฐานและมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว จำนวน 209 คน คิดเป็นร้อยละ 40.19

ความคาดหวังในการเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดสกลนคร นครพนม มุกดาหาร สปป.ลาว และเวียดนาม มีความคาดหวังในการเดินทางท่องเที่ยว คือ ความคุ้มค่าเงินที่จ่ายไป จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 25.38 การสัมผัสกิจกรรมท่องเที่ยวที่หลากหลาย จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 22.88 การได้รับมิตรไมตรีจากคนท้องถิ่น จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 8.86 ความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว จำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 29.42 การได้รับประสบการณ์และความรู้ใหม่ ๆ จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 10.96 การได้รับบริการที่ประทับใจ จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5

ในการเดินทางมาท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวใช้จ่ายเกี่ยวกับ

นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดสกลนคร นครพนม มุกดาหาร สปป.ลาว และเวียดนาม จะใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าที่พัก จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 17.69 ค่าอาหารและเครื่องดื่ม จำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 28.46 ค่าซื้อของที่ระลึกและของฝาก จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 9.42 ค่าใช้จ่ายเพื่อความบันเทิงจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 4.23 ค่าบริการท่องเที่ยวต่าง ๆ จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ

2.50 ค่าพาหนะเดินทาง จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 8.85 ค่าทัวร์ หรือบริษัทนำเที่ยว จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 28.85

การกลับมาเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดสกลนคร นครพนม มุกดาหาร สปป.ลาว และเวียดนาม จะกลับมาท่องเที่ยวอีกจังหวัดดังกล่าวซ้ำอีก จำนวน 443 คน คิดเป็นร้อยละ 85.19 ไม่แน่ใจ จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 13.07 ไม่มา จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 1.74

พาหนะที่นักท่องเที่ยวจะเดินทางมาในครั้งต่อไป

หากนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวที่จังหวัดสกลนคร นครพนม มุกดาหาร สปป.ลาว และเวียดนามอีกครั้ง พาหนะครั้งต่อไปที่จะเดินทางมา โดยรถส่วนตัว จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 15.96 รถโดยสาร จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 7.31 บริษัทนำเที่ยว จำนวน 349 คน คิดเป็นร้อยละ 67.12 อื่น ๆ (เครื่องบิน) จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 9.61

ตารางที่ 11 ความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัด สกลนคร นครพนม มุกดาหาร สปป.ลาว และ เวียดนาม

จังหวัดสกลนคร

ความพึงพอใจในการจัดการ ท่องเที่ยว	ระดับความพึงพอใจ					ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความ พึงพอใจ
	5	4	3	2	1			
1. ความสวยงามของแหล่ง ท่องเที่ยว	34.60	55.80	9.60	0.00	0.00	4.25	0.62	มาก
2. ความหลากหลายของ วัฒนธรรม	28.8	63.50	7.70	0.00	0.00	4.21	0.57	มาก
3. บรรยากาศและสภาพแวดล้อม ในแหล่งท่องเที่ยว	22.10	71.20	6.70	0.00	0.00	4.15	0.52	มาก
4. ความเป็นเอกลักษณ์ของแหล่ง ท่องเที่ยว	31.70	51.00	17.30	0.00	0.00	4.14	0.69	มาก
5. ภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว	17.30	64.40	18.30	0.00	0.00	4.14	0.60	มาก
6. แหล่งท่องเที่ยวมีมาตรฐานและมี ศักยภาพด้านการท่องเที่ยว	12.50	54.80	32.70	0.00	0.00	3.99	0.64	มาก
7. ความหลากหลายและคุณภาพ ของที่พัก	14.40	52.90	3.80	1.90	0.00	3.79	0.72	มาก
8. ความหลากหลายและคุณภาพ ของร้านอาหาร	12.50	51.90	32.70	2.90	0.00	3.74	0.71	มาก
9. ความสะอาดของห้องน้ำ	14.40	38.50	35.60	8.70	2.90	3.52	0.94	มาก

ความพึงพอใจในการจัดการ ท่องเที่ยว	ระดับความพึงพอใจ					ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความ พึงพอใจ
	5	4	3	2	1			
11. มีการบริการนำเที่ยวของ บริษัทนำเที่ยวภายในจังหวัดและ ต่างจังหวัด	13.50	47.10	28.80	6.70	3.80	3.59	0.94	มาก
12. มีบริการจำหน่ายสินค้าและ ของที่ระลึกที่หลากหลาย	18.30	55.80	26.00	0.00	0.00	3.92	0.66	มาก
13. สิ่งอำนวยความสะดวกด้าน สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ที่ทันสมัย (โทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต ไฟฟ้า ประปา)	16.30	61.50	22.10	0.00	0.00	3.94	0.62	มาก
14. มีสิ่งอำนวยความสะดวกด้าน ความปลอดภัย	9.60	56.70	25	8.70	0.00	3.67	0.76	มาก
15. มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ท่องเที่ยวผ่านช่องทางต่างๆ และ พัฒนาเว็บไซต์เพื่อสร้างความ แข็งแกร่งในภาพลักษณ์ พร้อม ข้อมูลการท่องเที่ยวและการ ให้บริการ	12.50	49.00	26.00	10.60	1.90	3.59	0.90	มาก
16. มีคำแนะนำ (เอกสารหรือ บุคลากรหรือป้ายประกาศ หรือ อื่นๆ อย่างชัดเจน	10.60	48.10	27.90	10.60	2.90	3.52	0.92	มาก
17. มีการสื่อความหมายต่างๆ เช่น ป้ายสัญลักษณ์ การให้ความรู้ เอกสารแผ่นพับ	14.40	42.30	27.90	13.50	1.90	3.53	0.96	มาก
18. มีประวัติ เรื่องราวตำนาน ความทรงจำ ร่วมเกี่ยวกับสถานที่ ท่องเที่ยวต่างๆ	25.00	44.20	23.10	7.70	0.00	3.86	0.88	มาก
19. ความคุ้มค่าในการมา ท่องเที่ยว	31.70	56.70	11.50	0.00	0.00	4.20	0.62	มาก
20. ค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการ ท่องเที่ยว	15.40	61.50	23.10	0.00	0.00	3.92	0.61	มาก
รวม						3.86	0.43	มาก

จากตารางความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสกลนคร พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสกลนครอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.86 เมื่อพิจารณาความพึงพอใจพบว่า

นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ย 4.25 พึงพอใจในความหลากหลายของวัฒนธรรม ค่าเฉลี่ย 4.21 และพึงพอใจในความคุ้มค่าที่ได้มาท่องเที่ยวในจังหวัดสกลนคร ค่าเฉลี่ย 4.20

จังหวัดมุกดาหาร

ความพึงพอใจในการจัดการ ท่องเที่ยว	ระดับความพึงพอใจ					ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความ พึงพอใจ
	5	4	3	2	1			
1. ความสวยงามของแหล่ง ท่องเที่ยว	22.10	69.20	5.80	2.90	0.00	4.10	0.62	มาก
2. ความหลากหลายของ วัฒนธรรม	19.20	69.20	9.60	1.90	0.00	4.03	06.8	มาก
3. บรรยากาศและสภาพแวดล้อม ในแหล่งท่องเที่ยว	14.40	64.40	16.30	1.90	2.90	3.85	0.79	มาก
4. ความเป็นเอกลักษณ์ของแหล่ง ท่องเที่ยว	11.50	69.20	16.30	2.90	0.00	3.89	0.62	มาก
5. ภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว	11.50	61.50	26.90	0.00	0.00	3.84	0.60	มาก
6. แหล่งท่องเที่ยวมีมาตรฐานและ มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว	9.60	63.50	26.90	0.00	0.00	3.82	0.58	มาก
7. ความหลากหลายและคุณภาพ ของที่พัก	8.70	61.50	1.90	1.00	0.00	3.75	0.67	มาก
8. ความหลากหลายและคุณภาพ ของร้านอาหาร	11.50	51.90	32.70	2.90	1.00	3.70	0.75	มาก
9. ความสะอาดของห้องน้ำ	9.60	12.30	34.60	6.70	6.70	3.41	0.99	มาก
10. การคมนาคมสะดวกรวดเร็ว เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ง่าย	18.30	50.00	24.00	6.70	1.00	3.77	0.85	มาก
11. มีการบริการนำเที่ยวของ บริษัทนำเที่ยวภายในจังหวัดและ ต่างจังหวัด	10.60	47.10	40.40	1.90	0.00	3.66	0.69	มาก
12. มีบริการจำหน่ายสินค้าและ ของที่ระลึกที่หลากหลาย	17.30	54.80	26.90	1.00	0.00	3.88	0.68	มาก
13. สิ่งอำนวยความสะดวกด้าน สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ที่ทันสมัย (โทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต ไฟฟ้า ประปา)	12.50	53.80	30.80	2.90	0.00	3.75	0.70	มาก
14. มีสิ่งอำนวยความสะดวกด้าน ความปลอดภัย	14.40	51.00	31.70	2.90	0.00	3.76	0.72	มาก
15. มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์	19.20	37.50	37.50	4.80	1.00	3.69	0.87	มาก

ความพึงพอใจในการจัดการ ท่องเที่ยว	ระดับความพึงพอใจ					ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความ พึงพอใจ
	5	4	3	2	1			
ท่องเที่ยวผ่านช่องทางต่างๆ และ พัฒนาเว็บไซต์เพื่อสร้างความ แข็งแกร่งในภาพลักษณ์ พร้อม ข้อมูลการท่องเที่ยวและการ ให้บริการ								
16. มีคำแนะนำ (เอกสารหรือ บุคลากรหรือป้ายประกาศ หรืออื่นๆ อย่างชัดเจน	6.70	48.60	34.30	10.50	0.00	3.51	0.77	มาก
17. มีการสื่อความหมายต่างๆ เช่น ป้ายสัญลักษณ์ การให้ความรู้ เอกสารแผ่นพับ	12.40	50.50	26.70	10.50	0.00	3.64	0.83	มาก
18. มีประวัติ เรื่องราวตำนาน ความทรงจำ ร่วมเกี่ยวกับสถานที่ ท่องเที่ยวต่างๆ	21.00	56.20	21.00	1.90	0.00	3.96	0.70	มาก
19. ความคุ้มค่าในการมา ท่องเที่ยว	34.30	47.60	16.20	1.90	0.00	4.14	0.75	มาก
20. ค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการ ท่องเที่ยว	2.90	11.30	64.80	21.00	0.00	4.11	1.02	มาก
รวม						3.81	0.39	มาก

จากตารางความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดมุกดาหาร พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดมุกดาหารอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.81 ซึ่งนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อความคุ้มค่าในการท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ย 4.14 พึงพอใจในค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ย 4.11 และ พึงพอใจในความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ย 4.10

จังหวัดนครพนม

ความพึงพอใจในการจัดการท่องเที่ยว	ระดับความพึงพอใจ					ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
	5	4	3	2	1			
1. ความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว	53.80	43.30	2.90	0.00	0.00	4.50	0.56	มาก
2. ความหลากหลายของวัฒนธรรม	48.10	49.00	2.90	0.00	0.00	4.45	0.55	มาก
3. บรรยากาศและสภาพแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว	43.30	54.80	1.90	0.00	0.00	4.41	0.53	มาก
4. ความเป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว	40.40	52.90	6.70	0.00	0.00	4.33	0.60	มาก
5. ภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว	39.40	52.90	7.70	0.00	0.00	4.31	0.61	มาก
6. แหล่งท่องเที่ยวมีมาตรฐานและมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว	33.70	56.70	9.60	0.00	0.00	4.24	0.62	มาก
7. ความหลากหลายและคุณภาพของที่พักร	11.50	58.70	26.00	3.80	0.00	3.77	0.69	มาก
8. ความหลากหลายและคุณภาพของร้านอาหาร	22.10	52.90	18.30	4.80	1.90	3.88	0.87	มาก
9. ความสะอาดของห้องน้ำ	15.40	33.70	24.00	15.40	11.50	3.25	1.23	มาก
10. การคมนาคมสะดวกรวดเร็วเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ง่าย	23.10	54.80	11.50	8.70	1.90	3.88	0.92	มาก
11. มีการบริการนำเที่ยวของบริษัทนำเที่ยวภายในจังหวัดและต่างจังหวัด	26.00	52.90	17.30	2.90	1.00	4.00	0.80	มาก
12. มีบริการจำหน่ายสินค้าและของที่ระลึกที่หลากหลาย	47.10	41.30	9.60	1.90	0.00	4.33	0.73	มาก
13. สิ่งอำนวยความสะดวกด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่ทันสมัย (โทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต ไฟฟ้า ประปา)	24.00	46.20	27.90	1.90	0.00	3.92	0.77	มาก
14. มีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านความปลอดภัย	25.00	42.30	16.30	15.40	1.00	3.75	1.03	มาก
15. มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ท่องเที่ยวผ่านช่องทางต่างๆ และพัฒนาเว็บไซต์เพื่อสร้างความแข็งแกร่งในภาพลักษณ์ พร้อมข้อมูลการท่องเที่ยวและการให้บริการ	23.10	53.80	22.10	1.00	0.00	3.98	0.74	มาก

ความพึงพอใจในการจัดการท่องเที่ยว	ระดับความพึงพอใจ					ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
	5	4	3	2	1			
16. มีคำแนะนำ (เอกสารหรือบุคลากรหรือป้ายประกาศ หรืออื่นๆ) อย่างชัดเจน	19.20	59.60	18.30	1.90	1.00	3.94	0.73	มาก
17. มีการสื่อความหมายต่างๆ เช่นป้ายสัญลักษณ์ การให้ความรู้ เอกสาร แผ่นพับ	22.10	57.70	18.30	1.90	0.00	4.00	0.69	มาก
18. มีประวัติ เรื่องราวตำนาน ความทรงจำ ร่วมเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ	49.00	44.20	6.70	0.00	0.00	4.42	0.62	มาก
19. ความคุ้มค่าในการมาท่องเที่ยว	36.50	58.70	4.80	0.00	0.00	4.31	0.56	มาก
20. ค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการท่องเที่ยว	27.90	64.40	7.70	0.00	0.00	4.20	0.56	มาก
รวม						3.86	0.41	มาก

จากตารางความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดนครพนม พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดนครพนมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.86 ซึ่งนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ย 4.50 พึงพอใจในความหลากหลายของวัฒนธรรม ค่าเฉลี่ย 4.45 และพึงพอใจในบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ย 4.41

ตารางที่ 12 ความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยวในสปป.ลาว

ความพึงพอใจในการจัดการท่องเที่ยว	ระดับความพึงพอใจ					ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
	5	4	3	2	1			
1. ความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว	26.00	69.20	3.80	1.00	0.00	4.20	0.54	มาก
2. ความหลากหลายของวัฒนธรรม	23.10	65.40	9.60	1.90	0.00	4.09	0.63	มาก
3. บรรยากาศและสภาพแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว	23.10	66.30	9.60	1.00	0.00	4.11	0.59	มาก
4. ความเป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว	26.00	63.50	9.60	1.00	0.00	4.13	0.65	มาก
5. ภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว	16.30	67.30	16.30	0.00	0.00	4.00	0.57	มาก
6. แหล่งท่องเที่ยวมีมาตรฐานและมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว	19.20	59.60	19.20	1.90	0.00	3.96	0.68	มาก
7. ความหลากหลายและคุณภาพของที่พักร	15.40	57.70	22.10	4.80	0.00	3.83	0.73	มาก

ความพึงพอใจในการจัดการท่องเที่ยว	ระดับความพึงพอใจ					ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
	5	4	3	2	1			
8. ความหลากหลายและคุณภาพของร้านอาหาร	12.50	48.10	28.80	8.70	1.90	3.60	0.88	มาก
9. ความสะอาดของห้องน้ำ	9.60	3..70	34.60	11.50	10.60	3.20	1.10	มาก
10. การคมนาคมสะดวกรวดเร็วเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ง่าย	17.30	56.70	19.20	5.80	1.00	3.83	0.81	มาก
11. มีการบริการนำเที่ยวของบริษัทนำเที่ยวภายในจังหวัดและต่างจังหวัด	12.50	60.6	20.20	3.80	2.90	3.75	0.83	มาก
12. มีบริการจำหน่ายสินค้าและของที่ระลึกที่หลากหลาย	19.20	6060	17.30	1.90	1.00	3.95	0.72	มาก
13. สิ่งอำนวยความสะดวกด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่ทันสมัย (โทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต ไฟฟ้า ประปา)	12.50	61.50	25.00	1.00	0.00	3.85	0.62	มาก
14. มีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านความปลอดภัย	18.30	48.10	25.00	6.70	1.90	3. 74	0.90	มาก
15. มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ท่องเที่ยวผ่านช่องทางต่างๆ และพัฒนาเว็บไซต์เพื่อสร้างความแข็งแกร่งในภาพลักษณ์ พร้อมข้อมูลการท่องเที่ยวและการให้บริการ	17.30	47.10	26.90	7.70	1.00	3.72	0.87	มาก
16. มีคำแนะนำ (เอกสารหรือบุคลากรหรือป้ายประกาศ หรืออื่นๆ) อย่างชัดเจน	16.20	48.60	21.90	9.50	3.80	3.63	0.99	มาก
17. มีการสื่อความหมายต่างๆ เช่น ป้ายสัญลักษณ์ การให้ความรู้ เอกสาร แผ่นพับ	20.00	48.60	20.00	8.60	2.90	3.74	0.97	มาก
18. มีประวัติ เรื่องราวตำนาน ความทรงจำ ร่วมเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ	23.80	47.60	20.00	7.60	1.00	3. 85	0.90	มาก
19. ความคุ้มค่าในการมาท่องเที่ยว	36.20	56.20	7.60	0.00	0.00	4.28	0.59	มาก
20. ค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการท่องเที่ยว	25.70	61.00	12.40	1.00	0.00	4.11	0.64	มาก
รวม						3.88	0.39	มาก

จากตารางความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยวในสปป.ลาว พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.88 ซึ่งนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อความคุ้มค่าในการมาท่องเที่ยว

ค่าเฉลี่ย 4.28 พึงพอใจในความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ย 4.20 และพึงพอใจในความเป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ย 4.13

ตารางที่ 13 ความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยวในเวียดนาม

ความพึงพอใจในการจัดการท่องเที่ยว	ระดับความพึงพอใจ					ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
	5	4	3	2	1			
1. ความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว	37.50	52.90	9.60	0.00	0.00	4.27	0.63	มาก
2. ความหลากหลายของวัฒนธรรม	26.90	64.40	8.70	0.00	0.00	4.18	0.57	มาก
3. บรรยากาศและสภาพแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว	24.00	68.30	1.00	0.00	0.00	4.15	0.57	มาก
4. ความเป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว	35.60	51.00	13.50	0.00	0.00	4.22	0.66	มาก
5. ภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว	24.00	64.40	11.50	0.00	0.00	4.12	0.58	มาก
6. แหล่งท่องเที่ยวมีมาตรฐานและมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว	14.40	54.80	30.80	0.00	0.00	3.83	0.65	มาก
7. ความหลากหลายและคุณภาพของที่พักร	12.50	52.90	33.70	1.00	0.00	3.76	0.67	มาก
8. ความหลากหลายและคุณภาพของร้านอาหาร	15.40	51.00	30.80	2.90	0.00	3.78	0.73	มาก
9. ความสะอาดของห้องน้ำ	11.50	39.40	40.40	7.70	1.00	3.52	0.83	มาก
10. การคมนาคมสะดวกรวดเร็วเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ง่าย	17.30	61.50	15.40	1.00	4.80	3.85	0.88	มาก
11. มีการบริการนำเที่ยวของบริษัทนำเที่ยวภายในจังหวัดและต่างจังหวัด	14.40	48.10	26.00	6.70	4.80	3.60	0.97	มาก
12. มีบริการจำหน่ายสินค้าและของที่ระลึกที่หลากหลาย	17.30	54.80	27.90	0.00	0.00	3.89	0.66	มาก
13. สิ่งอำนวยความสะดวกด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่ทันสมัย (โทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต ไฟฟ้า ประปา)	21.20	58.70	19.20	1.00	0.00	4.00	0.66	มาก
14. มีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านความปลอดภัย	14.40	51.00	22.10	12.50	0.00	3.67	0.87	มาก
15. มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ท่องเที่ยวผ่านช่องทางต่างๆ และพัฒนาเว็บไซต์เพื่อสร้างความ	15.40	44.20	27.90	10.60	1.90	3.60	0.93	มาก

ความพึงพอใจในการจัดการท่องเที่ยว	ระดับความพึงพอใจ					ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
	5	4	3	2	1			
แข็งแกร่งในภาพลักษณ์ พร้อมข้อมูลการท่องเที่ยวและการให้บริการ								
16. มีคำแนะนำ (เอกสารหรือบุคลากรหรือป้ายประกาศ หรืออื่นๆ อย่างชัดเจน	12.50	45.20	27.90	10.60	3.80	3.51	0.97	มาก
17. มีการสื่อความหมายต่างๆ เช่น ป้ายสัญลักษณ์ การให้ความรู้ เอกสาร แผ่นพับ	12.50	44.20	26.90	14.40	1.90	3.50	0.95	มาก
18. มีประวัติ เรื่องราวตำนาน ความทรงจำ ร่วมเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ	24.00	49.00	19.20	7.70	0.00	3.89	0.85	มาก
19. ความคุ้มค่าในการมาท่องเที่ยว	31.70	57.70	10.60	0.00	0.00	4.21	0.61	มาก
20. ค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการท่องเที่ยว	23.10	55.80	21.20	0.00	0.00	4.02	0.66	มาก
รวม						3.88	0.46	มาก

จากตารางความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยวในเวียดนาม พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.88 ซึ่งนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ย 4.27 พึงพอใจในความเป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ย 4.22 และพึงพอใจในความคุ้มค่าในการมาท่องเที่ยวที่เวียดนาม ค่าเฉลี่ย 4.21

จากการสัมภาษณ์บริษัทนำเที่ยว

เมื่อวันที่ 22 – 25 เมษายน 2556 คณะวิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์ผู้ประกอบการบริษัทนำเที่ยวหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมการท่องเที่ยวใน สกลนคร มุกดาหาร และนครพนม

จากการสัมภาษณ์ (Indepth Interview) และการสนทนากลุ่มกับผู้ประกอบการบริษัทนำเที่ยวถึงรูปแบบในการให้บริการของบริษัทนำเที่ยว พบว่า ในการให้บริการนักท่องเที่ยวโดยภาพรวม บริษัทนำเที่ยวในจังหวัดนครพนม และมุกดาหาร จะจัดกิจกรรมนำเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวชาวไทย ซึ่งมีถิ่นพำนักทั้งในภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก ภาคใต้ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เดินทางท่องเที่ยวไปยังต่างประเทศ คือ สปป.ลาว และเวียดนาม เป็นส่วนใหญ่ มากกว่านำนักท่องเที่ยวเที่ยวภายในประเทศไทย โดยเฉพาะในพื้นที่ 3 จังหวัดดังกล่าว “ แต่การนำท่องเที่ยวเที่ยวในพื้นที่สกลนคร นครพนม มุกดาหาร ก็ยังมีบ้าง ส่วนใหญ่จะเป็นนักท่องเที่ยวที่ซื้อโปรแกรมการเที่ยวมาจากภาคอื่น ส่วนใหญ่ก็มาจากภาคกลาง มาเที่ยววัด ทำบุญ ตามเทศกาลประเพณี เข้าพรรษา ออกพรรษา”

สำหรับรูปแบบรายการนำเที่ยวที่บริษัทจัดทำขึ้นและเป็นที่สนใจสำหรับนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ จะเป็นรายการนำเที่ยวแบบผสมผสาน เน้นการท่องเที่ยวสายศักดิ์สิทธิ์ เชิงธรรมชาติ และเชิงวัฒนธรรม เพราะพื้นที่ในจังหวัดสกลนคร นครพนม และมุกดาหาร เป็นพื้นที่ท่องเที่ยวทางศาสนาที่สำคัญ มีเกจิอาจารย์ที่มีชื่อเสียงเป็นที่เคารพบูชาของคนไทย และคนลาว ส่วนใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นพระธาตุพนม พระธาตุประจำวันเกิด หลวงปู่ฝั้น หลวงปู่มน ฯลฯ “ รูปแบบรายการนำเที่ยว ก็เน้นในเชิง Focus ของพื้นที่ ตัวอย่างรายนักท่องเที่ยวชาวไต้หวัน ที่นิยมเดินทางมาเที่ยวที่สกลนครปีละ 1 ครั้ง มาประมาณ 20 – 30 คน ซึ่งก็มาท่องเที่ยวสายศักดิ์สิทธิ์ ที่บ้าน เพื่อกับคารพบูชาหลวงปู่สอน ตามความเชื่อของเขา แล้วก็ท่องเที่ยวตามรายการอื่น ๆ ที่บริษัทนำเที่ยวจัดให้ แต่ต้องมีรายการเที่ยววัด เที่ยวสถานที่ที่ศักดิ์สิทธิ์ด้วย ”

ส่วนระยะเวลาของรายการนำเที่ยว อัตราค่าบริการ ที่บริษัทได้ทำโปรแกรมสำหรับนักท่องเที่ยว “ ขึ้นอยู่กับเวลาของกลุ่มนักท่องเที่ยว รวมทั้งปัจจัยด้านการเงินของนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่ม แต่ส่วนใหญ่เท่าที่ได้รับการประสานติดต่อเพื่อนำนักท่องเที่ยว ถ้าเที่ยวภายใน 3 จังหวัด จะน้อยมาก นักท่องเที่ยวจะเดินทางมาเที่ยวด้วยรถส่วนตัว มากกว่า อาจเสียค่าใช้จ่ายไม่มาก ส่วนใหญ่ ก็จะเป็นค่าน้ำมันในการเดินทาง ค่าอาหารบ้าง เพราะนักท่องเที่ยวบางคนอาจมีเพื่อนญาติอาศัยอยู่ในจังหวัดสกลนคร นครพนม มุกดาหาร ”

“ ถ้าจะจัดโปรแกรมทัวร์ ก็จะเป็นคนในภาคอื่น ๆ ที่บริษัททางกรุงเทพ ติดต่อประสานบริษัททัวร์ในพื้นที่ รายการทัวร์ก็จะจัดตามที่นักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่มจะไป โดยมากก็จะประมาณ 2 วัน 1 คืน ช่วงวันหยุด

เสาร์ – อาทิตย์ วันหยุดนักขัตฤกษ์ ทางศาสนา เป็นส่วนใหญ่ บางกลุ่มก็เดินทางไปต่อ สปป.ลาว หรือ เวียดนาม ถ้าเที่ยวเฉพาะในสกลนคร นครพนม มุกดาหาร ราคาประมาณ 3,000 – 4,500 บาทต่อคน ตรงนี้ดู จำนวนกรุ๊ปทัวร์ด้วยนะ ไม่ต่ำกว่า 15 คน มารถทัวร์นะ อาหาร โรงแรมที่พักระดับ 3 ดาวขึ้นไป แต่ถ้ามา เครื่องบินราคาก็บวกเพิ่มประมาณ 1,000 บาท ถ้าไปต่างประเทศด้วย ก็อยู่ที่ 8,000 ขึ้น แต่ถ้าเป็นกรุ๊ป One Day Trip พาหนะเป็นรถตู้ กรุ๊ปหนึ่งประมาณ 10 ท่าน ค่าใช้จ่ายต่อคนประมาณ 2,000 – 2,500 บาท ”

“กรณีที่พานักท่องเที่ยวไปต่างประเทศ ไปลาว ไปเวียดนาม เส้นทางที่บริษัทนำเที่ยวใช้กันส่วนใหญ่ ต้องดูตามความเหมาะสมของรายการ แต่หลัก ๆ เลย ก็ใช้เส้นทางหมายเลข 8 และหมายเลข 9 เป็นหลัก ระยะเวลาในการเดินทาง และเที่ยวด้วยก็ประมาณ 4 วัน 3 คืน อัตราค่าบริการถ้าทัวร์ 30 คน ราคาอยู่ที่ 8,000 – 15,000 อาหาร ที่พัก 4 ดาว – 5 ดาว เยนนะ ”

สำหรับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว “ มีปัจจัยหลายอย่างที่จะต้องหนุนเสริมกันไม่ว่าจะเป็น ภายในประเทศหรือต่างประเทศ ต้องดูทีนโยบาย ที่สำคัญต้องมีการส่งเสริมให้คนในท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยว นั้นมีส่วนร่วม ช่วยกันปรับปรุงพัฒนาให้เกิดสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานในแหล่งท่องเที่ยว สร้างความเข้าใจ และแรงจูงใจให้เกิดกับนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ ด้านศักยภาพในคุณภาพมาตรฐานต้อง พร้อม นักท่องเที่ยวถึงจะมาเที่ยว ถึงแม้จะมีนักท่องเที่ยวบางกลุ่มที่เที่ยวแบบ Adventure ยังไงก็ต้องมีความปลอดภัย เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวสะดวก แม้จะมีสิ่งอำนวยความสะดวกไม่ครบครัน ก็จะมีนักท่องเที่ยว เดินทางไปท่องเที่ยวเหมือน กัน เช่น นักท่องเที่ยวต่างชาติ ที่ต้องการท่องเที่ยวธรรมชาติ แบบดิบ ๆ หรือ ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแบบดั้งเดิม แต่ต้องมีเรื่องราว หรือตำนาน ที่จะให้นักท่องเที่ยวศึกษา เรียนรู้ สืบค้นได้ นักท่องเที่ยวไปทั้งนั้น ”

จากการสัมภาษณ์ และสนทนากลุ่ม กับหน่วยงานภาครัฐและชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในจังหวัด สกลนคร นครพนม มุกดาหาร สปป.ลาว และเวียดนาม เมื่อวันที่ 22 – 25 เมษายน 2556

การท่องเที่ยวในจังหวัดสกลนคร นครพนม มุกดาหาร สปป.ลาว และเวียดนาม “มีโอกาสดิบโตอีกมาก โดยเฉพาะการท่องเที่ยวในพื้นที่ของนครพนม มุกดาหาร และสกลนคร ซึ่งพื้นที่ทั้ง 3 นี้มีการรวมกลุ่มในการท่องเที่ยวที่เรียกว่า “การท่องเที่ยวกลุ่มสนุก” และมีการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวต่าง ๆ รวมกันกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย การรวมกลุ่มใน 3 พื้นที่ นี้ส่งผลให้การท่องเที่ยวเกิดภาคีเครือข่ายตั้งแต่ระดับผู้ประกอบการ ร้านอาหาร โรงแรม บริษัทนำเที่ยว ชุมชน ฯลฯ นอกจากนี้การท่องเที่ยวดังกล่าวยังมีความเชื่อมโยงด้านวัฒนธรรม ด้านประวัติศาสตร์ กับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะสปป.ลาว ทำให้นักท่องเที่ยวอยากมาเที่ยวใน 3 จังหวัดค่อนข้างมาก โดยเฉพาะในช่วงเทศกาลงานบุญ งานประเพณี ซึ่งมีเรื่องเล่า ตำนานให้นักท่องเที่ยวศึกษามากมาย บางแหล่งท่องเที่ยวก็เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่คนไม่ค่อยรู้จัก แต่กำลังจะนำมาเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ให้เกิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ใหม่ ๆ ให้กับนักท่องเที่ยว ”

“เวลาที่นักท่องเที่ยวมาเที่ยวส่วนใหญ่จะมาวัด มากกราบไหว้พระธาตุสิ่งศักดิ์สิทธิ์ คูบ้านคูเมือง มาขอพรข้ามไปลาว มากี่มาพัก 3 คืน บ้าง 4 คืนบ้าง แล้วแต่เวลาของนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่ม และกำลังในการใช้จ่ายของแต่ละคน ส่วนมากประมาณ 8,000 – 10,000 บาท ก็เที่ยวทั้งในและต่างประเทศได้แล้ว”

“ถ้านักท่องเที่ยวมาเที่ยว สกลนคร มุกดาหาร นครพนม แล้วไปเวียดนาม ก็ต้องดูรายการเที่ยว นักท่องเที่ยวบางกลุ่มมาซื้อของที่มุกดาหาร ก็จะข้ามสะพานมิตรภาพ 2 ไปลาว ไปเวียดนามตามเส้นทางหมายเลข 9 นักท่องเที่ยวบางกลุ่มไปไหว้พระธาตุก็จะข้ามสะพานมิตรภาพ 3 ไปตามเส้นทางหมายเลข 8 ส่วนใหญ่ก็ใช้ 2 สะพาน 2 เส้นทาง R8 R9 เป็นหลัก

“หากเปิด AEC การท่องเที่ยวในพื้นที่ดังกล่าว จะมีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวใน 3 พื้นที่มากขึ้นแน่ เพราะปัจจุบันนักท่องเที่ยวก็มีเพิ่มมากขึ้นเมื่อเทียบกับปีที่แล้ว ซึ่งต้นทุนเดิมในแหล่งท่องเที่ยวมีอยู่แล้ว แต่ต้องเพิ่มในเรื่องความปลอดภัยและความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวต่างชาติ คงต้องมีการพูดคุยกันและร่วมมือกันกับหลายฝ่ายทั้งไทย ทั้งลาว เวียดนาม “

6.3 วิเคราะห์เส้นทาง และแหล่งท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมตามเส้นทาง R8 R 9 และ R 12

จากการวิเคราะห์เอกสาร การลงภาคสนาม การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ในพื้นที่ 3 จังหวัด มุกดาหาร สกลนคร นครพนม และ 2 ประเทศ คือ สปป.ลาว และเวียดนาม รวมทั้งการจัดเวทีสังเคราะห์รวมในการวิเคราะห์เส้นทางและแหล่งท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมตามเส้นทาง R8 R 9 และ R 12 เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2556 และวันที่ 8 สิงหาคม 2556 ได้ผลการวิเคราะห์เส้นทาง 2 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 เส้นทางและแหล่งท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมตามเส้นทาง R8 R 9 และ R 12 ส่วนที่ 2 ประเมินศักยภาพของเส้นทางและแหล่งท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมตามเส้นทาง R8 R 9 และ R 12

ส่วนที่ 1 เส้นทางและแหล่งท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมตามเส้นทาง R 8 R 9 และ R 12

จากการจัดเวทีสนทนากลุ่ม (Focus Group) ร่วมกันระหว่างคณะวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและผู้ประกอบการท่องเที่ยว จังหวัดมุกดาหาร นครพนม สกลนคร เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2556 และวันที่ 8 สิงหาคม 2556 ซึ่งมีหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งในสปป.

ลาว เวียดนาม บริษัททัวร์ และหน่วยงานภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ได้ร่วมเสวนาแสดงความคิดเห็นร่วมกันในแหล่งท่องเที่ยว

ในเวทีสนทนาดังกล่าว ได้ร่วมกันวิเคราะห์เส้นทางและประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมตามเส้นทาง R 8 R9 และ R 12 ที่มีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว ซึ่งประเด็นในการวิเคราะห์นั้นในเวทีสนทนาได้เริ่มวิเคราะห์แหล่งท่องเที่ยวที่มีหลายแหล่งทั้งในจังหวัดมุกดาหาร จังหวัดนครพนม จังหวัดสกลนคร แขวงคำม่วน แขวงสะหวันนะเขต แขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และเชื่อมโยงต่อไปยัง เมืองวินห์ เมืองฮาติงห์ เมืองกวางตรี เมืองกวางบิง เมืองหวั และเมืองดานัง โดยมุ่งประเด็นไปที่วัตถุประสงค์ของแผนงานวิจัย ที่เน้นการท่องเที่ยวตามความทรงจำร่วมทางวัฒนธรรม

ซึ่งผลการวิจัยในโครงการย่อยที่ 1 พบว่าแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสัมพันธ์ ผูกพันกับ 3 ประเทศ มีอยู่ด้วยกัน 4 ด้านคือ ด้านที่ 1 ความทรงจำร่วมทางประวัติศาสตร์การต่อสู้ยุคสงครามอินโดจีน ที่เกี่ยวกับวีรบุรุษของแต่ละประเทศในการสร้างแหล่งท่องเที่ยว เช่น การสร้างหมู่บ้านมิตรภาพไทย – เวียดนาม ในจังหวัดนครพนม ที่เกี่ยวข้องกับวีรบุรุษของคนเวียดนาม ที่ได้เข้ามาอยู่ในจังหวัดนครพนม และมีความสัมพันธ์ผูกพันกับคนไทย ในนครพนม อุดร และพื้นที่ใกล้เคียง ด้านที่ 2 ความทรงจำร่วมในแหล่งท่องเที่ยวด้านศาสนาความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งปรากฏพบในศาสนาสถานที่มีความทรงจำร่วมกัน เช่น พระธาตุพนม จังหวัดนครพนม พระธาตุเชิงชุม จังหวัดสกลนคร และวัดสองคอน ที่จังหวัดมุกดาหาร ด้านที่ 3 ความทรงจำในแหล่งท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ โดยเฉพาะชาติพันธุ์ไท ซึ่งปัจจุบันอาศัยอยู่ทั้งในจังหวัดสกลนคร นครพนม มุกดาหาร สปป.ลาว และเวียดนาม ด้านที่ 4 ความทรงจำร่วมในระบบนิเวศธรรมชาติ ทรัพยากร เช่น ความผูกพันกับลำน้ำโขง ที่เชื่อว่าเป็นจุดกำหนดในการสร้างชีวิต ให้กับคนทั้ง 3 ประเทศ ซึ่งความทรงจำร่วมในแหล่งท่องเที่ยว ดังกล่าวประกอบด้วย

พระธาตุเชิงชุมวรวิหาร จังหวัดสกลนคร จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความทรงจำร่วมระหว่างคนไทยเชื้อสายเวียดนาม ชาวลาวเชื้อสายเวียดนาม คนเวียดนาม ในประเทศเวียดนาม ซึ่งวัดพระธาตุเชิงชุมนั้นได้มีการสร้างหอรบั้ง โดยคนเวียดนามที่อาศัยอยู่ในแขวงคำม่วนประเทศลาว ที่ได้อพยพหนีการไล่ล่าของประเทศฝรั่งเศส เข้ามาอาศัยอยู่ในจังหวัดสกลนคร และเมื่อประธานโฮจิมินห์ อดีตผู้นำประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยสังคมนิยมเวียดนาม ที่ได้ประกาศเอกราชเมื่อวันที่ 2 กันยายน 2488 จากการล่าอาณานิคมของประเทศมหาอำนาจตะวันตก คนเวียดนามในจังหวัดสกลนครได้เดินทางกลับมาตุภูมิ จึงได้ร่วมใจกันสร้างหอรบั้งเพื่อเป็นอนุสรณ์สถานรำลึกในช่วงที่อพยพมาพึ่งพระบรมโพธิสมภารพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของไทย

พระธาตุพนม เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความทรงจำร่วม ระหว่างคนไทย คนลาว คนภูไทในเวียดนาม จากตำนานอุรังคธาตุ ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ของเจ้านคร 5 พระองค์ จากดินแดนแถบลุ่มแม่น้ำโขง ได้แก่ พระยาสุวรรณภิงคาร เมืองหนองหานหลวง พระยาจุลนีพรหมทัต เมืองสิบสองจุไท พระยาคำแดง เมืองหนองหานน้อย พระยาอินทปัต เมืองเขมร และพระยานันทเสน เมืองศรีโคตรบูร ที่มาช่วยกันสร้างองค์ "พระธาตุพนม" ขึ้นมา ซึ่งสองเมืองฝั่งขวาของแม่น้ำโขงก็คือ เมืองหนองหานน้อย กับ เมืองหนองหานหลวง เป็นพื้นที่บริเวณอุดรธานีและสกลนคร ส่วนอีกสามเมืองนั้นประกอบด้วย เมืองสิบสองจุไท ในดินแดนเวียดนาม เมืองศรีโคตรบูร หรือ มรุกขนคร ในดินแดนฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขง และ เมืองอินทปัต ในดินแดนเขมร โดยล้วนแสดงถึงการ

สร้างเครือข่ายความสัมพันธ์เหนือดินแดนพุทธศาสนา ต่อมาเกิดน้ำท่วมใหญ่จนหนองหารทั้งสองลัดถึงกัน ประชาชนอพยพไปอยู่ที่เวียงจันทน์ นครศรีโคตรบูรณ เป็นแคว้นที่ประดิษฐ์พระอุรังคธาตุ เดิมตั้งอยู่ใต้ปากเซ บั้งไฟซึ่งไหลจากแม่น้ำโขงตรงข้ามพระธาตุพนม

พระธาตุเรณู ประดิษฐานอยู่ ณ วัดธาตุเรณู ตำบลเรณู อำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม องค์พระธาตุจำลองมาจากองค์พระธาตุพนม ภายในพระธาตุเป็นโพรงบรรจุพระไตรปิฎกและพระพุทธรูปทองคำ พระพุทธรูปเงิน ของมีค่าและเครื่องกุธภัณฑ์ของพระยาและเจ้าเมือง ภายในโบสถ์ยังประดิษฐานพระองค์แสน ซึ่งเป็นพระพุทธรูปทองคำศิลปะแบบลาว ซึ่งเป็นความทรงจำร่วมในเกี่ยวกับความเชื่อและความศรัทธาของคนไทย และคนลาว ในเรื่องเกี่ยวกับพระธาตุเช่นเดียวกับพระธาตุพนม พระธาตุอิงฮัง และพระธาตุศรีโคตรบอง

วัดคริสต์ที่ทำแร่ สกลนคร เป็นชุมชนคาทอลิกที่มีจำนวนมากที่สุดในประเทศไทย มีประชากรนับถือคาทอลิกนับหมื่นคน โดยคริสตชนทำแร่อั้งเดิมนั้นอพยพมาจากเวียดนามในราวปี พ.ศ.2427 หมู่บ้านนี้มีผังเมืองเป็นรูปสี่เหลี่ยมตารางหมากรุก คล้ายกับบ้านเมืองในแถบประเทศตะวันตก มีบ้านเรือนสถาปัตยกรรมฝรั่งเศสทั้งดงามเรียงรายสองข้างทางในถนนสายหลักของหมู่บ้านเป็นจำนวนมาก ในช่วงเทศกาลคริสมาสต์ของทุกปี ชุมชนทำแร่จะจัดเทศกาล "แห่ดาว" อย่างยิ่งใหญ่ มีการประดับประดาบ้านเรือนด้วยดวงไฟหลากสีส่นและตกแต่งด้วย "ดาว" สัญลักษณ์การประสูติของพระเยซูเจ้านอกจากนี้ที่บ้านทำแร่ ยังเป็นที่ตั้งของ "โบสถ์อาสนวิหารอัครเทวดามีคาแอล" ซึ่งเป็นโบสถ์ขนาดใหญ่รูปทรงคล้ายเรือ เพื่อระลึกถึงการอพยพมาตั้งถิ่นฐานของคริสตชนในหมู่บ้านทำแร่ ซึ่งมีความทรงจำร่วมระหว่างคนไทยเชื้อสายเวียดนาม และคนเวียดนาม

พิพิธภัณฑ์หมู่บ้านมิตรภาพไทย – เวียดนาม บ้านลุงโฮ ที่นาจอก นครพนม เป็นความทรงจำร่วมระหว่างชาวไทยเชื้อสายเวียดนาม และคนเวียดนาม ที่ประเทศเวียดนาม เกี่ยวกับเรื่องราวการเคลื่อนย้ายประชากรชาวเวียดนามที่เข้ามาอาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดนครพนม ในยุคของสงครามอินโดจีน และสงครามเวียดนาม โดยเฉพาะในชุมชนบ้านนาจอก ตำบลหนองญาติ อำเภอเมืองนครพนม ซึ่ง ณ สถานที่แห่งนี้ ในอดีตเคยเป็นสถานที่ที่อดีตประธานาธิบดี โฮ จิ มินห์ ที่ได้เดินทางลี้ภัยเข้ามาอยู่ระหว่าง พ.ศ. 2466-2472 เพื่อฟังพระบรมโพธิสมภารประเทศไทยอยู่จนถึง 7 ปีมีการใช้พื้นที่ดังกล่าวนี้ เป็นศูนย์ประสานงาน วางแผนการกอบกู้เอกราชจากประเทศฝรั่งเศส ปัจจุบันบริเวณบ้านลุงโฮยังมีต้นมะพร้าว ต้นมะเฟือง ซึ่งปลูกโดยท่านโฮจิมินห์เหลืออยู่ หลังบ้านมีทุ่งข้าวตั่วบ้านเป็นบ้านสวนแบบโบราณ ชั้นเดียว รมรื่น ในบ้าน มีห้อง 2 ห้อง มีเพียงเตียงไม้ ชั้นวางของ โต๊ะ เก้าอี้ยาว มีเสื้อผ้าวางบนชั้น ห้องกลางมีโต๊ะ เก้าอี้ยาว มีประวัติท่านโฮจิมินห์ติดไว้รอบห้อง มีรูปปั้นครึ่งตัว ซึ่งที่บ้านนาจอกนี้เปรียบเสมือนจุดรวมใจของชาวเวียดนาม ซึ่งเป็นความทรงจำร่วมระหว่างคนไทยเชื้อสายเวียดนาม ชาวลาวเชื้อสายเวียดนาม และคนเวียดนาม

หอนาฬิกาเวียดนาม ที่นครพนม เป็นอีกหนึ่งความทรงจำร่วมของคนไทยเชื้อสายเวียดนาม และคนเวียดนาม เพื่อแสดงความระลึกและขอบคุณชาวไทย ในวาระกลับปีติภูมิของชาวเวียดนามจำนวนหนึ่งที่เคยอาศัยอยู่ที่นครพนม ตัวอาคารหอนาฬิกาออกแบบและก่อสร้างโดยชาวเวียดนามซึ่งสมัยนั้นมีฝีมือและเชี่ยวชาญในการก่อสร้าง

วัดสองคอน ถือว่าเป็นอีกแหล่งท่องเที่ยวหนึ่งที่เกิดจากความทรงจำร่วมของคนไทย คนลาว และคนเวียดนามในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 เพื่อเป็นอนุสรณ์สถานเทิดพระเกียรติบุญราศีมรณสักขีทั้ง 7 ที่อุทิศชีวิต

เพื่อ พิสุจน์ศรัทธาที่มีต่อพระเจ้า เมื่อครั้งเกิดกรณีพิพาทระหว่างไทยกับฝรั่งเศส เนื่องจากในระบายนั้นผู้คนแถบชายแดนจะศรัทธาและนับถือศาสนาคริสต์กันเป็นจำนวนมาก และบาทหลวงส่วนใหญ่เป็นชาวฝรั่งเศส ทำให้ชาวบ้านเข้าใจผิด คิดว่าศาสนาคริสต์เป็นศาสนาของฝรั่งเศส จึงมีคนกล่าวหากันว่าคนที่นับถือคริสต์ช่วงนั้นจะฝักใฝ่ฝรั่งเศส ทฤษฎีต่อประเทศชาติ รวมทั้งมีเหตุการณ์รุนแรงเกิดขึ้นหลายอย่าง ทางทางจึงมีคำสั่งให้ชาวบ้านเลิกนับถือศาสนาคริสต์ วัดสองคอนปัจจุบันมีชื่อเสียงมากในเรื่องความงดงามแปลกตาของตัวอาคาร ซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ที่มีความสวยงาม และใหญ่ที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และยังได้รับการคัดเลือกจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ให้เป็นหนึ่งในแหล่งท่องเที่ยวอันซีนไทยแลนด์

พิพิธภัณฑสถานหุ่นขี้ผึ้ง พุมสะหวัน ที่จังหวัดมุกดาหาร เป็นอนุสรณ์สถานของนายหุ่นขี้ผึ้ง อดีตประธานประเทศของลาว ซึ่งเป็นความริเริ่มจากแขวงสะหวันนะเขต ในแนวพิพิธภัณฑสถาน ที่มีการบอกเล่าประวัติและแสดงสิ่งของเครื่องใช้ของอดีตผู้นำลาวเพื่อให้คนรุ่นหลังได้รู้จัก โดยสร้างอนุสรณ์สถานขึ้นในบริเวณที่เคยเป็นบ้านของนายหุ่นขี้ผึ้ง ซึ่งนายหุ่นขี้ผึ้งได้เข้าร่วมในขบวนการต่อต้านฝรั่งเศสในลาวกับอดีตผู้นำคนอื่น ๆ และได้รับเลือกเป็นกรรมการกลางพรรคเมื่อมีการก่อตั้งพรรคประชาชนลาวในปี 2498 ซึ่งกลายมาเป็นพรรคประชาชนปฏิวัติลาวในปัจจุบันนี้ นายหุ่นขี้ผึ้งถูกรัฐบาลลาวเวียงจันทน์จับกุมพร้อมกับเจ้าสุพานวงและอดีตผู้นำคนอื่น ๆ อีกจำนวนหนึ่ง แต่หลบหนีไปได้ในช่วงปีแห่งสงคราม นายหุ่นขี้ผึ้ง มีบทบาทในการเจรจารัฐบาลกับฝ่ายเวียงจันทน์ทุกครั้ง และหลังการยึดอำนาจในวันที่ 2 ธ.ค.2518 ได้รับแต่งตั้งเป็นรองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีกระทรวงการเงินของรัฐบาลใหม่ ทำหน้าที่กำกับดูแลเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งเกี่ยวกับความทรงจำร่วมระหว่างคนไทย คนลาว และคนเวียดนาม

พิพิธภัณฑสถานโฮจิมินห์ แขวงสะหวันเขต ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างขึ้นใหม่เพื่อระลึกถึงท่านประธานโฮจิมินห์ อดีตผู้นำเวียดนาม ที่เคยใช้เส้นทางในประเทศลาวเป็นทางเส้นทางยุทธศาสตร์สายสำคัญ โดยเวียดนามเหนือในขณะนั้น ใช้เป็นเส้นทางแทรกซึม และส่งกำลังบำรุง ผ่านเข้าไปในลาว จนถึงแนวรบในเวียดนามใต้ในสมัยนั้น เส้นทางสายนี้เริ่มจากเมืองสาติน ผ่านมาที่ช่องมูยา เข้ามาในลาว ตามถนนสายที่ ๘๐๐ เป็นเส้นทางที่สร้างขึ้นใหม่ ผ่านเมืองเซโปน เข้าไปยังเขตเวียดนามใต้ อีกเส้นทางหนึ่งตามถนนสายที่ ๒๓ ผ่านเมืองสาละวัน และเมืองอัตตะปือ เข้าไปยังเขตประเทศกัมพูชา แล้วต่อไปยังเวียดนามใต้ ปกติเส้นทางสายนี้มักจะมีการเปลี่ยนแปลง แต่ก็คงอยู่ในแนวเดิม เมื่อถูกทำลายเสียหายแล้ว ก็จะซ่อมแซมขึ้นใหม่ ทดแทนทันที

พระธาตุศรีโคตรบอง มีความทรงจำร่วมระหว่างคนไทย และคนลาว ในความเชื่อและความศรัทธาในองค์พระธาตุศรีโคตรบอง ซึ่งสร้างขึ้นในสมัยสีโคตรบองมีอำนาจเพื่อเป็นอนุสาวรีย์ พระยาศรีโคตรบอง กษัตริย์นครศรีโคตตะบุงเนื่องจากที่แห่งนี้เคยเป็นที่ประดิษฐานพระสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้า ทั้ง 4 คือ พระกะกุสันโธ, พระโกนาคะมะโน, พระกัถสะโธและพระโคตมะโม พระธาตุศรีโคตรบองนี้ สร้างขึ้นโดยพระสมันเทราช หรือสุมนิตตะธรรมวงศ์สาอะทิวราช แห่งราชอาณาจักรศรีโคตรบอง (ประมาณศตวรรษที่ 6)

พระธาตุอิงฮัง เป็นพระธาตุคู่แฝด หรือ พระธาตุพี่น้อง กับพระธาตุพนมของประเทศไทย ในช่วงเดือนธันวาคมของทุกปีชาวลาวจะจัดงานใหญ่ เช่นเดียวกันกับที่ชาวไทยจัดงานนมัสการพระธาตุพระพนม ในช่วงประมาณเดือนกุมภาพันธ์ พระธาตุอิงฮัง สร้างขึ้นในสมัยอาณาจักรศรีโคตรบอง หรือ โคตรบูรณ สมัยพระเจ้าสุมิตธรรมวงศา เมื่อสร้างเสร็จแล้วได้อัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุ กระดูกสันหลังพระพุทธเจ้าที่อัญเชิญมาจากกรุงราชคฤกษ์ มาประดิษฐานไว้ภายในกุฎาตุ เพื่อเป็นเครื่องหมายแทนสถานที่บริณิพพาน

ท้องถิ่นสัมมา สัมพุทธเจ้าเสด็จ ปรีณิพพานในป่ายังเมื่อถึงศตวรรษที่ 9 อาณาจักรศรีโคตรบอง เริ่มเสื่อมอ่อนแอ ลงชนชาติขอมได้รุกเข้ามามีอำนาจแทน พระธาตุอิงฮัง จึงถูกดัดแปลงเป็นเทวสถานของศาสนาพราหมณ์ จนถึงศตวรรษที่ 14 ชนชาติลาวได้เข้ามามีอำนาจแทนขอม กษัตริย์แห่งอาณาจักรล้านช้าง ซึ่งเลื่อมใสพุทธ ศาสนาได้นำพุทธศาสนิกชนบูรณปฏิสังขรณ์พระธาตุพนม พระธาตุอิงฮัง พระธาตุโพนคัมใหญ่ ปรากฏอยู่ จนถึงปัจจุบัน

อนุสรณ์สถานเจ้าสุภานุวงศ์ เมืองท่าแขกแขวงคำม่วนเพื่อระลึกถึงเจ้าสุภานุวงศ์ผู้บังคับบัญชาการ สูงสุดทรงร่วมมือกับกองทัพประชาชนชาวลาวและเวียดนาม ในการขับไล่ต่อสู้ฝรั่งเศสจนกล้าอาณานิคมผู้ รุกรานให้ออกจากแผ่นดินลาวโดยได้รับเอกราชและชัยชนะในที่สุด ซึ่งเป็นเรื่องราวความทรงจำร่วมระหว่าง ชาวลาวและชาวเวียดนาม

พิพิธภัณฑ์โฮจิมินห์ ที่เหงอาน ประเทศเวียดนาม เป็นสถานที่เกิดของอดีตผู้นำเวียดนาม ที่หมู่บ้าน กิมเลียน (Kin Lien) ตำบลนามเลียน อำเภอนามด่าน ที่ยังคงดำรงอยู่ด้วยความเรียบง่ายมีเพียงกระท่อม ไม้ไผ่ ธรรมดา มีหีบไม้ใส่ข้าวสาร หูกทอผ้า โต๊ะที่บิดาของโฮจิมินห์นั่งอ่านหนังสือเตรียมสอบจอหงวน เตียงไม้ที่นอน ของแม่เป็นไฮไลท์สำคัญ เมื่อครั้งลุงโฮได้เป็นถึงประธานาธิบดี ก็ยังใช้ชีวิตแบบสมถะเหมือนชาวเวียดนามทั่วไปซึ่งสะท้อนถึงตัวตนของโฮจิมินห์อย่างแท้จริง ซึ่งเป็นความทรงจำร่วมระหว่างคนไทยเชื้อชาติเวียดนาม ชาวลาวเชื้อสายเวียดนาม และคนเวียดนามในการระลึกถึงอดีตผู้นำที่ต่อสู้เพื่อปกป้องเอกราชของชาวเวียดนาม และเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนเวียดนามให้เกิดความรักชาติ อุดหนุน

ส่วนที่ 2 ประเมินศักยภาพของเส้นทางและแหล่งท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมตามเส้นทาง R8 R 9 และ R 12

คณะวิจัย ได้นำแหล่งท่องเที่ยวตามความทรงจำร่วมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสังคม – วัฒนธรรม และการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวมาทำการจัดโปรแกรมตามเส้นทาง R 8 R 9 และ R 12 ดังนี้

แผนภาพที่ 14 การจัดเส้นทางท่องเที่ยว 3 จังหวัด 3 ประเทศ สกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร-สปป.ลาว-เวียดนาม

โปรแกรมรายการท่องเที่ยว เส้นทางที่ 1 ตามเส้นทาง R 8

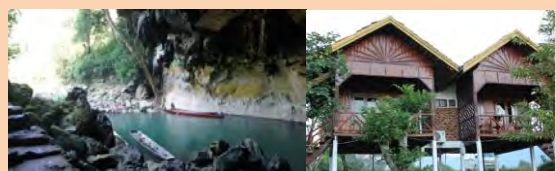
สกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร-สะพานมิตรภาพไทย-ลาว-เมืองวิญห์-กว๋างบิญ 4 วัน 3 คืน

โปรแกรมท่องเที่ยว

วันที่ 1	09.00น. คณะพร้อมกันที่จังหวัดสกลนคร –เข้านมัสการพระธาตุเชิงชุมชมหอรบั้งเวียดนาม - ออกเดินทางไปยังจังหวัดนครพนมและพักรับประทานอาหารกลางวันจังหวัดนครพนม - เดินทางไปอำเภอเรณูนครเพื่อนมัสการพระธาตุเรณู ออกเดินทางต่อไปยังอำเภอธาตุพนม - เพื่อนมัสการพระธาตุพนม จากนั้นเดินทางเข้าสู่จังหวัดมุกดาหารชมสถาปัตยกรรมการ - ออกแบบตัวโบสถ์และเรื่องราวประวัติศาสตร์แห่งวัดคริสต์เกี่ยวกับบุญราศีทั้ง 7 ของประเทศไทย - วัดสองคอน หรือสักการสถานพระมารดาแห่งมรดกสักขี - จากนั้นเดินทางไปยังบ้านพาลูกาเพื่อเที่ยวชมความงดงามของเรือนไม้พิพิธภัณฑสถานบ้านท่านหนูฮัก - พุมสะหวัน - เข้าพักในจังหวัดมุกดาหาร 1 คืน
วันที่ 2	07.00 น. รับประทานอาหารเช้าที่จังหวัดมุกดาหาร 08.00 น. ออกเดินทางข้ามสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 2 สู่แขวงสะหวันนะเขต สปป.ลาว ตามเส้นทาง - หมายเลข 11 - เที่ยวชมพิพิธภัณฑสถานโฮจิมินห์ เข้านมัสการพระธาตุศรีโคตรบอง ชมถ้ำกองลอ - เข้าพักที่เรือนน้ำไซ หลังเขื่อนหินปูน แขวงบอริคำไซ สปป.ลาว 1 คืน
วันที่ 3	07.00 น. รับประทานอาหารเช้าที่เรือนน้ำไซ 08.00 น. เดินทางไปประเทศเวียดนามตามเส้นทางหมายเลข 8 สู่เมืองวิญห์ ชมบั้งลูงโฮจิมินห์ - ชมพิพิธภัณฑสถานกวีเหวียนยู - เข้าพักที่เมืองกว๋างบิญ 1 คืน
วันที่ 4	07.00 น. รับประทานอาหารเช้าที่กว๋างบิญ 08.00 น. ออกเดินทางไปชมถ้ำฟองยา - เดินทางกลับประเทศไทยด้วยเส้นทางหมายเลข 12 ตัดเข้าเส้นทางหมายเลข 13 ใน สปป.ลาว - เข้าสู่จังหวัดนครพนมโดยข้ามสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 3 - เข้าพักในจังหวัดนครพนม 1 คืน

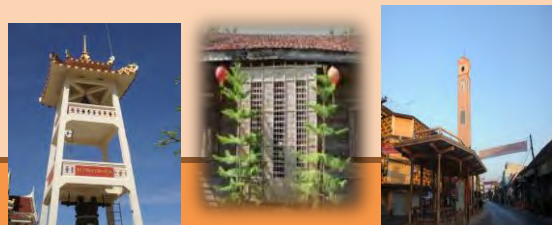
โปรแกรมรายการท่องเที่ยว เส้นทางที่ 2 ตามเส้นทาง R 8
สกลนคร-นครพนม-คำม่วน-สะหวันนะเขต-มุกดาหาร 4 วัน 3 คืน

วันที่ 1	09.00 น. คณะพร้อมกันที่จังหวัดสกลนคร เข้านมัสการพระธาตุเชิงชุม - ออกเดินทางไปยังจังหวัดนครพนมเข้าสู่อำเภอเรณูนครเพื่อนมัสการพระธาตุเรณูนคร - พักรับประทานอาหารกลางวันที่บ้านอำเภอเรณูนคร และเข้านมัสการพระธาตุพนม - ออกเดินทางไปยังเมืองนครพนมชมบ้านลุงโฮจิมินห์ 16.30 น. ล่องเรือตามลำน้ำโขงยามเย็นชมพระอาทิตย์ลับขอบฟ้ากลางลำน้ำโขง - เข้าที่พักเมืองนครพนม 1 คืน
วันที่ 2	07.00 น. รับประทานอาหารเช้าที่นครพนม 08.00 น. ออกเดินทางข้ามสะพานมิตรภาพไทย – ลาว แห่งที่ 3 (นครพนม-แขวงคำม่วน) เที่ยวชมถ้ำก่อง ล่อตามเส้นทางหมายเลข 8 - เข้าพักที่เรือน้ำไผ่หลังเขื่อนหินปูน 1 คืน
วันที่ 3	07.00 น. รับประทานอาหารเช้าที่เรือน้ำไผ่ 08.00 น. ออกเดินทางตามหมายเลข 13 แขวงคำม่วน ชมอนุสาวรีย์เจ้าสุทนต์ - นมัสการวัดพระธาตุศรีโคตรบอง - ชมพิพิธภัณฑสถานโฮจิมินห์ - นมัสการพระธาตุอิงฮัง - เข้าพักที่แขวงสะหวันเขต 1 คืน
วันที่ 4	07.00 น. รับประทานอาหารเช้าที่แขวงสะหวันนะเขต 08.00 น. ออกเดินทางสู่จังหวัดมุกดาหาร ข้ามสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 2 - เที่ยวชมตลาดอินโดจีน - ชมหอแก้ว - ชมพิพิธภัณฑสถานบ้านท่าหินเหล็กไฟ ชมสะพาน ที่บ้านพาลูกา - ชมสถาปัตยกรรมการออกแบบตัวโบสถ์และเรื่องราวประวัติศาสตร์แห่งวัดคริสต์เกี่ยวกับบุญราศีทั้ง 7 ของประเทศไทย ณ วัดสองคอน หรือสักการสถานพระมารดาแห่งมรดกสักขี - เข้าพักที่จังหวัดมุกดาหาร 1 คืน

โปรแกรมรายการท่องเที่ยว เส้นทางที่ 3 ตามเส้นทาง R 12
เวียดนาม -คำม่วน-สะหวันนะเขต-มุกดาหาร-สกลนคร- นครพนม โปรแกรม 4 วัน 3 คืน

โปรแกรมท่องเที่ยว

วันที่ 1	07.00 น. เดินทางออกจากประเทศเวียดนามตามเส้นทางสาย R12 ไปเมืองท่าแขก แขวงคำม่วน สปป.ลาว และพักรับประทานอาหารกลางวันที่เมืองท่าแขก - เยี่ยมชมอนุสาวรีย์เจ้าสุทนต์ - เดินทางไปเที่ยวชมพิพิธภัณฑสถานโฮจิมินห์ - เดินทางไปยังแขวงสะหวันนะเขตและพักที่แขวงสะหวันนะเขต 1 คืน
วันที่ 2	07.00 น. รับประทานอาหารเช้าที่แขวงสะหวันนะเขต 08.00 น. ออกเดินทางข้ามสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 2 ไปจังหวัดมุกดาหาร - เยี่ยมชมพิพิธภัณฑสถานบ้านทันหนูฮักพุมสะหวัน - เที่ยวชมสถาปัตยกรรมการออกแบบตัวโบสถ์และเรื่องราวประวัติศาสตร์แห่งวัดคริสต์เกี่ยวกับนักบุญราศีทั้ง 7 ของประเทศไทย ณ วัดสองคอน หรือ สักการะสถานพระมารดาแห่งมรณะสักขี - พักรับประทานอาหารกลางวันที่บ้านเอกราชพนม - เข้าชมการพระธาตุพนม และเดินทางเข้ามัสการพระธาตุธาตุเรณู อำเภอรณนคร - เดินทางไปจังหวัดสกลนคร และเข้าพัก 1 คืน
วันที่ 3	07.00 น. รับประทานอาหารเช้าที่เมืองสกลนคร - เข้ามัสการพระธาตุเชิงชุม - ชมหอระฆังเวียดนาม - เที่ยวชมพิพิธภัณฑสถาน - ชมอาสนะวิหารอัครเทวดามีคาแอลท่าแร่ - รับประทานอาหารกลางวันที่บ้านนาจอก และหอนาฬิกาเวียดนาม 16.00 น. ล่องเรือตามลำน้ำโขงยามเย็นชมพระอาทิตย์ลับขอบฟ้ากลางลำน้ำโขง - เข้าพักที่เมืองนครพนม 1 คืน
วันที่ 4	07.00 น. รับประทานอาหารเช้าที่เมืองนครพนม 08.00 น. ออกเดินทางกลับสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามข้ามสะพานมิตรภาพไทย-ลาวที่ 3 ตามเส้นทางสาย R12

รายการท่องเที่ยวด้วยเส้นทางที่ R9
กวังตรี-สะพานนะเขต-คำม่วน-นครพนม-สกลนคร-มุกดาหาร โปรแกรม 4 วัน 3 คืน

โปรแกรมท่องเที่ยว

วันที่ 1	- เดินทางออกจากเมืองกวังตรีสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ตามเส้นทางสาย R9 - สู่แขวงสะพานนะเขต สปป.ลาว - เดินทางเข้าสู่เส้นทางสาย R11 ที่ยวมพิพิธภัณฑสถานโฮจิมินห์ - ที่ยวมพิพิธภัณฑสถานเจ้าสุภานุวงศ์ - เข้าพักที่เมืองท่าแขก แขวงคำม่วน 1 คืน
วันที่ 2	07.00 น. รับประทานอาหารเช้าที่เมืองท่าแขก แขวงคำม่วน - ออกเดินทางข้ามสะพานมิตรภาพไทย-ลาวแห่งที่ 3 ไปยังจังหวัดนครพนม - ที่ยวมพิพิธภัณฑสถานบ้านลุงโฮจิมินห์ - ที่ยวมหมู่บ้านมิตรภาพไทย-เวียดนาม - ชมหอนาฬิกาเวียดนาม - พักรับประทานอาหารกลางวันที่เมืองนครพนม
	- ออกเดินทางไปจังหวัดสกลนคร - ที่ยวมอาสนะวิหารอัครเทวดามีคาแอลท่าแร่ - ชมพิพิธภัณฑสถาน - เข้านมัสการพระธาตุเชิงชุม - ชมหอระฆังเวียดนาม - เข้าพักในเมืองสกลนคร 1 คืน
วันที่ 3	07.00 น. รับประทานอาหารเช้าที่เมืองสกลนคร 08.00 น. เดินทางไปยังจังหวัดมุกดาหาร - ที่ยวมสถาปัตยกรรมการออกแบบตัวโบสถ์และเรื่องราวประวัติศาสตร์แห่งวัดคริสต์เกี่ยวกับนักบุญราศีทั้ง 7 ของประเทศไทย ณ วัดสองคอนหรือสักการสถานพระมารดาแห่งมรณะสักขี - เดินทางไปที่บ้านพาลูกา - ชมพิพิธภัณฑสถานบ้านท่านหนูฮักพุมสะหวัน - พักรับประทานอาหารกลางวันเมืองมุกดาหาร - ที่ยวมหอแก้วมุกดาหาร - ที่ยวมตลาดอินโดจีน ซื้อสินค้าและของที่ระลึก - เข้าพักในเมืองมุกดาหาร 1 คืน
วันที่ 4	07.00 น. รับประทานอาหารเช้าเมืองมุกดาหาร 08.00 น. ออกเดินทางกลับสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามข้ามสะพานมิตรภาพไทย-ลาวแห่งที่ 2 ตามเส้นทาง R9

จากการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบประเมินศักยภาพ ซึ่งปรับจากแบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวของสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) และจากเวทีการสังเคราะห์เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมตามเส้นทาง R 8 R 9 และ R 12 เมื่อได้เส้นทางการท่องเที่ยว (ใหม่) ตามความทรงจำร่วม คณะวิจัยและผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มได้แลกเปลี่ยนและร่วมกันระดมความคิด ศักยภาพในแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทาง ดังนี้

ศักยภาพ เส้นทางที่ 1 ตามเส้นทาง R 8																								
สกลนคร – นครพนม – มุกดาหาร – สะหวันเขต – เมืองวิงห์ – กวางตรี																								
(กำหนดการเดินทาง 4 วัน 3 คืน)																								
สิ่งอำนวยความสะดวก ความสะอาด	สถานที่จอดรถ และยานพาหนะ			ที่พัก			ห้องสุขา			การบริการ นักท่องเที่ยว			ร้านอาหาร			ร้านขายของที่ ระลึก			ระบบสาธารณูปโภค (น้ำ ไฟฟ้า โทรศัพท์ ฯลฯ)			ความปลอดภัย		
	ศักยภาพ			ศักยภาพ			ศักยภาพ			ศักยภาพ			ศักยภาพ			ศักยภาพ			ศักยภาพ			ศักยภาพ		
	สูง	ปาน กลาง	ต่ำ	สูง	ปาน กลาง	ต่ำ	สูง	ปาน กลาง	ต่ำ	สูง	ปาน กลาง	ต่ำ	สูง	ปาน กลาง	ต่ำ	สูง	ปาน กลาง	ต่ำ	สูง	ปาน กลาง	ต่ำ	สูง	ปาน กลาง	ต่ำ
สกลนคร																								
- พระธาตุเชิงชุม (หอระฆังเวียดนาม)	✓			✓			✓			✓			✓			✓			✓			✓		
นครพนม																								
- พระธาตุพนม	✓			✓			✓			✓			✓			✓			✓			✓		
- พระธาตุเรณูนคร	✓			✓			✓			✓			✓				✓		✓			✓		
มุกดาหาร																								
- วัดสองคอน	✓			✓			✓			✓			✓					✓	✓			✓		
- บ้านพาลูกา	✓			✓			✓			✓			✓					✓	✓			✓		
สปป.ลาว																								
- พิพิธภัณฑ์โฮจิมินห์	✓			✓			✓			✓				✓			✓		✓			✓		
- พระธาตุศรีโคตรบอง	✓			✓			✓			✓				✓			✓		✓			✓		
- ถ้ำกองลอง	✓				✓			✓		✓			✓			✓			✓			✓		
เวียดนาม																								
- บ้านลุงโฮ	✓				✓			✓		✓				✓			✓		✓			✓		
- พิพิธภัณฑ์กวีเหวียนยู	✓				✓			✓		✓				✓			✓		✓			✓		
- ถ้ำฟองยา	✓				✓			✓		✓			✓			✓			✓			✓		

ศักยภาพ เส้นทางที่ 1 ตามเส้นทาง R 8																					
สกลนคร – นครพนม – มุกดาหาร – สหวันเขต – เมืองวิงห์ – กวางตรี																					
(กำหนดการเดินทาง 4 วัน 3 คืน)																					
สภาพแวดล้อม	ลักษณะทางกายภาพ (ความงดงามของ ทัศนียภาพ)			ลักษณะทางภูมิอากาศ			ทัศนียภาพถูกบดบังโดย สิ่งปลูกสร้างอื่น ๆ			ปริมาณขยะและ สิ่งปฏิกูล			พื้นที่ / สภาพการใช้ประโยชน์ (เปลี่ยนสภาพเป็นแหล่ง อุตสาหกรรม /พาณิชยกรรม)			เสื่อมโดย ธรรมชาติ (ภัยธรรมชาติ)			เสื่อมโดยน้ำมือ มนุษย์		
	ศักยภาพ			ศักยภาพ			ศักยภาพ			ศักยภาพ			ศักยภาพ			ศักยภาพ			ศักยภาพ		
	สูง	ป ่า น กลาง	ต่ำ	สูง	ป ่า น กลาง	ป ่า น กลาง	สูง	ป ่า น กลาง	ต่ำ	สูง	ป ่า น กลาง	ต่ำ	สูง	ปานกลาง	ต่ำ	สูง	ป ่า น กลาง	ต่ำ	สูง	ป ่า น กลาง	ต่ำ
สกลนคร	✓			✓					✓			✓			✓			✓			✓
- พระธาตุเชิงชุม (หอระฆังเวียดนาม)																					
นครพนม	✓			✓					✓			✓			✓			✓			✓
- พระธาตุพนม																					
- พระธาตุเรณูนคร	✓			✓					✓			✓			✓			✓			✓
มุกดาหาร	✓			✓					✓			✓			✓			✓			✓
- วัดสองคอน																					
- บ้านพาลูกา	✓			✓					✓			✓			✓			✓			✓
สปป.ลาว	✓			✓					✓			✓			✓			✓			✓
- พิพิธภัณฑ์โฮจิมินห์																					
- พระธาตุศรีโคตรบอง	✓			✓					✓			✓			✓			✓			✓
- ถ้ำกองลอง	✓			✓					✓			✓			✓			✓			✓
เวียดนาม	✓			✓					✓			✓			✓			✓			✓
- บ้านลุงโฮ																					
- พิพิธภัณฑ์กวีเหวียนยู	✓			✓					✓			✓			✓			✓			✓
- ถ้ำฟองยา	✓			✓					✓			✓			✓			✓			✓

ศักยภาพ เส้นทางที่ 1 ตามเส้นทาง R 8						
สกลนคร – นครพนม – มุกดาหาร – สะหวันเขต – เมืองวิงห์ – กวางตรี (กำหนดการเดินทาง 4 วัน 3 คืน)						
ข้อจำกัดในการรับนักท่องเที่ยว	ต้องขออนุญาต			การเข้าถึงได้ทุกฤดูกาล		
	ศักยภาพ			ศักยภาพ		
	สูง	ปานกลาง	ต่ำ	สูง	ปานกลาง	ต่ำ
สกลนคร - พระธาตุเชิงชุม (หอรบั้งเวียดนาม)			✓	✓		
นครพนม - พระธาตุพนม			✓	✓		
- พระธาตุเรณูนคร			✓	✓		
มุกดาหาร - วัดสองคอน			✓	✓		
- บ้านพาลูกา			✓	✓		
สปป.ลาว - พิพิธภัณฑ์โฮจิมินห์			✓	✓		
- พระธาตุศรีโคตรบอง			✓	✓		
- ถ้ำกองลง			✓		✓	
เวียดนาม - บ้านลุงโฮ			✓	✓		
- พิพิธภัณฑ์กวีเหวียนยู			✓		✓	
- ถ้ำฟองยา			✓		✓	

ศักยภาพ เส้นทางที่ 1 ตามเส้นทาง R 8						
สกลนคร – นครพนม – มุกดาหาร – สหวันเขต – เมืองวิงห์ – กวางตรี (กำหนดการเดินทาง 4 วัน 3 คืน)						
ชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยว	จำนวนนักท่องเที่ยว			ความหนาแน่นของนักท่องเที่ยวในฤดูท่องเที่ยว		
	ศักยภาพ			ศักยภาพ		
	สูง	ปานกลาง	ต่ำ	สูง	ปานกลาง	ต่ำ
สกลนคร - พระธาตุเชิงชุม (หอระฆังเวียงดานาม)	✓			✓		
นครพนม - พระธาตุพนม	✓			✓		
- พระธาตุเรณูนคร	✓			✓		
มุกดาหาร - วัดสองคอน	✓				✓	
- บ้านพาลูกา	✓				✓	
สปป.ลาว - พิพิธภัณฑ์โฮจิมินห์	✓			✓		
- พระธาตุศรีโคตรบอง	✓			✓		
- ถ้ำกองลง	✓			✓		
เวียงดานาม - บ้านลุงโฮ	✓			✓		
- พิพิธภัณฑ์กวีเหวียนยู	✓				✓	
- ถ้ำฟองยา	✓			✓		

ตารางที่ 15 ศักยภาพเส้นทางที่ 2 ตามเส้นทาง R 8

สกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร-คำม่วน-สหัสขันธ์

(กำหนดการเดินทาง 4 วัน 3 คืน)

การเข้าถึง	วิธีที่เข้าถึงแหล่ง ท่องเที่ยว			การคมนาคม ขนส่ง			ชนิดของถนน / ลำน้ำ			ลักษณะถนน / ลำน้ำ			การเข้าถึงภายใน แหล่งท่องเที่ยว			อุปสรรคสิ่งกีด ขวาง			การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ทุกฤดูกาล		
	ศักยภาพ			ศักยภาพ			ศักยภาพ			ศักยภาพ			ศักยภาพ			ศักยภาพ			ศักยภาพ		
	สูง	ปาน กลาง	ต่ำ	สูง	ปาน กลาง	ต่ำ	สูง	ปาน กลาง	ต่ำ	สูง	ปาน กลาง	ต่ำ	สูง	ปาน กลาง	ต่ำ	สูง	ปาน กลาง	ต่ำ	สูง	ปาน กลาง	ต่ำ
สกลนคร																					
- พระธาตุเชิงชุม (หอระฆังเวียงคานาม)	✓			✓			✓			✓			✓					✓	✓		
นครพนม																					
- พระธาตุเรณู	✓			✓			✓			✓			✓					✓	✓		
- พระธาตุพนม	✓			✓			✓			✓			✓					✓	✓		
- ล่องเรือตามลำน้ำโขง	✓			✓			✓			✓			✓					✓	✓		
สปป.ลาว																					
- ถ้ำก่องลอง		✓			✓			✓			✓			✓			✓				✓
- พิพิธภัณฑ์เจ้าสุภานุวงศ์	✓			✓			✓			✓			✓					✓	✓		
- พระธาตุศรีโคตรบอง	✓			✓			✓			✓			✓					✓	✓		
- พิพิธภัณฑ์โฮจิมินห์	✓			✓			✓			✓			✓					✓	✓		
- พระธาตุอิงฮัง	✓			✓			✓			✓			✓					✓	✓		
มุกดาหาร																					
- บ้านพาลูกา	✓			✓			✓			✓			✓					✓	✓		
- วัดสองคอน	✓			✓			✓			✓			✓					✓	✓		

ศักยภาพเส้นทางที่ 2 ตามเส้นทาง R 8																								
สกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร-คำม่วน-สหัสขันธ์เขต (กำหนดการเดินทาง 4 วัน 3 คืน)																								
สิ่งอำนวยความสะดวก ความสะอาด	สถานที่จอดรถ และยานพาหนะ			ที่พัก			ห้องสุขา			การบริการ นักท่องเที่ยว			ร้านอาหาร			ร้านขายของที่ ระลึก			ระบบสาธารณูปโภค (น้ำ ไฟฟ้า โทรศัพท์ ฯลฯ)			ความปลอดภัย		
	ศักยภาพ			ศักยภาพ			ศักยภาพ			ศักยภาพ			ศักยภาพ			ศักยภาพ			ศักยภาพ			ศักยภาพ		
	สูง	ปาน กลาง	ต่ำ	สูง	ปาน กลาง	ต่ำ	สูง	ปาน กลาง	ต่ำ	สูง	ปาน กลาง	ต่ำ	สูง	ปาน กลาง	ต่ำ	สูง	ปาน กลาง	ต่ำ	สูง	ปาน กลาง	ต่ำ	สูง	ปาน กลาง	ต่ำ
สกลนคร - พระธาตุเชิงชุม (หอรบขังเวียงคานาม)	✓			✓			✓			✓			✓			✓			✓			✓		
นครพนม - พระธาตุเรณู	✓			✓			✓			✓			✓				✓		✓			✓		
- พระธาตุพนม	✓			✓			✓			✓			✓			✓			✓			✓		
- ล่องเรือตามลำน้ำโขง	✓			✓				✓		✓			✓			✓			✓			✓		
สปป.ลาว - ถ้ำก่องหลอง	✓				✓			✓		✓			✓			✓			✓			✓		
- พิพิธภัณฑ์เจ้าสุภานุวงศ์	✓				✓			✓		✓				✓			✓		✓			✓		
- พระธาตุศรีโคตรบอง	✓				✓			✓		✓				✓			✓		✓			✓		
- พิพิธภัณฑ์โฮจิมินห์	✓				✓			✓		✓				✓			✓		✓			✓		
- พระธาตุอิงฮัง	✓				✓			✓		✓				✓			✓		✓			✓		
มุกดาหาร - บ้านพาลูกา	✓			✓				✓		✓			✓					✓	✓			✓		
- วัดสองคอน	✓			✓				✓		✓			✓					✓	✓			✓		

ศักยภาพเส้นทางที่ 2 ตามเส้นทาง R 8																					
สกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร-คำม่วน-สหัสขันธ์เขต (กำหนดการเดินทาง 4 วัน 3 คืน)																					
สภาพแวดล้อม	ลักษณะทางกายภาพ (ความงดงามของ ทัศนียภาพ)			ลักษณะทางภูมิอากาศ			ทัศนียภาพถูกบดบังโดย สิ่งปลูกสร้างอื่น ๆ			ปริมาณขยะและ สิ่งปฏิกูล			พื้นที่ / สภาพการใช้ประโยชน์ (เปลี่ยนสภาพเป็นแหล่ง อุตสาหกรรม / พาณิชยกรรม)			เสื่อมโดย ธรรมชาติ (ภัยธรรมชาติ)			เสื่อมโดยน้ำมือ มนุษย์		
	ศักยภาพ			ศักยภาพ			ศักยภาพ			ศักยภาพ			ศักยภาพ			ศักยภาพ			ศักยภาพ		
	สูง	ป ่า น กลาง	ต่ำ	สูง	ป ่า น กลาง	ป ่า น กลาง	สูง	ป ่า น กลาง	ต่ำ	สูง	ป ่า น กลาง	ต่ำ	สูง	ปานกลาง	ต่ำ	สูง	ป ่า น กลาง	ต่ำ	สูง	ป ่า น กลาง	ต่ำ
สกลนคร																					
- พระธาตุเชิงชุม (หอระฆังเวียงคานาม)	✓			✓					✓			✓			✓			✓		✓	
นครพนม																					
- พระธาตุเรณู	✓			✓					✓			✓			✓			✓		✓	
- พระธาตุพนม	✓			✓					✓			✓			✓			✓		✓	
- ล่องเรือตามลำน้ำโขง	✓			✓					✓			✓			✓			✓		✓	
สปป.ลาว																					
- ถ้ำก่องลอง	✓			✓					✓			✓			✓			✓		✓	
- พิพิธภัณฑ์เจ้าสุภานุวงศ์	✓			✓					✓			✓			✓			✓		✓	
- พระธาตุศรีโคตรบอง	✓			✓					✓			✓			✓			✓		✓	
- พิพิธภัณฑ์โฮจิมินห์	✓			✓					✓			✓			✓			✓		✓	
- พระธาตุอิงฮัง	✓			✓					✓			✓			✓			✓		✓	
มุกดาหาร																					
- บ้านพาลูกา	✓			✓					✓			✓			✓			✓		✓	
- วัดสองคอน	✓			✓					✓			✓			✓			✓		✓	

ศักยภาพเส้นทางที่ 2 ตามเส้นทาง R 8						
สกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร-คำม่วน-สหัสขันธ์ (กำหนดการเดินทาง 4 วัน 3 คืน)						
ข้อจำกัดในการรับนักท่องเที่ยว	ต้องขออนุญาต			การเข้าถึงได้ทุกฤดูกาล		
	ศักยภาพ			ศักยภาพ		
	สูง	ปานกลาง	ต่ำ	สูง	ปานกลาง	ต่ำ
สกลนคร - พระธาตุเชิงชุม (หอระฆังเวียงคานาม)			✓	✓		
นครพนม - พระธาตุเรณู			✓	✓		
- พระธาตุพนม			✓	✓		
- ล่องเรือตามลำน้ำโขง			✓	✓		
สปป.ลาว - ถ้ำก่องลอง			✓		✓	
- พิพิธภัณฑ์เจ้าสุภานุวงศ์			✓	✓		
- พระธาตุศรีโคตรบอง			✓	✓		
- พิพิธภัณฑ์โฮจิมินห์			✓	✓		
- พระธาตุอิงฮัง			✓	✓		
มุกดาหาร - บ้านพาลูกา			✓	✓		
- วัดสองคอน			✓	✓		

ศักยภาพเส้นทางที่ 2 ตามเส้นทาง R 8						
สกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร-คำม่วน-สหัสขันธ์ (กำหนดการเดินทาง 4 วัน 3 คืน)						
ชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยว	จำนวนนักท่องเที่ยว			ความหนาแน่นของนักท่องเที่ยวในฤดูท่องเที่ยว		
	ศักยภาพ			ศักยภาพ		
	สูง	ปานกลาง	ต่ำ	สูง	ปานกลาง	ต่ำ
สกลนคร						
- พระธาตุเชิงชุม (หอระฆังเวียงคานาม)	✓			✓		
นครพนม						
- พระธาตุเรณู	✓			✓		
- พระธาตุพนม	✓			✓		
- ล่องเรือตามลำน้ำโขง	✓			✓		
สปป.ลาว						
- ถ้ำก่องหลอง	✓			✓		
- พิพิธภัณฑ์เจ้าสุภานุวงศ์		✓			✓	
- พระธาตุศรีโคตรบอง	✓			✓		
- พิพิธภัณฑ์โฮจิมินห์	✓			✓		
- พระธาตุอิงฮัง	✓			✓		
มุกดาหาร						
- บ้านพาลูกา	✓				✓	
- วัดสองคอน	✓				✓	

เส้นทางที่ 3 ตามเส้นทาง R 12						
เวียตนาม-ท่าแขก-สะพานนะเขด-มุกดาหาร-สกลนคร-นครพนม (กำหนดการเดินทาง 4 วัน 3 คืน)						
ข้อจำกัดในการรับนักท่องเที่ยว	ต้องขออนุญาต			การเข้าถึงได้ทุกฤดูกาล		
	ศักยภาพ			ศักยภาพ		
	สูง	ปานกลาง	ต่ำ	สูง	ปานกลาง	ต่ำ
สปป.ลาว			✓	✓		
- พิพิธภัณฑ์โฮจิมินห์						
- พิพิธภัณฑ์เจ้าสุภานุวงศ์			✓	✓		
มุกดาหาร			✓	✓		
- พิพิธภัณฑ์ท่านหนูฮัก						
- วัดสองคอน			✓	✓		
นครพนม			✓	✓		
- พระธาตุพนม						
สกลนคร			✓	✓		
- พระธาตุเรณูนคร						

เส้นทางที่ 3 ตามเส้นทาง R 12						
เวียตนาม-ท่าแขก-สะพานนะเขด-มุกดาหาร-สกลนคร-นครพนม (กำหนดการเดินทาง 4 วัน 3 คืน)						
ชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยว	จำนวนนักท่องเที่ยว			ความหนาแน่นของนักท่องเที่ยวในฤดูท่องเที่ยว		
	ศักยภาพ			ศักยภาพ		
	สูง	ปานกลาง	ต่ำ	สูง	ปานกลาง	ต่ำ
สปป.ลาว						
- พิพิธภัณฑ์โฮจิมินห์	✓			✓		
- พิพิธภัณฑ์เจ้าสุภานุวงศ์	✓				✓	
มุกดาหาร						
- พิพิธภัณฑ์ท่านหนูฮัก	✓				✓	
- วัดสองคอน	✓				✓	
นครพนม						
- พระธาตุพนม	✓			✓		
สกลนคร						
- พระธาตุเรณูนคร	✓			✓		

ตารางที่ 17 ศักยภาพเส้นทางที่ 4 ตามเส้นทาง R 9

กวางตรี-สะพานมะเข้ด-ท่าแขก-นครพนม-มุกดาหาร-สกลนคร

(กำหนดการเดินทาง 4 วัน 3 คืน)

การเข้าถึง	วิธีที่เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว			การคมนาคมขนส่ง			ชนิดของถนน			ลักษณะถนน			การเข้าถึงภายในแหล่งท่องเที่ยว			อุปสรรคสิ่งกีดขวาง			การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวทุกฤดูกาล		
	ศักยภาพ			ศักยภาพ			ศักยภาพ			ศักยภาพ			ศักยภาพ			ศักยภาพ			ศักยภาพ		
	สูง	ปานกลาง	ต่ำ	สูง	ปานกลาง	ต่ำ	สูง	ปานกลาง	ต่ำ	สูง	ปานกลาง	ต่ำ	สูง	ปานกลาง	ต่ำ	สูง	ปานกลาง	ต่ำ	สูง	ปานกลาง	ต่ำ
สปป.ลาว																					
- พิพิธภัณฑ์เจ้าสุภานุวงศ์	✓				✓			✓			✓		✓					✓	✓		
- พิพิธภัณฑ์โฮจิมินห์	✓				✓			✓			✓		✓					✓	✓		
นครพนม																					
- หมู่บ้านมิตรภาพไทยเวียดนาม	✓			✓			✓			✓			✓					✓	✓		
- หอนาฬิกาเวียดนาม	✓			✓			✓			✓			✓					✓	✓		
สกลนคร																					
- โบสถ์คริสต์วัดท่าแร่	✓			✓			✓			✓			✓					✓	✓		
- พิพิธภัณฑ์ภูพาน	✓			✓			✓			✓			✓					✓	✓		
- พระธาตุเชิงชุม	✓			✓			✓			✓			✓					✓	✓		
- หอระฆังเวียดนาม	✓			✓			✓			✓			✓					✓	✓		
มุกดาหาร																					
- วัดสองคอน	✓			✓			✓			✓			✓					✓	✓		
- พิพิธภัณฑ์ท่านหนูฮัก	✓			✓			✓			✓			✓					✓	✓		
- ตลาดอินโดจีน	✓			✓			✓			✓			✓					✓	✓		
- หอแก้ว	✓			✓			✓			✓			✓					✓	✓		

เส้นทางที่ 4 ตามเส้นทาง R 9																								
กวางตรี-สะพานนะเขด-ท่าแขก-นครพนม-มุกดาหาร-สกลนคร																								
(กำหนดการเดินทาง 4 วัน 3 คืน)																								
สิ่งอำนวยความสะดวก ความสะอาด	สถานที่จอดรถ และยานพาหนะ			ที่พัก			ห้องสุขา			การบริการ นักท่องเที่ยว			ร้านอาหาร			ร้านขายของที่ ระลึก			ระบบสาธารณูปโภค (น้ำ ไฟฟ้า โทรศัพท์ ฯลฯ)			ความปลอดภัย		
	ศักยภาพ			ศักยภาพ			ศักยภาพ			ศักยภาพ			ศักยภาพ			ศักยภาพ			ศักยภาพ			ศักยภาพ		
	สูง	ปาน กลาง	ต่ำ	สูง	ปาน กลาง	ต่ำ	สูง	ปาน กลาง	ต่ำ	สูง	ปาน กลาง	ต่ำ	สูง	ปาน กลาง	ต่ำ	สูง	ปาน กลาง	ต่ำ	สูง	ปาน กลาง	ต่ำ	สูง	ปาน กลาง	ต่ำ
สปป.ลาว																								
- พิพิธภัณฑ์เจ้าสุภานุวงศ์	✓				✓			✓		✓			✓				✓		✓			✓		
- พิพิธภัณฑ์โฮจิมินห์	✓				✓			✓		✓			✓			✓			✓			✓		
นครพนม																						✓		
- หมู่บ้านมิตรภาพไทย เวียดนาม	✓				✓			✓		✓			✓				✓		✓					
- หอนาฬิกาเวียดนาม		✓			✓				✓	✓			✓					✓	✓			✓		
สกลนคร													✓					✓				✓		
- โบสถ์คริสต์วัดท่าแร่	✓				✓			✓		✓							✓		✓			✓		
- พิพิธภัณฑ์ภูพาน	✓				✓			✓		✓			✓				✓		✓			✓		
- พระธาตุเชิงชุม (หอระฆังเวียดนาม)	✓				✓			✓		✓			✓			✓		✓				✓		
มุกดาหาร																						✓		
- วัดสองคอน	✓				✓			✓		✓			✓					✓	✓					
- พิพิธภัณฑ์ท่านหนูฮัก	✓				✓			✓		✓			✓					✓	✓			✓		
- ตลาดอินโดจีน		✓			✓			✓		✓			✓			✓			✓			✓		
- หอแก้ว	✓				✓			✓		✓			✓				✓		✓					

เส้นทางที่ 4 ตามเส้นทาง R 9																					
กวางตรี-สะพานนะเขด-ท่าแขก-นครพนม-มุกดาหาร-สกลนคร																					
(กำหนดการเดินทาง 4 วัน 3 คืน)																					
สภาพแวดล้อม	ลักษณะทางกายภาพ (ความงดงามของ ทัศนียภาพ)			ลักษณะทางภูมิอากาศ			ทัศนียภาพถูกบดบังโดย สิ่งปลูกสร้างอื่น ๆ			ปริมาณขยะและ สิ่งปฏิกูล			พื้นที่ / สภาพการใช้ประโยชน์ (เปลี่ยนสภาพเป็นแหล่ง อุตสาหกรรม / พาณิชยกรรม)			เสื่อมโดย ธรรมชาติ (ภัยธรรมชาติ)			เสื่อมโดยน้ำมือ มนุษย์		
	ศักยภาพ			ศักยภาพ			ศักยภาพ			ศักยภาพ			ศักยภาพ			ศักยภาพ			ศักยภาพ		
	สูง	ป ่า น กลาง	ต่ำ	สูง	ป ่า น กลาง	ป ่า น กลาง	สูง	ป ่า น กลาง	ต่ำ	สูง	ป ่า น กลาง	ต่ำ	สูง	ปานกลาง	ต่ำ	สูง	ป ่า น กลาง	ต่ำ	สูง	ป ่า น กลาง	ต่ำ
สปป.ลาว																					
- พิพิธภัณฑ์เจ้าสุภานุวงศ์	✓			✓					✓			✓			✓				✓		✓
- พิพิธภัณฑ์โฮจิมินห์	✓			✓					✓			✓			✓				✓		✓
นครพนม																					
- หมู่บ้านมิตรภาพไทย เวียดนาม	✓			✓					✓			✓			✓				✓		✓
- หอนาฬิกาเวียดนาม	✓			✓					✓			✓			✓				✓		✓
สกลนคร																					
- โบสถ์คริสต์วัดท่าแร่	✓			✓					✓			✓			✓				✓		✓
- พิพิธภัณฑ์ภูพาน	✓			✓					✓			✓			✓				✓		✓
- พระธาตุเชิงชุม (หอระฆังเวียดนาม)	✓			✓					✓			✓			✓				✓		✓
มุกดาหาร																					
- วัดสองคอน	✓			✓					✓			✓			✓				✓		✓
- พิพิธภัณฑ์ท่านหนูฮัก	✓			✓					✓			✓			✓				✓		✓
- ตลาดอินโดจีน	✓			✓					✓			✓			✓				✓		✓
- หอแก้ว	✓			✓					✓			✓			✓				✓		✓

เส้นทางที่ 4 ตามเส้นทาง R 9						
กวางตรี-สะพานนะเขด-ท่าแขก-นครพนม-มุกดาหาร-สกลนคร (กำหนดการเดินทาง 4 วัน 3 คืน)						
ข้อจำกัดในการรับนักท่องเที่ยว	ต้องขออนุญาต			การเข้าถึงได้ทุกฤดูกาล		
	ศักยภาพ			ศักยภาพ		
	สูง	ปานกลาง	ต่ำ	สูง	ปานกลาง	ต่ำ
สปป.ลาว						
- พิพิธภัณฑ์เจ้าสุภานุวงศ์			✓	✓		
- พิพิธภัณฑ์โฮจิมินห์			✓	✓		
นครพนม						
- หมู่บ้านมิตรภาพไทย เวียดนาม			✓	✓		
- หอนาฬิกาเวียดนาม			✓	✓		
สกลนคร						
- โบสถ์คริสต์วัดท่าแร่			✓	✓		
- พิพิธภัณฑ์ภูพาน		✓			✓	
- พระธาตุเชิงชุม (หอระฆังเวียดนาม)			✓	✓		
มุกดาหาร						
- วัดสองคอน			✓	✓		
- พิพิธภัณฑ์ท่านหนูฮัก			✓	✓		
- ตลาดอินโดจีน			✓	✓		
- หอแก้ว			✓	✓		

เส้นทางที่ 4 ตามเส้นทาง R 9						
กวางตรี-สะพานนะเขต-ท่าแขก-นครพนม-มุกดาหาร-สกลนคร (กำหนดการเดินทาง 4 วัน 3 คืน)						
ชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยว	จำนวนนักท่องเที่ยว			ความหนาแน่นของนักท่องเที่ยวในฤดูท่องเที่ยว		
	ศักยภาพ			ศักยภาพ		
	สูง	ปานกลาง	ต่ำ	สูง	ปานกลาง	ต่ำ
สปป.ลาว						
- พิพิธภัณฑ์เจ้าสุภานุวงศ์		✓			✓	
- พิพิธภัณฑ์โฮจิมินห์		✓		✓		
นครพนม						
- หมู่บ้านมิตรภาพไทย เวียดนาม		✓		✓		
- หอนาฬิกาเวียดนาม		✓			✓	
สกลนคร						
- โบสถ์คริสต์วัดท่าแร่		✓			✓	
- พิพิธภัณฑ์ภูพาน	✓			✓		
- พระธาตุเชิงชุม (หอระฆังเวียดนาม)	✓			✓		
มุกดาหาร						
- วัดสองคอน		✓			✓	
- พิพิธภัณฑ์ท่านหนูฮัก		✓			✓	
- ตลาดอินโดจีน	✓			✓		
- หอแก้ว		✓			✓	

จากการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวตามโปรแกรมเส้นทางท่องเที่ยวความทรงจำร่วมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมตามเส้นทาง R 8 R 9 และ R 12 ใหม่ พบว่าแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทาง R 8 R 9 และ R 12 มีศักยภาพในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ศักยภาพในการอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว ศักยภาพด้านสภาพแวดล้อมที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว ศักยภาพในด้านข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว และศักยภาพในด้านภาพลักษณ์ อยู่ในระดับปานกลาง – สูง

บทที่ 7

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องการจัดการเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมในกลุ่มจังหวัด สกลนคร นครพนม มุกดาหาร สู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) มีวัตถุประสงค์หลัก คือ 1 เพื่อศึกษาการสร้างมูลค่าและคุณค่าเพิ่มทางในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมในกลุ่ม จังหวัดสกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร 2.เพื่อศึกษาเส้นทางการท่องเที่ยวที่เกิดจากความทรงจำร่วมในแหล่งท่องเที่ยวทางสังคมและวัฒนธรรมในกลุ่ม จังหวัดสกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร ที่เชื่อมโยงมิตรประเทศสปป.ลาวและสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามตามเส้นทาง R8 R 9 และ R 12 ใหม่ให้เป็นเส้นทางการท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสมต่อการรับรู้ และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และสนองต่อความต้องการของผู้ประกอบการและชุมชนในกลุ่ม จังหวัดสกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร และ 3.เพื่อเสนอแนะเชิงนโยบายการจัดการท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมในกลุ่ม จังหวัดสกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร ที่เชื่อมโยงมิตรประเทศสปป.ลาวและสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ต่อภาครัฐ ภาคท้องถิ่น ผู้ประกอบการและภาคประชาชน

ในบทนี้คณะวิจัยมุ่งวิเคราะห์ผลการศึกษาเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย รายละเอียดดังนี้

7.1 การสร้างมูลค่าและคุณค่าเพิ่มทางในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมในกลุ่มจังหวัดสกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร

การศึกษาค้นพบว่าในกลุ่มภาคอีสานตอนบนจังหวัดสกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร ได้มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและรูปแบบการท่องเที่ยว โดยมีกรอบความร่วมมือภายใต้กลุ่ม “สนุก” ซึ่งหมายถึงจังหวัดสกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร ซึ่งในปี 2555-2556 กลุ่มสนุกจึงเป็นมูลค่าอย่างหนึ่งของการสนับสนุนการท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเพิ่มมูลค่าด้านการท่องเที่ยว ประเภทการรวมกลุ่มผู้ประกอบการ กลุ่มหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (นิศา ชัชกุล.2556) โดยกลุ่มสนุกมีการจัดกิจกรรมที่สำคัญหลายกิจกรรมอาทิเช่น การสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยว 3 จังหวัด กลุ่มอารยธรรมถิ่นนาคน การสนับสนุนกิจกรรมหาดทรายทองนครพนม กิจกรรมประชุมความร่วมมือด้านการท่องเที่ยว 3 จังหวัด 3 ประเทศ ครั้งที่ 9 (มุกดาหาร-สะหวันเขต-กวางตรี) เพื่อสร้างความร่วมมือพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวไปยังจังหวัดพิษณุโลก สุโขทัย และตาก

อย่างไรก็ตามการพัฒนาทิศทางการท่องเที่ยวเหล่านี้ ยังคงยึดโยงกับเรื่องราวทางสังคมและวัฒนธรรมกลุ่มน้ำโขง และประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ของผู้คนในภูมิภาคนี้ ซึ่งถือว่าเป็นคุณค่าในแหล่งท่องเที่ยวที่ปรากฏให้เห็นอยู่ในแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะประวัติศาสตร์ในยุคสงครามอินโดจีน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มจังหวัดสกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร มุ่งนำคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม ซึ่งประกอบด้วยความเป็นเอกลักษณ์ด้านวิถีชีวิต ภูมิปัญญา และองค์ความรู้ ดังเช่น การนำวัฒนธรรมภูไท จังหวัดมุกดาหาร มาแสดงให้เห็นกลิ่นทุน และหน่วยงานการท่องเที่ยวของลาว และเวียดนามได้ชม ในการประชุมความร่วมมือระหว่างประเทศ

การพัฒนาทิศทางการท่องเที่ยวดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความต่อเนื่องของการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณี ที่มีความงดงามทางศิลปวัฒนธรรม และความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณีที่สืบค้น ได้ ดังเช่นการศึกษาครั้งนี้พบว่า ความสัมพันธ์ประวัติศาสตร์ของชนเผ่าภูไท สามารถสืบย้อนให้เห็นเป็น เส้นทางชาติพันธุ์ไทย(สกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร)-ลาว(เมืองวังอ่างคำ)-เวียดนาม(เมืองก๋วยเจ๋ง) เป็นความ ผูกพันต่อท้องถิ่น ที่ยังคงความเข้มแข็งในการรักษาเอกลักษณ์ชนเผ่าไว้ เช่นด้านภาษา การแต่งกาย การสร้าง ผลิตภัณท์ เช่น ผ้าทอต่างๆ การศึกษาครั้งนี้พบว่า ทั้ง 3 จังหวัดได้พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (Cultural Attraction) ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ศิลปะและขนบธรรมเนียมประเพณีที่บรรพบุรุษได้สร้าง สมและถ่ายทอดเป็นมรดกสืบทอดกันมา เช่นงานประเพณีไหว้พระธาตุพนม พระธาตุเชิงชุม ซึ่งแหล่งท่องเที่ยว เหล่านี้แฝงไว้ด้วยวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน นำมาซึ่งการแสดงศิลปวัฒนธรรม และสิ่งประดิษฐ์ เช่น สีนคำ พื้นเมือง การแต่งกาย ภาษา ชนเผ่า เป็นต้น ทำให้เกิด การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ชมสิ่งที่แสดงความเป็นวัฒนธรรม เช่น พิพิธภัณฑสถานโฮจิมินห์ พิพิธภัณฑสถานท่านหนุ อัก โดยมุ่งแสดงให้เห็นการดำเนินชีวิตของบุคคลในแต่ละยุคสมัย ซึ่งผู้ท่องเที่ยวจะได้รับทราบประวัติความเป็นมา ความเชื่อ มุมมองความคิด ความศรัทธา ความนิยมของบุคคลในอดีตที่ถ่ายทอดมาถึงคนรุ่นปัจจุบัน ผ่านแหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้

ดังนั้น การพัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดสกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร จึงมุ่งสร้างแหล่งท่องเที่ยวภายใต้แนวคิดการเพิ่มคุณค่าและมูลค่าเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่กล่าวไว้ว่า เป็นวิธีการศึกษาประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมผ่านการเดินทางท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นการพัฒนาด้านภูมิปัญญา สร้างสรรค์ เคารพต่อสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ศักดิ์ศรีและวิถีชีวิต ผู้คน หรือสามารถกล่าวได้อีกนัย หนึ่งว่า การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมคือ การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ผู้อ่านและย้อนกลับมาตนเอง อย่างเข้าใจความเกี่ยวพันของสิ่งต่าง ๆ ในโลกที่มีความเกี่ยวโยงพึ่งพาไม่สามารถแยกออกจากกันได้(ชาญวิทย์ เกษตรศิริ.2540)

ดังนั้นการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ความทรงจำร่วมทางประวัติศาสตร์การต่อสู้ยุคสงครามอินโดจีน ที่ปรากฏในแหล่งท่องเที่ยวของทั้ง 3 ประเทศ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์อันดีของผู้คนทั้ง 3 ประเทศโดยเฉพาะในกลุ่มจังหวัดสกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร ที่มีประชากร เชื้อสายเวียดนามจำนวนมาก อาศัยอยู่ ดังนั้นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยการสืบค้นเรื่องราว ประวัติศาสตร์ความทรงจำในวีรบุรุษ เช่น ทานโฮจิมินห์ ทานเจ้าสุภานุวงศ์ ผู้นำกลุ่มเสรีไทยสายอีสาน จึงเป็นทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสังคม และวัฒนธรรม ที่มุ่งให้เกิดความเข้าใจในประวัติศาสตร์ ความทรงจำร่วมของผู้คนในกลุ่มจังหวัดและประเทศที่มีความสัมพันธ์ทางประวัติศาสตร์ร่วมกัน การศึกษาครั้งนี้พบว่า ประเด็นสำคัญของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมในกลุ่มจังหวัดสกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร เพื่อเชื่อมโยงกับลาวและเวียดนาม คือให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ผู้อื่น เป็นคุณค่าทางสังคมที่เกิดขึ้น ซึ่งต้องสัมพันธ์กับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ที่จะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มนี้ เช่น แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่แสดงให้เห็นเรื่องราว ความทรงจำของคนเวียดนาม คนลาว และคนสกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร เมื่อครั้งอพยพหนีสงคราม ซึ่งเรื่องราววิถีชีวิตในยุคต่างๆ ต่างมาปรากฏผ่านสถานที่สำคัญทางศาสนา เช่น วิหารบ้านสองคอน ที่มุกดาหาร หรืองานศิลปกรรมสถาปัตยกรรม นาฏศิลป์ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ งานเทศกาล

ประเพณี และสินค้าของที่ระลึกในรูปแบบต่าง ๆ ตลอดจนภาพวิถีชีวิตและอัยาศัยไมตรีของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งจะเป็นบริบทการท่องเที่ยวที่สำคัญในอนาคต ที่กลุ่มประเทศไทย-ลาว-เวียดนามคือส่วนหนึ่งของกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

อย่างไรก็ตาม การศึกษาครั้งนี้พบว่า นักท่องเที่ยวจะเลือกเข้าไปเยี่ยมชมในแหล่งท่องเที่ยวที่มีเรื่องราว ประวัติศาสตร์ดึงดูดใจและความน่าสนใจ ที่แสดงให้เห็นถึงคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมความเป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว ความสะดวกในการเข้าถึง ความปลอดภัย และความสามารถในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ พบว่ากลุ่มจังหวัดสกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน และการสนับสนุนทางด้านนโยบาย ด้านงบประมาณ และด้านบุคลากร จากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรท้องถิ่น ซึ่งทำให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวใหม่เพิ่มขึ้นหลายแห่ง ดังเช่น กรณีศึกษาหมู่บ้านมิตรภาพไทย-เวียดนาม จังหวัดนครพนม พบว่าสถานที่ท่องเที่ยวสามารถดำรงอยู่ได้ มีการฟื้นฟูสภาพของแหล่งท่องเที่ยว โดยความร่วมมือระดับรัฐบาลกับรัฐบาล ซึ่งเป็นจุดแข็งของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเป็นเงื่อนไขในการสร้างแหล่งท่องเที่ยว

การศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมกลุ่มจังหวัดสกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร โดยวิเคราะห์จากข้อกำหนดมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม(สำนักงานการพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. 2549) กำหนดองค์ประกอบพื้นฐานสำหรับประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมพบว่ากลุ่มจังหวัดสกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร มีศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ความเชื่อ ซึ่งสามารถสร้างความรู้ด้านประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรมให้แก่นักท่องเที่ยว เช่น มีพิพิธภัณฑ์ไทย-เวียดนาม พิพิธภัณฑ์ไทย-ลาว มิวเซียมประเพณีทางวัฒนธรรม การไหว้พระธาตุสองฝั่งโขง มีความต่อเนื่องของการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม ความผูกพันต่อท้องถิ่น และความเข้มแข็งในการรักษาวัฒนธรรม การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใน 3 จังหวัดจึงมีความสำคัญในการรักษาวัฒนธรรมให้คงอยู่เช่นกัน ซึ่งเป็นจุดเสริมศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญในกลุ่ม 3 จังหวัดนี้

กรณีศึกษาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ในครั้งนี้ พบว่าทั้ง 3 จังหวัดมีศักยภาพในทางกายภาพและการจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ความปลอดภัย และความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นอีกส่วนสำคัญในการดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเยือนแหล่งท่องเที่ยว ดังเช่น กรณีจังหวัดมุกดาหาร ที่จัดให้มี อาสาสมัครรักษาความปลอดภัยในตลาดอินจัน อย่างไรก็ตามการศึกษานี้พบข้อจำกัดในการจัดการท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมในกลุ่มจังหวัด คือการขาดมกฏเทศ นำเที่ยวที่เข้าใจประวัติศาสตร์ ความสำคัญของวัฒนธรรมประเพณี รวมทั้งในระดับจังหวัดยังไม่มีกิจกรรมการจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชนด้านการเสริมจิตสำนึกและการเรียนรู้ในเรื่องคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรม เพื่อเตรียมรับนักท่องเที่ยว ดังนั้นจึงพบว่าเจ้าหน้าที่ดูแลพื้นที่ผู้ประกอบการ และชุมชนท้องถิ่นที่อยู่โดยรอบแหล่งท่องเที่ยว ยังไม่สามารถอธิบายความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างมีความรู้

7.2 เส้นทางทางท่องเที่ยวที่เกิดจากความทรงจำร่วมในแหล่งท่องเที่ยวทางสังคมและวัฒนธรรมในกลุ่ม จังหวัดสกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร ที่เชื่อมโยงมิตรประเทศสปป.ลาวและสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ตามเส้นทาง R8 R 9 และ R 12

การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาสำรวจสภาพการจัดเส้นทางทางท่องเที่ยว และแหล่งท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมตามเส้นทาง R 8 R 9 และ R 12 และศึกษาการรับรู้ ความพึงพอใจ ต้นทุน(ค่าใช้จ่าย)ในการเดินทางของนักท่องเที่ยวที่มีต่อเส้นทางทางท่องเที่ยว และแหล่งท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรม R 8 R 9 และ R 12 เพื่อวิเคราะห์เส้นทางแหล่งท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมตามเส้นทาง R 8 R 9 และ R 12 เดิม และสร้างแผนที่เสนอแนะเส้นทางทางท่องเที่ยวที่เกิดจากความทรงจำร่วมในแหล่งท่องเที่ยวทางสังคมและวัฒนธรรมตามเส้นทาง R 8 R 9 และ R 12 ใหม่ ให้เป็นเส้นทางทางท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสมต่อการรับรู้ และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และสนองต่อความต้องการของผู้ประกอบการและชุมชน

จากการสำรวจสภาพการจัดเส้นทางทางท่องเที่ยว และแหล่งท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมตามเส้นทาง R 8 R 9 และ R 12 พบว่าเส้นทาง R8 (เชื่อมระหว่างนครพนม - แขวงคำม่วน - แขวงบอลิคำไซ - เมืองวิงห์) มีความยาวประมาณ 200 กิโลเมตร ช่วงที่ผ่านลาวประมาณ 65 กิโลเมตร เริ่มต้นจากเมืองคำเกิด ผ่านเมืองหลักซาว และเมืองนาโป ไปสิ้นสุดที่เมืองวิงห์ในเวียดนาม ซึ่งสภาพถนนตามเส้นทาง R 8 ตัดผ่านภูเขาสูงชัน สภาพถนนช่วงที่ผ่านสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวยังอยู่ระหว่างการพัฒนาเส้นทางให้ทัดเทียมมาตรฐานของไทย ทำให้การขนส่งยังไม่สะดวกเท่าที่ควร จึงไม่เหมาะในการขนส่งสินค้า เพราะจะต้องใช้เวลามาก และมีความเสี่ยงในการขนส่งข้ามแดน ไม่มีจุดพักและจุดกระจายสินค้าในการที่จะขนส่งสินค้าต่อไปยังที่อื่นได้ ที่สำคัญใช้เวลาสำหรับพิธีการทางศุลกากรมาก แต่เส้นทาง R8 สามารถเป็นเส้นทางเพื่อการท่องเที่ยวได้ เนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยวระหว่างเส้นทางที่เป็นธรรมชาติ และเป็นที่ยอดนิยมของนักท่องเที่ยวได้

เส้นทาง R9 (เชื่อมระหว่างมุกดาหาร - แขวงสะหวันนะเขต - เมืองดานัง) เป็นเส้นทางที่ยอดนิยมของนักท่องเที่ยวไม่ว่าชาวไทยและชาวต่างชาติให้เดินทางไปในแขวงสะหวันนะเขต ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อเดินทางต่อไปที่ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม เนื่องจากสภาพเส้นทาง R 9 ได้มีการปรับปรุงสภาพถนนให้ดีขึ้น โดยมีการปรับเปลี่ยนเส้นทางที่มีสองช่องทางการจราจรมาเป็นสี่ช่องทางการจราจร เพื่อให้การขนส่งสินค้า และการสัญจรในการเดินทางท่องเที่ยวระหว่างจังหวัดไปจนถึงระหว่างประเทศมีประสิทธิภาพมากขึ้น ที่สำคัญตามเส้นทาง R 9 ยังมีแหล่งทรัพยากรและแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย

เส้นทาง R 12 (เชื่อมโยงระหว่างนครพนม - แขวงคำม่วน - เมืองฮาติงห์) มีความยาวประมาณ 260 กิโลเมตร ช่วงที่ผ่านลาวประมาณ 140 กิโลเมตร เริ่มจากเมืองท่าแขก ผ่านกลางประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ไปสิ้นสุดที่เมืองฮาติงห์ในเวียดนาม ปัจจุบัน เป็นเส้นทางที่กำลังเป็นที่นิยมสำหรับนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางท่องเที่ยวไปยังสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และสาธารณรัฐประชาธิปไตยสังคมนิยมเวียดนาม เพราะเป็นเส้นทางที่สั้นที่สุด สภาพถนนสามารถใช้การได้ดี ถึงแม้ว่าจะไม่ดีเยี่ยม แต่ก็มีความลาดเอียงของภูเขาน้อยกว่าเส้นทางหมายเลข 9 จากจังหวัดมุกดาหารของประเทศไทย เชื่อมต่อแขวงสะหวันนะเขตของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเข้าสู่สาธารณรัฐประชาธิปไตยสังคมนิยมเวียดนามทางด่านลาวบาว ที่เมืองกวางตรี ซึ่งเส้นทาง R 12 นี้ จะเหมาะที่จะเป็นเส้นทางในการขนส่งสินค้า (โลจิสติกส์) โดยเฉพาะสินค้าการเกษตรจากประเทศไทยไปยังประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และ

สาธารณรัฐประชาธิปไตยสังคมนิยมเวียดนามแล้วไปประเทศจีน หรือจากประเทศจีน เข้าสาธารณรัฐประชาธิปไตยสังคมนิยมเวียดนาม เข้าสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มาที่ประเทศไทย มากที่สุด เพราะใช้ระยะเวลาในการขนส่งเพียง 3 วัน นับได้ว่าเป็นเส้นทางที่สั้นที่สุด และเส้นทาง R12 นี้สามารถพัฒนาเส้นทางให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษสะหวัน - เซโน และ ฮานอย

การรับรู้และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทาง R8 R9 และ R 12 นักท่องเที่ยวมีการรับรู้ในแหล่งท่องเที่ยว และ มีระดับความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก

สำหรับต้นทุน (ค่าใช้จ่าย) ในการเดินทางท่องเที่ยวใน 3 จังหวัด คือ สกลนคร มุกดาหาร นครพนม โดยทางรถยนต์ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะเดินทางเป็นหมู่คณะเฉลี่ยไม่เกิน 15 คน จะมีต้นทุนในการใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคน ประมาณ 3,000 – 4,500 บาท (รวมค่าที่พัก อาหาร) ต่อทริปเดินทาง 2 วัน 1 คืน หากนักท่องเที่ยวเดินทางมาโดยเครื่องบินจะมีค่าใช้จ่ายเพิ่มต่อคนประมาณ 1,000 บาท

ในกรณีนักท่องเที่ยวเดินทางไปยังสปป.ลาว และเวียดนาม ไม่ว่าจะเดินทางข้ามสะพานมิตรภาพไทย – ลาว 2 ที่จังหวัดมุกดาหาร หรือ สะพานมิตรภาพไทย – ลาว 3 ที่จังหวัดนครพนม จะมีต้นทุนค่าใช้จ่ายต่อคณะเฉลี่ยไม่เกิน 15 คน ประมาณ 8,000 – 15,000 บาท (รวมค่าที่พัก อาหาร) ต่อทริปเดินทาง 3 วัน 4 คืน

สำหรับการวิเคราะห์เส้นทางอาศัยแนวคิดความทรงจำร่วมเชิงสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่ม “สนุก” ซึ่งประกอบด้วย จังหวัดสกลนคร นครพนม มุกดาหาร ที่เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทาง R8 R9 และ R 12 ผ่านสะพานมิตรภาพ 2 จังหวัดมุกดาหาร และสะพานมิตรภาพ 3 จังหวัดนครพนมสู่แขวงบอลิคำไซ แขวงคำม่วน และแขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เชื่อมไปยังเมืองวิงห์ เมืองท่าติญ (Ha Tinh) เมืองกว๋างจิ (Quang Tri) เมืองกว๋างบิญ (Quang Binh) เมือง เว้ และเมืองดานัง (Da Nang) ประเทศเวียดนาม ซึ่งอาศัยแนวคิดความทรงจำร่วมของคน 3 ประเทศ คือ ประเทศไทย (สกลนคร นครพนม มุกดาหาร) สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยว จากการศึกษาโครงการย่อยที่ 1 พบว่า ความทรงจำร่วมในแหล่งท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ ผูกพันกันระหว่างกัน ใน 3 ประเทศ นั้น พบว่าเกิดจากการที่คนใน 3 ประเทศมีความทรงจำร่วมกันใน 4 ด้าน คือ

ความทรงจำร่วมแรก เป็นความทรงจำร่วมเกี่ยวกับบรรพบุรุษตั้งแต่ยุคสงครามอินโดจีน ในการกอบกู้เอกราช ลี้ภัย และอพยพหนีสงครามจนก่อเกิดเป็น ความเชื่อ ความศรัทธา และความผูกพันร่วมกัน ของผู้นำประเทศเวียดนาม ที่คนไทยรู้จักในนามของลุงโฮ (โฮจิมินห์) ที่หมู่บ้านมิตรภาพไทย – เวียดนาม จังหวัดนครพนม ปัจจุบันใน 3 จังหวัดของประเทศไทย คือ สกลนคร นครพนม มุกดาหาร จะมีคนไทยเชื้อสายเวียดนามจำนวนมากอาศัยอยู่ นอกจากนี้ยังมีความทรงจำร่วมเกี่ยวกับท่านหนุฮัก หนุฮัก พุมสะหวัน อดีตประธานประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และอดีตในผู้ร่วมก่อตั้งพรรคประชาชนปฏิวัติลาว ซึ่งท่านหนุฮักพร้อมกับเจ้าสุภานุวงศ์และผู้นำลาวได้เคยมาพำนักในประเทศไทย ที่บ้านพาลูกา อำเภอหว้านใหญ่ จังหวัดมุกดาหาร ซึ่งเป็นบ้านเกิดของท่านหนุฮัก ปัจจุบันบ้านเดิมของหนุฮักที่พาลูกา ยังคงเหลือเสาบ้านเพียงเสาเดียวเป็นอนุสรณ์ และได้รับการบูรณะจากภาครัฐของทั้งสองประเทศ (ไทย – ลาว)

ความทรงจำร่วมที่ 2 เป็นความทรงจำร่วมในเรื่องชาติพันธุ์ชาวภูไท ซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ใหญ่ที่สุดรองลงมาจากกลุ่มไทลาว ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีแม่น้ำโขงแยกกลุ่มนี้ออกจาก

ภูไทในภาคเหนือของลาว และญวน กลุ่มภูไทกลุ่มใหญ่ที่สุดอาจจะอยู่แถบลุ่มน้ำโขง และแถบเทือกเขาภูพาน เช่น จังหวัดนครพนม ได้แก่อำเภอนาแก เรณูนคร ธาตุพนม ศรีสงคราม เมืองนครพนม จังหวัดสกลนคร ได้แก่ อำเภอพรณานิคม วาริชภูมิ พังโคน บ้านม่วง วานรนิวาส กุสุมาลย์ สว่างแดนดิน กุดบาก และจังหวัดมุกดาหาร ที่อำเภอดำชะอี เมืองมุกดาหาร นิคมคำสร้อย ดอนตาล หนองสูง ส่วนชาวภูไทในสาธารณประชาธิปไตยประชาชนลาว อาศัยอยู่ที่แขวงสะหวันนะเขต เมืองวังอ่างคำ ซึ่งเป็นจังหวัดที่อยู่ทางทิศใต้ของลาว และชาวภูไทในสาธารณรัฐประชาธิปไตยสังคมนิยมเวียดนาม จะอาศัยอยู่บริเวณ จังหวัดเซินลา เดียนเบียนเฮียนบ้าย เหลาจารย์ ลาวกาย ฮัวบิ่นห์ จังหวัดแทงฮัว เงอาน อำเภอดึงยาง จังหวัดเงอาน เมืองก้วยเจา จังหวัดฮัวบิ่นห์ ที่เชื่อมโยงวัฒนธรรมด้านภาษา การแต่งกาย วิถีชีวิตของคนทั้งสามประเทศเข้าด้วยกัน (Cultural Attraction)

เส้นทางที่ 4 ตามเส้นทาง R 12 (4 วัน 3 คืน) กวางตรี – สะหวันเขต-ท่าแขก-นครพนม-มุกดาหาร-สกลนคร

พิพิธภัณฑสถานโฮจิมินห์ --- หมู่บ้านมิตรภาพไทย – เวียดนาม (บ้านลุงโฮ) --- หอนาฬิกาเวียดนาม --- วัดสองคอน--- พิพิธภัณฑสถานหนุฮัก --- ตลาดอินโดจีน --- หอแก้ว

7.3 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการจัดการท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมในกลุ่มจังหวัด สกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร ที่เชื่อมโยงมิตรประเทศสปป.ลาวและสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ต่อภาครัฐ ภาคท้องถิ่น ผู้ประกอบการและภาคประชาชน

การพัฒนาการท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรม มีความสำคัญอย่างยิ่งกับการเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพราะการท่องเที่ยวนอกจากจะส่งเสริมด้านรายได้แล้ว ยังเป็นการเชื่อมโยงผู้คนให้มาพบปะ เรียนรู้วัฒนธรรม ประเพณี ประวัติศาสตร์ ระบบนิเวศของแต่ละภูมิภาค ดังเช่นนักท่องเที่ยวชาวยุโรปที่ต้องการสัมผัสวัฒนธรรมประเพณีของคนเอเชีย ซึ่งในแหล่งท่องเที่ยวที่ล้วนมีเรื่องราวความทรงจำประวัติศาสตร์ฝังแฝงอยู่ในแหล่งท่องเที่ยว

ดังกรณีการท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมในกลุ่มจังหวัดสกลนคร-นครพนม-มุกดาหารนี้เนื้อหา (Story) ที่มีในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรม ในกลุ่มประเทศไทย-ลาว-เวียดนาม คือปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่จะทำให้ผู้คนในกลุ่มประเทศเข้าใจกันมากขึ้น เนื่องจากประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของผู้คนในอดีตถูกลบหายไปในยุคสงครามการแย่งชิงดินแดน และเกิดการสร้างเขตแดนระหว่างประเทศขึ้น ทำให้เส้นเขตแดนแบ่งแยกผู้คน แต่ในด้านสังคมวัฒนธรรมของผู้คนที่อยู่ในระบบนิเวศเดียวกันไม่ได้ถูกขีดแบ่งออก ดังเช่นเรื่องราว ตำนาน ความทรงจำที่ปรากฏในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ใน 3 ประเทศ ดังนั้นการพัฒนาการท่องเที่ยวในอนาคตที่จะเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ต้องมุ่งสร้างแรงดึงดูดด้านเนื้อหาทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณีที่มีความทรงจำร่วมอันดีระหว่างกันของผู้คนทั้ง 3 ประเทศ และยกระดับให้เป็นประวัติศาสตร์ร่วมของมนุษยชาติกลุ่มชาติพันธุ์เอเชียลุ่มน้ำโขงและลุ่มทะเลเวียดนาม เพื่อสร้างแรงดึงดูดนักท่องเที่ยวจากทั่วโลก ข้อเสนอสำคัญของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีประวัติศาสตร์ความทรงจำอันดีร่วมกันของคนไทย-ลาว-เวียดนาม โดยใช้ความร่วมมือระหว่างประเทศ สร้างแหล่งท่องเที่ยวและเส้นทางท่องเที่ยวใหม่ โดยใช้เรื่องราวที่สัมพันธ์กันทั้งในอดีตและปัจจุบัน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ซึ่งกลุ่มจังหวัดสกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร มีทรัพยากรทั้งด้านบุคลากร หน่วยงาน และการรวมกลุ่มแล้ว หากแต่การพัฒนาการท่องเที่ยวของทั้ง 3 จังหวัดยังต้องได้รับการสนับสนุนให้มากขึ้น โดยเฉพาะประเด็นการสนับสนุนการสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ ทางด้านประวัติศาสตร์และด้านความเชื่อ วัฒนธรรม ประเพณี ดังเช่น กรณีหมู่บ้านมิตรภาพไทย-เวียดนาม และพิพิธภัณฑสถานบ้านท่านหนุฮัก รวมทั้งเทศกาลไหว้พระธาตุพนม เทศกาลแข่งเรือ และกิจกรรมการไหว้พระเกี้ยวอาจารย์ที่สำคัญๆ ของอีสาน ซึ่งการศึกษาพบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวยังคงเป็นกลุ่มคนไทย แสดงให้เห็นถึงลักษณะแหล่งท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดด้านศาสนาความเชื่อ ยังคงมีความน่าสนใจ หากแต่ยังมีจุดอ่อนในด้านการพัฒนาสู่สากล ซึ่งต่างจากด้านประวัติศาสตร์ที่มีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเป็นเงื่อนไขในการขับเคลื่อน อีกทั้งยังมีแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นใหม่ในพื้นที่ศึกษาครั้งนี้

ดังนั้นการพัฒนาการท่องเที่ยวระหว่าง 3 ประเทศจึงควรมุ่งให้ความสำคัญกับการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ ดังเช่น ที่จังหวัดมุกดาหารได้สร้างกิจกรรมความร่วมมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวระหว่างจังหวัดกว๋างจิ (Qiang Tri) - สะหวันนะเขต และมุกดาหาร มาจนถึงครั้งที่ 9 ซึ่งกำลังมีการพัฒนาเส้นทาง การท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องควบคู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน ซึ่งการพัฒนาดังกล่าวยังคงใช้เรื่องราวประวัติศาสตร์ความทรงจำร่วมในการพัฒนาเส้นทาง การท่องเที่ยว เป็นกรณีศึกษาที่ทำให้เห็นว่าทิศทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมจะมีความสำคัญมากขึ้นในอนาคตการพัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่ม 3 ประเทศนี้

ในการจัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรม ตามเส้นทาง R8 R9 และ R 12 ซึ่งปัจจุบันทั้ง 3 จังหวัด 3 ประเทศ ไทย ลาว และเวียดนามได้มีการพัฒนาความร่วมมือไปสู่จังหวัดบนเส้นทางตามแนวระเบียงตะวันออกสู่ตะวันตก East – West Economic Corridor และจังหวัดในกรอบของประเทศอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง นับว่าเป็นนิมิตหมายที่ดีต่อความร่วมมือกันในการพัฒนา อันจะนำไปสู่ความร่วมมือ มิตรภาพและความสัมพันธ์อย่างมั่นคง ยั่งยืนต่อไปในอนาคต ซึ่งคณะวิจัยมีข้อเสนอแนะที่พบในงานวิจัยดังนี้

ด้านนโยบาย

1. ควรส่งเสริม สนับสนุนให้มีมาตรการ หรือ ข้อกำหนดในการเข้า – ออกด่านทั้ง 3 จังหวัด 3 ประเทศ ให้เป็นรูปแบบ One Stop Service โดยให้หน่วยงานที่รับผิดชอบ เช่น ด่านตรวจคนเข้าเมืองใน 3 ประเทศสร้างกรอบความร่วมมือและพัฒนาให้มีความสอดคล้องกัน
2. ควรมีมาตรการในการเก็บค่าธรรมเนียมด่านสากลแต่ละด่าน ของ 3 ประเทศ เช่น มุกดาหาร – สะหวันนะเขต แดนสะหวัน – ลาวบาว ด่านนครพนม – คำม่วน ให้เท่ากันทุกด่าน
3. ควรปรับปรุงกฎระเบียบ และขั้นตอนพิธีการศุลกากร เกี่ยวกับเอกสารผ่านแดนต่าง ๆ ในการเดิน ให้ได้รับความรวดเร็ว และได้มาตรฐาน ลดขั้นตอนในการเก็บค่าธรรมเนียม ณ ด่านสากล
4. ควรพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ อาทิ ศูนย์บริการเพื่ออำนวยความสะดวก ให้กับนักท่องเที่ยว
5. ควรสนับสนุน ส่งเสริม งบประมาณในการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐาน สะดวก ถูกหลักอนามัยและที่สำคัญต้องปลอดภัยกับนักท่องเที่ยว

ด้านเศรษฐกิจ

1. ส่งเสริม ผลักดันการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวร่วมกันระหว่าง 3 จังหวัด 3 ประเทศ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มในการท่องเที่ยว
2. ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวใน 3 จังหวัด 3 ประเทศ โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวใหม่เชิงสังคมและวัฒนธรรมตามความทรงจำร่วม เพื่อเน้นความสัมพันธ์และผูกพันของ 3 ประเทศ ตามเส้นทาง R8 R9 และ R 12 โดยเน้นโปรแกรมการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยง 3 จังหวัด 3 ประเทศ และให้มีการพักค้างอย่างน้อย จังหวัด หรือ แขวงละ 1 คืน เพื่อเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวให้มีรายได้เพิ่มขึ้นในแต่ละประเทศ
3. สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในธุรกิจนำเที่ยว ศึกษา กฎหมาย ระเบียบ ข้อกำหนดต่าง ๆ เกี่ยวกับการลงทุน การค้า การบริการ การจดทะเบียนลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวให้ถูกต้องตามกฎหมายของแต่ละประเทศ

4. ควรปรับปรุงสนับสนุนส่งเสริมศูนย์บริการข้อมูลการท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวในการเปิดเสรีอาเซียน (AEC) ตามแนวเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก และอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง เพื่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกันทั้ง 3 ประเทศ

5. ควรพัฒนามาตรฐานการบริการบุคลากรด้านการท่องเที่ยว เช่น ธุรกิจที่พัก ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก และธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

6. ปรับปรุงผลิตภัณฑ์ด้านการท่องเที่ยวให้หลากหลายเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว

ด้านสังคม – วัฒนธรรม

1. เน้นการท่องเที่ยวเชิงสังคมวัฒนธรรม ร่วมกันของคน 3 ประเทศ เช่น การท่องเที่ยวแบบเรียนรู้เชิงสังคม ประวัติศาสตร์ (Study Tourism) รวมทั้งการท่องเที่ยวเพื่อศึกษาความเชื่อในวัฒนธรรม ประเพณี หรือเรียกว่า การท่องเที่ยวเชิงจิตวิญญาณ (Spiritual Tourism) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่น วัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรเข้าร่วมมาเป็นภาคีเครือข่ายจัดการท่องเที่ยว รวมทั้งให้ข้อมูลเนื้อหา และร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาลักษณะการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ เพื่อให้ครู อาจารย์ ที่จะไปสอนเด็กนักเรียน ได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์ ความทรงจำอันดีระหว่างประเทศ

2. ใน 3 จังหวัด 3 ประเทศ มีความคล้ายคลึงกันในด้านภาษา และวัฒนธรรม รูปแบบการดำรงชีวิต ไม่แตกต่างกันมาก และที่สำคัญมีประวัติศาสตร์ร่วมกันมาก่อน เพียงแต่ถูกแบ่งแยกโดยอำนาจของรัฐยุคอาณานิคม การจัดการท่องเที่ยวด้านนี้ควรมุ่งให้ความรู้ที่ส่งเสริมความเข้าใจกัน

ด้านการคมนาคม

1. การเดินทางในประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม จะมีกฎหมายจำกัดความเร็ว ในการเดินทางได้ไม่เกิน 70 – 80 กิโลเมตร ซึ่งเป็นอุปสรรคที่สำคัญในการเดินทาง ดังนั้นในระดับนโยบายระหว่างประเทศยังคงเป็นปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกันของทั้ง 3 ประเทศ แต่อย่างไรก็ตามการสนับสนุนในประเด็นของลาว-เวียดนาม ที่มีข้อตกลงการใช้รถร่วมกันก็ถือว่าเป็นประโยชน์กับลาวและเวียดนาม แต่ในประเทศไทยที่รถยนต์ของไทยไม่สามารถนำนักท่องเที่ยวเข้าไปในลาวและเวียดนามได้ถือว่าเป็นกลไกหนึ่งที่มีผลต่อผู้ประกอบการด้านรถยนต์ที่ใช้ในการท่องเที่ยวสำหรับฝั่งไทย และการคิดคำนวณต้นทุนในการจัดการท่องเที่ยว

บรรณานุกรม

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2547). คู่มือการปฏิบัติงานการท่องเที่ยวและกีฬา สำหรับข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจในสังกัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. กรุงเทพมหานคร: สำนักปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
- กมล รัตนวิระกุล. (2550.) การตลาดวิวัฒนาการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : เคล็ดไทย
- โครงการวิจิตรศิลป์. (2540).วิทย์ไทย : การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง
- จุพร ดอนโสม.(2555)การสร้างอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของคนไทย. เชื้อสายเวียดนาม บ้านนาจอก. ศูนย์วิจัยพหุลักษณะสังคมลุ่มน้ำโขงมหา วิทยาลัยขอนแก่น
- จำเนียร ชุณหโสภาค.(2553). รูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนโดยการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง. ปรัชญาดุสิตบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ฉลองศรี พิมพ์สมพงศ์. (2542.) การวางแผนและพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2540).การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง
- ชูศักดิ์ วิทยาภัก.(2554)การท่องเที่ยวกับการพัฒนา พินิจหลวงพระบางผ่านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม.ศูนย์วิจัยและบริการวิชาการ คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.เชียงใหม่
- ธัญญาทิพย์ ศรีพนา.(2550)การพัฒนาความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวเวียดนาม-ไทย บนเส้นทางหมายเลข 9และพื้นที่ต่อเนื่อง. สถาบันเอเชียศึกษา.จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- บริษัท มรดกโลก จำกัด. (2537).รายงานโครงการการศึกษาความเหมาะสมและออกแบบรายละเอียดการให้แสงสว่างโบราณสถานในตัวเมืองเชียงใหม่. กรุงเทพฯ : เพทายการพิมพ์
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2543) การจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. เชียงใหม่ : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- . (2548.)การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- บุญยสิทธิ์ อเนกสุข.(2552)สายน้ำ ผู้คน ชายแดน วัฒนธรรม การค้า การเมือง.วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.ฉบับพิเศษ.ศูนย์วิจัยสังคมอนุภาคลุ่มน้ำโขง.มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.อุบลราชธานี
- พงศธร เกษสำลี. (2537).งานเทศกาลประเพณีที่น่าสนใจทางการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
- ไพฑู ภูทา.(2554)ความเป็นมาคนอีสาน ในเหตุการณ์สำคัญของประวัติศาสตร์ .คณะกรรมการระดมทุนช่วยเหลือผู้ต้องขังทางการเมืองระหว่างปี. 2552-2553
- มุกิตา ปิ่นสุนทร. (2542). การวางแผนเส้นทางจักรยานที่เหมาะสมเพื่อการท่องเที่ยวในเขตเกาะรัตนโกสินทร์. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล

- ยศ สันตสมบัติ.(2551)อำนาจ พื้นที่ และอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์: การเมืองวัฒนธรรมของรัฐบาลใน
เมืองไทย.ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).กรุงเทพฯ
- เลิศพร ภาระสกุล. (2551). ภาพลักษณ์ของประเทศไทยในสายตาของนักท่องเที่ยวต่างชาติ. วารสาร
บริการและการท่องเที่ยวไทย, ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2551)
- (2552). แรงจูงใจและระดับความสนใจในแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวจีนใน
ประเทศไทย. รวมบทความวิจัยการประชุมสัมมนาวิชาการเครือข่ายและงานวิจัยสาขาการ
ท่องเที่ยวและการโรงแรมครั้งที่ 1. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- วรรณ วลัยวานิช. (2546.) ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ศิริ ฮามสุโพธิ์. (2546).การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวในระดับหมู่บ้าน. วิทยานิพนธ์ ศศ.ด.
ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- ศุภศรีศรีสะเกษศึกษา.(2552) ส่วย กวย กูย การเมืองและการท่องเที่ยวในลาวใต้.วารสารวิชาการ ปีที่
1 ฉบับที่ 1.มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
- ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์.(2551) หลวงพระบาง: การเปลี่ยนแปลงในฐานะเมืองมรดกโลก_บทความวารสาร
รวมบทความวิชาการแลลดไทยศึกษา.ฉบับพิเศษ. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- สุเทพ พันประสิทธิ์. เลิศพร ภาระสกุล และวันเพ็ญ พินเฝ้า. (2547). กลยุทธ์การจัดการเพื่อส่งเสริม
การท่องเที่ยวจังหวัดชายแดนไทยและกัมพูชา กรณีศึกษาจังหวัดสระแก้ว บุรีรัมย์ สุรินทร์
และศรีสะเกษ. รายงานการวิจัยชุดโครงการนโยบายและแผนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว.
กรุงเทพมหานคร
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2542)รายงานขั้นสุดท้ายการดำเนินการ
เพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และ
เทคโนโลยีแห่งประเทศไทย
- สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน เล่มที่ 27. (2546) กลยุทธ์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว) สำนักงานภาคเหนือ.(2545) สรุปพัฒนาการท่องเที่ยวเชิง
นิเวศในภาคเหนือ. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- สำนักงานการพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2549) การประเมินมาตรฐาน
คุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : สำนักงานการพัฒนาการท่องเที่ยว
กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
- สุกานดา ฟองย้อย.(2546) การท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2549).ใต้เบื้องพระยุคลบาท. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : มติชน
- สุรางรัตน์ ช่วยวงศ์ญาติ.(2547.)ความรู้ ทักษะ และความร่วมมือของชุมชนในการบริหารจัดการ
การท่องเที่ยวในท้องถิ่น : กรณีศึกษา หาดบางแสน 2 อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น.
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- สุปรีดา พนมยงค์.(255)เรียนรู้ประวัติศาสตร์ลาว ผ่านชีวิตเจ้าสุพานวง.สำนักพิมพ์แม่คำผาง.กรุงเทพฯ
- เสรี วังสไพจิตร. (2530).จุดหักเหของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ชนวนให้เกิดขบวนการนิเวศวิทยา
ทางการเมือง.วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร . กรุงเทพฯ
- องค์การสหประชาชาติ. (2543) แนวคิดเชิงทฤษฎีของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมกับการลดภาวะ

- เจริญพันธุ์. กรุงเทพฯ : สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 อาธิป เหมือนสุใจ.(2541)การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ในการวางแผนการใช้ที่ดินเพื่อ
 พัฒนาการท่องเที่ยวเกาะช้าง จังหวัดตราด. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ :
 มหาวิทยาลัยมหิดล
- Cooper, Chris, Fletcher, J., Fyall, A., Gilbert, D., and Wanhill, Stephen. (2005). **Tourism Principles and Practice**. 3 rd ed. Harlow: Pearson Education Limited.
- Chon, K. S. (1989). Understanding recreational traveler's motivation, attitude and satisfaction. **Revue de Tourisme** 1: 3 – 6.
- Cole, M., and Scribner, S. (1974). **Culture and Thought**. New York: John Wiley and Sons.
- Crompton, J. L. (1979b). An assessment of the image of Mexico as a vacation destination and the influence of geographical location upon that image. **Journal of Travel Research** 17(1): 18 -23
- Goodrich, J. N. (1978). The relationship between preferences for and perceptions of vacation destinations: Application of a choice model. **Journal of Travel Research** 17 (2): 8-13.
- Hargie, O. (1986). **A Handbook of Communication Skills**. London: Routledge.
- Huston, T., and Levinger, G. (1978). Interpersonal attraction and relationships. **Annual Review of Psychology** 29 : 115 – 156.
- Keown, C., Jacob, L., and Worthley, R. (1984). American tourists' perceptions of retail stores in 12 selected countries. **Journal of Travel Research** 22 (3): 26-30.
- Krech, D., and Crutchfield, R. S. (1948). **Theory and Problems of Psychology**. New York: McGraw – Hill.
- Mathieson, A., and Wall, G. (1982). **Tourism: Economic, Physical and Social Impacts**. Harlow: Longman
- Mayo, E. J.(1975). Tourism and the National Parks: A Psychographic and attitudinal survey.**Journal of Travel Research** 14 (1): 14 – 18.
- McGuire, W. J. (1969). The nature of attitudes and attitude change. In Lindzey, G., and Aronson, A. (eds), **The Handbook of Social Psychology** 3.2nd ed. Reading, MA: Addison – Wesley Publishers.
- McLelland, R.W., and Foushee, K.D. (1983). Negative images of the United States as expressed by tour operators from other countries. **Journal of Travel Research** 22 (1): 2- 5
- .Moutinho, L. (1987). Consumer behavior in tourism. **European Journal of Marketing** 21(10) : 5 – 44.
- Mitchell, T. (1978). **People in Organizations**. New York: McGraw – Hill.
- Pizam, A. (1999). Cross – cultural tourist behavior. In Pizam, A, and Mansfeld, Y. (1999).

- Consumer Behavior in Travel and Tourism.** New York: The Haworth Hospitality Press.
- Pizam, Abraham, and Mansfeld, Yoel.(2000). **Consumer Behavior in Travel and Tourism.** Oxford: The Haworth Hospitality Press.
- Robinson, G. L. N., and Nemetz, L.(1988). **Cross – Cultural Understanding.**UK: Prentice – Hall International.
- Redding, S. G. (1980). Management education for orientals. In Garratt, B., and Stopford, J. (eds.),**Breaking Down Barriers – Practice and Priorities for International Management Education.** London: Gower Press.
- Samovar, L. A., and Proter, R. E. (1991). **Communication Between Cultures.** Belmont, CA : Wadsworth Publishing Company.
- Schiffman, L. G., and Kanuk, L. L. (1987). **Consumer Behavior.** Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice – Hall.
- Stephen, W., and Stephan, C.(2005). Intergroup anxiety. **Journal of Social Issues** 41: 157 -166.
- Tajfal, H. (1969). Social and cultural factors in perception. In Lindzey, G., and Aronson, E. (eds.), **The Handbook of Social Psychology.** Reading, MA: Addison – Wesley Publishers.

เว็บไซต์

<http://www.oceansmile.com/map/e/325.gif>

http://marketingdatabase.tat.or.th/ewt_news.php?nid